



BERGEN  
KOMMUNE

Byrådets forslag  
**HANDLINGS- OG  
ØKONOMIPLAN 2025-2028**  
**BUDSJETT 2025**  
Innstilling 1



## Innhold

Byrådets forord.....	4
Budsjettvedtak .....	6
Økonomiske utsikter og rammebetingelser.....	11
Oppsummering og oversikt over alle endringer i driftsbudsjettet.....	19
Effektivisering, innsparinger og strukturtiltak .....	51
Bosetting og integrering av flyktninger .....	72
Gebyr og egenbetaling .....	74
Tilskuddsliste.....	130
Investeringsprogram .....	166
Innsparingstiltak i investeringsbudsjettet .....	196
FNs bærekraftsmål .....	200
Befolkningsutvikling.....	202
Klimabudsjett .....	208
Hovedtallene i budsjettforslaget .....	218
Kommunens tjenesteområder med forslag til endringer .....	258
01A-Barnehage .....	258
01B-Skole .....	275
01C-Spesialpedagogiske tjenester .....	298
02-Barnevern .....	305
03A-Tjenester til eldre .....	310
03B-Tjenester til funksjonshemmede.....	324
03C-Tjenester til utviklingshemmede.....	329
03D-Psykisk helse .....	339
04A-Tjenester til rusavhengige og bostedsløse .....	349
04B-Sosialhjelp og andre sosiale tjenester .....	355
04C-Introduksjons- og tolketjenester.....	362
05A-Forebyggende helsearbeid .....	369
05B-Behandling og rehabilitering.....	377
06-Overføringer til trossamfunn .....	383
07-Brannvesen.....	389
08-Samferdsel.....	401
09-Boligtiltak .....	417
10A-Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern.....	428

10B-Private planer og byggesak .....	435
10C-Naturforvaltning og parkdrift .....	439
10D-Klima og miljø .....	453
11A-Lærlinger .....	460
11B-Arbeidsmarkedstiltak .....	461
12-Kultur .....	463
13-Idrett .....	479
14-Næring .....	491
15-Bystyrets organer og administrasjon .....	499
16-Administrasjon og fellesfunksjoner .....	504
17-Beredskap og sivilforsvar .....	521
18A-Vann og avløp .....	525
18B-Renovasjon .....	544
20-Interne tjenester / fordelte kostnader .....	551
21-Pensjon og fellesposter .....	552

## Byrådets forord

Trangere økonomiske tider preger kommunesektoren og Bergen er ikke et unntak. Omstilling preger derfor budsjettet byrådet legger frem. Gjennom tydelige prioriteringer skaper byrådet likevel handlingsrom for å styrke kjerneoppgavene, slik at kommunen kan fortsette å levere gode tjenester til store og små. Dette er helt nødvendig om vi skal skape og bygge en by for fremtiden.

Bergen kommunes resultater har vært gode over flere år grunnet blant annet uventet merskattevekst og høye utbytter. Betydelige merforbruk har blitt dekket over av uventede ekstrainntekter. Nå har situasjonen endret seg, og kommunen står overfor strammere økonomiske tider. Utgiftene øker mer enn inntektene, og det er et betydelig merforbruk på flere av tjenesteområdene. Et høyt sykefravær forsterker dette.

Sterkere statlig styring begrenser det økonomiske handlingsrommet samtidig som omfanget av personer med krav på lovpålagte tjenester øker. Norske kommuner har ikke blitt tilført reelt økonomisk handlingsrom fra staten på åtte år. Det betyr at det økonomiske handlingsrommet fremover i større grad må skapes ved omprioritering av kommunens ressurser og omstilling i tjenesteproduksjonen.

Byrådet ønsker å bruke dette handlingsrommet på å sikre kommunens eldre en verdig omsorg og byens barn gode oppvekstvilkår. Vi styrker derfor rammene for både tjenester til eldre, psykisk helse og opplæringstilbud. Dette er kommunens viktigste kjerneoppgaver, og at kommunen leverer gode tjenester til disse innbyggerne er helt avgjørende for bergensernes liv, helse og livskvalitet.

Samtidig er kostnadsveksten innen kommunens tjenester ikke bærekraftig gitt dagens økonomiske rammer. Det kommende året blir det første av flere år med betydelige strukturelle endringer i kommunen. Dette er helt nødvendige endringer for å sikre at vi fremover får mest mulig velferd ut av hver krone. Byrådet varsler derfor at man i løpet av året skal gjennomgå finansieringsmodellen for skolene og utmålingspraksis innenfor ulike tjenester.

Et høyt investeringsnivå over flere år, kombinert med høye renter, gjør at utgiftene til renter og avdrag vokser og legger et stadig større press på driftsrammene til tjenestene. Samtidig er det et stort behov for investeringer i blant annet sykehjem og skolebygg for å sikre at vi kan levere gode tjenester til innbyggerne. Fremover må vi derfor sørge for at vi får mer igjen for hver krone investert, og at investeringer som hjelper oss å takle fremtidens utfordringer prioriteres. Byrådet foreslår derfor at noen investeringsprosjekter stanses eller forskyves.

Å opprettholde dagens sykehjemsdekning vil kreve minst 1000 nye plasser innen 2030. Byrådet forestår en storstilt satsning på sykehjem. Videre vil vi fortsette å investere i effektive skole- og idrettsbygg for å sikre gode oppvekstvilkår for kommunens unge.

Byrådet foreslår kutt og effektivisering på nærmere 400 millioner. Med den sterke veksten i tjenestebehovene og fallende realinntekter, er disse grepene likevel ikke nok til å balansere budsjettet. Byrådet foreslår derfor at det brukes av disposisjonsfondet for å finne inndekning i denne ekstraordinære situasjonen.

De neste årene vil være tøffe tider for norske kommuner. Likevel skal Bergen kommune fortsatt være en drivkraft for aktivitet, glede og gode tjenester for innbyggerne våre. Dette budsjettet er et første

steg for at Bergen også skal ha det økonomiske handlingsrommet for å fortsatt være en unik og attraktiv by også i fremtiden.

Byrådet har utarbeidet fem hovedmål for handlings- og økonomiplanen:

- Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune
- Trygg by i alle livsfaser
- Attraktiv by med vekst og utvikling
- Inkluderende by
- Levende bydeler

For å nå målene vi har satt, krever det at vi klarer den omstillingen kommunen nå står ovenfor. Ved å prioritere kommunens kjerneoppgaver, sikrer vi at innbyggerne er trygge på at kommunen leverer gode tjenester for de som trenger det mest også i fremtiden. Bergen har en stadig aldrende befolkning. Vekst er derfor viktig for å øke skatteinntekter, skape byfornyelse og sikre at vi har flere varme hender i omsorgen fremover. En inkluderende by betyr også at vi klarer å sysselsette en større andel av innbyggerne og de som flytter hit. Ved å satse på arbeid og det frivillige feltet sørger vi for at alle innbyggerne kan delta i meningsfulle aktiviteter i byen og bydelene.

Med dette budsjettet viser vi at vi i Bergen prioriterer det viktigste først, samtidig som vi jobber knallhardt med å drive kommunen mer effektivt for å gi gode tjenester til alle våre innbyggere, og det som gjør Bergen til Bergen.

## Budsjettvedtak

### Generelle vedtak

1. Forslag til årsbudsjett 2025 vedtas i samsvar med følgende:
  - a. Totalt netto budsjettbeløp for 2025 til tjenesteområdene vedtas slik det fremgår av budsjettdokumentasjonen og byrådets tilleggsinnstillinger og med de endringer som er foretatt i budsjettbehandlingen i bystyret.
  - b. Investeringsbudsjettet for 2025 vedtas slik det fremgår av budsjettdokumentasjonen og byrådets tilleggsinnstillinger og med de endringer som er foretatt i budsjettbehandlingen i bystyret.
2. Vedtakene om bevilgninger til investeringsformål er underlagt en forutsetning om at de nødvendige finansieringsmidler foreligger, og at ingen prosjekter igangsettes før fullfinansiering er oppnådd.
3. Bystyret vedtar de mål- og resultatkrav som fremgår av budsjettets premisser.
4. Avgifter, gebyrer og egenbetalinger for 2025 fastsettes i samsvar med budsjettdokumentasjonen.
5. Tilskudd ytes i samsvar med budsjettdokumentasjonen.
6. Følgende finansielle måltall skal gjelde for utviklingen av kommunens økonomi:
  - a. Netto driftsresultat på minimum 1,7 % av driftsinntektene
  - b. Gjeldsgrad på innenfor 70 % av driftsinntektene for den ikke-avgiftsfinansierte delen av gjelden
  - c. Disposisjonsfond på minimum 10 % av driftsinntektene
  - d. Verdibevarende vedlikeholds nivå, etter Holtestandard, på bygg
7. Driftsrammene for årene 2026-2028 og investeringsrammene for 2026-2028 for nye prosjekter anses som retningsgivende for det videre budsjettarbeid gjennom årlig rullering av handlings- og økonomiplan.
8. Det er et mål at kommunens samlede bygningsareal reduseres. Byrådet bes om å iverksette tiltak for å tilrettelegge flere av kommunens eiendommer for salg.
9. Bystyret gir byrådet fullmakt til å fordele midlene på sekkepostene til konseptvalgutredninger på tjenesteområde 21 (drift og investering) til andre tjenesteområder i tråd med hvilke konkrete konseptvalgutredninger som skal gjennomføres.

10. Med henvisning til kapitlet *Effektivisering, innsparinger og strukturtiltak*, vedtas følgende:
- a. Bystyret ber byrådet fortsette arbeidet med vurdering av organisering av konserntjenestene i 2025, med mål om en mer effektiv og formålstjenlig organisering som kan gi varige kostnadsreduksjoner.
  - b. Bystyret ber byrådet etablere ordninger for å håndtere overtallige som sikrer rettferdig og lik behandling av kommunens ansatte. Det må vurderes både ordninger for en sentral enhet som koordinerer plassering av overtallige og ordninger med målrettede sluttpakker for ansatte som berøres av omstillinger med overtallighet.
  - c. Bystyret ber byrådet lage en ordning for restriktiv ansettelsespolitikk for administrative stillinger i hele organisasjonen. Bystyret ber byrådet fortsette arbeidet med omstilling slik at kommunen både kan nå målene for effektivisering og samtidig sikre de ansattes rettigheter og at kompetansen i organisasjonen opprettholdes.
  - d. Bystyret ber byrådet om å sikre at alle utleieavtaler som leietaker ønsker å forlenge ved avtalens utløp, videreføres på reforhandlede og markedsmessige vilkår.
  - e. Bystyrets organer skal ha fast tilhold i rådhuset, og bystyret ber byrådet utrede og fremme egne investeringsforslag for en bruk av Magistraten og Manufakturhuset som kan erstatte deler av det kontorbehovet som i dag er løst gjennom eksterne leiekontrakter.
  - f. Bystyret ber byrådet om å utrede og iverksette tiltak for å redusere lisensutgiftene.
  - g. Bystyret ber byrådet om å tre ut av dyre utleieboliger og erstatte disse med rimeligere utleieboliger, der leiekontraktene åpner for dette f.eks. ved utflytting eller skifte av leietaker.
  - h. Bystyret ber byrådet utrede mulighetene for et salg av hele eller deler av kommunens aksjepost på 51% i Bergen Kino AS, og komme tilbake til bystyret med en anbefaling i løpet av 2025.
  - i. Bystyret ber byrådet iverksette arbeidet med endringer i tjenestetildeling og utmåling innenfor helse- og omsorgstjenestene. Faggrupper, tillitsvalgte og vernetjenesten inviteres til å delta i arbeidet. Det rapporteres tilbake til bystyret i Revidert budsjett og Tertialrapport 2.
  - j. Bystyret ber byrådet om å iverksette arbeidet med å gjennomgå og redusere bruken av vikarer i tjenestene. Faggrupper, tillitsvalgte og vernetjenesten inviteres til å delta i arbeidet. Det rapporteres tilbake til bystyret i Revidert budsjett og Tertialrapport 2.
  - k. Bystyret ber byrådet om å vurdere organiseringen av det spesialpedagogiske feltet, både innenfor barnehage og skole, samt administrativ organisering. Herunder skal det ses på arbeidet med sakkyndige vurderinger og utmåling av vedtak om spesialpedagogisk hjelp og undervisning, med sikte på å sikre et mer bærekraftig nivå og en likartet vurdering mellom byområdene. Det forutsettes at omorganiseringen gir grunnlag for å ta ut effektiviseringsgevinster på administrativt nivå. Et forslag om ny organisering skal presenteres ifm. revidert budsjett 2025, slik at det kan tre i kraft fra

skole- og barnehageåret 25/26.

- l. Bystyret ber byrådet vurdere tildelingsmodellen for skole i lys av utviklingen i andelen elever med særskilte behov. En ny modell må sørge for en likeverdig budsjettfordeling innenfor budsjetttrammene. Modellen skal gi incentiver til god ressursutnyttelse. En ny modell bør være utredet og forelagt relevante parter med sikte på implementering fra høsten 2026.

Bystyret ber byrådet styrke arbeidet med økonomioppfølging i skolene. Det skal igangsettes et prosjekt i regi av byrådsavdelingen for å framskaffe relevant informasjon om kostnadsdrivere og ressursbruk i skoler. Prosjektet skal både bruke tilgjengelig styringsinformasjon og undersøke disposisjoner i enkeltskoler for å sikre overføring av beste praksis mellom skoler. Skoler som har uforholdsmessig store underskudd underlegges særskilt kontroll og styring fra Etat for skole.

- m. Bystyret ber byrådet gå i dialog med nasjonale myndigheter om innretningen på lærernormen, slik at den gjelder på kommunenivå.
- n. Bystyret ber byrådet vurdere nedleggelse, sammenslåing eller relokalisering av små barnehager, og barnehager i lite hensiktsmessige bygg og usikker driftsøkonomi, og komme tilbake med en sak til bystyret.
- o. Bystyret ber byrådet vurdere å gå over til kun ett operativsystem i Bergensskolen, og komme tilbake med et forslag til HØP 2026.
- p. Bystyret ber byrådet se på organiseringen av tilsynet med skolebygg etter skoletid, med mål om en mer kostnadseffektiv organisering og bedre utnytting av bygningsmassen.
- q. Bystyret ber byrådet utarbeide en prinsippsak om reklame i offentlig rom, med mål om å sikre drift eller etablering av sosial infrastruktur.
- r. Bystyret ber byrådet om å innføre en løsning der biler som benytter kommunale ladepunkter langs offentlig vei også betaler for parkeringen.
- s. Bystyret ber byrådet om å utrede og etablere en prismodell for ladepunkter i boligsoneanlegg som gir økonomisk inndekning både for faktisk strømforbruk og for årskostnaden ved etablering og drift av teknisk infrastruktur.
- t. Bystyret ber byrådet om å prioritere fysiske trafikksikringstiltak ved Kaland skole innenfor budsjetttrammene for Handlings- og økonomiplan for 2025-2028.
- u. Bystyret ber byrådet om å arbeide for at flest mulig anskaffelser av tjenestetilbud fra eksterne leverandører innenfor psykisk helse og rus skjer gjennom rammeavtaler for å sikre kommunen best mulig priser og vilkår, samtidig som kommunen ivaretar et tjenestetilbud av høykvalitet til brukerne.
- v. Bystyret ber byrådet legge frem sak om endrede retningslinjer for kommunal bostøtte innen første halvår 2025



w. Sosialhjelpssatsene fastsettes som følger med virkning fra 01.03.25:

<b>Bergen kommunes veiledende satser for utmåling av livsopphold gjeldende fra 01.03.25</b>	<b>Kr. pr. mnd.</b>	<b>Kr. pr. uke</b>
Enslig uten barn	9.070,-	2.088,-
Ektepar/samboere	14.233,-	3.276,-
Person som deler husholdning	6.880,-	1.584,-
Hjemmeboende ungdom under 25 år	6.530,-	1.503,-
Barn 0-5 år	4.540,-	1.045,-
Barn 6-10 år	5.380,-	1.238,-
Barn 11-17 år	6.530,-	1.503,-

x. Bystyret ber byrådet om å legge frem en sak om organisering av tolketjenesten i Bergen kommune. Bystyret ber byrådet vurdere organisering, og se til hvordan andre bykommuner i Norge har organisert tolketjenestene.

y. Bystyret ber byrådet legge frem en sak om psykisk helse hos barn og unge. Saken bør gjøre rede for hva veksten i psykiske lidelser blant og barn og unge innebærer for Bergen kommune og hvordan denne håndteres.

z. Bystyret slutter seg til byrådets forslag om å legge til grunn en bosetting på 400 flyktninger i budsjettet for 2025, og ber byrådet jobbe for at integreringsfeltet skal komme i balanse i økonomiplanperioden. Bystyret ber byrådet jobbe målrettet for å øke andelen flyktninger som kommer i jobb, og for å redusere kommunens kostnader til sosialhjelp og bolig knyttet til denne målgruppen.

æ. Bystyret ber byrådet om å tilpasse og redusere introduksjonsstønad til deltakere i introduksjonsprogrammet i Bergen under 25 år til satsene i lov om integrering.

ø. Bystyret ber byrådet gå i dialog med aktører i lokalsamfunnet i Loddefjord for å kartlegge alternative løsninger for et Fysaktilbud.

11. Med henvisning til kapitlet *Investeringsprogram*, vedtas følgende:

a. Bystyret ber byrådet om å starte en prosess med sikte på å gjennomføre en utlysning etter et sykehjem med rundt 200 plasser i løpet av 2. halvår 2025.

b. Bystyret ber byrådet sette i gang prosessen med å tilgjengeliggjøre Arna Prestegård som et forsamlingshus til kulturell aktivitet for lokalsamfunnet. Byrådet bes om å avklare hvilke investeringer og nødvendige utbedringer som må gjennomføres for at en slik tilgjengeliggjøring skal la seg gjennomføre.

## Skattevedtak

1. I medhold av Eigedomsskattelova §§ 2 og 3 skal følgende utskrivningsalternativ benyttes for skatteåret 2025:
  1. Faste eiendommer i hele kommunen etter Eigedomsskattelova § 3 a)
  2. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 5 promille. I medhold av Eigedomsskattelova § 12 differensieres satsene ved at den skattesats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 2,6 promille. Fastsettelse av takst på boligeiendom skal være i henhold til Eigedomsskattelova § 8 C-1. Øvrige eiendommer takseres i henhold til Eigedomsskattelova § 8 A. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke blir benyttet til næringsvirksomhet gjelder et bunnfradrag på 750 000 kroner av takstverdi. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen egne retningslinjer for taksering av faste eiendommer og [eiendomsskattevedtekter i Bergen kommune](#)  
[Bergen kommune - Styrende dokument](#)
  3. Overgangsreglene for eiendomsskatt på produksjonsutstyr og -installasjoner – det særskilte skattegrunlaget – utgår med virkning fra 1.1.2025.
  4. Fritak for eiendommer etter § 7 a og b videreføres i tråd med vedlagte lister for skatteåret 2025.
2. Eiendomsskatten skal i 2025 betales i fire terminer, 20. februar, 20. mai, 20. august og 20. november.
3. Skatt på inntekt og formue: Bystyret opprettholder tidligere vedtak om å benytte høyeste sats for den kommunale skatteøren.

## Lånevedtak

Det tas opp lån i år 2025 i samsvar med vedtatt budsjett for bykassen og kommunens lånefond. Dette innebærer lån kr. 2.904.000.000 til investeringsformål og kr 950.000.000 i Startlån fra Husbanken, fordelt på forsøksordning og ordinær ordning. Byrådet gis fullmakt til på kommunens vegne å inngå avtaler om opptak av obligasjonslån, sertifikatlån og gjeldsbrevlån (herunder lån i Husbanken) og til å avtale nærmere lånetidspunkt og lånevilkår og til å undertegne lånekontrakter innenfor vedtatt låneramme. Fullmakten gjelder også refinansiering.

## Økonomiske utsikter og rammebetingelser

I dette kapitlet gjennomgås de overordnede økonomiske rammebetingelsene for kommunen og økonomiske utsikter fremover. Det redegjøres for kommunens fire finansielle målsettinger for en ansvarlig og bærekraftig økonomisk utvikling, og i hvilken grad disse innfris. Innledningsvis beskrives også hva en handlings- og økonomiplan egentlig er.

### Kort om handlings- og økonomiplanen og budsjettforslaget

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument. Handlings- og økonomiplanen (HØP) er kommuneplanens handlingsdel for kommende fireårsperiode, hvor det gjøres en prioritering av mål og satsinger. Her inngår også budsjettforslaget for det første året i planperioden, der mål blir konkretisert og tiltak finansiert. Bystyret vedtar årsbudsjettet, mens de tre siste årene i HØP er retningsgivende. Handlings- og økonomiplanen rulleres årlig.

Dette budsjettforslaget er byråds Innstilling 1 til HØP 2025-2028. Det vil muligens være behov for å fremme en tilleggsinnstilling etter Stortingets budsjettvedtak i begynnelsen av desember, dersom forliket om statsbudsjettet innebærer endringer som påvirker Bergen.

### Den økonomiske situasjonen

Hele kommunesektoren står i økonomisk svært krevende tider. Kommunens driftsutgifter har over flere år bygget seg opp til et nivå som er for høyt sett i lys av inntektene. Det handler om økte og mer detaljerte statlige krav, økte hjelpebehov blant barn og unge, høy bosetting av flyktninger, gjeldsvekst kombinert med stigende renter, manglende kompensasjon fra staten for den faktiske prisveksten, og et sykefravær som har holdt seg høyt siden koronapandemien med tilhørende høye vikarutgifter. På samme tid vil den demografiske utviklingen gi sterk vekst i personellbehovet i omsorgssektoren.

De siste årene har kommunene hatt betydelige merinntekter på slutten av året, først og fremst som følge av en høyere skatteinngang enn det man har lagt til grunn, noe som har «dekket over» den underliggende kostnadsveksten. Vi ser en kommuneøkonomi som kort sagt ikke er bærekraftig. Dette er situasjonen også i Bergen.

Fredag 11. oktober ble det avholdt krisemøte om kommuneøkonomien mellom KS og regjeringen, og KS sitt storbynettverk har sendt brev om situasjonen til Kommunal- og distriktsdepartementet, Finansdepartementet og stortingsgruppene. Ifølge KS ligger kommunene an til et negativt netto driftsresultat på 15 mrd. i år. Regjeringen har på sin side lovet økte inntektsrammer til kommunene i forbindelse med nysalderingen av inneværende års budsjett. Samtidig har regjeringen ganske nylig fremmet et forslag til statsbudsjett for 2025 som ikke gir noen varig hjelp til en kommunesektor i store økonomiske vansker.

I det følgende gjennomgås noen av faktorene som kan forklare utviklingen. Det vises ellers til saken [Økonomiske perspektiver 2024](#), som ble behandlet av bystyret 2. oktober 2024. Her gjennomgås utfordringsbildet nærmere.

## Statlig detaljstyring av kommunesektoren

Sterkere statlig styring i form at økte og mer detaljerte lov- og forskriftskrav begrenser kommunenes handlingsrom. Ressurser blir bundet opp på måter som ikke tar hensyn til lokale forhold og kommunene fratras muligheten til å tilpasse innretningen og utmålingen av tjenester til hva som er mest effektivt. I tillegg oppleves statlige tilsynsmyndigheters håndheving av regelverket som rigid og inkonsekvent på tvers av embeter. Dette gjelder også statsforvalterens behandling av klagesaker i forbindelse med kommunale vedtak.

## Økte hjelpebehov blant barn og unge

Mye tyder på at det er en underliggende utvikling i samfunnet vårt som systemet for finansiering av kommunesektoren ikke tar høyde for. Disse utviklingstrekkene gjør seg gjeldende ikke bare i norske kommuner, men også internasjonalt. Psykiske lidelser blant barn og unge har vært sterkt økende de siste årene. Noe kan skyldes ettervirkninger etter nedstengingen under koronapandemien, men også andre faktorer trekkes frem, som skjermbruk, sosiale medier og mangel på søvn og fysisk aktivitet. Kommunene opplever en betydelig økning i behovet for kommunale hjelpetiltak og bemanning i barnehage, skole og i helsetjenestene.

## Bosetting og integrering av flyktninger

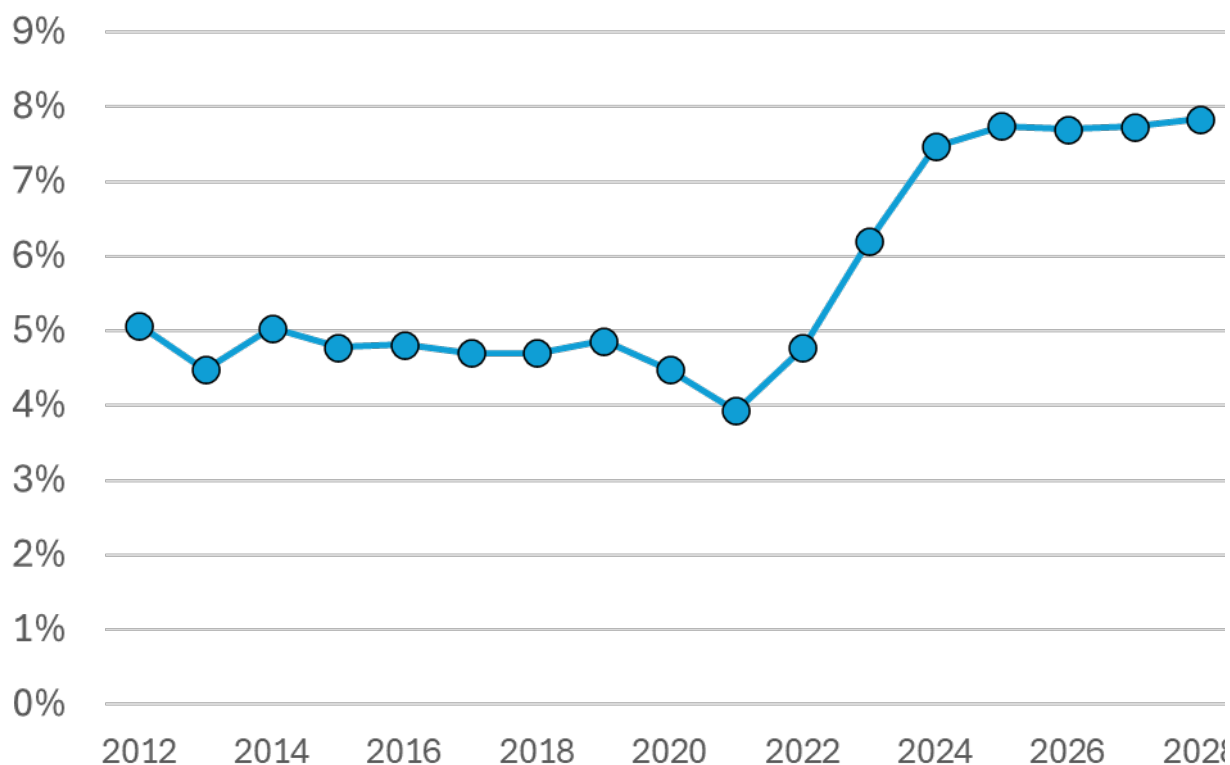
De siste årene har vært preget av flyktningstrømmen fra Ukraina og en rekordhøy bosetting i Bergen og mange andre kommuner. Dette har lagt et betydelig press på kommunen, både når det gjelder kapasitet i tjenestene og å finne boliger til flyktningene som skal bosettes. Tilgangen til boliger og tjenester for andre grupper påvirkes av den høye bosettingen.

Som omtalt i kapitlet Bosetting og integrering av flyktninger, er kommunens utgifter til bosetting og integrering av flyktninger høyere enn de inntektene vi får gjennom tilskudd fra staten. Samtidig er det fra statens side lagt til grunn at de statlige tilskuddene skal dekke kommunenes utgifter til dette formålet. I økonomiplanperioden vil det arbeides med tiltak for å sikre at det i større grad er samsvar mellom utgifter og inntekter på området. Det vises ellers til kapittel om Bosetting og integrering.

## Gjeldsvekst – renter og avdrag

Bergen kommune har de siste årene hatt en økende aktivitetsvekst på investeringsområdet. Store deler av investeringsbudsjettet har gått til rehabilitering av skoler, men også nybygg/rehabilitering av sykehjem, barnehager, kulturbygg, boliger til utviklingshemmede og funksjonshemmede, har lagt press på investeringsbudsjettene. Konsekvensen av økende aktivitet er følgelig økt gjeld og økt belastning i driftsbudsjettet i form av renter og avdrag. Når i tillegg rentenivået stiger, reduseres handlingsrommet til andre tjenester. Konsekvensen kan illustreres med følgende figur som viser renteutgifter og avdrag som andel av driftsinntekter:

## Renter og avdrag som andel av inntekter



Utgiftene til renter og avdrag som andel av inntekter anslås å øke med over 60% fra 2022 til 2025. Dette beslaglegger følgelig en betydelig større andel av driftsbudsjettet enn foregående år.

Se for øvrig omtale av gjeldsgrad lenger nede.

### Svekket kjøpekraft som følge av manglende kompensasjon for prisveksten

Lønns- og prisveksten kompenseres gjennom deflatorjustering av de frie inntektene. Deflatoren fastsettes i Statsbudsjettet for det aktuelle budsjettår, og er en vektning mellom lønns- og prisvekst. Historiske tall viser at regjeringen over flere år har undervurdert veksten, og særlig for pandemiårene 2021 og 2022 var deflatoren satt betydelig lavere enn faktisk utvikling. De samme tendensene ser man for 2023, og så langt i 2024 er veksten høyere enn det som ble kompensert i Statsbudsjettet for 2024. Dette gir kommunesektoren redusert kjøpekraft både i aktuelt budsjettår og årene etter.

Det er derfor heftet stor usikkerhet med hvorvidt kommunene vil kunne bevare sin kjøpekraft kommende år. I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 er det lagt til grunn en deflator på 4,1 % ved justering av de frie inntektene. Det legges i dette budsjettet opp til at merutgifter som følge av anslått pris- og lønnsvekst kompenseres fullt ut på tjenesteområdene.

### Demografi

Norge får en stadig eldre befolkning, og denne veksten vil tilta de kommende årene. En aldrende befolkning gir økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester, og legger dermed press på kommunens budsjetter. Fallende fruktbarhet i befolkningen har vært en tydelig trend over mange år og gir seg utslag i stadig færre barnehage- og skolebarn. Den største andelen av kommunenes

rammetilskudd fra staten er knyttet til demografi. Det betyr at kommunebudsjettene isolert sett oppjusteres som følge av en aldrende befolkning på samme tid som de nedjusteres for et synkende barnetall. For at det økonomiske handlingsrommet ikke skal bli mindre, må derfor kommunene klare å ta ned utgiftene til barnehage og skole for å kunne finansiere deler av veksten innen pleie- og omsorgssektoren.

### Sykefravær og vikarbruk

Bergen har et høyt sykefravær i sine tjenester. For skoler og barnehage er sykefraværet høyest blant alle ASSS-kommunene, og Bergen er også blant de med høyest sykefravær innen pleie og omsorg. I tillegg til de direkte negative konsekvensene av sykefravær for den ansatte og oppgavene som vedkommende er satt til å løse, betyr sykefravær også behov for vikarer.

Høyt sykefravær blir ekstra belastende når det samtidig er stor mangel på arbeidskraft i helsesektoren. Det er til enhver tid flere hundre stillinger ledige i helsetjenestene, og mange ansatte nærmer seg også pensjonsalder.

Vikarbruk er derfor en betydelig kostnadsdriver i kommunens budsjetter. Omfanget av både intern og ekstern vikarbruk har økt drastisk de siste årene. Bare fra 2021 til 2023 økte utgiftene til eksterne vikarer (bemanningsbyrå) med 85%. Byrådet har igangsatt et nærværprosjekt med mål å redusere det høye sykefraværet og redusere bruken av dyre vikarløsninger. Det vises til nærmere omtale under tjenesteområde 16.

### Status finansielle måltall

Kommuneloven framhever kommunens ansvar for helhetlig og langsiktig økonomiforvaltning. §14-1 sier at «Kommuner skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid». Som et verktøy for å sikre langsiktig styring av kommunens økonomi er det lovfestet at kommunestyret skal fastsette finansielle måltall for kommunens økonomiske utvikling. Loven krever ikke at de finansielle måltallene skal være bindende for årsbudsjettene og økonomiplanperioden, men måltall framheves som et verktøy som kan bidra til å sikre økonomisk handlefrihet for kommende generasjoner.

Bystyret har vedtatt følgende finansielle måltall:

- Netto driftsresultat på minimum 1,7 % av driftsinntektene
- Gjeldsgrad innenfor 70 % av driftsinntektene for den ikke-avgiftsfinansierte delen av gjelden
- Disposisjonsfond på minimum 10% av driftsinntektene
- Verdibevarende vedlikeholds nivå, etter Holtstandard, på bygg.

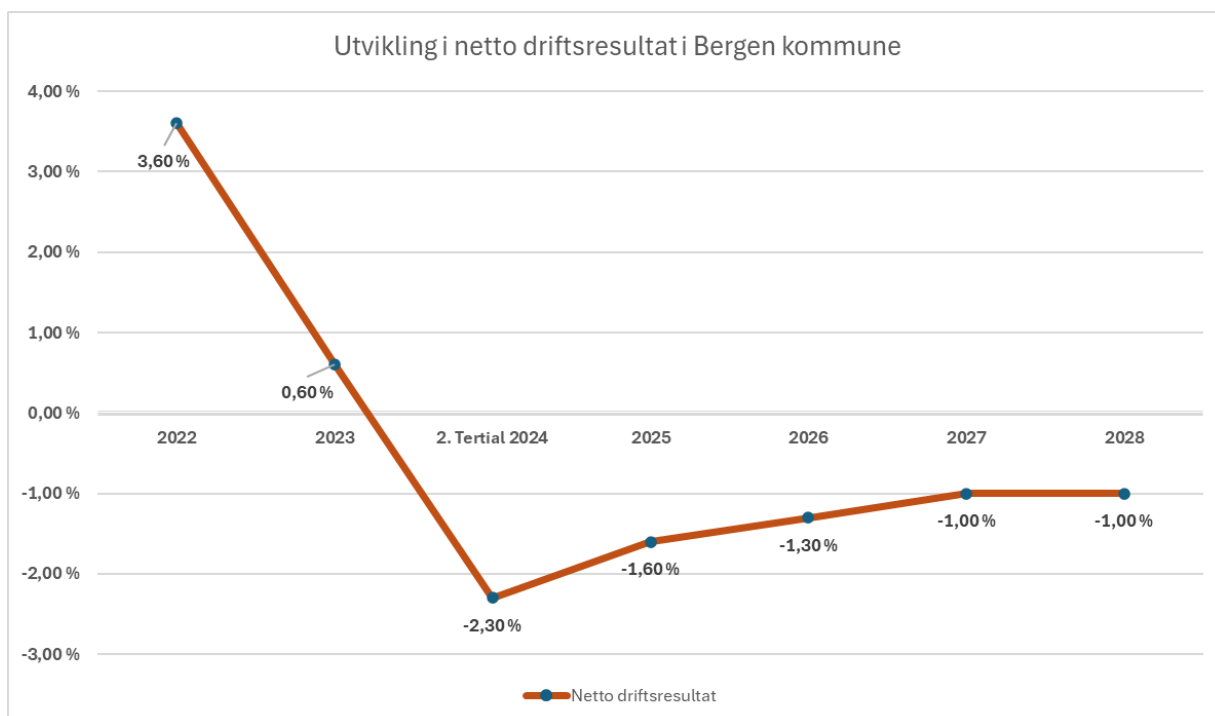
Måltallene foreslås videreført for kommende økonomiplanperiode. Selv om en i kommende økonomiplanperiode anslås å bryte med alle de tallfestede målene, er ikke de anbefalte ambisjonene for kommunen endret.

	Regnskap 2023	2. tertialrapport 2024	2025	2026	2027	2028	Måltall
Netto driftsresultat	0,6 %	-2,3 %	-1,6 %	-1,3 %	-1,0 %	-1,0 %	1,7%
Gjeldsgrad	60 %	64 %	66 %	69 %	72 %	74 %	70%
Disposisjonsfond	15 %	11 %	8 %	7 %	5 %	3 %	10%

## Netto driftsresultat

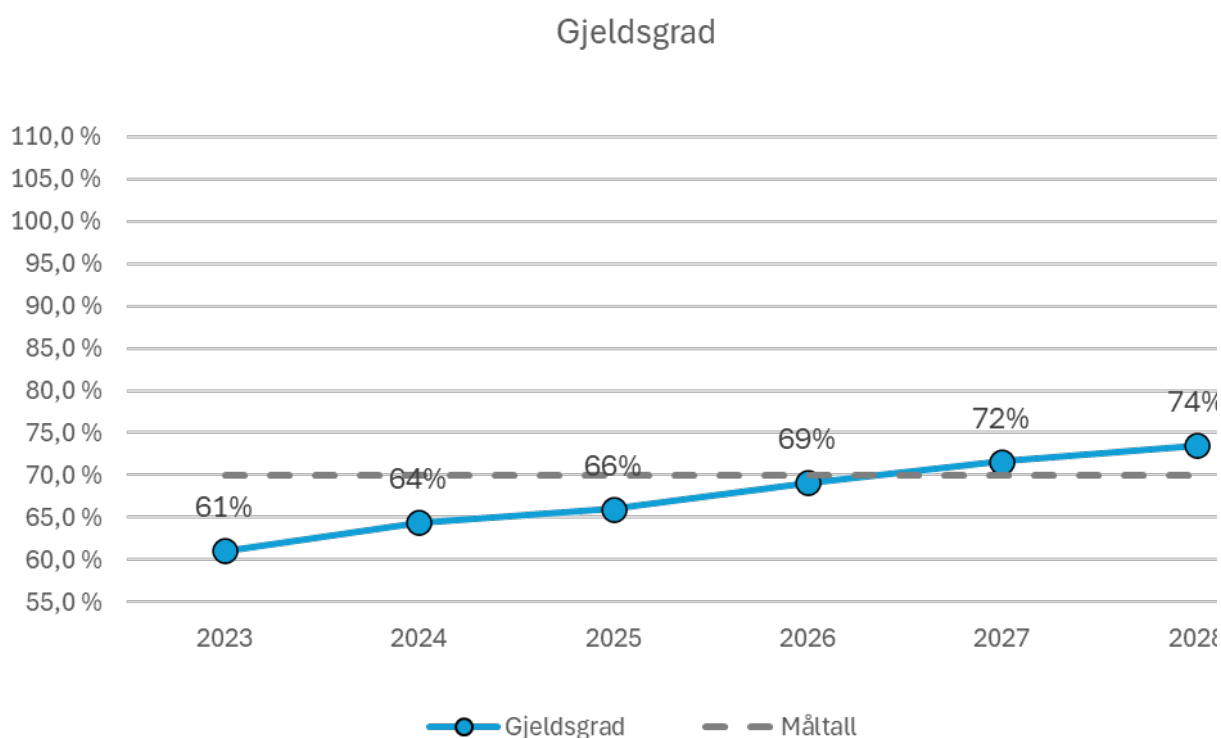
Bergen kommune har gjennom positive resultater over flere år styrket sin økonomiske situasjon. I 2023 ble netto driftsresultat redusert til 0,6% av inntektene, det laveste nivået siden 2014. Gjennom 2024 har merforbruket vokst, og etter Revidert budsjett ble det budsjetterte driftsresultatet nedjustert fra balanse til minus 1,3% av driftsinntektene. I Tertialrapport 2-2024 er det budsjetterte driftsresultatet ytterligere nedjustert til minus 2,3%. Prognosene fra byrådsavdelingene indikerer et enda svakere driftsresultat.

I Innstilling 1 til Handlings- og økonomiplan 2025-2028 foreslår byrådet en rekke innsparingstiltak både i drifts- og investeringsbudsjettet for å bringe utgiftene i større samsvar med inntektene. Gitt den store veksten i tjenestene vil det imidlertid ta tid å gjennomføre grep som sikrer en bærekraftig økonomi. Byrådets budsjettforslag innebærer derfor fortsatt bruk av oppsparte midler gjennom hele økonomiplanperioden. Samtidig foreslår byrådet å igangsette arbeidet med en rekke strukturtiltak for å oppnå økonomisk balanse på sikt.



## Gjeldsgrad

Gjeldsgraden utgjør forholdet mellom brutto lånegjeld til ikke-avgiftsfinansierte investeringer og driftsinntekter, og gir en indikasjon på kommunens økonomiske handlefrihet. Bergen kommune har som mål at den ikke-avgiftsfinansierte delen av gjelden skal holdes innenfor 70% av driftsinntektene. Med byrådets forslag til investeringsbudsjett vil gjeldsutviklingen bryte med måltallet i 2027. Årsaken er de siste årenes høye investeringsaktivitet, både som følge av et høyt ambisjonsnivå og høy pris- og lønnsvekst. Gjeldsgraden fortsetter å stige etter 2027:



Oversikten under viser totalgjeld og årlig låneopptak.

	<b>Prognose 2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>	<b>2028</b>
Totalgjeld avgiftsfinansierte investeringer	-4 768	-5 336	-5 979	-6 318	-6 661
Totalgjeld ikke-avgiftsfinansierte investeringer	-17 940	-19 306	-20 369	-21 270	-22 014
<b>Sum totalgjeld</b>	<b>-22 708</b>	<b>-24 642</b>	<b>-26 348</b>	<b>-27 588</b>	<b>-28 675</b>
Årlig låneopptak, avgiftsfinansierte investeringer	-636	-821	-902	-614	-631
Årlig låneopptak, ikke-avgiftsfinansierte investeringer	-2 182	-2 083	-1 835	-1 715	-1 594
<b>Årlig låneopptak, totalt</b>	<b>-2 818</b>	<b>-2 904</b>	<b>-2 737</b>	<b>-2 329</b>	<b>-2 225</b>

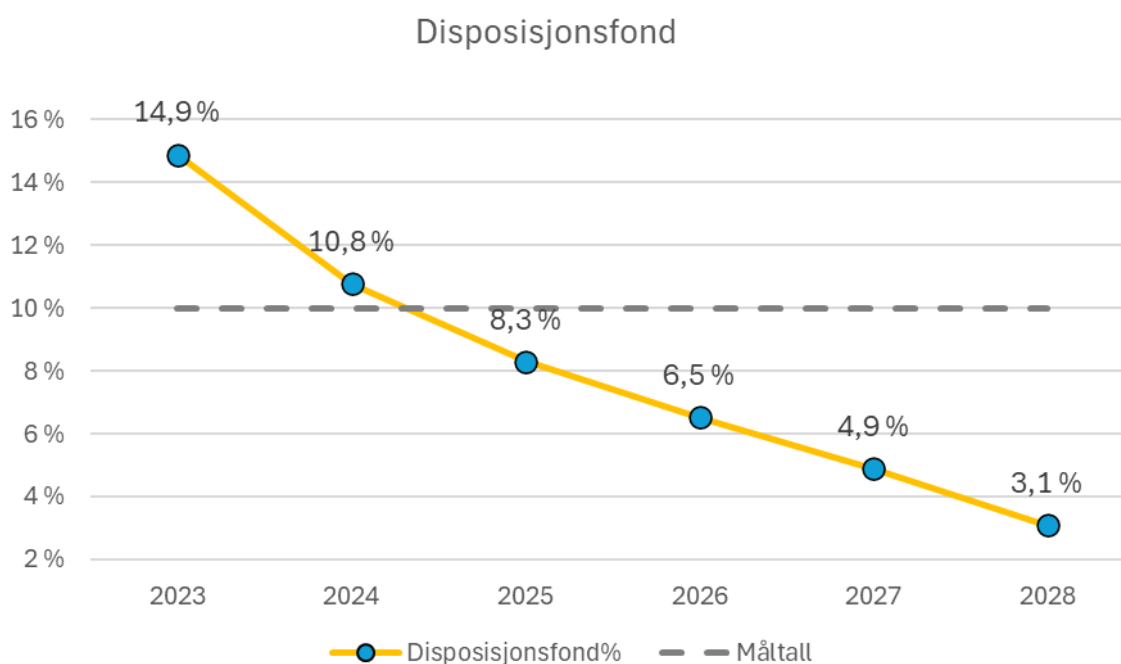


Kommuneøkonomien er sårbar for renteendringer, og byrådet vil vurdere ytterligere grep framover for å sikre at gjelden holdes innenfor et ansvarlig nivå.

## Disposisjonsfondet

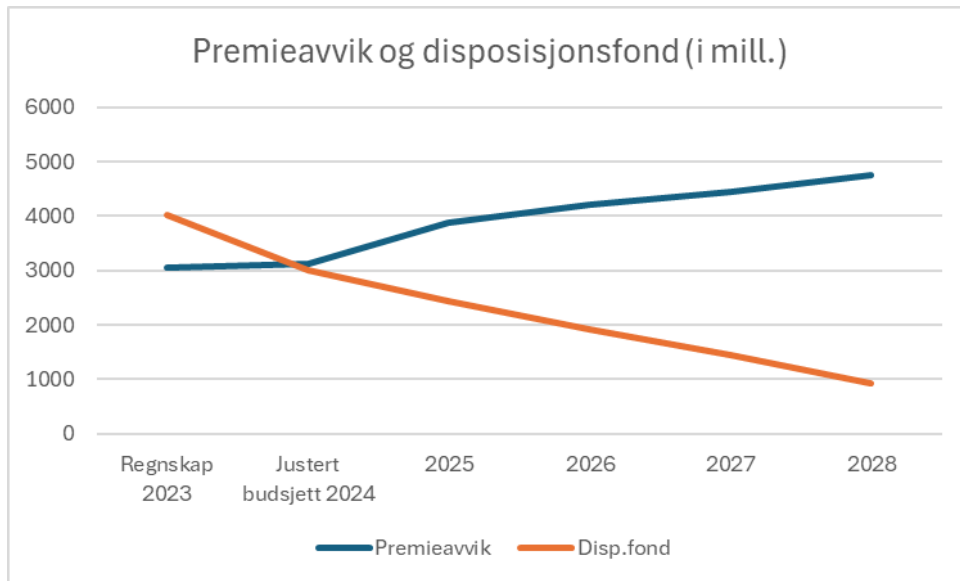
Disposisjonsfondet skal gi økonomisk robusthet og fleksibilitet til å håndtere risikoen som ligger i kommunens tjenesteutøvelse, investeringsportefølje og inntektsforutsetninger.

Ved inngangen til 2025 forventes disposisjonsfondet å ligge på 11% av driftsinntektene, det vil si noe over måltallet på 10%. I økonomiplanperioden legges det opp til å bruke av disposisjonsfondet med mellom 400-500 mill. årlig, både for å dekke merforbruket og overføre til investering. Det foreslås å fortsatt bruke fondsmidler til å driftsfinansiere investeringene i årene fremover. Overføringen vil imidlertid reduseres fra 345 mill. i 2024 til 100 mill. årlig. Dette gir isolert sett behov for høyere låneopptak, med tilhørende økte utgifter til renter og avdrag i driftsbudsjettet, noe som igjen gir lavere driftsresultater. Ved utgangen av 2028 forventes disposisjonsfondet å være i underkant av 1 mrd.



Disposisjonsfondet vil med det økonomiske opplegget som er foreslått utgjøre om lag 3 % av driftsinntektene ved slutten av økonomiplanperioden.

I disposisjonsfondet inngår avsetninger til framtidige pensjonsforpliktelser for kommunen, såkalte pensjonspremieavvik. Slike avsetninger utgjør 103 % av disposisjonsfondet i 2024. Det vil si at premieavviket er større enn disposisjonsfondet allerede i 2024 og vil øke utover økonomiplanperioden:



Framtidig lønnsvekst utgjør en vesentlig faktor for utviklingen i kommunens pensjonsutgifter, noe som gjør pensjon til en uforutsigbar post i kommunebudsjettene.

### Verdibevarende vedlikehold

Bystyret har vedtatt at bygningsmassen skal vedlikeholdes slik at verdien opprettholdes. I byrådets forslag er også målsettingen om verdibevarende vedlikehold ivarettatt. Vedlikeholdsbudsjettet til Etat for bygg og eiendom er oppjustert i tråd med FDV-nøkkelen til Holte (forvaltning, drift og vedlikehold). I tillegg legges det opp til betydelige investeringer i rehabilitering av kommunens bygningsmasse. Skolene har til nå vært høyest prioritert, men behovene er også til dels betydelig i andre deler av kommunens tjenester og vil kreve ressurser i mange år framover.

## Oppsummering og oversikt over alle endringer i driftsbudsjettet

### Oppsummering - utvikling i netto driftsresultat

Tabellen under oppsummerer utviklingen i netto driftsresultat som følge av alle endringene som foreslås i økonomiplan 2025-2028. Som tabellen viser, budsjetteres det med negative resultat alle fire årene. Nederste del av tabellen viser hvordan det negative resultatet foreslås håndtert. Det legges opp til å bruke av disposisjonsfondet, både til å dekke merforbruket i driften, og til å finansiere investeringene med 100 mill. årlig. Det budsjetteres også med bruk og avsetning til bundne fond.

Det vises til nærmere omtale av den økonomiske situasjonen og utviklingen i de finansielle måttallene i kapitlet Økonomiske utsikter og rammebetingelser.

Beløp i mill.	VB 2024	2. tertial 2024	2025	2026	2027	2028
Sum generelle driftsinntekter	-21 464	-21 544	-22 840	-22 816	-22 838	-22 917
Netto finansutgifter og -inntekter	933	896	1314	1365	1399	1447
Tjenesteområdene - drift	20 547	21 291	22 003	21 817	21 723	21 774
<b>Netto driftsresultat</b>	<b>-16</b>	<b>643</b>	<b>478</b>	<b>368</b>	<b>286</b>	<b>305</b>
<b>Sum driftsinntekter</b>	<b>-27 654</b>	<b>-27 852</b>	<b>-29 280</b>	<b>-29 326</b>	<b>-29 471</b>	<b>-29 658</b>
Driftsresultat i prosent av driftsinntekter	0,10 %	-2,30 %	-1,60 %	-1,30 %	-1,00 %	-1,00 %
Disponering av driftsresultat						
Overføring til investering	345	361,6	100	100	100	100
Netto avsetning/bruk disposisjonsfond	-306	-969	-565	-495	-463	-512
Netto avsetning/bruk bundne fond	-22	-36	-13	27	77	107
<b>Netto disponering</b>	<b>16</b>	<b>-643</b>	<b>-478</b>	<b>-368</b>	<b>-286</b>	<b>-305</b>

## Samletabell med alle realendringer i driftsbudsjettet

Tabellen under inneholder alle forslag til *realendringer* i HØP 2025-2028 (det vil si at tekniske endringer ikke inngår her). Innholdet i tabellen kan filtreres ut fra hvilken type endring det er (tiltakstype) og byrådsavdeling. Man kan også filtrere på enkelttiltak, siden noen av disse fremkommer på flere tjenesteområder.

I kapitlet Sentrale tabeller og oversikter finnes den samme tabellen, hvor også tekniske endringer er inkludert, det vil si at den er komplett med alle forslag til endringer i driftsbudsjettet.

### Samletabell med alle realendringer i driftsbudsjettet

Beløp i 1000 kr

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
01A - Barnehage	Effektivisering	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-119	-213	-316	-421
01A - Barnehage	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Avvikle Språkstien i Søre Skogvei	-720	-720	720	-720
01A - Barnehage	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Lavere utbetalinger av moderasjoner og tilskudd barnehager	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
01A - Barnehage	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Oppjustering barnehage	17 800	17 800	17 800	17 800
01A - Barnehage	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Tilpasning av budsjett for ringevikarer i barnehager - Bemanningstjenester	2 800	2 800	2 800	2 800
01A - Barnehage	Kutt	Avvikle avtale med Barnas kulturhus	-160	-350	-350	-350
01A - Barnehage	Kutt	Avvikle avtale med Vil Vite for barnehagene	-615	-615	-615	-615
01A - Barnehage	Kutt	Avvikle bemanningstilskudd åpne barnehager	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
01A - Barnehage	Kutt	Avvikle busser som forvaltes av Etat for barnehage	0	-800	-800	-800
01A - Barnehage	Kutt	Avvikle Trengereid barnehage	-100	-230	-230	-230
01A - Barnehage	Kutt	Tilpasning av kommunal innsats migrasjonspedagogikk	-5 680	-12 520	-12 520	-12 520
01A - Barnehage	Nye tiltak	Endret makspris barnehager	76 950	74 950	72 950	72 950
01A - Barnehage	Nye tiltak	Endringer i forskrift om pedagogisk bemanning i barnehager	0	640	640	640
01A - Barnehage	Tilpasning til aktivitetsnivå	Barnehagetilbud til bosatte flyktninger	-4 205	-8 410	-8 410	-8 410
01A - Barnehage	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-63	-63	-63	-63
01A - Barnehage	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 200	1 200	1 200	1 200
01A - Barnehage	Tilpasning til aktivitetsnivå	Nedtrekk i tråd med demografisk utvikling	-52 000	-75 500	-92 500	-96 500
01A - Barnehage	Tilpasning til aktivitetsnivå	Tilpasning av antall introduksjonsplasser	-5 000	-10 000	-10 000	-10 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
01A - Barnehage	Tilpasning til aktivitetsnivå	Transport ved oppgradering av barnehager	760	1 400	-200	-200
01A - Barnehage	Tilpasning til aktivitetsnivå	Virksomhetsoverdragelse Senterhagen barnehage	1 200	1 000	1 000	1 000
01B - Skole	Effektivisering	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-356	-639	-948	-1 264
01B - Skole	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Den internasjonale skolen - økt elevprognose	1 000	1 000	1 000	1 000
01B - Skole	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Driftsbudsjett digitale lisenser	8 800	8 800	8 800	8 800
01B - Skole	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Skoletilbud bosatte flyktninger	17 510	17 850	17 850	17 850
01B - Skole	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Spesialundervisning friskoler	10 000	10 000	10 000	10 000
01B - Skole	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Tilbakeføring av driftskonsekvenser for ikke ferdigstilte investeringer	-224	-224	-224	-224
01B - Skole	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Videreføring av Kollåsen og Storåsen som satelittskoler	1 260	1 260	660	0
01B - Skole	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Videreføring av oppjustering skole	90 000	90 000	90 000	90 000
01B - Skole	Inntektsendringer	Økt pris på SFO	-9 700	-9 700	-9 700	-9 700
01B - Skole	Kutt	Avvikle gratis SFO 1. trinn for husholdninger med lav inntekt	-200	-500	-500	-500
01B - Skole	Kutt	Avvikle gratis SFO asylsøkere Ukraina	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
01B - Skole	Kutt	Avvikle internordisk samarbeid skole.	-708	-708	-708	-708
01B - Skole	Kutt	Avvikle kravet om egen digital enhet på mellomtrinnet	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
01B - Skole	Kutt	Avvikle kulturkarusell-midler	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
01B - Skole	Kutt	Avvikle nærmiljøpakke	-761	-761	-761	-761
01B - Skole	Kutt	Avvikle tilskudd Fargespill	-275	-275	-275	-275
01B - Skole	Kutt	Avvikle tilskudd til private SFO	-2 324	-2 324	-2 324	-2 324
01B - Skole	Kutt	Avvikle tilskudd Ungt Entreprenørskap	-630	-630	-630	-630
01B - Skole	Kutt	Legge ned Krokeide skole	-2 400	-5 400	-5 400	-5 400
01B - Skole	Kutt	Redusere midler til parallellklasser i nynorsk	-600	-1 400	-1 400	-1 400
01B - Skole	Kutt	Redusert tilskudd til International School of Bergen	-5 700	-6 700	-7 700	-9 000
01B - Skole	Kutt	Tilpasning av nivå på vedtak om undervisning i morsmål og forsterket norsk	-13 500	-30 000	-30 000	-30 000
01B - Skole	Nye tiltak	Avsetning til driftsutgifter for nytt areal i skoler	570	770	1 070	1 370
01B - Skole	Nye tiltak	Forsterket avdeling Garnes ungdomsskole	1 000	5 000	5 000	5 000
01B - Skole	Nye tiltak	Gratis halvdagsplass SFO 3. trinn	36 000	36 000	36 000	36 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
01B - Skole	Tilpasning til aktivitetsnivå	Demografiutvikling - skole	-24 000	-57 000	-80 000	-96 000
01B - Skole	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	1 999	1 999	1 999	1 999
01B - Skole	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 600	3 600	3 600	3 600
01B - Skole	Tilpasning til aktivitetsnivå	Erstatningsskoleutgifter	-2 250	-2 250	-2 250	-2 250
01B - Skole	Tilpasning til aktivitetsnivå	Skoletilbud bosatte flyktninger	7 860	19 310	23 220	28 560
01B - Skole	Tilpasning til aktivitetsnivå	Tilpasning av tilskudd til private SFO for barn med spesielle behov i 5. -7. trinn	-218	-218	-218	-218
01B - Skole	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økt gjennomsnittslønn i skolen som følge av 5-årig lærerutdanning	10 000	10 000	10 000	10 000
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Effektivisering	Omorganisering av Etat for spesialpedagogiske tjenester	-1 500	-3 000	-3 000	-3 000
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Vekst i vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i barnehage	32 000	26 000	26 000	26 000
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Kutt	Omlegging av tilbudet til barn med hørselsutfordringer	-720	-1 590	-1 590	-1 590
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Bosetting, spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for barnehagebarn	4 370	2 920	1 540	610
02 - Barnevern	Effektivisering	Bedre styring og prioritering av hjelpetiltak	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
02 - Barnevern	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Bosetting av flyktninger 2025 - Enslige mindreårige	4 211	4 211	4 211	4 211
02 - Barnevern	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Fosterhjem, miljøterapeutiske tiltak og institusjonsplasser	19 300	19 300	19 300	19 300
02 - Barnevern	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Kutt i kontorfaglig avdeling	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
02 - Barnevern	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Vektertjenester ved barnevernstjenestene	2 500	2 500	2 500	2 500
02 - Barnevern	Nye tiltak	Krav om masterutdanning i barnevernet	2 625	5 250	5 250	5 250
02 - Barnevern	Nye tiltak	Tjenestepensjon til fosterforeldre	3 200	6 400	6 400	6 400
02 - Barnevern	Tilpasning til aktivitetsnivå	Bosetting av flyktninger 2025 - Enslige mindreårige	2 500	2 500	2 500	2 500
02 - Barnevern	Tilpasning til aktivitetsnivå	Fosterhjem, miljøterapeutiske tiltak og institusjonsplasser	21 000	15 000	10 000	5 000
03A - Tjenester til eldre	Effektivisering	Bo lenger hjemme - Effekt av forebyggende tiltak og nye arbeidsmetoder	-17 000	-38 000	-55 000	-85 000
03A - Tjenester til eldre	Effektivisering	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-356	-639	-948	-1 264
03A - Tjenester til eldre	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Multidose - effekt av økt utbredelse	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
03A - Tjenester til eldre	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	Oppbudsjettering av hjemmebaserte tjenester	30 000	30 000	30 000	30 000
03A - Tjenester til eldre	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	Reduserte energiutgifter	-14 100	-14 100	-14 100	-14 100
03A - Tjenester til eldre	Inntektsendringer	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	4 531	4 531	4 531	4 531
03A - Tjenester til eldre	Kutt	Avvikle vikarordning for helsetjenester i Bemanningstjenester	-1 915	-1 915	-1 915	-1 915
03A - Tjenester til eldre	Kutt	Kutt i tilskudd	-20	-20	-20	-20
03A - Tjenester til eldre	Kutt	Omstrukturering av aktivitetssentre for eldre	-13 800	-13 800	-13 800	-13 800
03A - Tjenester til eldre	Kutt	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-5 300	-5 300	-5 300	-5 300
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Anskaffelse - Nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)	6 600	21 900	27 600	25 100
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Forprosjekt - nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)	2 900	-2 500	-2 500	-2 500
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Kjøp av institusjonstjenester	5 515	5 515	5 515	5 515
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Midtbygda behandlingssenter	0	500	80 800	96 800
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Nødvendig vedlikehold / oppgraderinger - privat ideelle virksomheter	2 500	500	500	500
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Prosjekt med økt grunnbemanning i sykehjem	13 000	13 000	0	0
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Slettemarken sykehjem - utvidet drift	4 000	4 000	4 000	4 000
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Tilpasninger til nasjonale e-helseløsninger	0	500	500	500
03A - Tjenester til eldre	Nye tiltak	Økte tjenester til hjemmeboende	100 000	215 000	252 100	413 800
03A - Tjenester til eldre	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	842	842	842	842
03A - Tjenester til eldre	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 600	3 600	3 600	3 600
03A - Tjenester til eldre	Tilpasning til aktivitetsnivå	Landås Menighets eldrecenter - Konseptvalgutredning	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	BPA - vekst i nye brukere og timer	11 703	11 703	11 703	11 703
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Inntektsendringer	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	3 949	3 949	3 949	3 949
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Effektivisering	Effektivisering i tjenestene (forenkle, fornye og forbedre)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	BPA - vekst i nye brukere og timer	7 117	7 117	7 117	7 117
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	Støttekontakter - Midler til fast ansettelse - omdisponeres	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Inntektsendringer	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	-19 533	-19 533	-19 533	-19 533
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Kutt	Endret utforming av støttekontakttilbud for personer med utviklingshemming	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Kutt	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-2 700	-2 700	-2 700	-2 700
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	Boligløftet Bergen - Haugland skole 1	0	6 610	21 446	21 446
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	Boligløftet Bergen - Haugland skole 2	0	6 610	21 446	21 446
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	Boligløftet Bergen - Midtunvegen	0	0	19 518	23 297
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	Boligløftet Bergen - Nedre Totland/Riple Skole	0	9 622	21 446	21 446
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	Boligløftet Bergen - Teigane	0	0	0	17 909
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	EBF - FDV-kostnader - nye boliger	0	1 416	1 416	1 416
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	EBF - Husleieinntekter - nye boliger	0	-2 043	-2 043	-2 043
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	Etablere trådløst nett på alle tjenestesteder i Etat for tjenester til utviklingshemmede	1 300	1 800	1 800	1 800
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye tiltak	Nye boliger i eksisterende omsorgsboliganlegg	0	0	6 097	16 530
03D - Psykisk helse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) - Psykisk helse barn og unge	1 628	1 628	1 628	1 628
03D - Psykisk helse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Helse og omsorgstiltak til flere barn og unge med psykiske lidelser og store hjelpebehov	48 839	48 839	48 839	48 836
03D - Psykisk helse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Husleie bosenter	211	211	211	211
03D - Psykisk helse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Kjøp av tjenester fra private leverandører	2 474	2 474	2 474	2 474
03D - Psykisk helse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Styrket bemanning i bofellesskap	1 750	1 750	1 750	1 750
03D - Psykisk helse	Inntektsendringer	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	9 173	9 173	9 173	9 173
03D - Psykisk helse	Kutt	Avvikle aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen sentrum	-5 180	-5 180	-5 180	-5 180
03D - Psykisk helse	Kutt	Begrense utvidelse av Rask psykisk helsehjelp til personer mellom 16 og 23 år	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
03D - Psykisk helse	Kutt	Reduksjon i årsverk aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen vest	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
03D - Psykisk helse	Nye tiltak	FACT Ung	800	1 200	1 200	1 200



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
03D - Psykisk helse	Nye tiltak	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	459	459	459	459
03D - Psykisk helse	Tilpasning til aktivitetsnivå	Avvikle kjøp av bo- og tjenestetilbud fra privat leverandør	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
03D - Psykisk helse	Tilpasning til aktivitetsnivå	Ressurskrevende tjenester til brukere over 67 år	6 700	6 700	8 100	8 500
03D - Psykisk helse	Tilpasning til aktivitetsnivå	Sikkerhetstiltak ved bofellesskap og bosentre	1 800	1 800	1 800	1 800
03D - Psykisk helse	Tilpasning til aktivitetsnivå	Utskrivningsklare pasienter	10 000	0	0	0
03D - Psykisk helse	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økning av hjemmetjenester til psykisk syke pasienter	3 600	3 600	3 600	3 600
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Effektivisering	Besparelse ved bruk av rammeavtale for vektertjenester	-1 388	-1 388	-1 388	-1 388
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Botilbud etter helse og omsorgstjenesteloven	16 000	16 000	16 000	16 000
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Kostnadsendring eksisterende enetiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Nytt enetiltak	5 230	5 230	5 230	5 230
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Utgifter ved oppgradering/ombygging av Bjørnsonsgate	200	0	0	0
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Inntektsendringer	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	1 612	1 612	1 612	1 612
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Kutt	Avvikle MO-senter i Eidsvåg og styrke innsatsen på åpne rusområder	-4 617	-4 617	-4 617	-4 617
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Kutt	Endring i aktivitetstilbud og MO Wergeland	-4 725	-7 880	-7 880	-7 880
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Kutt	Kutte to psykologstillinger ved Utekontakten	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Kutt	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	-5 238	-5 238	-5 238	-5 238
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Kutt	Redusert bemanning på natt ved botilbud	-850	-850	-850	-850
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nye engangstiltak	Natthuset	10 800	0	0	0
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nye tiltak	Boligprogrammet 250 - Lonemarka	0	0	6 000	6 000
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nye tiltak	Boligprogrammet 250 - Petedalsmyra	0	14 200	14 200	14 200

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nye tiltak	Boligprogrammet 250 - Steinsvikkroken	7 200	8 300	8 300	8 300
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nye tiltak	Boligprogrammet 250 - Storbotn utleieboliger	0	0	510	510
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nye tiltak	Boligprogrammet 250 - Tildelingsavtale	0	5 525	11 550	11 550
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nye tiltak	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	4 320	4 320	4 320	4 320
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nye tiltak	Styrket bemanning i Bjørnsons gate	2 500	2 500	2 500	2 500
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Tilpasning til aktivitetsnivå	Enetiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Effektivisering	Redusert bemanning ved samlokalisering av NAV kontor og etablering av NAV Bergen sentrum	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Effektivisering	Reduserte eiendomskostnader ved samlokalisering av NAV kontor og etablering av NAV Bergen sentrum	-4 100	-10 500	-10 500	-10 500
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Effektivisering	Samlokalisere og effektivisere gjeldsrådgivning	-622	-1 245	-1 245	-1 245
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Effektivisering	Sentralisere og effektivisere fellesfunksjoner	-700	-1 400	-1 400	-1 400
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Tilpasning til aktivitetsnivå i Kvalifiseringsordningen	10 000	10 000	10 000	10 000
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Tilpasning til aktivitetsnivå økonomisk sosialhjelp	48 000	48 000	48 000	48 000
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Økt ressursbehov ved Krisesenter for Bergen og omegn	3 799	3 799	3 799	3 799
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Økte ressurser for å følge opp økning i antall sosialhjelpsmottakere	5 000	5 000	5 000	5 000
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Kutt	Avslutning av pilot ved Mulighetscenteret	-250	-500	-500	-500
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Kutt	Endrede sosialhjelpssatser fra 2025	-12 000	-14 400	-14 400	-14 400
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Kutt	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	-4 177	-4 177	-4 177	-4 177
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Kutt	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-500	-500	-500	-500
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Nye tiltak	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	4 636	4 636	4 636	4 636
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Nye tiltak	Øke midlertidig botilbud	38 000	38 000	38 000	38 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Nye tiltak	Økning av kvalifiseringsstønad	850	850	850	850
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Endring av sats for introduksjonsstønad til deltakere under 25 år	4 640	2 980	2 980	2 980
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Midlertidig botilbud etter sosialtjenesteloven ved Hannas hus	8 700	8 700	8 700	8 700
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Tilpasning til aktivitetsnivå i Kvalifiseringsordningen	2 657	2 657	2 657	2 657
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Tilpasning til aktivitetsnivå økonomisk sosialhjelp	47 300	47 300	47 300	47 300
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Effektivisering	Mindre bruk av vikar ved i norskopplæring av flyktninger og innvandrere	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Effektivisering	Reduksjon i ledergruppen ved Bergen Læringssenter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Effektivisering	Reduksjon i årsverk til lærerstillinger ved Bergen læringssenter	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Effektivisering	Redusere administrasjonen med to årsverk	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Samordning av bosetting av flyktninger med behov for helse- og omsorgstjenester	935	935	935	935
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Kutt	Besparelse ved redusert åpningstid	-250	-250	-250	-250
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Kutt	Endring av sats for introduksjonsstønad til deltakere under 25 år	-5 280	-3 300	-3 300	-3 300
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Kutt	Redusere antall årsverk ved Tolketjenesten / Redusere bruk av innleid tolk	-200	-200	-200	-200
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Kutt	Redusere reiseutgifter til innleide tolker	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Kutt	Redusere årsverk til tospråklige assistenter	-4 875	-4 875	-4 875	-4 875
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Kutt	Redusere årsverk til undervisningsstillinger ved Grunnskolen for voksne	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Kutt	Redusert periode med startstønad	-3 200	-2 000	-2 000	-2 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Kutt	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-200	-200	-200	-200
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Bemanning ved Tolketjenesten	8 100	3 930	3 930	3 930
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Bergen inkluderingssenter	-22 484	-22 484	-22 484	-22 484
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Bergen læringssenter - husleie	3 500	0	0	0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Høyere kostnader for introduksjonsstønad	65 637	68 895	50 821	60 247
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Høyere kostnader til startstønad	14 712	21 365	12 365	12 365

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Reduksjon av norsktilskudd til Bergen Læringscenter	10 647	26 595	21 224	10 412
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Styrket budsjett til opplæring i norsk og samfunnsfag	31 711	31 711	21 711	21 711
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Styrking av administrativ kapasitet for å bosette flere flyktninger	3 215	3 215	3 215	3 215
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Tilpasning bosetting og integrering av flyktninger	0	-60 000	-150 000	-240 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økt bemanning og programtiltak ved Introduksjonscenteret	23 508	25 508	25 508	15 508
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt	Avvikle helsestasjon i Laksevåg og Kringlebotn	-1 300	-3 100	-3 100	-3 100
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt	Avvikle kurset «Godt samliv»	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt	Kutt i tilskudd	-380	-380	-380	-380
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt	Reduksjon med to årsverk for helsesykepleiere i Tverrfaglig utviklingsteam (TUT-team)	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt	Redusert aktivitet i Frisklivssentralen	-5 200	-5 200	-5 200	-5 200
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-500	-500	-500	-500
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt	Ukraina-mottak i helsestasjon og skolehelsetjenesten legges ned	-4 100	-4 100	-4 100	-4 100
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-1 000	-500	-500	-500
05A - Forebyggende helsearbeid	Nye tiltak	Vaksinasjonsprogram for voksne og risikogrupper	9 600	9 600	9 600	9 600
05A - Forebyggende helsearbeid	Tilpasning til aktivitetsnivå	Helse og omsorgstjenester til bosatte flyktninger	10 400	8 600	8 600	8 600
05B - Behandling og rehabilitering	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Fastlegeordningen - vikarutgifter leger for å opprettholde drift på fastlegekontor	7 000	7 000	7 000	7 000
05B - Behandling og rehabilitering	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Hjelpemiddelhuset - Økt volum på fordeling av hjelpemidler	3 679	3 679	3 679	3 679
05B - Behandling og rehabilitering	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Oppbudsjettering av allmennlegetjenesten	5 000	0	0	0
05B - Behandling og rehabilitering	Kutt	Avvikle bydelslegevaktene i Fana og Loddefjord	-8 400	-8 400	-8 400	-8 400
05B - Behandling og rehabilitering	Kutt	Reduksjon i tiltakspakke til fastlegetjenesten	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
05B - Behandling og rehabilitering	Kutt	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
05B - Behandling og rehabilitering	Tilpasning til aktivitetsnivå	Allmennlegetjenesten - økning som følge av befolkningsvekst	2 271	4 059	5 333	6 596
05B - Behandling og rehabilitering	Tilpasning til aktivitetsnivå	Nasjonale e-helseløsninger - kostnadsvekst	2 980	5 480	7 980	10 580
06 - Overføringer til trossamfunn	Kutt	Bergen kirkelige fellesråd - redusert tilskudd	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
06 - Overføringer til trossamfunn	Kutt	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	0	-250	-250	-250
07 - Brannvesen	Effektivisering	Brannvesenet reduserte kostnader til dronetjeneste	-400	-400	-400	-400
07 - Brannvesen	Effektivisering	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-119	-213	-316	-421
07 - Brannvesen	Kutt	Brannvesenet reduserte kostnader kurs og velferd	-600	-600	-600	-600
07 - Brannvesen	Nye tiltak	110 Vest økte kostnader	1 430	1 830	1 620	1 180
07 - Brannvesen	Nye tiltak	Brannforebyggende avdeling, avvik fra brannordningen	2 937	2 937	2 937	2 937
07 - Brannvesen	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	696	696	696	696
07 - Brannvesen	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 200	1 200	1 200	1 200
08 - Samferdsel	Inntektsendringer	Fjerne elbilrabatt i boligsoner	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
08 - Samferdsel	Inntektsendringer	Parkering Åsane Arena	1 000	1 000	1 000	1 000
08 - Samferdsel	Inntektsendringer	Økte inntekter parkeringsanlegg	-25 195	-25 195	-25 195	-25 195
08 - Samferdsel	Kutt	Avvikling av lysstyringsprogrammet "City Touch"	-500	-500	-500	-500
08 - Samferdsel	Kutt	Kutt av tilskuddsordning til lag og organisasjoner for rydding langs kommunale veier i bydelene	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
08 - Samferdsel	Kutt	Kutt i renhold der arrangør har det fulle ansvar for renhold	-150	-150	-150	-150
08 - Samferdsel	Kutt	Reduksjon av feiing på Nesttun	-135	-135	-135	-135
08 - Samferdsel	Kutt	Reduksjon i bruk av konsulenttjenester	-889	-889	-889	-889
08 - Samferdsel	Kutt	Redusert bekjempelse av fremmede plantearter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
08 - Samferdsel	Kutt	Redusert renhold av busskur	-150	-150	-150	-150
08 - Samferdsel	Kutt	Redusert renhold av gang- og sykkelvei	-300	-300	-300	-300
08 - Samferdsel	Kutt	Redusert renhold av private fortau	-110	-110	-110	-110
08 - Samferdsel	Kutt	Redusert renhold av sidegater tilknyttet store offentlige plasser	-250	-250	-250	-250
08 - Samferdsel	Kutt	Redusert tung sikring av arrangementer	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
08 - Samferdsel	Nye tiltak	Digitalisering samferdsel - driftskonsekvens av investering	2 316	2 816	2 816	2 816
08 - Samferdsel	Nye tiltak	Driftskonsekvens av investering sykkeltiltak Dokkeveien.	167	167	167	167
08 - Samferdsel	Nye tiltak	IT system for bruk av offentlig areal - driftskonsekvens	1 498	848	848	848
08 - Samferdsel	Tilpasning til aktivitetsnivå	Drift av nye veianlegg overtatt fra eksterne	460	460	460	460
09 - Boligtiltak	Effektivisering	Reduksjon årsverk	-1 000	-3 000	-3 000	-3 000
09 - Boligtiltak	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Økt kommunal bostøtte som følge av redusert statlig refusjon for bostøtte	11 562	11 562	11 562	11 562
09 - Boligtiltak	Kutt	Endrede sosialhjelpssatser fra 2025	-3 200	-6 400	-6 400	-6 400

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
09 - Boligtiltak	Kutt	Redusere utgifter til planlagt vedlikehold av kommunale boliger	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
09 - Boligtiltak	Kutt	Redusert bostøtte ved endring i regelverk for bostøtte	-13 600	-27 100	-27 100	-27 100
09 - Boligtiltak	Kutt	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-60	-60	-60	-60
09 - Boligtiltak	Nye tiltak	EBF - FDV-kostnader - nye boliger	12 166	13 955	14 724	15 493
09 - Boligtiltak	Nye tiltak	EBF - Husleieinntekter - nye boliger	-26 409	-30 969	-32 529	-34 089
09 - Boligtiltak	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBF - FDV-kostnader - innleie av boliger til flyktninger	60 499	39 129	31 149	28 729
09 - Boligtiltak	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBF - Husleieinntekter - innleie av boliger til flyktninger	-29 398	-13 498	-7 848	-5 998
09 - Boligtiltak	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBF - Lønnskostnader - oppfølging innleie av boliger til flyktninger	2 202	2 202	282	282
09 - Boligtiltak	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økt bostøtte	11 305	12 493	14 663	15 091
09 - Boligtiltak	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økt bostøtte som følge av økt husleie per bruker	14 000	14 000	14 000	14 000
09 - Boligtiltak	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økt kommunal bostøtte som følge av redusert statlig refusjon for bostøtte	3 908	3 908	3 908	3 908
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Helårsvirkning omorganisering av Byarkitektens kjerneoppgaver	-3 995	-3 995	-3 995	-3 995
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Inntektsendringer	Effekt av oppdaterte gebyrer på Eierseksjonering	-278	-278	-278	-278
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Kutt	Kutte kjøp av tjenester på Byrådsavdeling for byutvikling	-1 002	-1 002	-1 002	-1 002
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Kutt	Kutte stillinger på Plan- og bygningsetaten	-2 167	-2 167	-2 167	-2 167
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Kutt	Reduserte tilskudd Byutvikling	-226	-226	-226	-226
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Nye tiltak	Områdeplanlegging Dokken	5 000	5 000	5 000	5 000
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Nye tiltak	Plankonsulent Dokken	1 200	800	0	0
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Nye tiltak	Plankonsulent Indre Laksevåg	1 000	0	0	0
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Nye tiltak	Plankonsulent Laksevågneset	1 000	0	0	0
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Tilpasning til aktivitetsnivå	Effekt av oppdaterte gebyrer på Eierseksjonering	278	278	278	278

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
10B - Private planer og byggesak	Inntektsendringer	Gebyrendringer Plan- og bygningsetatens selvkostområder	-9 965	-9 965	-9 965	-9 965
10B - Private planer og byggesak	Inntektsendringer	Retting av oppført boligbygg	13 600	16 600	16 600	16 600
10B - Private planer og byggesak	Kutt	Kutte stillinger på Plan- og bygningssetaten	-1 083	-1 083	-1 083	-1 083
10B - Private planer og byggesak	Nye tiltak	Bergenskart, økt partnerbidrag	1 300	1 300	1 300	1 300
10B - Private planer og byggesak	Nye tiltak	Retting av oppført boligbygg	-13 600	-16 600	-16 600	-16 600
10B - Private planer og byggesak	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økte lisenskostnader for Esri/Arcgis	500	500	500	500
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-601	-601	-601	-601
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Kutt av støtte til utlån av kanoer v/Skomakerdiket	-80	-80	-80	-80
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Kutt i vakant stilling Anleggsgartner	-700	-700	-700	-700
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Kutt i vakant stilling Plan og utviklingsavdelingen	-900	-900	-900	-900
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Kutt i vakant stilling Skog- og arealforvalter	-900	-900	-900	-900
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Reduksjon av sommerblomster i Bergen sentrum og Nesttun	-200	-200	-200	-200
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Reduksjon i bruk av konsulenttjenester	-200	-200	-200	-200
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Redusert tilbud av offentlige toalett	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt	Reduserte tilskudd Byutvikling	-238	-238	-238	-238
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	Barnas byrom - driftskonsekvens	445	505	505	505
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	200	200	200	200
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	Deltakelse graveklubbprosjekter - driftskonsekvenser	100	100	100	100
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	Fanatorget - driftskonsekvens	130	130	130	130
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	Fløysletten	500	300	0	0
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	IT system for bruk av offentlig areal - driftskonsekvens	-250	-250	-250	-250
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	Løvtien etappe 4 - delstrekning 2 - driftskonsekvens	400	400	400	400
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	Sentrumslekeplass - første utbyggingstrinn - driftskonsekvenser	0	185	185	185
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Nye tiltak	Stordyrveterinærer	600	600	600	600
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Tilpasning til aktivitetsnivå	Den grønne akse - driftskonsekvens	-70	-70	-70	-70
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Tilpasning til aktivitetsnivå	Drift av nye parkanlegg overtatt fra eksterne	1 840	1 840	1 840	1 840

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
10D - Klima og miljø	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	Helårvirkning omorganisering av Klimaetatens kjerneoppgaver	-5 145	-5 145	-5 145	-5 145
10D - Klima og miljø	Kutt	Kutt i oppfølging av Grønn strategi	-4 904	-4 904	-4 904	-4 904
10D - Klima og miljø	Kutt	Reduksjon i utvidelse av trygg sykkelparkering	-300	-300	-300	-300
10D - Klima og miljø	Kutt	Redusert opprydding av forsøpling/forurensing langs veg, vassdrag og sjø	-400	-400	-400	-400
10D - Klima og miljø	Kutt	Reduserte tilskudd Byutvikling	-2 451	-2 451	-2 451	-2 451
10D - Klima og miljø	Nye tiltak	Store Lungegårdsvann - prosjektering og gjennomføring - driftskonsekvens	768	838	838	1 163
11B - Arbeidsmarkedstiltak	Tilpasning til aktivitetsnivå	Arbeidsmarkedsbedrifter - nye plasser	100	100	100	100
12 - Kultur	Effektivisering	Budsjettreduksjon Bergen kulturskole	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
12 - Kultur	Effektivisering	Budsjettreduksjon Kulturetaten	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
12 - Kultur	Effektivisering	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-59	-107	-158	-211
12 - Kultur	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	Fjerning av inntektskrav Skur 14	1 100	1 100	1 100	1 100
12 - Kultur	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	Prosjektleder Sentralbadet scenekunsthuss	-250	-500	-500	-500
12 - Kultur	Helårvirkning av realendringer i årets budsjett	Ressurscenter for flyktninger	-1 283	-1 283	-1 283	-1 283
12 - Kultur	Inntektsendringer	Budsjettreduksjon Bergen kulturskole	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
12 - Kultur	Kutt	Avvikle sommerleir for skoleelever	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
12 - Kultur	Kutt	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-15 658	-15 658	-15 658	-15 658
12 - Kultur	Kutt	Budsjettreduksjon Kulturetaten	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
12 - Kultur	Nye engangstiltak	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	1 500	0	0	0
12 - Kultur	Nye tiltak	Bergen kulturskole - Scenedrøm	200	200	200	200
12 - Kultur	Nye tiltak	Bibliotekfilial Arna	200	3 000	3 000	3 000
12 - Kultur	Nye tiltak	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	3 061	4 061	4 061	4 061
12 - Kultur	Nye tiltak	Eldrepanel	461	461	461	461
12 - Kultur	Nye tiltak	Etablering av Kulturkvartalet - Estimert tilskudd til husleie	9 400	9 400	11 700	15 400
12 - Kultur	Nye tiltak	Innarbeiding av leiekontrakter og fremleiekontrakter for nytt Kulturkvartal på Verftet	-89	-89	-89	-89
12 - Kultur	Nye tiltak	Oppgradering Fyllingsdalen bibliotek (husleieøkning)	650	650	650	650
12 - Kultur	Nye tiltak	Styrket kulturtilbud Fyllingsdalen	5 000	5 000	5 000	5 000
12 - Kultur	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	2 776	2 776	2 776	2 776



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
12 - Kultur	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	600	600	600	600
13 - Idrett	Effektivisering	Budsjettreduksjon Etat for idrett	-2 250	-2 250	-2 250	-2 250
13 - Idrett	Effektivisering	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-296	-533	-790	-1 053
13 - Idrett	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Tilskudd til Bjarg IL i forbindelse med bygging av Bjarg Arena - rentekostnader kortsiktige lån	0	700	700	0
13 - Idrett	Inntektsendringer	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-2 800	-2 800	-2 800	-2 800
13 - Idrett	Kutt	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
13 - Idrett	Kutt	Budsjettreduksjon Etat for idrett	-2 250	-2 250	-2 250	-2 250
13 - Idrett	Nye tiltak	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	590	590	590	590
13 - Idrett	Nye tiltak	Fysak Åsane - videreføring	2 500	2 500	2 500	2 500
13 - Idrett	Nye tiltak	LIM (leksehjelp, idrett og mat)	500	500	500	500
13 - Idrett	Nye tiltak	Nye driftskonsekvenser av investeringer idrett	0	0	-1 311	-1 311
13 - Idrett	Nye tiltak	Nye driftskonsekvenser av investeringer idrett	2 436	4 322	5 633	5 633
13 - Idrett	Nye tiltak	Tilskudd til realisering av Bjarg Arena (engangstilskudd)	3 800	0	0	0
13 - Idrett	Nye tiltak	U-23 EM i friidrett	1 000	1 000	1 000	1 000
13 - Idrett	Tilpasning til aktivitetsnivå	Driftsstøtte klubbeide anlegg	7 000	7 000	7 000	7 000
13 - Idrett	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	2 737	2 737	2 737	2 737
13 - Idrett	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 000	3 000	3 000	3 000
13 - Idrett	Tilpasning til aktivitetsnivå	Storaneset leieavtale	-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
14 - Næring	Effektivisering	Kontor for skjenkesaker - budsjettreduksjon	-500	-500	-500	-500
14 - Næring	Inntektsendringer	Kontor for skjenkesaker - budsjettreduksjon	-500	-500	-500	-500
14 - Næring	Kutt	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-10 798	-10 798	-10 798	-10 798
14 - Næring	Kutt	Invest In Bergen	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
14 - Næring	Nye tiltak	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	2 712	3 712	3 712	3 712
14 - Næring	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-3 336	-3 336	-3 336	-3 336
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Politisk møteportal	500	500	500	500
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Tilpasning til aktivitetsnivå	Nye lokaler forhåndstemming og valgdagen, jf. forutv vedtak 212/22	580	0	580	0
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Tilpasning til aktivitetsnivå	Valg	5 000	0	5 000	0
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Tilpasning til aktivitetsnivå	Valg annethvert år	13 910	0	13 910	0
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økt bemanning valg, jf. forutv vedtak 212/22	2 000	0	2 000	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økte kostnader valg ved bruk av arbeidskontrakter valget	250	0	250	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Effektivisering	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-600	-600	-600	-600
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Effektivisering	Budsjettreduksjon Bergen byarkiv	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Effektivisering	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-178	-320	-474	-632
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Effektivisering	Redusere bemanning i Etat for boligforvaltning med 0,5 årsverk	-500	-500	-500	-500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Effektivisering	Redusere bilutgifter i Etat for bygg og eiendom	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Effektivisering	Redusere FDV-utgifter gjennom økt salg av eiendom	-500	-500	-500	-500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Effektivisering	Redusere lisensutgifter i Etat for bygg og eiendom	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Microsoft lisenser	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	Økte utgifter til kontingenter på arbeidsgiverområdet	1 589	1 589	1 589	1 589
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Inntektsendringer	Øke inntekter fra toaletter og parkering i Etat for bygg og eiendom	-500	-500	-500	-500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Avslutte medlemskap i Nasjonalt program for leverandørutvikling	-250	-250	-250	-250
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-3 600	-3 600	-3 600	-3 600
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Budsjettreduksjon Bergen byarkiv	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Ikke erstatte medarbeidere som har sluttet i Seksjon for digital transformasjon	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Ikke erstatte vakante stillinger i Etat for bygg og eiendom	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Kutt i administrasjon i Byrådsavdeling for barnehage og skole	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Kutte budsjett til konsulentjenester i Seksjon for administrasjon	-500	-500	-500	-500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Kutte stillinger på Byrådsavdeling for byutvikling	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Redusere avsetning til mangfoldsmidler i HR konsern	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Redusere staben i Innkjøp konsern med ett årsverk	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Redusere staben i Økonomi konsern med ett årsverk	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Redusere utgifter til kurs og kompetanse i Etat for bygg og eiendom	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-13 400	-13 400	-13 400	-13 400

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Reduserte administrative utgifter i BBSM	-500	-1 000	-1 000	-1 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Restriktiv ansettelesespolitikk i BBSM	-5 000	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Si opp Bergen kommunes avtale med NHH om støtte til DIG-senteret	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Tilskudd til FN-sambandet - Internasjonal uke utgår	-167	-167	-167	-167
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-200	-200	-200	-200
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye engangstiltak	Anskaffelse av ny IKT-løsning for kontaktsenter	1 200	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye engangstiltak	Ny avtale for datatjenester og internett for Bergen kommune	5 300	4 500	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye engangstiltak	Ny avtale mobilabonnement for Bergen kommune	3 000	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye engangstiltak	Nytt HR- og økonomisystem - driftskonsekvenser	10 500	18 750	47 250	21 750
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye engangstiltak	Overføre besøksterminaler/digital resepsjon til ny avtale	500	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye engangstiltak	Utskifting av nettverkskomponenter på Bergen kommunes kontorlokasjoner	14 800	14 800	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye tiltak	Driftskonsekvenser digitaliseringsprosjekter	225	1 225	4 225	4 225
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye tiltak	Nærværprosjekt	0	-4 000	-4 000	-4 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye tiltak	Økte lisensutgifter til drift av kommunens IT-infrastruktur	8 443	8 443	8 443	8 443
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye tiltak	Økte utgifter til drift av fagsystemer	1 600	1 600	1 600	1 600
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nye tiltak	Økte utgifter til service- og driftsavtaler for IT-infrastruktur	4 071	4 071	4 071	4 071
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Tilpasning til aktivitetsnivå	Bortfall av inntekt fra oppfølging av investeringsprosjekter	2 000	2 000	2 000	2 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-31	-31	-31	-31
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 800	1 800	1 800	1 800
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Tilpasning til aktivitetsnivå	Nytt byarkiv 2025	0	-8 000	-8 000	-8 000
17 - Beredskap og sivilforsvar	Kutt	Videre organisering av etaten Samfunnssikkerhetens hus	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
17 - Beredskap og sivilforsvar	Kutt	Videre organisering av etaten Samfunnssikkerhetens hus - justering av arealbruk	-2 800	-5 600	-5 600	-5 600
17 - Beredskap og sivilforsvar	Tilpasning til aktivitetsnivå	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-112	-112	-112	-112
18A - Vann og avløp	Inntektsendringer	Gebyrendring innen VA	-105 140	-199 680	-298 840	-393 690
18A - Vann og avløp	Inntektsendringer	Inntekstvekst på refusjoner	-20	-30	-50	-50
18A - Vann og avløp	Inntektsendringer	Inntektsendring kraftverk	200	200	200	200
18A - Vann og avløp	Inntektsendringer	Inntektsøkning biogass	-780	-980	-970	-970

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltakstype	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
18A - Vann og avløp	Inntektsendringer	Produksjon og spotpris salg elkraft	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
18A - Vann og avløp	Nye tiltak	Aktivitetsvekst pga. nye VA-anlegg og ledningsnett	4 000	8 000	8 000	8 000
18A - Vann og avløp	Tilpasning til aktivitetsnivå	Vedlikehold av va-anlegg	76 855	87 355	93 845	117 945
18B - Renovasjon	Tilpasning til aktivitetsnivå	Oppfølging av nedlagte kommunale avfallsdeponier, kommunal andel	1 500	1 500	1 500	1 500
18B - Renovasjon	Tilpasning til aktivitetsnivå	Oppfølging av nedlagte kommunale avfallsdeponier, selvkost	1 500	1 500	1 500	1 500
20 - Interne tjenester / fordelt kostnader	Effektivisering	Effekt av ny renholdsnorm	-15 000	-30 000	-30 000	-30 000
20 - Interne tjenester / fordelt kostnader	Effektivisering	Redusere utgifter gjennom omorganisering av renhold i Etat for bygg og eiendom	-800	-800	-800	-800
21 - Pensjon og fellesposter	Kutt	Redusere byrådets tilleggsbevilgningskonto	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
21 - Pensjon og fellesposter	Kutt	Sekkepost for konseptvalgutredning (KVU)	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
21 - Pensjon og fellesposter	Nye engangstiltak	Ekstern rådgivning – Eierskap konsern	500	0	0	0
21 - Pensjon og fellesposter	Tilpasning til aktivitetsnivå	Økte utgifter til personalforsikringer	249	249	249	249
<b>Totalsum</b>			<b>642 707</b>	<b>470 304</b>	<b>407 943</b>	<b>347 094</b>

### Til disposisjon for tjenesteområdene

Beløp i mill. kr

	Budsjett		Økonomiplan		
	2024	2025	2026	2027	2028
<b>Oppsummering sentrale poster</b>					
Sum generelle driftsinntekter	-21 464,0	-22 840,4	-22 815,9	-22 838,7	-22 917,5
Avskrivninger	1 179,5	1 191,3	1 210,7	1 230,2	1 250,5
Netto finansutgifter	933,4	1 313,7	1 365,4	1 399,1	1 447,0
Motpost avskrivninger	-1 179,5	-1 198,2	-1 214,8	-1 236,3	-1 236,3
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	16,2	-477,7	-368,3	-285,8	-304,9
<b>Sum sentrale inntekter og utgifter - Til fordeling tjenesteområdene</b>	<b>-20 514,4</b>	<b>-22 011,2</b>	<b>-21 822,9</b>	<b>-21 731,4</b>	<b>-21 761,2</b>
<b>Sum fordelt tjenesteområdene</b>	<b>20 514,4</b>	<b>22 011,2</b>	<b>21 822,9</b>	<b>21 731,4</b>	<b>21 761,2</b>
<b>Merforbruk/mindreforbruk</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>

Kommunens sentrale inntekter\* utgjør i stort budsjettrammen som kan brukes til å finansiere kommunens tjenester. Denne rammen øker med 6,4 % nominelt fra vedtatt budsjett 2024 til 2025.

De frie inntektene, som utgjør nær 91 % av de sentrale inntektene, øker med 6 % i 2025 sammenliknet med vedtatt budsjett 2024.

Økte netto finansutgifter i 2024 bidrar til å redusere fordeling til tjenesteområdene. Økte finansutgifter i økonomiplanperioden henger sammen med at økte renter.

Det budsjetteres også med en overføring til investeringsbudsjettet på 100 mill. kroner årlig, som øker bruk av disposisjonsfond men reduserer låneopptak i investeringsbudsjettet.

\*Som tabellen over viser, utgjør de sentrale inntektene hoveddelen av den disponible budsjettrammen, men man må også trekke fra netto finansutgifter, fondsavsetninger, og driftsfinansiering av investeringer.

## Sentrale inntekter

Beløp i mill. kr

	Regnskap 2023	Vedtatt budsjett 2024	Økonomiplan			
			2025	2026	2027	2028
Skatt på formue og inntekt	-11 606,7	-12 184,2	-12 966,0	-12 930,5	-13 034,0	-13 138,3
Statlig rammetilskudd	-7 174,0	-7 501,5	-7 912,8	-8 086,3	-8 159,7	-8 230,2
Eiendomsskatt	-1 118,5	-1 130,0	-1 140,9	-1 140,9	-1 140,9	-1 140,9
Øvrige generelle statstilskudd	-58,9	-73,7	-65,2	-52,8	-47,7	-44,0
Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger	-56,6	-67,9	-76,6	-72,7	-68,6	-71,0
Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger	-535,9	-506,7	-678,8	-532,7	-387,8	-293,2
<b>Sum sentrale inntekter</b>	<b>-20 550,6</b>	<b>-21 464,0</b>	<b>-22 840,4</b>	<b>-22 815,9</b>	<b>-22 838,7</b>	<b>-22 917,5</b>

## Skatt på formue og inntekt

### Inntektsrammen for 2025

Skatt på formue og inntekt og statlig rammetilskudd utgjør til sammen kommunenes frie inntekter. Anslaget for frie inntekter for budsjettåret 2025 bygger på informasjon fra Statsbudsjettet 2025.

I statsbudsjettet legger regjeringen opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter på 5,15 mrd. i 2025 (1,2 %), en økning på 0,15 mrd. sammenlignet med kommuneproposisjonen. Av de 5,15 mrd. er 1,7 mrd. knyttet til omlegging i inntektssystem, 0,25 mrd. begrunnet med bemanning i barnehage, 0,15 mrd. er relatert til opptrappingsplan for psykisk helse og rus og øvrig vekst er relatert til demografi og økte pensjonskostnader utover prisvekst. I tillegg til realvekst i frie inntekter er rammetilskuddet økt med 3,4 mrd. for å finansiere oppgaveendringer og korreksjoner.

Beregnete frie inntekter for Bergen kommune er 20.879 mrd. i 2025, en økning på 1,2 mrd. (6 %) sammenlignet med vedtatt budsjett 2024. Av veksten er om lag 810 mill. (4,1%) knyttet til pris- og lønnsvekst (se omtale om deflator under), mens øvrig differanse på 390 mill. (1,9%) er realvekst. Realveksten kan i hovedsak knyttes til demografi, økte pensjonskostnader og endringer som følge av revidert inntektssystem. Deler av realveksten knyttes til helårseffekt av gratis SFO for 3. klasse og redusert foreldrebetaling i barnehage, som ble innført fra høsten 2024. Videre begrunner staten økningen med blant annet midler til satsing på økt bemanning i barnehagen, satsing på psykisk helse og rus.

### Revidert inntektssystem

I Kommuneproposisjonen 2025 ble det lagt opp til et revidert inntektssystem som vil tre i kraft fra og med budsjettåret 2025. Endringene i inntektssystemet fører isolert sett til årlige tapte inntekter på 65

mill. kroner for Bergen. Det gis imidlertid en kompensasjon til de kommunene som taper inntekter, som tilføres kommunene gjennom en realvekst i de frie inntektene. Av kompensasjonen på 1,6 mrd. får Bergen 85 mill., noe som gir Bergen en varig positiv effekt på om lag 20 mill.

Av endringer i nytt opplegg er den kommunale skattesatsen for formuesskatt redusert fra 0,7% til 0,35%. Reduksjonen vil skje over to år med en årlig reduksjon på 0,175%. Dette vil gi reduserte inntekter for kommunene, men det kompenseres gjennom økt skatt på inntekt. I tillegg fjernes skatt på utbytte i sin helhet fra skattegrunnlaget, som også kompenseres av økt skatt på inntekt.

Inntektsutjevningen skjer ved at kommuner med skatt per innbygger over landsgjennomsnittet må avgi inntekter til kommuner med skattenivå under gjennomsnittet. Utjevningsgraden endres fra 60% til 64%, som betyr at av all skatt over landsgjennomsnittet må 64% avgis, mens 36% beholdes i kommunen. Endringen skjer over to år, med 62% i 2025, opp til 64% i 2026. I tillegg er det endringer knyttet til kostnadsnøklerne til utgiftsutjevning, herunder endring i toppfinansiering for ressurskrevende tjenester, samt regionalpolitisk tilskudd. Det vises ellers til sak om [Økonomiske perspektiver for Bergen kommune](#) for nærmere omtale.

### Deflator

Kompensasjon for pris- og lønnsvekst, som foretas gjennom fastsettelse av deflatoren, er basert på statsbudsjettets deflator på 4,1%. Deflatoren skal reflektere kommunenes kostnadsutvikling, i form av anslått utvikling i lønninger og priser på varer og tjenester i sektoren, hvor lønsdelen er gitt størst vekt. Forslag til Handlings- og økonomiplan 2025-2028 er laget i faste 2025-kroner. For 2025 utgjør pris- og lønnsvekst om lag 810 mill. Deflatoren er beregnet slik:

	Sats fra Statsbudsjettet	Vekt
Årslønnsvekst fra Statsbudsjettet	4,5	57,5 %
Prisvekst fra Statsbudsjettet	3,5	42,5 %
Deflator beregnet	4,1	100,0 %

### Skatt på formue og inntekt 2025

Anslaget for skatt på formue og inntekt er 12. 966 mrd. i 2025, en økning på 782 mill. (6,4%) sammenlignet med vedtatt budsjett 2024.

I skatteanslaget er det lagt til grunn sysselsettingsvekst på 0,7% og lønnsvekst på 4,5%. Anslaget baserer seg på skattetall for 2023, slik at forventet skattesvikt i 2024 ikke påvirker anslaget for 2025. (For nærmere omtale om skatteanslag i 2024, se 2. tertialrapport 2024). Endringene i revidert inntektssystem - halvering av den kommunale skatteøren på formue over to år, ikke inkludere eierinntekter i skattegrunnlaget og endre utjevningsgraden for inntektsutjevning - innebærer isolert sett reduserte skatteinntekter. Det er lagt til grunn, og er en langvarig praksis, at kommunenes skatteinntekter skal utgjøre 40% av kommunenes samlede inntekter. Med endringene i inntektssystemet, samt denne praksisen, må det kommunale skatteøre på alminnelig inntekt øke. Økningen er derfor på 1,8% til 12,75%, for at skatteandelen fortsatt skal utgjøre 40% av inntektene.

Dette innebærer at kommunene får en større andel av de alminnelige skatteinntektene som fordeles mellom stat, fylkeskommune, folketrygden og kommunene.

## Statlig rammetilskudd

### Statlig rammetilskudd 2025

Anslaget for rammetilskudd til Bergen utgjør 7 913 mill. i 2025, en økning på 411 mill. sammenlignet med Vedtatt budsjett 2024 (5,4%). En større økning i skatteanslaget enn i rammetilskuddet henger sammen med betingelsen om at skatteinntektene skal utgjøre 40 % av kommunenes inntekter.

Rammetilskuddet består av tilskudd per innbygger, omfordelinger herunder utgiftsutjevning og tilskudd til særskilt fordeling, samt regionalpolitiske tilskudd. Økningen kan knyttes til endringene i kostnadsnøkler for utgiftutjevning i revidert inntektssystem.

Det er i forbindelse med revidert inntektssystem foretatt en rekke endringer i kostnadsnøkler som ligger til grunn for utgiftsutjevningen. Utgiftsutjevningen skal sikre at kommunene skal kunne tilby likeverdige tjenester til sine innbyggere, til tross for forhold som befolkningssammensetning, sentralitet og levekårsutfordringer. Utjevningen skjer ut fra objektive kriterier som skal fange opp variasjoner i kommunenes utgiftsbehov. Endringene i kostnadsnøkler følger i all hovedsak av oppdaterte kvantitative analyser og forsøk på å lage mest mulig forklaringskraftige modeller av variasjonene i utgiftene mellom kommunene. Det vises ellers til sak om [Økonomiske perspektiver for Bergen kommune](#) for nærmere omtale.

I tillegg må økningen også ses i sammenheng med oppgaver som er overført til kommunen, herunder helårsvirkning av redusert foreldrebetaling i barnehage, gratis SFO for 3. klasse, vaksinasjon mot covid/pneumokokk.

### Anslag for vekst frie inntekter 2026-2028

For årene 2026-2028 legges det til grunn en gjennomsnittlig realvekst i frie inntekter på 0,8%. Dette er tilsvarende nivå som for demografikomponenten i 2025 til TBU (Teknisk beregningsutvalg) sin anslåtte økning i demografikostnadene. Realveksten er dermed oppjustert med 0,2%, fra 0,6% som har blitt lagt til grunn i Handlings- og økonomiplan 24-27. Økningen henger sammen med økning i forventede demografikostnader som følge av en stadig eldre befolkning. Det vises ellers til kapittel om befolkningsutvikling.

## Eiendomsskatt

### Eiendomsskatt

Beløp i 1000 kr

	2025	2026	2027	2028
Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer	-744 550	-744 550	-744 550	-744 550
Eiendomsskatt næringsseiendommer m.m.	-396 350	-396 350	-396 350	-396 350
<b>Totalsum</b>	<b>-1 140 900</b>	<b>-1 140 900</b>	<b>-1 140 900</b>	<b>-1 140 900</b>



Det forventes 10,5 mill. i økte inntekter knyttet til eiendomsskatt årlig sammenlignet med Vedtatt budsjett 2024. I beregning av eiendomsskatt benyttes boligverdier fra siste skatteoppgjøret (2023) som grunnlag. For å se på endringen av eiendomsskatt, tas det utgangspunkt i Statistisk sentralbyrås (SSB) sin prisindeks for brukte boliger. Denne viser en nedgang i boligverdiene på om lag 0,5% fra 2023 til 2024. Det kommer derimot flere nye eiendommer til som tidligere ikke har betalt eiendomsskatt. Dette utgjør om lag 1000 nye eiendommer, som i hovedsak kan knyttes til seksjonering av eksisterende eiendommer eller nye boligblokker. I tillegg bidrar økt næringsareal til høyere inntekt. Nettoeffekten av lavere boligverdier, men flere eiendommer gir derfor økte inntekter på 10,5 mill. Det foreslås ingen endring i skattesats eller bunnfradrag.

### Skattesats og bunnfradrag

	Sats (promille)	Bunnfradrag
Bolig og fritidseiendommer	2,6	750 000
Næring	5	0

### Øvrige generelle statstilskudd

Denne posten inneholder rentekompensasjon for kirkebygg og kirkeinventar. Rentekompensasjonen utbetales i sin helhet til Bergen kommune og budsjetteres brutto på tjenesteområde 23. Bergen kirkelige fellesråds andel av utbetalt rentekompensasjon budsjetteres på tjenesteområde 21.

Rentekompensasjonen baserer seg på egen forskrift, som blant annet også sier noe om hvordan renten settes. Husbanken, som forvalter denne ordningen, har de siste årene ikke fått nye midler til denne ordningen. Budsjetterte beløp baserer seg på tidligere innvilgede tilsagn.

### Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger

Kommunen mottar et eget tilskudd for barn og unge under 18 år som kommer uten foreldre eller andre voksne med foreldreansvar. Tilskuddet skal dekke aktiviteter og tiltak som bidrar til at enslige mindreårige flyktninger blir bosatt så raskt som mulig i gode bo- og omsorgstilbud. Tilskuddet bergenes ved ankomst, i motsetning til integreringstilskudd som mottas for hele året selv om en flyktning kommer på slutten av året. Kommunen mottar tilskudd til og med det året personen fyller 20 år.

Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger baserer seg på en forventning om bosetting av 20 årlig i økonomiplanperioden.

### Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger

Integreringstilskuddet består av integreringstilskudd, eldretilskudd og barnehagetilskudd. Formålet med tilskuddet er at kommunene skal gjennomføre et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, slik at flyktningene kan forsørge seg selv og ta del i samfunnet. Integreringstilskuddet skal gi en rimelig dekning av kommunenes utgifter til bosetting av flyktninger i bosettingsåret og de fire neste årene.

Prognosen for integreringstilskuddet er basert på en forventning om bosetting av 400 flyktninger i 2025, deretter 250 årlig.

Det vises for øvrig til eget kapittel om Bosetting og integrering av flyktninger.

## Finansinntekter og -utgifter

Beløp i mill. kr

	Regnskap 2023	Vedtatt budsjett 2024	Økonomiplan			
			2025	2026	2027	2028
Renter m.v.	383,9	565,2	764,4	772,2	779,4	812,2
Utbytte	-721,0	-531,0	-421,0	-419,0	-430,0	-441,0
Avdrag, utlån m.v.	845,0	899,4	970,5	1 012,3	1 049,8	1 075,8
<b>Netto finansinntekter/finansutgifter</b>	<b>507,9</b>	<b>933,6</b>	<b>1 313,8</b>	<b>1 365,5</b>	<b>1 399,2</b>	<b>1 447,1</b>
Finansutgifter i tjenesteområdene	-85,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
<b>Totale finansutgifter</b>	<b>422,8</b>	<b>933,4</b>	<b>1 313,7</b>	<b>1 365,4</b>	<b>1 399,1</b>	<b>1 447,0</b>
Motpost avskrivninger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

### Renter m.v.

Netto renter øker betydelig fra vedtatt budsjett 2024 til budsjett 2025. Det er først og fremst renteinntektene som reduseres. Det er flere årsaker til dette:

- Budsjettert rentesats var 5,3% i 2024 og er 4,4% i 2025. Lavere rentesats reduserer de budsjetterte renteinntektene i 2025 sammenlignet med 2024.
- Svake netto driftsresultat i 2024 og 2025 innebærer også at saldo på kommunens bankinnskudd reduseres. Dermed reduseres grunnlaget for renteinntekter.
- Innbetalingene fra kommunen til pensjonsselskapene (pensjonspremie) de siste årene har vært – og blir – langt høyere enn de regnskapsførte pensjonskostnadene. Forskjellen kalles premieavvik. Premieavviket påvirker kommunens likviditet.

Også renteutgiftene økes:

- I Tertialrapport 2 i 2024 er det innarbeidet økt låneopptak på 546 mill. til ikke-avgiftsfinansierte investeringer. Investeringene foretas i 2024, men gir økte renteutgifter i 2025 og utover i økonomiplanperioden.
- Kommunen har veid gjennomsnittlig rentebindingstid på gjelden på vel 2 år og en fastrenteandel på om lag 50%. Denne praksisen innebærer at det tar tid før endringer i rentenivået fullt ut får konsekvenser for størrelsen på bykassens renteutgifter. Derimot har økende rentenivå i markedet de siste årene gitt økte rentekostnader som følge av at utgående fastrenteavtaler erstattes med nye avtaler med høyere rentenivå.

Renteutgifter som belastes driftsbudsjett og driftsregnskap, er beregnet ut fra dagens låneportefølje (saldo), planlagte låneopptak resten av året, bystyrevedtak med budsjettvirkning i år samt forslag til økonomiplan. I renteinntektene inngår avkastning fra rentebærende verdipapirer, renter av bankinnskudd samt andre utlån av egne midler, morarenteinntekter, byggelånsrenter samt renteinntekter fra Husbanklån til videre utlån.

Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig årlig budsjettrente på 4,4 % i 2025. Se tabellen under for forventet utvikling i perioden.

Renteprognozen tar utgangspunkt i observerte markedsrenter. Nærmere bestemt en fremskrevet kurve for referanserenten 3 måneders NIBOR. I tillegg kommer en lånemargin på lånene, hvor en har valgt å benytte Kommunalbankens anbefaling til kredittmargin brukt i budsjettsammenheng. Det vil si 0,6 prosentpoeng i tillegg.

	<b>Forward 3-mnd. NIBOR</b>	<b>Påslag kredittmargin</b>	<b>Budsjettrente</b>
2025	3,8 %	0,6 %	4,4 %
2026	3,3 %	0,6 %	3,9 %
2027	3,2 %	0,6 %	3,8 %
2028	3,2 %	0,6 %	3,8 %

Renteprognozen er basert på markedsrenter september 2024. Anslaget er brukt ved beregning av renter knyttet til refinansiering og nye lån i perioden, samt lån som har renteregulering i respektive år.

## Utbytte

	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>	<b>2028</b>
Utbytte fra Bergen Kino AS	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Utbytte fra Bergen Parkering AS	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Utbytte fra BIR AS	-10,0	-8,0	-19,0	-30,0
Utbytte fra Eviny AS	-400,0	-400,0	-400,0	-400,0
Utbytte fra Fløibanen AS	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0
<b>Sum</b>	<b>-421,0</b>	<b>-419,0</b>	<b>-430,0</b>	<b>-441,0</b>

## Eviny AS

Bergen kommune mottok ekstraordinært store utbytter både 2023 og 2024, og som i hovedsak skyldtes de høye energiprisene i en periode fra 2022. I 2024 er kraftprisene vesentlig lavere enn de to foregående årene. De årlige utbytteforventningene for Bergen kommune nedjusteres derfor til 400 mill. årlig i økonomiplanperioden. Dette er på nivå med årene før ekstraordinære utbyttene de to siste år.

**BIR AS**

Bergen kommune mottok i 2023 et ekstraordinært høyt utbytte knyttet til den konkurranseutsatte delen av selskapets virksomhet (herunder fjernvarme), og som i hovedsak skyldtes de høye energiprisene gjennom 2022. I 2024 er energiprisene betydelig lavere enn i 2022, og da en stor andel av utbyttet stammer fra BIR sin eierposisjon i Eviny Termo AS, vil utbyttene fluktuere med energiprisene.

**Fløibanen AS**

Etter flere år med betydelige kostnader knyttet til rehabilitering av skinnegang, stasjoner, vognmateriell og bygningsmassen til Fløyen Folkerestaurant, gjenstår bl.a. nye kontorfasiliteter og ny isbod. Korona og forannevnte rehabiliteringsarbeider førte til redusert aktivitet i en årrekke. I 2024 er antall påstigninger tilbake på normalnivå, og det legges til grunn en årlig utbytteforventning på 7 mill. i perioden 2025 - 2028.

**Bergen Kino AS**

Etter flere utfordrende år i forbindelse med korona, har det i løpet av 2023/24 vært gjennomført betydelige fornyelser av kinosaler og fellesarealer. På denne bakgrunn anbefales kun et mindre utbytteuttak på 2 mill. i økonomiplanperioden.

**Bergen Parkering AS**

Det forventes et utbytte fra Bergen Parkering AS med 2 mill. i perioden 2025 - 2028, tilsvarende tidligere år.

**Avdrag, utlån m.v.**

Det er i økonomiplanperioden lagt til grunn at avdragstiden for lån til ikke-avgiftsfinansierte formål skal være 25 år. Avdrag til avgiftsfinansierte formål følger selvkostavskrivninger.

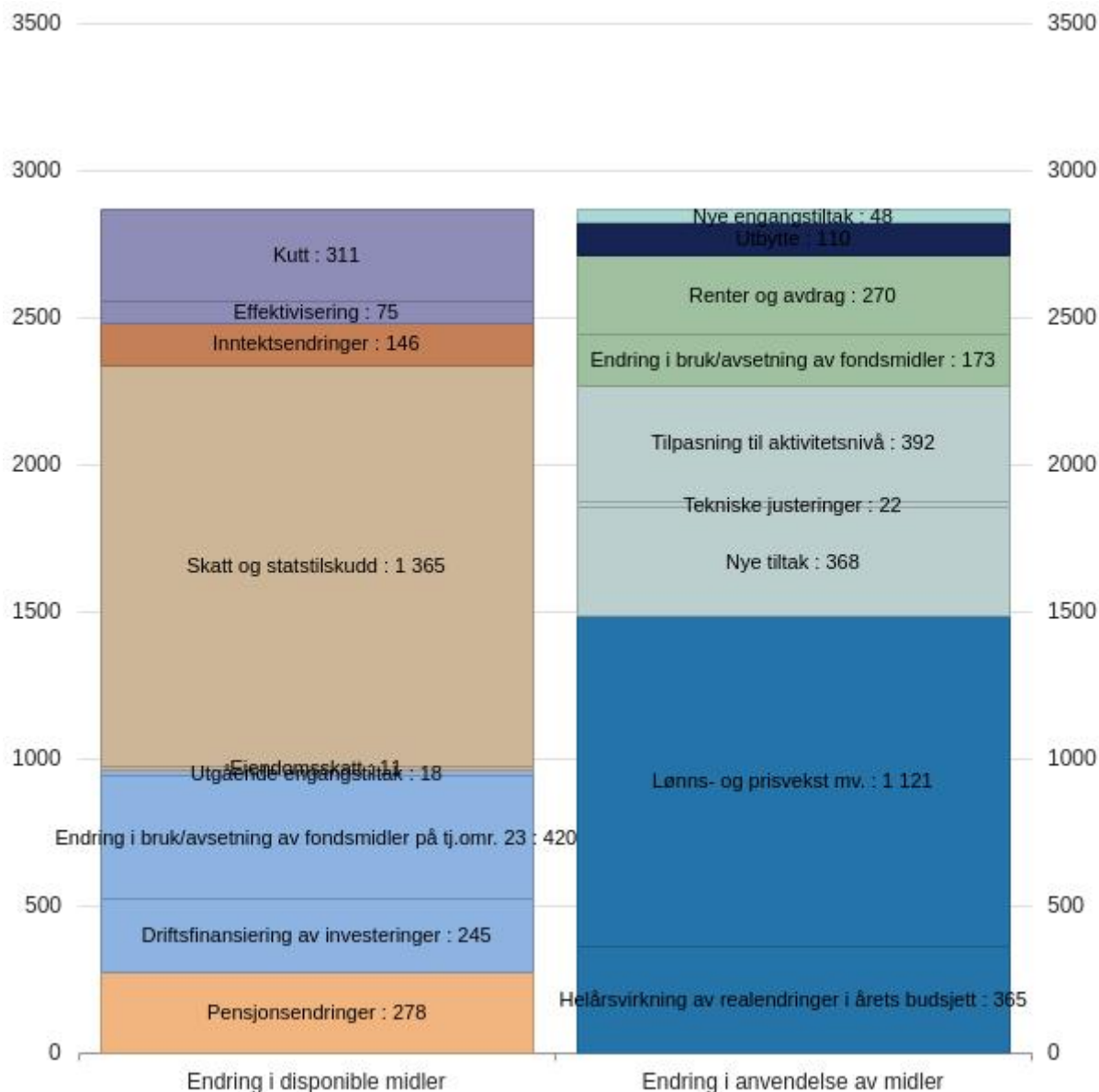
**Endringer i sentrale poster****Tabellen viser endringer på sentrale poster pr. tjeneste, sammenlignet med vedtatt budsjett 2024**

Beløp i 1000 kr

Tjeneste	2025	2026	2027	2028
Avdrag, utlån m.v.	71 054	112 900	150 365	176 410
Eiendomsskatt	-10 900	-10 900	-10 900	-10 900
Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger	-172 080	-26 008	118 858	213 501
Interne finansieringsposter	-503 110	-433 975	-401 382	-450 684
Renter m.v.	199 214	207 032	214 249	247 074
Skatt på formue og inntekt	-781 806	-746 340	-849 784	-954 056
Statlig rammetilskudd	-411 292	-584 780	-658 180	-728 712
Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger	-8 768	-4 803	-709	-3 085
Utbytte	110 000	112 000	101 000	90 000
Øvrige generelle statstilskudd	8 497	20 914	26 064	29 734
<b>Totalsum</b>	<b>-1 499 191</b>	<b>-1 353 960</b>	<b>-1 310 420</b>	<b>-1 390 718</b>

## Driftsbudsjettet - endring i disponible midler og anvendelse

Beløp i mill. kr



Grafen over viser summen av endringer i budsjettforslaget for 2025 sammenlignet med Vedtatt budsjett 2024. Til sammen øker driftsbudsjettet med om lag 2,9 mrd.

Den første søylen viser summen av endringer i den disponible rammen til kommunen fra 2024 til 2025. Her inngår både økte inntekter og reduserte utgifter. Vi ser at økningen i frie inntekter (skatt og rammetilskudd) utgjør den største enkeltendringen.

Den andre søylen viser summen økte utgifter og reduserte inntekter fra 2024 til 2025. Lønns- og prisvekst er den største enkeltkomponenten, og innebærer en økt utgift på om lag 1,1 mrd. Denne økningen må sees i sammenheng med økningen i frie inntekter, som blant annet skal kompensere kommunene for pris- og lønnsvekst (deflatorjustering). Se nærmere omtale av dette under.

Summen av økte utgifter/reduerte inntekter må finansieres. I 2025-budsjettet anslås en betydelig netto utgiftsøkning også utover pris- og lønnsvekst, som overstiger økningen i frie inntekter og andre forhold som øker den disponible rammen. Som omtalt ellers i dette dokumentet, foreslår derfor byrådet flere effektiviserings- og innsparingstiltak i både drifts- og investeringsbudsjettet. En har likevel ikke klart å finne inndekning for hele merbehovet, og dermed står en igjen med et negativt netto driftsresultat. For å saldere budsjettet, foreslås det derfor å bruke av disposisjonsfondet. Overføringen til investeringsbudsjettet foreslås også redusert i lys av den økonomiske situasjonen. Dette vises i de blå delene av søylen til venstre.

## Rammeendringer fordelt på endringskategorier

Beløp i mill. kr

	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>20 491,5</b>	<b>20 491,5</b>	<b>20 491,5</b>	<b>20 491,5</b>
Lønns- og prisvekst mv.	1 121,0	1 114,5	1 117,0	1 117,0
Pensjonsendringer	-278,0	-218,0	-243,1	-150,1
Endring i bruk/avsetning av fondsmidler	9,2	49,5	99,4	129,6
Tekniske justeringer	22,5	-6,2	-9,7	9,8
Utgående engangstiltak	-18,2	-56,2	-61,1	-62,6
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>856,5</b>	<b>883,7</b>	<b>902,5</b>	<b>1 043,6</b>
Konsekvensjustert ramme	<b>21 348,0</b>	<b>21 375,2</b>	<b>21 394,0</b>	<b>21 535,1</b>
Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	366,5	356,1	356,9	354,1
Tilpasning til aktivitetsnivå	392,3	258,6	113,4	-2,1
Nye tiltak	368,2	540,8	732,0	942,4
Nye engangstiltak	48,1	38,0	47,2	21,8
Effektivisering	-74,7	-124,1	-142,4	-173,7
Kutt	-311,3	-361,0	-362,0	-363,3
Inntektsendringer	-146,3	-238,1	-337,3	-432,1
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>642,7</b>	<b>470,3</b>	<b>407,9</b>	<b>347,1</b>
Konsekvensjustert ramme	<b>21 990,7</b>	<b>21 845,5</b>	<b>21 801,9</b>	<b>21 882,2</b>
Ramme 2025-2028	<b>21 990,7</b>	<b>21 845,5</b>	<b>21 801,9</b>	<b>21 882,2</b>

## Lønns- og prisvekst på tjenesteområdene

Byrådsavdelingene er foreslått kompensert for den anslåtte lønns- og prisveksten fra 2024 til 2025 på tjenesteområdene.

I rammendringstabellene på de ulike tjenesteområdene fremkommer summen av kompensasjonen på egen linje (Sum Lønns- og prisvekst mv.). I denne summen ligger kompensasjon for helårsvirkninger av lønnsoppgjør som gjennomføres i 2024, forventet priskompensasjon for kjøp av varer og tjenester, og deflatorjustering av inntekter. Utgangspunktet for justeringen er Vedtatt budsjett 2024. Dette inkluderer helårsvirkningen av lønnsoppjøret i 2023, men ikke delårseffekten av lønnsoppjøret i 2024.

På tjenesteområde 21-Pensjon og fellesposter budsjetteres det med en avsetning for lønnsoppjørene som skal gjennomføres i 2025.

Kompensasjonen som er lagt på tjenesteområdene er beregnet basert på vedtatt budsjett 2024, mens nye tiltak og realendringer i budsjettet er lagt inn i "2025-priser". Lønnsoppgjør fra 2024 er forventet å øke budsjettbehovet for tjenestene med 5,7% sammenlignet med Vedtatt budsjett 2024. Dette baserer seg på KS sin beregning av årslønnsvekstramme for stillinger i Hovedtariffavtalens kapittel 4,

omgjort til helårsvirkning. I byrådssak om “detaljering og spesifisering av bystyrets budsjettvedtak” i februar 2025 vil det gjøres en avregning mot helårsvirkninger av effektuerte lønnsoppgjør i 2024. Områder som er kompensert for mye i forhold til disse, vil bli trukket, mens områder som er kompensert for lite, vil bli kompensert ytterligere. Dersom avregningen gir et avvik fra det som nå foreslås i lønnskompensasjon, vil en måtte justere budsjettet i fm. Revidert budsjett. Det kan være både en merutgift og en mindretgift.

Priskompensasjonen er beregnet basert på forventninger i Statsbudsjettet for konsumprisindeksen (KPI) for 2025. Driftsbudsjettet til kjøp av varer og tjenester er foreslått justert med 3 % i tråd med dette. Inntektene justeres i tråd med deflator på 3,9%, som er en vektning mellom forventet årslønnsvekst og KPI fra Statsbudsjettet. Standardpåslaget for byggekostnadsindeksen og manglende strømstøtte til kommunene er holdt utenfor i beregning av deflatorsats, fordi byggetatene justerer sine vedlikeholdsbudsjetter i henhold til oppdaterte Holte-satser. Dette for å oppfylle det vedtatte målet om verdibevarende vedlikehold av bygningsmassen.

På tjenesteområde 21-Pensjon og fellesposter er det budsjettert med en lønnsavsetning for 2025 på 348 mill. Avsetningen skal benyttes til å kompensere byrådsavdelingene etter hvert som lønnsoppgjørene for 2025 er effektuert. Årslønnsveksten i Statsbudsjettet er anslått til 4,5%, og KS estimerer et foreløpig overheng på 2,3%. Den foreslåtte lønnsavsetningen er fratrukket dette overhenget.

## Rammeendringer per tjenesteområde i årsbudsjettet

Beløp i mill. kr

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2024	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Budsjett 2025
Barnehage	2 949,4	142,9	-0,1	17,2	3 109,4
Skole	4 398,2	216,5	-0,4	115,9	4 730,2
Spesialpedagogiske tjenester	365,1	18,8	-1,5	35,7	418,1
Barnevern	949,5	33,7	-5,0	54,2	1 032,4
Tjenester til eldre	4 135,1	198,2	-17,4	127,0	4 443,0
Tjenester til funksjonshemmede	229,3	9,5	0,0	15,7	254,5
Tjenester til utviklingshemmede	1 952,4	100,9	-2,0	-21,3	2 030,0
Psykisk helse	724,6	38,5	0,0	75,6	838,6
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	444,4	19,7	-1,4	32,8	495,4
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	969,5	26,9	-6,4	156,9	1 146,9
Introduksjons- og tolketjenester	361,9	-46,9	-7,1	121,7	429,6
Forebyggende helsearbeid	350,5	-12,3	0,0	4,8	343,0
Behandling og rehabilitering	780,1	28,5	0,0	4,4	813,0
Overføringer til trossamfunn	197,3	6,9	0,0	-2,0	202,2
Brannvesen	257,1	12,4	-0,5	5,7	274,7
Samferdsel	92,8	11,8	0,0	-28,7	75,9
Boligtiltak	156,1	13,4	-1,0	32,2	200,7
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	94,3	1,9	0,0	0,8	96,9
Private planer og byggesak	25,3	12,0	0,0	-9,2	28,0
Naturforvaltning og parkdrift	187,1	2,7	0,0	-0,9	188,8
Klima og miljø	49,3	2,0	0,0	-12,4	38,9
Lærlinger	62,4	4,1	0,0	0,0	66,4
Arbeidsmarkedstiltak	28,9	1,2	0,0	0,1	30,2
Kultur	625,6	6,9	-6,1	-1,2	625,3
Idrett	425,0	-8,9	-2,5	15,6	429,1
Næring	-26,9	0,9	-0,5	-13,1	-39,5
Bystyrets organer og administrasjon	101,9	4,9	0,0	22,2	129,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2024	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Budsjett 2025
Administrasjon og fellesfunksjoner	1 080,2	194,1	-7,0	-1,1	1 266,3
Beredskap og sivilforsvar	42,2	2,5	0,0	-8,9	35,8
Vann og avløp	0,0	16,6	0,0	-16,5	0,1
Renovasjon	5,2	0,1	0,0	3,0	8,3
Interne tjenester / fordelte kostnader	10,2	1,5	-15,8	0,0	-4,1
Pensjon og fellesposter	-1 532,5	-211,1	0,0	-2,8	-1 746,4
<b>Sum netto driftsutgifter</b>	<b>20 491,4</b>	<b>850,7</b>	<b>-74,7</b>	<b>723,2</b>	<b>21 990,5</b>

### Rammeendringer per tjenesteområde i økonomiplanperioden

Beløp i mill. kr

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2024	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Budsjett 2028
Barnehage	2 949,4	141,8	-0,4	-49,0	3 041,8
Skole	4 398,2	210,5	-1,3	44,6	4 652,0
Spesialpedagogiske tjenester	365,1	18,8	-3,0	25,1	406,0
Barnevern	949,5	31,5	-5,0	44,0	1 020,0
Tjenester til eldre	4 135,1	186,6	-86,3	536,2	4 771,6
Tjenester til funksjonshemmede	229,3	9,5	0,0	15,7	254,5
Tjenester til utviklingshemmede	1 952,4	100,8	-2,0	100,8	2 151,9
Psykisk helse	724,6	39,2	0,0	67,8	831,6
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	444,4	19,7	-1,4	52,0	514,6
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	969,5	26,9	-15,1	152,6	1 133,8
Introduksjons- og tolketjenester	361,9	-77,5	-7,1	-148,8	128,5
Forebyggende helsearbeid	350,5	-9,7	0,0	1,7	342,4
Behandling og rehabilitering	780,1	28,4	0,0	11,3	819,8
Overføringer til trossamfunn	197,3	6,9	0,0	-2,3	202,0
Brannvesen	257,1	11,2	-0,8	5,4	272,9
Samferdsel	92,8	11,8	0,0	-28,9	75,7
Boligtiltak	156,1	-17,5	-3,0	31,4	167,0
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	94,3	1,9	0,0	-3,8	92,3
Private planer og byggesak	25,3	12,0	0,0	-9,2	28,0
Naturforvaltning og parkdrift	187,1	2,7	0,0	-1,2	188,6
Klima og miljø	49,3	2,0	0,0	-12,0	39,3
Lærlinger	62,4	4,1	0,0	0,0	66,4
Arbeidsmarkedstiltak	28,9	1,2	0,0	0,1	30,2
Kultur	625,6	6,1	-6,2	6,9	632,3
Idrett	425,0	-13,7	-3,3	13,7	421,6
Næring	-26,9	0,9	-0,5	-12,1	-38,6
Bystyrets organer og administrasjon	101,9	4,9	0,0	0,5	107,3
Administrasjon og fellesfunksjoner	1 080,2	192,8	-7,5	-18,1	1 247,5
Beredskap og sivilforsvar	42,2	2,5	0,0	-11,7	33,0
Vann og avløp	0,0	170,5	0,0	-170,4	0,1
Renovasjon	5,2	0,1	0,0	3,0	8,3
Interne tjenester / fordelte kostnader	10,2	1,5	-30,8	0,0	-19,1
Pensjon og fellesposter	-1 532,5	-205,7	0,0	-3,3	-1 741,5
<b>Sum netto driftsutgifter</b>	<b>20 491,4</b>	<b>922,6</b>	<b>-173,7</b>	<b>641,8</b>	<b>21 882,1</b>



## Slik fordeles budsjett til enheter

Driftsbudsjettet for Bergen kommune er bygget opp i samsvar med gjeldende organisasjons- og fullmaktstruktur. Bystyret vedtar netto driftsrammer for hvert av tjenesteområdene, mens byrådet er gitt fullmakt til å fordele budsjettet videre til resultatenheter/etater.

Budsjettdokumentet skal gi bystyret nødvendig informasjon til å vedta budsjettet i samsvar med disse fullmaktene. Når det gjelder konsekvenser av budsjettet for hver enkelt av de om lag 400 resultatenheter i kommunen, vil rammeendringstabeller og tekst for øvrig i dokumentet beskrive dette på et mer generelt nivå. Det arbeides imidlertid parallelt med rammene til resultatenheter, fram mot den endelige fordelingen etter at bystyret har vedtatt budsjettet.

Følgende vil bli lagt til grunn ved fordeling av budsjett til resultatenheter i 2025:

**Grunnskole:** Elevbasert tildelingsmodell (byrådsak 44/04 – endret i byrådsak 1191/06) som tildeler timer til den ordinære undervisningen inkl. administrasjon og merkantilressurs. Alle skoler får en lik grunnressurs for å sikre drift av de mindre skolene. Skolene får i tillegg tildelt budsjett til skoleskysst etter faktiske kostnader. Øvrige budsjetttildelinger avhenger av faktisk elevtall. Budsjettet skal dekke utgifter til ansatte, læremidler og andre elevrelaterte driftsutgifter. Skolene er rammestyrte, slik at rektor gjør sine prioriteringer innenfor eget driftsbudsjett. Det settes i tillegg av midler for å dekke utgifter knyttet til elevers rettigheter til individuelt tilrettelagt opplæring, fysisk tilrettelegging og personlig assistanse. Tildelingsmodellen for skole vil vurderes i løpet av 2025.

**SFO:** Modellen baseres på en bemanningsnorm ("plassfaktor"). Tildelingen er direkte avhengig av antall innmeldte barn i ordningene. I tillegg tildeles ekstraassistent. Inntektsbudsjettet på SFO tar høyde for et frafall om våren på 12,5 %.

**Barnehage:** Modell som tildeler driftsressurser til barnehagen basert på antall barn i heldagsopphold i barnehagen fordelt på følgende alderskategorier; 0-2 år og 3-5 år. Kommunale barnehager får i tillegg tildelt budsjett etter faktiske kostnader til eventuell ekstern husleie. Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager regulerer tilskuddet til private barnehager. Driftstilskuddssatsene skal beregnes ut fra gjennomsnittlige driftsutgifter per heltidsplass i tilsvarende kommunale barnehager to år før tilskuddsåret, korrigert for lønns- og prisvekst. Egne nasjonale satser benyttes for administrasjon og pensjonspåslag, samt for kapitaltilskudd.

**Barnevern:** Budsjettet fordeles etter en modell med flere komponenter, der noe er rammefordelt, og noe fordeles etter forventet aktivitetsnivå.

**Sykehjem:** Budsjett tildeles institusjonene i henhold til en normkostnad pr heldøgnplass. Det gis tillegg for spesielle funksjoner og i noen grad for ekstra bemanning rundt beboere med særskilte behov. Private institusjoner tildeles ressurser i henhold til drifts- og husleieavtale.

**Praktisk bistand hushold:** Budsjettet fordeles til Etat for vurdering og rehabilitering (vurderings- og vedtaksenheter), basert på antall vedtakstimer multiplisert med en gitt pris som reflekterer kostnadene ved å produsere tjenesten. Enheterne bestiller tjenester hos den kommunale Etat for hjemmebaserte tjenester eller private firma med avtale, som er utførende enheter. Resurser

overføres i henhold til utført tjenestevolum. Bruker velger selv om det er kommunen eller det private firmaet som skal utføre tjenesten.

Hjemmesykepleie: I samsvar med «Tillits- og faglighetsreformen» fordeles budsjettet etter en kategorimodell, der fordelingen avhenger av hvor mange brukere hjemmesykepleiesonen har innenfor den enkelte kategori. Budsjettet omfordes i løpet av året for å fange opp endringer hos brukerne som har betydning for ressursfordelingen. Administrasjon og andre funksjoner rammebudsjetteres utenom.

Tjenester for utviklingshemmede: Det er utviklet en modell der hoveddelen av budsjettet til botjenestene og avlastning fordeles etter godkjent turnus. Resten av området, som dagtjenester og administrasjon er rammebudsjettert.

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste: Budsjettet fordeles i henhold til en kriteriebasert modell. Modellen inneholder både befolkningskriterier og kriterier som skal fange opp særlige behov. Særskilte tiltak rammebudsjetteres utenom.

Habilitering og rehabilitering: Tjenestene og ressurser til privatpraktiserende fysioterapeuter med kommunalt driftstilskudd rammebudsjetteres.

Psykisk helse voksne: Budsjettet til botilbudene fordeles til avdelinger basert på 4 fire kategorier tjenestetilbud, hvor ekstrautgifter til ressurskrevende brukere og andre parameter hensyntas. Modellen revideres årlig basert på den totale rammen til tjenesteområdet. Øvrige tjenester innenfor tjenesteområdene er rammefinansiert.

Sosial: Sosialtjenesten fordeles etter flere kriterier hvorav historiske regnskaper, klienter, program og antall ansatte sett opp mot klientmengde er hovedelementene. Andre tjenester innenfor tjenesteområdene er rammefinansiert.

Kultur: Fordeles ut fra planlagt aktivitet ved Kulturetaten, Bergen offentlige bibliotek og Seksjon for kunst og kulturutvikling.

Øvrige enheter innenfor Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold: Budsjettet rammebudsjetteres.

Øvrige enheter innenfor Byrådsavdeling for helse og omsorg: Budsjettet rammebudsjetteres.

## Effektivisering, innsparinger og strukturtiltak

### Innledning

Siden byrådet overtok makten høsten 2023, har de økonomiske utfordringene blitt stadig tydeligere. I forbindelse med Handlings- og økonomiplan 2024-2027 ble det vedtatt å igangsette en oppgavegjennomgang for å frigjøre handlingsrom til de mest prioriterte oppgavene. Det ble også vedtatt å iverksette et nærværsprosjekt, med sikte på å redusere kommunens høye sykefravær. Disse prosessene pågår, og det er iverksatt flere endringer som konkretiserer effekter av arbeidet. Blant annet er det gjennomført og planlagt omorganiseringer av flere deler av virksomheten.

Regnskapsresultatet for 2023 viste en tydelig endring fra tidligere år, med et langt svakere netto driftsresultat enn det som hadde vært vanlig. I fm. Revidert budsjett på våren ble de økonomiske problemene enda tydeligere, med et anslått negativt netto driftsresultat på 371 mill. Nå i forbindelse med Tertialrapport 2 er denne utviklingen ytterligere sementert. Budsjettjusteringene som foreslås for å hensynta utgifter som påløper, gir et negativt resultat på 643 mill. Dersom alle anslåtte avvik slår til, vil imidlertid kommunen gå med et merforbruk i år på rundt 930 mill. i 2024.

Dette merforbruket har en tatt med seg inn i arbeidet med Handlings- og økonomiplan 2025-2028. I årene fremover er det også anslått ytterligere merbehov på flere områder, dersom en ikke iverksetter tiltak. Bergen kommunes økonomiske problemer er ikke unike, men deles med resten av kommunesektoren.. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 gi ingen hjelp som monner, og inntil videre er ikke kommuneøkonomien bærekraftig.

I lys av dette er det helt nødvendig å iverksette kraftige tiltak for å bringe økonomien i balanse, slik at kommunen fortsatt skal kunne gi gode tjenester til innbyggerne i fremtiden. Vi er nå kommet til et punkt hvor det ikke lenger vil være tilstrekkelig å effektivisere og kutte i administrative funksjoner. Fremover vil en også måtte endre, redusere eller avvikle tjenestetilbud på flere områder, og organisasjonen må gjennom en stor omstilling. Ressursbruken må reduseres, tjenesteutmålingen må begrenses og tilskuddsordninger må skaleres ned.

I fm. Revidert budsjett ble det vedtatt flere innsparingstiltak, og i byrådets Innstilling 1 til HØP 2025-2028 foreslås ytterligere konkrete tiltak for å redusere utgiftene og øke inntektene. Dette gjelder både i driftsbudsjettet og i investeringsbudsjettet. I tillegg foreslår byrådet at det igangsettes arbeid med en rekke strukturtiltak, endringsprosesser og omstillinger, utover det allerede er påbegynt. For de aller fleste av disse er effekter foreløpig ikke tallfestet, men det forventes at det i kommende år vil kunne realiseres betydelige utgiftsreduksjoner og inntektsøkninger som på sikt vil sikre en bærekraftig økonomi.

Tabellen under viser byrådets konkrete forslag til effektiviseringstiltak og innsparinger i HØP 2025-2028. Under tabellen følger en omtale av de nevnte strukturtiltakene og endringsprosessene som foreslås igangsatt. Det vises også til forslag til vedtak.

## Forslag til effektiviseringstiltak og innsparinger i HØP 2025-2028

Tabellen under oppsummerer byrådets forslag til effektiviseringstiltak og kutt i HØP 2025-2028. Innholdet i tabellen kan filtreres ut fra type tiltak (effektivisering, kutt og inntektsendring) og byrådsavdeling.

### Oversikt over kutt- og effektiviseringstiltak

Beløp i mill kr

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
01A - Barnehage	Avvikle avtale med Barnas kulturhus	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3
01A - Barnehage	Avvikle avtale med Vil Vite for barnehagene	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
01A - Barnehage	Avvikle bemanningstilskudd åpne barnehager	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
01A - Barnehage	Avvikle busser som forvaltes av Etat for barnehage	0,0	-0,8	-0,8	-0,8
01A - Barnehage	Avvikle Trengereid barnehage	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
01A - Barnehage	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4
01A - Barnehage	Tilpasning av kommunal innsats migrasjonspedagogikk	-5,7	-12,5	-12,5	-12,5
01B - Skole	Avvikle gratis SFO 1. trinn for husholdninger med lav inntekt	-0,2	-0,5	-0,5	-0,5
01B - Skole	Avvikle gratis SFO asylsøkere Ukraina	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7
01B - Skole	Avvikle internordisk samarbeid skole.	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
01B - Skole	Avvikle kravet om egen digital enhet på mellomtrinnet	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0
01B - Skole	Avvikle kulturkarusell-midler	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
01B - Skole	Avvikle nærmiljøpakke	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
01B - Skole	Avvikle tilskudd Fargespill	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
01B - Skole	Avvikle tilskudd til private SFO	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
01B - Skole	Avvikle tilskudd Ungt Entreprenørskap	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
01B - Skole	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-0,4	-0,6	-0,9	-1,3
01B - Skole	Legge ned Krokeide skole	-2,4	-5,4	-5,4	-5,4
01B - Skole	Redusere midler til parallellklasser i nynorsk	-0,6	-1,4	-1,4	-1,4
01B - Skole	Redusert tilskudd til International School of Bergen	-5,7	-6,7	-7,7	-9,0
01B - Skole	Tilpasning av nivå på vedtak om undervisning i morsmål og forsterket norsk	-13,5	-30,0	-30,0	-30,0
01B - Skole	Økt pris på SFO	-9,7	-9,7	-9,7	-9,7
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Omlegging av tilbudet til barn med hørselsutfordringer	-0,7	-1,6	-1,6	-1,6
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Omorganisering av Etat for spesialpedagogiske tjenester	-1,5	-3,0	-3,0	-3,0
02 - Barnevern	Bedre styring og prioritering av hjelpetiltak	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
03A - Tjenester til eldre	Avvikle vikarordning for helsetjenester i Bemanningstjenester	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
03A - Tjenester til eldre	Bo lenger hjemme - Effekt av forebyggende tiltak og nye arbeidsmetoder	-17,0	-38,0	-55,0	-85,0
03A - Tjenester til eldre	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-0,4	-0,6	-0,9	-1,3
03A - Tjenester til eldre	Omstrukturering av aktivitetssentre for eldre	-13,8	-13,8	-13,8	-13,8
03A - Tjenester til eldre	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-5,3	-5,3	-5,3	-5,3

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
03A - Tjenester til eldre	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	4,5	4,5	4,5	4,5
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	3,9	3,9	3,9	3,9
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Effektivisering i tjenestene (forenkle, fornye og forbedre)	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Endret utforming av støttekontakttilbud for personer med utviklingshemming	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	-19,5	-19,5	-19,5	-19,5
03D - Psykisk helse	Avvikle aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen sentrum	-5,2	-5,2	-5,2	-5,2
03D - Psykisk helse	Begrense utvidelse av Rask psykisk helsehjelp til personer mellom 16 og 23 år	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
03D - Psykisk helse	Reduksjon i årsverk aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen vest	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
03D - Psykisk helse	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	9,2	9,2	9,2	9,2
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Avvikle MO-senter i Eidsvåg og styrke innsatsen på åpne rusområder	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Besparelse ved bruk av rammeavtale for vektertjenester	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Endring i aktivitetstilbud og MO Wergeland	-4,7	-7,9	-7,9	-7,9
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Kutte to psykologstillinger ved Utekontakten	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	-5,2	-5,2	-5,2	-5,2
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Redusert bemanning på natt ved botilbud	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	1,6	1,6	1,6	1,6
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Avslutning av pilot ved Mulighetssenteret	-0,2	-0,5	-0,5	-0,5
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Endrede sosialhjelpssatser fra 2025	-12,0	-14,4	-14,4	-14,4
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	-4,2	-4,2	-4,2	-4,2
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Redusert bemanning ved samlokalisering av NAV kontor og etablering av NAV Bergen sentrum	-1,0	-2,0	-2,0	-2,0
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Reduserte eiendomskostnader ved samlokalisering av NAV kontor og etablering av NAV Bergen sentrum	-4,1	-10,5	-10,5	-10,5
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Samlokalisere og effektivisere gjeldsrådgivning	-0,6	-1,2	-1,2	-1,2
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Sentralisere og effektivisere fellesfunksjoner	-0,7	-1,4	-1,4	-1,4
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Besparelse ved redusert åpningstid	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Endring av sats for introduksjonsstønnad til deltakere under 25 år	-5,3	-3,3	-3,3	-3,3

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Mindre bruk av vikar ved i norskopplæring av flyktninger og innvandrere	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Reduksjon i ledergruppen ved Bergen Læringsssenter	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Reduksjon i årsverk til lærerstillinger ved Bergen læringsssenter	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere administrasjonen med to årsverk	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere antall årsverk ved Tolketjenesten / Redusere bruk av innleid tolk	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere reiseutgifter til innleide tolker	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere årsverk til tospråklige assistenter	-4,9	-4,9	-4,9	-4,9
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere årsverk til undervisningsstillinger ved Grunnskolen for voksne	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusert periode med startstønad	-3,2	-2,0	-2,0	-2,0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
05A - Forebyggende helsearbeid	Avvikle helsestasjon i Laksevåg og Kringlebotn	-1,3	-3,1	-3,1	-3,1
05A - Forebyggende helsearbeid	Avvikle kurset «Godt samliv»	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt i tilskudd	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
05A - Forebyggende helsearbeid	Reduksjon med to årsverk for helsesykepleiere i Tverrfaglig utviklingsteam (TUT-team)	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
05A - Forebyggende helsearbeid	Redusert aktivitet i Frisklivssentralen	-5,2	-5,2	-5,2	-5,2
05A - Forebyggende helsearbeid	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
05A - Forebyggende helsearbeid	Ukraina-mottak i helsestasjon og skolehelsetjenesten legges ned	-4,1	-4,1	-4,1	-4,1
05A - Forebyggende helsearbeid	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-1,0	-0,5	-0,5	-0,5
05B - Behandling og rehabilitering	Avvikle bydelslegevaktene i Fana og Loddefjord	-8,4	-8,4	-8,4	-8,4
05B - Behandling og rehabilitering	Reduksjon i tiltakspakke til fastlegetjenesten	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
05B - Behandling og rehabilitering	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
06 - Overføringer til trossamfunn	Bergen kirkelige fellesråd - redusert tilskudd	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
06 - Overføringer til trossamfunn	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	0,0	-0,3	-0,3	-0,3
07 - Brannvesen	Brannvesenet reduserte kostnader kurs og velferd	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
07 - Brannvesen	Brannvesenet reduserte kostnader til dronetjeneste	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
07 - Brannvesen	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4
08 - Samferdsel	Avvikling av lysstyringsprogrammet "City Touch"	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
08 - Samferdsel	Fjerne elbilrabatt i boligsoner	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
08 - Samferdsel	Kutt av tilskuddsordning til lag og organisasjoner for rydding langs kommunale veier i bydelene	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
08 - Samferdsel	Kutt i renhold der arrangør har det fulle ansvar for renhold	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
08 - Samferdsel	Parkering Åsane Arena	1,0	1,0	1,0	1,0
08 - Samferdsel	Reduksjon av feiing på Nesttun	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
08 - Samferdsel	Reduksjon i bruk av konsulenttjenester	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
08 - Samferdsel	Redusert bekjempelse av fremmede plantearter	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
08 - Samferdsel	Redusert renhold av busskur	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
08 - Samferdsel	Redusert renhold av gang- og sykkelvei	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
08 - Samferdsel	Redusert renhold av private fortau	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
08 - Samferdsel	Redusert renhold av sidegater tilknyttet store offentlige plasser	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
08 - Samferdsel	Redusert tung sikring av arrangementer	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
08 - Samferdsel	Økte inntekter parkeringsanlegg	-25,2	-25,2	-25,2	-25,2
09 - Boligtiltak	Endrede sosialhjelpssatser fra 2025	-3,2	-6,4	-6,4	-6,4
09 - Boligtiltak	Reduksjon årsverk	-1,0	-3,0	-3,0	-3,0
09 - Boligtiltak	Redusere utgifter til planlagt vedlikehold av kommunale boliger	-3,7	-3,7	-3,7	-3,7
09 - Boligtiltak	Redusert bostøtte ved endring i regelverk for bostøtte	-13,6	-27,1	-27,1	-27,1
09 - Boligtiltak	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Effekt av oppdaterte gebyrer på Eierseksjonering	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Kutte kjøp av tjenester på Byrådsavdeling for byutvikling	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Kutte stillinger på Plan- og bygningsetaten	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Reduserte tilskudd Byutvikling	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
10B - Private planer og byggesak	Gebyrendringer Plan- og bygningsetatens selvkostområder	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0
10B - Private planer og byggesak	Kutte stillinger på Plan- og bygningsetaten	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
10B - Private planer og byggesak	Retting av oppført boligbygg	13,6	16,6	16,6	16,6
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt av støtte til utlån av kanoer v/Skomakerdiket	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt i vakant stilling Anleggsgartner	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt i vakant stilling Plan og utviklingsavdelingen	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt i vakant stilling Skog- og arealforvalter	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Reduksjon av sommerblomster i Bergen sentrum og Nesttun	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Reduksjon i bruk av konsulenttjenester	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Redusert tilbud av offentlige toalett	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Reduserte tilskudd Byutvikling	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
10D - Klima og miljø	Kutt i oppfølging av Grønn strategi	-4,9	-4,9	-4,9	-4,9
10D - Klima og miljø	Reduksjon i utvidelse av trygg sykkelparkering	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
10D - Klima og miljø	Redusert opprydding av forsøpling/forurensing langs veg, vassdrag og sjø	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
10D - Klima og miljø	Reduserte tilskudd Byutvikling	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
12 - Kultur	Avvikle sommerleir for skoleelever	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
12 - Kultur	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-15,7	-15,7	-15,7	-15,7
12 - Kultur	Budsjettreduksjon Bergen kulturskole	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
12 - Kultur	Budsjettreduksjon Kulturetaten	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0
12 - Kultur	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
13 - Idrett	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
13 - Idrett	Budsjettreduksjon Etat for idrett	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
13 - Idrett	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-0,3	-0,5	-0,8	-1,1
14 - Næring	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-10,8	-10,8	-10,8	-10,8
14 - Næring	Invest In Bergen	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
14 - Næring	Kontor for skjenkesaker - budsjettreduksjon	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Avslutte medlemskap i Nasjonalt program for leverandørutvikling	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-4,2	-4,2	-4,2	-4,2
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Budsjettreduksjon Bergen byarkiv	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-0,2	-0,3	-0,5	-0,6
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ikke erstatte medarbeidere som har sluttet i Seksjon for digital transformasjon	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ikke erstatte vakante stillinger i Etat for bygg og eiendom	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt i administrasjon i Byrådsavdeling for barnehage og skole	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutte budsjett til konsulenttjenester i Seksjon for administrasjon	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutte stillinger på Byrådsavdeling for byutvikling	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere avsetning til mangfoldsmidler i HR konsern	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere bemanning i Etat for boligforvaltning med 0,5 årsverk	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere bilutgifter i Etat for bygg og eiendom	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere FDV-utgifter gjennom økt salg av eiendom	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere lisensutgifter i Etat for bygg og eiendom	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere staben i Innkjøp konsern med ett årsverk	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere staben i Økonomi konsern med ett årsverk	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere utgifter til kurs og kompetanse i Etat for bygg og eiendom	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0



## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-13,4	-13,4	-13,4	-13,4
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Reduserte administrative utgifter i BBSM	-0,5	-1,0	-1,0	-1,0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Restriktiv ansettelesespolitikk i BBSM	-5,0	0,0	0,0	0,0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Si opp Bergen kommunes avtale med NHH om støtte til DIG-senteret	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Tilskudd til FN-sambandet - Internasjonal uke utgår	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Øke inntekter fra toaletter og parkering i Etat for bygg og eiendom	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
17 - Beredskap og sivilforsvar	Videre organisering av etaten Samfunnssikkerhetens hus	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0
17 - Beredskap og sivilforsvar	Videre organisering av etaten Samfunnssikkerhetens hus - justering av arealbruk	-2,8	-5,6	-5,6	-5,6
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Effekt av ny renholdsnorm	-15,0	-30,0	-30,0	-30,0
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Redusere utgifter gjennom omorganisering av renhold i Etat for bygg og eiendom	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
21 - Pensjon og fellesposter	Redusere byrådets tilleggsbevilgningskonto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
21 - Pensjon og fellesposter	Sekkepost for konseptvalgutredning (KVU)	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
<b>Totalsum</b>		<b>-425,1</b>	<b>-521,1</b>	<b>-540,4</b>	<b>-573,0</b>

### Strukturtiltak og omstilling

Byrådet foreslår at det igangsettes arbeid med strukturtiltak, omstilling og andre endringer på en rekke områder med sikte på å oppnå økonomisk balanse på sikt. I byrådets Innstilling 1 til HØP2025-2028 er det ikke budsjettert med gevinster av disse prosessene, ettersom utredningsarbeidet må gjennomføres for å kunne tallfeste og konkretisere økonomiske effekter nærmere. Det tas sikte på å en ved neste rullering av HØP, eller i løpet av 2025, kan komme tilbake med forslag til besparelser knyttet til temaene som foreslås utredet.

#### 1. Videre arbeid med konsernfunksjoner

Byrådet vedtok i sak 1113/24 «Omorganiseringer – iverksetting av vurderinger og prosesser» at det skulle gjennomføres en vurdering av organiseringen av konserntjenestene med mål om en mer effektiv og formålstjenlig organisering. Byrådet vurderer at det er rom for å drive konserntjenestene mer kostnadseffektivt, og har startet arbeidet med gjennomgang av konserntjenestene innenfor HR og kommunikasjon for å vurdere hvordan disse konserntjenestene best kan organiseres. Byrådets omorganiseringer på disse to feltene forutsettes å gi varige kostnadsreduksjoner.

#### Forslag til vedtak:

Bystyret ber byrådet fortsette arbeidet med vurdering av organisering av konserntjenestene i 2025, med mål om en mer effektiv og formålstjenlig organisering som kan gi varige kostnadsreduksjoner.

## 2. Omstilling

Den økonomiske situasjonen kommunen står i gjør at det i byrårets innstilling til Handlings- og økonomiplan 2025-2028/ budsjett 2025 er behov for å foreslå effektivisering og innsparinger i kommunen. Dersom byrådet skal lykkes med å oppnå de mål og forslag til tiltak som bystyret vedtar gjennom behandling av budsjettet, forutsetter det at stillinger bortfaller.

Ansatte i stillinger som faller bort vil bli definerte som overtallige fra det tidspunktet de ikke lenger har en stilling. Byrådet må sikre at ansatte som berøres av omstilling og omorganiseringer får likeverdig behandling slik at både lov- og avtaleverk og kommunens egne prosedyrer blir fulgt.

Dersom det blir et omfattende antall overtallige må byrådet vurdere alle aktuelle verktøy for å sikre at endringene medfører effektivisering og innsparing. Det er særlig to metoder for håndtering av overtallige som byrådet må vurdere. Det første vil være å lage en omstillingsenhet som gis ansvar for å plassere overtallige inn i ledige stillinger i organisasjonen. Dette vil sikre at minst mulig av naturlig turnover medfører nyttilsetninger, og at flest mulig av de overtallige sikres andre stillinger i organisasjonen. Det andre tiltaket vil være å vurdere en ordning med målrettede sluttpakker.

### Forslag til vedtak:

Bystyret ber byrådet etablere ordninger for å håndtere overtallige som sikrer rettferdig og lik behandling av kommunens ansatte. Det må vurderes både ordninger for en sentral enhet som koordinerer plassering av overtallige og ordninger med målrettede sluttpakker for ansatte som berøres av omstillinger med overtallighet.

## 3. Restriktiv ansettelsespolitikk

Bystyret vedtok i revidert budsjett for 2024 en ansettelsesstopp. Bakgrunnen for dette var et ønske om å bygge ned kommunens administrasjon og sette organisasjonen i stand til å håndtere effektivisering og en reduksjon i antall administrative ansatte.

Byrådet har jobbet systematisk for å redusere kommunens underliggende kostnadsvekst og tilpasse aktiviteten til de økonomiske rammene. Arbeidet er omfattende og vil fortsette gjennom hele handlings- og økonomiplanperioden. En reduksjon i administrative stillinger er et viktig virkemiddel for å oppnå dette. Samtidig er det krevende å håndtere en ansettelsesstopp over tid fordi det vil slå skjevt ut, og administrasjoner med høy turnover vil rammes i større grad enn andre. Det vil også medføre at en ikke kan ansette i nøkkelstillinger.

Byrådet har i budsjettet for 2024 foreslått flere store og omfattende tiltak for å oppnå en mer effektiv drift av kommunen. Målet er å få en bærekraftig drift som er rett dimensjonert på alle nivåer og der kommunen utøvende tjenester får så gode driftsforhold som mulig. For å ha nødvendig fleksibilitet i de store omorganiseringsprosessene som organisasjonen skal gjennomføre, mener byrådet at det vil være hensiktsmessig å gå tilbake til en restriktiv ansettelsespolitikk som erstatning for ansettelsesstopp med virkning fra 01.01.25. Det forutsettes at det lages tydelige og stramme retningslinjer for dette slik at tiltaket får en effektiviserende effekt. Det må også sikres at ansettelser ikke svekker rettigheter for ansatte som er overtallige eller av andre grunner har rettigheter til ny stilling.

### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet lage en ordning for restriktiv ansettelsespolitikk for administrative stillinger i hele organisasjonen.

Bystyret ber byrådet fortsette arbeidet med omstilling slik at kommunen både kan nå målene for effektivisering og samtidig sikre de ansattes rettigheter og at kompetansen i organisasjonen opprettholdes.

### **4. Reforhandling av leieavtaler som er under markedsmessige vilkår**

Bergen kommune har en rekke eiendommer som av ulike grunner ikke benyttes av kommunens tjenester. Flere av disse er utleid til eksterne parter. Denne utleieporteføljen - som ser bort i fra omtrent 1 000 festkontrakter som er regulert i eget regelverk - består i dag av anslagsvis 160 leiekontrakter for bygg /deler av bygg, og 350 avtaler om leie av grunn. Mange av disse avtalene er inngått tilbake i tid, med lang varighet, og, av ulike historiske årsaker, på vilkår som ikke reflekterer det som vil være markedsmessige vilkår i dagens marked (eks. vederlagsfri leie, eller symbolsk leie). Leieavtaler av nyere dato derimot, er i all hovedsak inngått på markedsmessige betingelser.

Alle kommunens eiendommer har en kostnad for kommunen; direkte i form av utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold; og indirekte i form av alternativkostnaden ved binding av kapital og/eller fortrenkning av annen bruk med høyere verdi. I den grad en kommunal eiendom ikke skal selges, men bevares i kommunen eie og leies ut, bør dette reflekteres i den utleieavtalen som kommunen inngår for eiendommen.

Utover justering for ordinær prisstigning, er imidlertid adgangen til å foreta regulering av leibeløp og /eller endre fordelingen av rettigheter og plikter mellom utleier og leietaker i en allerede inngått leieavtale, begrenset. Det er først ved utløp og en eventuell forlengelse av leieavtalen at vilkårene kan reforhandles, med mindre noe annet følger av egne reguleringer i leieavtalen (eks. opsjoner eller andre bestemmelser om forlengelse).

Ingen kommunale eiendommer er "gratis". Reforhandling på markedsmessige vilkår skal derfor være et førende prinsipp ved utløp av leieavtaler som leietaker ønsker å forlenge. Et slikt prinsipp vil, i tillegg til å sikre kommunen en riktigere økonomisk forvaltning av eiendommen, også sikre en større grad av likebehandling av ulike leietakere.

### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å sikre at alle utleieavtaler som leietaker ønsker å forlenge ved avtalens utløp, videreføres på reforhandlede og markedsmessige vilkår.

### **5. Rådhuskvartalet**

Det vises til vedtak fra 22. september 2020, da bystyret i sak 243/20 om kontorløsningene i rådhuskvartalet blant annet vedtok følgende:

*«Bystyret ønsker at Bystyrets organer ikke skal være en del av den rehabiliterte rådhusblokken, men at kontor- og servicefunksjoner for denne enheten etableres i de historiske byggene i Rådhuskvartalet. Rådhusblokken frigjøres dermed til byrådet og tilhørende administrasjon. Bystyret ber byrådet komme*

*tilbake til bystyret med en egen sak om hvordan Magistratbygget, Manufakturhuset, det gamle tinghuset og Hagerupsgården, skal utvikles for å gi gode arbeidsbetingelser for bystyrets politiske funksjoner og publikumskontakt.»*

Videre vedtok bystyret i sitt møte 22. juni 2022 i sak 192/22 blant annet at:

*Fra 1. juli 2022 flytter de ansatte ved BORG inn i Rådhusblokkens 11. etasje. Partigruppene med gruppesekretærer flytter samtidig inn i Rådhusblokkens 12. etasje supplert med kontorfløyen i Magistratbygningen.*

Av sakspremissene i sist nevnte sak følger det at bystyrets vedtak i 2020 var å anse som en beslutning om hvordan BORG sine behov for lokaler skulle løses i fremtiden, og følgelig også at bystyrets vedtak i sak 192/22 derfor skulle forstås som en beslutning om en midlertidig plassering av BORG i 11. og 12. etasje i rådhuset, frem til Magistraten og Manufakturhuset var ferdig rehabilitert.

I planleggingsarbeidet for rehabilitering av Magistraten og Manufakturhuset har byrådet derfor lagt dette premisset til grunn. Rehabilitering av nevnte to bygninger til videre kontorbruk vil kreve en generell oppgradering av alle flater, både innvendig og utvendig, samt en full gjennomgang av inn klima med utskifting/installasjon av ventilasjonsanlegg. Det omfatter også videre brannsikring med installering av sprinkleranlegg, og nye elektriske anlegg. Med byggenes status som vernede og delvis fredede vil en slik rehabilitering bli kostnadskreven. Med den lave arealeffektiviteten en vil oppnå ved å tilrettelegge disse byggene for BORG, kan den ressursbruken en slik rehabilitering vil medføre, ikke forsvares.

I stedet bør en se på hvordan byggene kan rehabiliteres for å dekke deler av kommunens kontorbehov som i dag er løst gjennom eksterne leiekontrakter, og fremme dette som egne investeringsforslag ved senere rullinger av Handlings- og økonomiplan. Videre bruk av Magistraten og Manufakturhuset til kontor vil for øvrig være i tråd med forslaget til områderegeringsplan for rådhuskvartalet, som byrådet har under behandling.

#### **Forslag til vedtak:**

Bystyrets organer skal ha fast tilhold i rådhuset, og bystyret ber byrådet utrede og fremme egne investeringsforslag for en bruk av Magistraten og Manufakturhuset som kan erstatte deler av det kontorbehovet som i dag er løst gjennom eksterne leiekontrakter.

## **6. Gjennomgang av lisenser**

Kommunens utgifter til lisenser for programvare og IT-infrastrukturen har økt vesentlig mer enn den gjennomsnittlige prisveksten de siste årene. Årsaken er både økt uttak av antall lisenser og at leverandørene gjennomfører prisøkninger.

#### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å utrede og iverksette tiltak for å redusere lisensutgiftene.

## 7. Avvikling og erstatning av dyre leieavtaler

Deler av oppfølgingen av bystyrets vedtak om bosetting av flyktninger i 2023, innebar at kommunens eiendomsvirksomhet måtte fremskaffe et stort antall boliger innenfor en kort tidshorison, så kort at det ikke ville være mulig å dekke behovet, kun gjennom kjøp av boliger. De aller fleste boligene fremskaffet man derfor gjennom å inngå avtaler med større formidlingsaktører av utleieboliger.

Det var et viktig premiss for arbeidet med å fremskaffe boliger, at man unngikk opphopning av boliger i avgrensede geografiske områder der det allerede var en høy andel kommunale boliger, og at man i størst mulig grad klarte å styre unna fortreningsproblematikk, dvs. at man ikke skulle gå i direkte konkurranse med studenter, flyktninger som skulle bosettes gjennom avtalt selvbosetting, eller andre prioriterte grupper innenfor det boligsosiale feltet, når boliger skulle fremskaffes.

I statusdelen av bosettingsaken for 2024 ble det derfor rapportert tilbake til bystyret at en god del av de om lag 220 boligene som ble fremskaffet gjennom innleie i 2023, i tråd med føringene som ble gitt, var blitt anskaffet i et høyere prissjikt og med en høyere standard enn det kommunen normalt ville leid inn. Rasjonalet var likevel at man gjennom innleie pådro seg en tidsavgrenset utgift for en periode som sammenfaller og overlappes av den perioden det mottas statlig investeringstilskudd for.

En sammenstilling av kommunens inntekter og utgifter relatert til bosetting av flyktninger viser imidlertid et betydelig merforbruk. Utgifter relatert til "boligløsningen" utgjør en stor andel av de samlede kostnadene, som det er behov for å redusere så mye som mulig. Leieavtaler i det øvre prissjikt som det er mulig å tre ut av f.eks. ved utflytting eller skifte av leietaker, bør derfor erstattes av rimeligere utleieboliger.

### Forslag til vedtak:

Bystyret ber byrådet om å tre ut av dyre utleieboliger og erstatte disse med rimeligere utleieboliger, der leiekontraktene åpner for dette f.eks. ved utflytting eller skifte av leietaker.

## 8. Salg av Bergen kino AS

De siste 10-15 årene har det blitt et større mangfold av kinoer i Norge. Dette også lokalt her i Bergensområdet med kinoetableringer både i Lagunen senter og Sartor Storsenter i Øygarden. Et mangfoldig kinomarked og en rettferdig konkurransesituasjon er viktige elementer for å fremme kulturell utvikling og innovasjon.

Bergen kommune er deleier i Bergen Kino AS og eier 51% av aksjene. Odeon Kino AS eier de resterende 49% av aksjene. Odeon Kino AS inngår i Odeon Cinemas som er Europas største kommersielle kinoaktør. Bergen kommune har slik sett eierskap i en kommersiell kinobransje samtidig som kommunen utøver en regulerende myndighet gjennom tildeling av kinokonsesjoner. Denne dobbeltrollen er uheldig, og det vil derfor være naturlig for Bergen kommune å få vurdert mulighetene for et salg av kommunens aksjer i Bergen Kino AS.

Bergen kino AS er eier av Bergen Internasjonale Filmfestival (BIFF), og bidrar med direkte økonomisk støtte til festivalen, samt saler og menneskelige ressurser av et betydelig omfang. BIFF har utviklet seg til å bli en av de viktigste festivalene i Norge og Norden, er en sentral aktør innen filmformidling og talentutvikling i Bergen, og er viktig for den lokale filmbransjen. Vurderingen av eventuelt salg av Bergen Kino må samtidig vurdere hvordan BIFF skal ivaretas.

### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet utrede mulighetene for et salg av hele eller deler av kommunens aksjepost på 51% i Bergen Kino AS, og komme tilbake til bystyret med en anbefaling i løpet av 2025.

## **9. Tjenestetildeling og utmåling i helse- og omsorgstjenestene**

Med helsepersonellmangel og en svært utfordrende kommuneøkonomi er det nødvendig å styre helse- og omsorgstjenestene inn på et mer bærekraftig spor. I tillegg til å jobbe strategisk med å justere forventningene til hvilke oppgaver som skal løses av kommunens helse- og omsorgstjenester, må det også jobbes med å begrense og redusere tjenestene som gis.

Konkret skal byrådet vurdere kriterier for tildeling av tjenester og utmåling opp mot krav i lov og forskrift. Dette innebærer å vurdere kriterier for hvem som skal få hjelp, hvilke oppgaver innbyggerne skal få hjelp til, og omfanget av hjelpen.

Faggrupper, tillitsvalgte og vernetjeneste inviteres til å delta i arbeidet.

### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet iverksette arbeidet med endringer i tjenestetildeling og utmåling innenfor helse- og omsorgstjenestene. Faggrupper, tillitsvalgte og vernetjenesten inviteres til å delta i arbeidet. Det rapporteres tilbake til bystyret i Revidert budsjett og Tertialrapport 2.

## **10. Økt nærvær og redusert vikarbruk**

Byrådet har intensivert arbeidet med å øke nærværet blant ansatte i kommunale tjenester, med særlig oppfølging av blant annet helse- og omsorgsetatene. Lavere sykefravær vil gi reduserte vikarkostnader, bedre kvalitet i tjenestene og ha positiv virkning på rekrutteringen til helse- og omsorgstjenestene.

Parallelt med dette arbeidet er det også nødvendig å gjennomgå og vurdere praksisen knyttet til bruk av vikarer ved fravær av personell i tjenestene. Det er i dag praksis å sette inn vikar når ansatt blir syk og ikke andre ansatte kan overta oppgavene som bruker har vedtak på. Det må i dialog med faggrupper, tillitsvalgte, vernetjeneste og Statsforvalter vurderes om det kan innføres strengere vurderinger for vikarbruk på grunn av store rekrutteringsutfordringer.

Byrådet vil med gjennomgangen blant annet definere normer for minimumsbemanning i tjenestene, og sikre at det utarbeides felles rutiner for når fravær kan og skal dekkes inn av vikarer. Videre skal det legges til rette for at personell enklere kan flyttes mellom avdelinger/enheter for å dekke inn fravær. Det må også sikres at beslutninger om inntak av vikarer fattes på rett nivå i organisasjonen.

### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å iverksette arbeidet med å gjennomgå og redusere bruken av vikarer i tjenestene. Faggrupper, tillitsvalgte og vernetjenesten inviteres til å delta i arbeidet. Det rapporteres tilbake til bystyret i Revidert budsjett og Tertialrapport 2.

## 11. Gjennomgang av organiseringen av spesialpedagogiske tjenester

Virksomheten til Etat for spesialpedagogiske tjenester består hovedsakelig av lovregulerte rettigheter til brukere med særlige behov. De siste årene har det vært en stor vekst i antall vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging både i skole og barnehage. Denne utgiftsveksten kompenseres ikke i form av økte overføringer fra staten. I lys av at en stadig større andel av barna i barnehage og skole har behov for tiltak, er det behov for å se på innretningen av det spesialpedagogiske feltet med sikte på å få en bærekraftig og formålstjenlig struktur, og sikre at vedtak gis på riktig, og likeverdig, nivå i hele kommunen.

Etat for spesialpedagogiske tjenester gjør i dag sakkyndigvurderinger innenfor både barnehage og skole, og fatter vedtak innenfor barnehage. Store deler av vedtakene innenfor barnehage, gjelder barn i private barnehager. Det forutsettes at en ny organisering likebehandler kommunale og private barnehager. Det forutsettes videre at en ny organisering støtter opp under et bærekraftig nivå for spesialpedagogiske tiltak, tilpasset kommunens økonomiske rammer, og det realiseres effektiviseringsgevinster i administrasjonen. Byrådet foreslår å redusere rammen med 3 mill. kroner årlig knyttet til omorganiseringen. Eventuelle reduserte kostnader til vedtak innarbeides ved rulleringen av HØP.

Spesielt bør det ses på følgende endringer;

- Endring av etatsstrukturen for det spesialpedagogiske feltet
- Dimensjonering og organisering av Bergen kompetansesenter for læringsmiljø, både utadrettet tjeneste og alternative arenaer for opplæring
- Samlokalisering og omorganisering av de ulike Pedagogisk psykologiske sentrene (PPS)
- Omorganisering av spesialpedagogisk hjelp i barnehage og organisatorisk plassering av spesialpedagogene
- Vurdere avvikling av avtalen om Syns- og audiopedagogiske tjeneste (SAPT)

### Forslag til vedtak:

Bystyret ber byrådet om å vurdere organiseringen av det spesialpedagogiske feltet, både innenfor barnehage og skole, samt administrativ organisering. Herunder skal det ses på arbeidet med sakkyndige vurderinger og utmåling av vedtak om spesialpedagogisk hjelp og undervisning, med sikte på å sikre et mer bærekraftig nivå og en likartet vurdering mellom byområdene. Det forutsettes at omorganiseringen gir grunnlag for å ta ut effektiviseringsgevinster på administrativt nivå. Et forslag om ny organisering skal presenteres ifm. revidert budsjett 2025, slik at det kan tre i kraft fra skole- og barnehageåret 25/26.

## 12. Tildelingsmodell skole

Andelen barn med vedtak om spesialundervisning i skolen har økt betydelig de siste årene. Samtidig har skolene økende kostnader knyttet til tiltak overfor enkeltelever med ulike utfordringer, slik som helsehjelp, uønsket fravær, oppfølging av mobbesaker mv. Dette er en utvikling en ser også i andre deler av landet. De økte kostnadene kompenseres ikke av staten, og en videre vekst er ikke bærekraftig for kommuneøkonomien uten at det gjøres omfattende grep.

I Bergen har det vært en målsetting om å holde andelen vedtak om spesialundervisning lavt, og å i størst mulig grad tilrettelegge innenfor rammen av ordinær undervisning. Tildelingsmodellen er

tilpasset denne målsettingen, ved at hoveddelen av spesialundervisning og særskilte tiltak forutsettes dekket innenfor budsjettammen. Andelen som får spesialundervisning, er lavere enn i andre ASSS-kommuner. Det antas at dette delvis har sammenheng med tildelingsmodellen.

Etat for skole har noen skjønnsmidler til fordeling til skoler som har uforholdsmessig store behov. Den store veksten både i barn med behov for tilrettelegging, og økt rettighetsfesting i skolen, fører imidlertid til at mange skoler får utfordringer med å holde budsjettet, og skjønnsmidlene hos Etat for skole strekker ikke til.

I lys av økningen i individrettede tiltak bør tildelingsmodellen på skole revideres. Gjennomgangen bør legge vekt på å finne en løsning som ivaretar behovet for å finansiere merkostnader til spesialtiltak, uten at modellen i seg selv fører til vekst i vedtak. Det finnes i dag få objektive kriterier som midlene kan fordeles ut fra. En skjønsmessig vurdering fra skole til skole av store deler av rammen, øker risikoen både for forskjellsbehandling og økning i tiltak med tilhørende kostnader. Samtidig vil økt skjønsmessig fordeling være administrativt krevende. Det er en forutsetning at en ny tildelingsmodell ikke gir for store økonomiske incentiver til å øke andelen elever med tiltak. Her bør det ses hen til erfaringer fra andre kommuner.

Skolenes ramme består både av tildeling til skoletilbudet og til SFO. Modellen bør derfor også oppdateres ut fra utviklingen på andre områder, for eksempel innføring av gratis SFO, økt deltagelse og flere elever med store behov på SFO mv.

Skolene i Bergen rammestyles. Det vil si at skolene står fritt til å disponere hele budsjettammen, uavhengig av de ulike elementene i tildelingsmodellen. Dette er effektivt i den forstand at det ikke er satt av administrative ressurser til å detaljstyre ressursbruken. Det antas også å gi en god utnytting av ressursene ved den enkelte skole siden rektor kjenner behovene best. Samtidig innebærer rammestyringen at byrådsavdelingen har relativt liten informasjon om hvilke avveininger som gjøres ved ulike prioriteringer. Dette er en utfordring, særlig i dagens økonomiske situasjon.

Byrådsavdelingen er i gang med et prosjekt for å framskaffe bedre styringsinformasjon fra skolene. Det foreslås videre at det nedsettes et prosjekt i regi av byrådsavdelingen, som skal sørge for bedre samordning av økonomipraksis mellom skolene. Prosjektet skal både bruke tilgjengelig styringsinformasjon og undersøke disposisjoner i enkeltskoler for å sikre overføring av beste praksis mellom skoler. Skoler som har uforholdsmessig store underskudd underlegges særskilt kontroll og styring fra Etat for skole, som skal rapportere videre til byrådsavdelingen.

Byrådsavdelingen er i ferd med å rullere skolebruksplanen med sikte på en mer robust skolestruktur. Store skoler har større muligheter til å bruke ressurser på tvers av skolen, og er derfor økonomisk mer bærekraftige. Det er en forutsetning for dette arbeidet at en skal kunne realisere effektiviseringsgevinster.

Gjennomgangen av tildelingsmodellen skal se hen til begge disse prosjektene. Modellen skal bygge opp under en mer effektiv ressursutnyttelse.

### **Forslag til vedtak:**

- Bystyret ber byrådet vurdere tildelingsmodellen for skole i lys av utviklingen i andelen elever med særskilte behov. En ny modell må sørge for en likeverdig budsjettfordeling innenfor budsjettammene. Modellen skal gi incentiver til god ressursutnyttelse. En ny modell bør være utredet og forelagt relevante parter med sikte på implementering fra høsten 2026.



- Bystyret ber byrådet styrke arbeidet med økonomioppfølging i skolene. Det skal igangsettes et prosjekt i regi av byrådsavdelingen for å framskaffe relevant informasjon om kostnadsdrivere og ressursbruk i skoler. Prosjektet skal både bruke tilgjengelig styringsinformasjon og undersøke disposisjoner i enkeltskoler for å sikre overføring av beste praksis mellom skoler. Skoler som har uforholdsmessig store underskudd underlegges særskilt kontroll og styring fra Etat for skole.

### 13. Lærernorm i skolen

Forholdet mellom tallet på lærere og tallet på elever (lærernorm) i grunnskolen er nedfelt i Opplæringsloven § 14-3, og i tilhørende forskrift § 12-19, og stiller krav om lærertetthet på ulike trinn på den enkelte skole. Kommunen er som skoleeier ansvarlig for at lovens krav innfris. Dagens norm er imidlertid lite fleksibel og en betydelig kostnadsdriver for ressursbruken i skolen. Normen reduserer kommunenes handlingsrom ved prioritering av ulike formål i en krevende økonomisk situasjon. Samtidig begrenser normen muligheter til å fordele ressurser mellom skoler ut fra skolenes utfordringer og behov. Statlig styring av kommuner og fylkeskommuner begrenser det kommunale selvstyret som i seg selv er en viktig verdi. Det kommunale selvstyret er også et effektivt virkemiddel for å løse samfunnsutfordringer.

Kommunene står overfor store utfordringer i årene som kommer, både knyttet til økt lovfesting av rettigheter, vekst i elever med særskilte behov og demografiendringer med en aldrende befolkning. I lys av dette bør en vurdere innretningen på lærernormen for å sikre at kommunen kan sette inn ressurser der behovene er størst, og der de har størst effekt. Byrådet ønsker i samråd med KS og andre kommuner, å gå i dialog med nasjonale myndigheter for å se på innretningen av lærernormen. Dialogen bør ha som formål å gi kommunene økt handlingsrom til å prioritere mellom ulike tiltak ut fra behov, og å få en norm som er bedre tilpasset kommunens økonomiske rammer.

#### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet gå i dialog med nasjonale myndigheter om innretningen på lærernormen, slik at den gjelder på kommunenivå.

### 14. Tilpasning av barnehagestruktur

Bergen kommune har en relativt høy deltagelse i barnehage, og deltagelsen har økt de siste årene. Det samlede antallet barn i barnehagealder er imidlertid fallende. De økonomiske rammene i sektoren er under press som følge av en krevende kommuneøkonomi. Barnehagedrift har betydelige stordriftsfordeler. Større enheter er mer robuste med hensyn til utnyttning av arealer og personale, og har større fleksibilitet i det pedagogiske tilbudet. Barnehager får tildeling hovedsakelig ut fra antallet barn i barnehagen og har derfor utfordringer med å holde budsjettammen. Byrådet vil derfor vurdere å legge ned barnehager og avdelinger som enten er små, har lavt barnetall sammenlignet med godkjenningen eller som har lite hensiktsmessige bygg, slik at en kan utnytte ressursene bedre og få et best mulig tjenestetilbud innenfor den økonomiske rammen.

Byrådet er opptatt av at folk skal ha nærhet til barnehagen, og at barnehagetilbudet skal fungere i en travel hverdag. Hensynet til økonomisk bærekraftig drift skal derfor veies opp mot hensynet til rimelig reiseavstand.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet vurdere nedleggelse, sammenslåing eller relokalisering av små barnehager, og barnehager i lite hensiktsmessige bygg og usikker driftsøkonomi, og komme tilbake med en sak til bystyret.

**15. Valg av operativsystem for Bergensskolen**

I Bergensskolen brukes flere ulike operativsystemer. I hovedsak benyttes Google (med Chromebooks og Google Workspace for Education), med noe bruk av Microsoft (med Windows PC og M365 EDU).

Av hensyn til effektiv ressursbruk bør det vurderes å gå over til å kun bruke ett operativsystem. Dette vil redusere kostnader til lisens- og drift, samt administrative ressurser knyttet til risikovurderinger og vurderinger av systemene.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet vurdere å gå over til kun ett operativsystem i Bergensskolen, og komme tilbake med et forslag til HØP 2026-2029.

**16. Drift av skolebygg/idrettsanlegg**

Bystyret har vedtatt at skolenes gymnastikklokaler skal stilles til gratis disposisjon for barn og ungdom i nærmiljøet. Det er videre presisert at skoleanleggene skal være åpent etter undervisningstiden og frem til kl. 21 minimum fire dager per uke. I dag får 65 skoler budsjett til organisering av tilsynsvakt. Det er rektor som har personalansvaret for tilsynsvakten. Den totale rammen for tilsynsvakter er på 20 mill. kroner for Byrådsavdeling for barnehage og skole. Tilsynsvakten har ansvar for brannvern, rydding, slukking av lys og låsing av dører etter endt aktivitet. I tillegg har enkelte skoler aktivitetsvert som finansieres av Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett.

Byrådsavdeling for barnehage og skole, Byrådsavdeling for finans og Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett vil i samråd vurdere hvordan skolebygg mest mulig effektivt kan gjøres tilgjengelig for frivillige aktiviteter på kveldstid. Vurderingen skal legge vekt på kostnadseffektivitet, og sørge for en organisering som gir synergier. Herunder skal det vurderes om tilsynet bedre kan løses gjennom mer omfattende samarbeid med frivilligheten.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet se på organiseringen av tilsynet med skolebygg etter skoletid, med mål om en mer kostnadseffektiv organisering og bedre utnytting av bygningsmassen.

**17. Reklamefinansiering**

Etablering og drift av sosial infrastruktur som for eksempel holdeplasser for kollektivtrafikk, offentlige toaletter, bysykler mv. kan gi inntekter i form av reklame. Bystyret mener at dette inntekspotensialet bør utnyttes.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet utarbeide en prinsippsak om reklame i offentlig rom, med mål om å sikre drift eller etablering av sosial infrastruktur.

**18. Betalingsløsning for gateparkering under lading langs offentlig vei**

Bergen kommune har etablert flere parkeringsplasser med ladepunkter for elbil langs offentlig vei. Elbilene betaler der for ladingen, men betaler ikke parkeringsavgift for å oppta parkeringsplassen. For mange elbil-eiere vil det være billigere å oppta disse parkeringsplassene ved å koble seg til ladeinfrastrukturen, selv om man ikke har behov for å lade bilen. Bystyret mener at bileierne bør betale for parkeringen i tillegg til å betale for ladingen av bilen. Lading vil da være en tilleggstjeneste på disse plassene. Satsen for parkering bør være den samme som for øvrige kommunale gateparkeringsplasser i den aktuelle sonen.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å innføre en løsning der biler som benytter kommunale ladepunkter langs offentlig vei også betaler for parkeringen.

**19. Betalingsløsning for elbillading i kommunale boligsoneanlegg**

Kommunen har over flere år øremerket midler for å få på plass ladepunkter i boligsoneanlegg, det vil si parkeringshus hvor beboere i nærheten leier parkeringsplass med ladepunkt til sin elbil. Installasjon av ladepunkter er nødvendig å få på plass slik at brukerne av disse boligsoneanleggene kan lade sin elbil mens den er parkert der.

Det er Etat for bygg og eiendom som eier boligsoneanleggene og som bekoster etablering og drift av de tekniske installasjonene, herunder elektriske anlegg og ladepunkter, mens det er Bymiljøetaten som forvalter avtaler med de ulike private leietakerne i parkeringsanleggene. Per i dag betales det et tillegg på 360 kroner per måned for å leie en parkeringsplass med ladepunkt, og i denne summen inngår strømforbruk. Prisdifferansen for å leie en parkeringsplass med ladepunkt kan på ingen måte forsvare verken investeringen i teknisk infrastruktur og de tilhørende årlige kostnadene til forvaltning, drift og vedlikehold, ei heller kostnadene for faktisk strømforbruk. Det bør derfor utredes og etableres et system der brukerne, i tillegg til prisen for selve parkeringsplassen, betaler for faktisk strømforbruk med et påslag som også dekker kommunens årskostnad ved etablering og drift av den tekniske infrastrukturen.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å utrede og etablere en prismodell for ladepunkter i boligsoneanlegg som gir økonomisk inndekning både for faktisk strømforbruk og for årskostnaden ved etablering og drift av teknisk infrastruktur.

**20. Trafikksikring ved Kaland skole**

I forbindelse med behandlingen av bystyresak 348/24 Representantforslaget fra Ann Jorun Hillersøy (INP) om tryggere skolevei ved Kaland skole fattet bystyret følgende vedtak:

«Bystyret viser til merknad 12 i bystyresak 176/24, hvor bystyret ba byrådet om å undersøke kostnader knyttet til trafikksikrende tiltak ved Kaland skole, og komme tilbake til dette i Handlings- og økonomiplan. Bystyret ber byrådet følge opp vedtaket på egnet måte.»

Byrådet vurderer at aktuelle trafikksikringstiltak er godt redegjort for i byrådets vurdering av representantforslaget, og at det ikke er nødvendig med ytterligere kostnadsundersøkelser.

I byrådets vurdering av representantforslaget står det videre:

«Eventuell gjennomføring av fysiske tiltak vil være avhengig av at dette prioriteres opp mot trafikksikkerhetstiltak og vedlikehold andre steder i kommunen, dersom det skal gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer. Byrådet er positiv til at det gjennomføres tiltak dersom det finnes rom for å prioritere dette innenfor gjeldende rammer.»

#### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å prioritere fysiske trafikksikringstiltak ved Kaland skole innenfor budsjettammene for Handlings- og økonomiplan for 2025-2028.

### **21. Rammeavtale for sosialfeltet**

Det har i de senere år vært en økning i enkeltanskaffelser til brukere med særlig stort tjenestebehov som følge av ruslidelse og/eller alvorlig psykisk lidelse (ROP). Ved å anskaffe bo- og tjenestetilbud gjennom rammeavtaler kan kontrakter for allerede gjennomførte enkeltanskaffelser overføres til rammeavtaler etter hvert som de kan sies opp eller utløper. Når dagens enkeltkontrakter løper ut er erfaringene at nye enkeltkontrakter har en høy prisvekst med tilhørende økt budsjettbehov.

#### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å arbeide for at flest mulig anskaffelser av tjenestetilbud fra eksterne leverandører innenfor psykisk helse og rus skjer gjennom rammeavtaler for å sikre kommunen best mulig priser og vilkår, samtidig som kommunen ivaretar et tjenestetilbud av høy kvalitet til brukerne.

### **22. Redusert bostøtte ved endringer i regelverk for bostøtte**

Kommunal bostøtte kan beregnes etter to modeller, enten brutto-beregning eller netto-beregning, jfr. retningslinjer for kommunal bostøtte vedtatt av bystyret 22.11.2017 sak 279/17. I dag velges den modellen for hver enkelt husstand som gir høyest kommunal bostøtte.

Bystyret ber byrådet fremlegge egen sak til bystyret hvor retningslinjene for kommunal bostøtte endres slik at kommunen fremover benytter nettoberegning, med et standardtillegg på kr. 1000 for husstander på sosialhjelpsnivå. Bystyret ber også om at byrådet i saken tar bort særregelen om at utviklingshemmede får bostøtte beregnet uten tillegg for formue. Bystyret ber videre om at byrådet i saken legger frem forslag om hvordan sats for livsopphold kan differensieres, slik at husstander som har en varig lav inntekt, som uføretrygd og alderspensjon, får høyere satser til livsopphold enn andre mottakere av kommunal bostøtte.

Bystyret ber byrådet legge frem saken innen første halvår 2025.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet legge frem sak om endrede retningslinjer for kommunal bostøtte innen første halvår 2025.

**23. Endrede satser for sosialhjelp**

Sammenlignet med andre kommuner har Bergen kommune høye sosialhjelpssatser for livsopphold. Byrådet anbefaler at Bergen kommune justerer satsene for enslige uten barn, ektepar/samboere og for personer som deler husholdning, slik at disse satsene for voksne er lik forslagene til satser i Oslo kommune. Satsen for hjemmeboende ungdom fra 18-25 år justeres slik at den tilsvarer sats for barn 11-17 år, i likhet med Oslo sin innretning av sats for hjemmeboende ungdom. Det er kun sosialhjelpssatsene for voksne som foreslås redusert. Satsene for barn foreslås uendret på samme høye nivå som i 2024.

**Forslag til vedtak:**

Sosialhjelpssatsene fastsettes som følger med virkning fra 01.03.25:

<b>Bergen kommunes veiledende satser for utmåling av livsopphold gjeldende fra 01.03.25</b>	<b>Kr. pr. mnd.</b>	<b>Kr. pr. uke</b>
Enslig uten barn	9.070,-	2.088,-
Ektepar/samboere	14.233,-	3.276,-
Person som deler husholdning	6.880,-	1.584,-
Hjemmeboende ungdom under 25 år	6.530,-	1.503,-
Barn 0-5 år	4.540,-	1.045,-
Barn 6-10 år	5.380,-	1.238,-
Barn 11-17 år	6.530,-	1.503,-

**24. Tolketjeneste**

Tolketjenesten i Bergen er en faglig sterk tjeneste som gir et svært godt tilbud til brukerne. I 2024 hadde tjenesten et budsjett på 54,3 millioner kroner, og i årets ni første måneder er det levert 21700 oppdrag på 62 språk

De andre store kommunene og de fleste andre større offentlige tolkebrukere i Norge organiserer tolketjenestene på veldig ulike måter enn Bergen. De offentlige tolketjenestene er i stor grad formidlingstjenester som kjøper tjenester fra større private leverandører av tolketjenester eller gjennom Nasjonalt tolkeregister. Det er dermed ikke så lett å finne sammenliknbare tall for å måle ressursbruken knyttet til tolk i Bergen sammenliknet med andre offentlige virksomheter. Byrådet vurderer at det er nødvendig å gjennomføre en utredning om hva som vil være den mest hensiktsmessige organiseringen av tolketjenesten for å sikre en best mulig ressursutnyttelse. Det bør utredes ulike virksomhetsmodeller der også ulike former for konkurranseutsetting vurderes.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å legge frem en sak om organisering av tolketjenesten i Bergen kommune. Bystyret ber byrådet vurdere organisering, og se til hvordan andre bykommuner i Norge har organisert tolketjenestene.

**25. Ny sak om psykisk helse barn og unge**

Det er en kraftig vekst i tallet på barn og unge som har ulike former for psykiske lidelser. Denne store samfunnsutfordringen berører et bredt spekter av de kommunale tjenestene til barn og unge. Byrådet vurderer at det er viktig å presentere en helhetlig sak av hvordan denne veksten utfordrer de kommunale tjenestene.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet legge frem en sak om psykisk helse hos barn og unge. Saken bør gjøre rede for hva veksten i psykiske lidelser blant barn og unge innebærer for Bergen kommune og hvordan denne håndteres.

**26. Integrering**

Kommunene har ifølge beregningsutvalget hatt høyere kostnader til bosetting av flyktninger enn hva integreringstilskuddet har dekket det siste året. Bergen kommune har de siste årene vedtatt å bosette et rekordhøyt antall flyktninger, og byrådet mener det fortsatt er viktig å bidra til å bosette personer med beskyttelsesbehov.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret slutter seg til byrådets forslag om å legge til grunn en bosetting på 400 flyktninger i budsjettet for 2025, og ber byrådet jobbe for at integreringsfeltet skal komme i balanse i økonomiplanperioden. Bystyret ber byrådet jobbe målrettet for å øke andelen flyktninger som kommer i jobb, og for å redusere kommunens kostnader til sosialhjelp og bolig knyttet til denne målgruppen.

**27. Reduksjon av sats for introduksjonsstønad til deltakere under 25 år**

Byrådet anbefaler å tilpasse satser for introduksjonsstønad til Lov om integrering. Voksne 18-25 år som bor alene mottar i dag full introduksjonsstønad som er 2G. I Lov om integrering legges det opp til at denne målgruppen skal motta 2/3 av 2G. Byrådet anbefaler at målgruppen fremover mottar 2/3 av 2G i tråd med nasjonal lovgivning. Målgruppen 18-25 år som bor sammen med familien mottar i dag 2/3 av 2G i Bergen kommune. Byrådet anbefaler at satsene fremover for målgruppen 18-25 år justeres ned til 1/3 av 2G for de som bor sammen med familien. Dette er også en samordning med nasjonal lovgivning. Bakgrunnen for at det er lavere satser for denne målgruppen er at det sees hen til andre unge som er i en utdanningssituasjon.

**Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å tilpasse og redusere introduksjonsstønad til deltakere i introduksjonsprogrammet i Bergen under 25 år til satsene i lov om integrering.

## 28. Fysak Loddefjord

Elvetun ungdomshus rehabiliteres og blir et nyoppusset areal for kulturaktivitet i Loddefjord. Grunnet nødvendigheten for å redusere investeringsnivået i kommunen vil ny Fysak ikke være en del av dette prosjektet. Byrådet anerkjenner behovet for gode egenorganiserte aktivitetstilbud, og Loddefjord er området som er høyest prioritert for å etablere et Fysaktilbud. Når kommuneøkonomien er stram er det desto viktigere å ta alle gode krefter i bruk. Byrådet er innstilt på å finne en god alternativ løsning som vil imøtekomme behovet for uorganisert aktivitet i Loddefjord.

### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet gå i dialog med aktører i lokalsamfunnet i Loddefjord for å kartlegge alternative løsninger for et Fysaktilbud.

## Bosetting og integrering av flyktninger

Etter Russlands fullskala invasjon av Ukraina i februar 2022 har Bergen tatt imot en stor andel ukrainske flyktninger, i tillegg til flyktninger fra andre konfliktområder. I 2022 bosatte Bergen kommune 788 flyktninger, i 2023 var antallet 1117, og i 2024 har bystyret vedtatt å bosette 1000 flyktninger. Dette er langt over det som har vært vanlig de foregående årene, også flere enn under flyktningsituasjonen som oppstod når Syria-krigen var på sitt mest intense i 2015.

Bosetting og inkludering av flyktninger påvirker de fleste av kommunens tjenester, og har betydelige organisatoriske og økonomiske konsekvenser. Det er krevende å anslå de økonomiske konsekvensene av den økte bosettingen av flyktninger. De faktiske inntektene og utgiftene er avhengig av hvor mange flyktninger som blir bosatt i Bergen de kommende årene, og det er knyttet stor usikkerhet til ankomsttallene. I tillegg er det utfordrende for flere tjenesteområder å skille utgifter til flyktninger fra andre utgifter, og det vil påløpe utgifter på andre områder som er vanskelig å tallfeste, for eksempel psykisk helse.

I sammenstillingen av inntekter og utgifter til bosetting under er det tatt utgangspunkt i 400 bosatte flyktninger i 2025, og 250 bosatte årlig fra 2026 til 2028. Bergen kommune mottar en anmodning om bosetting fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet i slutten av november 2024, og endelig vedtak om antall flyktninger som skal bosettes i 2025 gjøres av bystyret tidlig i 2025. Sammenstillingen viser inntekter og utgifter som er direkte knyttet til bosetting og integrering av flyktninger, og viser derfor ikke et fullstendig budsjett for de ulike tjenestene. Sammenstillingen viser en summering av hele økonomiplanperioden, forutsatt at det ikke gjøres grep for å komme i balanse.

Tjenesteområde (beløp i mill.)	2025-2028
01A Barnehage	21,7
01B Skole	89,2
02 Barneverntjenesten Enslig mindreårige	433,3
03A/05B Tjenester til eldre og forebyggende helsearbeid	24,0
04B Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	537,9
04C Introduksjons- og tolketjenester	1 504,0
05A Forebyggende helsearbeid	36,2
09 Boligtiltak	217,5
23 Sentrale inntekter	-2 452,0
<b>Sum (netto merutgifter)</b>	<b>411,8</b>

De største utgiftspostene er knyttet til introduksjons- og tolketjenester, økonomisk sosialhjelp, barnevern og bolig. Kommuner som tar imot flyktninger skal kompenseres for sine utgifter gjennom ulike statlige tilskuddsordninger, herunder ordinært integreringstilskudd, eldretilskudd, vertskommunetilskudd, barnehagetilskudd, norsktilskudd og tilskudd til enslige mindreårige flyktninger. I 2025 forventer Bergen kommune å motta anslagsvis 830 millioner fra integreringstilskudd og tilskudd til enslige mindreårige flyktninger over sentrale inntektsposter. I tillegg føres øvrige tilskudd på de respektive tjenesteområdene og inngår i disse beløpene i tabellen over.



Prognosene for dekningsgraden av statlige tilskudd viser en fallende tendens utover i økonomiplanperioden. Denne prognosen avhenger i stor grad av hvor mange flyktninger som blir økonomisk selvhjulpne. Ut fra anslaget på de totale utgiftene knyttet til bosetting og integrering, samt tilhørende inntekter, gir dette netto merutgifter på om lag 410 millioner i perioden 2025-2028. Kommuner som bosetter flyktninger, mottar integreringstilskudd i totalt fem år. Det er viktig å presisere at kommunens utgifter påløper lenger enn perioden integreringstilskuddet dekker, og på sikt vil situasjonen avhenge av i hvilken grad flyktningene er integrert i arbeidsmarkedet.

Byrådet mener at det er viktig å fortsette med å bosette personer med beskyttelsesbehov i Bergen. Samtidig er det essensielt å sørge for at integreringsfeltet kommer i balanse i økonomiplanperioden. Det vil fremover arbeides med ulike tiltak for å sikre samsvar mellom utgifter og inntekter på alle områder i kommunen som er berørt av høy bosetting av flyktninger. Dette inkluderer å fortsette det målrettede arbeidet for å øke andelen flyktninger som kommer i jobb, og arbeide for å redusere kommunens kostnader til sosialhjelp og bolig knyttet til denne målgruppen.

Det vises for øvrig til de respektive tjenesteområdene for tiltak som foreslås.

## Gebyr og egenbetaling

### Kommunale legekantor

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Reisemedisinsk konsultasjon	pr. stk.	650	675	25	4%

### Attester

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Avanserte attester (krever legeundersøkelse og tilleggsundersøkelse)	pr. stk.	1 100	1 145	45	4% Omfatter bl.a. Legeattest røydykkere. Pris fra eksternt laboratorium og rentgeninstitutt kommer i tillegg.
Førerkort	pr. stk.	600	625	25	4%
Korte attester	pr. stk.	150	155	5	3% Omfatter bl.a. Fraværsattest videregående skole og Terminbekreftelse
Lange attester (krever grundig legeundersøkelse)	pr. stk.	750	780	30	4% Omfatter bl.a. Opptak til politihøyskolen og attest ved utveksling til utlandet
Middels attester (krever legeundersøkelse)	pr. stk.	500	520	20	4% Omfatter bl.a. Sykdom ved repetisjonsøvelse
Parkeringsstillatelse for forflytningshemmede (HC-kort)	pr. stk.	300	310	10	3%
Tilrettelagt transport (TT-kort)	pr. stk.	300	310	10	3%

### Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

#### Deltakerbetaling

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kurs i norsk og samfunnskunnskap	per undervisningstime	100	110	10	10% Gjelder betalingsdeltakere ved Bergen Læringscenter

### Institusjonsopphold - sykehjem

#### Døgnopphold

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Korttidsopphold ved sykehjem	pr. døgn	193	200	7	4% Satsen fastsettes i statsbudsjettet for 2025
Maksimal egenbetaling sykehjem	pr. mnd	50 300	52 000	1 700	3%

## Dagopphold

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Dag-/nattopphold ved boavdeling i sykehjem	pr. dag / natt	110	115	5	5% Satsen fastsettes i statsbudsjettet for 2025

## Fotpleie

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Fotpleie for beboere med vedtak om langtidsopphold på sykehjem	pr. behandling	91	95	4	4% Gjelder kun beboere på langtidsopphold. Andre brukere betaler ordinære priser for fotpleie. Fotpleie for beboere på langtidsopphold som er rekvirert som et ledd i medisinsk behandling er gratis.

## Frisør for beboere med vedtak om langtidsopphold på sykehjem:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Klipp	pr. stk	189	196	7	4% Gjelder kun beboere på langtidsopphold. Andre brukere betaler ordinære priser.
Permanent	pr. stk	677	704	27	4% Gjelder kun beboere på langtidsopphold. Andre brukere betaler ordinære priser.
Vask og legg	pr. stk	189	196	7	4% Gjelder kun beboere på langtidsopphold. Andre brukere betaler ordinære priser.

## Institusjonsopphold - psykisk helse

### Døgnopphold

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Maksimal egenbetaling institusjon psykisk helse	pr. mnd	50 300	52 000	1 700	3%

## Hjemmebaserte tjenester

### Aktivitetssenter for hjemmeboende eldre

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
1 dag pr. uke	pr. mnd.	386	0	-386	-100% Utgår og erstattes av betaling per dag

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
2 dager pr. uke	pr. mnd.	772	0	-772	-100%	Utgår og erstattes av betaling per dag
3 dager pr. uke	pr. mnd.	1 158	0	-1 158	-100%	Utgår og erstattes av betaling per dag
4 dager pr. uke	pr. mnd.	1 544	0	-1 544	-100%	Utgår og erstattes av betaling per dag
5 dager pr. uke	pr. mnd.	1 930	0	-1 930	-100%	Utgår og erstattes av betaling per dag
Per dag	Pr. dag	95	99	4	4%	

### Praktisk bistand

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Inntekt fra 248 050 til 372 075 (2-3G)	pr. time	281	292	11	4%	Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert.
Inntekt fra 248 050 til 372 075 (2-3G)	Utgiftstak pr. mnd.	1 124	1 168	44	4%	Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert.
Inntekt fra 372 076 til 496 100 (3-4G)	pr. time	501	521	20	4%	Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert.
Inntekt fra 372 076 til 496 100 (3-4G)	Utgiftstak pr. mnd.	2 004	2 083	79	4%	Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert.
Inntekt over 496 101 (over 4G)	pr. time	625	650	25	4%	Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert.
Inntekt over 496 101 (over 4G)	Utgiftstak pr. mnd.	2 500	2 598	98	4%	Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert.
Inntekt under 248 050 (2G)	pr. time	142	148	6	4%	Satsen økes tilsvarende økningen i maksimal egenbetaling som fastsettes i statsbudsjettet for 2025. Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert.
Inntekt under 248 050 (2G)	Utgiftstak pr. mnd.	142	148	6	4%	Satsen økes tilsvarende økningen i maksimal egenbetaling som fastsettes i statsbudsjettet for 2025. Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert.

### Digital og mobil trygghetsalarm

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Inntekt over 248 050 (2G)	pr. mnd.	358	372	14	4%	
Inntekt under 248 050 (2G)	pr. mnd.	264	274	10	4%	

## Betaling måltider

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Dessert	pr. stk.	13	14	1	8%
Frokost servert i omsorgsboliger	pr. stk.	39	41	2	5%
Kvelds servert i omsorgsboliger	pr. stk.	39	41	2	5%
Lunch servert i omsorgsbolig	pr. stk.	39	41	2	5%
Middag bragt til hjemmeboende	pr. stk.	91	95	4	4%
Påslag for stor porsjon	pr. stk.	17	17	0	0%
Varm middag servert i omsorgsbolig	pr. stk.	86	89	3	3%
Varm middag servert i seniorsenter	pr. stk.	103	107	4	4%

## Diverse tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Egenandel for transport til/fra dagsentre og varig tilrettelagt arbeid for utviklingshemmede	pr. dag	39	41	2	5% Utgiftstak per måned på kr. 452

## Fysioterapitjenesten

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Fysioterapibehandling	pr. stk.				Egenandeler for fysioterapibehandling utført av kommunale tjenester følger "Forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m" som fastsettes av Helse og omsorgsdepartementet.

## Frisklvs- og mestringssenteret

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Ordinære kurs i regi av Frisklvs- og mestringssenteret.	pr kurs	593	616	23	4% Individuell oppfølging til alle målgrupper, inkludert hjemmebesøk, er gratis - Kurs til barn/unge/familier og utsatte målgrupper er gratis

## Tolketjenesten (Introduksjonsenteret for flyktninger)

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring g i kr	Endring g i %	Merknad
Informasjon vedrørende priser tolketjenesten		4	5			Oppførte priser tolketjenesten for 2023 er iht. siste endring i offentlig salærsats per 1 juli 2023. ( <a href="https://www.statsforvalteren.no/nb/portal/Nyheter/2023/08/offentlig-salarsats-fra-1.-juli-2023/">https://www.statsforvalteren.no/nb/portal/Nyheter/2023/08/offentlig-salarsats-fra-1.-juli-2023/</a> )

### Skriftlig oversettelse:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring g i kr	Endring g i %	Merknad
Informasjon vedrørende priser tolketjenesten						Oppførte priser tolketjenester for 2025 er iht. siste endring i offentlig salærsats per 1 juli 2025. ( <a href="https://www.statsforvalteren.no/nb/portal/Nyheter/2023/08/offentlig-salarsats-fra-1.-juli-2023/">https://www.statsforvalteren.no/nb/portal/Nyheter/2023/08/offentlig-salarsats-fra-1.-juli-2023/</a> )
Skriftlig oversettelse, minstepris per 100 ord	per 100 ord	334	334	0	0%	Justeres etter salærsats. Minstesats per 100 ord. 2025 beløp oppdateres ved endringer i offentlig salærsats.
Skriftlig oversettelse, per ord utover minstesats	per ord	3,34	3,34	0,00	0,00%	Justeres etter salærsats. Per ord utover minstesats. 2025 beløp oppdateres ved endringer i offentlig salærsats.

### Skriftlig oversettelse, minstepris per 100 ord

2024 beløp oppdatert iht. siste endring (01.08.24) i offentlig salærsats.

### Skriftlig oversettelse, per ord utover minstesats

2024 beløp oppdatert iht. siste endring (01.08.24) i offentlig salærsats.

### Fremmøte-, telefon- og skjermtolking

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Fremmøte-, telefon- og skjermtolking	pr. time	1 012	1 012	0	0%	Justeres etter salærsats. Minstesats 1 time. 80% av salærsats. 2025 beløp oppdateres ved endringer i offentlig salærsats.
Helge-/høytidsdager, påskeaften, og etter kl. 12.00 på pinse-, jul-, og nyttårsaften, samt onsdag før Skjærtorsdag	per time	1 518	1 518	0	0%	Justeres etter salærsats. Minstesats ganger 1,5. 2025 beløp oppdateres ved endringer i offentlig salærsats.
Minstesats tolking	per time	1 012	1 012	0	0%	Justeres etter salærsats. Minstesats 1 time. 80% av salærsats. 2025 beløp oppdateres ved endringer i offentlig salærsats.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Tolking utover minstesats, per påbegynte halvtimer	per halvtimer	506	506	0	0% Justeres etter salærsats. 2025 beløp oppdateres ved endringer i offentlig salærsats.

### Fremmøte-, telefon- og skjermtolking

2024 beløp oppdatert iht. siste endring (01.08.24) i offentlig salærsats.

### Helge-/høytidsdager, påskeaften, og etter kl. 12.00 på pinse-, jul-, og nyttårsaften, samt onsdag før Skjærtorsdag

2024 beløp oppdatert iht. siste endring (01.08.24) i offentlig salærsats.

### Minstesats tolking

2024 beløp oppdatert iht. siste endring (01.08.24) i offentlig salærsats.

### Tolking utover minstesats, per påbegynte halvtimer

2024 beløp oppdatert iht. siste endring (01.08.24) i offentlig salærsats.

### Fremmøtetolking

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Reisetid for tolk ved oppmøteoppdrag		885,50	885,50	0,00	0,00% Justeres etter salærforskriftens reisesats. 70% av salærsats. 2025 beløp oppdateres ved endringer i offentlig salærsats.

### Reisetid for tolk ved oppmøteoppdrag

2024 beløp oppdatert iht. siste endring (01.08.24) i offentlig salærsats.

### Foreldrebetaling SFO

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Dagplass - pr. dag	Pris pr. dag	357	371	14	4% Den enkelte skole kan unntaksvis tildele enkeltelever dagopphold i SFO for å avhjelpe spesielle situasjoner til det beste for eleven.
Hel plass 1. - 3. trinn pr. mnd	Pris pr mnd	639	818	179	28%
Hel plass 4. trinn - pr. mnd	Pris pr. mnd.	3 114	3 436	322	10%
Matpenger SFO	Pris pr. mnd.	340	365	25	7% Gjelder ikke for morgen- og dagplass

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Morgenplass - pr. mnd.	Pris pr. mnd.	1 168	1 214	46	4%
Redusert foreldrebetaling SFO	Pris pr. mnd.	0	0	0	0% Det finnes ulike moderasjonsordninger, se innbyggerhjelpen om redusert foreldrebetaling
Redusert plass 1. - 3. trinn - pr. mnd.	Pris pr. mnd.	0	0	0	0% Redusert plass er gratis for barn på 1. - 3. trinn
Redusert plass 4. trinn - pr. mnd.	Pris pr. mnd.	2 476	2 618	142	6%

### Foreldrebetaling kommunal barnehage

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Delt halvdag (16,5 t/u)	Pris pr. mnd.	1 100	735	-365	-33% Satsen for 2025 fastsettes i statsbudsjettet. Pris fra 1. januar vil være 735 kroner per måned
Delt heldag (22,5 t/u)	Pris pr. mnd.	1 500	1 000	-500	-33% Satsen for 2025 fastsettes i statsbudsjettet. Pris fra 1. januar vil være 1000 kroner per måned.
Halvdagsplass (33 t/u)	Pris pr. mnd.	2 200	1 465	-735	-33% Satsen for 2025 fastsettes i statsbudsjettet. Prisen fra 1. januar vil være 1465 kroner.
Heldagsplass (41 t. eller mer pr. uke)	Pris pr. mnd.	3 000	2 000	-1 000	-33% Satsen for 2025 fastsettes i statsbudsjettet. Prisen er satt til 2000 kroner per måned fra 1. januar.
Matpenger kommunale barnehager	Pris pr. mnd.	340	365	25	7%
Redusert foreldrebetaling barnehage	Pris pr. mnd.	0	0	0	0% Det finnes ulike moderasjonsordninger, se innbyggerhjelpen om redusert foreldrebetaling

### Bergen kulturskole

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Egenandel for deltakelse i gruppe gitar		3 163	3 900	737	23%
Egenandel for deltakelse i gruppe teater pr. år:		4 295	5 300	1 005	23%
Egenandel for deltakelse i storgruppe sang og dans pr. år:		3 814	4 700	886	23%
Egenandel pr. talentplass pr. år:		5 819	7 200	1 381	24%
Fripluss tildeles elever etter søknad fra familier med dokumentert skattbar inntekt under kr. 442 000		425 000	442 000	17 000	4%
Instrumentleie		1 500	1 550	50	3%



## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Lagenes egenandel for å motta dirigent til skolekorps, kor, orkester og andre lag for barn og unge 1 time pr uke hele skoleåret.		20 102	20 900	798	4%
Ordinær elevplass pr. år		4 750	5 900	1 150	24% Søskenmoderasjon gis i form av 25% reduksjon i egenandelen fra og med søsken nr 2
Ordinær elevplass pr. år piano		5 544	6 900	1 356	24%
Voksne elever, lag og organisasjoner for voksne og institusjoner ved kjøp av tjenester		Kostpris	Kostpris		Kostpris

### Stemmemyren, Slåtthaug, Åstveit og Ortun svømmehaller

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Enkeltbillett barn (f.o.m 4 år t.o.m 12 år)	Pris pr. billett	40	50	10	25%
Enkeltbillett honnør	Pris pr. billett	64	70	6	9%
Enkeltbillett ungdom (f.o.m 13 år t.o.m 19 år) / honnør	Pris pr. billett	60	70	10	17%
Enkeltbillett voksne	Pris pr. billett	128	140	12	9%
Familiebillett (2 v + 2 barn)	Pris pr. familiebillett	286	310	24	8%
Halvårskort Barn	Pris pr. halvårskort	930	1 000	70	8%
Halvårskort honnør	Pris pr. halvårskort	1 503	1 600	97	6%
Halvårskort ungdom	Pris pr. halvårskort	1 400	1 500	100	7%
Halvårskort Voksne	Pris pr. halvårskort	2 729	2 900	171	6%
Klippekort barn (12 klipp)	Pris pr. klippekort	400	430	30	8%
Klippekort honnør (12 klipp)	Pris pr. klippekort	644	680	36	6%
Klippekort ungdom (12 klipp)	Pris pr. klippekort	600	640	40	7%
Klippekort voksne (12 klipp)	Pris pr. klippekort	1 277	1 350	73	6%
Årskort Barn	Pris pr. årskort	1 600	1 700	100	6%
Årskort honnør	Pris pr. årskort	2 577	2 750	173	7%
Årskort ungdom	Pris pr. årskort	2 400	2 550	150	6%
Årskort Voksne	Pris pr. årskort	4 644	4 900	256	6%

### ADO arena

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Avtalegiro barn pr. mnd.	Pris pr. mnd.	208	235	27	13% 12 mnd. bindingstid
Avtalegiro ungdom pr. mnd.	Pris pr. mnd.	250	280	30	12% 12 mnd. bindingstid
Avtalegiro voksne pr. mnd.	Pris pr. mnd.	476	540	64	13% 12 mnd. bindingstid
Billett for barn (4 – 12) - helg	Pris pr. billett	80	90	10	13%
Billett for barn (4 – 12) - hverdag	Pris pr. billett	70	80	10	14% Uti til lunsj -50% hverdager kl 11-14
Billett for voksne - helg	Pris pr. billett	175	200	25	14%
Billett for voksne - hverdag	Pris pr. billett	152	170	18	12% Uti til lunsj -50% hverdager kl 11-14
Billett småbarn 0 – 3 år (inkl. bleie)	Pris pr. billett	40	45	5	13% Uti til lunsj -50% hverdager kl 11-14
Billett ungdom (13 – 19) - helg	Pris pr. billett	90	100	10	11%
Billett ungdom (13 – 19) - hverdag	Pris pr. billett	80	90	10	13% Uti til lunsj -50% hverdager kl 11-14
Familiebillett (2 + 2) – helg + 60 per ekstra barn	Pris pr. familiebillett	378	430	52	14%
Familiebillett (2 + 2) – hverdag + 60 per ekstra barn	Pris pr. familiebillett	334	380	46	14% Uti til lunsj ~-50% hverdager kl 11-14
Glemte/mistede armbånd for klippekort/årskort		0	100	100	0% Ny
Halvårskort barn	Pris pr. halvårskort	1 500	1 700	200	13%
Halvårskort ungdom	Pris pr. halvårskort	1 800	2 040	240	13%
Halvårskort voksne	Pris pr. halvårskort	3 483	3 950	467	13%
Uti til lunsj halvårskort voksne	Pris pr. halvårskort	1 352	1 530	178	13% Gjelder hverdager 11-14
Uti til lunsj årskort voksne	Pris pr. årskort	2 162	2 450	288	13% Gjelder hverdager 11-14
Verdikort 12 besøk - barn	Pris pr. verdikort	700	790	90	13% Varighet 1 år
Verdikort 12 besøk – ungdom	Pris pr. verdikort	800	910	110	14% Varighet 1 år
Verdikort 12 besøk - voksne	Pris pr. verdikort	1 451	1 640	189	13% Varighet 1 år
Verdikort 25 besøk - barn	Pris pr. verdikort	1 400	1 590	190	14% Varighet 1 år
Verdikort 25 besøk – ungdom	Pris pr. verdikort	1 600	1 820	220	14% Varighet 1 år
Verdikort 25 besøk - voksne	Pris pr. verdikort	2 786	3 170	384	14% Varighet 1 år
Årskort barn	Pris pr. årskort	2 500	2 820	320	13%
Årskort ungdom	Pris pr. årskort	3 000	3 360	360	12%
Årskort voksne	Pris pr. årskort	5 713	6 480	767	13%

## Nordnes sjøbad

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Enkeltillett barn (f.o.m 4 år t.o.m 12 år)	Pris pr. billett	35	40	5	14%

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Enkeltbillett ungdom (f.o.m 13 år t.o.m 19 år) / honnør	Pris pr. billett	50	60	10	20%
Enkeltbillett voksne	Pris pr. billett	105	120	15	14%
Familiebillett (2 v + 2 barn)	Pris pr. familiebillett	240	270	30	13%
Klippekort barn (12 klipp)	Pris pr. klippekort	350	400	50	14%
Klippekort honnør (12 klipp)	Pris pr. klippekort	537	600	63	12%
Klippekort ungdom (12 klipp)	Pris pr. klippekort	500	570	70	14%
Klippekort voksne (12 klipp)	Pris pr. klippekort	987	1 120	133	13%
Sesongkort barn	Pris pr. sesong	480	540	60	13%
Sesongkort honnør	Pris pr. sesong	795	900	105	13%
Sesongkort ungdom	Pris pr. sesong	720	820	100	14%
Sesongkort voksne	Pris pr. sesong	1 394	1 580	186	13%

### Slåtthaug kunstisbane/Bergenshallen (kunstisanlegg)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Barn	Pris pr. billett	30	35	5	17% * I Bergenshallen vil det kun være betaling i helger og ferier.
Familiebillett (2 v + 2 barn)	Pris pr. familiebillett	132	160	28	21% * I Bergenshallen vil det kun være betaling i helger og ferier.
Klippekort barn (12 klipp)	Pris pr. klippekort	300	330	30	10% * I Bergenshallen vil det kun være betaling i helger og ferier.
Klippekort honnør (12 klipp)	Pris pr. klippekort	322	360	38	12% * I Bergenshallen vil det kun være betaling i helger og ferier.
Klippekort voksne (12 klipp)	Pris pr. klippekort	713	770	57	8% * I Bergenshallen vil det kun være betaling i helger og ferier.
Voksne	Pris pr. billett	70	80	10	14% * I Bergenshallen vil det kun være betaling i helger og ferier.

### Bergen offentlige bibliotek

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kort 1. gang (jfr. bibl.l.)		0	0	0	0% Folkebibliotekloven §1
Lån av bøker (jfr. bibl.l.)		0	0	0	0% Folkebibliotekloven §1

### Gebyr/overdagspenger:

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Barn 1. purring		0	0	0	0%
Barn 2. purring		0	0	0	0%
Barn 3. purring		0	0	0	0%
Voksne 1. purring		50	50	0	0%
Voksne 2. purring		100	110	10	10%
Voksne 3. purring		200	200	0	0%

### Mistet kort:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Glemt kort		0	0	0	0%
Nytt kort voksne		0	0	0	0%

### Kirkelig fellesråd

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Festeavgift for familiegravsted pr kvm pr år		167	174	7	4% Familiegravsted er et gravsted med mer enn to kistegraver.
Festeavgift for reservert kistegrav 10 år		0	7 810	7 810	0%
Festeavgift for reservert kistegrav 20 år		15 020	15 620	600	4% For reservert kistegrav og urnegrav i navnet minnelund ved siden av ny frigrav betales det festeavgift i 20 år. De to gravene utgjør til sammen ett gravsted. Utenbys boende må betale festeavgift i fredningstiden.
Festeavgift for reservert urnegrav i navnet minnelund 20 år		5 840	6 080	240	4% For reservert kistegrav og urnegrav i navnet minnelund ved siden av ny frigrav betales det festeavgift 20 år. De to gravene utgjør til sammen ett gravsted. Utenbys boende må betale festeavgift i fredningstiden.
Festeavgift for reservert urnegrav i navnet minnelund eller urnevegg 10 år		0	3 040	3 040	0% For reservert kistegrav og urnegrav i navnet minnelund ved siden av ny frigrav betales det festeavgift 10/20 år.
Kremasjonsavgift - utenbys boende		5 427	5 640	213	4%
Leie av seremonirom - innenbys boende		1 628	1 692	64	4%
Leie av seremonirom - utenbys boende		3 256	3 384	128	4%

### Festeavgift pr år frigraver etter fredningstid og ved fornying av festeavtaler:

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
Kistegrav		751	781	30	4% Utenbys boende må betale festeavgift i fredningstiden.
Urnegrav		585	608	23	4% Utenbys boende må betale festeavgift i fredningstiden.
Urnegrav i navnet minnelund og utenbys boende i anonym urnegrav		292	304	12	4% Utenbys boende må betale festeavgift i fredningstiden.

### Avgift for navnet minnelund

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
Navneplate, andel av minnesmerke og andel årlig stell i 20 år		7 933	8 244	311	4% For første navneplate, gravens andel av minnesmerket og for andel av stell av minnelunden i 20 år. Gravferdsloven § 21 2 ledd. Lovvedtak 130 med grunnlag i Prop. 86 L (20019-2020)

### Avgift for urnevegg

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
Navneplate og andel årlig stell i 20 år		0	8 244	8 244	0% Kostnad for spesialurne for urnevegg kommer i tillegg

## Utleie av byrom

### Leie av Torgallmenningen

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
Kommersielt arrangement	Kr.	31 730	32 974	1 244	4%
Marked maxpris	Kr.	25 380	26 375	995	4%
Marked minimumspris	Kr.	12 690	13 187	497	4%
Større kulturarrangement	Kr.	15 860	16 482	622	4%

### Leie av Festplassen

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
Kommersielt arrangement	Kr.	26 440	27 476	1 036	4%
Marked maxpris	Kr.	16 920	17 583	663	4%
Marked minimumspris	Kr.	8 460	8 792	332	4%
Profilering, halv plass	Kr.	10 580	10 995	415	4%
Profilering, hele plassen	Kr.	21 150	21 979	829	4%
Profilering, småsalg /enkelt stand 3*3	Kr.	5 290	5 497	207	4%
Større kulturarrangement	Kr.	10 580	10 995	415	4%

## Leie av Vågsallmenningen

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kommersielt arrangement	Kr.	15 860	16 482	622	4%
Marked maxpris	Kr.	8 460	8 792	332	4%
Marked minimumspris	Kr.	4 230	4 396	166	4%
Profilering, halv plass	Kr.	5 290	5 497	207	4%
Profilering, hele plassen	Kr.	8 460	8 792	332	4%
Profilering, småsalg /enkelt stand 3*3	Kr.	2 640	2 743	103	4%
Større kulturarrangement	Kr.	8 460	8 792	332	4%

## Leie av Tårnplass

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kommersielt arrangement	Kr.	10 580	10 995	415	4%
Profilering, halv plass	Kr.	2 640	2 743	103	4%
Profilering, hele plassen	Kr.	5 290	5 497	207	4%
Profilering, småsalg /enkelt stand 3*3	Kr.	1 590	1 652	62	4%
Større kulturarrangement	Kr.	5 290	5 497	207	4%

## Parker indre sone \*

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kommersielt arrangement	Kr.	26 440	27 476	1 036	4%
Marked maxpris	Kr.	4 230	4 396	166	4%
Marked minimumspris	Kr.	2 120	2 203	83	4%
Større kulturarrangement	Kr.	12 690	13 187	497	4%

## Arealleie ytre sone

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kommersielt arrangement	Kr.	8 460	8 792	332	4%
Marked maxpris	Kr.	3 700	3 845	145	4%
Marked minimumspris	Kr.	1 590	1 652	62	4%
Profilering, halv plass	Kr.	3 170	3 294	124	4%
Profilering, hele plassen	Kr.	5 290	5 497	207	4%
Profilering, stand 3X3	Kr.	1 590	1 652	62	4%
Større kulturarrangement	Kr.	4 230	4 396	166	4%

## Parker ytre sone \*

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kommersielt arrangement	Kr.	10 580	10 995	415	4%
Marked maxpris	Kr.	3 700	3 845	145	4%
Marked minimumspris	Kr.	1 590	1 652	62	4%
Større kulturarrangement	Kr.	8 460	8 792	332	4%

**Møllendal Allmenning**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Vask av paviljong Møllendal allmenning lørdag - søndag	Kr.	5 820	6 048	228	4%
Vask av paviljong Møllendal allmenning mandag - fredag	Kr.	3 170	3 294	124	4%

**Fana Amfi**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Vask av Scenehus lørdag-søndag	Kr.	5 820	6 048	228	4%
Vask av Scenehus mandag-fredag	Kr.	3 170	3 294	124	4%

**Annet**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Foodtrucks helgepris	Kr.	3 170	3 294	124	4%
Foodtrucks helårskontrakt	Kr.	26 440	27 491	1 051	4%
Foodtrucks prøveperiode 7 dager	Kr.	1 060	1 102	42	4%
Foodtrucks sommersesong 1/4-30/9	Kr.	15 860	16 482	622	4%
Foodtrucks ukespris	Kr.	5 290	5 497	207	4%
Foodtrucks vintersesong 1/10-31/03	Kr.	15 860	16 482	622	4%
Juletesalg 9/12-23/12	Kr.	4 230	4 396	166	4%

**Leie av Torget**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Marked maxpris	Kr.	10 580	10 995	415	4%
Marked minimumpris	Kr.	5 290	5 497	207	4%
Profilering, småsalg /enkelt stand 3*3	Kr.	530	551	21	4%
Større kulturarrangement	Kr.	10 580	10 995	415	4%

**Leie av Bryggen**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Marked maxpris	Kr.	8 460	8 792	332	4%
Marked minimum	Kr.	4 230	4 396	166	4%

**Leie Byfjell**

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Større kulturarrangement	Kr.	10 580	10 995	415	4%

### Nygårdsparken Paviljong

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Vask av paviljong Nygårdsparken lørdag - søndag	Kr.	5 820	6 048	228	4%
Vask av paviljong Nygårdsparken mandag - fredag	Kr.	3 170	3 294	124	4%

### Utleie av gategrunn til uteservering

#### Helårsleie

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Indre kjerne, m/ skjenkebevilling	Kr. pr.m2	2 510	2 608	98	4%
Indre kjerne, u/ skjenkebevilling	Kr. pr.m2	2 040	2 120	80	4%
Sentrum m/ skjenkebevilling	Kr. pr.m2	2 270	2 359	89	4%
Sentrum u/ skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 840	1 912	72	4%
Utenfor sentrum, m/skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 810	1 881	71	4%
Utenfor sentrum, u/skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 570	1 632	62	4%

#### Halvårsleie

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Indre kjerne, m/ skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 760	1 829	69	4%
Indre kjerne, u/ skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 430	1 486	56	4%
Sentrum m/ skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 590	1 652	62	4%
Sentrum u/ skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 290	1 341	51	4%
Utenfor sentrum, m/skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 270	1 320	50	4%
Utenfor sentrum, u/skjenkebevilling	Kr. pr.m2	1 100	1 143	43	4%

### Leie av kommunal grunn, riggleie

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Leie kommunal grunn, indre by	Kr. pr m2 pr. dag	5,00	5,20	0,20	4,00%
Leie kommunal grunn, ytre by	Kr. pr m2 pr. dag	2,50	2,60	0,10	4,00%



## Gebyr i hht. Ledningsforskriften

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Annet arbeid etter avtale, pr time	Kr.	580	603	23	4%
Utført kontroll	Kr.	1 270	1 320	50	4%
Utstedelse av arbeidsvarsling	Kr.	1 270	1 320	50	4%
Utstedelse av tillatelse	Kr.	2 120	2 203	83	4%

## Parkeringsavgift på kommunal gateparkering

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Avgiftsplasser i boligsonen og utenfor selve sentrumskjernen	Kr.	32	33	1	3%
Avgiftsplasser i sentrale strøk med maks to timers parkering	Kr.	48	50	2	4%
Ekspress avgiftsplasser i de mest sentrale gatene med maks en times parkering	Kr.	64	67	3	5%

## Boligsoneparkering

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Besøkparkering elbiler i boligsoner 12-30. pr. time	Kr.	17,25	24,00	6,75	39,13% Rabatten for elbiler er fjernet fra 2025
Besøkparkering fossilbiler i boligsoner 12-30. pr. time	Kr.	23	24	1	4%
Bil 1 sone 12-30, pr mnd	Kr.	420	436	16	4% Rabatten for elbiler er fjernet fra 2025
Bil 1 sone 1-8, pr mnd	Kr.	560	582	22	4% Rabatten for elbiler er fjernet fra 2025
Bil 2 sone 12-30, pr mnd	Kr.	630	655	25	4%
Bil 2 sone 1-8, pr mnd	Kr.	840	873	33	4%
Midlertidig parkering for håndverkere i en boligsoner, pr. dag	Kr.	130	135	5	4% Elbiler får 50 % rabatt
Midlertidig parkering for håndverkere i en boligsoner, pr. måned	Kr.	2 080	2 162	82	4% Elbiler får 50 % rabatt
Midlertidig parkering for håndverkere i en boligsoner, pr. uke	Kr.	520	540	20	4% Elbiler får 50 % rabatt
Parkering for næringsdrivende og offentlige tjenesteutøvere i Boligsoner. Boligsoner 1-8 og 16-29, pr. mnd	Kr.	1 530	1 590	60	4%
Parkeringsanlegg, med tilgang lading, pr mnd	Kr.	1 570	1 632	62	4%
Parkeringsanlegg, pr mnd	Kr.	1 210	1 257	47	4%

## Private planforslag

[Premisser for gebyrregulativ for 2025 for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering](#)

### § 1-4 Gebyrbortfall ved kommunens fristoversittelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
0159 - Reduksjon av plangebyr som følge av ikke overholdt frist på 12 uker						Variabelt gebyr - Reduksjon av plangebyr som følge av å ikke overholde frist på 12 uker fra søknad mottas. 10%, reduseres pr. påbegynt uke over fristen.

#### 0159 - Reduksjon av plangebyr som følge av ikke overholdt frist på 12 uker

Gjelder ved fristoverskridelse på 12 uker fra planforslag mottas. Frist kan forlenges med tid medgått til supplering av mangler i planforslaget. Ved avtalt ny frist beregnes reduksjon etter ny frist.

### § 2-1 Reguleringsplan, detaljregulering. Det fastsettes gebyr etter planområdets areal:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
2025-214 - For plan med totalt areal fra 0 m <sup>2</sup> inntil 20 000 m <sup>2</sup> . Inkludert 4 møter.	Kr.	445 000	547 100	102 100	23%	
2025-215 - For arealer over 20 000 m <sup>2</sup> betales et tillegg per 1000 m <sup>2</sup>	Kr.	2 600	2 760	160	6%	

### § 2-1 Reguleringsplan, detaljregulering. Det fastsettes følgende tilleggsgebyr for bebyggelse/bruksareal (BRA)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
2025-216 - For hver 100 m <sup>2</sup> nytt bruksareal (BRA) inntil 100 000 m <sup>2</sup>	Kr.	3 050	3 240	190	6%	
2025-217 - For hver 100 m <sup>2</sup> eksisterende bruksareal (BRA) som endrer formål, inntil 50 000 m <sup>2</sup>	Kr.	1 530	1 630	100	7%	

### § 2-1 Reguleringsplan, detaljregulering. Ny behandling av revidert planforslag

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
2025-218 - Dersom et planforslag har vært avvist av kommunen eller er trukket av forslagsstiller, og/eller nytt						Gebyret fastsettes til 100% av ordinært gebyr.

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
revidert planforslag innenfor det samme planområdet framlegges til ny førstegangsbehandling, skal det betales gebyr for det reviderte planforslaget.					

### § 2-3 Tilleggsgebyr for saker som skal konsekvensutredes

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
2025-231A - Detaljregulering med planprogram og konsekvensutredning, jf. forskrift om KU § 6, vedlegg I.	Kr.	200 210	212 230	12 020	6% Plan- og bygningsloven §§ 14-2 og 12-9
2025-231B - Detaljregulering med konsekvensutredning jf. forskrift om KU § 8, vedlegg II.	Kr.	146 140	154 910	8 770	6% Plan- og bygningsloven §§ 14-2 og 12-9

### § 2-4 Veiledningsmøter og oppstartsmøter med påfølgende arbeidsmøter

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
2023-251 - Avklaringsmøte i forbindelse med oppstart av endring av reguleringsplan etter forenklet behandling	Kr.	39 630	39 630	0	0%
2023-251 - Avklaringsmøte i forbindelse med oppstart av endring av reguleringsplan etter forenklet behandling	Kr.	39 630	39 630	0	0%
2023-251 - Avklaringsmøte i forbindelse med oppstart av endring av reguleringsplan etter forenklet behandling	Kr.	39 630	39 630	0	0%
2023-251 - Avklaringsmøte i forbindelse med oppstart av endring av reguleringsplan etter forenklet behandling	Kr.	0	0	0	0%
2025-250 - Veiledningsmøte, per møte.	Kr.	37 200	40 320	3 120	8%
2025-251 - Avklaringsmøte i forbindelse med oppstart av endring av reguleringsplan etter forenklet behandling	Kr.	45 700	48 450	2 750	6%
2025-252 - Oppstartsmøte detaljregulering, jf. § 12-11	Kr.	75 600	80 140	4 540	6%
2025-253 - Arbeidsmøter, pris per møte utover de fire arbeidsmøtene som er inkludert i behandlingsgebyret.	Kr.	0	25 200	25 200	0% Nytt gebyr i 2025

### § 2-5 Tilleggsgebyr ved endring av planforslag

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-271 - Tilleggsgebyr ved endring av planforslag					Dersom en forslagstiller på eget initiativ foretar vesentlige endringer av et komplett planforslag etter at det er innsendt for behandling, ilegges det et tilleggsgebyr på 25% av beregnet gebyr.

### § 2-6-1 Avslutning av sak før gjennomført oppstartsmøte etter Plan- og bygningsloven § 12-8

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-261A - Gebyr for plansaker hvor Plan- og bygningssetaten beslutter at initiativet skal stoppes, eller saken blir trukket før oppstartsmøtet er gjennomført.	Kr.	55 200	58 520	3 320	6%

### § 2-6-2 Avslutning av sak etter at planforslag er mottatt av kommunen

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-262A - Avslutning av sak etter at planforslag er mottatt					Saksbehandlingsgebyret fastsettes til 50% av ordinært gebyr når planforslaget trekkes tilbake av forslagsstiller før utlegging til offentlig ettersyn.

### § 2-7 Unntak fra gebyr

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-211 - Private planforslag etter § 12-3, 2. ledd unntas fra gebyrberegning dersom forslagsstiller har som oppgave å ivareta offentlige interesser og tiltaket skal finansieres med bevilgninger fra stat eller kommune, eller med lån med statlig eller kommunal garanti.					

### § 2-1 Reguleringsplan, detaljregulering

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Plan- og bygningsloven §§ 12-3, 12-10, 12-11 og 12-14.					30 % av minimumsgebyret blir fakturert ved bestilling av

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Behandling av planforslag belastes med gebyr, minimum kr 547 100 og maksimum kr 2 544 000.					<p>første møte etter varsel om oppstart av plansak. Gebyret blir ikke tilbakebetalt dersom saken blir avsluttet uten formelt vedtak.</p> <p>Behandlingsgebyret omfatter fire arbeidsmøter med kommunen.</p> <p>I tillegg til gebyr for behandling av planforslag betales:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• gebyr for møter § 2-4</li> <li>• eventuelt mangelbrev</li> <li>• gebyr for arbeidsmøter utover de fire som er inkludert i behandlingsgebyret</li> <li>• eventuell behandling av konsekvensutredning med eller uten planprogram</li> </ul>

**Plan- og bygningsloven §§ 12-3, 12-10, 12-11 og 12-14.  
Behandling av planforslag belastes med gebyr, minimum kr 547 100 og maksimum kr 2 544 000.**

Plan- og bygningsloven §§ 12-3, 12-10, 12-11 og 12-14. Behandling av planforslag belastes med gebyr, minimum kr 547 100 og maksimum kr 2 544 000. 30 % av minimumsgebyret blir fakturert ved bestilling av første møte etter varsel om oppstart av plansak. Gebyret blir ikke tilbakebetalt dersom saken blir avsluttet uten formelt vedtak. Behandlingsgebyret omfatter fire arbeidsmøter med kommunen. I tillegg til gebyr for behandling av planforslag betales: • gebyr for møter § 2-4 • eventuelt mangelbrev • gebyr for arbeidsmøter utover de fire som er inkludert i behandlingsgebyret • eventuell behandling av konsekvensutredning med eller uten planprogram

**§ 1-3-1 Faktureringstidspunkt for private planforslag etter Plan- og bygningsloven**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Private planforslag					Variabelt gebyr - 30% av minimumsgebyret faktureres ved bestilling av første møte etter varsel om oppstart, og resterende deler av det endelige behandlingsgebyret faktureres ved mottatt planforslag for behandling.

**Private planforslag**

Gebyr for behandling av et privat forslag til detaljreguleringsplan etter § 2-1 (behandlingsgebyret) skal deles opp, og faktureres som følger: a) 30% av minimumsgebyret faktureres ved bestilling av første møte etter varsel om oppstart, og b) resterende deler av det endelige behandlingsgebyret faktureres ved mottatt planforslag for behandling. Planforslaget legges ikke ut til offentlig ettersyn før alle

gebyrene er betalt. Innbetalt beløp etter første avsnitt bokstav a) blir ikke tilbakebetalt dersom saken avsluttes uten formelt vedtak om offentlig ettersyn. Gebyr for møter etter § 2-4 faktureres ved mottatt møtebestilling. Når elektronisk betalingsløsning blir etablert, faktureres gebyr som nevnt ovenfor ved bestilling av møte eller innsending av planforslag. Dersom saken stoppes før oppstart: Gebyr faktureres når beslutning er sendt forslagsstiller. For saker som ikke er nevnt spesifikt ovenfor, faktureres gebyret når beslutning eller vedtak er fattet i saken, eller saken avsluttes på annen måte.

### § 2-2 Endringer av reguleringsplan etter forenklet behandling. For endringer etter forenklet prosess skal det også fastsettes tilleggsgebyr for bebyggelse:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-226 - For hver 100 m <sup>2</sup> nytt bruksareal (BRA)	Kr.	3 050	3 240	190	6% Det beregnes gebyr for arealer både over og under terreng.

#### 2025-226 - For hver 100 m<sup>2</sup> nytt bruksareal (BRA)

Det beregnes gebyr for arealer både over og under terreng. Ved utvidelse av eksisterende areal, skal endringen tas med i grunnlaget som nytt bruksareal. Eksisterende BRA er BRA som skal bestå, og som endrer formål. Arealet beregnes i henhold til Norsk Standard 3940.

### § 2-2 Endringer av reguleringsplan etter forenklet prosess. For endringer etter forenklet behandling skal det også fastsettes tilleggsgebyr for bebyggelse:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-227 - For hver 100 m <sup>2</sup> eksisterende bruksareal (BRA) som endrer formål, inntil 50 000 m <sup>2</sup>	Kr.	1 530	1 630	100	7% Det beregnes gebyr for arealer både over og under terreng.

Det beregnes gebyr for arealer både over og under terreng. Ved utvidelse av eksisterende areal, skal endringen tas med i grunnlaget som nytt bruksareal. Eksisterende BRA er BRA som skal bestå, og som endrer formål. Arealet beregnes i henhold til Norsk Standard 3940.

#### 2025-227 - For hver 100 m<sup>2</sup> eksisterende bruksareal (BRA) som endrer formål, inntil 50 000 m<sup>2</sup>

Det beregnes gebyr for arealer både over og under terreng. Ved utvidelse av eksisterende areal, skal endringen tas med i grunnlaget som nytt bruksareal. Eksisterende BRA er BRA som skal bestå, og som endrer formål. Arealet beregnes i henhold til Norsk Standard 3940.

### § 2-6-3 Gebyr ved avslag etter Plan- og bygningsloven § 12-11

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-261C - For plansaker etter § 12-11 hvor kommunen avgjør at saken ikke legges ut til offentlig ettersyn, betales fullt gebyr.					

### § 2-2 Endringer av reguleringsplan etter forenklet behandling, Plan- og bygningsloven § 12-14, 2. ledd

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-222 - For planareal fra 0 m <sup>2</sup> inntil 5 000 m <sup>2</sup>	Kr.	44 580	47 260	2 680	6%
2025-223 - For plan med totalt areal fra og med 5 000 m <sup>2</sup>	Kr.	83 990	89 030	5 040	6%

### § 2-2 Endringer av reguleringsplan etter forenklet prosess. Tilleggsgebyr for brev om vesentlige mangler ved planmaterialet:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-228 - Brev om vesentlige mangler produsert som en del av behandling av innsendt planforslag til 1. gangsbehandling	Kr.	0	19 000	19 000	0% Nytt gebyr i 2025

## Bygge- og delesaker

[Premisser for gebyrregulativ for 2025 for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering](#)

### § 1-4 Gebyrbortfall ved kommunens fristoversittelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
0156 - Reduksjon av byggesaksgebyr som følge av ikke overholdt frist på 12 uker					Variabelt gebyr - Reduksjon av byggesaksgebyr som følge av å ikke overholde frist på 12 uker fra søknad mottas. 25%, reduseres pr. påbegynt uke over fristen.
0158 - Reduksjon av delingsgebyr dersom det ikke er fattet vedtak i saken 12 uker fra søknaden er mottatt.					Variabelt gebyr - Reduksjon av delingsgebyr som følge av å ikke overholde frist på 12 uker fra søknad mottas. 25%, reduseres pr. påbegynt uke over fristen.

### 0156 - Reduksjon av byggesaksgebyr som følge av ikke overholdt frist på 12 uker

Gjelder ved fristoverskridelse på 12 uker fra søknaden mottas. Frist kan forlenges med tid medgått til supplering av mangler, eller innhenting av nødvendige uttalelser fra andre berørte myndigheter. Ved avtalt ny frist beregnes reduksjon etter ny frist. For søknader med 3 ukers frist gis ikke reduksjon av byggesaksgebyr ved oversittet frist.

### **0158 - Reduksjon av delingsgebyr dersom det ikke er fattet vedtak i saken 12 uker fra søknaden er mottatt.**

Gjelder ved fristoverskridelse på 12 uker fra søknaden mottas. Frist kan forlenges med tid medgått til supplering av mangler, eller innhenting av nødvendige uttalelser fra andre berørte myndigheter. Ved avtalt ny frist beregnes reduksjon etter ny frist. For søknader med 3 ukers frist gis ikke reduksjon av delingsgebyr ved oversittet frist.

### **§ 1-5-2 Særskilt vurdering av gebyr etter § 1-5-1**

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
2025-116A - Gebyr beregnet til kr 1 567 800 eller over, skal vurderes særskilt etter § 1-5-1					
2025-116B - Gebyr beregnet til under kr 1 567 800, kan vurderes særskilt etter § 1-5-1					

### **§ 3-20 Søknader eller gebyrbelagte forespørsler som trekkes, returneres eller avvises i bygge- og delesaker**

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
2025-3234 - For bygge- og delesøknader som trekkes innen kort tid etter at saken er opprettet, og før saksbehandling er påbegynt.	Kr.	8 850	3 000	-5 850	-66% Ny struktur i 2025
2025-3235 - For bygge- og delesøknader som trekkes etter at saksbehandling er startet, men før vedtak, fastsettes gebyret til 25% av ordinært gebyr.	Kr.	8 850	9 400	550	6% Ny struktur i 2025
2025-3235D - For bygge- og delesøknader som trekkes etter at saksbehandling er startet, men før vedtak, fastsettes gebyret til 25% av ordinært gebyr.	Kr.	64 060	68 000	3 940	6% Ny struktur i 2025
2025-3236D - For søknader som kun inneholder dispensasjon eller unntak og som trekkes eller blir avvist, beregnes ett gebyr uavhengig av hvor mange dispensasjoner eller	Kr.	8 850	9 400	550	6% Ny struktur i 2025



Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
unntak/avvik søknaden inneholder					

### § 3-1-1 Grunnlag:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Av byggesaksgebyret kan inntil 19 % dekke kostnadene med tilsyn, jf. plan- og bygningsloven § 33-1.					I tillegg til byggegebyret fastsettes gebyr for annen tjeneste knyttet til søknad slik det fremgår av dette regulativet. For eksempel gebyr etter § 3-15. Det betales gebyr per tiltak per søknad for førstegangsvedtak.
Dersom det ikke fremgår noe annet, utgjør beregningsgrunnlaget for gebyret bruksareal BRA ihht. Norsk Standard 3940, avrundet nedover til nærmeste m <sup>2</sup> .					Dersom det ikke kan beregnes bruksareal for tiltaket, beregnes gebyret med utgangspunkt i samlet tilleggsareal (flatemål).

### Av byggesaksgebyret kan inntil 19 % dekke kostnadene med tilsyn, jf. plan- og bygningsloven § 33-1.

### Dersom det ikke fremgår noe annet, utgjør beregningsgrunnlaget for gebyret bruksareal BRA ihht. Norsk Standard 3940, avrundet nedover til nærmeste m<sup>2</sup>.

Av byggesaksgebyret kan inntil 19 % dekke kostnadene med tilsyn, jf. plan- og bygningsloven § 33-1. Dersom det ikke fremgår noe annet, utgjør beregningsgrunnlaget for gebyret bruksareal BRA ihht. Norsk Standard 3940, avrundet nedover til nærmeste kvadratmeter. Dersom det ikke kan beregnes bruksareal for tiltaket, beregnes gebyret med utgangspunkt i samlet tilleggsareal (flatemål). I tillegg til byggegebyret fastsettes gebyr for annen tjeneste knyttet til søknad slik det fremgår av dette regulativet. For eksempel gebyr etter § 3-15. Det betales gebyr per tiltak per søknad for førstegangsvedtak

### § 1-3-2 Faktureringstidspunkt for bygge- og delesaker etter Plan- og bygningsloven

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Bygge- og delesaker					Variabelt gebyr - Gebyr faktureres når det er fattet vedtak i saken. Se mouseover for utfyllende informasjon.

### Bygge- og delesaker

Bygge- og delesaker: Gebyret faktureres når det er fattet vedtak i saken. Det betales gebyr per tiltak per søknad dersom ikke annet er opplyst i forskriften. Forhåndskonferanser og veiledningsmøter: Gebyret faktureres etter gjennomført forhåndskonferanse eller veiledningsmøte. Avbestilling mindre enn 2 virkedager før avtale eller at kunden ikke møter, belastes med gebyr. Ved bestilling i elektronisk

løsning betales tjenesten ved bestilling. Møter og konferanser som avbestilles elektronisk innen 2 virkedager før møtestart/konferansestart vil bli refundert.

### § 3-10 Anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass, jf. Plan- og bygningsloven § 20-1 l)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3141 - Parkeringsplass på terreng inntil 5 plasser	Kr.	8 850	9 400	550	6%
2025-3141M - Parkeringsplass på terreng i tillegg per plass over 5 plasser	Kr/plass	1 290	1 400	110	9%
2025-3141Maks - Maksimalt gebyr for søknad om parkeringsplass	Kr.	256 200	271 600	15 400	6%
2025-3143 - Gangbro/kulvert og lignende	Kr.	12 440	13 520	1 080	9%
2025-3144 - Veganlegg, kjørebrot/kulvert, landingsplass og lignende	Kr.	21 400	22 690	1 290	6%

### § 3-3 Konstruksjon, anlegg og innhegning (gjerde) jf. Plan- og bygningsloven § 20-1 a), b) og h)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3120 - Forstøtningsmur, levegg, støyskjerm m.m. opp til 10 meter.	Kr.	8 850	9 400	550	6%
2025-3120M - Forstøtningsmur, levegg, støyskjerm m.m. - Lengde over 10 meter får et tillegg per påbegynte 10 meter.	Kr. pr. 10m	0	500	500	0% Ny struktur i 2025, pris pr. påbegynte 10 meter i stedet for meterpris.
2025-3120Maks - Forstøtningsmur, levegg, støyskjerm m.m. - Maksimalpris	Kr.	0	100 000	100 000	0% Ny struktur i 2025, maksimalpris
2025-3121 - Utomhusareal for nybygg, småhus og næring (parkering/mur/ skjæring/fylling/uteareal/intern vei). Det gebyrlegges per søknad.	Kr.	0	7 860	7 860	0% Ny struktur i 2025, tilleggsgebyr til § 3-2. Ved mottak av en separat søknad om utomhusareal, påløper et tilleggsgebyr på kr 9 400
2025-3122 - Utomhusareal for et større nybygg boligprosjekt (parkering/mur/ skjæring/fylling/uteareal/intern vei). Det gebyrlegges per delfelt.	Kr.	0	28 900	28 900	0% Ny struktur i 2025, tilleggsgebyr til § 3-2. Ved mottak av en separat søknad om utomhusareal, påløper et tilleggsgebyr på kr 9 400
2025-3123 - Park, byrom, gatetun, skoleplass og lignende uteareal	Kr.	0	38 300	38 300	0% Nytt gebyr i 2025
2025-3145 - Hurtigladestasjoner på samme eiendom per søknad.	Kr.	21 400	22 700	1 300	6%
2025-3155 - VA-anlegg i grunn. Hovedledning og	Kr.	23 080	24 500	1 420	6%

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
fellesledning inntil en lengde på 300 meter					
2025-3155M - Lengde over 300 meter får et tillegg per påbegynt 100 meter	Kr.	3 860	4 100	240	6% Per 100 meter
2025-3155MAKS - Maksbeløp VA-anlegg i grunn	Kr.	64 060	68 000	3 940	6%
2025-3156 - VA -anlegg. En enkelt stikkledning	Kr.	10 260	13 520	3 260	32%
2025-3156L - Etablering av mer enn en stikkledning fra samme hovedledning/fellesledning får et tillegg per stikkledning.	Kr.	2 580	2 800	220	9% Per stikkledning. Det tas ikke gebyr for stikkledninger knyttet til fellesledninger ved ny feltutbygging
2025-3156MAKS - Maksbeløp VA-anlegg stikkledning	Kr.	64 060	68 000	3 940	6%

Bestemmelsen gjelder følgende tiltak omfattet av plan- og bygningsloven § 20-1:

- a) Plassering av konstruksjon eller anlegg
- b) Vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av konstruksjon eller anlegg
- h) Oppføring av innhegning mot veg

Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når det ikke kan beregnes gebyr etter gebyrforskriftens § 3-2. Unntak gjelder for Artikkel 2025-3121 og 2025-3122 som er tilleggsgebyr til § 3-2. I begrepet småhus medregnes frittliggende enebolig, tomannsbolig, rekk

### § 3-7 Bygningsteknisk installasjon, jf. Plan- og bygningsloven § 20-1 f)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3152 - Ventilasjon-, klima-, varme-, kulde-, sanitær- og slukkeinstallasjoner, ledesystem og brannalarmanlegg.	Kr.	12 180	13 000	820	7% Gebyr per søknad, per bygg
2025-3157 - Løfteinnretninger (for eksempel heis og rulletrapp)	Kr.	8 850	9 400	550	6% Gebyr per søknad, per bygg
2025-3157K - Søknaden unntas fra gebyr når trappeheis er installert med vedtak fra NAV					

**§ 3-1-2 Gebyrbelagte forespørsler i bygge- og delesaker**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Gebyrbelagte forespørsler i bygge- og delesaker					Ny i 2025. Det kreves gebyr for forespørsler om bindende skriftlig svar på om tiltaket er søknadspliktig/ikke søknadspliktig, og for bindende skriftlig svar angående siste godkjente situasjon. Se gebyrforskriftens § 3-18

**§ 3-11 Diverse tiltak**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3161 - For arbeid som ikke kan beregnes etter satser nevnt ellers i gebyrforskriftens kapittel 3	Kr.	8 850	13 520	4 670	53%

**§ 3-1-3 Søknader som trekkes eller avvises**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknader som trekkes eller avvises					Det kreves gebyr for søknader som avvises eller trekkes. Se gebyrforskriftens § 3-18

**§ 3-12 Forhåndskonferanse og veiledningsmøte**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3171 - Forhåndskonferanse om søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven § 20-2	Kr.	7 960	19 760	11 800	148%
2025-3172 - Avbestilt forhåndskonferanse – senere enn 2 virkedager før avtalt tid eller manglende fremmøte belastes med gebyr	Kr.	6 600	16 100	9 500	144%
2025-3173 - Avtalt veiledningsmøte i en konkret sak	Kr.	5 430	7 860	2 430	45%
2025-3174 - Avbestilt veiledningsmøte – senere enn 2 virkedager før avtalt tid eller manglende fremmøte belastes med gebyr					Nytt gebyr i 2025. 50%

**§ 3-1-4 Søknader som fører til avslag**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknader som fører til avslag					Ved avslag fastsettes 100% gebyr av ordinært gebyr.

### § 3-1-5 Klimarabatt

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-340A - Klimarabatt - For byggesaker jf §§ 3-2 og 3-5 med mer enn 50% reduksjon i klimagassutslipp sammenlignet med referansebygget etter byggt teknisk forskrift (TEK 17) gis det en rabatt på 25% av byggesaksgebyret. Det beregnes ikke rabatt av gebyr for dispensasjoner					25% rabatt, se gebyrpremisser/mouseover for utfyllende forklaring

### 2025-340A - Klimarabatt - For byggesaker jf §§ 3-2 og 3-5 med mer enn 50% reduksjon i klimagassutslipp sammenlignet med referansebygget etter byggt teknisk forskrift (TEK 17) gis det en rabatt på 25% av byggesaksgebyret. Det beregnes ikke rabatt av gebyr for dispensasjoner

For byggesaker jf §§ 3-2 og 3-5 med mer enn 50% reduksjon i klimagassutslipp sammenlignet med referansebygget etter byggt teknisk forskrift (TEK 17) gis det en rabatt på 25% av byggesaksgebyret. Det beregnes ikke rabatt av gebyr for dispensasjoner. Det faktureres gebyr med klimarabatt når søknaden er behandlet. Ved innsending av søknad må det foreligge et klimabudsjet (forventet reduksjon av klimagassutslipp). Ved søknad om ferdigattest må det leveres et klimaregnskap som sjekkes opp mot klimabudsjettet. Se kommunens veileder for klimagassberegninger. Dersom ikke målet om utslippsreduksjon er oppnådd, blir det etterfakturert et beløp tilsvarende rabatten.

### § 3-13 Søknad om ansvarsrett

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3182 - Søknad om ansvarsrett, pr. søknad	Kr.	3 610	3 900	290	8%

### § 3-1-6 Maksimalt gebyr per byggesak

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3266 - Maksimalt byggesaksgebyr per byggesak er kr 1 567 800.	Kr.	1 479 000	1 567 800	88 800	6% En byggesak kan være delt opp i flere søknader. Så lenge alle søknadene er innsendt i løpet av en uke, vil maksimalt byggesaksgebyr per byggesak anvendes etter gebyrforskriftens § 3-1-6 og særlig vurdering etter § 1-5-2. Søknadene må være innenfor

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
					samme delfelt i en reguleringsplan. Dersom området er uregulert, må søknadene ha en naturlig sammenheng

### § 3-14 Igangsettingstillatelse og midlertidig brukstillatelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3181 - Behandling av søknad om igangsettingstillatelse, per søknad	Kr.	0	6 750	6 750	0% Ny struktur i 2025. For søknader om rammetillatelse blir det fakturert gebyr for 1 stk. igangsettingstillatelse i tillegg til gebyret for førstegangsvedtaket. Se gebyrforskriften § 3-1-9
2025-3183 - Behandling av midlertidig brukstillatelse, per søknad	Kr.	3 220	6 750	3 530	110% For søknader om rammetillatelse blir det fakturert gebyr for 1 stk. igangsettingstillatelse i tillegg til gebyret for førstegangsvedtaket. Se gebyrforskriften § 3-1-9

### § 3-1-7 Tilleggsgebyr ved vesentlig revisjon av omsøkt tiltak før førstegangsvedtak

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-300 - Revisjon av omsøkt tiltak når saksbehandling er startet, men før førstegangsvedtak er fattet	Kr.	3 950	5 500	1 550	39%

### § 3-1-8 Tilleggsgebyr ved behov for å etterspørre tilleggsopplysninger

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-301 - Pr. brev eller e-post om tilleggsopplysninger	Kr.	0	5 500	5 500	0% Nytt gebyr i 2025. Gjelder kun for søknader som fører til førstegangsvedtak, og for søknader om endring av gitt tillatelse.

### 2025-301 - Pr. brev eller e-post om tilleggsopplysninger

Dette gebyret gjelder når det er behov for å etterspørre tilleggsopplysninger pr. e-post eller brev som medfører stans av saksbehandlingstiden. Kommunen skal etterstrebe å etterspørre tilleggsopplysninger samlet. Gebyret gjelder kun for søknader som fører til førstegangsvedtak, og for søknader om endring av gitt tillatelse. Gebyret gjelder ikke for opprettelse eller endring av eiendom, Gebyrforskriftens § 3-19

### § 3-1-9 Tilleggsgebyr ved søknad om rammetillatelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Tilleggsgebyr ved søknad om rammetillatelse	Kr.	0	6 750	6 750	0%	Nytt gebyr i 2025. Etterfølgende søknader om igangsettingstillatelse faktureres per søknad i henhold til § 3-14.

#### Tilleggsgebyr ved søknad om rammetillatelse

For søknader om rammetillatelse faktureres gebyr i tillegg til gebyret for førstegangsvedtaket, se gebyrforskriftens § 3-14. Etterfølgende søknader om igangsettingstillatelse faktureres per søknad i henhold til § 3-14. Gebyret gjelder ikke for opprettelse eller endring av eiendom, Gebyrforskriftens § 3-19.

### § 3-1-10 Tilleggsgebyr ved behov for å innhente vedtak eller uttale etter plan- og bygningsloven § 21-5

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
2025-302 - Forelegging av sak for myndigheter som følge av samordningsplikten, jf. pbl § 21-5	Kr.	0	5 500	5 500	0%	Nytt gebyr i 2025. Dersom tiltakshaver overlater til kommunen å innhente vedtak eller uttalelse fra annen myndighet i tråd med samordningsplikten, jf. pbl § 21-5 påløper et ekstra gebyr.

#### 2025-302 - Forelegging av sak for myndigheter som følge av samordningsplikten, jf. pbl § 21-5

Dersom tiltakshaver overlater til kommunen å innhente vedtak eller uttalelse fra annen myndighet i tråd med samordningsplikten, jf. pbl § 21-5 påløper et ekstra gebyr. For uttalelser innhentet i forbindelse med omsøkt dispensasjon fra arealplan jf. pbl § 19-2 gjelder § 3-16.

### § 3-1-11 Søknader om endring av gitt tillatelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Søknad om endring av gitt tillatelse						Nytt gebyr i 2025. For søknader om endring av gitt tillatelse (etter førstegangsvedtak) belastes et nytt 100% gebyr for den delen av tiltaket som endres.

#### Søknad om endring av gitt tillatelse

For søknader om endring av gitt tillatelse (etter førstegangsvedtak) belastes et nytt 100% gebyr for den delen av tiltaket som endres. Gebyret gjelder ikke for opprettelse eller endring av eiendom, jf. gebyrforskriftens § 3-19

### § 3-1-12 Søknad om revidert tiltak etter avslag behandlet i samme sak

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknad om revidert tiltak etter avslag behandlet i samme sak					Nytt gebyr i 2025. For søknader der tiltak revideres innen klagefristen etter at det er gitt avslag, og som behandles i samme sak som den opprinnelige søknaden, belastes et nytt 100 % gebyr for den delen av tiltaket som endres.

### Søknad om revidert tiltak etter avslag behandlet i samme sak

For søknader der tiltak revideres innen klagefristen etter at det er gitt avslag, og som behandles i samme sak som den opprinnelige søknaden, belastes et nytt 100 % gebyr for den delen av tiltaket som endres. Dette forutsetter at avslaget ikke påklages. I tilfeller der det både er ønskelig å få behandlet en klage på vedtak, samt en revisjon av tiltaket, må tiltaket omsøkes og behandles i en ny sak. Det blir da belastet gebyr tilsvarende et førstegangsvedtak.

### § 3-15 Tiltak igangsatt eller tatt i bruk uten søknad eller strid med tillatelse (Tilsyn)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3191 - Hvis det søkes om et tiltak som er bygget uten tillatelse, ilegges det et tilleggsgebyr utover hovedgebyret. Gjelder søknader hvor det er registrert ulovlighet i sakssystemet.	Kr.	9 440	9 440	0	0% Dersom det søkes om et tiltak som er bygget uten tillatelse, blir det ilagt et tilleggsgebyr utover hovedgebyret. Dette gjelder søknader der det er registrert ulovlighet i sakssystemet.  Det tas ikke gebyr etter gebyrforskriftens § 3-16 for søknader som kun gjelder dispensasjon og ikke tiltak

### § 3-2 Ny bebyggelse og endring og/eller ombygging av eksisterende bebyggelse jf. Plan- og bygningsloven § 20-1 a), d), g) og n)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-310 - 0 – 200 m <sup>2</sup> jf. Plan- og bygningsloven § 20-1 a), d), g) og n)	Kr.	0	14 600	14 600	0% Ny struktur i 2025
2025-311 - Over 200 – 1000 m <sup>2</sup>	Kr.	0	42 800	42 800	0% Ny struktur i 2025
2025-312 - Over 1000 m <sup>2</sup> beregnes fra første m <sup>2</sup>	Kr/m <sup>2</sup>	60	65	5	8%



Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-313 - I tillegg til satsene ovenfor skal det for nye boenheter beregnes gebyr per nye boenhet, uansett antall. Gjelder ikke ved sammenføring av boenheter	Kr.	12 820	13 590	770	6%
Bestemmelsen gjelder følgende tiltak omfattet av Plan- og bygningsloven § 20-1:					Det beregnes gebyr per tiltak/frittstående bygning, pr. søknad.
a) oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning					Unntak:
d) varig eller tidsbestemt bruksendring, vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt under bokstav a					• For bruksendring innenfor boligformål (tilleggsdel til hoveddel eller motsatt)/påbygg/tilbygg som samlet utgjør under 200 m2, beregnes gebyr for samlet areal.
g) oppdeling eller sammenføring av bruksenheter i boliger					• Ved sammenføring av boenheter beregnes gebyr for det nye sammenføyede arealet.
n) hovedombygging					For nye boenheter beregnes gebyr etter areal, og med et tilleggsgebyr for hver ny boenhet.
Bestemmelsen gjelder for alle typer bygninger og alle arealformål med mindre annet er spesifisert.					Se mouseover for utfyllende informasjon

**Bestemmelsen gjelder følgende tiltak omfattet av Plan- og bygningsloven § 20-1:**

- a) oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning**  
**d) varig eller tidsbestemt bruksendring, vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt under bokstav a**  
**g) oppdeling eller sammenføring av bruksenheter i boliger**  
**n) hovedombygging**

**Bestemmelsen gjelder for alle typer bygninger og alle arealformål med mindre annet er spesifisert.**

Bestemmelsen gjelder følgende tiltak omfattet av Plan- og bygningsloven § 20-1: a) oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning d) varig eller tidsbestemt bruksendring, vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt under bokstav a g) oppdeling eller sammenføring av bruksenheter i boliger n) hovedombygging Bestemmelsen gjelder for alle typer bygninger og alle arealformål med mindre annet er spesifisert. Det beregnes gebyr per tiltak/frittstående bygning, pr. søknad. For driftsbygninger i landbruket gjelder gebyrforskriftens § 3-4. Unntak: • For bruksendring innenfor boligformål (tilleggsdel til hoveddel eller motsatt)/påbygg/tilbygg som samlet utgjør under 200 m2, beregnes gebyr for samlet areal. • Ved sammenføring av boenheter beregnes gebyr for det nye sammenføyede arealet. For nye boenheter beregnes gebyr etter areal, og med et tilleggsgebyr for hver ny boenhet. Det beregnes tilleggsgebyr etter gebyrforskriftens § 3-3 når søknad om oppføring av bygning også inkluderer utomhusareal for nybygg, småhus, næring, og større boligprosjekter, (parkering/mur/ skjæring/

fylling/uteareal/intern vei) som er en forutsetning for oppføring av bygningen, og som søkes om samtidig som oppføring av bygningen. I begrepet småhus medregnes frittliggende enebolig, tomannsbolig, rekkehus, kjedehus, 3-mannsbolig og 4-mannsbolig. Det beregnes tilleggsgebyr etter gebyrforskriftens § 3-3 når søknad om oppføring av bygning også inkluderer utomhusareal for nybygg, småhus, næring, og større boligprosjekter, (parkering/mur/ skjæring/ fylling/uteareal/intern vei) som er en forutsetning for oppføring av bygningen, og som søkes om samtidig som oppføring av bygningen. I begrepet småhus medregnes frittliggende enebolig, tomannsbolig, rekkehus, kjedehus, 3-mannsbolig og 4-mannsbolig.

### § 3-18 Søknader trekkes eller avvises i bygge- og delesaker

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3232 - For avvisning av saker der saksbehandling er påbegynt eller grunnlag for saksbehandling ikke er tilstrekkelig, og/eller i saker der komplettering av søknad innen frist ikke fører fram, fastsettes gebyret til 50 % av ordinært gebyr.	Kr.	8 850	9 400	550	6% Minimumsbeløp
Dette gjelder ikke for avviste, ikke søknadspliktige tiltak. For disse faktureres gebyr etter gebyrforskriftens § 3-17.					
2025-3232D - For avvisning av saker der saksbehandling er påbegynt eller grunnlag for saksbehandling ikke er tilstrekkelig, og/eller i saker der komplettering av søknad innen frist ikke fører fram, fastsettes gebyret til 50 % av ordinært gebyr.	Kr.	64 060	68 000	3 940	6% Maksimumsbeløp
Dette gjelder ikke for avviste, ikke søknadspliktige tiltak. For disse faktureres gebyr etter gebyrforskriftens § 3-17.					

### § 3-17 Gebyrbelagte forespørsler i bygge- og delesaker

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3233 - Skriftlig bindende vurdering av mottatt skriftlig forespørsel med informasjon om et konkret tiltak medfører søknadsplikt eller ikke søknadsplikt.	Kr.	3 860	4 100	240	6% Plan og bygningsetaten tilbyr 15 min. generell gratis veiledning i byggesaksspørsmål, uten skriftlig bindende vurdering. Veiledningen gjelder primært saker etter plan- og bygningsloven §§ 20-4 og 20-5
2025-3236 - Skriftlig bindende vurdering av sist godkjente situasjon basert på	Kr/time	0	1 830	1 830	0% Nytt gebyr i 2025. Pr time

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
gjennomgang av dokumenter i kommunens byggesaksarkiv					

### 2025-3233 - Skriftlig bindende vurdering av mottatt skriftlig forespørsel med informasjon om et konkret tiltak medfører søknadsplikt eller ikke søknadsplikt.

Skriftlig, bindende vurdering av mottatt forespørsel med informasjon om hvorvidt et konkret tiltak medfører søknadsplikt eller ikke søknadsplikt, er gebyrbelagt. Dette er en frivillig tjeneste for kunden utover den ordinære veiledningen som alle får

### § 3-19 Søknad om overføring av areal, opprettelse av ny grunneiendom, ny anleggseiendom eller nytt jordsameie, sletting av klausul. Plan- og bygningsloven § 20-2

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3211 - Søknad om fradeling, arealoverføring, grensejustering/makeskifte (bytting av arealer; den første parsellen) Se gebyrforskriften § 3-16 for tilleggsgebyr for dispensasjon.	Kr.	0	27 830	27 830	0% Ny struktur i 2025
2025-3211A - Søknad om fradeling, arealoverføring, grensejustering, i tillegg for parsell nr. 2	Kr.	0	14 840	14 840	0% Ny struktur i 2025
2025-3211B - Søknad om fradeling, arealoverføring, grensejustering i tillegg fra og med parsell nr. 3, per parsell	Kr/parsell	0	7 420	7 420	0% Ny struktur i 2025
2025-3212 - For søknad om sletting og endring av klausul(er)	Kr.	15 150	16 700	1 550	10%
2025-3213 - For tillfeller der kommunen må samtykke til spesifikt tiltak der arealene er klausulert	Kr.	5 930	7 420	1 490	25%
2025-3214 - Søknad om endring av godkjent deling	Kr.	7 240	13 920	6 680	92%

### § 3-4 Driftsbygninger i landbruket

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-321 - Driftsbygninger i landbruket 0 – 1000 m <sup>2</sup>	Kr.	21 740	23 100	1 360	6%
2025-321A - Driftsbygninger i landbruket over 1000 m <sup>2</sup>	Kr.	0	30 000	30 000	0% Ny struktur i 2025, fast sum i stedet for kvadratmeterpris

### § 3-5 Fasadeendring, vesentlig reparasjon og vesentlig endring, jf Plan- og bygningsloven § 20-1 b) og c)

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-381 - Fasadeendring, vesentlig reparasjon eller vesentlig endring på småhus	Kr.	9 490	15 100	5 610	59% Det gebyrlegges per bygg.
2025-382 - Fasadeendring per fasade, vesentlig reparasjon eller vesentlig endring på større bygninger	Kr.	15 380	15 380	0	0%

Bestemmelsen gjelder følgende tiltak omfattet av plan- og bygningsloven § 20-1:

b) Vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av bygning (f.eks. inngrep i bærende konstruksjoner).

c) Fasadeendring.

Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når det ikke kan beregnes gebyr etter gebyrforskriftens § 3-2.

Når fasadeendringer gjelder flere eiendommer, beregnes gebyr for hver eiendom.

I begrepet småhus medregnes frittliggende enebolig, tomannsbolig, rekkehus, kjedehus, 3-mannsbolig og 4-mannsb

**§ 3-6 Riving og midlertidige bygninger, konstruksjoner og anlegg, jf. Plan- og bygningsloven § 20-1 e) og j)**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3101 - Rabatt, jf. gebyrforskriften § 3-2, Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen med utgangspunkt i gebyr som for oppføring av ny bygning, konstruksjon eller anlegg					Ny struktur i 2025. 50% av tiltaket, minimumsgebyr kr 9 400
2025-3101A - Rabatt, jf. gebyrforskriften § 3-3, Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen med utgangspunkt i gebyr som for oppføring av ny bygning, konstruksjon eller anlegg					Nytt gebyr i 2025. 50% av tiltaket, minimumsgebyr kr 9 400
2025-3101B - Rabatt, jf. gebyrforskriften § 3-4 Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen med utgangspunkt i gebyr som for oppføring av ny bygning, konstruksjon eller anlegg					Nytt gebyr i 2025. 50% av tiltaket, minimumsgebyr kr 9 400

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Bestemmelsen gjelder følgende tiltak omfattet av plan- og bygningsloven § 20-1:					
e) Riving av bygninger, konstruksjoner eller anlegg					
j) Plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg					
Når mur/pipe rives og erstattes på samme sted, tas det kun gebyr for oppføringen, og ikke for riving.					
Når det ikke er mulig å fastsette areal som for eksempel pipe, beregnes gebyr etter laveste pris per tiltak.					

### § 3-8 Skilt og reklameinnretninger, jf. Plan- og bygningsloven § 20-1 i)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3124 - Skilt, skilttavler og reklameinnretninger	Kr.	10 260	9 400	-860	-8% + kr 1 290 per skilt, se varekode 2025-3125
2025-3125 - Skilt, skilttavler og reklameinnretninger, pris per skilt/innretning	Kr.	1 290	1 370	80	6% Se varekode 2025-3124
2025-3126 - Banner/Vimpel/Flagg - midlertidig inntil tre uker. Per søknad.	Kr.	10 260	9 400	-860	-8%

### § 3-9 Vesentlige terrenginngrep - jf. Plan- og bygningsloven § 20-1 k)

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3131 - Vesentlig terrenginngrep 0-1000 m <sup>2</sup>	Kr.	15 580	15 580	0	0%
2025-3133 - Vesentlig terrenginngrep over 1000 m <sup>2</sup>	Kr.	31 160	33 000	1 840	6%
Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når tiltaket utgjør en selvstendig del som ikke er medregnet i gebyret etter gebyrforskriften §§ 3-2 og 3-3					

### § 3-16 Dispensasjon fra Plan- og bygningsloven med tilhørende byggt teknisk forskrift og arealplaner, søknad om unntak fra tekniske krav eller plankravet

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-3210 - For søknad om dispensasjon fra Plan- og bygningsloven, forskrift og tilhørende arealplaner	Kr.	7 700	8 200	500	6% Per dispensasjon
<p>Det fastsettes et gebyr per dispensasjon og unntak som behandles.</p> <p>Gebyr for dispensasjon eller unntak kreves uavhengig av om saksbehandlingen gir avslag eller tillatelse.</p> <p>For søknader som blir trukket eller avvist gjelder annet gebyr. Se gebyrforskriften § 3-18</p>					
For søknad om unntak fra tekniske krav, jf. Plan- og bygningsloven § 31-4 (per unntak)	Kr.	0	1250		Nytt gebyr i 2025. Per unntak
For søknader som kun inneholder dispensasjon påløper et tilleggsgebyr uavhengig av hvor mange dispensasjoner søknaden inneholder	Kr.	0	9400		Nytt gebyr i 2025.
Innhenting av uttale fra andre eksterne myndigheter per høringsrunde, uavhengig av antall dispensasjoner.	Kr.	0	5500		Nytt gebyr i 2025. Dersom det allerede er tatt gebyr etter gebyrforskriftens § 3-1-10, kreves det ikke nytt gebyr her.
Søknad om unntak fra plankrav i henhold til Kommuneplanens arealdel (KPA2018) pkt. 3.3.1. Inkl. innhenting av uttale etter bokstav e)	Kr.	0	8200		Nytt gebyr i 2025. Per unntak

### Arbeider etter matrikkelloven

[Premisser for gebyrregulativ for 2025 for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering](#)

### § 1-4 Gebyrbortfall ved kommunens fristoversittelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
0155 - Reduksjon av oppmålingsgebyr som følge av ikke overholdt frist på 16 uker					Variabelt gebyr - Reduksjon av oppmålingsgebyr som følge av å ikke overholde frist på 16 uker fra søknad mottas. Gebyret reduseres med 1/3 når frist på 16 uker ikke er overholdt. Etter ytterligere 10 mnd. over frist, reduseres gebyret med ytterligere 1/3.

**0155 - Reduksjon av oppmålingsgebyr som følge av ikke overholdt frist på 16 uker**

Gjelder ved fristoverskridelse på 16 uker fra søknaden mottas. Fristen kan forlenges med den tid som medgår til supplering av mangler. Se § 4-9 Utsatt tidsfrist for gjennomføring av oppmålings-forretning om vinteren.

**§ 1-3-3 Faktureringstidspunkt for saker etter Matrikkeloven**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Oppmålingssaker					Variabelt gebyr - Gebyr faktureres når oppmålingsforretning er gjennomført. I saker om utsatt oppmålingsforretning faktureres hele gebyret når tillatelse foreligger.

**§ 4 Oppmålingsforretninger og annet arbeid etter matrikkeloven (oppmåling)**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kapittelet omhandler gebyrer for oppmålingsforretninger og saksbehandling etter matrikkeloven. Vi gjør oppmerksom på at kommunen i tillegg vil kreve dekket eksterne kostnader som tinglysningsgebyr, dokumentavgift, kunngjøringer og lignende					

**§ 4-1 Oppmålingsforretninger med markarbeid**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Oppmålingsforretninger med markarbeid					

**§ 4-1-1 Saksgebyr for oppmålingsforretninger med markarbeid**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-411A - Rekvisisjon av oppmålingsforretning og matrikkelføring for saker som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven	Kr.	30 160	31 110	950	3%
2025-411B - Rekvisisjon av oppmålingsforretning og matrikkelføring for endring eller konstatering av eksisterende matrikkelenhet. Gjelder for saker som ikke	Kr.	0	27 450	27 450	0% Ny struktur i 2025

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
krever tillatelse etter plan- og bygningsloven					

**§ 4-1-2 Parsellgebyr - i tillegg til saksgebyret i § 4-1-1**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i i kr	Endring i i %	Merknad
2025-412A - Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, samt arealoverføring. Arealstørrelse 0-0,5 dekar (daa). Inkludert punktfeste.	Kr/parsell	0	9 150	9 150	0%	Nytt gebyr i 2025. Per parsell
2025-412B - Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, samt arealoverføring. Arealstørrelse 0,5-2 dekar (daa)	Kr/parsell	0	14 640	14 640	0%	Nytt gebyr i 2025. Per parsell
2025-412C - Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, samt arealoverføring. Arealstørrelse større enn 2 dekar (daa). Timepris for målearbeid/markarbeid.	Kr/time	0	1 830	1 830	0%	Nytt gebyr i 2025. Per time, minimum 10 timer
2025-412D - Opprettelse av uteareal til eierseksjon. Arealstørrelse 0-2 dekar (daa).	Kr/seksjon	0	5 490	5 490	0%	Nytt gebyr i 2025. Per seksjon.
2025-412E - Opprettelse av uteareal til eierseksjon. Arealstørrelse større enn 2 dekar (daa).	Kr/seksjon	0	9 150	9 150	0%	Nytt gebyr i 2025. Per seksjon.
2025-412F - Opprettelse/arealoverføring/grensejustering av anleggseiendom. Timespris for målearbeid/markarbeid.	Kr/time	0	1 830	1 830	0%	Nytt gebyr i 2025. Per time.
2025-412G - Registrering av eksisterende umatrikulert grunn inkludert jordsameie. Timespris for målearbeid/markarbeid.	Kr/time	0	1 830	1 830	0%	Nytt gebyr i 2025. Per time.
2025-412H - Grensejustering/makebytte for grunneiendom og festegrunn. Arealstørrelse 0-0,2 dekar (daa)	Kr.	0	3 660	3 660	0%	Nytt gebyr i 2025. Per grensejustering/makebytte.
2025-412I - Grensejustering/makebytte for grunneiendom og festegrunn. Arealstørrelse større enn 0,2 dekar (daa)	Kr.	0	7 320	7 320	0%	Nytt gebyr i 2025. Per grensejustering/makebytte.
2025-412J - Klarlegging av grense for grunneiendom som ikke er koordinatfestet i tidligere forretning	Kr/punkt	0	2 750	2 750	0%	Nytt gebyr i 2025. Per punkt
2025-412K - Klarlegging av grense for grunneiendom som er koordinatfestet i tidligere forretning	Kr/punkt	0	920	920	0%	Nytt gebyr i 2025. Per punkt

**§ 4-2 Oppmålingsforretninger uten markarbeid (kontorforretning) i de tilfeller matrikkelloven åpner for dette og rekvirent ønsker det.**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Oppmålingsforretninger uten markarbeid (kontorforretning) i de tilfeller matrikkelloven åpner for dette og rekvirent ønsker det.					



### § 4-2-1 Saksgebyr for oppmålingsforretninger uten markarbeid

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-421A - Rekvisisjon av oppmålingsforretning og matrikkelføring for saker som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven	Kr.	0	25 620	25 620	0% Nytt gebyr i 2025
2025-421B - Rekvisisjon av oppmålingsforretning og matrikkelføring for endring eller konstatering av eksisterende matrikkelenhet. Gjelder for saker som ikke krever tillatelse etter plan- og bygningsloven	Kr.	0	21 960	21 960	0% Nytt gebyr i 2025

### § 4-2-2 Parsellgebyr - i tillegg til saksgebyret i § 4-2-1

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endrin g i kr	Endrin g i %	Merknad
2025-422A - Opprettelse/arealoverføring av grunneiendom og festegrund.	Kr/parsell	0	3 660	3 660	0%	Nytt gebyr i 2025. Per parsell
2025-422B - Opprettelse av uteareal til eierseksjon.	Kr/seksjon	0	920	920	0%	Nytt gebyr i 2025. Per seksjon.
2025-422C - Opprettelse/arealoverføring/grensejustering av anleggseiendom.	Kr.	0	7 320	7 320	0%	Nytt gebyr i 2025. Per anleggseiendom.
2025-422D - Registrering av eksisterende umatrikulert grunn inkludert jordsameie.	Kr/matrikkelenhet	0	1 830	1 830	0%	Nytt gebyr i 2025. Per matrikkelenhet.
2025-422E - Grensejustering/makebytte for grunneiendom og festegrund.	Kr.	0	1 830	1 830	0%	Nytt gebyr i 2025. Per grensejustering/makebytte

### § 4-3 Oppmålingsforretninger, andre bestemmelser

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Oppmålingsforretninger, andre bestemmelser					

### § 4-3-1 Bruk av egenerklæring av eierskap til offentlig veg- eller jernbanegrund, jf. matrikkelloven § 24 og matrikkelforskriften § 9

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-431A - Ved opprettelse, arealoverføring eller grensejustering til offentlig vei og jernbane, der man benytter egenerklæring for eierskapet, gis det en reduksjon på 30 % av saksgebyret per					Ny i 2025. -30 % av saksgebyr per sak/rekvisisjon

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
sak/rekvisisjon. Det gis ingen reduksjon i parsellgebyret.					

### § 4-3-2 Avbrudd av oppmålingsforretningen og matrikkelføringen

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-432A - Når saken/rekvisisjonen blir trukket, ikke lar seg gjennomføre eller må avvises før den er fullført og det ikke er utført feltarbeid.	Kr.	0	9 150	9 150	0% Nytt gebyr i 2025.
2025-432B - Når saken/rekvisisjonen blir trukket, ikke lar seg gjennomføre eller må avvises før den er fullført, og det er utført feltarbeid, men ikke avholdt oppmålingsforretning. For disse sakene faktureres 50 % av gebyret (saks- og parsellgebyr) man ville betalt dersom saken hadde blitt gjennomført.					Nytt gebyr i 2025.
2025-432C - Når saken blir trukket, ikke lar seg gjennomføre eller må avvises før den er fullført, og det er utført feltarbeid og avholdt oppmålingsforretning. For disse sakene faktureres 100 % av gebyret (saks- og parsellgebyr).					Nytt gebyr i 2025.

### § 4-3-3 Referanse til stedfestningsavtale, jf. matrikkelloven § 19 og matrikkelforskriften § 44

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-433A - Føring av referanse til stedfestningsavtale om eksisterende grense, eksisterende rettighet eller eksisterende punktfeste i matrikkelen.	Kr/time	0	1 830	1 830	0% Nytt gebyr i 2025.

### § 4-4 Gebyr for medgått tid

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
205-440 - Gebyr for medgått tid kontorarbeid.	Kr/time	1 200	1 830	630	53% Nytt gebyr i 2025. Per påbegynt time.

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
205-441 - Gebyr for medgått tid markarbeid.	Kr/time	1 490	2 290	800	54% Nytt gebyr i 2025. Per påbegynt time.
Gebyrpliktig arbeid etter matrikelloven som ikke faller inn under andre bestemmelser i denne forskriften, eller der deler av gebyret beregnes etter medgått tid. Timeprisen dekker blant annet saksbehandling, støttefunksjoner og administrasjon. Timepris for markarbeid dekker i tillegg utstyrsleie og forbruksmateriell/grensemerker.					

### § 4-5 Tilleggsgebyr for søknad om matrikulering uten fullført oppmålingsforretning

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-450 - Behandling av søknad om matrikulering uten fullført oppmålingsforretning	Kr/søknad	0	3 660	3 660	0% Nytt gebyr i 2025. Per søknad.
2025-451 - Tillegg for opprettelse av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning, for utsettelse i inntil to år	Kr/matrikkelenhet	0	3 660	3 660	0% Nytt gebyr i 2025. Per matrikkelenhet.
2025-452 - Tillegg for opprettelse av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning der det først avholdes en oppmålingsforretning etter 2 år, for så en ny oppmålingsforretning i forbindelse med utsetting av grensemerker innen ytterligere 3 år	Kr/matrikkelenhet	0	9 150	9 150	0% Nytt gebyr i 2025. Per matrikkelenhet.
Gebyret kommer i tillegg til saks- og parsellgebyret i § 4-1-1 og § 4-1-2					

### § 4-3-4 Utstedelse av matrikelbrev

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-461A - Matrikelbrev og utdrag av matrikkelen som er utstedt skriftlig. Gjelder under 10 sider. Per matrikelbrev.	Kr.	175	175	0	0% Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk
2025-461B - Matrikelbrev og utdrag av matrikkelen som er utstedt skriftlig. Gjelder for 10 sider eller mer. Per matrikelbrev.	Kr.	350	350	0	0% Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-461EK - Matrikkelbrev sendt med elektronisk kommunikasjon. Per matrikkelbrev.	Kr.	175	175	0	0% Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk.					
Matrikkelforskriftens § 16(4)					

#### § 4-6 Utsatt tidsfrist for gjennomføring av oppmålingsforretning om vinteren

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-491A - Med hjemmel i forskrift (Matrikkelforskriften 26. juni 2009 nr. 864 § 18 tredje ledd) Tidsfristen som er fastsatt i Matrikkelforskriften § 18 første ledd løper ikke i perioden 15. desember til 1. mars					

### Eierseksjonering

[Premisser for gebyrregulativ for 2025 for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering](#)

#### § 1-4 Gebyrbortfall ved kommunens fristoversittelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
0150 - Reduksjon av seksjoneringsgebyr	Kr.				Variabelt gebyr - Reduksjon av seksjoneringsgebyr som følge av å ikke overholde frist på 12 uker fra søknad mottas. 25%, reduseres pr. påbegynt uke over fristen.

#### 0150 - Reduksjon av seksjoneringsgebyr

Reduksjon av seksjoneringsgebyr som følge av at kommunen ikke overholder frist på 12 uker fra søknaden mottas. Fristen kan forlenges med den tid som medgår til supplering av mangler. Eierseksjonsloven § 14.

#### § 5-1 Søknad om seksjonering

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-614 - Seksjonering og reseksjonering inntil 15 seksjoner.	Kr.	26 860	29 680	2 820	10% Ny struktur i 2025, samlet gebyr for seksjonering og reseksjonering i ett gebyr.

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
					Øvre antall seksjoner er økt fra 10 til 15 seksjoner.
2025-615 - Seksjonering og reseksjonering 16 - 50 seksjoner	Kr.	40 580	37 100	-3 480	-9% Ny struktur i 2025, samlet gebyr for seksjonering og reseksjonering i ett gebyr. Nedre spenn er økt fra 11 til 16 seksjoner.
2025-616 - Seksjonering og reseksjonering over 50 seksjoner	Kr.	71 610	44 520	-27 090	-38% Ny struktur i 2025, samlet gebyr for seksjonering og reseksjonering i ett gebyr.
2025-619 - Oppheving av seksjonering	Kr.	5 970	16 700	10 730	180%
2025-620 - Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyret kommer i tillegg til behandlingsgebyret for seksjonering.	Kr.	4 190	9 280	5 090	121% Gebyret kommer i tillegg til behandlingsgebyret for seksjonering.
2025-621 - Avslag på seksjoneringssøknad	Kr.				Ved avslag på seksjoneringssøknader beregnes 100 % gebyr.
2025-622 - Tilleggsgebyr for søknader uten vedlagt dokumentert tillatelse til bolig (gjelder for bygninger oppført før 1965).	Kr.		12990		Nytt gebyr i 2025.
2025-623 - Avvisning av sak	Kr.				Avvisning av saker der saksbehandling er påbegynt, eller grunnlag for saksbehandling ikke er tilstrekkelig, og/eller komplettering av søknad innen frist ikke fører fram, fastsettes gebyr til 75%
2025-624 - Trekking av seksjoneringssak	Kr.				Seksjoneringssaker som trekkes før endelig vedtak fastsettes gebyret til 50%

### Eierseksjonsloven § 15

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Ny eierseksjonslov som hjemler kommunens selvkostdekning av kostnader ved tjenesten trådte i kraft 1.1.2018. Tinglysingsgebyr og eventuell dokumentavgift kommer i tillegg jf. Eierseksjonsloven § 15 andre ledd.					

### § 1-3-4 Faktureringstidspunkt for saker etter Eierseksjonsloven

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Seksjoneringsaker	Kr.				Variabelt gebyr - Gebyr faktureres når det er fattet vedtak i saken.

### Refusjon

[Premisser for gebyrregulativ for 2025 for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering](#)

#### § 6-1 Refusjonsberegning

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2025-710A - Timesats for kontorarbeid inklusiv administrativ støtte	Kr/time	1 290	1 830	540	42%
2025-710B - Timesats for befarings inklusiv transport	Kr/time	1 620	2 290	670	41%
2025-711 - Kommunen kan kreve at inntil kr 65 000 betales på forskudd, og resten etter hvert som arbeidet er utført og dokumentert					Inntil kr 65 000 på forskudd
Plan- og bygningsloven Kapittel 18					

### Timesatser

[Premisser for gebyrregulativ for 2025 for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering](#)

#### § 7-1 Refusjonsberegning Gebyr som beregnes på grunnlag av anvendt tid

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
For gebyr som ikke fastsettes på annen måte, eller skal beregnes etter medgått tid – jf. regulativet, skal man bruke følgende netto timesatser:					
2025-811 - Timesats for kontorarbeid inklusiv administrativ støtte	Kr/time	1 290	1 290	0	0%
2025-812 - Timesats markarbeid, inklusiv transport, utstyr og materiell.	Kr/time	1 620	2 290	670	41%

### Forurenset grunn

[Premisser for gebyrregulativ for 2025 for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering](#)

## § 8-1 Forurenset grunn

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
2025-3202 - Tiltakskategori 1 – Kr. tiltak av liten vanskelighetsgrad der feil eller mangler kan føre til mindre konsekvenser for helse og miljø		8 850	33 000	24 150	273%	Gjelder for behandling eller avvisning av tiltaksplaner etter Forurensingsforskriften kapittel 2
2025-3203 - Tiltakskategori 2 – Kr. tiltak av liten eller middels vanskelighetsgrad der feil og mangler kan føre til middels store konsekvenser for helse og miljø		24 640	50 100	25 460	103%	Gjelder for behandling eller avvisning av tiltaksplaner etter Forurensingsforskriften kapittel 2
2025-3204 - Tiltakskategori 3 – Kr. tiltak middels eller stor vanskelighetsgrad der feil eller mangler kan føre til store konsekvenser for helse og miljø		48 020	75 900	27 880	58%	Gjelder for behandling eller avvisning av tiltaksplaner etter Forurensingsforskriften kapittel 2
2025-3205 - Tiltaksplaner revideres eller endres etter at førstegangsvedtak er fattet, fastsettes et nytt gebyr på 50% av ordinært gebyr per revisjon. Krever kommunen helt ny søknad, pålegges det gebyr som for behandling av ny sak						50% av ordinært gebyr per revisjon
2025-3206 - Ved avslag/avvisning på behandling av tiltaksplaner beregnes 100% gebyr av ordinært gebyr						100% gebyr av ordinært gebyr
Gjelder for behandling eller avvisning av tiltaksplaner etter Forurensingsforskriften kapittel 2						

## Vann og avløp

[Premisser for gebyrregulativ 2025 for vann, avløp, tømming av slamavskillere og maksimale egenandeler ved pålegg om tilknytning](#)

### 1.1 Engangsgebyr for tilknytning til offentlig vann- og avløpsledning

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Avløp - Engangsgebyr	Kr. pr.m2	36,88	36,88	0,00	0,00%	For tilbygg betales for det areal som er større enn 50 m2.
Vann - Engangsgebyr	Kr. pr.m2	36,88	36,88	0,00	0,00%	For tilbygg betales for det areal som er større enn 50 m2.

**1.2.1 Abonnementsgebyr for areal slik det er fastsatt i matrikkelen**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Avløp - abonnementsgebyr	Kr. pr.m2	12,28	13,28	1,00	8,14%
Vann - abonnementsgebyr	Kr. pr.m2	8,76	9,64	0,88	10,05%

**1.2.2 Forbruksgebyr**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Forbruksgebyr avløp	Kr. pr.m2	18,09	19,55	1,46	8,07%
A. Forbruksgebyr vann	Kr. pr.m2	13,00	14,30	1,30	10,00%
B. Stipulert (ikke målt) vannforbruk	m3 pr. m2	1,30	1,30	0,00	0,00%

**1.2.3 Leie av vannmåler**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. DN 20 mm (inntil Qn 2,5 / 3/4 tomme)	Kr.	700,00	700,00	0,00	0,00%
B. DN 25 mm (inntil Qn 6 / 1 tomme)	Kr.	1 162,50	1 162,50	0,00	0,00%
C. DN 40 mm (inntil Qn 10 / 1 1/2 tomme)	Kr.	1 650,00	1 650,00	0,00	0,00%
D. DN 50 mm inntil DN 100 mm	Kr.	2 362,50	2 362,50	0,00	0,00%
E. over DN 100 mm og måler til midlertidig tiltak	Kr.	2 975,00	2 975,00	0,00	0,00%

**1.3.1 Rykke ut ved manglende vannmåleravlesning**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Gebyr for å rykke ut ved manglende vannmåleravlesning	Kr.	1 250,00	1 250,00	0,00	0,00%

**1.4 Gebyr for tømning inkl. behandling /avvanning av slamavskillere**

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Tanker inntil 4 m3	Kr.	2 175,00	2 700,00	525,00	24,14%
B. Tanker over 4 til og med 6 m3	Kr.	3 262,50	4 050,00	787,50	24,14%
C. Tanker over 6 til og med 8 m3	Kr.	4 362,59	5 400,00	1 037,41	23,78%
D. Tanker over 8 til og med 10 m3	Kr.	5 450,00	6 750,00	1 300,00	23,85%

**1.4.2 Gebyr pr. utført tømning**



## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Tanker over 10 m3 tømt	pr m3 tømt	544,56	675,26	130,70	24,00%

### 1.4.3 Ettebehandling av slam

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Slam levert til etterbehandling	pr m3 slam	428,20	471,98	43,78	10,22%

## 2. Maksimale egenandeler ved pålegg om tilknytning til offentlig vann- og/eller avløpsledning for eksisterende bygg

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Vann	Kr.	150 000	250 000	100 000	67% Den maksimale egenandelen må stå i samsvar med faktiske kostnader ved tilknytning, veksten i entreprenørkostnader og verdiøkningen tilknytningen representerer for eiendommen.
B. Avløp	Kr.	250 000	350 000	100 000	40% Den maksimale egenandelen må stå i samsvar med faktiske kostnader ved tilknytning, veksten i entreprenørkostnader og verdiøkningen tilknytningen representerer for eiendommen.
C. Vann og avløp	Kr.	350 000	550 000	200 000	57% De maksimale egenandelene må stå i samsvar med faktiske kostnader ved tilknytning, veksten i entreprenørkostnader og verdiøkningen tilknytningene representerer for eiendommen.

## 3. Anboringer, forgreninger m.v. på ledningsanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Utførelse av anboringer, forgreninger m.v. på kommunalt ledningsanlegg					Betales etter regning.

Alle satser er vist inklusive 25 % merverdiavgift.

## Renovasjon

[Premisser og gebyrregulativ for 2025 for renovasjonsgebyrene](#)

## Standardgebyr, tømmepriser, lukeåpninger og kilo

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
1120 - Renovasjon grunnpris pr. boenhet	Kr.	2 652,92	3 581,44	928,52	35,00%	
1121 - Renovasjon grunnpris pr. boenhet - vekt - 2 tømm.pr uke	Kr.	3 014,96	4 070,19	1 055,23	35,00%	
1122 - Renovasjon grunnpris bokollektiv	Kr.	1 077,36	1 454,42	377,06	35,00%	For bokollektiv med identsystem
1123 - Renovasjon grunnpris pr. boenhet - ekstra volum	Kr.	2 413,62	3 258,38	844,76	35,00%	
1420 - 140L- antall tømminger mer enn 1/mnd	Kr.	41,52	56,05	14,53	35,00%	Pris per tømming ut over inkluderte tømminger per termin
1430 - 240L- antall tømminger mer enn 1/mnd	Kr.	70,24	94,83	24,59	35,01%	Pris per tømming ut over inkluderte tømminger per termin
1440 - 400L- antall tømminger mer enn 1/mnd	Kr.	120,20	162,27	42,07	35,00%	Pris per tømming ut over inkluderte tømminger per termin
1510 - Lukeåpninger mer enn 5/mnd	Kr.	10,38	14,01	3,63	34,97%	Pris per lukeåpning utover inkluderte lukeåpninger per termin
1531 - Lukeåpninger bokollektiv	Kr.	10,38	14,01	3,63	34,97%	Pris per lukeåpning for bokollektiv med identsystem
1540 - Fellesbeholdere - antall kilo	Kr.	2,06	2,78	0,72	34,95%	

## Spann restavfall

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
1101 - Restavfall Spann 1 tømm.pr uke	Kr.	3 234,22	4 366,20	1 131,98	35,00%	
1105 - Restavfall Spann 2 tømm.pr uke	Kr.	4 313,82	5 823,65	1 509,83	35,00%	

## Storbeholdere og containere restavfall

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
1 - Restavfall minstepris 1tømm.pr uke	Kr.	2 860,50	3 861,67	1 001,17	35,00%	Utgår ved innføring av pris per kilo
12101 - Restavfall 660L 1tømm.pr uke	Kr.	15 734,18	21 241,14	5 506,96	35,00%	Utgår ved innføring av pris per kilo
12102 - Restavfall 660L 2tømm.pr uke	Kr.	34 633,12	46 754,71	12 121,59	35,00%	Utgår ved innføring av pris per kilo
12201 - Restavfall 4m3 1tømm.pr uke	Kr.	95 046,83	128 313,21	33 266,38	35,00%	Utgår ved innføring av pris per kilo
12401 - Restavfall 6m3 1tømm.pr uke	Kr.	142 450,60	192 308,30	49 857,70	35,00%	Utgår ved innføring av pris per kilo
12601 - Restavfall 8m3 1tømm.pr uke	Kr.	189 854,30	256 303,34	66 449,04	35,00%	Utgår ved innføring av pris per kilo

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
14301 - Restavfall nedgravd container	Kr.	3 323,06	4 486,13	1 163,07	35,00%	Utgår ved innføring av pris per kilo
2 - Restavfall minstepris 2tømm.pr uke	Kr.	3 323,05	4 486,12	1 163,07	35,00%	Utgår ved innføring av identsystem

### Bossug restavfall

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
14203 - Restavfall bossug ordinær	Kr.	3 323,06	4 486,13	1 163,07	35,00%	Utgår ved innføring av identsystem
14204 - Restavfall bossug 2tømm.pr uke	Kr.	3 785,62	5 110,58	1 324,96	35,00%	Utgår ved innføring av identsystem
14205 - Restavfall bossug hver 14.dag	Kr.	2 860,50	3 861,67	1 001,17	35,00%	Utgår ved innføring av identsystem

### Ekstra tømminger papir - fast intervall

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
30502 - Papir 240L hver 14.dag	Kr.	455,81	615,34	159,53	35,00%	
30503 - Papir 240L 1 tømm.pr uke	Kr.	1 367,43	1 846,03	478,60	35,00%	
30702 - Papir 400L hver 14.dag	Kr.	674,35	910,37	236,02	35,00%	
30703 - Papir 400L 1 tømm.pr uke	Kr.	2 019,93	2 726,90	706,97	35,00%	
30708 - Papir 400L 2 tømm.pr uke	Kr.	4 720,45	6 372,60	1 652,15	35,00%	
30901 - Papir 660L 1 tømm.pr mnd for bossugkunder	Kr.	978,74	1 321,30	342,56	35,00%	Kombinasjonsløsning m/fellesløsning
30902 - Papir 660L hver 14.dag	Kr.	978,74	1 321,30	342,56	35,00%	
30903 - Papir 660L 1 tømm.pr uke	Kr.	2 934,67	3 961,80	1 027,13	35,00%	
30907 - Papir 660L 2 tømm.pr uke	Kr.	6 851,20	9 249,13	2 397,93	35,00%	
31102 - Papircontainer hver 14.dag	Kr.	9 045,96	12 212,05	3 166,09	35,00%	
31103 - Papircontainer 1 tømm.pr uke	Kr.	27 134,76	36 631,93	9 497,17	35,00%	
31301 - Papircont. 1 tømm.pr mnd for bossugkunder	Kr.	9 045,96	12 212,05	3 166,09	35,00%	Kombinasjonsløsning m/fellesløsning
31304 - Papircont. hver14.dag for bossugkunder	Kr.	18 090,36	24 421,99	6 331,63	35,00%	Kombinasjonsløsning m/fellesløsning
31305 - Papir nedgravd hver 14. dag	Kr.	19 299,09	26 053,77	6 754,68	35,00%	

### Ekstra tømminger papir bossug - fast intervall

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
31601 - Papir bossug vakumtank hver 14. dag	Kr.	4 971,76	6 711,88	1 740,12	35,00%
31602 - Papir bossug vakumtank hver uke	Kr.	14 915,30	20 135,65	5 220,35	35,00%
31605 - Papir bossug skrutank hver 14.dag	Kr.	8 599,52	11 609,35	3 009,83	35,00%
31606 - Papir bossug skrutank hver uke	Kr.	25 795,43	34 823,83	9 028,40	35,00%

### Ekstra tømminger plast - fast intervall

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
2022 - Plast 600L 1 tømm.pr uke	Kr.	2 934,76	3 961,93	1 027,17	35,00%
2024 - Plastcontainer hver 14.dag	Kr.	9 045,25	12 211,09	3 165,84	35,00%

### Hytterrenovasjon

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
1220 - Restavfall fritidsbolig 140L	Kr.	2 994,92	4 043,14	1 048,22	35,00%
50001 - Renovasjon fritidsbolig-kategori 2	Kr.	1 497,47	2 021,58	524,11	35,00% 50% av pris kategori 1
50002 - Renovasjon fritidsbolig-kategori 3	Kr.	1 048,22	1 415,09	366,87	35,00% 35% av pris kategori 1
50003 - Renovasjon fritidsbolig-kategori 4	Kr.	748,73	1 010,78	262,05	35,00% 25% av pris kategori 1
50004 - Renovasjon fritidsbolig-kategori 1	Kr.	2 994,92	4 043,14	1 048,22	35,00% For fritidsboliger med egen restavfallsbeholder
50006 - Grunngebyr hytterrenovasjon	Kr.	0,00	2 465,00	2 465,00	0,00% Ny vare, hytter som er koblet på hyttecontainere med identløsning

### Diverse gebyrer

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
1915 - Komm.påslag-etterdrift deponier	Kr.	131,25	131,25	0,00	0,00% Vedtas av bergen kommune
1920 - Brukerpåslag nedgravde fellesløsninger	Kr.	468,30	632,20	163,90	35,00%
1920 - Brukerpåslag nedgravde fellesløsninger bokollektiv	Kr.	234,15	316,10	81,95	35,00%
1930 - Brukerpåslag nedgravde fellesløsninger	Kr.	468,30	632,20	163,90	35,00%
21900 - Lås	Kr.	170,15	229,70	59,55	35,00%

### Erstatning av bortkomne beholdere. Prisen inkluderer merking og utkjøring.

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
0210 - Erstatning 60 liters restavfallsbeholder	Kr.	635,00	857,25	222,25	35,00%
0220 - Erstatning 140 liters restavfallsbeholder	Kr.	635,00	857,25	222,25	35,00%
0320 - Erstatning 240 liters restavfallsbeholder	Kr.	1 031,00	1 391,85	360,85	35,00%
0410 - Erstatning 140L papirbeholder	Kr.	635,00	857,25	222,25	35,00%
0420 - Erstatning 400 liters restavfallsbeholder	Kr.	1 907,00	2 574,45	667,45	35,00%
0510 - Erstatning 240 liters papirbeholder	Kr.	1 031,00	1 391,85	360,85	35,00%
0520 - Erstatning 660 liters restavfallsbeholder	Kr.	3 041,00	4 105,35	1 064,35	35,00%
0610 - Erstatning 400 liters papirbeholder	Kr.	1 907,00	2 574,45	667,45	35,00%
0710 - Erstatning 660 liters papirbeholder	Kr.	3 041,00	4 105,35	1 064,35	35,00%
0810 - 660 liter beholder m/lås	Kr.	3 665,00	4 947,75	1 282,75	35,00%

### Diverse andre priser

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
0234 - Utrykning ved mistet verdisak i nedkast	Kr.	1 793,00	2 420,55	627,55	35,00% Gjelder for Bossnettet
0235 - Verdisaker i bossbil, fastpris	Kr.	3 586,00	4 841,10	1 255,10	35,00% Fastpris for å tømme bil på plassen ved BIR Avfallsenergi
0236 - Timepris opprydding	Kr.	1 076,00	1 452,60	376,60	35,00% Timepris for opprydding på plassen ved BIR Avfallsenergi
0237 - Timepris bistand	Kr.	687,00	927,45	240,45	35,00% F.eks leting etter forsvunnet beholder
1414 - Nøkkel (Ekstra nøkkel til fellesbeholder)	Kr.	96,00	129,60	33,60	35,00%
1415 - Nøkkel (Ekstra nøkkel til hyttebeholder)	Kr.	179,00	241,65	62,65	35,00%
1416 - Nøkkel (Brikker/nøkkelkort til avfallsløsninger)	Kr.	120,00	162,00	42,00	35,00%
1417 - Låsebøyle	Kr.	173,00	233,55	60,55	35,00% Låsebøyle til 140 l/240l beholdere
5223 - Betalt sekk	Kr.	120,00	242,50	122,50	102,08% Sendt i posten
8506 - Hushold.kompoststrø	Kr.	120,00	162,00	42,00	35,00% Pr. sekk 50 liter, selges på gjenvinningsstasjonene
8540 - Hushold.betalt sekk	Kr.	90,00	187,50	97,50	108,33% Hentet på gjenvinningsstasjonene

### Ekstraordinære tømminger restavfall

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
0203 - Ekstrahenting restavfall (140 liter)	Kr.	111,00	500,00	389,00	350,45% Harmonisering av tjenestetilbudet

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %	
0207 - Ekstrahenting restavfall (240 liter)	Kr.	223,00	625,00	402,00	180,27%	Harmonisering av tjenestetilbudet
0208 - Ekstrahenting restavfall (400 liter)	Kr.	317,00	750,00	433,00	136,59%	Harmonisering av tjenestetilbudet
0209 - Ekstrahenting restavfall (660 liter)	Kr.	477,00	875,00	398,00	83,44%	Harmonisering av tjenestetilbudet
0211 - Ekstrahenting restavfall (4m3 container)	Kr.	2 463,00	3 325,05	862,05	35,00%	
0212 - Ekstrahenting restavfall (6m3 container)	Kr.	2 916,00	3 936,60	1 020,60	35,00%	
0238 - Ekstrahenting restavfall (Krokkonteiner 11-30m3)	Kr.	2 331,00	3 146,85	815,85	35,00%	
0239 - Ekstrahenting restavfall (Krokkonteiner (11-30m3), behandlingsavgift per tonn)	Kr.	1 695,00	2 288,25	593,25	35,00%	
5282 - Restavfall tømning nedgravd container (5m3 nedgravd)	Kr.	2 916,00	3 936,60	1 020,60	35,00%	

### Ekstraordinære tømminger papir og plast

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %	
0204 - Ekstrahenting papir (Container)	Kr.	776,00	1 047,60	271,60	35,00%	
0240 - Ekstrahenting papir (Krokkonteiner 11-30m3)	Kr.	2 331,00	3 146,85	815,85	35,00%	
0241 - Ekstrahenting plast (Container)	Kr.	776,00	1 047,60	271,60	35,00%	
5284 - Papir tømning nedgravd container (5m3 nedgavd)	Kr.	2 916,00	3 936,60	1 020,60	35,00%	

### Ekstratømming glass og metall

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %	
0213 - Ekstrahenting glass og metall (660 liter)	Kr.	336,00	453,60	117,60	35,00%	
0214 - Ekstrahenting glass og metall (Iгло)	Kr.	706,00	953,10	247,10	35,00%	

### Ekstraordinære tømminger bossug

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %	
0215 - Ekstrahenting bossug	Kr.	2 051,00	2 768,85	717,85	35,00%	

### Forsøpling

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %	
0230 - Fastpris utrykning og transport	Kr.	837,00	1 129,95	292,95	35,00%	

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
0231 - Timepris opprydding	Kr.	687,00	927,45	240,45	35,00%
0232 - Levering gjenv.stasjon pr m3	Kr.	60,00	81,00	21,00	35,00%
0233 - Administrasjonskostnader	Kr.	747,00	1 008,45	261,45	35,00%

### Innflyttingscontainere papir, papp og plast

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
0242 - Fastpris mobilisering og transport innflyttingscontainer	Kr.	2 630,00	3 550,50	920,50	35,00%
0243 - Tømmepris innflyttingscontainer	Kr.	776,00	1 047,60	271,60	35,00%

### Gjenvinningsstasjonene

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
8509 - Hushold.avfall inntil 0,02 m3 (for syklende eller gående)	Kr.	10,00	20,00	10,00	100,00%
8510 - A-Hushold.avfall 0 - 0,99m3 (Inntil 1 m3)	Kr.	50,00	100,00	50,00	100,00%
8511 - Hushold.avfall 2 - 2,99m3(Inntil 3 m3)	Kr.	150,00	300,00	150,00	100,00%
8512 - A-Hushold.avfall 3 - 3,99m3(Inntil 4 m3)	Kr.	200,00	400,00	200,00	100,00%
8513 - A-Hushold.avfall 4 - 4,99m3(Inntil 5 m3)	Kr.	350,00	700,00	350,00	100,00%
8514 - A-Hushold.avfall 7 - 7,99m3 ( Inntil 8 m3)	Kr.	750,00	1 500,00	750,00	100,00%
8515 - Hushold.avfall 8 - 8,99m3 (Inntil 9 m3)	Kr.	1 200,00	2 400,00	1 200,00	100,00%
8516 - Hushold.avfall 9 - 9,99m3 (Inntil 10 m3)	Kr.	1 200,00	2 400,00	1 200,00	100,00%
8517 - A-Hushold.avfall 4 - 4,99m3 (Inntil 6 m3)	Kr.	350,00	700,00	350,00	100,00%
8518 - A-Hushold.avfall 6 - 6,99m3(Inntil 7 m3)	Kr.	750,00	1 500,00	750,00	100,00%
8519 - Hushold.avfall 10 - 10,99m3	Kr.	1 600,00	3 200,00	1 600,00	100,00%
8520 - Hushold.avfall 11 - 11,99m3	Kr.	2 000,00	4 000,00	2 000,00	100,00%
8521- Hushold.avfall 12 - 12,99m3	Kr.	2 400,00	4 800,00	2 400,00	100,00%
8522 - Hushold.avfall 13 - 13,99m3	Kr.	2 800,00	5 600,00	2 800,00	100,00%
8523 - Hushold.avfall 14 - 14,99m3	Kr.	3 200,00	6 400,00	3 200,00	100,00%
8524 - Hushold.avfall 15 - 15,99m3	Kr.	3 600,00	7 200,00	3 600,00	100,00%
8525 - Hushold.avfall 16 - 16,99m3	Kr.	4 000,00	8 000,00	4 000,00	100,00%

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
8526 - Hushold.avfall 17 - 17,99m3	Kr.	4 400,00	8 800,00	4 400,00	100,00%
8527 - Hushold.avfall 18 - 18,99m3	Kr.	4 800,00	9 600,00	4 800,00	100,00%
8528 - Hushold.avfall 19 - 19,99m3	Kr.	5 200,00	10 400,00	5 200,00	100,00%
8529 - Hushold.avfall 20 - 20,99m3	Kr.	5 600,00	11 200,00	5 600,00	100,00%
8530 - Hushold.avfall 21 - 21,99m3	Kr.	6 000,00	12 000,00	6 000,00	100,00%
8531 - Hushold.avfall 22 - 22,99m3	Kr.	6 400,00	12 800,00	6 400,00	100,00%
8532 - Hushold.avfall 23 - 23,99m3	Kr.	6 800,00	13 600,00	6 800,00	100,00%
8533 - Hushold.avfall 24 - 24,99m3	Kr.	7 200,00	14 400,00	7 200,00	100,00%
8534 - Hushold.avfall 25 - 25,99m3	Kr.	7 600,00	15 200,00	7 600,00	100,00%
8535 - Hushold.avfall 26 - 26,99m3	Kr.	8 000,00	16 000,00	8 000,00	100,00%
8536 - Hushold.avfall 27 - 27,99m3	Kr.	8 400,00	16 800,00	8 400,00	100,00%
8537 - Hushold.avfall 28 - 28,99m3	Kr.	8 800,00	17 600,00	8 800,00	100,00%
8538 - Hushold.avfall 29 - 29,99m3	Kr.	9 200,00	18 400,00	9 200,00	100,00%
8539 - Hushold.avfall 1 - 1,99m3(Inntil 2 m3)	Kr.	100,00	200,00	100,00	100,00%
8559 - Gjenvinningsstasjon- sekk(blank) 10 pk	Kr.	50,00	100,00	50,00	100,00%
8560 - Gjenvinningsstasjon- sekk(blank) pr stk.	Kr.	5,00	10,00	5,00	100,00%
Hver m3 over	Kr.	400,00	800,00	400,00	100,00%

### Feiing og tilsyn

[Premisser og gebyrregulativ 2025 for feiing og tilsyn.](#)

### Feiegebyr pr. røykløp

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Timepris	Kr	1 042,00	1 109,00	67,00	6,43% Feies ved behov.

### Årlig tilsynsgebyr pr. enhet (boenhet, fritidsbolig, fyrhus, etc.):

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Enkeltgebyr	Kr	435,00	463,00	28,00	6,44% Flatt gebyr, uavhengig av tilsynshyppighet.



**Tilleggsgebyr pr. gang for**

<b>Gebyr</b>	<b>Enhet</b>	<b>Sats 2024</b>	<b>Sats 2025</b>	<b>Endring i kr</b>	<b>Endring i Merknad %</b>
Spesielle anlegg, timepris	Kr	1 042,00	1 109,00	67,00	6,43% Timepris.

## Tilskuddsliste

Tilskuddslisten består av tilskudd til konkrete, navngitte mottakere og søkbare tilskuddsordninger for spesifikke formål.

Den første tabellen under viser hvor mye tilskuddene utgjør til sammen i hvert år av økonomiplanperioden. Den viser og totale tilskudd per avdeling.

### Tilskuddsliste pr. avdeling

Beløp i 1000 kr

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
1 - Byrådsleders avdeling	Tilskudd FN-sambandet - Internasjonal uke	162	0	0	0	0
1 - Byrådsleders avdeling	Universitetet i Bergen - Utdanning i Bergen	579	596	596	596	596
2 - Byrådsavdeling for finans	Fair play bygg & anlegg Vestland	308	317	317	317	317
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	Bergen Døvesenter	828	864	864	864	864
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	Bergen Røde Kors Hjelpekorps	19	0	0	0	0
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	Bergen Turlag - Folkehelsekoordinator	318	0	0	0	0
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	Foreningen Norges døvblinde	81	85	85	85	85
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	Foreninger og lag: Tilskudd til tiltak som forebygger ensomhet blant eldre	0	0	0	0	0
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) Bergen	402	420	420	420	420
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	Landsforeningen for hjerte- og lungesyke - Bergen	162	169	169	169	169
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	MSO-Bergen, medisinerne seksuellopplysning	46	0	0	0	0
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	Norges Blindeforbund i Hordaland	184	192	192	192	192
3 - Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	TV BRA	800	0	0	0	0
4 - Byrådsavdeling for barnehage og skole	Bemanningsstilskudd åpne barnehager	0	0	0	0	0
4 - Byrådsavdeling for barnehage og skole	Fargespill	275	0	0	0	0
4 - Byrådsavdeling for barnehage og skole	Nærmiljøpakke - inkl.søknad om tilskudd	761	0	0	0	0
4 - Byrådsavdeling for barnehage og skole	Tilskudd til private SFO	2 324	0	0	0	0
4 - Byrådsavdeling for barnehage og skole	Tilskudd til private SFO for barn med spesielle behov i 5. -7. trinn	18	100	100	100	100
4 - Byrådsavdeling for barnehage og skole	Ungt entreprenørskap	631	0	0	0	0
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	4H Hordaland (993230170) - 4H-Gården	0	0	0	0	0
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Andre	74	77	77	77	77

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Byrådsavdeling</b>	<b>Tilskuddsmottaker (tekst)</b>	<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>Øk.plan 2025</b>	<b>Øk.plan 2026</b>	<b>Øk.plan 2027</b>	<b>Øk.plan 2028</b>
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Bergen Elveforum	159	135	135	135	135
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Bergen Skog- og trøplantingsselskap	359	305	305	305	305
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Bergen Turlag	2 661	222	222	222	222
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Bergens Skog- og trøplantingsselskap, forvaltning byfjell/Smørås	107	91	91	91	91
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Bærekraftig liv	410	349	349	349	349
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Fiske, Fangst og Vilt-Jegerprøver-Ettersøk	25	26	26	26	26
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Fiskeformål	83	85	85	85	85
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Friluftsliv tiltak	83	85	85	85	85
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Klima- og miljøtilskudd	4 205	2 523	2 523	2 523	2 523
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Klimafestivalen Varmere, våtere, villere	0	0	0	0	0
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Sommerstell av 1000-årsstedet i Fana	45	38	38	38	38
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Stiftelsen Bryggen	1 258	1 069	1 069	1 069	1 069
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Stiftelsen Det norske Arboret	436	371	371	371	371
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Stiftelsen Lystgården (918687394)	670	570	570	570	570
5 - Byrådsavdeling for byutvikling	Tilskudd miljøorganisasjoner	1 043	626	626	626	626
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	8 Mars initiativet i Bergen (918502645)	31	31	31	31	31
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Aktiv pusterom	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	A-larm	100	100	100	100	100
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Albatrossen Ettervernssenter	3 160	3 160	3 160	3 160	3 160
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Aldri alene	0	100	100	100	100
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Alf AS	1 000	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Alltidhjelp.no	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Amalie Skrams hus	5 174	5 929	5 929	5 929	5 929

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Amathea - veiledningsstjeneste for gravide	451	451	451	451	451
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde Kors - Arbeid mot menneskehandel	305	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde Kors - Døråpner	368	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde Kors - Fellesverket	1 629	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde Kors – Flyktningguide	499	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde Kors - Gatemebling	159	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde Kors - Nettverk etter soning	158	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde Kors - Norsktrening	197	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde Kors - Støttespiller for unge flyktninger	314	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Røde kors diverse tiltak	0	3 739	3 739	3 739	3 739
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Bergen Uavhengige Sosialrådgivning (BUS) - Høgskulen på Vestlandet	63	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Blå Kors Bergen - Fredagskafé	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Blå Kors Bergen - Hvite Bånd Dagsenter	2 143	2 243	2 243	2 243	2 243
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Blå Kors Bergen - Kompasset	760	760	760	760	760
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Blå Kors Norge Steg for Steg	500	500	500	500	500
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Caritas Bergen	421	300	300	300	300
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Det jødiske samfunn i Bergen (926644211)	150	150	150	150	150
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Dummy	120	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Byrådsavdeling</b>	<b>Tilskuddsmottaker (tekst)</b>	<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>Øk.plan 2025</b>	<b>Øk.plan 2026</b>	<b>Øk.plan 2027</b>	<b>Øk.plan 2028</b>
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Evangeliesenteret	500	250	250	250	250
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Familiestøtten Bergen	500	250	250	250	250
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Fontenehuset Bergen	4 882	4 882	4 882	4 882	4 882
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	For Freedom - Arbeid mot menneskehandel	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Foreningen for human narkotikapolitikk	150	125	125	125	125
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Frelsesarmeen i Solheimsviken	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Frelsesarmeen i Solheimsviken - Aktiv ferie	300	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Frelsesarmeen velferdssenter i Bergen	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	FRI Bergen og Hordaland	966	966	966	966	966
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Human-Etisk Forbund Bergen lokallag (978628729) - Støtte til leie av lokaler til Humanistisk konfirmasjon og navnefest	250	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Huset Bergen AS	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Idrett Bergen Sør - Utrustet	53	200	200	200	200
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Informasjonssenteret Hieronimus	396	396	396	396	396
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Joy Bergen	0	100	100	100	100
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Jussformidlingen	192	192	192	192	192
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kafé Lazarus	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	KIL Fond Bergen Omegn	100	100	100	100	100
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkelig dialogsenter (914536367)	170	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkens Bymisjon - FRI med ProTeam	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkens Bymisjon - Gatejuristen	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkens Bymisjon - Gatenært rusarbeid	888	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkens Bymisjon - Helsesenter for papirløse migranter	500	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkens Bymisjon - Home-Start Familiekontakten, Empo Flerkulturelt Ressurssenter og Bamsehiet	4 455	4 500	4 500	4 500	4 500
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkens bymisjon - Ungdomstiltaket V13	3 255	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkens Bymisjon diverse tiltak	0	4 000	4 000	4 000	4 000
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kirkens SOS i Bjørgvin	1 153	1 153	1 153	1 153	1 153
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)	148	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) (engangstilskudd)	300	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Kveldsvakten	150	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Landsforbundet Mot Stoffmisbruk Bergen Lokallag	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Landsforeningen for pårørende innen psykiatri LPP Bergen	416	416	416	416	416
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Leieboerforeningen	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	LEVE - forening for etterlatte etter selvmord	385	385	385	385	385
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	LINK Bergen	200	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	LISA-gruppene	585	585	585	585	585
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Markering av den internasjonale migrasjonsdagen	0	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Byrådsavdeling</b>	<b>Tilskuddsmottaker (tekst)</b>	<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>Øk.plan 2025</b>	<b>Øk.plan 2026</b>	<b>Øk.plan 2027</b>	<b>Øk.plan 2028</b>
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Matsentralen Bergen	1 300	515	515	515	515
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Mental helse Bergen - Treffstedet Loftet	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	MO-LA Stiftelsen	191	191	191	191	191
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Møhlenpris idrettslag (996138666)	462	462	462	462	462
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Nok. Bergen	217	217	217	217	217
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Norges handikapforbund, Region Sørvest (986986847)	171	171	171	171	171
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Norsk Folkehjelp Bergen (977257131) – DiMe-prosjektet	503	503	503	503	503
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Papillon	878	500	500	500	500
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	PitStop	650	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	ProLar Nett	325	325	325	325	325
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Psykiatralliansen	2 293	1 693	1 693	1 693	1 693
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Pust i bakken / Slettebakken menighet	58	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Regnbuedagene i Bergen AS (922171181)	0	750	750	750	750
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	RIO avd. Bergen	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	ROS Senter for spiseforstyrrelser	3 159	2 359	2 359	2 359	2 359
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Bergen (998169852)	313	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Sammen - Studentenes psykiske helsetjeneste	2 000	1 300	1 300	1 300	1 300
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Sammen Senteret Laksevåg - IOGT Norge	399	550	550	550	550

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Skeiv Verden Vest	926	800	800	800	800
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Skeivt Kristent nettverk (924329491)	308	200	200	200	200
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Spillavhengighet Norge	177	177	177	177	177
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Springbrett for ungdom (926813366) (engangstilskudd)	100	150	150	150	150
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Stiftelsen CRUX Kalfarhuset oppfølgingscenter	2 258	2 200	2 200	2 200	2 200
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Stiftelsen krigsveteranenes minne - Kronstad Hovedgård	460	460	460	460	460
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Stiftelsen Robin Hood-huset	4 300	3 900	3 900	3 900	3 900
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Stiftelsen Sesam	600	600	600	600	600
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Trappen motiveringssenter	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Tusmo Association	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	TV BRA	0	0	0	0	0
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Unity Spark	0	200	200	200	200
6 - Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold	Wayback Bergen	250	250	250	250	250
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	17. maikomiteen i Fana bystrøk (923038973)	55	57	57	57	57
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	3,14 (971349875)	166	226	226	226	226
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	AKKS Bergen (977530938)	355	681	681	681	681
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	AKKS Bergen (977530938) - Eggstockfestivalen	144	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	AKKS Bergen (977530938) - Øvingslokaler	222	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Aldea AS (918504176)	919	946	946	946	946
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Aldea AS (918504176) - Gjestekunstnerordning	194	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	ALT GÅR BRA (915352561)	105	0	0	0	0



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Amatørkultur og frivillighet	0	7 897	7 897	7 897	7 897
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Amatørkultur og frivillighet - helse- og omsorgsorganisasjoner	429	442	442	442	442
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Amatørkultur og frivillighet – prosjekt, drift og arrangement	5 525	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Amatørkultur og frivillighet - seniororganisasjoner	1 013	1 043	1 043	1 043	1 043
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Amatørkulturrådet i Bergen (892626642)	799	2 375	2 375	2 375	2 375
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Amatørkulturrådet i Bergen (892626642) - Informasjon og markedsføring amatørkultur	552	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Amatørkulturrådet i Bergen (892626642) (engangstilskudd)	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Antikk Musikk (991917276)	76	78	78	78	78
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Apropos Teater (977257212)	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Arbeidsstipend	1 656	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	ArkiVest (977157358)	500	515	515	515	515
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Arna eldrecenter (971505117)	598	656	656	656	656
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Arrangement - profesjonelle	0	1 500	1 500	1 500	1 500
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Arrangement - profesjonelle og bydekkende	1 407	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Arrangementsstøtte - Idrett	1 026	1 057	1 057	1 057	1 057
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Audiatur - Nettbokhandel Martin Martinus Sørhaug (991016260) - Audiatur poesifestival	232	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Avgarde (990 533 652)	103	106	106	106	106
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Barn i byen kulturformidling AS (983201652) - Magasinet Barn i byen	622	640	640	640	640
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Barne- og ungdomsmidler - Idrett	13 292	13 691	13 691	13 691	13 691
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	BCAP AS (925100358) - Gyldenpris kunsthall	500	265	265	265	265
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Ateliergruppe (993620858)	205	211	211	211	211
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Barokk AS (981522338)	155	160	160	160	160
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Big Band (916791801)	311	320	320	320	320
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Brannkorps Historielag () (engangstilskudd)	200	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen domkirke sokn (976994167) - Bergen kirkeautunnale	217	224	224	224	224
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen domkirke sokn (976994167) - Kirkemusikk i Bergen domkirke menighet	613	631	631	631	631
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen døvesenter (939467203) - Døves kultursenter	414	427	427	427	427

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen døvesenter (939467203) - Tilsk. til Døvefor.	288	297	297	297	297
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen filharmoniske kor (983842313)	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen filharmoniske kor (983842313) (engangstilskudd)	100	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen internasjonale filmfestival AS (980555704)	887	913	913	913	913
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen internasjonale kultursenter (992138122)	3 554	3 783	3 783	3 783	3 783
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen internasjonale kultursenter (992138122) - Bergen Internasjonale Musikkfestival BIMF	223	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen jazzforum (985260621)	329	339	339	339	339
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Kickboxing klubb	424	436	436	436	436
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen kirkelige fellesråd (976994434) - Påskefestuken	166	171	171	171	171
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Kommunale Kystkultursenter AS (990031487)	1 441	1 961	1 961	1 961	1 961
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Kommunale Kystkultursenter AS (990031487) - Veteranbåtrute Bergen havn	477	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen kulturforum (982123348)	83	86	86	86	86
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen kunstforening (971122900) - Bergen kunsthall / Landmark	3 755	4 256	4 256	4 256	4 256
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen kunstforening (971122900) - Bergens kunsthall / Festspillutstilling	388	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen kystlag (990654425)	55	57	57	57	57
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Lights (925420808) - engangstilskudd	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Metal Fest (890299032)	357	368	368	368	368
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen musikkteater (988608920)	111	714	714	714	714
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen musikkteater (988608920) (engangstilskudd)	400	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen nasjonale veteranskipshavn	853	1 238	1 238	1 238	1 238
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen nasjonale veteranskipshavn - Fartøyvernkonservator	359	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen nasjonale veteranskipshavn - utredning flytting av havnen til Dreggekaien (engangstilskudd)	200	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen og Hordaland Turlag	786	810	810	810	810
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Sentrum AS (953010070)	250	153	153	153	153
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Sentrum AS (953010070) (engangstilskudd)	2 000	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Spillfestival (921379498)	124	127	127	127	127

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Triathlon Events	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen unge kammerorkester (989707787)	188	194	194	194	194
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen vitensenter AS (989005049) - Energiutstilling (engangstiltak)	1 000	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen vitensenter AS (989005049) - Vilvite-senteret	6 300	6 539	6 539	6 539	6 539
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen vitensenter AS (989005049) - Vilvite-senteret (engangstilskudd)	1 000	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergen Works (918950419)	250	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergens Elektriske Sporvei (990512469) - Veterantrikk Møhlenpris	144	148	148	148	148
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergens kammermusikkforening (987626704)	111	114	114	114	114
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergens tekniske museum (992184477)	382	394	394	394	394
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergensalliansen, U-23 EM Friidrett 2025	4 500	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bergensstriennalen AS (996799298)	5 715	5 886	5 886	5 886	5 886
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bilfri brukmarked Øvregaten (engangstilskudd)	300	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bilfri folkefest bryggen (engangstilskudd)	500	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bioregion Institute (925283258)	250	158	158	158	158
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	BLOKK (997940458)	121	125	125	125	125
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	B-Open (992194146) - B - Open [biennale]	166	171	171	171	171
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Borealis (985703167)	1 544	1 590	1 590	1 590	1 590
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Brak (980850609)	942	970	970	970	970
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Brak (980850609) - Music City Network	107	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Brak (980850609) - Musikkarena	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Buekorps	788	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Buekorpsmuseet i Bergen (982165679)	100	103	103	103	103
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Buzz AS (996223191) - Musikkfondet Buzz AS	832	857	857	857	857
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Bybonden Bergen	616	634	634	634	634
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Byomfattende ungdomsprosjekter og festivaler	326	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Carte Blanche (957214479)	7 103	7 367	7 367	7 367	7 367
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Collegium Musicum (978702724)	608	627	627	627	627

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Connect Vest-Norge (986856013)	320	260	260	260	260
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Dataspillsenteret	250	158	158	158	158
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	De unges orkesterforbund Hordaland (980174093) - De unges orkesterforbund	83	86	86	86	86
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Design region Bergen (992056827)	250	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Design region Bergen (992056827) Bergen Designfestival	166	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Det Vestnorske teater (939734325) - Nynorskens hus	1 532	1 578	1 578	1 578	1 578
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Dominika Minkacz- Sira (914052971) - Open Window Theatre	158	163	163	163	163
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Dragefjellet minifestival (918716513)	50	102	102	102	102
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Dukketeaterverkstedet (920172628)	217	224	224	224	224
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Dukketeaterverkstedet (920172628) (engangstilskudd)	300	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Dyrebeskyttelsen Norge avd. Bergen og Hordaland (988712698) - Dyrenes hus	486	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Dyrebeskyttelsen Norge Bergen og Hordaland (988712698)	25	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Edvard Grieg Kor (915608523)	1 709	1 760	1 760	1 760	1 760
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Elektronisk kunst - prosjekt, drift og lokaler	249	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Elitekorps	424	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Entrée (997033957)	324	334	334	334	334
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Etablering og drift av lokale kulturråd	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Etableringsstipend	0	1 630	1 630	1 630	1 630
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Fartøyvernkonservator	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Festspillene i Bergen (955599535)	10 436	10 749	10 749	10 749	10 749
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Fjordsteam Bergen AS (920042694)	635	654	654	654	654
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Folkemusikkklubben Columbi egg (992509678)	204	210	210	210	210
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Folkeverksteder/makerspaces	673	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Foreningen EKKO (987215933) - Ekko konsertserie	108	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Foreningen EKKO (987215933) - Ekkofestivalen	554	679	679	679	679
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Foreningen Trykkeriet (993782157)	500	515	515	515	515
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Fortidsminneforeningen Bergen og Hordaland avdeling (970576177)	222	228	228	228	228

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Frivillig kulturvern	863	926	926	926	926
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Gatekunst og graffiti - prosjekt, drift og lokaler	161	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	GCE Ocean Technology SA (911 747 669)	0	150	150	150	150
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Gestapomuseets forening (999537294)	54	56	56	56	56
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Grieg internasjonale korfestival (986696059)	111	114	114	114	114
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Grieghallen AS (920945554) - refusjon til lag og organisasjoner	887	913	913	913	913
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Grieghallen Utbygging AS (926477307) - Utrednings- og planleggingsarbeid Griegkvartalet (engangstilskudd)	0	1 000	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Henning Bergsvåg - Poesidigg	80	83	83	83	83
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	History disposal unit (982250803) - Wrap driftstilskudd	262	270	270	270	270
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Hordaland idrettskrets (944773738) - Antidoping og utdanning	106	109	109	109	109
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Hordaland idrettskrets (944773738) - Olympiatoppen Vest - Basistilskudd	715	736	736	736	736
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Hordaland Kunstsenter (959917485) - Hordaland Kunstnersentrum sommerutstilling	122	126	126	126	126
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Human-Etisk Forbund Bergen lokallag (978628729) - Støtte til leie av lokaler til Humanistisk konfirmasjon og navnefest	0	250	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Idrett Bergen Sør – Aktivitetstilskudd	371	382	382	382	382
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Idrettsklynge Vest AS (927384434)	0	200	200	200	200
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Idrettslaget Bjarg	2 600	2 600	2 600	1 900	1 200
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Idrettslaget Bjarg (engangstilskudd)	0	3 800	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Idrettsrådet i Bergen (971348593) - Basistilskudd	868	895	895	895	895
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Idun Vik (914734746) – Cornerstone Bergen dramatikfestival	155	160	160	160	160
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Impact HUB Bergen AS (995802961)	250	158	158	158	158
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Instrumenttilskudd kor, korps og orkester	662	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Internasjonal kunst- og kulturutveksling	2 019	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Internasjonal kunst- og kulturutveksling – Rask respons	200	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kiosken studio (925141275)	186	192	192	192	192
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kirkelig dialogsenter (914536367)	0	170	170	170	170
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Klimamidler - Miljøsertifisering	0	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Klimamidler - Pool for scenografi, kostymer etc.	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	KODE Kunstmuseer og komponisthjem (990269343)	64 713	73 160	73 160	73 160	73 160
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	KODE Kunstmuseer og komponisthjem (990269343) - Magasiner KODE	5 263	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	KODE Kunstmuseer og komponisthjem (990269343) - Stenersenbygget	864	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kompani13 DA (914242444)	158	163	163	163	163
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kor, korps og orkester - barn, unge og studenter	1 467	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kor, korps og orkester - voksne	1 044	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kor, korps, buekorps og orkester	0	4 900	4 900	4 900	4 900
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Krabatene v/Irene Ahnéll (981780299)	81	83	83	83	83
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Krabatene v/Irene Ahnéll (981780299) (engangstilskudd)	110	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	KRAFT Bergen AS (999537804)	665	685	685	685	685
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kritikk og teoriutvikling - prosjekt	571	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kultur- og fritidsaktiviteter for mennesker med utviklingshemming	262	308	308	308	308
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kultur- og fritidsorganisasjoner for barn, unge og studenter	1 997	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kultur Vest AS (995683679)	366	377	377	377	377
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kulturhuset sentrum I/S (975661830) - Kulturhuset Sentrum - Ytre Arna	163	168	168	168	168
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kulturhuset Østre AS (913106695)	1 103	1 136	1 136	1 136	1 136
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kulturlos	205	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kulturstipend og -priser	2 284	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kunst og næring - prosjekt	939	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kunstformidling for barn og unge	1 494	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kunstgarasjen (913838572)	682	703	703	703	703
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kunstkollektivet AS (920245749) - Styrket kulturtilbud Fyllingsdalen	0	3 000	3 000	3 000	3 000
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kunstlogen AS (915459579) – Julemarked for design, kunst og kunsthåndverk	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Kunstnerverksteder (988845256) - Kunstnerverksteder - C. Sundsgt.	511	526	526	526	526
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Laksevåg Bordtennisklubb	265	273	273	273	273
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Laksevåg kulturhistoriske forening (976590449)	471	485	485	485	485

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Litteratur - profesjonelle	0	650	650	650	650
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Litteratur - prosjekt, drift og lokaler	445	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Lokale kulturpriser bydeler	185	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Marie Nerland (984144792) - Volt	304	313	313	313	313
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Matarena AS	500	515	515	515	515
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Media Region Bergen (913514793)	450	464	464	464	464
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Mediefondet Zefyr AS (989661752)	997	1 027	1 027	1 027	1 027
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Mediefondet Zefyr AS (989661752) - Produksjonsmidler	1 053	1 084	1 084	1 084	1 084
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Memoar (915636926)	105	108	108	108	108
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Meningsfull oppvekst for barn og unge i bydelen Ytrebygda (986231935) - Mobyttstiftelsen - drift av Søreidehuset	222	228	228	228	228
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Museer - formidling og kunnskapsproduksjon	616	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Musikk - profesjonelle	0	2 810	2 810	2 810	2 810
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Musikk - prosjekt, drift og lokaler	2 177	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Nasjonalforeningens helselag for eldre i Bergen (857752422)	3 703	3 894	3 894	3 894	3 894
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Nasjonalt kompetansesenter for immateriell kulturarv	359	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Nattjazz (971349123)	1 680	1 731	1 731	1 731	1 731
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	NCE Finance Innovation	250	158	158	158	158
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	NCE Maritime cleantech (996700275)	250	158	158	158	158
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	NONEDA - Norsk nettverk for dataspillbedrifter (924586737)	214	221	221	221	221
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Nordhordland Veteranbåtlag (983395430) - Vedlikehold Oster	83	86	86	86	86
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Nordiske mediedager (990298041)	554	571	571	571	571
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Nordvik vel (918020276)	87	89	89	89	89
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Norges korforbund Hordaland (976539419)	222	228	228	228	228
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Norges musikkorps forbund Hordaland (971561068)	277	479	479	479	479
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Norges musikkorps forbund Hordaland (971561068) - NM i Brass	194	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Norges svømmeforbund (939102671) - Elitesatsing svømming og stup	309	318	318	318	318

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Norsk forfattersentrum (960498615) - Festspillforfatteren	111	114	114	114	114
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Norsk jernbaneklubb, gamle Vossebanen (971350814) - Veterantogget Garnes - Midtun	948	976	976	976	976
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Norway Fringe Festival AS (920670202)	105	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	NOSCA Clean Oceans (980997006)	250	158	158	158	158
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Ny musikk Bergen (997774515)	255	263	263	263	263
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Nye idrettstiltak og egenorganisert fysisk aktivitet	1 026	1 057	1 057	1 057	1 057
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Opera Bergen (991905030) - Sommeropera	386	397	397	397	397
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Opera Bergen (991905030) (engangstilskudd)	2 000	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	PALMERA (916627939)	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Pamflett (917017571) - Pamflett/Bergen Art Book Fair	168	173	173	173	173
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Perfect sounds forever DA (996507491)	194	200	200	200	200
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Performance art Bergen (997615034)	139	143	143	143	143
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Piksel produksjoner LTD (993164046)	332	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Playdate (997956591)	89	91	91	91	91
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Presteboligen i Arna	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Profesjonelle kunst- og kulturtiltak - Design (tilskuddsordning)	255	8	8	8	8
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Proptech Innovation (921975015)	250	158	158	158	158
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Proscen - Produsentenhet for scenekunst (993173487)	443	457	457	457	457
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Prosjektmidler næring	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Raftostiftelsen (877155102) - Raftohuset - Drift av kulturhus	1 108	1 142	1 142	1 142	1 142
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Raptus - Bergen tegneseriefestival (980566013)	177	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Redningsselskapet	750	773	773	773	773
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Regnbuedagene i Bergen AS (922171181)	647	19	19	19	19
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Regnbuedagene i Bergen AS (922171181) (engangstilskudd)	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Rikskonsertene (974761114) - Kommunal egenandel Rikskonsertene	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	S12 Galleri og verksted DA (988208833)	463	587	587	587	587
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	S12 Galleri og Verksted DA (988208833) - Søndagsskolen	111	0	0	0	0



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Salt (986356991) - Fritt spillerom (Salt kulturskole)	408	220	220	220	220
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Bergen (998169852)	0	313	313	313	313
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Samlingsgjennomgang for museer	616	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Scenekunst - profesjonelle	0	1 800	1 800	1 800	1 800
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Scenekunst - prosjekt, drift og lokaler	1 556	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Skolekorps - beste korps fra Bergen i junior - NM i Brass og janitsjar	106	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	SMB 99 (928641791)	250	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Sofus Madsen Skulpturmuseum (919095431)	79	81	81	81	81
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Soltun besøksgard AS (928848248)	166	371	371	371	371
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Soltun besøksgard AS (928848248) (engangstilskudd)	400	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	StartupLab Bergen	250	400	400	400	400
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen 3,14 Hordaland internasjonale fylkesgalleri (971349875) - Galleri 3,14 - Kunstformidling barn og unge	54	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	STIFTELSEN BARRATT DUE MUSIKKINSTITUTT (960472675) - Unge talenter	263	271	271	271	271
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen dansesenter (977232090)	720	908	908	908	908
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen dansesenter (977232090) - Escape	166	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen internasjonale litteraturfestival for sakprosa og skjønnlitteratur (923217614)	428	441	441	441	441
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Bergen Internasjonale Teater - Teatergarasjen	4 586	5 803	5 803	5 803	5 803
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Oktoberdans / Meteor	831	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Prøverommet	248	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen Kjøtt (922635471)	1 127	1 160	1 160	1 160	1 160
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen Kjøtt (922635471) (engangstilskudd)	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen music fest (976249453) - Bergenfest	908	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen music fest (976249453) - Ungdomskonserter Bergensfest	277	285	285	285	285
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen Nasjonale Opera (889288892)	5 935	6 151	6 151	6 151	6 151
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen Nasjonale Opera (889288892) (engangstilskudd)	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergen senter for elektronisk kunst (881948222)	1 101	1 134	1 134	1 134	1 134

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bergenssølvet (994085492) - Ved KODE Kunstmuseer og Komponisthjem	160	165	165	165	165
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen BIT20 ensemble (971349670)	1 519	1 565	1 565	1 565	1 565
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024)	15 015	15 874	15 874	15 874	15 874
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Regionalt pilegrimssenter	444	458	458	458	458
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Brannhistorie	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Brannmuseet: magasinering av veteranbrannbiler	316	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Publikumsbygg (engangstilskudd)	2 000	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Cinemateket i Bergen (971350539)	495	510	510	510	510
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen D/S Stord I (889955732) - Vedlikehold D/S Stord I	111	114	114	114	114
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen dyrebeskyttelsen i Bergen (979303793)	90	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Espeland fangeleir og Gestapohuset i Veiten 3 (881585952) (engangstilskudd)	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen fargespill (996906175)	1 319	1 359	1 359	1 359	1 359
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Klosteret 17	80	82	82	82	82
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Designinkubator	177	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Gjestekunstnerordning USF	610	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Kulturhuset USF [inkl Domino I/Arenaprojektet]	7 516	7 741	7 741	7 741	7 741
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Utviklingsprosjekt Arena USF	173	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Lenken. Gestapohuset og Espeland fangeleir (881585952)	1 278	1 316	1 316	1 316	1 316
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Lenken. Gestapohuset og Espeland fangeleir (881585952) (engangstilskudd)	100	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Litteraturhuset i Bergen (993607312)	1 608	2 057	2 057	2 057	2 057
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Litteraturhuset i Bergen (993607312) (engangstilskudd)	1 000	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Lydgalleriet (991284362)	685	705	705	705	705
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Maritimt Forum Bergensregionen (974332183)	250	158	158	158	158
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Museum Vest (987669586)	22 571	23 375	23 375	23 375	23 375
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Museum Vest (987669586) - Gjennomføring av årlige Hansadager	147	152	152	152	152
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Museum Vest (987669586) - Husleie Norges fiskerimuseum	0	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Museum Vest (987669586) - Museumslosen	108	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Musicanord (977154200)	104	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen musikkselskapet Harmonien (976619005) - Ung Symfoni/Bergen Filharmoniske Ungdomsorkester	277	285	285	285	285
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970)	2 120	2 183	2 183	2 183	2 183
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970) - Styrket kulturtilbud Fyllingsdalen	0	2 000	2 000	2 000	2 000
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970) (engangstilskudd)	500	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen prof. Jiri Hlinka klaverakademi (992861843)	100	103	103	103	103
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874)	2 135	2 216	2 216	2 216	2 216
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874) - Engangstilskudd	1 500	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Sesam (971500395)	1 759	2 001	2 001	2 001	2 001
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Sesam (971500395) - Tilskudd til frivillighetoppfølging	54	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Sesam (971500395) - Tilskudd til koordinering av frivillige	55	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Solhovden (977155711)	144	148	148	148	148
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Spillhus Bergen (824751862)	2 090	2 152	2 152	2 152	2 152
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftelsen Vestnorsk Jazzsenter (979 913 583)	997	1 027	1 027	1 027	1 027
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftinga Museumssenteret i Hordaland (971349743)	2 068	2 358	2 358	2 358	2 358
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stiftinga Museumssenteret i Hordaland (971349743) - Norsk Tekstilindustrimuseum - skoleavdelingen	216	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stimuleringsmidler til aktivitet og inkludering	1 488	1 532	1 532	1 532	1 532
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Stipend og priser	859	885	885	885	885
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Studentkulturhuset i Bergen AS (973199986) - Akademiske kvarter	311	320	320	320	320
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Studentkulturhuset i Bergen AS (973199986) - Akademiske kvarter (engangstilskudd)	100	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Støtte til private anlegg	16 615	24 113	24 113	24 113	24 113
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Støtte til private anlegg (engangstilskudd)	7 000	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Sydneshalvøyen kulturhistoriske lag (925310042) - Historietorget	53	54	54	54	54
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Syv Mil (922140618)Syv Mil (922140618) - SHIFTIT	150	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Sædalen idrettslag - engangstilskudd	5 000	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Søkbar tilskuddsordning for dyrevernorganisasjoner	642	661	661	661	661
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tag Team Studio (995544571)	321	330	330	330	330
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Talentmidler - søkbar ordning	318	327	327	327	327
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Talentutvikling	103	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Teaterdrift Bergen AS (997764927) - Cornerteateret	2 300	2 369	2 369	2 369	2 369
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tekstallianse (922839549)	211	217	217	217	217
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tellevik kystfort (912314553)	237	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tellevik kystfort (912314553) (engangstilskudd)	400	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	The seafood innovation cluster AS (913268865)	250	153	153	153	153
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tidsskrift og podcast – prosjekt, drift og lokaler	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	TIF Viking - Sprek viking	129	132	132	132	132
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	TIF Viking med fokus på integreringstiltak	189	195	195	195	195
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tilskudd til frivilligsentraler	6 868	3 188	3 188	3 188	3 188
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tilskudd til grønn og bærekraftig omstilling - søkbar ordning	2 118	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tilskudd til kor på særlig høyt nivå	424	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tilskudd til næringsutvikling - søkbar ordning	3 063	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Torgdagen i Bergen (982903874)	83	86	86	86	86
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Transiteatret-Bergen (985934045)	449	462	462	462	462
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Trond Mohn Games As	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tveiterås skolekorps (977264685)	81	84	84	84	84
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tverrfaglig - profesjonelle	0	1 450	1 450	1 450	1 450
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Tverrfaglig - prosjekt, drift og lokaler	1 177	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Ung i kor - vest (988945722) - Barn synger!	222	228	228	228	228
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Unison AS (985298513) - Kulturnatt	443	457	457	457	457
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Unity Spark (912443965) (engangstilskudd)	500	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Urbant landbruk	415	428	428	428	428
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	USF Verftet for tilrettelegging av aktivitet på Dikkedokken (971348372) – engangstilskudd	0	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Byrådsavdeling	Tilskuddsmottaker (tekst)	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Utvikling av ny kompetanseklynge	0	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vagant AS (919063122) - Tidsskriftet Vagant	214	221	221	221	221
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Validé AS – NSCC (916 541 554)	0	100	100	100	100
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vedlikehold av ikke-kommunale kultur og museumsbygg	2 634	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vedlikehold av ikke-kommunale kulturbygg	790	3 124	3 124	3 124	3 124
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vestlandets innovasjonsselskap AS (987753153) - Eitri Medical Incubator	250	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vestlandets innovasjonsselskap AS (987753153) - Nyskapingsparken	500	765	765	765	765
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vestlandske teatersenter (933878457)	1 039	1 071	1 071	1 071	1 071
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vestnorsk filmsenter AS (974332981)	1 693	1 744	1 744	1 744	1 744
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Bransjeutviklende midler	2 217	2 948	2 948	2 948	2 948
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Filmveksthuset BAKOM	535	551	551	551	551
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Vestnorsk Filmsenter AS manusutvikling	665	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Veteranbåtlaget Sjødampsprøite 1 (925908975)	200	206	206	206	206
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Veteransklaget fjordabåten (980874737) - Vedlikehold MF Granvin	111	114	114	114	114
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vibeke Flesland Havre Produksjoner (987275197)	162	167	167	167	167
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vill Vill Vest (816 956 412)	613	631	631	631	631
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Visit Bergen (970120580)	4 200	3 926	3 926	3 926	3 926
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	VISP (994520911)	305	314	314	314	314
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Visuell kunst - profesjonelle	0	2 460	2 460	2 460	2 460
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Visuell kunst - prosjekt, drift og lokaler	1 709	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Vulcanus taubåtkompani (994872486) - Vedlikehold Vulcanus	111	114	114	114	114
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Ymse kulturformål - prosjekt, drift og lokaler	445	0	0	0	0
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Ytre Arna museum (999029159)	98	101	101	101	101
7 - Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett	Åsane rideklubb	0	400	400	400	400
<b>Totalsum</b>		<b>474 562</b>	<b>430 987</b>	<b>425 937</b>	<b>425 237</b>	<b>424 537</b>

I det følgende vises først de konkrete tilskuddene og deretter de søkbare ordningene for 2025. Listene er sortert per byrådsavdeling som yter tilskuddene.

## Tilskuddsliste

### Tilskuddsliste til konkrete mottakere

#### Byrådsleders avdeling

Beløp i 1000

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Administrasjon	Tilskudd FN-sambandet - Internasjonal uke		0	162
Administrasjon	Universitetet i Bergen - Utdanning i Bergen		596	579
			<b>596</b>	<b>741</b>
			<b>596</b>	<b>741</b>

#### Byrådsavdeling for finans

Beløp i 1000

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Administrasjon	Fair play bygg & anlegg Vestland		317	308
			<b>317</b>	<b>308</b>
			<b>317</b>	<b>308</b>

#### Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg

Beløp i 1000

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Forebyggende arbeid helse og sosial	MSO-Bergen, medisineres seksualopplysning		0	46
Forebyggende arbeid helse og sosial	Bergen Turlag - Folkehelsekoordinator		0	318
			<b>0</b>	<b>364</b>
Andre velferdstiltak eldre	Bergen Røde Kors Hjelpekorps		0	19
			<b>0</b>	<b>19</b>
Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Foreningen Norges døvblinde		85	81
Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) Bergen		420	402
Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Landsforeningen for hjerte- og lungesyke - Bergen		169	162
Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Norges Blindeforbund i Hordaland		192	184
Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Bergen Døvesenter		864	828
			<b>1 730</b>	<b>1 657</b>
Andre velferdstiltak utviklingshemmede	TV BRA		0	800
			<b>0</b>	<b>800</b>
			<b>1 730</b>	<b>2 840</b>

**Byrådsavdeling for barnehage og skole**

Beløp i 1000

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Vanlig grunnskoleundervisning	Fargespill		0	275
Vanlig grunnskoleundervisning	Nærmiljøpakke - inkl.søknad om tilskudd		0	761
Vanlig grunnskoleundervisning	Ungt entreprenørskap		0	631
			<b>0</b>	<b>1 667</b>
SFO basistilbud	Tilskudd til private SFO		0	2 324
SFO basistilbud	Tilskudd til private SFO for barn med spesielle behov i 5. -7. trinn	Tilskuddet var i 2024 lagt feil, og fremkom ikke av tilskuddslisten. Totalt var det i 2024 avsatt 318.000	100	18
			<b>100</b>	<b>2 342</b>
			<b>100</b>	<b>4 009</b>

**Byrådsavdeling for byutvikling**

Beløp i 1000

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Grøntfaglig planlegging	Stiftelsen Det norske Arboret		371	436
Grøntfaglig planlegging	Bergen Turlag		222	2 661
			<b>592</b>	<b>3 097</b>
Parkdrift	Sommerstell av 1000-årsstedet i Fana		38	45
			<b>38</b>	<b>45</b>
Klima og miljøtiltak	Stiftelsen Lystgården (918687394)		570	670
Klima og miljøtiltak	Bærekraftig liv		349	410
			<b>919</b>	<b>1 081</b>
Naturforvaltning	Bergen Elveforum		135	159
Naturforvaltning	Bergen Skog- og trøplantingsselskap		305	359
Naturforvaltning	Bergens Skog- og trøplantingsselskap, forvaltning byfjell/Smørås		91	107
			<b>531</b>	<b>625</b>
Kulturminnevern	Stiftelsen Bryggen		1 069	1 258
			<b>1 069</b>	<b>1 258</b>
			<b>3 149</b>	<b>6 105</b>

**Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold**

Beløp i 1000

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Norges handikapforbund, Region Sørvest (986986847)		171	171
			<b>171</b>	<b>171</b>
Andre velferdstiltak psykisk helse	Fontenehuset Bergen		4 882	4 882

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Andre velferdstiltak psykisk helse	Amalie Skrams hus		5 929	5 174
Andre velferdstiltak psykisk helse	Informasjonssenteret Hieronimus		396	396
Andre velferdstiltak psykisk helse	Kirkens SOS i Bjørgvin		1 153	1 153
Andre velferdstiltak psykisk helse	Blå Kors Bergen - Kompasset		760	760
Andre velferdstiltak psykisk helse	Landsforeningen for pårørende innen psykiatri LPP Bergen		416	416
Andre velferdstiltak psykisk helse	LEVE - forening for etterlatte etter selvmord		385	385
Andre velferdstiltak psykisk helse	Psykiatralliansen	Utgående tiltak	1 693	2 293
Andre velferdstiltak psykisk helse	ROS Senter for spiseforstyrrelser	Utgående tiltak	2 359	3 159
Andre velferdstiltak psykisk helse	Sammen - Studentenes psykiske helsetjeneste	Utgående tiltak	1 300	2 000
Andre velferdstiltak psykisk helse	Spillavhengighet Norge		177	177
Andre velferdstiltak psykisk helse	PitStop	Utgående engangstiltak	0	650
Andre velferdstiltak psykisk helse	Alf AS	Teknisk endring i budsjettet	0	1 000
Andre velferdstiltak psykisk helse	KIL Fond Bergen Omegn		100	100
Andre velferdstiltak psykisk helse	LINK Bergen	Utgående engangstiltak	0	200
Andre velferdstiltak psykisk helse	Aldri alene		100	0
			<b>19 649</b>	<b>22 744</b>
Andre velferdstiltak rus	Frelsesarmeen i Solheimsviken - Aktiv ferie		0	300
Andre velferdstiltak rus	LISA-gruppene		585	585
Andre velferdstiltak rus	ProLar Nett		325	325
Andre velferdstiltak rus	A-larm		100	100
Andre velferdstiltak rus	Blå Kors Norge Steg for Steg		500	500
Andre velferdstiltak rus	Kirkens Bymisjon diverse tiltak	Alle tiltak samlet på et sted	4 000	0
			<b>5 510</b>	<b>1 810</b>
Legetjeneste	Kirkens Bymisjon - Helsesenter for papirløse migranter	Utgående engangstiltak	0	500
			<b>0</b>	<b>500</b>
Sosial rådgivning og veiledning	Regnbuedagene i Bergen AS (922171181)	Det har vært en organisatorisk endring (Kultur)	750	0
Sosial rådgivning og veiledning	FRI Bergen og Hordaland		966	966
Sosial rådgivning og veiledning	Jussformidlingen		192	192
Sosial rådgivning og veiledning	Kirkens Bymisjon - Home-Start Familiekontakten, Empo Flerkulturelt Ressurscenter og Bamsehiet		4 500	4 455
Sosial rådgivning og veiledning	Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)		0	148



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Sosial rådgivning og veiledning	Matsentralen Bergen	Utgående engangstiltak kr. 800.000. diff. gjelder omdisponering	515	1 300
Sosial rådgivning og veiledning	MO-LA Stiftelsen		191	191
Sosial rådgivning og veiledning	Papillon		500	878
Sosial rådgivning og veiledning	Pust i bakken / Slettebakken menighet		0	58
Sosial rådgivning og veiledning	Skeiv Verden Vest		800	926
Sosial rådgivning og veiledning	Stiftelsen krigsveteranenes minne - Kronstad Hovedgård		460	460
Sosial rådgivning og veiledning	Stiftelsen Robin Hood-huset	Utgående tiltak	3 900	4 300
Sosial rådgivning og veiledning	Wayback Bergen		250	250
Sosial rådgivning og veiledning	Møhlenpris idrettslag (996138666)		462	462
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors – Flyktningguide	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	0	499
Sosial rådgivning og veiledning	8 Mars initiativet i Bergen (918502645)		31	31
Sosial rådgivning og veiledning	Norsk Folkehjelp Bergen (977257131) – DiMe-prosjektet		503	503
Sosial rådgivning og veiledning	Skeivt Kristent nettverk (924329491)		200	308
Sosial rådgivning og veiledning	Springbrett for ungdom (926813366) (engangstilskudd)		150	0
Sosial rådgivning og veiledning	Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) (engangstilskudd)	Utgående engangstiltak	0	300
Sosial rådgivning og veiledning	Det jødiske samfunn i Bergen (926644211)		150	150
Sosial rådgivning og veiledning	Kveldsvakten	Utgående engangstiltak	0	150
Sosial rådgivning og veiledning	Joy Bergen	Nytt tilskudd	100	0
Sosial rådgivning og veiledning	Unity Spark	Nytt tilskudd	200	0
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde kors diverse tiltak	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	3 739	0
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Døråpner	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	0	368
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Fellesverket	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	0	1 629
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Gatemegling	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	0	159
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Nettverk etter soning	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	0	158
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Norsktrening	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	0	197
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Støttespiller for unge flyktninger	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	0	314
Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Uavhengige Sosialrådgivning (BUS) - Høgskulen på Vestlandet		0	63
Sosial rådgivning og veiledning	Caritas Bergen		300	421
			<b>18 858</b>	<b>19 836</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Støtte til krisetiltak	Amathea - veiledningsstjeneste for gravide		451	451
Støtte til krisetiltak	Nok. Bergen		217	217
			<b>668</b>	<b>668</b>
Rusbehandling, råd og veiledning	Evangeliesenteret		250	500
Rusbehandling, råd og veiledning	Kirkens bymisjon - Ungdomstiltaket V13	Se Kirkens Bymisjon diverse tiltak	0	3 255
Rusbehandling, råd og veiledning	Stiftelsen CRUX Kalfarhuset oppfølgingssenter		2 200	2 258
Rusbehandling, råd og veiledning	Idrett Bergen Sør - Utrustet		200	53
Rusbehandling, råd og veiledning	Albatrossen Ettervernssenter		3 160	3 160
			<b>5 810</b>	<b>9 226</b>
Lavterskeltiltak for rusavhengige	Sammen Senteret Laksevåg - IOGT Norge		550	399
Lavterskeltiltak for rusavhengige	Stiftelsen Sesam		600	600
Lavterskeltiltak for rusavhengige	Blå Kors Bergen - Hvite Bånd Dagsenter		2 243	2 143
Lavterskeltiltak for rusavhengige	Kirkens Bymisjon - Gatenernearbeid	Se Kirkens Bymisjon diverse tiltak)	0	888
Lavterskeltiltak for rusavhengige	Foreningen for human narkotikapolitikk		125	150
Lavterskeltiltak for rusavhengige	Huset Bergen AS		5 000	5 000
			<b>8 518</b>	<b>9 180</b>
Utekontakt	Bergen Røde Kors - Arbeid mot menneskehandel	Se Bergen Røde kors diverse tiltak	0	305
			<b>0</b>	<b>305</b>
Økonomisk sosialhjelp - individrettet	Springbrett for ungdom (926813366) (engangstilskudd)	Utgående engangstiltak	0	100
Økonomisk sosialhjelp - individrettet	Familiestøtten Bergen	Utgående engantilskudd kr. 500.000, Omdisponering 250.000	250	500
			<b>250</b>	<b>600</b>
Overføring til andre trossamfunn	Human-Etisk Forbund Bergen lokallag (978628729) - Støtte til leie av lokaler til Humanistisk konfirmasjon og navnefest	Flytting av tilskudd mellom avdelinger - organisatorisk endring (Kultur)	0	250
Overføring til andre trossamfunn	Kirkelig dialogsenter (914536367)	Flytting av tilskudd mellom avdelinger - organisatorisk endring (Kultur)	0	170
Overføring til andre trossamfunn	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Bergen (998169852)	Flytting av tilskudd mellom avdelinger - organisatorisk endring (Kultur)	0	313
			<b>0</b>	<b>733</b>
			<b>59 434</b>	<b>65 773</b>

**Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett**

Beløp i 1000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Barne- og ungdomskulturtilskudd	AKKS Bergen (977530938)	En linje	681	355
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Meningsfull oppvekst for barn og unge i bydelen Ytrebygda (986231935) - Mobystiftelsen - drift av Søreidehuset		228	222
Barne- og ungdomskulturtilskudd	S12 Galleri og Verksted DA (988208833) - Søndagsskolen	En linje	0	111
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Barn i byen kulturformidling AS (983201652) - Magasinet Barn i byen		640	622
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen 3,14 Hordaland internasjonale fylkesgalleri (971349875) - Galleri 3,14 - Kunstformidling barn og unge	En linje	0	54
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen Bergen dansesenter (977232090)	En linje	908	720
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen Bergen dansesenter (977232090) - Escape	En linje	0	166
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen Bergen music fest (976249453) - Ungdomskonserter Bergensfest		285	277
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen fargespill (996906175)		1 359	1 319
Barne- og ungdomskulturtilskudd	AKKS Bergen (977530938) - Eggstockfestivalen	En linje	0	144
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen musikksekskapet Harmonien (976619005) - Ung Symfoni/Bergen Filharmoniske Ungdomsorkester		285	277
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970)		2 183	2 120
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Teaterdrift Bergen AS (997764927) - Cornerteateret		2 369	2 300
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Ung i kor - vest (988945722) - Barn synger!		228	222
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Vestlandske teatersenter (933878457)		1 071	1 039
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Bergen døvesenter (939467203) - Tilsk. til Døvefor.		297	288
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen Spillhus Bergen (824751862)		2 152	2 090
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Salt (986356991) - Fritt spillerom (Salt kulturskole)		220	408
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970) (engangstilskudd)		0	500
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970) - Styrket kulturtilbud Fyllingsdalen		2 000	0
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Kunstkollektivet AS (920245749) - Styrket kulturtilbud Fyllingsdalen		3 000	0
Barne- og ungdomskulturtilskudd	De unges orkesterforbund Hordaland (980174093) - De unges orkesterforbund		86	83
			<b>17 994</b>	<b>13 317</b>
Vitensenter	Bergen vitensenter AS (989005049) - Energiutstilling (engangstiltak)		0	1 000
Vitensenter	Bergen vitensenter AS (989005049) - Vilvite-senteret (engangstilskudd)		0	1 000
Vitensenter	Bergen vitensenter AS (989005049) - Vilvite-senteret		6 539	6 300

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
			<b>6 539</b>	<b>8 300</b>
Andre næringsformål	Impact HUB Bergen AS (995802961)		158	250
Andre næringsformål	Media Region Bergen (913514793)		464	450
Andre næringsformål	Stiftelsen Maritimt Forum Bergensregionen (974332183)		158	250
Andre næringsformål	The seafood innovation cluster AS (913268865)		153	250
Andre næringsformål	NCE Maritime cleantech (996700275)		158	250
Andre næringsformål	Dataspillsenteret		158	250
Andre næringsformål	NCE Finance Innovation		158	250
Andre næringsformål	Matarena AS		515	500
Andre næringsformål	StartupLab Bergen		400	250
Andre næringsformål	NOSCA Clean Oceans (980997006)		158	250
Andre næringsformål	Bioregion Institute (925283258)		158	250
Andre næringsformål	Bergen Works (918950419)		0	250
Andre næringsformål	SMB 99 (928641791)		0	250
Andre næringsformål	Vestlandets innovasjonsselskap AS (987753153) - Eitri Medical Incubator		0	250
Andre næringsformål	Proptech Innovation (921975015)		158	250
Andre næringsformål	Bergen Sentrum AS (953010070) (engangstilskudd)		0	2 000
Andre næringsformål	Unity Spark (912443965) (engangstilskudd)		0	500
Andre næringsformål	Visit Bergen (970120580)		3 926	4 200
Andre næringsformål	GCE Ocean Technology SA (911 747 669)		150	0
Andre næringsformål	Validé AS – NSCC (916 541 554)		100	0
Andre næringsformål	Bergen Sentrum AS (953010070)		153	250
Andre næringsformål	Vestlandets innovasjonsselskap AS (987753153) - Nyskapingsparken		765	500
Andre næringsformål	Connect Vest-Norge (986856013)		260	320
Andre næringsformål	Design region Bergen (992056827)		0	250
			<b>8 144</b>	<b>12 220</b>
Landbruk	Stiftelsen dyrebeskyttelsen i Bergen (979303793)		0	90
Landbruk	Bybonden Bergen		634	616
Landbruk	Soltun besøksgard AS (928848248)		371	166
Landbruk	Soltun besøksgard AS (928848248) (engangstilskudd)		0	400
Landbruk	Dyrebeskyttelsen Norge avd. Bergen og Hordaland (988712698) - Dyrenes hus		0	486
Landbruk	Dyrebeskyttelsen Norge Bergen og Hordaland (988712698)		0	25
			<b>1 005</b>	<b>1 783</b>
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bergenssløvet (994085492) - Ved KODE Kunstmuseer og Komponisthjem		165	160
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024)	En linje	15 874	15 015
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Brannmuseet: magasinering av veteranbrannbiler	En linje	0	316
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Museum Vest (987669586)		23 375	22 571
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Museum Vest (987669586) - Gjennomføring av årlige Hansadager		152	147
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Museum Vest (987669586) - Museumslosen		0	108

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874)		2 216	2 135
Kulturhistoriske museer	Stiftinga Museumssenteret i Hordaland (971349743)	En linje	2 358	2 068
Kulturhistoriske museer	Stiftinga Museumssenteret i Hordaland (971349743) - Norsk	En linje	0	216
Kulturhistoriske museer	Tekstilindustrimuseum - skoleavdelingen			
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Regionalt pilegrimssenter		458	444
Kulturhistoriske museer	ArkiVest (977157358)		515	500
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874) - Engangstilskudd		0	1 500
Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Publikumsbygg (engangstilskudd)		0	2 000
			<b>45 112</b>	<b>47 180</b>
Kulturvern	Bergen Kommunale Kystkultursenter AS (990031487)	En linje	1 961	1 441
Kulturvern	Bergen Kommunale Kystkultursenter AS (990031487) - Veteranbåtrute Bergen havn	En linje	0	477
Kulturvern	Fjordsteam Bergen AS (920042694)		654	635
Kulturvern	Fortidsminneforeningen Bergen og Hordaland avdeling (970576177)		228	222
Kulturvern	Gestapomuseets forening (999537294)		56	54
Kulturvern	Laksevåg kulturhistoriske forening (976590449)		485	471
Kulturvern	Nordhordland Veteranbåtlag (983395430) - Vedlikehold Oster		86	83
Kulturvern	Norsk jernbaneklubb, gamle Vossebanen (971350814) - Veterantoget Garnes - Midtun		976	948
Kulturvern	Sofus Madsen Skulpturmuseum (919095431)		81	79
Kulturvern	Stiftelsen D/S Stord I (889955732) - Vedlikehold D/S Stord I		114	111
Kulturvern	Stiftelsen Lenken. Gestapohuset og Espeland fangeleir (881585952)		1 316	1 278
Kulturvern	Tellevik kystfort (912314553)		0	237
Kulturvern	Torgdagen i Bergen (982903874)		86	83
Kulturvern	Veteranskipslaget fjordabåten (980874737) - Vedlikehold MF Granvin		114	111
Kulturvern	Vulcanus taubåtkompani (994872486) - Vedlikehold Vulcanus		114	111
Kulturvern	Ytre Arna museum (999029159)		101	98
Kulturvern	Memoar (915636926)		108	105
Kulturvern	Sydneshalvøyen kulturhistoriske lag (925310042) - Historietorget		54	53
Kulturvern	Veteranbåtlaget Sjødampsprøite 1 (925908975)		206	200
Kulturvern	Bergen kystlag (990654425)		57	55
Kulturvern	Bergen nasjonale veteranskipshavn - Fartøyvernkonservator	En linje	0	359
Kulturvern	Bergen Brannkorps Historielag () (engangstilskudd)		0	200

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Kulturvern	Bergen nasjonale veteranskipshavn	En linje	1 238	853
Kulturvern	Tellevik kystfort (912314553) (engangstilskudd)		0	400
Kulturvern	Bergen nasjonale veteranskipshavn - utredning flytting av havnen til Dreggekaaien (engangstilskudd)		0	200
Kulturvern	Stiftelsen Lenken. Gestapohuset og Espeland fangeleir (881585952) (engangstilskudd)		0	100
Kulturvern	Bergens Elektriske Sporvei (990512469) - Veterantrikk Møhlenpris		148	144
Kulturvern	Bergens tekniske museum (992184477)		394	382
Kulturvern	Buekorpsmuseet i Bergen (982165679)		103	100
			<b>8 681</b>	<b>9 589</b>
Kunstmusèer	KODE Kunstmuseer og komponisthjem (990269343)	En linje	73 160	64 713
Kunstmusèer	KODE Kunstmuseer og komponisthjem (990269343) - Stenersenbygget	En linje	0	864
Kunstmusèer	KODE Kunstmuseer og komponisthjem (990269343) - Magasiner KODE	En linje	0	5 263
			<b>73 160</b>	<b>70 840</b>
Scenekunst	Det Vestnorske teater (939734325) - Nynorskens hus		1 578	1 532
Scenekunst	Kompani13 DA (914242444)		163	158
Scenekunst	Krabortene v/Irene Ahnéll (981780299)		83	81
Scenekunst	Proscen - Produsentenhet for scenekunst (993173487)		457	443
Scenekunst	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Bergen Internasjonale Teater - Teatergarasjen	En linje	5 803	4 586
Scenekunst	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Oktoberdans / Meteor	En linje	0	831
Scenekunst	Transiteatret-Bergen (985934045)		462	449
Scenekunst	Vibeke Flesland Havre Produksjoner (987275197)		167	162
Scenekunst	Norway Fringe Festival AS (920670202)		0	105
Scenekunst	Dominika Minkacz- Sira (914052971) - Open Window Theatre		163	158
Scenekunst	Idun Vik (914734746) – Cornerstone Bergen dramatikkfestival		160	155
Scenekunst	Syv Mil (922140618)Syv Mil (922140618) - SHIFTIT		0	150
Scenekunst	Krabortene v/Irene Ahnéll (981780299) (engangstilskudd)		0	110
Scenekunst	Dukketeaterverkstedet (920172628) (engangstilskudd)		0	300
Scenekunst	Carte Blanche (957214479)		7 367	7 103
Scenekunst	Dukketeaterverkstedet (920172628)		224	217
			<b>16 626</b>	<b>16 540</b>
Musikk	Edvard Grieg Kor (915608523)		1 760	1 709
Musikk	Bergen Metal Fest (890299032)		368	357
Musikk	Festspillene i Bergen (955599535)		10 749	10 436
Musikk	Folkemusikkklubben Columbi egg (992509678)		210	204
Musikk	Foreningen EKKO (987215933) - Ekko konsertserie	En linje	0	108

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Musikk	Foreningen EKKO (987215933) - Ekkofestivalen	En linje	679	554
Musikk	Antikk Musikk (991917276)		78	76
Musikk	Nattjazz (971349123)		1 731	1 680
Musikk	Ny musikk Bergen (997774515)		263	255
Musikk	Opera Bergen (991905030) - Sommeropera		397	386
Musikk	Perfect sounds forever DA (996507491)		200	194
Musikk	Playdate (997956591)		91	89
Musikk	Avgarde (990 533 652)		106	103
Musikk	Stiftelsen Bergen music fest (976249453) - Bergenfest		0	908
Musikk	Stiftelsen Bergen Nasjonale Opera (889288892)		6 151	5 935
Musikk	Stiftelsen BIT20 ensemble (971349670)		1 565	1 519
Musikk	Bergen Barokk AS (981522338)		160	155
Musikk	Stiftelsen Musicanord (977154200)		0	104
Musikk	Stiftelsen prof. Jiri Hlinka klaverakademi (992861843)		103	100
Musikk	Stiftelsen Vestnorsk Jazzsenter (979 913 583)		1 027	997
Musikk	Bergen Big Band (916791801)		320	311
Musikk	Bergen domkirke sokn (976994167) - Bergen kirkeautunnale		224	217
Musikk	Bergen domkirke sokn (976994167) - Kirkemusikk i Bergen domkirke menighet		631	613
Musikk	Vill Vill Vest (816 956 412)		631	613
Musikk	AKKS Bergen (977530938) - Øvingslokaler	En linje	0	222
Musikk	Bergen internasjonale kultursenter (992138122) - Bergen Internasjonale Musikkfestival BIMF	En linje	0	223
Musikk	Bergen jazzforum (985260621)		339	329
Musikk	Bergen kirkelige fellesråd (976994434) - Påskefestuken		171	166
Musikk	Opera Bergen (991905030) (engangstilskudd)		0	2 000
Musikk	Bergens kammermusikkforening (987626704)		114	111
Musikk	Borealis (985703167)		1 590	1 544
Musikk	Brak (980850609)		970	942
Musikk	Brak (980850609) - Music City Network		0	107
			<b>30 630</b>	<b>33 268</b>
Visuell kunst	Aldea AS (918504176) - Gjestekunstnerordning		0	194
Visuell kunst	Entrée (997033957)		334	324
Visuell kunst	Foreningen Trykkeriet (993782157)		515	500
Visuell kunst	Hordaland Kunstsenter (959917485) - Hordaland Kunstnersentrum sommerutstilling		126	122
Visuell kunst	KRAFT Bergen AS (999537804)		685	665
Visuell kunst	Kunstnerverksteder (988845256) - Kunstnerverksteder - C. Sundsgt.		526	511
Visuell kunst	Pamflett (917017571) - Pamflett/Bergen Art Book Fair		173	168
Visuell kunst	S12 Galleri og verksted DA (988208833)	En linje	587	463
Visuell kunst	3,14 (971349875)	En linje	226	166

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Visuell kunst	Bergen Ateliergruppe (993620858)		211	205
Visuell kunst	Tag Team Studio (995544571)		330	321
Visuell kunst	VISP (994520911)		314	305
Visuell kunst	ALT GÅR BRA (915352561)		0	105
Visuell kunst	Bergen kunstforening (971122900) - Bergen kunsthall / Landmark	En linje	4 256	3 755
Visuell kunst	Bergen kunstforening (971122900) - Bergens kunsthall / Festspillutstilling	En linje	0	388
Visuell kunst	Bergensstriennalen AS (996799298)		5 886	5 715
Visuell kunst	BLOKK (997940458)		125	121
Visuell kunst	B-Open (992194146) - B - Open [biennale]		171	166
			<b>14 466</b>	<b>14 195</b>
Film	Mediefondet Zefyr AS (989661752)		1 027	997
Film	Nordiske mediedager (990298041)		571	554
Film	Stiftelsen Cinemateket i Bergen (971350539)		510	495
Film	Vestnorsk filmsenter AS (974332981)		1 744	1 693
Film	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Bransjeutviklende midler	En linje	2 948	2 217
Film	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Filmveksthuset BAKOM		551	535
Film	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Vestnorsk Filmsenter AS manusutvikling	En linje	0	665
Film	Mediefondet Zefyr AS (989661752) - Produksjonsmidler		1 084	1 053
Film	Bergen internasjonale filmfestival AS (980555704)		913	887
			<b>9 349</b>	<b>9 096</b>
Litteratur	Henning Bergsvåg - Poesidigg		83	80
Litteratur	Norsk forfattersentrum (960498615) - Festspillforfatteren		114	111
Litteratur	Audiatur - Nettbokhandel Martin Martinius Sørhaug (991016260) - Audiatur poesifestival		0	232
Litteratur	Stiftelsen Litteraturhuset i Bergen (993607312)		2 057	1 608
Litteratur	Stiftelsen Bergen internasjonale litteraturfestival for sakprosa og skjønnlitteratur (923217614)		441	428
Litteratur	Tekstallianse (922839549)		217	211
Litteratur	Stiftelsen Litteraturhuset i Bergen (993607312) (engangstilskudd)		0	1 000
			<b>2 911</b>	<b>3 671</b>
Tverrestetisk	History disposal unit (982250803) - Wrap driftstilskudd		270	262
Tverrestetisk	Kulturhuset Østre AS (913106695)		1 136	1 103
Tverrestetisk	Marie Nerland (984144792) - Volt		313	304
Tverrestetisk	Performance art Bergen (997615034)		143	139
Tverrestetisk	Piksel produksjoner LTD (993164046)		0	332
Tverrestetisk	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Prøverommet	En linje	0	248
Tverrestetisk	Stiftelsen Bergen senter for elektronisk kunst (881948222)		1 134	1 101
Tverrestetisk	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Gjestekunstnerordning USF	En linje	0	610



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Tverrestetisk	Stiftelsen Lydgalleriet (991284362)		705	685
Tverrestetisk	Stiftelsen Bergen Kjøtt (922635471)		1 160	1 127
Tverrestetisk	Vagant AS (919063122) - Tidsskriftet Vagant		221	214
Tverrestetisk	Aldea AS (918504176)		946	919
Tverrestetisk	BCAP AS (925100358) - Gyldenpris kunsthall		265	500
			<b>6 292</b>	<b>7 542</b>
Ymse kunstformidling	Kunstgarasjen (913838572)		703	682
Ymse kunstformidling	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Designinkubator	En linje	0	177
Ymse kunstformidling	Unison AS (985298513) - Kulturnatt		457	443
Ymse kunstformidling	NONEDA - Norsk nettverk for dataspillbedrifter (924586737)		221	214
Ymse kunstformidling	Bergen Spillfestival (921379498)		127	124
Ymse kunstformidling	Kiosken studio (925141275)		192	186
Ymse kunstformidling	Dragefjellet minifestival (918716513)		102	50
Ymse kunstformidling	Buzz AS (996223191) - Musikkfondet Buzz AS		857	832
Ymse kunstformidling	Design region Bergen (992056827) Bergen Designfestival		0	166
			<b>2 658</b>	<b>2 876</b>
Idrettsanlegg	Redningsselskapet		773	750
			<b>773</b>	<b>750</b>
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Hordaland idrettskrets (944773738) - Antidoping og utdanning		109	106
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Hordaland idrettskrets (944773738) - Olympiatoppen Vest - Basistilskudd		736	715
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Idrett Bergen Sør – Aktivitetstilskudd		382	371
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Idrettsrådet i Bergen (971348593) - Basistilskudd		895	868
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Laksevåg Bordtennisklubb		273	265
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Norges svømmeforbund (939102671) - Elitesatsing svømming og stup		318	309
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Nye idrettstiltak og egenorganisert fysisk aktivitet		1 057	1 026
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Arrangementsstøtte - Idrett		1 057	1 026
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Stipend og priser		885	859
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Talentmidler - søkbar ordning		327	318
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	TIF Viking - Sprek viking		132	129
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	TIF Viking med fokus på integringstiltak		195	189
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Bergen Kickboxing klubb		436	424
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Bergensalliansen, U-23 EM Friidrett 2025		0	4 500
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Idrettslaget Bjarg		2 600	2 600
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Sædalen idrettslag - engangstilskudd		0	5 000
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Bergen og Hordaland Turlag		810	786
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Idrettsklynge Vest AS (927384434)	Overført til tilskuddslisten	200	0
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Idrettslaget Bjarg (engangstilskudd)		3 800	0
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Åsane rideklubb		400	0
			<b>14 612</b>	<b>19 490</b>
Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	Stimuleringsmidler til aktivitet og inkludering		1 532	1 488
			<b>1 532</b>	<b>1 488</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Musikk og kulturskole	STIFTELSEN BARRATT DUE MUSIKKINSTITUTT (960472675) - Unge talenter		271	263
			<b>271</b>	<b>263</b>
Tilskudd til andres kulturbygg	Raftostiftelsen (877155102) - Raftohuset - Drift av kulturhus		1 142	1 108
Tilskudd til andres kulturbygg	Grieghallen Utbygging AS (926477307) - Utrednings- og planleggingsarbeid Griegkvartalet (engangstilskudd)		1 000	0
Tilskudd til andres kulturbygg	Stiftelsen Klosteret 17		82	80
			<b>2 224</b>	<b>1 188</b>
Flerkulturelt kulturtilbud / BIKS	Bergen internasjonale kultursenter (992138122)	En linje	3 783	3 554
			<b>3 783</b>	<b>3 554</b>
Seniorkultur	Nasjonalforeningens helselag for eldre i Bergen (857752422)		3 894	3 703
Seniorkultur	Arna eldresenter (971505117)		656	598
Seniorkultur	Stiftelsen Sesam (971500395)	En linje	2 001	1 759
Seniorkultur	Stiftelsen Sesam (971500395) - Tilskudd til frivillighetoppfølging	En linje	0	54
Seniorkultur	Stiftelsen Sesam (971500395) - Tilskudd til koordinering av frivillige	En linje	0	55
			<b>6 551</b>	<b>6 169</b>
Kulturtilbud utv. hemmede	Tveiterås skolekorps (977264685)		84	81
			<b>84</b>	<b>81</b>
Øvrig kulturaktivitet	Regnbuedagene i Bergen AS (922171181)	Overført til BBSM	19	647
Øvrig kulturaktivitet	Grieg internasjonale korfestival (986696059)		114	111
Øvrig kulturaktivitet	Grieghallen AS (920945554) - refusjon til lag og organisasjoner		913	887
Øvrig kulturaktivitet	Amatørkulturrådet i Bergen (892626642)	En linje	2 375	799
Øvrig kulturaktivitet	Amatørkulturrådet i Bergen (892626642) - Informasjon og markedsføring amatørkultur	En linje	0	552
Øvrig kulturaktivitet	Kultur Vest AS (995683679)		377	366
Øvrig kulturaktivitet	Kulturhuset sentrum I/S (975661830) - Kulturhuset Sentrum - Ytre Arna		168	163
Øvrig kulturaktivitet	Norges korforbund Hordaland (976539419)		228	222
Øvrig kulturaktivitet	Norges musikkorps forbund Hordaland (971561068)	En linje	479	277
Øvrig kulturaktivitet	Norges musikkorps forbund Hordaland (971561068) - NM i Brass	En linje	0	194
Øvrig kulturaktivitet	Raptus - Bergen tegneseriefestival (980566013)		0	177
Øvrig kulturaktivitet	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Kulturhuset USF [inkl Domino I/Arenaprojektet]	En linje	7 741	7 516
Øvrig kulturaktivitet	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Utviklingsprosjekt Arena USF	En linje	0	173
Øvrig kulturaktivitet	Stiftelsen Solhovden (977155711)		148	144
Øvrig kulturaktivitet	Studentkulturhuset i Bergen AS (973199986) - Akademiske kvarter		320	311
Øvrig kulturaktivitet	Bergen døvesenter (939467203) - Døves kultursenter		427	414

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Øvrig kulturaktivitet	Bergen kulturforum (982123348)		86	83
Øvrig kulturaktivitet	Bergen musikkteater (988608920) (engangstilskudd)		0	400
Øvrig kulturaktivitet	Bergen musikkteater (988608920)		714	111
Øvrig kulturaktivitet	17. maikomiteen i Fana bystrøk (923038973)		57	55
Øvrig kulturaktivitet	Bergen filharmoniske kor (983842313) (engangstilskudd)		0	100
Øvrig kulturaktivitet	Studentkulturhuset i Bergen AS (973199986) - Akademiske kvarter (engangstilskudd)		0	100
Øvrig kulturaktivitet	Bergen unge kammerorkester (989707787)		194	188
Øvrig kulturaktivitet	Collegium Musicum (978702724)		627	608
			<b>14 989</b>	<b>14 600</b>
Kommunale kulturbygg	Nordvik vel (918020276)		89	87
			<b>89</b>	<b>87</b>
Overføring til andre trossamfunn	Human-Etisk Forbund Bergen lokallag (978628729) - Støtte til leie av lokaler til Humanistisk konfirmasjon og navnefest	Overført fra BBSM	250	0
Overføring til andre trossamfunn	Kirkelig dialogsenter (914536367)	Overført fra BBSM	170	0
Overføring til andre trossamfunn	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Bergen (998169852)	Overført fra BBSM	313	0
			<b>733</b>	<b>0</b>
			<b>289 210</b>	<b>298 088</b>

### Søkbare tilskuddsordninger

#### Byrådsavdeling for byutvikling

Beløp i 1000

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Grøntfaglig planlegging	Friluftsliv tiltak		85	83
			<b>85</b>	<b>83</b>
Fiske, fangst og viltstell	Fiske, Fangst og Vilt-Jegerprøver- Ettersøk		26	25
			<b>26</b>	<b>25</b>
Klima og miljøtiltak	Klima- og miljøtilskudd		2 523	4 205
Klima og miljøtiltak	Tilskudd miljøorganisasjoner		626	1 043
			<b>3 149</b>	<b>5 249</b>
Naturforvaltning	Fiskeformål		85	83
			<b>85</b>	<b>83</b>
Kulturminnevern	Andre		77	74
			<b>77</b>	<b>74</b>
			<b>3 422</b>	<b>5 514</b>

## Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett

Beløp i 1000

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Instrumenttilskudd kor, korps og orkester		0	662
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Kunstformidling for barn og unge		0	1 494
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Amatørkultur og frivillighet – prosjekt, drift og arrangement		0	5 525
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Lokale kulturpriser bydelers		0	185
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Skolekorps - beste korps fra Bergen i junior - NM i Brass og janitsjar		0	106
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Kor, korps og orkester - barn, unge og studenter		0	1 467
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Kultur- og fritidsorganisasjoner for barn, unge og studenter		0	1 997
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Amatørkultur og frivillighet		7 897	0
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Kor, korps, buekorps og orkester		4 900	0
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Buekorps		0	788
Barne- og ungdomskulturtilskudd	Byomfattende ungdomsprosjekter og festivaler		0	326
			<b>12 797</b>	<b>12 551</b>
Andre velferdstiltak eldre	Amatørkultur og frivillighet - seniororganisasjoner		1 043	1 013
Andre velferdstiltak eldre	Amatørkultur og frivillighet - helse- og omsorgsorganisasjoner		442	429
			<b>1 485</b>	<b>1 442</b>
Andre næringsformål	Tilskudd til næringsutvikling - søkbar ordning		0	3 063
Andre næringsformål	Tilskudd til grønn og bærekraftig omstilling - søkbar ordning		0	2 118
Andre næringsformål	Bilfri brukmarked Øvregaten (engangstilskudd)		0	300
Andre næringsformål	Bilfri folkefest bryggen (engangstilskudd)		0	500
			<b>0</b>	<b>5 981</b>
Landbruk	Søkbar tilskuddsordning for dyrevernorganisasjoner		661	642
Landbruk	Urbant landbruk		428	415
			<b>1 089</b>	<b>1 057</b>
Kulturhistoriske museer	Samlingsgjennomgang for museer		0	616
Kulturhistoriske museer	Nasjonalt kompetansesenter for immateriell kulturarv		0	359
Kulturhistoriske museer	Museer - formidling og kunnskapsproduksjon		0	616
			<b>0</b>	<b>1 590</b>
Kulturvern	Frivillig kulturvern		926	863
			<b>926</b>	<b>863</b>
Scenekunst	Scenekunst - prosjekt, drift og lokaler		0	1 556
Scenekunst	Scenekunst - profesjonelle		1 800	0
			<b>1 800</b>	<b>1 556</b>
Musikk	Musikk - prosjekt, drift og lokaler		0	2 177

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag øk.plan 2025	Vedtatt bud. 2024
Musikk	Arrangement - profesjonelle og bydekkende		0	1 407
Musikk	Musikk - profesjonelle		2 810	0
Musikk	Arrangement - profesjonelle		1 500	0
			<b>4 310</b>	<b>3 584</b>
Visuell kunst	Visuell kunst - prosjekt, drift og lokaler		0	1 709
Visuell kunst	Visuell kunst - profesjonelle		2 460	0
			<b>2 460</b>	<b>1 709</b>
Litteratur	Litteratur - prosjekt, drift og lokaler		0	445
Litteratur	Litteratur - profesjonelle		650	0
			<b>650</b>	<b>445</b>
Tverrestetisk	Elektronisk kunst - prosjekt, drift og lokaler		0	249
Tverrestetisk	Internasjonal kunst- og kulturutveksling		0	2 019
Tverrestetisk	Kritikk og teoriutvikling - prosjekt		0	571
Tverrestetisk	Kulturstipend og -priser		0	2 284
Tverrestetisk	Arbeidsstipend		0	1 656
Tverrestetisk	Talentutvikling		0	103
Tverrestetisk	Tverrfaglig - prosjekt, drift og lokaler		0	1 177
Tverrestetisk	Kulturlos		0	205
Tverrestetisk	Internasjonal kunst- og kulturutveksling - Rask respons		0	200
Tverrestetisk	Etableringsstipend		1 630	0
Tverrestetisk	Tverrfaglig - profesjonelle		1 450	0
			<b>3 080</b>	<b>8 463</b>
Ymse kunstformidling	Gatekunst og graffiti - prosjekt, drift og lokaler		0	161
Ymse kunstformidling	Kunst og næring - prosjekt		0	939
Ymse kunstformidling	Profesjonelle kunst- og kulturtiltak - Design (tilskuddsordning)		8	255
			<b>8</b>	<b>1 355</b>
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Støtte til private anlegg		24 113	16 615
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Støtte til private anlegg (engangstilskudd)		0	7 000
			<b>24 113</b>	<b>23 615</b>
Tilskudd til fysisk akt. og idrett for barn og ung	Barne- og ungdomsmidler - Idrett		13 691	13 292
			<b>13 691</b>	<b>13 292</b>
Tilskudd til andres kulturbygg	Vedlikehold av ikke-kommunale kulturbygg	En linje	3 124	790
Tilskudd til andres kulturbygg	Vedlikehold av ikke-kommunale kultur og museumsbygg	En linje	0	2 634
			<b>3 124</b>	<b>3 424</b>
Kulturtilbud utv. hemmede	Kultur- og fritidsaktiviteter for mennesker med utviklingshemming		308	262
			<b>308</b>	<b>262</b>
Øvrig kulturaktivitet	Elitekorps		0	424
Øvrig kulturaktivitet	Folkeverksteder/makerspaces		0	673
Øvrig kulturaktivitet	Tilskudd til frivilligsentraler	Beløp eksklusiv statstilskudd	3 188	6 868
Øvrig kulturaktivitet	Tilskudd til kor på særlig høyt nivå		0	424
Øvrig kulturaktivitet	Kor, korps og orkester - voksne		0	1 044
Øvrig kulturaktivitet	Ymse kulturformål - prosjekt, drift og lokaler		0	445
			<b>3 188</b>	<b>9 877</b>
			<b>73 029</b>	<b>91 065</b>

## Investeringsprogram

### Omtale av investeringsbudsjettet

#### Om investeringsprogrammet

I denne handlings- og økonomiplanen er det for åra 2025-2028 foreslått eit investeringsprogram på til saman 13,5 milliardar kroner (brutto). Inkludert i beløpet er 3,0 mrd. til avgiftsfinansierte investeringar, som vert finansiert av gebyrinntekter og sjølvkostfond. Resterande 10,5 mrd. er foreslått sett av til ikkje-avgiftsfinansierte investeringar. I dei 10,5 mrd. inngår tilskot til Bergen Kirkelige Fellesråd for kirke- og gravplassinvesteringar, som er på vel 92 mill. årleg.

Tabellen under viser fordeling av **avgiftsfinansierte investeringar** i HØP-perioden med tilhøyrande finansiering (tall i mill. kr):

	2025	2026	2027	2028
Sum alle investeringer	821	902	614	631
Bruk av lån	-821	-902	-614	-631
<b>Totalsum</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

Tabellen under viser fordeling av **ikkje-avgiftsfinansierte investeringar** i HØP-perioden med tilhøyrande finansiering (tall i mill. kr). Tabellen viser også summen av alle investeringar og nivået på den sentrale korreksjonen:

	2025	2026	2027	2028
Sum alle investeringer	3 490	3 772	3 554	2 917
Sentral korreksjon	- 679	- 1 073	- 954	- 518
<b>Sum forventet investeringsnivå</b>	<b>2 812</b>	<b>2 700</b>	<b>2 601</b>	<b>2 398</b>
Bruk av lån	- 2 083	- 1 835	- 1 715	- 1 592
Kompensasjon for merverdiavgift	- 429	- 407	- 393	- 364
Overføring fra drift	- 107	- 107	- 107	- 107
Bruk av fond	- 5	- 55	- 60	- 60
Tilskudd fra andre	- 188	- 296	- 326	- 275
<b>Sum finansiering</b>	<b>- 2 812</b>	<b>- 2 700</b>	<b>- 2 601</b>	<b>- 2 398</b>
<b>Totalsum</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

Den sentrale korreksjonen og finansieringa av investeringane er nærare omtalt lenger nede i kapittelet.

Summen av alle foreslåtte investeringar som ligg inne i den komande HØP-perioden er noko lågare enn det som inngår i vedtatt handlings- og økonomiplan for 2024-2027. I lys av den økonomiske krevjande situasjonen som kommunen står i, er det nødvendig å ta ned investeringsnivået i åra framover. Investeringar er dyre, sidan dei i hovudsak vert finansiert ved å ta opp lån. Som følge av gjeldsvekst og auka rentenivå, har det dei siste åra vore ein kraftig auke i utgifter til renter og avdrag over driftsbudsjettet. Byrådet foreslår difor å stoppe enkelte planlagte investeringsprosjekt, å skyve enkelte prosjekt fram i tid og å redusere omfanget i andre prosjekt. I kapittelet "Innsparingstiltak i investeringsbudsjettet" er det informasjon om kva prosjekt som byrådet har foreslått å ta ut, skyve på og endre for å ta ned det totale investeringsnivået.

Som det framgår av Tertialrapport 2-2024, er det veldig høg investeringsaktivitet i kommunen for tida. Dersom ein utelukkande ser på investeringane i 2025 er 60 % av budsjettet sett av til prosjekt som allereie er igangsett. Det vil seie prosjekt som er i ein gjennomføringsfase, eller der denne fasen er nært føreståande. Blant dei største investeringane som har starta opp kan ein nemne Midtbygda sjukeheim, Garnes ungdomsskule og Sentralbadet scenekunsthuss. Vidare kan det nemnast at berre 4 % av investeringsbudsjettet i 2025 går til heilt nye investeringar.

Nytt av årets økonomiplan er at byrådet har gått over til å presentere eit tiårig-investeringsprogram. Det vil seie at det vert lagt fram ein foreløpig investeringsplan heilt fram til 2034. I planen ligg det inne investeringar for totalt 27 mrd. Av dette er 5,3 mrd. knytt til avgiftsfinansierte investeringar, mens resten er knytt til ordinære investeringar som er utanfor sjølvkostområdet. Den høge investeringsaktiviteten i kommunen vil halde fram dei neste par åra, ettersom det er mange store investeringsprosjekt som pågår eller som har kome veldig langt i planlegginga. I byrådet sitt forslag til investeringsprogram er det samstundes lagt opp til ei nedtrapping ned mot eit planlagt investeringsnivå på 2,2 mrd. årleg frå og med 2029. Dette er nødvendig for å kunne halde gjeldsgraden på eit bærekraftig nivå og redusere veksten i utgiftene til renter og avdrag i driftsbudsjettet.

Dei største nye investeringane som det vert foreslått å sette av midlar til er:

- **Oppgradering til LED-belysning** (fleire tenesteområde, eks. 01A - Skole)
- **Slettebakken idrett - rekkefølgekrav** (08 - Samferdsel)
- **Frieda Fasmer, nytt sykehjem, rekkefølgekrav** (08-Samferdsel)
- **Oppgradering/ rehabilitering av tjenestebygg** (09-Boligtiltak)

Sjå investeringstabellene inne på tenesteområda for omtale av prosjekta.

Merk at alle store utbyggings- og rehabiliteringsprosjekt ligg på eigne sekkepostar. Desse vil difor ikkje framkomme som nye investeringar på eigne linjer, sjølv om det er først no i Handlings- og økonomiplan 2025-2028 prosjekta blir foreslått.

Til trass for forslaga om å ta ut, skyve på og redusere investeringsprosjekt, er det foreslått eit omfangsrikt investeringsprogram med over 250 prosjekt i ulik størrelse. Desse kan ein lese om under dei enkelte tenesteområda. Skule er det tenesteområdet med størst investeringsbudsjett i økonomiplanperioden (3,2 mrd.) og utgjer nesten 1/3 av heile investeringsbudsjett. Andre tenesteområde med stort investeringsbudsjett er Barnehage, Tjenester til eldre, Idrett, Kultur, Samferdsel, Boligtiltak og Vann og avløp.

## Finansiering av investeringane

### **Ikkje-avgiftsfinansierte investeringar:**

#### **Låneopptak**

Det er foreslått å budsjettere med totalt 7,2 mrd. i låneopptak til ikkje-avgiftsfinansierte investeringar i HØP-perioden 2025-2028. Sjå elles eige avsnitt om korreksjonslinja for nærmare omtale om brutto investeringsnivå.

#### **Tilskot frå andre til investeringar**

Tilskot til investeringar utgjer om lag 1,1 mrd. i økonomiplanperioden. Dette dreier seg i hovudsak om investeringstilskot til sjukeheimar, bufellesskap til utviklingshemma, kultur og bustadtiltak.

#### **Kompensasjon av meirverdiavgift**

Budsjettert meirverdiavgiftskompensasjon for investeringar er på om lag 1,6 mrd. i økonomiplanperioden. Beløpet vert sett med utgangspunkt i gjennomsnittleg påløpt meirverdiavgift. MVA-kompensasjon vil som hovudregel inngå som ein del av fellesfinansieringa av investeringsporteføljen. For enkelte prosjekt kor heile eller deler av øvrig finansiering består av bidrag frå andre, inngår MVA-kompensasjon som del av prosjektet si spesifikke finansiering. Eksempelvis kan dette vere prosjekt som vert finansiert av gåver eller utbyggingsavtalar, kor utbyggjar finansierer kommunen sine investeringar i infrastruktur.

#### **Overføring frå driftsbudsjettet**

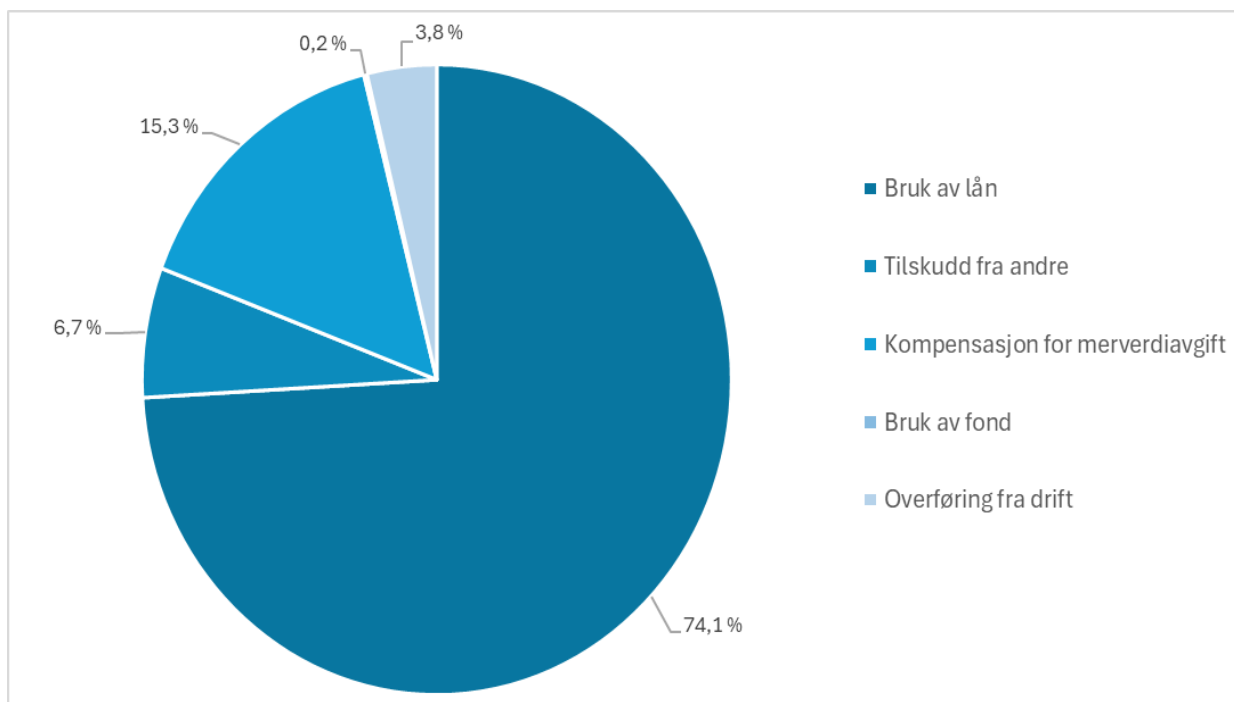
Driftsfinansiering bidrar til redusert lånebehov med tilhøyrande reduserte kapitalutgifter i driftsbudsjettet. I økonomiplanperioden vert det lagt opp til å overføre i ca. 100 mill. årleg frå driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet. Dette er ein kraftig reduksjon samanlikna med HØP24-27 og må sjåast i samheng med den krevjande økonomiske situasjonen kommunen er i. Tidlegare har delar av budsjettert overskot blitt brukt på driftsfinansierte investeringar, men det fordrar eit positivt netto driftsresultat. For meir informasjon sjå kapittelet "Økonomiske utsikter og rammebetingelser".

#### **Bruk av avsetjingar/ fond**

Det er budsjettert med å bruke om lag 180 mill. av midlar på fond til å finansiere investeringar i økonomiplanperioden. Dette er fyrst og fremst budsjetterte inntekter frå sal av eigedom, men det vil først gjelde frå 2026. For 2025 foreslår byrådet at salstinntektene vert overført til fond, og at dei fyrst inngår som ein del av finansieringa året etterpå. Dette for å sikre at ein har budsjettmidlane før ein brukar dei.

Bildet under viser eit kakediagram kor ein ser kor stor del dei ulike finansieringskjeldene utgjer i 2025. Bruk av lån er desidert størst med 74,1% og bruk av investeringsfond utgjer den minste delen med 0,2 %.





### Avgiftsfinansierte investeringar:

Avgiftsfinansierte investeringar er utelukkande lånefinansierte. Det vert budsjettert med om lag 3 mrd. i auka låneopptak i økonomiplanperioden.

### Sentral korleksjon for lågare samla investeringsnivå

I dei siste handlings- og økonomiplanane har ein valt å ta i bruk ei sentral korrigering av investeringsnivået. Bakgrunnen var at ein i åra før opplevde store avvik mellom vedtatt investeringsbudsjett og rekneskap, og det gav kommunen ei ufordring sidan det braut med kommunelova § 46 punkt 3 om realistisk budsjettering av årsbudsjettet. Urealistisk budsjettering i investeringsbudsjettet førte mellom anna til at det vart lagt inn langt høgare kapitalkostnader i driftsbudsjettet enn naudsynt.

Prosjekt er i ulike fasar, og mange av dei er i så tidleg fase at det er stor usikkerheit både med tanke på kostnadsanslag og framdrift. Omfanget av prosjektet blir ofte ikkje klart før dei fyrste fasane er gjennomført (eksempelvis konseptvalgutredning, skisseprosjekt, forprosjekt mv.). I tillegg tar ofte reguleringsprosessar og dei kommunale avgjerane lengre tid enn først antatt. For prosjekta isolert sett er det samstundes ynskeleg å halde «trykket» oppe på framdrift og gjennomføring, og det er derfor ikkje ynskjeleg å budsjettere med lågare gjennomføringstakt for kvart enkelt prosjekt enn det som blir vurdert som mogleg. Mange prosjekt opererer også med store usikkerheitsavsetningar, og det er lite sannsynleg at det blir behov for å bruke heile den samla avsetninga til usikkerheit i budsjettet.

Også i denne handlings- og økonomiplanen foreslår byrådet å legge inn ein sentral korleksjon av det samla investeringsnivået, slik at dette samla sett vert halde på eit realistisk nivå, utan at enkeltinvesteringar vert forskjøve eller tatt ut. Investeringsnivået for ikkje-avgiftsfinansierte investeringar (brutto) blir dermed trekt ned til eit nivå som byrådet vurderer som eit realistisk nivå

basert på rekneskapstal frå tidlegare år, samt kva investeringar som er venta å starte opp dei neste åra. Det må også takast omsyn til kva nivå som er berekraftig i lys av belastinga av rente- og avdragsutgifter på driftsbudsjettet. I 2025 er det foreslått eit finansiert investeringsnivå på vel 2,8 mrd., synkande i perioden til 2,4 mrd. i 2028. Frå og med 2029 er det foreslått at investeringsnivået skal ned til om lag 2,2 mrd. årleg.

Med den sentrale korreksjonen tek ein både høgde for at nokon enkeltprosjekt vil bli forsinka samanlikna med den opphavlege planen, og for at kostnadene blir lågare enn kostnadsramma (P85). Som følge av dette grepet vil også låneopptaket, med tilhøyrande kapitalkostnadar, vere tilpassa eit meir realistisk nivå.

Denne korreksjonen har i opplegget følgjande størrelse for kvart av åra i økonomiplanen (i mill. kr):

	2025	2026	2027	2028
Sentral korreksjon	679	1073	954	518

Byrådet vil gjennom budsjettåret følge nøye med på framdrifta til dei enkelte prosjekta, og ved behov foreslå å justere den sentrale korreksjonen i samband med revidert budsjett og tertialrapport 2.

For avgiftsfinansierte investeringar er det ikkje foreslått ein liknande sentral korreksjon.

## Sal av fast eigedom

Bergen kommune har dei seinare åra erverva ganske mange eigedommar. Her kan mellom anna strategiske kjøp av barnehagar samt kjøpet av postterminalane på Mindemyren og Jektviken nemnast. I 2023 utgjorde den kommunale bygningsmassen om lag 1,3 mill. kvadratmeter, noko som er ein auke frå 850 000 kvadratmeter i 2011.

Like viktig som å kjøpe nytt areal og bygge nye bygg til viktige formål, er det å avhende bygg og eigedommar som ikkje er like viktige for drifta. Å eige og drifte ein eigedom er kostbart og ressurskrevjande. Når kommunen relokiserer sine eigne funksjonar og frigir bygg, så må hovudregelen difor vere at fråflytta bygg enten vert omdisponert til å dekke andre kommunale behov, eller at dei går inn i finansieringa av nye ved at det vert seld. Byrådet ynskjer å oppretthalde eit høgt ambisjonsnivå når det kjem til sal av eigedommar som det ikkje er strategisk viktig for kommunen å eige. I Vedtatt handlings- og økonomiplan 2024-2027 vart det budsjettert med sal av eigedom for 125 mill. årleg i økonomiplanperioden. I denne økonomiplanen foreslår byrådet ei mindre nedjustering til 110 mill., då dette er eit meir realistisk nivå ut ifrå den kjennskapen ein har til den eksisterande eigedomsporteføljen.

Framover vil ein fokusere på å auke salet av eigedomar av mindre strategisk betydning for kommunen, og få i gong utviklingsprosessar på tomter som kommunen eig, særleg i transformasjonsområde kor det er høg aktivitet. Eit døme er Dokkenområdet, kor det er store planar for byutvikling dei komande åra.

Tabellen under viser kor mykje som er foreslått budsjettert i økonomiplanperioden av inntekter frå sal av fast eigedom. Alle salsinntekter vil bli sett av til ubundne investeringsfond.

	2025	2026	2027	2028
Sal av fast eiendom	-110,0	-110,0	-110,0	-110,0
Avsetning til ubundne investeringsfond	110,0	110,0	110,0	110,0

## Øvrige delar av investeringsbudsjettet

### Lån til videre utlån (formidlingslån)

Ramma for lån til vidare utlån fra Husbanken i 2024 er 950 mill. Denne ramma blir vidareført i forslaget til økonomiplan for 2025-2028. Samme beløp blir ført opp i nye innlån frå Husbanken.

Avdragsinntekter frå høvevis ordinære avdrag og ekstraordinære avdrag går til direkte nedbetaling av eksterne innlån i samme regnskapsår. På same måte vil forventa bruk av tapsfond gå til nedskrivning av ekstern gjeld.

	2024	2025	2026	2027	2028
Videreutlån husbankmidler	950	950	950	950	950
Bruk av lån til videreutlån husbankmidler	-950	-950	-950	-950	-950
Ekstraordinære avdrag	5	5	5	5	5
Avdrag lån til videreutlån	385	440	490	538	584
Mottatte ordinære avdrag videreutlån husbankmidler	-133	-117	-137	-158	-179
Mottatte ekstraordinære avdrag videreutlån husbankmidler	-252	-323	-353	-380	-405
Bunden overføring fra driftsregnskapet (bruk av tapsfond)	-5	-5	-5	-5	-5
<b>Sum</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### Avdrag, utlån mv.

Bykassen sitt langsiktige utlån til private pleie- og omsorgsinstitusjonar er lånefinansiert gjennom kommunen sitt lånefond. Mottatte avdrag på desse låna blir overført til lånefondet og går til nedbetaling av ekstern gjeld til samme formål. Vidare har bykassen utlån til ulike private aktører, finansiert av kommunen sine ubundne midlar. Avdraga blir her tilbakeført ubundne investeringsfond.

	2024	2025	2026	2027	2028
Avdrag vedr. utlån private institusjoner	38,2	41,1	41,1	41,1	41,1
Videreutlån til private institusjoner	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundne investeringsfond	0,7	1,1	1,1	1,1	1,1
Mottatte avdrag utlån	-0,7	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Mottatte avdrag utlån private institusjoner	-38,2	-41,1	-41,1	-41,1	-41,1
Bruk av lån til videreutlån private institusjoner	0	0	0	0	0
<b>Sum</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### Eigenkapitalinnskott - pensjonskasser

I tråd med bystyrets budsjettvedtak for 2010 skal det årleg skytast inn ny eigenkapital i pensjonskassene. For 2025 blir det budsjettert med kr 66,12 mill. til Bergen kommunale pensjonskasse (BKP) og kr 11,88 mill. til KLP. Eigenkapitalinnskotta blir finansiert ved bruk av ubundne investeringsfond.

	2024	2025	2026	2027	2028
Kjøp av andeler i pensjons-selskap (BKP og KLP)	76,0	78,0	80,0	82,0	84,0
Bruk av ubundne investeringsfond	-76,0	-78,0	-80,0	-82,0	-84,0
<b>Sum</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>

### Forslag til verbalvedtak

#### Utlysning etter sykehjem med rundt 200 plasser

Behovet for sykehjemsplasser vil være sterkt økende i årene som kommer, og det å sikre en tilstrekkelig dekningsgrad fremover vil kreve et betydelig løft i antall plasser. Byrådet foreslår derfor at investeringer i sykehjem først og fremst må prioriteres til prosjekter som gir høy tilvekst av plasser. Dagens utbyggingsportefølje inneholder allerede en rekke store utbyggingsprosjekter, og disse er økonomisk og kapasitetsmessig ressurskrevende. Byrådet mener imidlertid at sykehjemskapasiteten må bygges ut raskere, og ønsker å ta grep for å øke tempoet i utbyggingen av nye plasser, samtidig som en sikrer at en får tilbake flest mulig plasser for de økonomiske ressursene som skytes inn. Byrådet ønsker derfor å invitere inn private aktører til å samarbeide om et større sykehjemsprosjekt.

En vanlig form på et slikt samarbeid vil være en tradisjonell OPS-modell der den private bygger og kommunen deretter inngår en langsiktig leieavtale. Etersom kommunene stort sett oppnår en rente på sine lån som er 1-3 prosentpoeng lavere enn det aksjeselskaper og andre private selskaper vil oppnå, vil kapitalkostnadene på lang sikt bli høyere for kommunen i et slikt leieforhold enn i et

eieforhold. En finansiell tilnærming tilsier derfor at kommunen som utgangspunkt bør basere eiendomsporteføljen på eierskap. Spesielt gjelder dette kapitalkrevende formålsbygg, som et sykehjem er, som skal dekke langsiktige eiendomsbehov knyttet til kommunens lovpålagte virksomhet. At kommunen primært bør eie formålsbygg er imidlertid ikke til hinder for at en privat aktør kan bygge et sykehjem, som kommunen kjøper og overtar ved ferdigstilling.

Dialoger med ulike eiendomsaktører indikerer at det trolig finnes et marked også for samarbeidsmodeller av typen «tomt med prosjekt». Byrådet ønsker derfor å gå videre med en slik utlysning, og da etter et sykehjem med rundt 200 plasser.

#### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet om å starte en prosess med sikte på å gjennomføre en utlysning etter et sykehjem med rundt 200 plasser i løpet av 2. halvår 2025.

#### **Arna Prestegård**

Bergen kommune eier bygget som tidligere ble brukt som prestegård i Arna. Bygget er regulert til bolig og har de siste årene stått tomt. Det har lenge vært lokalt engasjement for å ta i bruk bygget til kulturformål. Byrådet er positiv til en slik bruk, og er av den oppfatning at det vil gi et godt tilskudd til den lokale kulturaktiviteten i Arna. For å ta i bruk bygget til kulturformål må det gjennomføres en bruksendring. Dette vil innebære diverse krav om tiltak som skal gjøres på bygget.

#### **Forslag til vedtak:**

Bystyret ber byrådet sette i gang prosessen med å tilgjengeliggjøre Arna Prestegård som et forsamlingshus til kulturell aktivitet for lokalsamfunnet. Byrådet bes om å avklare hvilke investeringer og nødvendige utbedringer som må gjennomføres for at en slik tilgjengeliggjøring skal la seg gjennomføre.

## Investeringsstabell for kommunen samlet

### Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
<b>Barnehage</b>																
Barnehage - Rehabilitering og nybygg	Løpende						-0,0	51,3	94,7	75,7	63,0	68,1	90,0	87,9	37,3	11,6
Budpost mangler for prosjekt - B0780	2025	IA		43,6	0,0	43,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD045	2025	IA		-3,1	0,0	-3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1016	2025	IA		57,3	0,0	57,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1018	2025	IA		0,0	0,0	81,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD422	2025		40,0	13,8	0,0	13,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ENØK-prosjekter	Løpende						3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Flaktveit barnehage - rehabilitering	2026	<a href="#">BY 270/24</a>	59,4	59,4	0,0	59,4	31,5	14,2	10,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gullstøtbotn barnehage - prosjektutvikling	2027	IA		7,0	0,0	7,0	1,5	1,5	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gyldenpris barnehage - prosjektutvikling	2027	IA		11,1	0,0	11,1	3,1	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Handlingsplan 1-2 - barnehage	Løpende						9,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Haugatun flerbruksbygg - prosjektutvikling	2029	IA		12,5	0,0	12,5	0,8	1,9	1,9	4,0	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Indre Arna barnehage - prosjektutvikling	2029	IA		6,7	0,0	6,7	0,0	0,3	0,9	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Innvendig oppgraderinger - Barnehage	Løpende						4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Inventar byggeprosjekter - barnehage	Løpende						2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Iristunet barnehage - oppgradering	2024		IA	10,0	0,0	10,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kristianborg barnehage utvidelse b. trinn 1	2020	<a href="#">BY 154-19</a>	137,6	63,0	0,0	63,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Melkeplassen barnehage	2025	<a href="#">BY 351/22</a>	70,4	80,3	0,0	80,3	13,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Midler til oppkjøp av barnehager/ strategisk oppkjøp tomter til offentlige barnehager	Løpende						25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						28,9	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6
Olsvik barnehage	2027		IA	204,8	0,0	204,8	25,8	77,0	57,8	16,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppgradering til LED-belysning	2039	0	IA	25,0	0,0	25,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Seljedalen barnehage - Rehabilitering	2026	0	IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Slettebakken barnehage - prosjektutvikling	2025		IA	10,4	0,0	10,4	8,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Smart oppvekst	Løpende						0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Solbakken barnehage - prosjektutvikling	2030		IA	5,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	1,5	1,5	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Barnehage</b>				<b>609,8</b>	<b>0,0</b>	<b>690,9</b>	<b>169,2</b>	<b>191,9</b>	<b>210,6</b>	<b>140,1</b>	<b>108,7</b>	<b>109,4</b>	<b>131,4</b>	<b>128,2</b>	<b>77,7</b>	<b>51,9</b>
<b>Skole</b>																
Alvøen skole - Oppgradering	2029	0	IA	3,5	0,0	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bergen Inkluderingscenter	2024	<a href="#">BY 111-19</a>	IA	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD610	2025		IA	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Christi Krybbe skoler - prosjektutvikling	2030		IA	41,8	0,0	41,8	2,5	1,0	0,0	8,0	8,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eidsvåg skole - rehabilitering, nybygg og idrettshall	2024	<a href="#">BY 31/19</a>	516,4	510,0	-10,0	500,0	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ENØK-prosjekter	Løpende						13,7	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3
Garnes U, svømmehall - oppgradering	2025	<a href="#">BY 144/22</a>	80,4	80,4	-11,5	68,9	17,9	9,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Garnes ungdomsskole - riving og nybygg	2025	<a href="#">BY 145/22</a>	725,6	725,6	-3,4	722,2	133,6	132,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan						Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Gimle ungdomsskole – konseptvalgutredning	2026		IA	6,7	0,0	6,7	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Haukedalen skole - prosjektutvikling	2029		IA	30,8	0,0	30,8	-0,0	-0,0	14,8	11,6	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Haukeland skole – kapasitetsutvidelse	2025	<a href="#">BY 171/21</a>	125,5	157,2	0,0	157,2	13,0	14,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Holen skole - riving, nybygg og rehabilitering	2021	<a href="#">BY 214/18</a>	490,0	689,6	-3,2	686,3	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Inneklimatiltak - skoler	Løpende						46,0	50,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Innvendig oppgradering - skoler	Løpende						6,1	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Inventar, byggeprosjekter - skole	Løpende						6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Kaland skole - Oppgradering	2026	0	IA	3,5	0,0	3,5	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kirkevoll skole - oppgradering	2027	0	IA	5,0	0,0	5,0	2,5	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kjøkkelvik skole avd. Nybø - Rehabilitering	2026	0	IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Laksevåghallen, nybygg – prosjektutvikling	2028		IA	10,0	0,0	10,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Loddefjord skole - prosjektutvikling	2028		IA	57,2	0,0	57,2	7,0	9,8	5,0	24,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lynghaug skole - oppgradering - prosjektutvikling	2025		IA	2,5	0,0	2,5	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Midtunvegen bofelleskap	2027	<a href="#">BY 56/24</a>	IA	-0,2	0,0	-0,2	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Minde skole og idrettshall - prosjektutvikling	2025		IA	10,4	0,0	10,4	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling	2027		IA	124,4	0,0	124,4	19,8	43,3	28,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						49,6	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1
Mjøkeråen (Marikollen) skole - Rehabilitering	2030	0	IA	4,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Olsvik skole - Rehabilitering	2030	0	IA	5,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppgradering til LED-belysning	2039	0	IA	75,0	0,0	75,0	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Ortun skole	2025	<a href="#">BY 250/23</a>	217,6	198,0	0,0	198,0	90,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rolland skole, riving og nybygg	2028		IA	555,1	0,0	555,1	52,1	176,0	197,0	114,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rå skole, idrettshall	2026	<a href="#">BY 177/23</a>	129,8	129,8	0,0	129,8	48,0	41,9	5,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Skole - Rehabilitering og nybygg	Løpende					0,0	82,0	238,9	401,5	658,1	965,8	1 099,0	922,4	426,4	95,7	
Slettebakken skole - konseptvalgutredning	2025		IA	7,5	0,0	7,5	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Slåtthaug skole - rehabilitering og nybygg	2029		IA	634,0	0,0	634,0	9,2	81,0	164,3	168,0	100,0	57,9	0,0	0,0	0,0	
Smart oppvekst	Løpende					5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	
Solenergianlegg kommunale bygg	2025		IA	5,0	0,0	5,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Storetveit skole, rehabilitering og ny idrettshall - prosjektutvikling	2026		IA	85,7	0,0	85,7	15,8	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Sykkelparkering under tak	2025		IA	6,0	0,0	6,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Tertnes skole - gymbygget - Oppgradering	2029	0	IA	4,0	0,0	4,0	0,0	-0,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Tiltak for personer med funksjonsnedsettelse	Løpende					5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	
Trapp ved Christie Krybbe skoler	2024		IA	6,0	0,0	6,0	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Tveiterås skole - riving og nybygg	2023	<a href="#">BY 217-20</a>	262,6	255,3	0,0	255,3	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ulriken avlastningsskole	2026	<a href="#">BY 267/24</a>	152,0	152,0	0,0	152,0	58,3	59,3	25,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ytre Arna skole - prosjektutvikling	2026		IA	30,1	0,0	30,1	10,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ytrebygda skole - svømmehall - Oppgradering	2028	0	IA	4,0	0,0	4,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Åstveit skole - rehabilitering og nybygg	2028	<a href="#">BY 35/24</a>	530,0	265,0	0,0	265,0	25,0	72,8	74,7	42,3	32,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
<b>Sum Skole</b>				<b>4 883,1</b>	<b>-28,1</b>	<b>4 854,9</b>	<b>685,6</b>	<b>874,3</b>	<b>833,9</b>	<b>844,5</b>	<b>883,4</b>	<b>1 103,6</b>	<b>1 169,0</b>	<b>992,4</b>	<b>496,4</b>	<b>165,6</b>
<b>Tjenester til eldre</b>																
Anskaffelse av sykehjem - ekstern utlysning	2025		IA	9,5	0,0	9,5	9,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Biler til transport av eldre	Løpende					3,0	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD912	2025		IA	3,7	0,0	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Budpost mangler for prosjekt - BUD974	2025		IA	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - H0810	2025		IA	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Engensenteret - Rehabilitering	2026	0	IA	4,0	0,0	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Engensenteret nytt sykehjem - konseptvalgutredning	2025		IA	6,2	0,0	6,2	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ENØK-prosjekter	Løpende						5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3
Fageråshjemmet - prosjektutvikling	2025		IA	83,5	-0,0	83,5	9,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Frieda Fasmer, nytt sykehjem	2030		IA	1 036,8	-196,3	840,5	8,1	218,5	247,0	247,0	133,5	123,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Haugatun flerbruksbygg - prosjektutvikling	2029		IA	110,6	0,0	110,6	6,6	16,5	18,6	34,4	33,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hordnestunet - oppgradering og ombygging	2024	<a href="#">BY 311/23</a>		70,0	0,0	70,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lyngebøtunet bo- og servicesenter - Rehabilitering	2026	0	IA	4,0	0,0	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Midtbygda sjukeheim, riving og nybygg	2027	<a href="#">BY 93/23</a>		993,0	-233,2	759,8	316,9	162,0	25,0	57,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling	2027		IA	3,5	0,0	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1
Nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)	2028	0	IA	27,1	0,0	27,1	2,2	7,3	9,2	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppgradering til LED-belysning	2039	0	IA	62,5	0,0	62,5	5,0	5,0	5,0	5,0	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Sykehjem - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	228,8	333,4	266,9	389,4	369,4	569,7	555,0	456,1	368,2
Tiltak for økt matglede i eldreomsorgen»	2026		IA	40,0	0,0	40,0	10,0	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Tjenester til eldre</b>				<b>2 454,6</b>	<b>-429,5</b>	<b>2 025,1</b>	<b>406,6</b>	<b>689,2</b>	<b>659,4</b>	<b>639,2</b>	<b>582,0</b>	<b>520,8</b>	<b>597,6</b>	<b>582,9</b>	<b>484,0</b>	<b>396,1</b>
<b>Tjenester til funksjonshemmede</b>																
Bofellesskap for personer med funksjonsnedsettelse	2026			115,0	-0,0	19,9	2,8	1,6	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Budpost mangler for prosjekt - BUD618	2025	IA		-38,0	0,0	-38,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD619	2025	IA		-19,0	0,0	-19,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tjenester til funksjonshemmede - rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	0,0	4,6	34,4	67,0	27,4	17,3	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Tjenester til funksjonshemmede</b>				<b>-37,1</b>	<b>-0,0</b>	<b>-37,1</b>	<b>2,8</b>	<b>1,6</b>	<b>4,6</b>	<b>34,4</b>	<b>67,0</b>	<b>27,4</b>	<b>17,3</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Tjenester til utviklingshemmede</b>																
Barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming	2024	IA		2,2	-0,0	2,2	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Biler til transport av utviklingshemmede	Løpende						2,8	0,0	5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Boligplan - Tjenester til utviklingshemmede - Oppgradering tjenestebaser	Løpende						11,6	10,0	10,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Breisteinvegen 190 - tjenestebase bofellesskap	2025	<a href="#">BR 1226/23</a>	19,8	20,4	0,0	20,4	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1039	2025		64,7	4,4	0,0	4,4	0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1076	2024	IA		0,7	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD912	2025	IA		1,4	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD974	2025	IA		1,7	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - H0830	2025	IA		1,6	0,0	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Etablere trådløst nett på alle tjenestesteder i Etat for tjenester til utviklingshemmede	2026	0	IA	4,0	0,0	4,0	1,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Etablering av personalbase i et eksisterende omsorgsbolig anlegg (TTU-boliger)	2026	0	IA	30,0	0,0	30,0	5,0	20,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Haugland bofelleskap	2026	<a href="#">BY 36/24</a>	219,1	219,1	-23,0	196,1	89,0	59,7	18,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Leirviksåsen 11,13 og 15	2026		IA	30,0	0,0	30,0	29,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Midtunvegen bofelleskap	2027	<a href="#">BY 56/24</a>	133,5	133,7	-13,8	91,7	38,9	45,0	15,7	8,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nedre Totland bofellesskap	2026	<a href="#">BY 133/24</a>	208,9	104,5	-11,5	92,9	59,7	18,0	6,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nytt time- og døgnavlastningstilbud til barn og unge - prosjektutvikling	2027		IA	0,6	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Teigane bofellesskap	2028	<a href="#">BY 317/23</a>	83,1	83,1	-12,3	70,8	20,0	22,8	17,5	5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Tjenester til utviklingshemmede</b>				<b>637,3</b>	<b>-60,6</b>	<b>548,4</b>	<b>267,0</b>	<b>176,6</b>	<b>79,4</b>	<b>19,3</b>	<b>-0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>-0,0</b>	<b>-0,0</b>	<b>-0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Psykisk helse</b>																
Nytt time- og døgnavlastningstilbud til barn og unge - prosjektutvikling	2027		IA	20,0	0,0	20,0	7,1	6,7	6,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Psykisk helse - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	60,0	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Psykisk helse</b>				<b>20,0</b>	<b>0,0</b>	<b>20,0</b>	<b>7,1</b>	<b>66,7</b>	<b>66,2</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Sosialhjelp og andre sosiale tjenester</b>																
Nytt familiesenter for Bergen og omegn - prosjektutvikling	2028		IA	58,3	0,0	58,3	12,6	10,9	15,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sosiale tjenester - nybygg og rehabilitering	Løpende						0,0	0,0	0,0	0,0	75,0	75,0	75,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Sosialhjelp og andre sosiale tjenester</b>				<b>58,3</b>	<b>0,0</b>	<b>58,3</b>	<b>12,6</b>	<b>10,9</b>	<b>15,0</b>	<b>15,0</b>	<b>75,0</b>	<b>75,0</b>	<b>75,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
<b>Introduksjons- og tolketjenester</b>																
Bergen Inkluderingscenter	2024	<a href="#">BY 111-19</a>	889,0	927,6	0,0	927,6	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Introduksjons- og tolketjenester</b>				<b>927,6</b>	<b>0,0</b>	<b>927,6</b>	<b>8,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Overføringer til trossamfunn</b>																
Budpost mangler for prosjekt - BUD1074	2025		IA	15,0	0,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gravplassinvestering Johanneskirken rehabilitering	Løpende 2028		IA	85,9	0,0	85,9	43,1	43,8	44,4	45,1	45,8	46,4	47,1	47,8	48,4	49,1
Kirkeinvesteringer	Løpende						12,7	12,7	12,7	12,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Middelalderkirker	Løpende						19,2	18,8	18,5	18,1	17,8	17,5	17,1	16,8	16,5	16,1
							17,8	17,4	17,1	16,8	16,4	16,1	15,8	15,4	15,1	14,8
<b>Sum Overføringer til trossamfunn</b>				<b>100,9</b>	<b>0,0</b>	<b>100,9</b>	<b>92,7</b>	<b>92,7</b>	<b>92,7</b>	<b>92,7</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>
<b>Brannvesen</b>																
Bergen Vest ny brannstasjon - prosjektutvikling	2030		IA	17,1	0,0	17,1	0,0	0,0	0,0	0,0	7,2	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bilpark brann	Løpende						15,4	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5
Brannstasjoner - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	24,1	26,7	21,6	9,7	0,0	140,6	93,0	0,0	0,0
Bygging av nytt nøst til Sjøbrand	2027		IA	36,9	0,0	36,9	0,0	18,5	18,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ENØK-prosjekter	Løpende						4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						7,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Ombygging av brannstasjoner - prosjektutvikling	2027		IA	11,4	0,0	11,4	4,7	3,4	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Åsane Brannstasjon - ombygging	2026		IA	74,6	0,0	74,6	43,5	28,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Brannvesen</b>				<b>140,1</b>	<b>0,0</b>	<b>140,1</b>	<b>74,9</b>	<b>89,3</b>	<b>63,0</b>	<b>36,1</b>	<b>31,3</b>	<b>24,5</b>	<b>155,1</b>	<b>107,5</b>	<b>14,5</b>	<b>14,5</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
<b>Samferdsel</b>																
Budpost mangler for prosjekt - 700100	2025	IA		24,2	0,0	24,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budpost mangler for prosjekt - 700850	2025	IA		0,8	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budpost mangler for prosjekt - 718002	2025		7,2	7,2	0,0	7,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budpost mangler for prosjekt - 719002	2025	IA		0,5	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budpost mangler for prosjekt - 720055	2025	IA		1,4	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budpost mangler for prosjekt - D0670	2025	IA		1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budpost mangler for prosjekt - H410	2025	IA		0,5	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Digitalisering samferdsel	Løpende						7,2	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Frieda Fasmer, nytt sykehjem - rekkefølgekrav	2026	IA		114,8	0,0	114,8	41,8	57,8	12,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gang- og sykkelveier	Løpende						2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Garnes ungdomsskole, rekkefølgekrav infrastruktur	2025	<a href="#">BY 98/24</a>	88,0	88,0	0,0	88,0	58,8	15,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gneist Arena, rekkefølgekrav	2026	<a href="#">BY 269/24</a>	87,5	87,5	0,0	87,5	40,0	26,5	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Handlingsplan for sykkel på kommunalt vegnett	Løpende						49,8	61,1	108,9	38,0	30,2	25,0	0,0	0,0	0,0	
Infrastrukturtiltak i utbyggingsområder	Løpende						15,7	12,2	7,7	16,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	
Johan Berentsensvei - fortau	2026	IA		62,5	-40,7	21,8	1,8	21,7	20,9	10,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Klimatilpasning, tiltak	Løpende						2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Klostergarasjen - rehabilitering og nybygg	2028	0	IA	30,0	0,0	30,0	-0,0	0,0	3,0	27,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Klostergarasjen - utskifting av heiser	2025	<a href="#">BR 1205/24</a>	IA	16,0	0,0	16,0	10,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ladeinfrastruktur for bil	Løpende						4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ladepunkter i boligsoneanlegg	Løpende						8,9	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	
Lyngebøveien - trafiksikring	2026	<a href="#">BY 59/22</a>	144,8	156,8	0,0	156,8	21,0	32,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. utg.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Midtunvegen bofelleskap, rekkefølgekrav og infrastruktur	2027	<a href="#">BR 1009/24</a>	17,1	17,1	0,0	17,1	7,8	7,3	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mobilitetstiltak Gåbyen	Løpende						16,6	27,7	30,1	29,5	48,9	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4
Møllendalsbakken	2031	IA		57,4	-33,8	19,4	0,0	0,0	3,3	6,2	15,0	15,0	11,0	0,0	0,0	0,0
Møllendalselven elve- og strandpark	2033	IA		0,5	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Olsvik barnehage - rekkefølgekrav	2027	IA		6,4	0,0	6,4	2,1	2,1	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Olsvik Gangbro	2027	IA		25,0	-16,0	9,0	3,5	15,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opprusting av nærmiljø – Bøhmergaten/Løvstakksiden	2027	<a href="#">BY 316/23</a>	85,3	88,0	-2,4	85,4	12,2	15,5	54,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opprusting av nærmiljø – Nedre Nygård/Nygårdshøyden	2030	IA		93,7	0,0	93,7	10,3	10,3	15,2	15,5	20,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Permanent bobilparkering - utredning	2025	IA		1,2	0,0	1,2	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rekkefølgekrav - sekkepost	Løpende						0,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0
Rekkefølgekrav Mulen - gjennomføring	2024	<a href="#">BR 43/24</a>	34,5	27,4	0,0	27,4	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rolland skole - rekkefølgekrav	2024	2023/249555	IA	8,0	0,0	8,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Supplering av lyspunkter på eksisterende anlegg	Løpende						2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sykkeltiltak Lyngfaret og Vestre Vadmyra	2025	<a href="#">BR 1195/22</a>	19,0	32,0	-21,6	10,1	9,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sykkeltiltak Nonnekloppen til Florida	2025	<a href="#">UFKN 114/24</a>	36,7	37,1	-19,0	15,1	29,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tiltak for gående	Løpende						13,8	19,5	19,5	7,8	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trafikksikring	Løpende						37,5	18,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0
Utbyggingsavtaler Espehaugen	2027	IA		1,0	0,0	1,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utbyggingsavtaler Janaflaten	2027	IA		11,0	-12,9	-1,8	0,0	0,0	10,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utbyggingsavtaler Kokstad	2028	IA		1,2	-0,0	1,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wergeland – Grunnerverv og forberedende arbeider	2026		52,0	50,2	0,0	50,2	0,0	48,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Samferdsel</b>				<b>1 048,5</b>	<b>-146,4</b>	<b>894,5</b>	<b>414,1</b>	<b>432,9</b>	<b>357,1</b>	<b>204,0</b>	<b>191,1</b>	<b>140,6</b>	<b>100,5</b>	<b>89,5</b>	<b>89,5</b>	<b>89,5</b>
<b>Boligtiltak</b>																
Bjørge, utleieboliger	2026	<a href="#">BY 34/24</a>	104,8	52,4	-0,0	52,4	28,9	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Bjørnsons gate 4	2025	2020/48054-48	IA	21,7	0,0	21,7	6,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Boligprogram - 125 nye boliger	Løpende						2,1	-0,0	-0,0	0,0	52,0	170,0	170,0	80,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1022	2025		IA	20,5	0,0	20,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD912	2025		IA	0,8	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hylkje utleieboliger	2027		IA	121,3	-14,2	107,1	16,8	57,8	22,0	11,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kjøp av boliger til vanskeligstilte	2034	0	IA	50,0	0,0	50,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Knappentunet kommunale utleieboliger - prosjektutvikling	2029		IA	47,3	0,0	47,3	3,0	4,0	14,0	10,0	12,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lonemarka, utleieboliger	2027		IA	96,4	-10,6	85,8	11,1	65,0	3,4	9,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Møllendalsveien, midlertidig botilbud	2027		IA	86,5	0,0	86,5	27,0	32,0	9,5	6,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppgradering/Rehabilitering av tjenestebygg	2034	0	IA	100,0	0,0	100,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Petedalsmyra, utleieboliger	2026	<a href="#">BY 249/23</a>	111,4	111,4	-15,4	96,0	36,4	20,0	8,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sandbrekkevegen bosenter og utleiebolig	2028		IA	211,4	-0,0	189,4	7,0	69,0	77,0	24,8	14,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sanddalsringen utleieboliger	2027		IA	150,9	-23,0	127,9	18,2	79,2	28,4	10,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Steinsvikkroken, utleieboliger	2025	<a href="#">BY 92/23</a>	106,4	106,4	-11,5	94,9	25,0	23,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Storbotn utleieboliger	2026	<a href="#">BY 238/22</a>	99,2	50,2	0,0	50,2	33,0	9,3	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Boligtiltak</b>				<b>1 227,1</b>	<b>-74,7</b>	<b>1 130,4</b>	<b>229,7</b>	<b>384,8</b>	<b>182,4</b>	<b>88,9</b>	<b>93,6</b>	<b>185,0</b>	<b>185,0</b>	<b>95,0</b>	<b>15,0</b>	<b>15,0</b>
<b>Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern</b>																
Budpost mangler for prosjekt - BUD959	2025		IA	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - D0710	2025		IA	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Naturforvaltning og parkdrift</b>																
Badebyen Bergen	2027		IA	4,0	0,0	4,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Barnas byrom	Løpende					17,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	
Budpost mangler for prosjekt - 4080	2025		10,2	11,8	0,0	11,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budpost mangler for prosjekt - 9	2025		IA	-7,0	0,0	-7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budpost mangler for prosjekt - H410	2025		IA	23,7	0,0	23,7	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Bystrand Lungegårdsparken	2027	<a href="#">BY 0159/18</a>	120,0	279,0	-0,1	278,8	50,0	50,0	50,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Den grønne akse	Løpende					3,2	3,2	5,2	7,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Fontener i sentrum	Løpende					5,0	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Friluftstiltak	Løpende					2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	
Gateopprustning	2030		IA	5,5	0,0	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	
Torgallmenningen og gater rundt																
Gjeddevann friluftsområde	2025		IA	4,1	0,0	4,1	2,5	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Grønnevik - byboliger og delekultur - Prosjektutvikling	2025		IA	12,8	0,0	12,8	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Innløsning og erverv friarealer	Løpende					0,3	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Mindemyren kommunal andel	Løpende					6,3	6,5	8,6	0,0	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Mindetorget	2031		IA	253,1	-178,7	74,4	4,6	3,0	60,7	65,9	27,0	25,0	65,0	0,0	0,0	
Møllendalselven elve- og strandpark	2033		IA	185,2	-55,3	129,9	10,2	19,8	27,0	28,6	22,0	3,0	10,0	15,0	20,0	
Nesttun elvepark	2028		IA	39,5	0,0	39,5	0,0	4,1	35,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Nygårdsparken nedre del	2024	<a href="#">BY 362/20</a>	67,0	90,8	0,0	90,8	17,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Rehabilitering gatetrær og vegetasjon	Løpende					1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Rollandsparken - naturlekepark	2030		IA	62,5	0,0	62,5	0,0	1,0	4,0	5,0	10,0	20,0	20,0	0,0	0,0	
Steinsvikneset	2026		IA	6,9	0,0	6,9	0,4	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Storavatnet park- og friluftsområde	2031		IA	94,0	-36,8	57,2	2,0	5,0	8,0	20,0	25,0	17,0	16,0	0,0	0,0	
Tappearrangementet på Grimevatnet	2029		IA	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	-10,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Turveinett/ friluftstiltak inkl. Byfjellene	Løpende					9,3	10,4	3,5	20,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	
Utbyggingsavtaler Paradis	Løpende					0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Utbyggingsavtaler Søreide	Løpende					3,9	4,5	9,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Utbyggingsavtaler Wergeland	Løpende					2,0	4,0	6,0	11,0	20,0	10,0	10,0	0,0	0,0	0,0	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan					Sum øvrige år					
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Wergeland – Grunnerverv og forberedende arbeider	2026	IA		1,9	-0,2	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
<b>Sum Naturforvaltning og parkdrift</b>				<b>1 068,0</b>	<b>-271,1</b>	<b>796,6</b>	<b>143,6</b>	<b>144,7</b>	<b>222,0</b>	<b>175,8</b>	<b>131,2</b>	<b>93,8</b>	<b>138,3</b>	<b>32,3</b>	<b>37,3</b>	<b>17,3</b>
<b>Klima og miljø</b>																
Ladeinfrastruktur for bil	Løpende						1,5	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mobilpunkter og ladepunkter	Løpende						3,0	3,0	7,5	3,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renere Havn - Prosjektkoordinator	2034	IA		30,1	-11,7	17,9	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Renere Havn - Vågen	2034	IA		468,8	-271,3	196,5	8,9	5,8	50,0	70,0	91,0	121,0	82,0	21,0	1,0	1,0
Slettebakken avfallsdeponi	2025	<a href="#">BY 116/20</a>	IA	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tappearrangementet på Grimevatnet	2029	IA		60,0	0,0	60,0	0,1	0,0	5,2	23,0	28,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Klima og miljø</b>				<b>559,0</b>	<b>-283,0</b>	<b>274,5</b>	<b>15,0</b>	<b>10,2</b>	<b>64,2</b>	<b>97,5</b>	<b>123,5</b>	<b>125,5</b>	<b>83,5</b>	<b>22,5</b>	<b>2,5</b>	<b>2,5</b>
<b>Kultur</b>																
Budpost mangler for prosjekt - 9	2025	IA		0,0	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1088	2025	IA		0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1143	2025	IA		0,0	0,0	19,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD646	2025	IA		-1,0	0,0	-1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD647	2025	IA		8,4	0,0	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Det Hanseatiske museum - restaurering Finnegården 1A	2027	<a href="#">BY 264/18</a>	337,9	657,0	0,0	657,0	86,4	48,0	46,0	56,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Det Hanseatiske museum - utstilling	2027	IA		80,3	0,0	80,3	16,6	36,0	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ekserserhuset - reguleringsplan	2027	IA		2,0	0,0	2,0	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Elvetun Ungdomshus - prosjektutvikling	2029	IA		12,8	0,0	12,8	0,0	0,0	2,0	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ENØK-prosjekter	Løpende						2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Hovedbiblioteket, oppgradering tekniske anlegg	2026	<a href="#">BY 312/23</a>	93,5	93,5	0,0	93,5	38,0	17,0	13,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
KODE 3 Rasmus Meyers samling - Rehabilitering	2028	0	IA	3,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kommunale kulturbygg - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	0,0	0,4	5,1	6,2	47,6	27,9	24,2	0,0	0,0
Kulturhuset Danckert Krohn - restaurering og ombygging	2025	<a href="#">BY 45/21</a>	95,8	198,1	0,0	198,1	23,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kunstinnkjøp	Løpende						0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Kunstnerisk utsmykning	Løpende						0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Lysverkbygget – ombygging og asbestsanering	2026		IA	141,6	0,0	141,6	45,0	58,0	25,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling	2027		IA	6,3	0,0	6,3	1,3	2,0	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						11,8	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Oppgradering KODE 1	2025	<a href="#">UFGN 15/22</a>	IA	31,0	0,0	31,0	11,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rehabilitering av kaier ved kystkultursenteret i Sandviken – Steinmolo	2025		IA	5,0	0,0	5,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sentralbadet scenekunsthus	2026	<a href="#">BY 20/21</a>	730,6	830,0	-237,4	592,5	200,0	90,0	259,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Kultur</b>				<b>2 068,0</b>	<b>-237,4</b>	<b>1 851,6</b>	<b>441,3</b>	<b>264,1</b>	<b>379,9</b>	<b>79,2</b>	<b>27,3</b>	<b>61,7</b>	<b>42,0</b>	<b>38,3</b>	<b>14,1</b>	<b>14,1</b>
<b>Idrett</b>																
AdO Arena, solenergianlegg	2025	<a href="#">BY 56/23</a>	20,1	20,1	0,0	20,1	9,2	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alvøen idrettshall	2025	<a href="#">BY 247/23</a>	254,7	254,7	-16,6	238,1	45,5	9,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Arna stadion - Nytt garderobebygg	2026		IA	26,8	0,0	26,8	3,5	22,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bjørnarhallen - prosjektutvikling	2026		IA	35,3	0,0	35,3	10,6	8,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 17262	2025		IA	2,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD644	2025			7,4	-11,4	-11,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - IDR023	2025		IA	3,9	0,0	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Budpost mangler for prosjekt - IDR040	2025		IA	23,1	0,0	23,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - KO0001	2025		IA	3,9	0,0	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - KO0002	2025		IA	2,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ENØK-prosjekter	Løpende						3,5	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Fyllingsdalen idrettshall, tilbygg – prosjektutvikling	2025		IA	6,1	0,0	6,1	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gullbotn skiløyper - utbedring løyper og broer	2025		IA	10,5	0,0	10,5	8,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Haugland bofelleskap, ombygging gymsal	2026	<a href="#">BFKN 11/24</a>		37,8	0,0	37,8	23,0	10,6	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Haukelandshallen - Rehabilitering	2027	0	IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Idrett - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	63,0	114,4	284,7	272,5	139,4	70,6	113,0	0,0	0,0
Idrettsplan	Løpende						5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2
Investeringer driftsmateriell	Løpende						5,0	5,0	5,0	5,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Kunstgressprogram	Løpende						15,5	15,5	30,5	30,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Laksevåghallen, nybygg – prosjektutvikling	2028		IA	20,3	0,0	20,3	5,0	10,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Landåshallen - Oppgradering	2027	0	IA	6,0	0,0	6,0	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mathopen aktivitetssal	2026	<a href="#">BY 136/24</a>		156,0	-2,4	75,6	40,0	13,3	13,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling	2027		IA	46,8	0,0	46,8	10,1	16,6	15,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Nærmiljøanlegg nyinvest.	Løpende						5,8	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Oppgradering av lysanlegg	2030	2024/148736-1	IA	56,8	0,0	56,8	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2
Oppgradering av utendørsanlegg	Løpende						0,0	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Rekkefølgekrav Mulen - gjennomføring	2024	<a href="#">BR 43/24</a>	IA	7,0	0,0	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rollandshallen - Rehabilitering	2025	0	IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ski- og joggeløyper	Løpende						14,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. utg.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Slettebakken - fotballbane 11'er	2026	0	IA	16,0	0,0	16,0	0,0	16,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Slettebakken idrett - rekkefølgekrav	2029	0	IA	120,0	0,0	120,0	0,0	0,0	40,0	40,0	40,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Idrett</b>				<b>771,9</b>	<b>-19,0</b>	<b>753,0</b>	<b>230,5</b>	<b>228,2</b>	<b>264,9</b>	<b>397,6</b>	<b>351,9</b>	<b>178,8</b>	<b>109,9</b>	<b>152,3</b>	<b>39,4</b>	<b>39,4</b>
<b>Næring</b>																
Avsetning til strategisk eiendomskjøp	Løpende						28,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1072	2025		IA	0,0	0,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD852	2025		IA	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Festningskaaien - oppgradering	2030	0	IA	35,0	0,0	35,0	0,0	20,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gassverkbygget - konseptvalgutredning	2025		IA	7,0	0,0	7,0	6,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Havneeiendommer sekkepost	Løpende						22,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3
Skur 7 - Statsraad Lehmkuhl	2026		IA	9,6	0,0	9,6	3,0	5,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Næring</b>				<b>51,6</b>	<b>0,0</b>	<b>62,1</b>	<b>60,6</b>	<b>35,4</b>	<b>25,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>
<b>Administrasjon og fellesfunksjoner</b>																
Anskaffelse SAN (Storage Area Network)	2024		IA	3,0	0,0	3,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - EFU020	2025		IA	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Byarkiv - ombygging	2025	<a href="#">2022/48067</a>	IA	84,5	0,0	84,5	79,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet	2025		IA	4,3	0,0	4,3	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Digitaliseringsprosjekter	Løpende						10,2	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ENØK-prosjekter	Løpende						3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Investeringsprosjekter IKT i tjenestene – sekkepost	Løpende						2,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kjernenettverk	2025	0	IA	15,0	0,0	15,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto prosj.utg	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Kjøp av lokaler til Bergen byarkiv	2025	<a href="#">BY 176/23</a>	45,0	46,2	0,0	46,2	46,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Løsning for lagring av data	2026	0	IA	25,0	0,0	25,0	15,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						13,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1
Nytt fagsystem eiendomsskatt	2025		IA	3,0	0,0	3,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nytt HR- og økonomisystem	2028	0	IA	32,8	0,0	32,8	3,5	6,2	15,8	7,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppgradering og utvidelse av IKT-infrastruktur	Løpende						7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	0,0	0,0	0,0
Oppgradering til LED-belysning	2039	0	IA	12,5	0,0	12,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Sikkerhetstiltak og oppgraderinger i bygg som brukes til boliger og arbeidsplasser	Løpende						3,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Administrasjon og fellesfunksjoner</b>				<b>226,4</b>	<b>-0,0</b>	<b>226,4</b>	<b>201,6</b>	<b>47,0</b>	<b>40,0</b>	<b>28,6</b>	<b>21,3</b>	<b>23,8</b>	<b>23,8</b>	<b>16,6</b>	<b>16,6</b>	<b>16,6</b>
<b>Beredskap og sivilforsvar</b>																
Tilfluktsrom - oppgradering mv	Løpende						3,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
<b>Sum Beredskap og sivilforsvar</b>				<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>3,0</b>	<b>2,0</b>	<b>2,0</b>	<b>2,0</b>	<b>2,0</b>	<b>2,0</b>	<b>2,0</b>	<b>2,0</b>	<b>2,0</b>	<b>2,0</b>
<b>Vann og avløp</b>																
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	Løpende						3,1	16,6	-19,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Vann og avløp</b>				<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>3,1</b>	<b>16,6</b>	<b>-19,7</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Renovasjon</b>																
Budpost mangler for prosjekt - H240	2025		IA	0,0	0,0	39,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Etterdrift deponier	Løpende						6,0	5,8	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Slettebakken avfallsdeponi	2025	<a href="#">BY 116/20</a>	321,0	116,3	0,0	116,3	10,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Renovasjon</b>				<b>116,3</b>	<b>0,0</b>	<b>155,5</b>	<b>16,3</b>	<b>5,8</b>	<b>4,0</b>	<b>4,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin. prosj.utg	Netto	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
<b>Pensjon og fellesposter</b>																
Sekkepost til gjennomføring av konseptvalgutredninger (KVU)	Løpende						4,3	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
<b>Sum Pensjon og fellesposter</b>				<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>4,3</b>	<b>7,5</b>	<b>7,5</b>	<b>7,5</b>	<b>7,5</b>	<b>7,5</b>	<b>7,5</b>	<b>7,5</b>	<b>7,5</b>	<b>7,5</b>
<b>Sentrale inntekter og finansposter</b>																
Bystrand Lungegårdsparken	2027	<a href="#">BY 0159/18</a>	IA	0,0	0,0	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Johan Berentsensvei - fortau	2026		IA	0,0	0,0	-10,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mindetorget	2031		IA	0,0	0,0	-44,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Møllendalsbakken	2031		IA	0,0	0,0	-8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Møllendalselven elve- og strandpark	2033		IA	0,0	0,0	-13,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Olsvik Gangbro	2027		IA	0,0	0,0	-4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opprusting av nærmiljø – Bøhmergaten/Løvtakksiden	2027	<a href="#">BY 316/23</a>	IA	0,0	0,0	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renere Havn - Prosjektkoordinator	2034		IA	-0,2	0,0	-1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renere Havn - Vågen	2034		IA	-0,0	0,0	-67,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sentral korleksjon	Løpende						-678,7	-1 072,6	-953,7	-518,4	-590,0	-570,0	-730,0	-160,0	0,0	0,0
Storavatnet park- og friluftsområde	2031		IA	0,0	0,0	-9,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sykkeltiltak Lyngfaret og Vestre Vadmyra	2025	<a href="#">BR 1195/22</a>	IA	0,0	0,0	-6,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sykkeltiltak Nonnekloppen til Florida	2025	<a href="#">UFKN 114/24</a>	IA	0,0	0,0	-1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utbyggingsavtaler Janaflaten	2027		IA	0,0	0,0	-0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Sentrale inntekter og finansposter</b>				<b>-0,2</b>	<b>0,0</b>	<b>-168,1</b>	<b>-678,7</b>	<b>-1 072,6</b>	<b>-953,7</b>	<b>-518,4</b>	<b>-590,0</b>	<b>-570,0</b>	<b>-730,0</b>	<b>-160,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Sum</b>				<b>16 707,9</b>	<b>-1 549,7</b>	<b>15 098,9</b>	<b>2 811,5</b>	<b>2 699,9</b>	<b>2 600,8</b>	<b>2 398,3</b>	<b>2 197,1</b>	<b>2 199,7</b>	<b>2 198,2</b>	<b>2 197,3</b>	<b>1 386,7</b>	<b>922,3</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

**Avgiftsfinansierte investeringer**

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjektutg	Ørem. fin.	Netto prosjektut	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
<b>Brannvesen</b>																
Biler boligbrannsikkerhet	2024		IA	4,1	-0,3	3,8	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Brannvesen</b>				<b>4,1</b>	<b>-0,3</b>	<b>3,8</b>	<b>2,3</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Private planer og byggesak</b>																
Budpost mangler for prosjekt - Y078S	2025		IA	2,7	0,0	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Vann og avløp</b>																
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	Løpende						46,0	75,9	49,9	57,8	59,3	115,5	20,0	3,3	0,0	0,0
Avløpsrensing Breiviksbakken del 2 separerer overvann	Løpende						4,0	6,0	3,0	6,0	10,0	10,0	10,0	18,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 819015	2025		IA	10,8	0,0	10,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,6	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 819025	2025		IA	4,6	0,0	4,6	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 819015	2025		35,2	36,7	0,0	36,7	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 819025	2025		15,0	14,6	0,0	14,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 820045	2025		IA	0,9	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 821024	2025		IA	6,9	0,0	6,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 821051	2025		IA	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 919028	2025		IA	4,9	0,0	4,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - 920017	2025		IA	2,6	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp						Økonomiplan					Sum øvrige år				
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjektutg	Ørem. fin.	Netto prosjektut	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Dig og NoDig rammeavtaler påkostning vannledninger	Løpende						171,9	194,4	-101,3	64,2	210,0	222,2	230,0	230,0	0,0	0,0
Distribusjon av vann	Løpende						100,9	59,4	90,6	23,8	67,1	64,1	62,3	56,5	0,0	0,0
Espeland vannbehandlingsanlegg	2030	<a href="#">BY 146/22</a>	800,0	913,9	0,0	913,9	161,0	211,4	98,9	142,7	74,4	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fanahammeren avløpssanering	2027	<a href="#">BY 97/24</a>	46,5	110,6	0,0	110,6	15,5	14,1	38,8	0,0	10,4	28,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Fjell - Bergen reservevannforsyning	2028	<a href="#">BY29/18</a>	50,0	80,0	0,0	80,0	2,7	10,2	5,4	61,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fjellanlegg oppgradering	Løpende						28,6	25,0	11,9	0,0	50,5	57,5	57,5	66,2	0,0	0,0
Fornyng avløpsnett (drift)	2029		IA	0,4	0,0	0,4	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Furubotn del 2 separer overvann	2026		IA	3,3	0,0	3,3	1,9	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Garnes renseanlegg oppgradering	2031	<a href="#">BY 317/22</a>	615,0	629,7	0,0	629,7	39,9	98,8	96,0	72,5	28,2	125,0	129,5	0,0	0,0	0,0
Gimleveien m.fl. va-anlegg	2028	<a href="#">UFKN 42/24</a>	42,8	42,1	0,0	42,1	17,0	16,0	-0,5	8,0	-0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gjensidigegården va-anlegg	2027	<a href="#">UFKN 38/24</a>	30,0	30,0	0,0	30,0	2,1	2,1	21,8	0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Holtaveien va-anlegg	2029	<a href="#">BY 132/24</a>	73,0	114,7	0,0	114,7	31,1	10,4	0,8	0,0	47,0	0,0	0,0	20,0	0,0	0,0
Indre Arna (Stuajordet) høydebasseng	2024	<a href="#">BR 1178/22</a>	19,8	21,9	0,0	21,9	0,0	-0,0	-0,9	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Johan Berentsensvei va-anlegg	2028		IA	22,9	0,0	22,9	0,4	12,9	0,0	9,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kismul hovedvannledning del 1	2023	<a href="#">UFKN 127/21</a>	28,9	24,9	0,0	24,9	0,0	4,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kjøkkelvikdalen vannledning	2024		IA	10,0	0,0	10,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lagunen-Skjoldskiftet (Miljøløftet) separer overvann	2027	<a href="#">BY 135/24</a>	151,5	151,5	0,0	151,5	9,0	25,6	114,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lyngbøvegen va-anlegg	2028	<a href="#">BY 104/22</a>	59,5	87,9	0,0	87,9	9,7	9,7	45,0	12,6	-0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0
Løvstakklien - Bøhmergt. va-anlegg	2029	<a href="#">BY 315/23</a>	168,0	176,9	-0,1	176,8	20,0	33,3	28,1	59,8	8,7	0,0	0,0	8,7	0,0	0,0
Mjølkeråen - Kvernevik va-anlegg	2030	<a href="#">BY32/19</a>	171,0	282,9	0,0	282,9	23,6	0,3	-12,5	55,5	13,1	6,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Mynteviken va-anlegg	2027	<a href="#">UFKN 63/23</a>	26,0	33,8	0,0	33,8	4,6	10,0	13,0	0,0	0,0	3,1	2,1	0,0	0,0	0,0
Nedre Nygård del 1 va-anlegg	2025	<a href="#">UFKN 64/20</a>	22,0	27,6	0,0	27,6	0,2	0,0	2,5	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp						Økonomiplan					Sum øvrige år				
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjektutg	Ørem. fin.	Netto prosjektut	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Nedre Nygård del 2 va-anlegg	2027	<a href="#">UFKN 153/24</a>	47,0	47,0	0,0	47,0	16,0	12,6	16,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Produksjon av vann	Løpende						10,0	8,1	6,9	7,0	7,0	7,0	8,0	8,0	0,0	0,0
Riplegården høydebasseng	2024	<a href="#">BR 1266/23</a>	19,0	17,2	0,0	17,2	-1,7	0,0	1,7	-0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skjold - Fjøsanger samkjøringsledning	2028	IA	74,6	74,6	0,0	74,6	13,6	24,1	0,0	36,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skredderdalen dam	2031	<a href="#">BR 1336/22</a>	17,7	17,7	0,0	17,7	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	5,0	7,7	0,0	0,0	0,0
Storavatnet dammer (Fyllingen)	2024	<a href="#">UFKN 14/22</a>	45,5	46,5	0,0	46,5	-0,0	0,0	-2,2	0,0	11,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Storediket (dammer)	2028	IA	31,0	31,0	0,0	31,0	14,0	6,0	0,0	9,2	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sætrevegen ringledning	2027	IA	22,2	22,2	0,0	22,2	2,1	0,0	2,0	0,0	11,1	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Åsane nord avløpsnett trinn 1	2032	IA	261,2	261,2	0,0	261,2	23,0	25,0	80,0	0,0	36,6	51,2	31,2	11,0	0,0	0,0
<b>Sum Vann og avløp</b>			<b>3 365,4</b>	<b>-0,1</b>	<b>3 365,3</b>	<b>771,5</b>	<b>896,5</b>	<b>609,8</b>	<b>626,9</b>	<b>659,5</b>	<b>747,1</b>	<b>564,8</b>	<b>422,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	
<b>Renovasjon</b>																
Etterdrift deponier	Løpende						6,0	5,8	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Slettebakken avfallsdeponi	2025	<a href="#">BY 116/20</a>	IA	428,3	0,0	428,3	41,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Renovasjon</b>				<b>428,3</b>	<b>0,0</b>	<b>428,3</b>	<b>47,2</b>	<b>5,8</b>	<b>4,0</b>	<b>4,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Sum</b>				<b>3 730,0</b>	<b>-0,4</b>	<b>3 729,6</b>	<b>821,0</b>	<b>902,3</b>	<b>613,8</b>	<b>630,9</b>	<b>659,5</b>	<b>747,1</b>	<b>564,8</b>	<b>422,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Øvrige

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan			Sum øvrige år							
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
<b>Idrett</b>																
<b>Næring</b>																
Budpost mangler for prosjekt - BUD1077	2025	IA	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD1144	2025	IA	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budpost mangler for prosjekt - BUD946	2025	IA	0,0	0,0	38,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salg av eiendom / kapitalfrigjøring EBE	Løpende					0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Næring</b>			<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>39,0</b>	<b>0,5</b>	<b>0,5</b>	<b>0,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<b>Sum</b>			<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,5</b>	<b>0,5</b>	<b>0,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>

## Innsparingstiltak i investeringsbudsjettet

Den kraftige økningen i utgiftene knyttet til renter og avdrag, kombinert med de siste års stadig økende ambisjonsnivå, har stilt byrådet overfor et samlet investeringsvolum som verken er økonomisk bærekraftig eller realistisk. Basert på kjensgjerningen om at 60 % av investeringsprogrammet relaterer seg til prosjekter som allerede er igangsatt, dvs. prosjekter som er i en gjennomførings- og byggefase, eller som har kommet så langt i planleggingen og prosjektutviklingen at det ikke vil være hensiktsmessig å stoppe dem, har byrådet i 2024 hatt et spesielt fokus på kostnadsreduksjoner i byggeprosjekter.

Areal koster penger, og de billigste kvadratmeterne er de vi ikke bygger. Våren 2024 ble det derfor gjennomført et pilotprosjekt der en gikk tilbake og kritisk gjennomgikk og optimaliserte areal- og funksjonsprogrammene i 11 skoleprosjekter i fasen prosjektutvikling. I gjennomsnitt oppnådde man for disse skoleprosjektene en arealreduksjon på 10 %, hvilket tilsvarer omtrent 9 700 kvm og en samlet besparelse på nærmere 800 mill. kr. Arealreduksjonen oppnådd i de aktuelle prosjektene er allerede innarbeidet i forslaget til handlings- og økonomiplan. En ambisjon om en 10 % arealreduksjon er også lagt til grunn for øvrige skoleprosjekter i tilsvarende utviklingsfaser og reflektert i budsjettavsetningene for gjennomføringsfasen, avsatt i sekkepost. En tilsvarende øvelse er gjort for utvalgte sykehjemsprosjekter, og har resultert i et mål om 5 % en kostnadsreduksjon for prosjekter i en tidlig utviklingsfase. Også denne ambisjonen er reflektert i budsjettavsetningene for gjennomføringsfasen. Byrådet vil videreføre dette arbeidet fremover også for de barnehage- og boligprosjektene som er under utvikling.

En forbedring av arealeffektiviteten i investeringsprogrammet er imidlertid ikke nok for å sikre et økonomisk bærekraftig eller realistisk investeringsvolum fremover. Byrådet har i tillegg derfor foretatt en kritisk vurdering av hvilke prosjekter som det faktisk er handlingsrom til å gjennomføre, og når. Resultatet av dette er at en rekke investeringer foreslås tatt ut av investeringsprogrammet i sin helhet, en rekke investeringer foreslås nedskalert, og en rekke prosjekter har byrådet aktivt foreslått å skyve på i tid. En oversikt over de prosjektene dette gjelder, er listet opp i tabellene under. Ny periodisering av prosjekter som foreslås skjøvet på i tid fremgår av det 10-årige investeringsprogrammet. Prosjekter som enten er foreslått tatt ut eller nedskalert er omtalt i beskrivelsen av den enkelte investeringen i henholdsvis i Tertialrapport 2 - 2024 og her i Handlings- og økonomiplanen.

Utover de aktive endringene som byrådet foreslår og som fremkommer av listene under, inngår det i det foreslåtte investeringsprogrammet en rekke større og mindre fremdrifts- og kostnadsendringer sammenlignet med vedtatt handlings- og økonomiplan 2024-2027. Slike endringer skyldes oppdaterte anslag og ikke aktive innsparingstiltak fra byrådet.

## Liste over investeringer som det foreslås å ta ut av investeringsbudsjettet:

<b>Tj. område</b>	<b>Investeringsbudsjett</b>
01A	Søre Skogvei barnehage
01B	Salhus skole
01B	Søreide ungdomsskole
01B	Varden skole, utvidelse
03A	Mindemyren flerbruksbygg - Omsorg + og dagaktivitetssenter
03C	Boligløftet - Kong Oscars gt. 90
09	Boligprogrammet - Dolviken utleieboliger
09	Boligprogrammet - Rød utleieboliger
09	Kjøp av familieboliger
10C	Kim Frieles plass - konseptutvikling
10C	Nygårdsparken midre del
10C	Sælenvassdraget del 2
10C	Vassdrag og våtmarkstiltak
10C	Vågstrappen- prosjektutvikling
12	Fyllingsdalen kulturhus
12	KODE: KVV for kommunens anlegg på Troidhaugen
12	Produksjonskjøkken Lystgården
14	Sentralbadet, påbygg kontorseksjon
16	Anskaffelse av loggmonitoreringsverkøy
16	Magistraten

## Liste over investeringer som foreslås redusert:

Tj. område	Investeringsbudsjett
01B	Ytre Arna skole -går bort fra Futurebuilt og avvikler svømmebasseng
08	Supplering av Lyspunkt på eksisterende anlegg
10C	Barnas byrom
10C	Den grønne akse
10C	Steinsvikneset
10C	Bystrand Lungegårdsparken
10C	Gjeddevann friluftsområde
10C	Friluftstiltak
10C	Renere Havn - Prosjektkoordinator
12	Skisseprosjekt Fysak/nytt Elvetun
12	Kunstnerisk Utsmykking
12	Kunstinnkjøp
13	Laksevåg idrettshall
14	Gassverkbygget
18A	Indre Arna-Stuajordet
18A	Kjøkkelvikdalen vannledning
18A	Riplegården høydebasseng
18A	Kismul hovedvannledning del 1
18A	Furubotn del 2 separer overvann
18A	Carl Konows gate separer overvann
21	Sekkepost til gjennomføring av konseptvalgutredninger (KVU)
Flere	Mindre bygginvesteringer

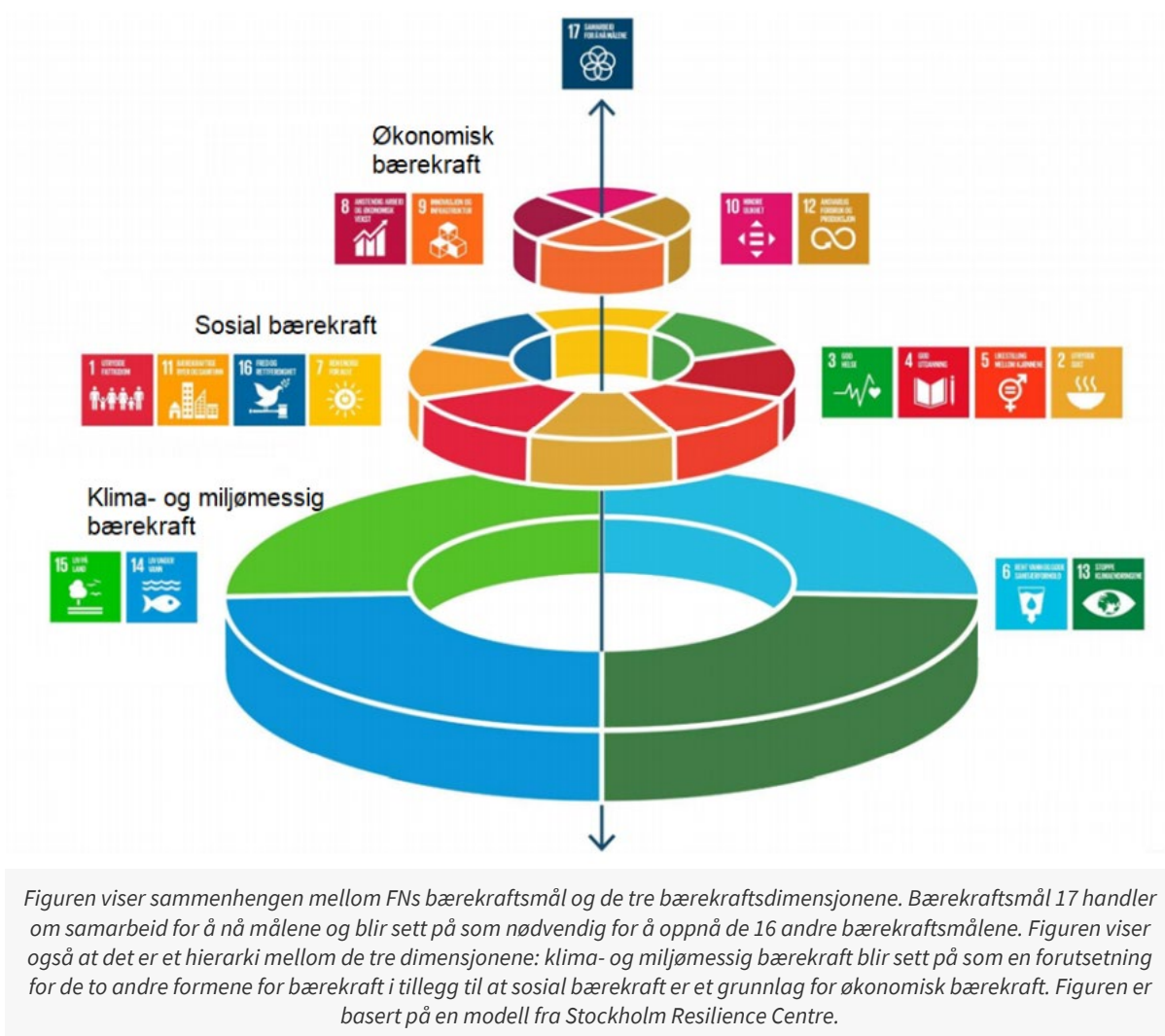
## Lister over investeringer som foreslås forskjøvet:

<b>Tj. område</b>	<b>Investeringsbudsjett</b>
01B	Haukedalen skole
07	Bygging av nytt nøst til Sjøbrand
07	Bergen Vest Brannstasjon
08	Opprusting av nærmiljø – Nedre Nygård/Nygårdshøyden
08	Møllendalsbakken
10C	Møllendalselven elve- og strandpark
10D	Renere havn - Vågen
10D	Mobilpunkter og Ladepunkter
10D	Nesttunvassdraget (flomsikring)
13	Laksevåg idrettshall
13	Varden stadion - garderobebygg
18A	Storavatnet Dammer (Fyllingen)
18A	Indre Arna-Stuajordet
18A	Skjold - Fjøsanger samkjøringsledning
18A	Riplegården høydebasseng
18A	Storediket dammer
18A	Skredderdalen dam
18A	Fjellanlegg oppgradering
18A	Garnes renseanlegg oppgradering
18A	Løvestakklien - Bøhmergt. va-anlegg
18A	Mjølkeråen - Kvernevik va-anlegg
18A	Åsane nord avløpsnett trinn 1

## FNs bærekraftsmål

2030-agendaen er verdens handlingsplan for bærekraftig utvikling. 2030-agendaen er konkretisert gjennom 17 bærekraftsmål og 169 delmål, og handler om å oppnå både økonomisk, sosial og klima- og miljømessig bærekraft. Bærekraftsmålene ble vedtatt på FN sin generalforsamling i 2015, med tilslutning fra alle medlemslandene. Norge var en pådriver for å få målene vedtatt, og har forpliktet seg til å arbeide for at verden når målene innen 2030.

Byer og kommuner har en avgjørende rolle for å realisere de globale målene. Ifølge FN kan to tredjedeler av delmålene kun nås gjennom lokal innsats. I Norge har kommuner ansvar og kompetanse for områder som barnehage, skole, helse og byutvikling som er helt sentralt for bærekraftsmålene. Gjennom kommunelovens formål § 1-1 er det også et krav om at kommunene skal være bærekraftige. Dette innebærer at kommunenes virksomhet, som favner om områder som barnevern, vann og avløp, skole, helse, samferdsel og infrastruktur, alle er særdeles viktige for å kunne oppnå FNs bærekraftsmål.



De 17 bærekraftsmålene er gruppert inn i tre bærekraftsdimensjoner; Klima og miljømessig bærekraft, Sosial bærekraft, Økonomisk bærekraft, i tillegg til en egen for bærekraftsmålet om samarbeid.



### Klima og miljømessig bærekraft

Den klima- og miljømessige dimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å ta vare på naturen og klimaet både lokalt og internasjonalt.



### Sosial bærekraft

Den sosiale dimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Utdanning, likestilling, kulturelt mangfold og et godt helsetilbud er bare noen av områdene som bidrar til sosial bærekraft. Sosiale forhold handler om hvordan bergenserne har det, om de får oppfylt rettighetene sine og om de har mulighet til å påvirke egne liv og samfunnet de lever i.



### Økonomisk bærekraft

Den økonomiske dimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn, samt god og trygg tilgang til offentlige tjenester. Som kommune handler økonomisk bærekraft blant annet om at vi skal forvalte økonomien vår slik at den er bærekraftig – altså at dagens ressursbruk ikke truer velferden til innbyggerne i fremtiden.



### Samarbeid for å nå målene

Bærekraftsmål 17 handler om samarbeid for å nå målene og blir sett på som nødvendig for å oppnå de 16 andre bærekraftsmålene.

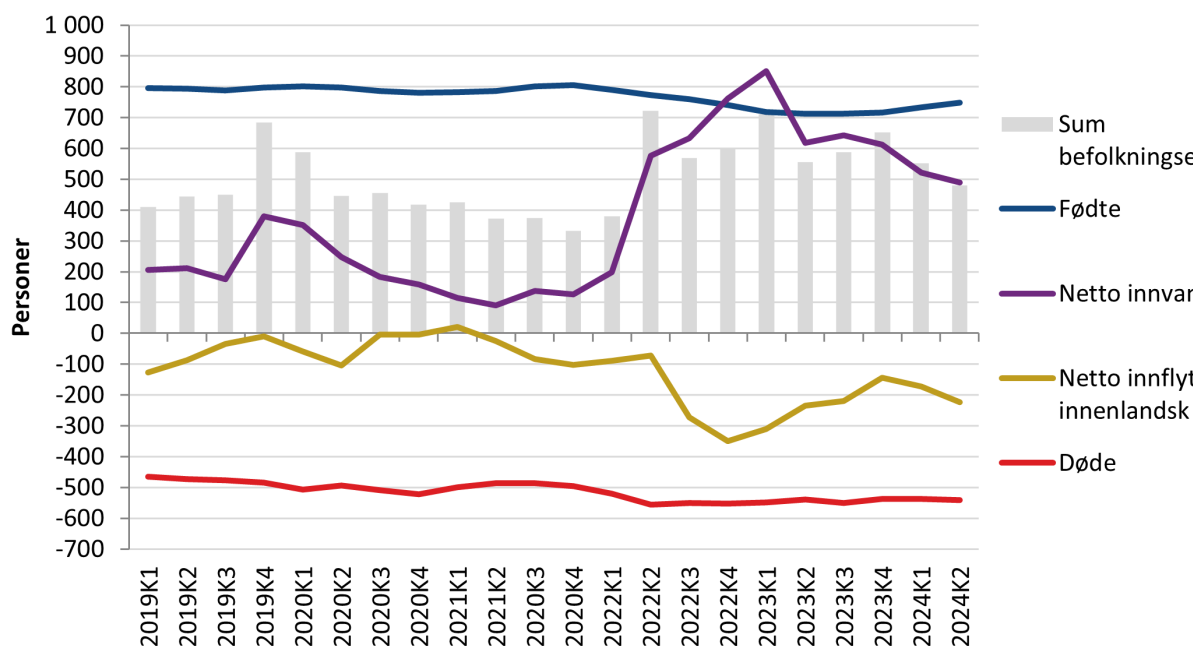


Under hvert tjenestoområde synliggjøres hvordan de operative målene i denne handlings- og økonomiplanen bidrar til å realisere bærekraftsmålene.

## Befolkningsutvikling

Innbyggertallet til Bergen var 291 940 ved inngangen til 2024. Befolkningen økte med 2 610 personer i løpet av 2023, en økning på 0,9 %. Figuren under viser kvartalsvis befolkningsendringer siden 2019. Bosetting av flyktninger fra Ukraina har bidratt til at netto innvandring har vært historisk høy både i 2022 og 2023. Bergen har hatt et innenlandsk flyttetap til andre kommuner i Norge flere år. Flytteunderskuddet var særlig høyt i 2022 (1 400 netto), men vi fortsatte å tape innbyggere til andre kommuner også i 2023 (577). Veksten i Bergen trekkes også ned av stadig færre 0-åringer, selv om antallet har økt noe de siste to kvartalene. Antall døde ligger forholdsvis jevnt på ca. 550 døde i kvartalet.

I første halvår for 2024 ser vi som nevnt noe flere nullåringer, men synkende netto innvandring og netto innenlandsk innflytting. Vi er 1 920 innbyggere flere enn på samme tid i 2023.

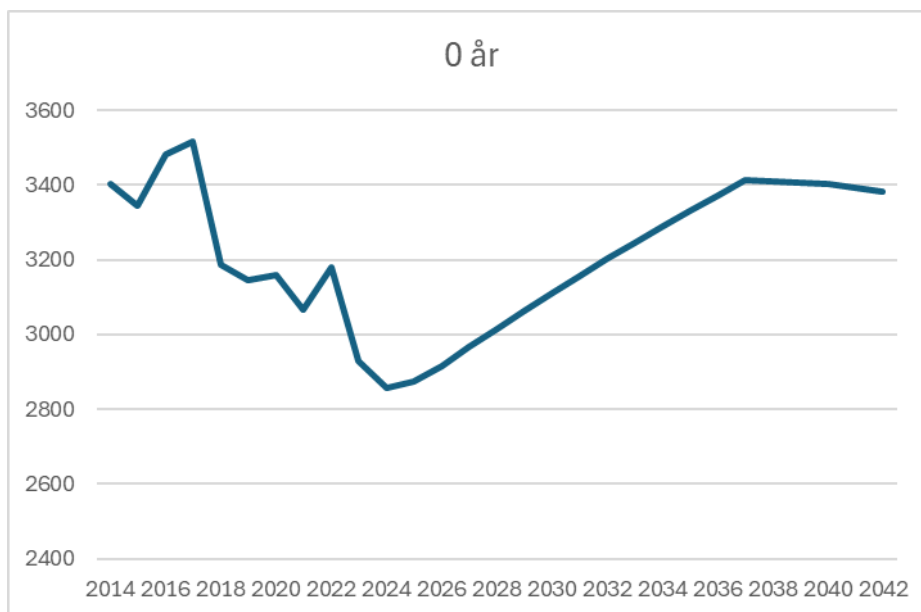


## Befolkningsframskrivninger

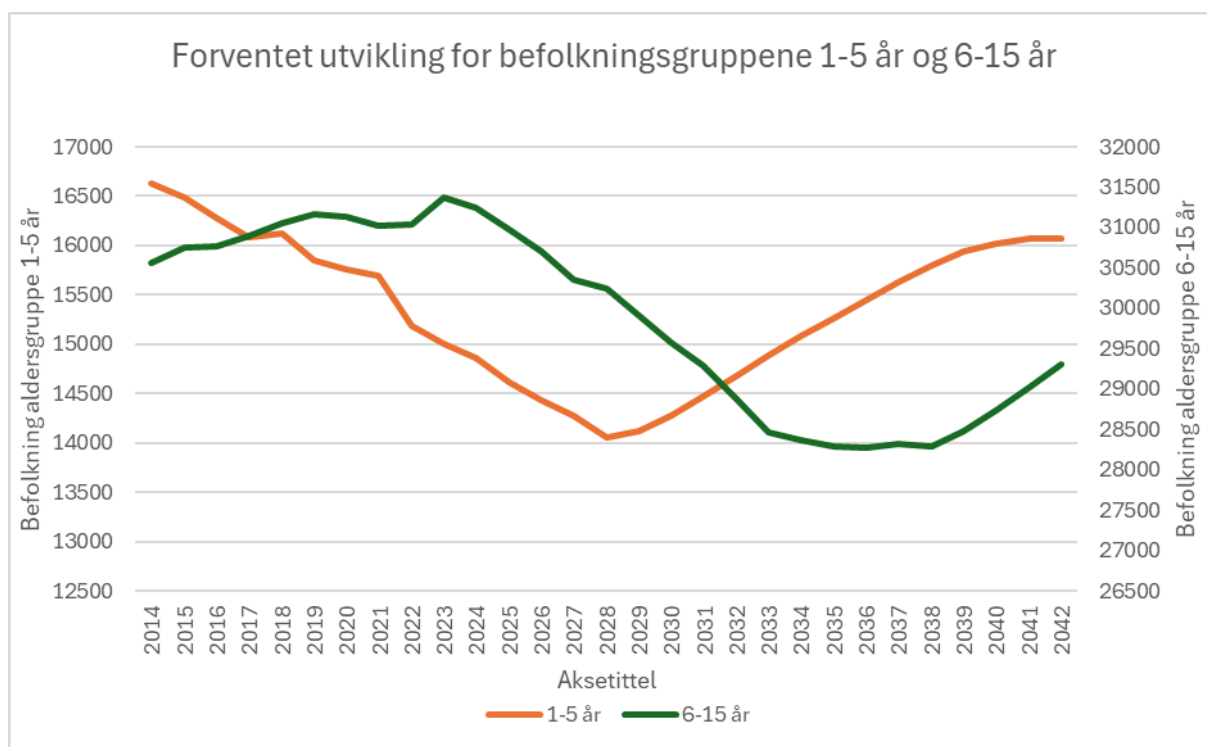
Befolkningsframskrivninger viser at Bergen vil øke med ca. 30 000 (10,1 %) innbyggere frem mot 2050, en årlig gjennomsnittlig vekst på 1100 personer (0,4 %) årlig. Ifølge SSB vil mye av veksten i Bergen komme de nærmeste årene, hovedsakelig som følge av fortsatt høy innvandring. Fram mot 2050 er Bergen ventet å ha den tredje (510) høyeste gjennomsnittlige årlige nettoinnvandringen i Norge, bare bak Oslo (1550) og Trondheim (620).

I likhet med i Norge, i Vestland og i vestlige land for øvrig har fruktbarheten i Bergen gått gradvis nedover de siste 30 årene. I 2005 var den 1,8, i 2015 var den 1,67 og i 2023 var den 1,29. Regionalt har Vestland jevnt over vært den landsdelen i Norge hvor fruktbarheten har vært høyest de siste tiårene, selv om gamle Hordaland fylke stort sett har hatt lavest rater internt på Vestlandet.

I tråd med SSBs befolkningsprognoser forutsettes det i Bergen kommunens befolkningsprognoser at samlet fruktbarhetstall (SFT) vil øke utover i framskrivingsperioden. (Samlet fruktbarhetstall er et mål på hvor mange barn kvinner i gjennomsnitt kommer til å få i løpet av livet, gitt at fruktbarhetsmønsteret forblir likt. SFT benyttes til å si noe om fruktbarhetstrender i samfunnet ([SSB.no](https://www.ssb.no).) SSBs forskere peker på at hovedårsaken til at SFT har falt mye de siste årene er at stadig flere kvinner utsetter å få sitt første barn. SFT forventes derfor å stige igjen hvis utsatte fødsler blir hentet inn igjen på et senere tidspunkt. SSB har ved flere anledninger overestimert antall nullåringer i sine framskrivninger i forhold til reelle tall/folketellinger. Derfor er SFT i Bergen kommune sine framskrivninger justert ned i forhold til SSBs forventninger. Det er verdt å merke seg at SSB har nedjustert fruktbarheten fra hovedalternativet i 2022 til 2024, og dermed nærmet seg Bergen kommune sin fremskrevne fruktbarhet. Fruktbarhet er vanskelig å fremskrive, og det er flere grunner for å stille spørsmålsteget til SSBs forutsetning om økning i fruktbarhetstall. Blant disse er synkende andel kvinner som får tre eller flere barn og den langsiktige utviklingen i antall fødsler.

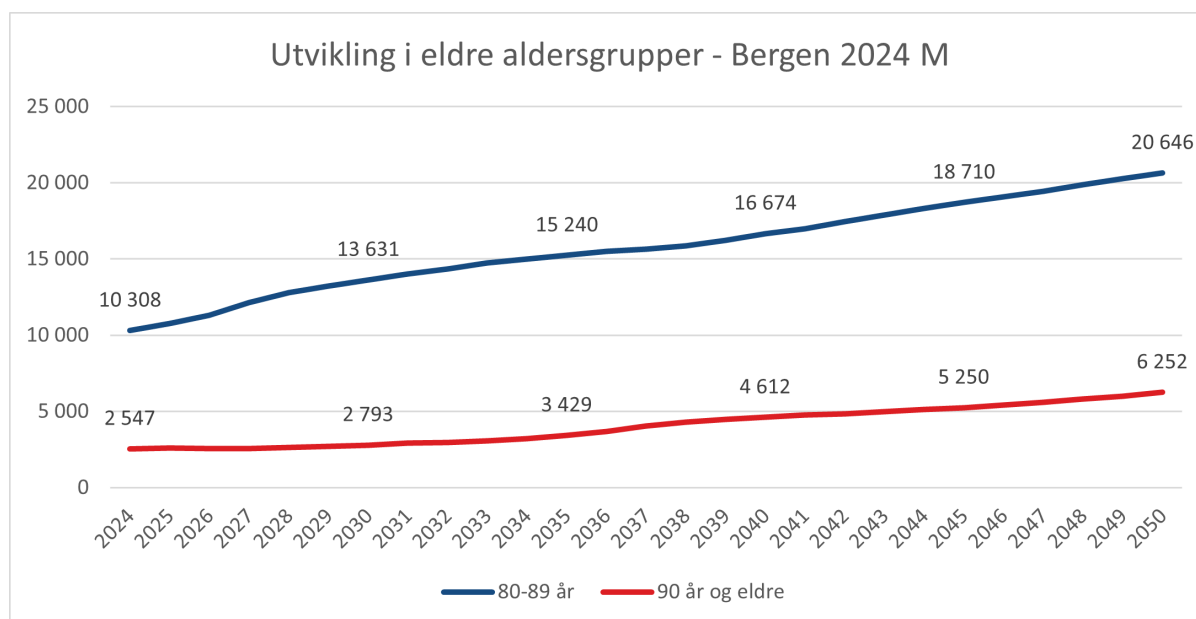


Utviklingen man har sett de siste årene, bidrar også til færre i aldersgruppen 1-5 år og 6-15 år, i hvert fall på kort sikt. Figurene under viser Bergen kommunes forventning til befolkning for 0-åring, barn i aldersgruppen 1-5 år og 6-15 år. Det forventes et synkende antall barn i barnehagealder frem mot 2028, før antallet igjen er ventet å øke frem mot 2041. For barn i skolealder er det forventet en reduksjon frem mot 2036.



Samlet befolkning over 67 år vil være sterkt økende i Bergen de neste årene. Aldersgruppen 67-79 år var i 2014 på 77 % av nivået i dag, og forventes fortsatt å vokse merkbart framover. De store barnekullene som kom etter 2. verdenskrig nærmer seg 80 år, og derfor ventes det at veksten i aldersgruppene 80-89 og 90+ særlig vil tilta de kommende årene. Som figuren under viser vil vi være 32 % flere i 2030 i aldersgruppen 80-89 år (fra 10 308 i 2024 til 13 631 i 2030). For aldersgruppen 90 år

og eldre ser vi en akselerering fra ca. 2035 (økning på 35 % i forhold til 2024-nivå), som fortsetter å øke fram mot 2050. I 2040 vil aldersgruppen 90+ være nærmest doblet fra dagens nivå.



Utfordringene knyttet til endringer i befolkningssammensetning, med relativt flere eldre i forhold til personer i yngre aldersgrupper, og medfølgende knapphet på arbeidskraft, understrekes også i regjeringen sin perspektivmelding fra 2024. Framskrivninger til SSB viser at det vil være et behov for sysselsetting på om lag 180 000 personer i helse- og omsorgssektoren fram mot 2060, forutsatt dagens arbeidsinnsats per bruker. Behovet for økt sysselsetting i pleie- og omsorgstjeneste må dekkes gjennom nedgang i andre deler av offentlig sektor eller øvrig samfunns- og næringsliv, med mindre det gjøres tilpasninger.

Det er verdt å merke seg at Bergen i dag har en eldre befolkning enn Oslo, Stavanger og Trondheim. Bergen har i dag også flere eldre per årsverk innen omsorgstjenestene enn de samme byene, og er blant ASSS-kommunene med det høyeste sykefraværet innenfor pleie og omsorg. Dette understreker bare utfordringen Bergen står ovenfor innen denne sektoren i dag, og som vil bli enda mer krevende i tiden som kommer.

## Demografikostnader

Anslag på framtidig utgiftsbehov som følge av endret befolkning mm. (demografikostnader) er hentet fra KS sin demografimodell, som viser hvordan befolkningsendringer forventes å påvirke kommunenes utgifter. Modellen gir et beregnet anslag for hva befolkningsframskrivninger vil bety for kommunens brutto utgiftsbehov til sentrale velferdstjenester som grunnskole, barnehage og pleie og omsorgstjenester. Sentrale elementer i modellen er blant annet befolkningsframskrivninger, landsgjennomsnittets utgifter per innbygger og 2024-kroner. I modellen legges det til grunn konstante gjennomsnittskostnader, uendret standard, uendret produktivitet og uendret dekningsgrad.

Det er viktig å understreke at demografikostnadene er anslag basert på gitte forutsetninger om befolkningsutvikling, ressursfordeling og kostnadsutvikling. Anslåtte merutgifter knyttet til demografiske endringer er et uttrykk for hva det vil koste kommunen å opprettholde tjenestetilbudet til den enkelte innbygger.

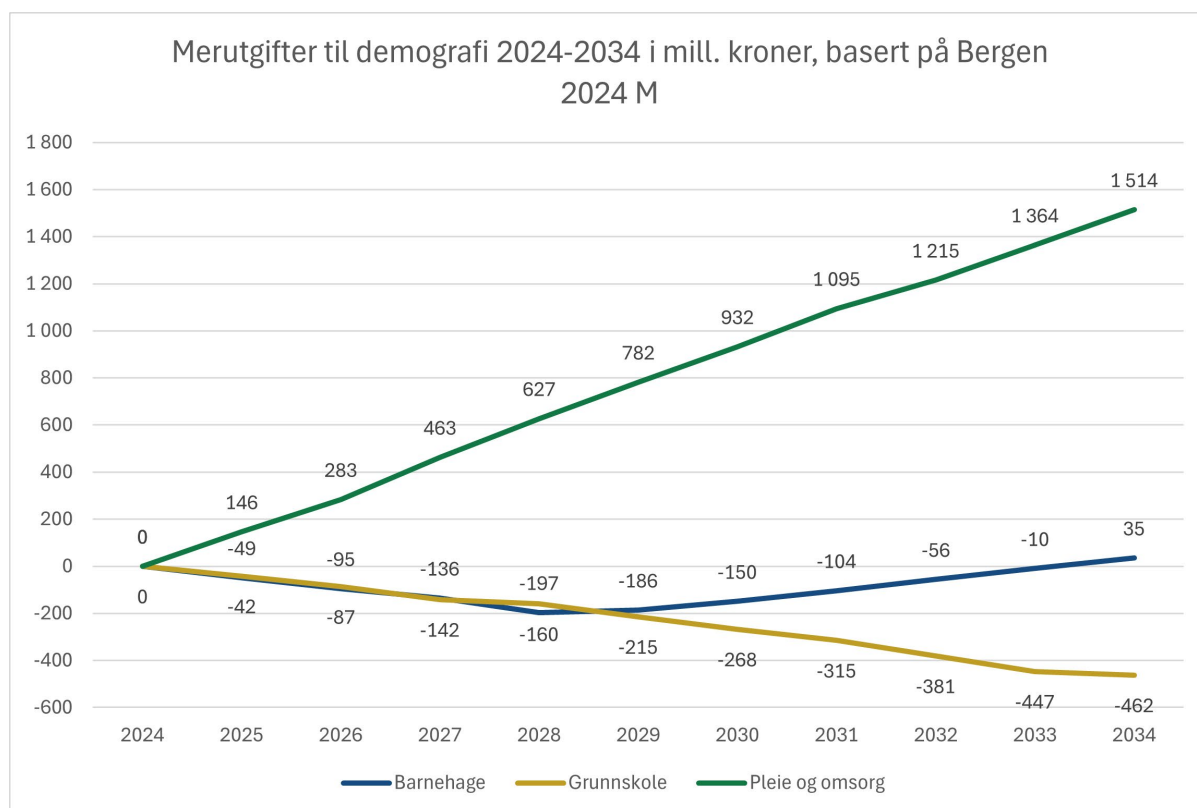
Videre legges det til grunn konstante dekningsgrader for de ulike tjenestene, slik at eventuelle trendmessige endringer i underliggende behov framover ikke hensyntas. Aldersgruppene er grove, slik at kostnadene knyttet til en 50-åring er de samme som til en 66-åring, mens kostnadene til en 90-åring er nær det dobbelte av en 89-åring. Det er ingen oppdeling i kjønn og etter innvandrere/landbakgrunn.

Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) har foretatt beregninger som viser at kommunesektoren kan få merutgifter i 2025 på om lag 4,3 mrd. kroner knyttet til den demografiske utviklingen, hvorav 3,6 mrd. kroner må dekkes av kommunenes frie inntekter.

Anslag på demografikostnader brukes også når staten fastsetter kommunesektorens inntektsrammer for året som kommer. Den nasjonale rammen fordeles så videre til enkeltkommuner gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet. Dette innebærer for eksempel at Bergen får et trekk i rammene med et beløp som svarer til lavere beregnede utgiftsbehov for barnehage fordi det blir færre barn. Motsatt øker rammen begrunnet i flere eldre.

Demografikostnadene illustrert i figuren under viser derfor både hvilke beregnede mer/mindre-utgifter kommunen står overfor i årene som kommer, og de viser hvordan dette vil påvirke driftsrammen som tildeles Bergen kommune gjennom inntektssystemet.

Framskrivingsalternativet *Bergen 2024 M* brukt som grunnlag for tallene i figuren:



Demografikostnadene er beregnet med utgangspunkt i dagens situasjon. Det kreves derfor egne analyser, slik det gjøres i ASSS-sammenheng, for å vurdere om kommunen har en effektiv tjenesteproduksjon når det kommer til ressursbruk, dekningsgrader og politiske prioriteringer.

Det er en økning i eldre som bidrar til at det beregnede utgiftsbehovet for barnehage, skole og pleie og omsorg til sammen øker med i gjennomsnitt om lag 150 mill. årlig i økonomiplanperioden 2025-2028. Framskrivningen gir grunnlag for at barnehage og skole har et redusert utgiftsbehov i økonomiplanperioden, hvis en bare ser på utgifter til demografi isolert. Dette er basert på stadig fallende fruktbarhet, færre nullåringer og dermed også færre i barnehagealder og skolealders sammenliknet med om fruktbarheten hadde vært høyere. Samtidig vil det være flere forhold innen barnehage og skole som tilsier endringer i budsjettet uavhengige av den demografiske utviklingen.

I kommunens forslag til økonomiplan, legges det inn estimerte justeringer av utgiftsbudsjettet til barnehage og skole som følge av demografiske endringer. Budsjettjusteringene beregnes basert på forventede demografiske endringer og kommunens faktiske enhetskostnader knyttet til drift av barnehager og skoler. Nedtrekket er lavere enn det beregnede reduserte utgiftsbehovet for skole og barnehage. Årsaken til dette er at Bergen kommune har lavere kostnader per barn enn landsgjennomsnittet.

I forslag til HØP 2025-2028 er det lagt inn et nedtrekk med henvisning til den demografiske utviklingen på 52 mill. kroner i 2025, 75,5 mill. kroner i 2026, 92,5 mill. kroner i 2027 og 96,5 mill. kroner i 2028. Endringene er regnet fra vedtatt budsjett 2024, hvor det ligger inne et tilsvarende nedtrekk på 40 mill. kroner for inneværende år. Sammenlignet med perioden 2025-2027 i vedtatt økonomiplan er dette et økt nedtrekk på totalt 40 millioner kroner. Til tross for at befolkningsprognosen viser noe økt barnetall, sammenlignet med tilsvarende prognose i 2023, gir endringer i benyttet sats per barn et økt nedtrekk.

Utgiftsbehovet i grunnskolen er beregnet å gå ned gjennom økonomiplanperioden. I forslaget til HØP 2025-2028 er det lagt inn et nedtrekk knyttet til redusert elevtall på 24 mill. kroner i 2025, 57 mill. kroner i 2026, 80 mill. kroner i 2027 og 96 mill. kroner i 2028. Også her er endringene sammenlignet med vedtatt budsjett 2024, hvor det ligger inne et tilsvarende nedtrekk på 13,5 millioner kroner. For perioden 2025-2027 er forventet budsjettbehov til grunnskole økt med totalt 13,5 millioner kroner, sammenlignet HØP 2024-2027. En av årsaken til dette er at befolkningsprognosene er justert, og barnetallet er da økt noe mot forventet i 2023.

Flere eldre vil føre til en markant økning i utgiftsbehovet i uoverskuelig framtid, først for aldersgruppen 80-89 år, og deretter for de som er 90 år og mer. Her er det verdt å merke seg betydelig forskjeller i enhetskostnadene, som for en 90-åring er nesten syv ganger høyere enn for en 67-åring. Veksten i utgiftsbehovet akselererer fra og med 2027, da etterkrigskullene trer inn i aldersgruppen 80-89 år, som også har betydelige høyere enhetskostnader enn 67-79 åringer.

I forslaget til handlings og økonomiplan er det lagt inn tiltak som reflekterer det økte utgiftsbehovet. Det framkommer under tjenesteområde 03A-Tjenester til eldre, der det er lagt inn betydelige beløp både til drift av nye sykehjemstilbud og til økte behov innenfor hjemmebaserte tjenester. Samlet utgjør dette 143,5 mill. kroner i 2025 som øker til 567,2 mill. kroner i 2028. Endringene er regnet fra vedtatt budsjett 2024. Det er knyttet usikkerhet til behovene særlig i slutten av perioden, både på grunn av befolkningsutviklingen, utviklingen i bruksrater og utviklingen i kostnadsnivået.

Både på grunn av den store kostnadsveksten og den betydelige mangelen på helsepersonell har byrådet lagt inn ulike tiltak for å redusere veksten, og effektivisere tjenestene. På tjenesteområde 03A Tjenester til eldre beløper dette seg samlet til 48 mill. kroner i 2025 økende til 116 mill. kroner i 2028, regnet fra vedtatt budsjett 2024.

## Klimabudsjett

### Innledning

En av vår tids største utfordring er menneskeskapte klimaendringer. I arbeidet med å løse klimaproblemet spiller byene en sentral rolle. Parisavtalen forplikter landene til å begrense oppvarmingen innen utgangen av århundret til godt under 2 grader, men helst ikke mer enn 1,5 grader sammenlignet med førindustriell tid.

Klimabudsjettet viser hvilke mål Bergen kommune har satt for klima, hvor store utslippsreduksjoner som må oppnås og hvordan de er ventet å endre seg. Klimabudsjettet trekker også frem eksempler på tiltak i budsjettperioden 2025-2028 som vil redusere klimagassutslipp i kommunen.

Tiltakene som reduserer utslipp av klimagasser, har ofte også andre effekter. Tiltakene kan eksempelvis bidra til bedre folkehelse, gjennom redusert lokal luftforurensning og økt fysisk aktivitet. De kan også gi økt etterspørsel etter klimavennlige løsninger som krever innovasjon og kan gi grønn næringsutvikling.

### Klimamål

Grønn strategi er Bergens klimastrategi og ble vedtatt av bystyret i januar 2023. Dette er planen for hvordan Bergen skal bli et lavutslippssamfunn innen 2030 gjennom å kutte i direkte utslipp, sirkulere ressursene, bevare naturen, men også forberede oss på de endringene vi ikke klarer å hindre. I strategien er det vedtatt at Bergen kommunes mål for å kutte i klimagassutslipp er:

#### Mål 2030

##### **Hovedmål: 85 prosents reduksjon i klimagassutslippene sammenlignet med 2009-nivå**

Dette skal blant annet oppnås gjennom følgende delmål:

- All veitransport i Bergen skal være fossilfri.
- Havnen skal være fossilfri.
- Det skal jobbes for at sjøfart og luftfart blir fossilfri så fort som mulig.
- All stasjonær energi skal være fornybar.
- Karbonfangst på avfallsforbrenning.

#### Mål 2050

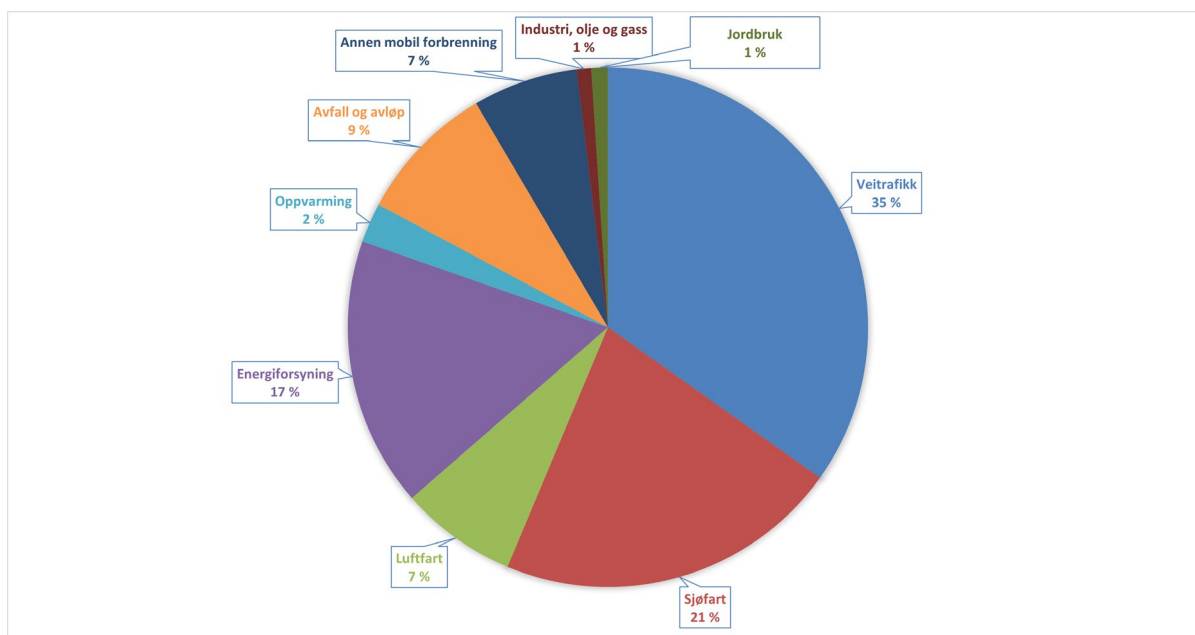
##### **Hovedmål: Bergen skal være et 1,5-graderssamfunn**

Innen 2050 skal Bergen ha omstilt samfunnet til å være i tråd med Parisavtalen. Det betyr at vi ikke bare må kutte i direkte utslipp innenfor kommunegrensen, men også betydelig redusere våre forbruksbaserte (indirekte) utslipp.



## Status for klimagassutslipp

Direkte utslipp av klimagasser i Bergen er fordelt som vist på figuren under.



Figur 1: Bergens direkte klimagassutslipp i 2022 (foreløpig siste år med data).

Utslippene fordeler seg på følgende kategorier:

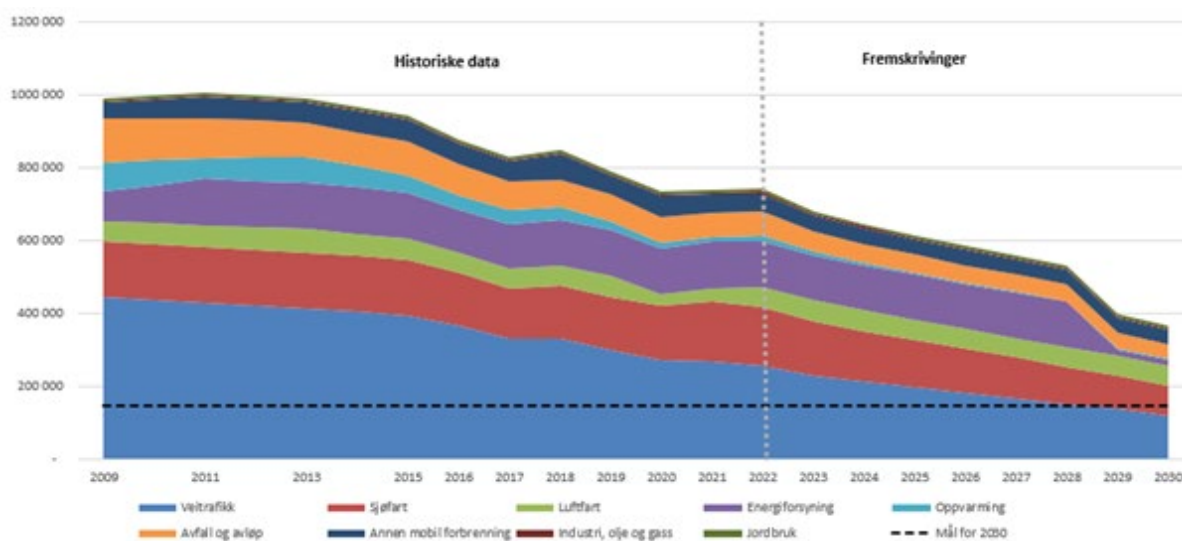
- **Veitrafikk** inkluderer veitrafikk av busser, personbiler, tunge kjøretøy og varebiler. Veitrafikk utgjør den klart største utslippssektoren i Bergen med 35 prosent av de direkte utslippene i 2022. Det gjøres mye arbeid for å få ned disse utslippene spesielt på persontransport. Viktige tiltak har vært elektrifisering av bilparken og innblanding av biodiesel. Byplanleggingen tilrettelegger for både lavere transportbehov og transport med lavere utslipp. Restriktive tiltak som bompenger søker å redusere unødig bilbruk, samtidig som deler av inntektene fremmer gange, sykling og kollektiv transport. Fra 2021 til 2022 var det en nedgang i utslippene på tre prosent, der utslippskutt for personbiler sto for den største nedgangen.
- **Sjøfart** utgjorde samlet 21 prosent av klimagassutslippene i Bergen i 2022, og inkluderer både innenriks, utenriks og gjennomgangstrafikk. For sjøfart har det viktigste lokale virkemiddelet for utslippsreduksjoner vært landstrøm ved kai. Tiltaket synes enda ikke i Miljødirektoratets klimagass-statistikk fordi innrapportering til statlige myndigheter ikke er pålagt. Bergen kommune samarbeider med Plug (selskapet som drifter landstrøm-anleggene i Bergen) for å få på plass frivillig rapportering slik at statistikken vil inkludere effekten av dette tiltaket. Fra oktober 2023 er det et nasjonalt krav om omsetnings-krav for biodrivstoff til sjøfart som etter hvert vil redusere klimagassutslipp for også denne sektoren. Den klart største bidragsyteren til klimagassutslipp fra sjøfart i Bergen er offshore supplyskip. Fra 2021 til 2022 var det en nedgang i utslippene på tre prosent, der utslippskutt fra passasjerskip sto for den største nedgangen. Samtidig var utslipp fra cruiseskip tilbake på høye nivåer etter to år med lav aktivitet grunnet epidemien.
- **Energiforsyning** utgjorde 17 prosent av utslippene i 2022 og består av utslipp fra avfallsforbrenning. Mye har vært gjort for å få ned avfallsmengdene, bedre utsorteringen av

avfall og bedre utnytting av avfallet. Til tross for dette er utslippene fra avfallsforbrenning stabile og etablering av et utslippsfritt forbrenningsanlegg fremstår nå som det viktigste enkelt-tiltaket i Bergen.

- **Avfall og avløp** utgjorde ni prosent av klimagassutslippene i Bergen i 2022. Det er i hovedsak utslipp fra gamle avfallsdeponier, men også noe utslipp fra avløp og biologisk behandling av avfall som bidrar til utslipp fra denne sektoren.
- **Annen mobil forbrenning** omfatter utslipp fra avgiftsfri diesel og bensin til ikke-veigående motorredskaper som traktorer og anleggsmaskiner. Den største utslippskilden i kategorien er bygg og anlegg. Annen mobil forbrenning sto for til sammen sju prosent av klimagassutslippene i Bergen i 2022.
- **Luftfart** sto for sju prosent av klimagassutslippene i Bergen i 2022. Utslippene kommer fra avgangs- og ankomstfasen for fly og helikoptre som lander eller tar av. Utslippene økte med 55 prosent fra 2021 til 2022 etter å ha blitt nær halvert fra 2019 til 2020, som følge av pandemien og de tilhørende restriksjonene. Utslippsnivået ligger nå på nivået fra før pandemien.
- **Oppvarming** inkluderer utslipp fra oppvarming av næringsbygg og husholdninger fordelt på utslippskildene fossil oppvarming og vedfyring. For vedfyring regnes CO<sub>2</sub>-utslipp som netto nullutslipp, men vedfyring forårsaker også noe utslipp av klimagassene metan og lystgass. Utslipp fra fossil oppvarming har vært på kraftig tilbakegang, blant annet hjulpet av forbudet mot oljefyr fra 1.1.2020, men fra 2021 til 2022 økte utslippene med 29 prosent. Oppvarming sto for to prosent av utslippene i Bergen i 2022, så økningen er knapt merkbar på det totale statistikken. Mye av økningen skyldes økt bruk av fossil olje til oppvarming, noe som igjen har vært påvirket av høye strømpriser.
- **Industri og jordbruk** utgjorde hver rundt én prosent av de totale klimagassutslippene i Bergen i 2022 og dette nivået har vært ganske stabilt i mange år. På grunn av de relativt beskjedne utslippene og mangel på enkle og billige tiltak for utslippsreduksjoner, har få tiltak vært satt inn i disse sektorene.

## Utvikling i klimagassutslipp

Fra tidlig 1990-tall og frem til 2009 økte utslipp av klimagasser jevnt og trutt i Bergen. Vi har lyktes med å snu denne trenden og mens utslippene ellers i landet har falt med sju prosent siden 2009, har utslippene fra Bergen falt med 25 prosent.



Figur 2: Sektorfordelt klimagassutslipp for Bergen. Framskrivningen (høyre del av grafen) forutsetter innføring av en lang rekke nasjonale og lokale tiltak.

- **Veitrafikk** har sett en reduksjon på 42 prosent, hovedsakelig grunnet elektrifisering av personbilparken og innblanding av biodiesel. Fremover er det forventet at utslippene vil reduseres ytterligere. Dette forutsetter at nasjonale tiltak gjennomføres, som at alle nye personbiler, og lette og tyngre varebiler er elektriske innen utgangen av 2025. Elbilandelen på nybilsalget i Bergen er i dag 97 prosent på private personbiler.
- **Oppvarming** er ventet å reduseres ytterligere. Innenfor denne sektoren har forbudet mot bruk av mineralolje til oppvarming vært avgjørende for en reduksjon i utslipp på 77 prosent i perioden 2009-2022.
- **Energiforsyning** er ikke ventet å få reduksjon i utslipp, men holde seg stabile til avfallsforbrenningsanlegget til BIR i Rådalen gjøres utslippsfritt. Dette vil nær eliminere utslippene fra hele denne sektoren, slik figuren viser for 2029.
- **Sjøfart og luftfart** er sektorer hvor det mangler virksomme tiltak. Utslipp fra sjøfart er ventet å holde seg ganske stabil. Landstrøm vil være et effektivt tiltak for å redusere utslipp under havneleie, men for utslipp under seilas har ikke Bergen kommune effektive tiltak å sette inn. For luftfart er det også fravær av effektive klimatiltak som Bergen rår over. For både sjøfart og luftfart er det viktigste nasjonale virkemidlet bruk av biodrivstoff. Krav om innblanding av biodrivstoff for de som omsetter drivstoff til luftfart eller sjøfart sikrer lavere klimagassutslipp. Det er i dag krav om seks prosent biodrivstoff for sjøfart og 0,5 prosent i drivstoff for luftfart.

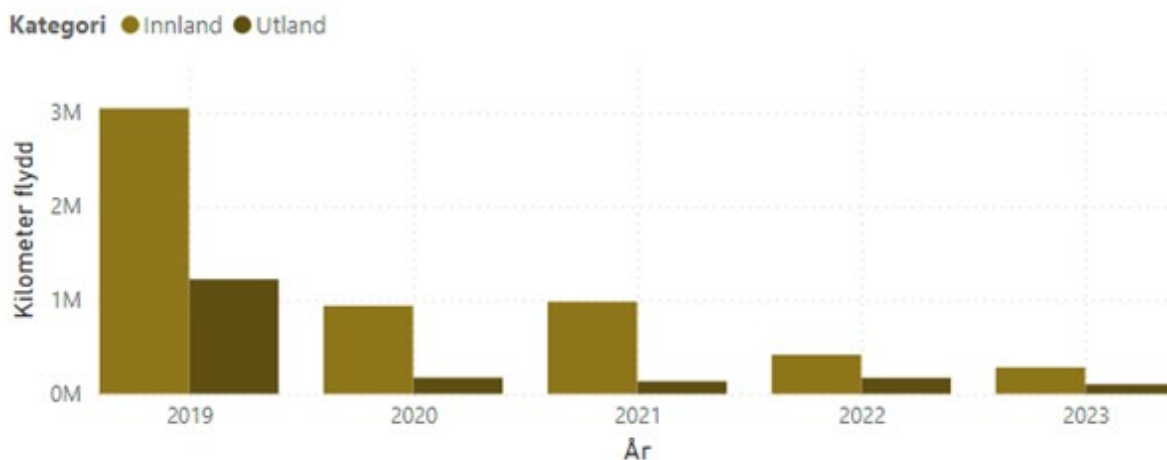
## Kommunens egen virksomhet

“Grønn virksomhet” beskriver hvordan Bergen kommune gjennom virksomheten skal bidra til å nå klimamålene i Grønn strategi. Planen viser den strategiske retningen for klimaarbeidet, konkretiserer målsetningene og viser Bergen kommunes eget bidrag i klimaomstillingen. Under vises utviklingen for to av målene for kommunens eget bidrag i klimaomstillingen:

### **Mål for transport: All transport i Bergen kommune er tilnærmet utslippsfri i 2030.**

Dette betyr blant annet at alle person- og varebiler som brukes i kommunal tjeneste er utslippsfrie, samt at tjenestereiser med fly begrenses kraftig i forhold til 2019-nivå siden det per i dag ikke finnes utslippsfrie alternativer for luftfart.

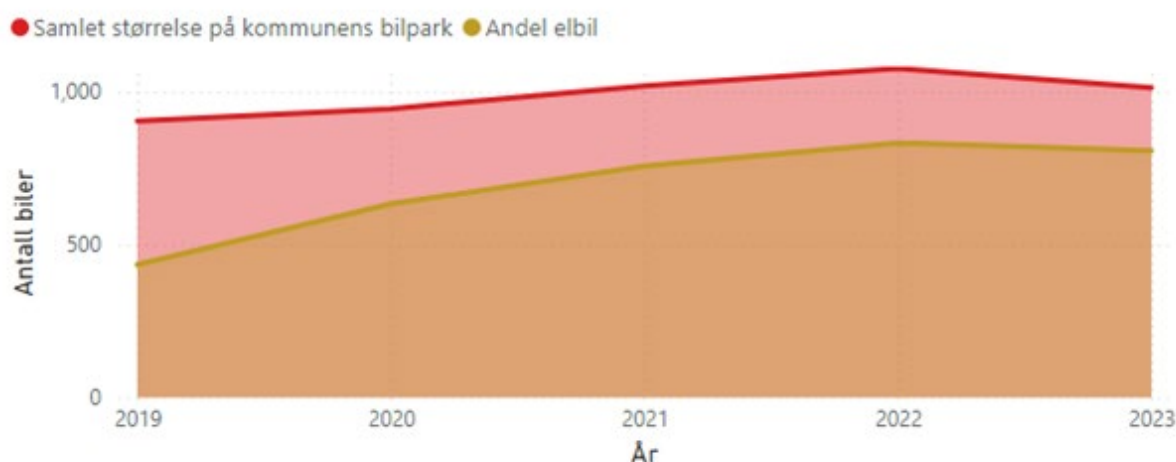
## Flydde kilometer for ansatte i Bergen kommune



Figur 3: Tjenestereiser med fly for ansatte i Bergen kommune, fordelt på kilometer flydd innenlands og utenlands.

Som Figur 3 viser, har det vært en markant nedgang i flyreiser for perioden 2019-2023. En viktig grunn til dette er pandemien med tilhørende restriksjoner. I motsetning til annen flytrafikk til og fra Bergen, har bruken av flyreiser for kommunens ansatte holdt seg lav også etter at restriksjonene ble fjernet. En årsak til dette er økt bruk av digitale møter.

## Kommunens bilpark og elbilandel



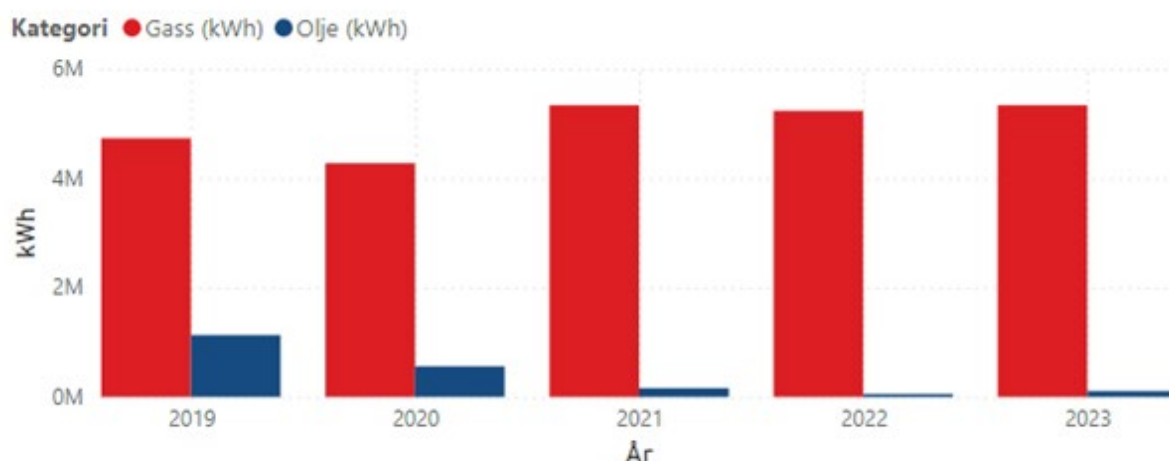
Figur 4: Kommunens samlede bilpark og antall elbiler.

Ut ifra Figur 4, kan man se at om lag fire av fem biler i kommunens bilpark (både eide og leasede biler) er nullutslippskjøretøy, og den er på god vei mot å bli utslippsfri til 2030. Dette er et viktig bidrag for å

nå målet i Grønn strategi om at all veitransport skal være fossilfri i 2030. Kommunens bilpark har økt de siste årene.

### Mål for energi: Bergen kommune har erstattet all fossil energibruk

#### Fossil oppvarming av kommunale bygg



Figur 5: Bruk av olje og gass til oppvarming i kommunalt eide bygg

Som figuren viser, er bruk av olje så godt som faset ut, men det gjenstår arbeid med å erstatte bruken av gass med energi fra fornybare kilder og her er man ikke i rute til å nå målet. Dette arbeidet er et viktig bidrag for å kutte klimagassutslipp fra oppvarming i hele Bergen.

### Klimatiltak i budsjettet

Byrådets mål er at tiltakene for å redusere klimagassutslipp skal innrettes slik at de har størst effekt.

Bergen kommune gjennomfører mange tiltak som har en positiv klimaeffekt, enten i egen virksomhet, eller for bergenssamfunnet som helhet. I de påfølgende tabellene er eksempler på driftstiltak og investeringer i budsjettet hvor det er en klimaeffekt. Tiltakene i de to tabellene nedenfor er foreslåtte endringer fra vedtatt budsjett for 2024. Tabellene viser kostnadene for tiltaket som helhet, og ikke klimaelementene i dem. Tiltakenes ventede klimaeffekt er skildret under tabellene.

**Driftstiltak med klimaeffekt - endringer fra vedtatt budsjett 2024**

Beløp i 1000 kr

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
01A - Barnehage	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 200	1 200	1 200	1 200
01A - Barnehage	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-119	-213	-316	-421
01B - Skole	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 600	3 600	3 600	3 600
01B - Skole	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-356	-639	-948	-1 264
03A - Tjenester til eldre	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 600	3 600	3 600	3 600
03A - Tjenester til eldre	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-356	-639	-948	-1 264
07 - Brannvesen	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 200	1 200	1 200	1 200
07 - Brannvesen	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-119	-213	-316	-421
12 - Kultur	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	600	600	600	600
12 - Kultur	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-59	-107	-158	-211
13 - Idrett	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 000	3 000	3 000	3 000
13 - Idrett	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-296	-533	-790	-1 053
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 800	1 800	1 800	1 800
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-178	-320	-474	-632
<b>Totalsum</b>		<b>13 517</b>	<b>12 336</b>	<b>11 050</b>	<b>9 734</b>

Reduksjon i strømforbruket gjør at kommunen sparer penger, i tillegg til at kommunens klimafotavtrykk går ned. Gjennom ENØK-tiltak og bedre energioppfølgingsystemer i kommunale bygg, reduseres strømforbruket i denne budsjettperioden. Siden Norge er forbundet med andre land gjennom felles kraftsystem, vil en reduksjon i strømforbruket vårt føre til en reduksjon i strøm produsert over et stort område. I dette området produseres strøm også ved bruk av gass, olje og kull, og vårt forbruk har derfor et klimafotavtrykk tilsvarende snittet av strømproduksjonen i hele kraftsystemet. Tilgangen på fornybar kraft i Bergensregionen er begrenset og påvirker i hvilken grad vi får til elektrifisering og grønn omstilling i industrien på Vestlandet. Alle tiltak som reduserer forbruket av strøm, bidrar derfor indirekte til at vi lykkes med utslippsreduksjoner i andre sektorer.

**Investeringer med klimaeffekt - endringer fra vedtatt budsjett 2024**

Beløp i 1000 kr

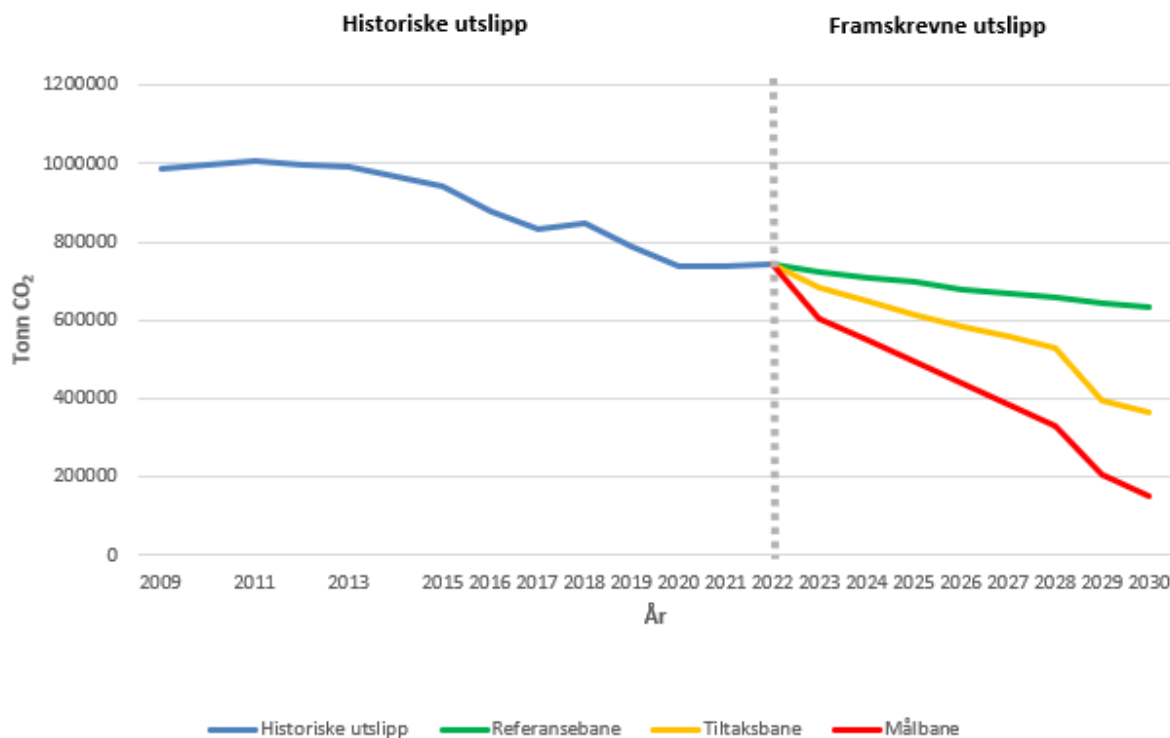
Budpost (T)	Tjenestenivå 2 - ID og beskrivelse	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	18A Vann og avløp	49 035	92 538	30 204	57 768
Dig og NoDig rammeavtaler påkostning vannledninger	18A Vann og avløp	171 906	194 400	-101 306	64 200
Distribusjon av vann	18A Vann og avløp	100 940	59 444	90 559	23 849
ENØK-prosjekter	01A Barnehage	3 000	3 000	3 000	3 000
ENØK-prosjekter	01B Skole	13 700	5 300	5 300	5 300
ENØK-prosjekter	03A Tjenester til eldre	5 300	5 300	5 300	5 300
ENØK-prosjekter	07 Brannvesen	4 350	0	0	0
ENØK-prosjekter	12 Kultur	2 000	2 000	2 000	2 000
ENØK-prosjekter	13 Idrett	3 500	2 000	2 000	2 000
ENØK-prosjekter	16 Administrasjon og fellesfunksjoner	3 000	3 000	3 000	3 000
Espeland vannbehandlingsanlegg	18A Vann og avløp	160 961	211 367	98 940	142 739
Fanahammeren avløpssanering	18A Vann og avløp	15 478	14 076	38 832	0
Garnes renseanlegg oppgradering	18A Vann og avløp	39 922	98 838	96 031	72 504
Handlingsplan for sykkel på kommunalt vegnett	08 Samferdsel	49 818	61 112	108 855	38 000
Kjøkkelvikdalen vannledning	18A Vann og avløp	0	0	0	0
Klimatilpasning, tiltak	08 Samferdsel	1 967	0	0	0
Ladeinfrastruktur for bil	08 Samferdsel	4 330	0	0	0
Ladeinfrastruktur for bil	10D Klima og miljø	1 512	0	0	0
Ladepunkter i boligsonelanlegg	08 Samferdsel	8 900	5 150	5 150	5 150
Løvestakklien - Bøhmergt. va-anlegg	18A Vann og avløp	20 011	33 300	28 128	59 783
Mjølkeråen - Kvernevik va-anlegg	18A Vann og avløp	23 609	340	-12 497	55 523
Mobilitetstiltak Gåbyen	08 Samferdsel	16 638	27 726	30 090	29 530
Mobilpunkter og ladepunkter	10D Klima og miljø	3 000	3 000	7 500	3 000
Opprusting av nærmiljø – Nedre Nygård/Nygårdshøyden	08 Samferdsel	10 350	10 350	15 249	15 525
Solenergianlegg kommunale bygg	01B Skole	4 500	0	0	0
Sykkelparkering under tak	01B Skole	3 000	0	0	0
Sykkeltiltak Lyngfaret og Vestre Vadmyra	08 Samferdsel	9 667	0	0	0
Tiltak for gående	08 Samferdsel	13 766	19 500	19 500	7 800
Åsane nord avløpsnett trinn 1	18A Vann og avløp	23 000	25 000	80 025	0
<b>Totalsum</b>		<b>767 160</b>	<b>876 741</b>	<b>555 861</b>	<b>595 971</b>

Som utbygger av infrastruktur og gjennom å sette krav til bygg- og anleggsvirksomhet er kommunen en viktig aktør for å redusere klimagassutslippene fra annen mobil forbrenning. Kommunen reduserer i denne budsjettperioden utslipp fra denne sektoren ved å bruke utslippsfrie bygg- og anleggsplasser, ombruk av materialer og masser og flere andre tiltak. Tiltakene vil bidra direkte til å redusere utslipp fra annen mobil forbrenning. Videre har kommunens innsats på feltet ført til innovasjon og utvikling av et marked, og er ventet å føre til ytterligere klimagassreduksjoner i perioden gjennom at andre aktører tar teknologien i bruk.

Tiltak for å legge til rette for gange og sykkel, eller billading er ventet å føre til reduksjoner av utslipp fra veitrafikk. Disse effektene ser vi ikke direkte, men gjennom at innbyggere velger å gå, sykle eller reise kollektivt fremfor å kjøre bil. Ladeinfrastruktur og mobilpunkter gjør det mulig for flere av

innbyggerne å bytte fra fossil til elektriske biler, eller å redusere behovet for egen bil. Dette bidrar til å redusere utslippene fra veitrafikk ved å fjerne utslipp eller redusere hvor mye bil som kjøres. Til sammen er dette viktige investeringer for å redusere utslippene fra veitrafikk. I tillegg bidrar de til å bedre folkehelsen gjennom at flere velger å gå eller sykle, samt bedre luftkvalitet.

## Risiko for å ikke nå klimamål



Figur 6: Scenarier for utvikling av klimagassutslipp i Bergen frem mot 2030

Referansebanen (grønn linje) viser ventet utvikling i klimagassutslipp uten at det innføres nye tiltak. Det er ventet at utslippene da vil ha en slak nedgang basert på effekten av tiltakene går over tid. Tiltaksbanen (gul linje) omfatter utvalgte relevante tiltak med virkning i Bergen fra den nasjonale utredningen «[Klimakur 2030](#)» (Miljødirektoratet 2020), og en rekke lokale klimatiltak som er vedtatt i Bergen og Vestland. Målbanen (rød linje) viser reduksjon i klimagassutslipp på 85 prosent i forhold til 2009. Målet er vedtatt i bystyret basert på det som er vurdert som mulig å få til i Bergen frem mot 2030.

Figur 6 viser at det er et gap mellom tiltaksbanen og målbanen. Selv om alle lokale tiltak gjennomføres som planlagt og staten sikrer gjennomføring av alle Klimakur-tiltak med virkning i Bergen, vil likevel ikke klimamålene nås. En viktig grunn til dette er at Bergens klimamål (85 prosent reduksjon) vil fjerne flere av utslippene enn statens klimamål (55 prosent reduksjon), og for flere av utslippssektorene er statlige virkemidler avgjørende for måloppnåelse.

## Veien videre



Fire av ni utslippssektorer representerer 80 prosent av utslippskuttene som må til frem mot 2030 for at Bergen skal nå klimamålene. Reduksjon av utslipp fra disse sektorene vil også ha mange positive effekter for folkehelse og miljø, som bedre luftkvalitet og aktive reisevaner. Innenfor de fire sektorene er følgende tiltak vurdert å være mest effektive med tanke på utslippseffekt og kommunalt handlingsrom.

- **Veitrafikk** er den største kilden til klimagassutslipp i Bergen og sektoren med størst potensial for kutt. Det trengs tiltak både for å legge til rette for klimavennlig transport, og tiltak for å begrense bruk av fossilt drivstoff. Viktige virkemidler er både nasjonale, regionale og lokale. I Bergen er det viktig å fortsette det gode arbeidet innenfor personbil-segmentet samtidig som vi styrker arbeidet ovenfor varebiler og tyngre kjøretøy. Personbiler har stått for, og står fremdeles for det meste av utslippene i Bergen. De siste årene selges det nesten bare elbiler i Bergen, men utskiftingen går for sakte til at klimamålene vil nås uten en styrket virkemiddelpakke. Bildeling og enda bedre kollektiv er to tilbud som kan bidra til at eldre fossile biler fases ut eller står ubrukt.
- **Sjøfart** står for nest mest klimagassutslipp etter veitrafikk. Offshore supply skip står for mer enn halvparten, mens cruiseskip og passasjerskip samlet står for en femtedel. Siden vi ikke kan påvirke utslipp fra maritim gjennomgangstrafikk og har begrensede juridiske muligheter innenfor denne sektoren, er landstrøm og aktiv bruk av havneavgift blant våre viktigste tiltak. Vestland fylke kan påvirke en del av utslipp fra passasjerskip gjennom grønnere anbud.
- **Energiforsyning** er en utslippssektor som nå kun har bidrag fra avfallsforbrenning. Et utslippsfritt avfallsforbrenningsanlegg i Rådalen vil ikke bare nær eliminere disse utslippene, men har også potensialet til å kompensere for andre utslipp som vi ikke makter å ta til null med en gang.
- **Annen mobil forbrenning** har det fjerde største potensialet til utslippsreduksjoner frem mot 2030. Dette er en sektor med utslipp fra bruk av avgiftsfri diesel til ikke-veigående motorredskaper som traktorer og anleggsmaskiner. Et viktig grep for å kutte utslipp er fossilfrie og senere utslippsfrie byggeplasser. Her går Bergen kommune foran i sine egne bygge- og anleggsprosjekter, og regjeringen vurderer å gi kommunene hjemmel til å innføre lokale klimakrav på bygge- og anleggs plasser.

## Hovedtallene i budsjettforslaget

### 1A Hovedoversikt drift (§5-4)

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskudd	-7 173 991	-7 501 492	-7 912 784	-8 086 272	-8 159 672	-8 230 204
Inntekts- og formuesskatt	-11 606 701	-12 184 199	-12 966 005	-12 930 539	-13 033 983	-13 138 255
Eiendomsskatt	-1 118 673	-1 130 000	-1 140 900	-1 140 900	-1 140 900	-1 140 900
Andre generelle driftsinntekter	-651 454	-648 318	-820 669	-658 215	-504 105	-408 167
<b>Sum generelle driftsinntekter</b>	<b>-20 550 818</b>	<b>-</b>	<b>-22 840 358</b>	<b>-22 815 926</b>	<b>-22 838 660</b>	<b>-22 917 526</b>
		<b>21 464 009</b>				
<b>Korrigert sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>19 957 172</b>	<b>20 514 415</b>	<b>22 011 185</b>	<b>21 822 883</b>	<b>21 731 440</b>	<b>21 761 220</b>
Avskrivninger	1 171 673	1 179 488	1 191 288	1 210 688	1 230 188	1 250 488
<b>Sum netto driftsutgifter</b>	<b>21 128 844</b>	<b>21 693 902</b>	<b>23 202 473</b>	<b>23 033 571</b>	<b>22 961 627</b>	<b>23 011 707</b>
<b>Brutto driftsresultat</b>	<b>578 026</b>	<b>229 894</b>	<b>362 115</b>	<b>217 645</b>	<b>122 967</b>	<b>94 181</b>
Renteinntekter	-564 630	-657 910	-531 910	-484 510	-469 310	-471 810
Utbytter	-721 029	-531 000	-421 000	-419 000	-430 000	-441 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	459	0	0	-14 877	-30 723	-47 786
Renteutgifter	862 984	1 222 865	1 296 185	1 271 479	1 279 342	1 331 731
Avdrag på lån	845 029	899 417	970 471	1 012 318	1 049 782	1 075 827
<b>Netto finansutgifter</b>	<b>422 814</b>	<b>933 373</b>	<b>1 313 746</b>	<b>1 365 409</b>	<b>1 399 092</b>	<b>1 446 961</b>
Motpost avskrivninger	-1 171 673	-1 179 488	-1 198 188	-1 214 788	-1 236 288	-1 236 288
<b>Netto driftsresultat</b>	<b>-170 833</b>	<b>-16 221</b>	<b>477 673</b>	<b>368 267</b>	<b>285 771</b>	<b>304 855</b>
<b>Disponering eller dekning av netto driftsresultat</b>						
Overføring til investering	260 663	359 142	114 142	114 142	114 142	114 142
Avsetninger til bundne driftsfond	127 070	16 136	8 248	42 849	91 968	122 597
Bruk av bundne driftsfond	-247 543	-45 427	-27 787	-20 091	-20 091	-20 091
Avsetninger til disposisjonsfond	1 205 464	427 936	760 824	325 042	245 369	245 621
Bruk av disposisjonsfond	-1 174 822	-741 565	-1 333 100	-830 208	-717 159	-767 124
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
<b>Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat</b>	<b>170 833</b>	<b>16 221</b>	<b>-477 673</b>	<b>-368 267</b>	<b>-285 771</b>	<b>-304 855</b>
<b>Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**1B Driftsbevilgninger til tjenesteområdene (§5-4)**

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Barnehage	2 934 534	2 949 407	3 109 365	3 066 668	3 047 303	3 041 758
Skole	4 448 590	4 398 232	4 730 240	4 687 029	4 665 326	4 652 040
Spesialpedagogiske tjenester	394 927	365 134	418 142	408 322	406 942	406 012
Barnevern	899 921	949 471	1 032 384	1 031 009	1 025 009	1 020 009
Tjenester til eldre	4 345 347	4 135 069	4 442 973	4 539 038	4 628 259	4 771 643
Tjenester til funksjonshemmede	218 312	229 279	254 483	254 483	254 483	254 483
Tjenester til utviklingshemmede	1 989 430	1 952 395	2 029 969	2 052 685	2 119 796	2 151 917
Psykisk helse	712 339	724 580	838 585	828 985	831 165	831 562
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	458 023	444 400	495 428	502 098	514 633	514 633
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	955 840	969 503	1 146 858	1 133 825	1 133 825	1 133 825
Introduksjons- og tolketjenester	434 259	361 917	429 589	361 931	229 486	128 524
Forebyggende helsearbeid	368 085	350 454	342 993	341 195	342 440	342 440
Behandling og rehabilitering	789 508	780 064	812 956	812 204	815 978	819 841
Overføringer til trossamfunn	193 287	197 310	202 226	201 975	201 975	201 975
Brannvesen	272 955	257 129	274 716	273 918	273 494	272 949
Samferdsel	18 238	92 833	75 865	75 715	75 715	75 715
Boligtiltak	137 113	156 106	200 682	170 857	168 771	167 003
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	102 586	94 272	96 915	94 515	92 290	92 290
Private planer og byggesak	60 367	25 279	27 987	27 987	27 987	27 987
Naturforvaltning og parkdrift	185 417	187 087	188 834	188 879	188 579	188 579
Klima og miljø	68 026	49 348	38 945	39 015	39 015	39 340
Lærlinger	6 184	62 363	66 426	66 426	66 426	66 426
Arbeidsmarkedstiltak	26 544	28 881	30 152	30 152	30 152	30 152
Kultur	651 986	625 599	625 260	626 804	628 802	632 349
Idrett	386 816	424 966	429 134	423 877	422 609	421 646
Næring	-6 861	-26 867	-39 542	-38 591	-38 596	-38 596
Bystyrets organer og administrasjon	114 456	101 884	129 013	107 290	129 030	107 290
Administrasjon og fellesfunksjoner	1 346 916	1 080 237	1 266 264	1 258 020	1 273 122	1 247 485
Beredskap og sivilforsvar	47 795	42 160	35 803	33 003	33 003	33 003
Vann og avløp	-19 383	-43	52	52	52	52
Renovasjon	2 842	5 202	8 328	8 328	8 328	8 328
Interne tjenester / fordelte kostnader	0	10 174	-4 116	-19 117	-19 118	-19 118
Pensjon og fellesposter	-2 796 294	-1 532 468	-1 746 358	-1 743 260	-1 814 505	-1 741 468
Sentrale inntekter og finansposter	0	0	0	0	0	0
<b>Sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>19 748 104</b>	<b>20 491 358</b>	<b>21 990 550</b>	<b>21 845 318</b>	<b>21 801 778</b>	<b>21 882 076</b>
Herav:						
Avskrivninger	1 171 673	1 179 488	1 191 288	1 210 688	1 230 188	1 250 488
Motpost avskrivninger	-1 171 673	-1 179 488	-1 198 188	-1 214 788	-1 236 288	-1 236 288
Netto renteutgifter og -inntekter	-14 439	-198	-94	-94	-94	-94
Overføring til investering	25 548	14 002	14 002	14 002	14 002	14 002
Avsetninger til bundne driftsfond	127 070	16 136	8 248	42 849	91 968	122 597
Bruk av bundne driftsfond	-247 543	-45 427	-27 787	-20 091	-20 091	-20 091
Avsetninger til disposisjonsfond	79 931	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-179 635	-7 568	-8 104	-10 131	-9 347	-9 758
<b>Korrigert sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>19 957 172</b>	<b>20 514 415</b>	<b>22 011 185</b>	<b>21 822 883</b>	<b>21 731 440</b>	<b>21 761 220</b>

**B3 Økonomisk oversikt drift – artsfordeling (§5-6)**

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskudd	-7 173 991	-7 501 492	-7 912 784	-8 086 272	-8 159 672	-8 230 204
Inntekts- og formuesskatt	-11 606 701	-12 184 199	-12 966 005	-12 930 539	-13 033 983	-13 138 255
Eiendomsskatt	-1 118 673	-1 130 000	-1 140 900	-1 140 900	-1 140 900	-1 140 900
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-710 338	-659 325	-838 384	-674 361	-518 683	-422 744
Overføringer og tilskudd fra andre	-3 100 829	-2 181 669	-2 220 267	-2 208 125	-2 242 872	-2 254 659
Brukerbetalinger	-986 118	-946 211	-919 658	-920 758	-913 858	-914 858
Salgs- og leieinntekter	-2 875 473	-3 051 121	-3 281 804	-3 365 367	-3 461 216	-3 555 985
<b>Sum driftsinntekter</b>	<b>-27 572 122</b>	<b>-</b>	<b>-29 279 802</b>	<b>-29 326 322</b>	<b>-29 471 184</b>	<b>-29 657 605</b>
		<b>27 654 017</b>				
Lønnsutgifter	12 225 220	12 242 996	13 006 469	13 026 793	13 168 839	13 333 263
Sosiale utgifter	2 992 916	3 052 543	2 970 989	3 026 833	2 994 418	3 086 295
Kjøp av varer og tjenester	8 999 899	8 874 730	9 776 165	9 608 466	9 527 748	9 407 309
Overføringer og tilskudd til andre	2 760 441	2 534 154	2 697 007	2 671 187	2 672 957	2 674 431
Avskrivninger	1 171 673	1 179 488	1 191 288	1 210 688	1 230 188	1 250 488
<b>Sum driftsutgifter</b>	<b>28 150 149</b>	<b>27 883 911</b>	<b>29 641 917</b>	<b>29 543 967</b>	<b>29 594 150</b>	<b>29 751 786</b>
<b>Brutto driftsresultat</b>	<b>578 026</b>	<b>229 894</b>	<b>362 115</b>	<b>217 645</b>	<b>122 967</b>	<b>94 181</b>
Renteinntekter	-564 630	-657 910	-531 910	-484 510	-469 310	-471 810
Utbytter	-721 029	-531 000	-421 000	-419 000	-430 000	-441 000
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	459	0	0	-14 877	-30 723	-47 786
Renteutgifter	862 984	1 222 865	1 296 185	1 271 479	1 279 342	1 331 731
Avdrag på lån	845 029	899 417	970 471	1 012 318	1 049 782	1 075 827
<b>Netto finansutgifter</b>	<b>422 814</b>	<b>933 373</b>	<b>1 313 746</b>	<b>1 365 409</b>	<b>1 399 092</b>	<b>1 446 961</b>
Motpost avskrivninger	-1 171 673	-1 179 488	-1 198 188	-1 214 788	-1 236 288	-1 236 288
<b>Netto driftsresultat</b>	<b>-170 833</b>	<b>-16 221</b>	<b>477 673</b>	<b>368 267</b>	<b>285 771</b>	<b>304 855</b>
<b>Disponering eller dekning av netto driftsresultat</b>						
Overføring til investering	260 663	359 142	114 142	114 142	114 142	114 142
Avsetninger til bundne driftsfond	127 070	16 136	8 248	42 849	91 968	122 597
Bruk av bundne driftsfond	-247 543	-45 427	-27 787	-20 091	-20 091	-20 091
Avsetninger til disposisjonsfond	1 205 464	427 936	760 824	325 042	245 369	245 621
Bruk av disposisjonsfond	-1 174 822	-741 565	-1 333 100	-830 208	-717 159	-767 124
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
<b>Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat</b>	<b>170 833</b>	<b>16 221</b>	<b>-477 673</b>	<b>-368 267</b>	<b>-285 771</b>	<b>-304 855</b>
<b>Fremført til inndeckning i senere år (merforbruk)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## 2A Hovedoversikt investeringer (§5-5)

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Investeringer i varige driftsmidler	3 332 135	3 438 031	3 540 243	3 510 005	3 122 363	2 936 390
Tilskudd til andres investeringer	94 247	117 512	92 731	92 731	92 730	92 731
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	105 911	76 000	78 000	84 000	85 000	87 000
Utlån av egne midler	20 599	140	140	140	140	110
Avdrag på lån	2 977	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
<b>Sum investeringsutgifter</b>	<b>3 555 870</b>	<b>3 636 683</b>	<b>3 716 114</b>	<b>3 691 876</b>	<b>3 305 233</b>	<b>3 121 231</b>
Kompensasjon for merverdiavgift	-387 215	-432 687	-428 870	-406 614	-392 580	-364 264
Tilskudd fra andre	-560 287	-260 222	-187 516	-296 064	-325 854	-275 046
Salg av varige driftsmidler	-103 137	-125 000	-110 000	-110 000	-110 000	-110 000
Salg av finansielle anleggsmidler	-74 914	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-7 371	-700	-1 125	-1 141	-1 158	-1 125
Bruk av lån	-2 277 542	-2 376 300	-2 904 045	-2 737 358	-2 328 971	-2 222 647
<b>Sum investeringsinntekter</b>	<b>-3 410 466</b>	<b>-</b>	<b>-3 631 555</b>	<b>-3 551 177</b>	<b>-3 158 563</b>	<b>-2 973 083</b>
		<b>3 194 909</b>				
Videreutlån	874 904	950 000	950 000	950 000	950 000	950 000
Bruk av lån til videreutlån	-874 904	-950 000	-952 900	-952 900	-952 900	-952 900
Avdrag på lån til videreutlån	424 081	423 200	481 100	531 100	579 100	625 100
Mottatte avdrag på videreutlån	-434 349	-423 200	-478 200	-528 200	-576 200	-622 200
<b>Netto utgifter videreutlån</b>	<b>-10 268</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
Overføring fra drift	-260 663	-359 142	-112 340	-112 340	-112 340	-112 310
Bruk av bundne investeringsfond	-65 024	-7 333	-4 844	-5 000	-9 987	-9 963
Avsetning til bundne investeringsfond	186 797	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-222 000	-200 500	-78 000	-134 000	-135 000	-137 000
Avsetning til ubundet investeringsfond	225 755	125 200	110 625	110 641	110 658	111 125
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
<b>Sum overføring fra drift og netto avsetninger</b>	<b>-135 136</b>	<b>-441 775</b>	<b>-84 559</b>	<b>-140 699</b>	<b>-146 669</b>	<b>-148 148</b>
<b>Fremført til inndekning i senere år (udekket)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## 2B Spesifikasjon investeringsutgifter (§5-5)

## 1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>							
Barnehage	77 599	144 737	169 243	191 865	210 577	140 108	711 794
Skole	760 556	956 935	685 635	874 308	833 917	844 539	3 238 399
Tjenester til eldre	236 705	387 646	406 587	689 180	659 354	639 164	2 394 285
Tjenester til funksjonshemmede	4 678	3 600	2 800	1 600	4 600	34 400	43 400
Tjenester til utviklingshemmede	74 023	135 486	267 001	176 568	79 363	19 300	542 232
Psykisk helse	69 229	0	7 120	66 670	66 170	0	139 960
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	5 354	3 000	12 620	10 920	15 000	15 000	53 540
Introduksjons- og tolketjenester	205 732	88 391	8 529	0	0	0	8 529
Forebyggende helsearbeid	1 380	0	0	0	0	0	0
Behandling og rehabilitering	2 441	0	0	0	0	0	0
Brannvesen	68 467	122 722	74 903	89 301	62 976	36 117	263 296
Samferdsel	154 011	300 740	414 118	432 923	357 065	204 019	1 408 125
Boligtiltak	144 982	271 320	229 673	384 830	182 389	88 859	885 752
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	403	0	0	0	0	0	0
Private planer og byggesak	0	857	0	0	0	0	0
Naturforvaltning og parkdrift	167 355	173 110	143 603	144 692	222 042	175 754	686 091
Klima og miljø	95 005	114 919	14 977	10 250	64 200	97 480	186 907
Kultur	202 499	517 340	439 258	264 077	379 939	79 168	1 162 442
Idrett	158 458	328 510	230 485	228 158	264 869	397 635	1 121 147
Næring	26 221	82 485	62 600	35 427	25 300	10 300	133 627
Administrasjon og fellesfunksjoner	79 711	191 657	201 611	47 050	40 050	28 550	317 261
Beredskap og sivilforsvar	7 383	2 000	3 050	2 050	2 050	2 050	9 200
Vann og avløp	0	0	3 062	16 606	-19 668	0	0
Renovasjon	28 343	26 772	16 329	5 788	4 000	4 000	30 116
Pensjon og fellesposter	0	10 000	4 300	7 500	7 500	7 500	26 800
Sentrale inntekter og finansposter	0	-	-678 732	-1 072 594	-953 669	-518 415	-3 223 410
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>	<b>2 570 535</b>	<b>2 811 864</b>	<b>2 718 773</b>	<b>2 607 168</b>	<b>2 508 024</b>	<b>2 305 528</b>	<b>10 139 493</b>
<b>Avgiftsfinansierte investeringer</b>							
Brannvesen	0	0	2 273	0	0	0	2 273
Private planer og byggesak	629	0	0	0	0	0	0
Vann og avløp	610 074	541 831	771 532	896 549	609 839	626 862	2 904 782
Renovasjon	150 897	83 836	47 165	5 788	4 000	4 000	60 952
<b>Sum Avgiftsfinansierte investeringer</b>	<b>761 600</b>	<b>625 667</b>	<b>820 970</b>	<b>902 337</b>	<b>613 839</b>	<b>630 862</b>	<b>2 968 007</b>
<b>Øvrige</b>							
Næring	0	500	500	500	500	0	1 500
<b>Sum Øvrige</b>	<b>0</b>	<b>500</b>	<b>500</b>	<b>500</b>	<b>500</b>	<b>0</b>	<b>1 500</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
<b>Programkode mangler</b>							
<b>Sum Programkode mangler</b>	0	0	0	0	0	0	0
<b>Investeringer i varige driftsmidler</b>	3 332 135	3 438 031	3 540 243	3 510 005	3 122 363	2 936 390	13 109 001

## 2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Tjenester til utviklingshemmede	3 196	0	0	0	0	0	0
Overføringer til trossamfunn	86 800	117 512	92 731	92 731	92 730	92 731	370 923
Samferdsel	2 181	0	0	0	0	0	0
Naturforvaltning og parkdrift	103	0	0	0	0	0	0
Vann og avløp	1 967	0	0	0	0	0	0
<b>Tilskudd til andres investeringer</b>	<b>94 247</b>	<b>117 512</b>	<b>92 731</b>	<b>92 731</b>	<b>92 730</b>	<b>92 731</b>	<b>370 923</b>

## 3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Spesialpedagogiske tjenester	6	0	0	0	0	0	0
Barnevern	11	0	0	0	0	0	0
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	6	0	0	0	0	0	0
Naturforvaltning og parkdrift	6	0	0	0	0	0	0
Kultur	20 260	0	0	0	0	0	0
Næring	14 000	0	0	4 000	3 000	3 000	10 000
Pensjon og fellesposter	71 624	76 000	78 000	80 000	82 000	84 000	324 000
<b>Investeringer i aksjer og andeler i selskaper</b>	<b>105 911</b>	<b>76 000</b>	<b>78 000</b>	<b>84 000</b>	<b>85 000</b>	<b>87 000</b>	<b>334 000</b>

## 4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	VB 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
Sentrale inntekter og finansposter	20 599	140	140	140	140	110	530
<b>Utlån av egne midler</b>	<b>20 599</b>	<b>140</b>	<b>140</b>	<b>140</b>	<b>140</b>	<b>110</b>	<b>530</b>
<b>Sum del 1-4</b>	<b>3 552 892</b>	<b>3 631 683</b>	<b>3 711 114</b>	<b>3 686 876</b>	<b>3 300 233</b>	<b>3 116 231</b>	<b>13 814 454</b>

## Disposisjonsfond per 31.12.2025

Beløp i 1000

Prosjektnavn (fond)	Inngående balanse per 01.01.	Avsetning til disp.fond (1540)	Bruk av disp.fond (1940)	Utgående balanse per 31.12.
Bufferfond pensjon	3 111 729	760 824	0	3 872 553
Disposisjonsfond Bergen Havn (BOH)	10 729	0	0	10 729
Parkeringsfond (139/10)	16 982	0	0	16 982
Fond til bosettingsformål	2 000	0	0	2 000
Vinterdriftsfond - komm. veinett	3 652	0	0	3 652
Disposisjonsfond Bergen Vann	41 924	0	0	41 924
Disposisjonsfond vedlikehold	223	0	0	223
Disposisjonsfond Bystyrets organer	601	0	0	601
Generelt disposisjonsfond	-186 347	0	-1 333 100	-1 519 447
				<b>2 429 219</b>

## Disposisjonsfond per 31.12.2026

Beløp i 1000

Prosjektnavn (fond)	Inngående balanse per 01.01.	Avsetning til disp.fond (1540)	Bruk av disp.fond (1940)	Utgående balanse per 31.12.
Bufferfond pensjon	3 872 553	325 042	0	4 197 594
Disposisjonsfond Bergen Havn (BOH)	10 729	0	0	10 729
Parkeringsfond (139/10)	16 982	0	0	16 982
Fond til bosettingsformål	2 000	0	0	2 000
Vinterdriftsfond - komm. veinett	3 652	0	0	3 652
Disposisjonsfond Bergen Vann	41 924	0	0	41 924
Disposisjonsfond vedlikehold	223	0	0	223
Disposisjonsfond Bystyrets organer	601	0	0	601
Generelt disposisjonsfond	-1 519 447	0	-830 208	-2 349 655
				<b>1 924 052</b>



**Disposisjonsfond per 31.12.2027**

Beløp i 1000

<b>Prosjektnavn (fond)</b>	<b>Inngående balanse per 01.01.</b>	<b>Avsetning til disp.fond (1540)</b>	<b>Bruk av disp.fond (1940)</b>	<b>Utgående balanse per 31.12.</b>
Bufferfond pensjon	4 197 594	245 369	0	4 442 964
Disposisjonsfond Bergen Havn (BOH)	10 729	0	0	10 729
Parkeringsfond (139/10)	16 982	0	0	16 982
Fond til bosettingsformål	2 000	0	0	2 000
Vinterdriftsfond - komm. veinett	3 652	0	0	3 652
Disposisjonsfond Bergen Vann	41 924	0	0	41 924
Disposisjonsfond vedlikehold	223	0	0	223
Disposisjonsfond Bystyrets organer	601	0	0	601
Generelt disposisjonsfond	-2 349 655	0	-717 159	-3 066 813
				<b>1 452 263</b>

**Disposisjonsfond per 31.12.2028**

Beløp i 1000

<b>Prosjektnavn (fond)</b>	<b>Inngående balanse per 01.01.</b>	<b>Avsetning til disp.fond (1540)</b>	<b>Bruk av disp.fond (1940)</b>	<b>Utgående balanse per 31.12.</b>
Bufferfond pensjon	4 442 964	245 621	0	4 688 585
Disposisjonsfond Bergen Havn (BOH)	10 729	0	0	10 729
Parkeringsfond (139/10)	16 982	0	0	16 982
Fond til bosettingsformål	2 000	0	0	2 000
Vinterdriftsfond - komm. veinett	3 652	0	0	3 652
Disposisjonsfond Bergen Vann	41 924	0	0	41 924
Disposisjonsfond vedlikehold	223	0	0	223
Disposisjonsfond Bystyrets organer	601	0	0	601
Generelt disposisjonsfond	-3 066 813	0	-767 124	-3 833 937
				<b>930 761</b>

**Lånefondsbudsjettet - med premisser****Lånefondets driftsbudsjett****Renteutgifter**

Lånefondets renteutgifter på eksterne lån, samt låneomkostninger.

**Avdrag på lån**

Lånefondets avdrag på eksterne lån. Motsvares av bykassens renteutgifter ført i driftsregnskapet.

**Renteinntekter**

Refunderte renter fra bykassen, samt renteinntekter fra lånefondets bankkonto.

### Mottatte avdrag på lån

Mottatte avdrag på utlån til bykassen. Motsvares av bykassens avdrag ført i driftsregnskapet.

Beløp i 1000

Finansutgifter/ finansinntekter - løpende priser	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Renteutgifter	1 303 000	1 316 000	1 247 000	1 256 000	1 331 000
Avdrag på lån	892 200	962 000	1 022 000	1 079 000	1 126 000
Renteinntekter	-1 303 000	-1 316 000	-1 247 000	-1 256 000	-1 331 000
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på lån	-892 200	-962 000	-1 022 000	-1 079 000	-1 126 000
<b>Netto finansutgifter</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## Lånefondets investeringsbudsjett

### Utlån av egne midler

Lånefondets utlån til bykassen. Lån til investeringsformål samt lån til boligsosiale formål (Husbanken). Inneholder også utlån til bykassens lånefinansierte utlån til private pleie- og omsorgsinstitusjoner.

### Avdrag på lån

Lånefondets avdrag på lån til boligsosiale formål (Husbanken), samt avdrag på lån vedrørende bykassens lånefinansierte utlån til private pleie- og omsorgsinstitusjoner.

### Bruk av lån

Lånefondets låneopptak av sertifikatlån, obligasjonslån og gjeldsbrevlån. Korrigert for ubrukte lånemidler.

### Mottatte avdrag på utlån av egne midler

Mottatte avdrag på utlån til bykassen. Motsvares av bykassens avdrag ført i investeringsregnskapet.

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i 1000

Investeringsutgifter/ -inntekter - løpende priser	Vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Utlån av egne midler	3 326 000	3 854 000	3 687 000	3 279 000	2 544 000
Avdrag på lån	427 000	445 000	495 000	543 000	589 000
Bruk av lån	-3 326 000	-3 854 000	-3 687 000	-3 279 000	-2 544 000
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-427 000	-445 000	-495 000	-543 000	-589 000
<b>Netto investeringsutgifter</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## Gjeld og avdrag

Beløp i mill.

Låneopptak bykassen	Regnskap 2023	Prognose budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag 2026	Forslag 2027	Forslag 2028
Investeringsformål - ikke-avgiftsfin. lån	1516	2182	2083	1835	1715	1594
Investeringsformål - finansiell leasing (OPS)	0	0	0	0	0	0
Investeringsformål - avgiftsfinansierte lån	762	636	821	902	614	631
<b>Sum låneopptak investeringsformål</b>	<b>2278</b>	<b>2819</b>	<b>2904</b>	<b>2737</b>	<b>2329</b>	<b>2224</b>
Boligsosiale formål - lån til videreutlån (Husbanken)	806	950	950	950	950	950
Lånefinansierte utlån til private pleie- og omsorgsinstitusjoner	68	0	0	0	0	0
<b>Sum totale låneopptak bykassen</b>	<b>3152</b>	<b>3769</b>	<b>3854</b>	<b>3687</b>	<b>3279</b>	<b>3174</b>

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Alle beløp i løpende priser						
<b>Gjeldsutviklingen fordelt på de enkelte lånetyper</b>						
Investeringsformål - ikke avgiftsfinansiert	16116	17648	19022	20094	21005	21760
Investeringsformål - finansiell leasing (OPS)	299	292	284	275	265	254
<b>Sum inv.formål - ikke avg.finansiert inkl. finansiell leasing</b>	<b>16415</b>	<b>17940</b>	<b>19306</b>	<b>20369</b>	<b>21270</b>	<b>22014</b>
Investeringsformål - avgiftsfinansiert	4375	4768	5336	5979	6318	6661
Boligsosiale formål - lån til videre utlån (Husbanken)	4854	5403	5913	6373	6785	7151
Avdrag lånefinansiert utlån til private pleie- og omsorgsinstitusjoner	582	541	500	459	419	379
<b>Sum bykassen pr. 31.12</b>	<b>26226</b>	<b>28653</b>	<b>31055</b>	<b>33180</b>	<b>34792</b>	<b>36205</b>
Alle beløp i løpende priser.						
<b>Avdrag</b>						
Avdrag ikke-avgiftsfinansiert investeringsgjeld	615	650	709	763	804	839
Avdrag avgiftsfinansiert investeringsgjeld	224	243	253	259	275	288
Avdrag finansiell leasing	6	7	8	9	11	12
<b>Avdrag i driftsbudsjettet</b>	<b>845</b>	<b>900</b>	<b>971</b>	<b>1031</b>	<b>1090</b>	<b>1138</b>
Avdrag boligsosiale formål - lån til	397	401	440	490	538	584

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

videreutlån (Husbanken)						
Avdrag lånefinansiert utlån til private pleie- og omsorgsinstitusjoner	37	41	41	41	41	41
<b>Avdrag i investeringsbudsjettet</b>	<b>434</b>	<b>442</b>	<b>481</b>	<b>531</b>	<b>579</b>	<b>625</b>
Alle beløp i løpende priser						

**Bergen Kirkelige Fellesråd**

[Lenke til Bergen Kirkelige Fellesråd \(BKF\) sitt budsjettforslag finner du her.](#)

## Fordeling av budsjett på tjenesteområder og avdelinger

Tjenesteområder	BLED	BFIN	BEHO	BBS	BBU	BBSM	BNKI	BORG	SENT	Sum
01A - Barnehage	13,6	137,5	0,0	2 958,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,3	3 109,5
01B - Skole	0,0	645,4	0,0	4 087,7	0,0	0,0	17,9	0,0	-20,8	4 730,2
01C - Spesialpedagogiske tjenester	0,0	0,3	12,0	405,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	418,1
02 - Barnevern	7,3	0,6	0,0	0,0	0,0	1 024,9	0,0	0,0	-0,3	1 032,5
03A - Tjenester til eldre	-0,1	189,8	4 258,4	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	-6,5	4 443,1
03B - Tjenester til funksjonshemmede	0,0	-2,1	256,4	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	254,5
03C - Tjenester til utviklingshemmede	0,0	-44,4	2 082,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-8,1	2 029,9
03D - Psykisk helse	0,0	-22,0	31,1	0,0	0,0	831,3	0,0	0,0	-1,9	838,5
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	0,0	6,5	0,0	0,0	0,0	489,1	0,0	0,0	-0,2	495,4
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	1 146,9	-0,1	0,0	-1,2	1 146,9
04C - Introduksjons- og tolketjenester	0,0	2,9	0,0	0,0	0,0	427,6	1,6	0,0	-2,5	429,6
05A - Forebyggende helsearbeid	0,0	0,4	70,6	0,0	0,0	272,4	0,0	0,0	-0,5	342,9
05B - Behandling og rehabilitering	0,0	0,3	775,6	0,0	0,0	37,1	0,0	0,0	-0,2	812,8
06 - Overføringer til trossamfunn	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	200,7	0,0	1,4	202,2
07 - Brannvesen	0,0	31,4	0,0	0,0	249,6	0,0	0,0	0,0	-6,3	274,7

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

08 - Samferdsel	0,0	-114,0	0,0	0,0	215,7	0,0	0,0	0,0	-25,8	75,9
09 - Boligtiltak	0,0	158,2	0,0	0,0	0,0	260,8	0,0	0,0	-218,3	200,7
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	0,0	10,0	0,0	0,0	87,5	0,0	0,0	0,0	-0,5	97,0
10B - Private planer og byggesak	0,0	0,0	0,0	0,0	28,0	0,0	0,0	0,0	0,0	28,0
10C - Naturforvaltning og parkdrift	0,0	1,1	0,0	0,0	178,2	0,0	10,1	0,0	-0,6	188,8
10D - Klima og miljø	0,0	0,0	0,0	0,0	40,0	0,0	0,0	0,0	-1,0	39,0
11A - Lærlinger	66,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	66,4
11B - Arbeidsmarkedstiltak	8,3	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17,5	30,1
12 - Kultur	0,0	23,3	0,2	0,0	0,0	0,0	598,2	0,0	3,6	625,3
13 - Idrett	0,0	168,1	0,0	0,0	0,4	0,0	261,6	0,0	-1,0	429,1
14 - Næring	0,0	-59,0	0,0	0,0	-0,4	0,0	20,2	0,0	-0,3	-39,5
15 - Bystyrets organer og administrasjon	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	129,0	0,0	129,0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	227,6	649,9	96,5	78,5	53,9	80,1	72,3	-2,1	9,6	1 266,3
17 - Beredskap og sivilforsvar	25,0	3,0	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,7	35,8
18A - Vann og avløp	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
18B - Renovasjon	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	0,0	-4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-4,2

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

21 - Pensjon og fellesposter	30,5	-719,0	-5,6	-18,8	120,5	-	-4,4	-51,4	0,0	-857,2	-1 746,4
23 - Sentrale inntekter og finansposter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-21 990,5	-21 990,5
<b>Samlet sum</b>	<b>378,6</b>	<b>1 069,8</b>	<b>7 586,1</b>	<b>7 511,9</b>	<b>740,8</b>	<b>4 566,0</b>	<b>1 132,6</b>	<b>126,9</b>	<b>-23 112,7</b>	<b>0,0</b>	



## Oversikt over alle innspill i driftsbudsjettet

## Oversikt over alle innspill til endringer i driftsbudsjettet

Beløp i 1000 kr

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
01A - Barnehage	Alternativ transport til Fløyfjellet barnehage	-375	-375	-375	-375
01A - Barnehage	Avvikle avtale med Barnas kulturhus	-160	-350	-350	-350
01A - Barnehage	Avvikle avtale med Vil Vite for barnehagene	-615	-615	-615	-615
01A - Barnehage	Avvikle bemanningstilskudd åpne barnehager	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
01A - Barnehage	Avvikle busser som forvaltes av Etat for barnehage	0	-800	-800	-800
01A - Barnehage	Avvikle Språkstien i Søre Skogvei	-720	-720	720	-720
01A - Barnehage	Avvikle Trengereid barnehage	-100	-230	-230	-230
01A - Barnehage	Barnehagetilbud til bosatte flyktninger	-4 205	-8 410	-8 410	-8 410
01A - Barnehage	Deflator	-2 109	-2 109	-2 109	-2 109
01A - Barnehage	EBE - Energiutgifter i kommunale bygg	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
01A - Barnehage	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-63	-63	-63	-63
01A - Barnehage	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	810	810	810	810
01A - Barnehage	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 200	1 200	1 200	1 200
01A - Barnehage	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-119	-213	-316	-421
01A - Barnehage	Endret makspris barnehager	76 950	74 950	72 950	72 950
01A - Barnehage	Endringer i forskrift om pedagogisk bemanning i barnehager	0	640	640	640
01A - Barnehage	Justering av energiutgifter	-134	-134	-134	-134
01A - Barnehage	Lavere utbetalinger av moderasjoner og tilskudd barnehager	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
01A - Barnehage	Lønn	65 538	65 538	65 538	65 538
01A - Barnehage	Nedtrekk i tråd med demografisk utvikling	-52 000	-75 500	-92 500	-96 500
01A - Barnehage	Oppjustering barnehage	17 800	17 800	17 800	17 800
01A - Barnehage	Opprinnelig budsjett	2 949 407	2 949 407	2 949 407	2 949 407
01A - Barnehage	Pris	79 196	79 196	79 196	79 196
01A - Barnehage	Prisjustering av energi til byggdrift (Etat for bygg og eiendom)	1 584	566	465	465
01A - Barnehage	Tilpasning av antall introduksjonsplasser	-5 000	-10 000	-10 000	-10 000
01A - Barnehage	Tilpasning av budsjett for ringevikarer i barnehager - Bemanningstjenester	2 800	2 800	2 800	2 800
01A - Barnehage	Tilpasning av kommunal innsats migrasjonspedagogikk	-5 680	-12 520	-12 520	-12 520
01A - Barnehage	Transport ved oppgradering av barnehager	760	1 400	-200	-200
01A - Barnehage	Virksomhetsoverdragelse Senterhagen barnehage	1 200	1 000	1 000	1 000
01B - Skole	Avsetning til driftsutgifter for nytt areal i skoler	379	579	879	1 179
01B - Skole	Avvikle gratis SFO 1. trinn for husholdninger med lav inntekt	-200	-500	-500	-500
01B - Skole	Avvikle gratis SFO asylsøkere Ukraina	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
01B - Skole	Avvikle internordisk samarbeid skole.	-708	-708	-708	-708
01B - Skole	Avvikle kravet om egen digital enhet på mellomtrinnet	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
01B - Skole	Avvikle kulturkarusell-midler	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
01B - Skole	Avvikle nærmiljøpakke	-761	-761	-761	-761

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
01B - Skole	Avvikle tilskudd Fargespill	-275	-275	-275	-275
01B - Skole	Avvikle tilskudd til private SFO	-2 324	-2 324	-2 324	-2 324
01B - Skole	Avvikle tilskudd Ungt Entreprenørskap	-630	-630	-630	-630
01B - Skole	Deflator	-10 033	-10 033	-10 033	-10 033
01B - Skole	Demografiutvikling - skole	-24 000	-57 000	-80 000	-96 000
01B - Skole	Den internasjonale skolen - økt elevprognose	1 000	1 000	1 000	1 000
01B - Skole	Driftsbudsjett digitale lisenser	8 800	8 800	8 800	8 800
01B - Skole	EBE - Energiutgifter i kommunale bygg	-4 800	-4 800	-4 800	-4 800
01B - Skole	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	1 999	1 999	1 999	1 999
01B - Skole	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	10 330	10 330	10 330	10 330
01B - Skole	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 600	3 600	3 600	3 600
01B - Skole	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-356	-639	-948	-1 264
01B - Skole	Eidsvåg skole rehabilitering - driftskonsekvenser	-300	-300	-300	-300
01B - Skole	Erstatningsskoleutgifter	-2 250	-2 250	-2 250	-2 250
01B - Skole	Flytting av skoleprosjekter fra BNKI til BBS	6 611	6 611	6 611	6 611
01B - Skole	Forsterket avdeling Garnes ungdomsskole	1 000	5 000	5 000	5 000
01B - Skole	Gratis halvdagsplass SFO 3. trinn	36 000	36 000	36 000	36 000
01B - Skole	Justering av driftskonsekvenser for Eidsvåg idrettshall mellom BBS og BNKI	-800	-800	-800	-800
01B - Skole	Justering av energiutgifter	-880	-880	-880	-880
01B - Skole	Legge ned Krokeide skole	-2 400	-5 400	-5 400	-5 400
01B - Skole	Lønn	186 129	186 129	186 129	186 129
01B - Skole	Opprinnelig budsjett	4 398 232	4 398 232	4 398 232	4 398 232
01B - Skole	Pris	26 507	26 507	26 507	26 507
01B - Skole	Prisjustering av energi til byggdrift (Etat for bygg og eiendom)	4 490	793	423	423
01B - Skole	Redusere midler til parallellklasser i nynorsk	-600	-1 400	-1 400	-1 400
01B - Skole	Redusert tilskudd til International School of Bergen	-5 700	-6 700	-7 700	-9 000
01B - Skole	Skoletilbud bosatte flyktninger	25 370	37 159	41 070	46 410
01B - Skole	Spesialundervisning friskoler	10 000	10 000	10 000	10 000
01B - Skole	Teknisk korreksjon fra detaljering 2024	1 350	1 350	1 350	1 350
01B - Skole	Teknisk korreksjon fra detaljering 2024	-1 350	-1 350	-1 350	-1 350
01B - Skole	Tekniske justeringer knyttet til OPS	-607	-1 227	-1 862	-2 512
01B - Skole	Tilbakeføring av driftskonsekvenser for ikke ferdigstilte investeringer	-224	-224	-224	-224
01B - Skole	Tilpasning av nivå på vedtak om undervisning i morsmål og forsterket norsk	-13 500	-30 000	-30 000	-30 000
01B - Skole	Tilpasning av tilskudd til private SFO for barn med spesielle behov i 5. -7. trinn	-218	-218	-218	-218
01B - Skole	Videreføring av Kollåsen og Storåsen som satelittskoler	1 260	1 260	660	0
01B - Skole	Videreføring av oppjustering skole	90 000	90 000	90 000	90 000
01B - Skole	Økt gjennomsnittslønn i skolen som følge av 5-årig lærerutdanning	10 000	10 000	10 000	10 000
01B - Skole	Økt pris på SFO	-9 700	-9 700	-9 700	-9 700
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Bosetting, spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for barnehagebarn	4 370	2 920	1 540	610
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Deflator	1 034	1 034	1 034	1 034

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Justering av energiutgifter	-525	-525	-525	-525
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Lønn	16 619	16 619	16 619	16 619
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Omlegging av tilbudet til barn med hørselsutfordringer	-720	-1 590	-1 590	-1 590
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Omorganisering av Etat for spesialpedagogiske tjenester	-1 500	-3 000	-3 000	-3 000
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Opprinnelig budsjett	365 134	365 134	365 134	365 134
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Pris	1 729	1 729	1 729	1 729
01C - Spesialpedagogiske tjenester	Vekst i vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i barnehage	32 000	26 000	26 000	26 000
02 - Barnevern	Bedre styring og prioritering av hjelpetiltak	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
02 - Barnevern	Bosetting av flyktninger 2025 - Enslige mindreårige	6 711	6 711	6 711	6 711
02 - Barnevern	Deflator	-319	-319	-319	-319
02 - Barnevern	DigiBarnevern	-3 600	-3 600	-3 600	-3 600
02 - Barnevern	Ekstern gjennomgang av kommunikasjon til og fra barnevernet	-500	-500	-500	-500
02 - Barnevern	Flyttet fra sperret ansvar	-13	-13	-13	-13
02 - Barnevern	Fosterhjem, miljøterapeutiske tiltak og institusjonsplasser	40 300	34 300	29 300	24 300
02 - Barnevern	Innføre modellen «Dialogprosess» som pilot	0	0	-1 000	-1 000
02 - Barnevern	Justering av energiutgifter	-441	-441	-441	-441
02 - Barnevern	Krav om masterutdanning i barnevernet	2 625	5 250	5 250	5 250
02 - Barnevern	Kutt i kontoraglig avdeling	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
02 - Barnevern	Lønn	30 959	30 959	30 959	30 959
02 - Barnevern	Ombudsjettering fra tjeneste 24330 til 25210, DUE flyttet fra TO 04A til 02 i 2024. Teknisk justering	-1 376	-1 376	-1 376	-1 376
02 - Barnevern	Opprinnelig budsjett	949 471	949 471	949 471	949 471
02 - Barnevern	Pris	14 067	14 067	14 067	14 067
02 - Barnevern	Ressurskrevende brukere, endrede pensjonssatser 2024	-800	-800	-800	-800
02 - Barnevern	Tiltakspakke for å styrke barnevernet	-2 900	-2 900	-2 900	-2 900
02 - Barnevern	Tjenstepensjon til fosterforeldre	3 200	6 400	6 400	6 400
02 - Barnevern	Traineestillinger i barnevernet	-1 200	-2 400	-2 400	-2 400
02 - Barnevern	Vektertjenester ved barnevernstjenestene	2 500	2 500	2 500	2 500
03A - Tjenester til eldre	Anskaffelse - Nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)	6 600	21 900	27 600	25 100
03A - Tjenester til eldre	Avvikle vikarordning for helsetjenester i Bemanningstjenester	-1 915	-1 915	-1 915	-1 915
03A - Tjenester til eldre	Bo lenger hjemme - Effekt av forebyggende tiltak og nye arbeidsmetoder	-17 000	-38 000	-55 000	-85 000
03A - Tjenester til eldre	Deflator	-23 056	-23 056	-23 056	-23 056
03A - Tjenester til eldre	EBE - Energiutgifter i kommunale bygg	-4 800	-4 800	-4 800	-4 800
03A - Tjenester til eldre	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	842	842	842	842
03A - Tjenester til eldre	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	2 060	2 060	2 060	2 060
03A - Tjenester til eldre	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 600	3 600	3 600	3 600
03A - Tjenester til eldre	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-356	-639	-948	-1 264

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
03A - Tjenester til eldre	EBF - prisjustering av inntekter	-5 010	-5 010	-5 010	-5 010
03A - Tjenester til eldre	EBF- ordinær prisjustering	1 880	1 880	1 880	1 880
03A - Tjenester til eldre	EBF- prisjustering byggekostnader	1 320	1 320	1 320	1 320
03A - Tjenester til eldre	Forprosjekt - nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)	2 900	-2 500	-2 500	-2 500
03A - Tjenester til eldre	Helse og omsorgstjenester til bosatte flyktninger	6 000	6 000	6 000	6 000
03A - Tjenester til eldre	Husleieutgifter Bontelabo - Enhet for vurdering og rehabilitering	-206	-206	-206	-206
03A - Tjenester til eldre	Justering av energiutgifter	-5 056	-5 056	-5 056	-5 056
03A - Tjenester til eldre	Kjøp av institusjonstjenester	5 515	5 515	5 515	5 515
03A - Tjenester til eldre	Korr avvik i økplan	0	39	39	39
03A - Tjenester til eldre	Kutt i tilskudd	-20	-20	-20	-20
03A - Tjenester til eldre	Landås Menighets eldresenter - Konseptvalgutredning	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
03A - Tjenester til eldre	Lønn	165 393	165 393	165 393	165 393
03A - Tjenester til eldre	Midtbygda behandlingssenter	0	500	80 800	96 800
03A - Tjenester til eldre	Multidose - effekt av økt utbredelse	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
03A - Tjenester til eldre	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling (BR1145/23)	1 523	1 523	1 523	1 523
03A - Tjenester til eldre	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling (BR1145/23)	-1 523	-1 523	-1 523	-1 523
03A - Tjenester til eldre	Nye avtaler med privateideelle sykehjem	0	0	-1 500	-3 000
03A - Tjenester til eldre	Nødvendig vedlikehold / oppgraderinger - privat ideelle virksomheter	2 500	500	500	500
03A - Tjenester til eldre	Omstrukturering av aktivitetssentre for eldre	-13 800	-13 800	-13 800	-13 800
03A - Tjenester til eldre	Oppbudsjettering av hjemmebaserte tjenester	30 000	30 000	30 000	30 000
03A - Tjenester til eldre	Opprinnelig budsjett	4 135 069	4 135 069	4 135 069	4 135 069
03A - Tjenester til eldre	Pris	63 814	63 814	63 814	63 814
03A - Tjenester til eldre	Prisjustering av energi til byggedrift (Etat for bygg og eiendom)	4 421	555	169	169
03A - Tjenester til eldre	Private institusjoner - Endring i renteforutsetninger	-1 373	-4 098	-5 782	-5 782
03A - Tjenester til eldre	Prosjekt for mat på sykehjem	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
03A - Tjenester til eldre	Prosjekt med økt grunnbemanning i sykehjem	13 000	13 000	0	0
03A - Tjenester til eldre	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-5 300	-5 300	-5 300	-5 300
03A - Tjenester til eldre	Reduserte energiutgifter	-14 100	-14 100	-14 100	-14 100
03A - Tjenester til eldre	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	4 531	4 531	4 531	4 531
03A - Tjenester til eldre	Skifte trykksalarmer - oppgradere fra 2G til 4G	-2 380	-2 380	-2 380	-2 380
03A - Tjenester til eldre	Slettemarken sykehjem - utvidet drift	4 000	4 000	4 000	4 000
03A - Tjenester til eldre	Tilpasninger til nasjonale e-helseløsninger	0	500	500	500
03A - Tjenester til eldre	Tomtesøk 2 nye sykehjem	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
03A - Tjenester til eldre	Økte tjenester til hjemmeboende	100 000	215 000	252 100	413 800
03B - Tjenester til funksjonshemmede	BPA - vekst i nye brukere og timer	11 703	11 703	11 703	11 703
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Deflator	-1 552	-1 552	-1 552	-1 552
03B - Tjenester til funksjonshemmede	EBF - prisjustering av inntekter	-70	-70	-70	-70
03B - Tjenester til funksjonshemmede	EBF- prisjustering byggekostnader	10	10	10	10

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)</b>	<b>Tiltak</b>	<b>Øk.plan 2025</b>	<b>Øk.plan 2026</b>	<b>Øk.plan 2027</b>	<b>Øk.plan 2028</b>
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Justering av energiutgifter	-11	-11	-11	-11
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Lønn	3 931	3 931	3 931	3 931
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Opprinnelig budsjett	229 279	229 279	229 279	229 279
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Pris	10 283	10 283	10 283	10 283
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	3 949	3 949	3 949	3 949
03B - Tjenester til funksjonshemmede	Teknisk justering mellom tjenesteområder	-3 038	-3 038	-3 038	-3 038
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Balansere internordre	2 777	2 777	2 777	2 777
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Boligløftet Bergen - Haugland skole 1	0	6 610	21 446	21 446
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Boligløftet Bergen - Haugland skole 2	0	6 610	21 446	21 446
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Boligløftet Bergen - Midtunvegen	0	0	19 518	23 297
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Boligløftet Bergen - Nedre Totland/Riple Skole	0	9 622	21 446	21 446
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Boligløftet Bergen - Teigane	0	0	0	17 909
03C - Tjenester til utviklingshemmede	BPA - vekst i nye brukere og timer	7 117	7 117	7 117	7 117
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Deflator	-18 044	-18 044	-18 044	-18 044
03C - Tjenester til utviklingshemmede	EBF - FDV-kostnader - nye boliger	0	1 416	1 416	1 416
03C - Tjenester til utviklingshemmede	EBF - Husleieinntekter - nye boliger	0	-2 043	-2 043	-2 043
03C - Tjenester til utviklingshemmede	EBF - Kapitalkostnader - nye boliger	1 889	1 889	6 041	6 041
03C - Tjenester til utviklingshemmede	EBF - prisjustering av inntekter	-2 900	-2 900	-2 900	-2 900
03C - Tjenester til utviklingshemmede	EBF - Underdekning - nye boliger	-798	-798	-5 583	-5 583
03C - Tjenester til utviklingshemmede	EBF- ordinær prisjustering	530	530	530	530
03C - Tjenester til utviklingshemmede	EBF- prisjustering byggekostnader	820	820	820	820
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Effektivisering i tjenestene (forenkle, fornye og forbedre)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Endret utforming av støttekontakttilbud for personer med utviklingshemming	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Etablere trådløst nett på alle tjenestesteder i Etat for tjenester til utviklingshemmede	1 300	1 800	1 800	1 800
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Ferietilbud til voksne utviklingshemmede - overføring til kultur	-4 867	-4 867	-4 867	-4 867
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Justering av energiutgifter	-1 860	-1 860	-1 860	-1 860
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Justering kalkulatoriske renter og avdrag - motpost	-1 090	3 062	-1 090	-1 090

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Justering Kalkulatoriske renter og avdrag - motpost	-798	-4 950	-4 950	-4 950
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Lønn	109 435	109 435	109 435	109 435
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Nye boliger i eksisterende omsorgsboliganlegg	0	0	6 097	16 530
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Opprinnelig budsjett	1 952 395	1 952 395	1 952 395	1 952 395
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Pris	13 262	13 262	13 262	13 262
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-2 700	-2 700	-2 700	-2 700
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	-19 533	-19 533	-19 533	-19 533
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Støttekontakter - Midler til fast ansettelse - omdisponeres	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Teknisk justering mellom tjenesteområder	3 038	3 038	3 038	3 038
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Tilskudd til konkrete mottakere i budsjettavtalen mellom H, FrP, SP, BL, INP og PP	-800	-800	-800	-800
03C - Tjenester til utviklingshemmede	Underdekning boliger EBF	799	799	5 584	5 584
03D - Psykisk helse	Avvikle aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen sentrum	-5 180	-5 180	-5 180	-5 180
03D - Psykisk helse	Avvikle kjøp av bo- og tjenestetilbud fra privat leverandør	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
03D - Psykisk helse	Begrense utvidelse av Rask psykisk helsehjelp til personer mellom 16 og 23 år	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
03D - Psykisk helse	Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) - Psykisk helse barn og unge	1 628	1 628	1 628	1 628
03D - Psykisk helse	Deflator	-4 138	-4 138	-4 138	-4 138
03D - Psykisk helse	EBF - prisjustering av inntekter	-1 430	-1 430	-1 430	-1 430
03D - Psykisk helse	EBF- ordinær prisjustering	260	260	260	260
03D - Psykisk helse	EBF- prisjustering byggekostnader	420	420	420	420
03D - Psykisk helse	EBF- Underdekning - opp- nedtrappingseffekt	0	0	780	780
03D - Psykisk helse	EBF- Underdekning - opp- nedtrappingseffekt	0	0	0	880
03D - Psykisk helse	FACT Ung	800	1 200	1 200	1 200
03D - Psykisk helse	Helse og omsorgstiltak til flere barn og unge med psykiske lidelser og store hjelpebehov	48 839	48 839	48 839	48 836
03D - Psykisk helse	Husleie bosenter	211	211	211	211
03D - Psykisk helse	Justering av energiutgifter	440	440	440	440
03D - Psykisk helse	Kjøp av tjenester fra private leverandører	2 474	2 474	2 474	2 474
03D - Psykisk helse	Lønn	28 892	28 892	28 892	28 892
03D - Psykisk helse	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	459	459	459	459
03D - Psykisk helse	Opprinnelig budsjett	724 580	724 580	724 580	724 580
03D - Psykisk helse	Pris	12 347	12 347	12 347	12 347
03D - Psykisk helse	Reduksjon i årsverk aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen vest	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
03D - Psykisk helse	Ressurskrevende brukere, endrede pensjonssatser 2024	800	800	800	800
03D - Psykisk helse	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	9 173	9 173	9 173	9 173
03D - Psykisk helse	Ressurskrevende tjenester til brukere over 67 år	6 700	6 700	8 100	8 500

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
03D - Psykisk helse	Sikkerhetstiltak ved bofellesskap og bosentre	1 800	1 800	1 800	1 800
03D - Psykisk helse	Styrket bemanning i bofellesskap	1 750	1 750	1 750	1 750
03D - Psykisk helse	Teknisk justering, nulle ut mellom TO	4 000	4 000	4 000	4 000
03D - Psykisk helse	Tilskudd Amalie Skram hus	241	241	241	241
03D - Psykisk helse	Tilskudd Studentsamskipnaden på Vestlandet	-700	-700	-700	-700
03D - Psykisk helse	Tilskudd til konkrete mottakere i budsjettavtalen mellom H, FrP, SP, BL, INP og PP	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900
03D - Psykisk helse	Tilskudd til Pitstop	-350	-350	-350	-350
03D - Psykisk helse	Underdekning boliger EBF	0	0	0	-880
03D - Psykisk helse	Ung Arena Sør. Teknisk justering. Feil tjenesteområde, fra 03D til 05A	-281	-281	-281	-281
03D - Psykisk helse	Utskrivningsklare pasienter	10 000	0	0	0
03D - Psykisk helse	Økning av hjemmetjenester til psykisk syke pasienter	3 600	3 600	3 600	3 600
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Avvikle MO-senter i Eidsvåg og styrke innsatsen på åpne rusområder	-4 617	-4 617	-4 617	-4 617
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Besparelse ved bruk av rammeavtale for vektertjenester	-1 388	-1 388	-1 388	-1 388
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Boligprogrammet 250 - Lonemarka	0	0	6 000	6 000
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Boligprogrammet 250 - Petedalsmyra	0	14 200	14 200	14 200
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Boligprogrammet 250 - Steinsvikkroken	7 200	8 300	8 300	8 300
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Boligprogrammet 250 - Storbotn utleieboliger	0	0	510	510
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Boligprogrammet 250 - Tildelingsavtale	0	5 525	11 550	11 550
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Botilbud etter helse og omsorgstjenesteloven	16 000	16 000	16 000	16 000
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Deflator	-685	-685	-685	-685
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Endring i aktivitetstilbud og MO Wergeland	-4 725	-7 880	-7 880	-7 880
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Enetiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Engangstiltak i Vågsbunnen	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Justering av energiutgifter	-1 128	-1 128	-1 128	-1 128

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)</b>	<b>Tiltak</b>	<b>Øk.plan 2025</b>	<b>Øk.plan 2026</b>	<b>Øk.plan 2027</b>	<b>Øk.plan 2028</b>
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Kostnadsendring eksisterende enetiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Kutte to psykologstillinger ved Utekontakten	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Lønn	14 602	14 602	14 602	14 602
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Natthuset	10 800	0	0	0
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Nytt enetiltak	5 230	5 230	5 230	5 230
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Ombudsjettering fra tjeneste 24330 til 25210, DUE flyttet fra TO 04A til 02 i 2024. Teknisk justering	1 376	1 376	1 376	1 376
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	-918	-918	-918	-918
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Opprinnelig budsjett	444 400	444 400	444 400	444 400
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Pris	7 127	7 127	7 127	7 127
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Redusert bemanning på natt ved botilbud	-850	-850	-850	-850
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	1 612	1 612	1 612	1 612
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Styrket bemanning i Bjørnsons gate	2 500	2 500	2 500	2 500
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Teknisk justering i 04A	-7	-7	-7	-7
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	Utgifter ved oppgradering/ombygging av Bjørnsonsgate	200	0	0	0
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Avslutning av pilot ved Mulighetssenteret	-250	-500	-500	-500
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Bergen inkluderingscenter	1 200	1 200	1 200	1 200
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Deflator	-874	-874	-874	-874
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Endrede sosialhjelpssatser fra 2025	-12 000	-14 400	-14 400	-14 400
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Endring av sats for introduksjonsstønad til deltakere under 25 år	4 640	2 980	2 980	2 980
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Flytting av tilskudd mellom avdelinger - organisatorisk endring	647	647	647	647
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Justering av energiutgifter	-156	-156	-156	-156



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Lønn	21 427	21 427	21 427	21 427
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Midlertidig botilbud etter sosialtjenesteloven ved Hannas hus	8 700	8 700	8 700	8 700
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	NorA - styrkning av arbeidstiltak	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Omdisponering tilskuddslisten BBSM	459	459	459	459
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Opprinnelig budsjett	969 503	969 503	969 503	969 503
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Pris	9 906	9 906	9 906	9 906
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Redusert bemanning ved samlokalisering av NAV kontor og etablering av NAV Bergen sentrum	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Reduserte eiendomskostnader ved samlokalisering av NAV kontor og etablering av NAV Bergen sentrum	-4 100	-10 500	-10 500	-10 500
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Samlokalisere og effektivisere gjeldsrådgivning	-622	-1 245	-1 245	-1 245
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Sentralisere og effektivisere fellesfunksjoner	-700	-1 400	-1 400	-1 400
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Teknisk justering, Regnbueplanen	-700	-700	-700	-700
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå i Kvalifiseringsordningen	12 657	12 657	12 657	12 657
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilpasning til aktivitetsnivå økonomisk sosialhjelp	95 300	95 300	95 300	95 300
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilskudd Amalie Skram hus	-80	-80	-80	-80
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilskudd til konkrete mottakere i budsjettavtalen mellom H, FrP, SP, BL, INP og PP	-2 150	-2 150	-2 150	-2 150
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Tilskudd til Springbrett for ungdom.	-100	-100	-100	-100
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-500	-500	-500	-500
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Øke midlertidig botilbud	38 000	38 000	38 000	38 000
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Økning av kvalifiseringsstønad	850	850	850	850
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Økt ressursbehov ved Krisesenter for Bergen og omegn	3 799	3 799	3 799	3 799
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	Økte ressurser for å følge opp økning i antall sosialhjelpsmottakere	5 000	5 000	5 000	5 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Balansere internordre	-2 468	-423	-423	0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Bemanning ved Tolketjenesten	8 100	3 930	3 930	3 930
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Bergen inkluderingscenter	-24 184	-24 184	-24 184	-24 184
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Bergen læringscenter - husleie	3 500	0	0	0
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Besparelse ved redusert åpningstid	-250	-250	-250	-250

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Deflator	8	8	8	8
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Endring av sats for introduksjonsstønad til deltakere under 25 år	-5 280	-3 300	-3 300	-3 300
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Grunnskolen for voksne - økt husleie	-500	-500	-500	-500
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Høyere kostnader for introduksjonsstønad	65 637	68 895	50 821	60 247
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Høyere kostnader til startstønad	14 712	21 365	12 365	12 365
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Justering av energiutgifter	-2 817	-2 817	-2 817	-2 817
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Lønn	14 934	14 934	14 934	14 934
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Mindre bruk av vikar ved i norskopplæring av flyktninger og innvandrere	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Opprinnelig budsjett	361 917	361 917	361 917	361 917
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Pris	2 176	2 176	2 176	2 176
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Reduksjon av norsktilskudd til Bergen Læringssenter	10 647	26 595	21 224	10 412
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Reduksjon i ledergruppen ved Bergen Læringssenter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Reduksjon i årsverk til lærerstillinger ved Bergen læringssenter	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere administrasjonen med to årsverk	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere antall årsverk ved Tolketjenesten / Redusere bruk av innleid tolk	-200	-200	-200	-200
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere reiseutgifter til innleide tolker	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere årsverk til tospråklige assistenter	-4 875	-4 875	-4 875	-4 875
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusere årsverk til undervisningsstillinger ved Grunnskolen for voksne	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Redusert periode med startstønad	-3 200	-2 000	-2 000	-2 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Samordning av bosetting av flyktninger med behov for helse- og omsorgstjenester	935	935	935	935
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Styrket budsjett til opplæring i norsk og samfunnsfag	31 711	31 711	21 711	21 711
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Styrking av administrativ kapasitet for å bosette flere flyktninger	1 503	-31 569	-31 569	-31 569
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Tilpasning bosetting og integrering av flyktninger	0	-60 000	-150 000	-240 000
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-200	-200	-200	-200
04C - Introduksjons- og tolketjenester	Økt bemanning og programtiltak ved Introduksjonssenteret	-31 116	-29 116	-29 116	-39 116
05A - Forebyggende helsearbeid	Avvikle helsestasjon i Laksevåg og Kringlebotn	-1 300	-3 100	-3 100	-3 100
05A - Forebyggende helsearbeid	Avvikle kurset «Godt samliv»	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
05A - Forebyggende helsearbeid	Deflator	-627	-627	-627	-627
05A - Forebyggende helsearbeid	Doble husleier etter innflytting i Familiens hus	-1 514	-1 781	-2 105	-2 105
05A - Forebyggende helsearbeid	Helse og omsorgstjenester til bosatte flyktninger	4 124	3 893	5 462	5 462
05A - Forebyggende helsearbeid	Justering av energiutgifter	1	1	1	1
05A - Forebyggende helsearbeid	Kutt i tilskudd	-380	-380	-380	-380
05A - Forebyggende helsearbeid	Lønn	17 441	17 441	17 441	17 441
05A - Forebyggende helsearbeid	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling (BR1145/23)	109	109	109	109
05A - Forebyggende helsearbeid	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling (BR1145/23)	-109	-109	-109	-109
05A - Forebyggende helsearbeid	Opprinnelig budsjett	350 454	350 454	350 454	350 454
05A - Forebyggende helsearbeid	Pris	1 814	1 814	1 814	1 814
05A - Forebyggende helsearbeid	Reduksjon med to årsverk for helsesykepleiere i Tverrfaglig utviklingsteam (TUT-team)	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
05A - Forebyggende helsearbeid	Redusert aktivitet i Frisklivssentralen	-5 200	-5 200	-5 200	-5 200
05A - Forebyggende helsearbeid	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-500	-500	-500	-500
05A - Forebyggende helsearbeid	Teknisk justering, nulle ut mellom TO	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
05A - Forebyggende helsearbeid	Teknisk justering, Regnbueplanen	700	700	700	700
05A - Forebyggende helsearbeid	Tiltak for flyktninger fra Ukraina (utgående engangstiltak 2024)	-28 640	-28 640	-28 640	-28 640
05A - Forebyggende helsearbeid	Ukraina-mottak i helsestasjon og skolehelsetjenesten legges ned	-4 100	-4 100	-4 100	-4 100
05A - Forebyggende helsearbeid	Ukranske flyktninger - Helsetilskudd (utgående engangstiltak 2024)	8 640	8 640	8 640	8 640
05A - Forebyggende helsearbeid	Ung Arena Sør. Teknisk justering. Feil tjenesteområde, fra 03D til 05A	281	281	281	281
05A - Forebyggende helsearbeid	Vaksinasjonsprogram for voksne og risikogrupper	9 600	9 600	9 600	9 600
05A - Forebyggende helsearbeid	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-1 000	-500	-500	-500
05B - Behandling og rehabilitering	Allmennelegetjenesten - økning som følge av befolkningsvekst	2 271	4 059	5 333	6 596
05B - Behandling og rehabilitering	Avvikle bydelslegevaktene i Fana og Loddefjord	-8 400	-8 400	-8 400	-8 400
05B - Behandling og rehabilitering	Deflator	-4 651	-4 651	-4 651	-4 651
05B - Behandling og rehabilitering	Fastlegeordningen - vikarutgifter leger for å opprettholde drift på fastlegekontor	7 000	7 000	7 000	7 000
05B - Behandling og rehabilitering	Hjelpemiddelhuset - Økt volum på fordeling av hjelpemidler	3 679	3 679	3 679	3 679
05B - Behandling og rehabilitering	Justering av energiutgifter	-989	-989	-989	-989

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
05B - Behandling og rehabilitering	Kommunale legekontor - endrede forutsetninger	0	-39	-39	-39
05B - Behandling og rehabilitering	Lønn	20 864	20 864	20 864	20 864
05B - Behandling og rehabilitering	Nasjonale e-helseløsninger - kostnadsvekst	2 980	5 480	7 980	10 580
05B - Behandling og rehabilitering	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling (BR1145/23)	707	707	707	707
05B - Behandling og rehabilitering	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling (BR1145/23)	-707	-707	-707	-707
05B - Behandling og rehabilitering	Oppbudsjettering av allmennlegetjenesten	5 000	0	0	0
05B - Behandling og rehabilitering	Opprinnelig budsjett	780 064	780 064	780 064	780 064
05B - Behandling og rehabilitering	Pris	14 137	14 137	14 137	14 137
05B - Behandling og rehabilitering	Reduksjon i tiltakspakke til fastlegetjenesten	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
05B - Behandling og rehabilitering	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
05B - Behandling og rehabilitering	Tilskudd til konkrete mottakere i budsjettavtalen mellom H, FrP, SP, BL, INP og PP	-500	-500	-500	-500
06 - Overføringer til trossamfunn	Balansere internordre	68	68	68	68
06 - Overføringer til trossamfunn	Balansere internordrer	8	8	8	8
06 - Overføringer til trossamfunn	Balansere internordrer	-8	-8	-8	-8
06 - Overføringer til trossamfunn	Bergen kirkelige fellesråd - redusert tilskudd	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
06 - Overføringer til trossamfunn	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	0	-250	-250	-250
06 - Overføringer til trossamfunn	Deflator	-8	-8	-8	-8
06 - Overføringer til trossamfunn	EBF - Nedbetaling av gammel gjeld	0	-111	-703	-703
06 - Overføringer til trossamfunn	EBF - Nedbetaling av gammel gjeld	-37	-412	-412	-412
06 - Overføringer til trossamfunn	Justering kalkulatoriske renter og avdrag	0	375	375	375
06 - Overføringer til trossamfunn	Justering Kalkulatoriske renter og avdrag - motpost	0	111	703	703
06 - Overføringer til trossamfunn	Justering motpost "gammel gjeld" EBF	37	37	37	37
06 - Overføringer til trossamfunn	Opprinnelig budsjett	197 310	197 310	197 310	197 310
06 - Overføringer til trossamfunn	Pris	7 656	7 656	7 656	7 656
06 - Overføringer til trossamfunn	Tilskudd til konkrete mottakere i budsjettavtalen mellom H, FrP, SP, BL, INP og PP	-800	-800	-800	-800
07 - Brannvesen	110 Vest økte kostnader	1 430	1 830	1 620	1 180
07 - Brannvesen	Brannforebyggende avdeling, avvik fra brannordningen	2 937	2 937	2 937	2 937

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
07 - Brannvesen	Brannvesenet reduserte kostnader kurs og velferd	-600	-600	-600	-600
07 - Brannvesen	Brannvesenet reduserte kostnader til dronetjeneste	-400	-400	-400	-400
07 - Brannvesen	Deflator	-1 720	-1 720	-1 720	-1 720
07 - Brannvesen	EBE - Energiutgifter i kommunale bygg	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
07 - Brannvesen	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	696	696	696	696
07 - Brannvesen	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	260	260	260	260
07 - Brannvesen	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 200	1 200	1 200	1 200
07 - Brannvesen	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-119	-213	-316	-421
07 - Brannvesen	Justering av energiutgifter	-44	-44	-44	-44
07 - Brannvesen	Lønn	12 387	12 387	12 387	12 387
07 - Brannvesen	Opprinnelig budsjett	257 129	257 129	257 129	257 129
07 - Brannvesen	Pris	1 610	1 610	1 610	1 610
07 - Brannvesen	Prisjustering av energi til byggdrift (Etat for bygg og eiendom)	1 549	445	334	334
08 - Samferdsel	Avvikling av lysstyringsprogrammet "City Touch"	-500	-500	-500	-500
08 - Samferdsel	Deflator	-4 177	-4 177	-4 177	-4 177
08 - Samferdsel	Digitalisering samferdsel - driftskonsekvens av investering	2 316	2 816	2 816	2 816
08 - Samferdsel	Digitalisering samferdsel - redusert driftskonsekvens 2024 for prosjekt Bydata	786	786	786	786
08 - Samferdsel	Drift av nye veianlegg overtatt fra eksterne	460	460	460	460
08 - Samferdsel	Driftskonsekvens av investering sykkeltiltak Dokkeveien.	167	167	167	167
08 - Samferdsel	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	130	130	130	130
08 - Samferdsel	Fjerne elbilrabatt i boligsoner	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
08 - Samferdsel	IT system for bruk av offentlig areal - driftskonsekvens	1 498	848	848	848
08 - Samferdsel	Justering av energiutgifter	2 168	2 168	2 168	2 168
08 - Samferdsel	Kutt av tilskuddsordning til lag og organisasjoner for rydding langs kommunale veier i bydelene	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
08 - Samferdsel	Kutt i renhold der arrangør har det fulle ansvar for renhold	-150	-150	-150	-150
08 - Samferdsel	Lønn	4 578	4 578	4 578	4 578
08 - Samferdsel	Opprinnelig budsjett	92 833	92 833	92 833	92 833
08 - Samferdsel	Parkering Åsane Arena	1 000	1 000	1 000	1 000
08 - Samferdsel	Pris	8 286	8 286	8 286	8 286
08 - Samferdsel	Reduksjon av feiing på Nesttun	-135	-135	-135	-135
08 - Samferdsel	Reduksjon i bruk av konsulenttenester	-889	-889	-889	-889
08 - Samferdsel	Redusert bekjempelse av fremmede plantearter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
08 - Samferdsel	Redusert renhold av busskur	-150	-150	-150	-150
08 - Samferdsel	Redusert renhold av gang- og sykkelvei	-300	-300	-300	-300
08 - Samferdsel	Redusert renhold av private fortau	-110	-110	-110	-110
08 - Samferdsel	Redusert renhold av sidegater tilknyttet store offentlige plasser	-250	-250	-250	-250
08 - Samferdsel	Redusert tung sikring av arrangementer	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
08 - Samferdsel	Økte inntekter parkeringsanlegg	-25 195	-25 195	-25 195	-25 195
09 - Boligtiltak	Balansere internordre	-2 790	-2 790	-2 790	-2 790
09 - Boligtiltak	Balansere internordre	2 468	423	423	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
09 - Boligtiltak	Deflator	-3 592	-3 592	-3 592	-3 592
09 - Boligtiltak	EBE - Innleie av boliger til flyktninger - dokumentering av overtakelse	-900	-900	-900	-900
09 - Boligtiltak	EBE - merbehov innleie av bolig til flyktninger	-33 460	-33 460	-33 460	-33 460
09 - Boligtiltak	EBF - Endring i netto fondsbruk	-2 540	-6 342	-5 558	-5 969
09 - Boligtiltak	EBF - Endring i netto fondsbruk	2 004	3 780	3 780	3 780
09 - Boligtiltak	EBF - FDV-kostnader - innleie av boliger til flyktninger	93 959	72 589	64 609	62 189
09 - Boligtiltak	EBF - FDV-kostnader - nye boliger	12 166	13 955	14 724	15 493
09 - Boligtiltak	EBF - Husleieinntekter - innleie av boliger til flyktninger	-29 398	-13 498	-7 848	-5 998
09 - Boligtiltak	EBF - Husleieinntekter - nye boliger	-26 409	-30 969	-32 529	-34 089
09 - Boligtiltak	EBF - Kapitalkostnader - nye boliger	15 213	22 524	24 130	25 446
09 - Boligtiltak	EBF - Lønnskostnader - oppfølging innleie av boliger til flyktninger	2 202	2 202	282	282
09 - Boligtiltak	EBF - Nedbetaling av gammel gjeld	468	468	-926	-926
09 - Boligtiltak	EBF - Nedbetaling av gammel gjeld	-1 961	-3 355	-3 355	-4 749
09 - Boligtiltak	EBF - Overføring av husleieinntekter - innleie av boliger til flyktninger	-24 451	-24 451	-24 451	-24 451
09 - Boligtiltak	EBF - prisjustering av inntekter	-14 440	-14 440	-14 440	-14 440
09 - Boligtiltak	EBF- ordinær prisjustering	4 510	4 510	4 510	4 510
09 - Boligtiltak	EBF- prisjustering byggekostnader	11 260	11 260	11 260	11 260
09 - Boligtiltak	EBF- Underdekning - opp- nedtrappingseffekt	0	0	240	240
09 - Boligtiltak	EBF- Underdekning - opp- nedtrappingseffekt	-6	-13	-13	387
09 - Boligtiltak	Endrede sosialhjelpssatser fra 2025	-3 200	-6 400	-6 400	-6 400
09 - Boligtiltak	Husleieinntekter - innleie av boliger til flyktninger	30 932	30 932	24 451	24 451
09 - Boligtiltak	Husleieinntekter - innleie av boliger til flyktninger	-6 481	-6 481	0	0
09 - Boligtiltak	Justering av energiutgifter	-98	-98	-98	-98
09 - Boligtiltak	Justering kalkulatoriske renter og avdrag	0	1 394	1 394	1 394
09 - Boligtiltak	Justering kalkulatoriske renter og avdrag - motpost	-15 213	-22 524	-24 130	-24 052
09 - Boligtiltak	Justering Kalkulatoriske renter og avdrag - motpost	-468	-468	926	926
09 - Boligtiltak	Justering motpost "gammel gjeld" EBF	1 961	1 961	1 961	1 961
09 - Boligtiltak	Lønn	1 284	1 284	1 284	1 284
09 - Boligtiltak	Opprinnelig budsjett	156 106	156 106	156 106	156 106
09 - Boligtiltak	Pris	9 135	9 135	9 135	9 135
09 - Boligtiltak	Reduksjon årsverk	-1 000	-3 000	-3 000	-3 000
09 - Boligtiltak	Redusere utgifter til planlagt vedlikehold av kommunale boliger	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
09 - Boligtiltak	Redusert bostøtte ved endring i regelverk for bostøtte	-13 600	-27 100	-27 100	-27 100
09 - Boligtiltak	Underdekning boliger EBF	6	13	-227	-627
09 - Boligtiltak	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-60	-60	-60	-60
09 - Boligtiltak	Økt bostøtte	11 305	12 493	14 663	15 091
09 - Boligtiltak	Økt bostøtte som følge av økt husleie per bruker	14 000	14 000	14 000	14 000
09 - Boligtiltak	Økt kommunal bostøtte som følge av redusert statlig refusjon for bostøtte	15 470	15 470	15 470	15 470
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Buffersoner Verdensarvstedet Bryggen	-50	-50	-1 475	-1 475

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)</b>	<b>Tiltak</b>	<b>Øk.plan 2025</b>	<b>Øk.plan 2026</b>	<b>Øk.plan 2027</b>	<b>Øk.plan 2028</b>
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Deflator	33	33	33	33
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Helårsvirkning omorganisering av Byarkitektens kjerneoppgaver	-3 995	-3 995	-3 995	-3 995
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Justering av energiutgifter	-56	-56	-56	-56
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Kutte kjøp av tjenester på Byrådsavdeling for byutvikling	-1 002	-1 002	-1 002	-1 002
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Kutte stillinger på Plan- og bygningsetaten	-2 167	-2 167	-2 167	-2 167
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Lønn	4 192	4 192	4 192	4 192
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Områdeplanlegging Dokken	5 000	5 000	5 000	5 000
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Opprinnelig budsjett	94 272	94 272	94 272	94 272
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Plankonsulent Dokken	1 200	800	0	0
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Plankonsulent Indre Laksevåg	1 000	0	0	0
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Plankonsulent Laksevågneset	1 000	0	0	0
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Pris	715	715	715	715
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Reduserte tilskudd Byutvikling	-226	-226	-226	-226
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	Usikkerhetsavsetning til forarbeidet for bybaneutredningen	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
10B - Private planer og byggesak	Bergenskart, økt partnerbidrag	1 300	1 300	1 300	1 300
10B - Private planer og byggesak	Deflator	-1 689	-1 689	-1 689	-1 689
10B - Private planer og byggesak	Gebyrendringer Plan- og bygningsetatens selvkostområder	-9 965	-9 965	-9 965	-9 965
10B - Private planer og byggesak	Kutte stillinger på Plan- og bygningsetaten	-1 083	-1 083	-1 083	-1 083
10B - Private planer og byggesak	Lønn	2 641	2 641	2 641	2 641
10B - Private planer og byggesak	Lønns- og prisvekst Plan- og bygningsetatens selvkostområder	9 965	9 965	9 965	9 965
10B - Private planer og byggesak	Opprinnelig budsjett	25 279	25 279	25 279	25 279

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
10B - Private planer og byggesak	Pris	1 040	1 040	1 040	1 040
10B - Private planer og byggesak	Økte lisenskostnader for Esri/Arcgis	500	500	500	500
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Barnas byrom - driftskonsekvens	445	505	505	505
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Bergen og Hordaland turlag , tilskudd til heis	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-401	-401	-401	-401
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Deflator	-192	-192	-192	-192
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Deltakelse graveklubbprosjekter - driftskonsekvenser	100	100	100	100
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Den grønne akse - driftskonsekvens	-70	-70	-70	-70
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Drift av nye parkanlegg overtatt fra eksterne	1 840	1 840	1 840	1 840
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Fanatorget - driftskonsekvens	130	130	130	130
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Fløysletten	500	300	0	0
10C - Naturforvaltning og parkdrift	IT system for bruk av offentlig areal - driftskonsekvens	-250	-250	-250	-250
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Justering av energiutgifter	-701	-701	-701	-701
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt av støtte til utlån av kanoer v/Skomakerdiket	-80	-80	-80	-80
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt i vakant stilling Anleggsgartner	-700	-700	-700	-700
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt i vakant stilling Plan og utviklingsavdelingen	-900	-900	-900	-900
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Kutt i vakant stilling Skog- og arealforvalter	-900	-900	-900	-900
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Lønn	3 254	3 254	3 254	3 254
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Løvtien etappe 4 - delstrekning 2 - driftskonsekvens	400	400	400	400
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Opprinnelig budsjett	187 087	187 087	187 087	187 087
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Pris	3 110	3 110	3 110	3 110
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Reduksjon av sommerblomster i Bergen sentrum og Nesttun	-200	-200	-200	-200
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Reduksjon i bruk av konsulent tjenester	-200	-200	-200	-200
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Redusert tilbud av offentlige toalett	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Reduserte tilskudd Byutvikling	-238	-238	-238	-238
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Sentrumslekeplass - første utbyggingstrinn - driftskonsekvenser	0	185	185	185
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Stordyrveterinærer	600	600	600	600



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Tilskudd til konkrete mottakere i budsjettavtalen mellom H, FrP, SP, BL, INP og PP	-400	-400	-400	-400
10D - Klima og miljø	Deflator	-98	-98	-98	-98
10D - Klima og miljø	Helårsvirkning omorganisering av Klimaetatens kjerneoppgaver	-5 145	-5 145	-5 145	-5 145
10D - Klima og miljø	Justering av energiutgifter	143	143	143	143
10D - Klima og miljø	Kutt i oppfølging av Grønn strategi	-4 904	-4 904	-4 904	-4 904
10D - Klima og miljø	Lønn	1 342	1 342	1 342	1 342
10D - Klima og miljø	Opprinnelig budsjett	49 348	49 348	49 348	49 348
10D - Klima og miljø	Pris	642	642	642	642
10D - Klima og miljø	Reduksjon i utvidelse av trygg sykkelparkering	-300	-300	-300	-300
10D - Klima og miljø	Redusert opprydding av forsøpling/forurensing langs veg, vassdrag og sjø	-400	-400	-400	-400
10D - Klima og miljø	Reduserte tilskudd Byutvikling	-2 451	-2 451	-2 451	-2 451
10D - Klima og miljø	Store Lungegårdsvann - prosjektering og gjennomføring - driftskonsekvens	768	838	838	1 163
11A - Lærlinger	Deflator	-1 160	-1 160	-1 160	-1 160
11A - Lærlinger	Lønn	5 202	5 202	5 202	5 202
11A - Lærlinger	Opprinnelig budsjett	62 363	62 363	62 363	62 363
11A - Lærlinger	Pris	21	21	21	21
11B - Arbeidsmarkedstiltak	Arbeidsmarkedsbedrifter - justering i tråd med statlig sats	704	704	704	704
11B - Arbeidsmarkedstiltak	Arbeidsmarkedsbedrifter - nye plasser	100	100	100	100
11B - Arbeidsmarkedstiltak	Deflator	-50	-50	-50	-50
11B - Arbeidsmarkedstiltak	Lønn	481	481	481	481
11B - Arbeidsmarkedstiltak	Opprinnelig budsjett	28 881	28 881	28 881	28 881
11B - Arbeidsmarkedstiltak	Pris	46	46	46	46
11B - Arbeidsmarkedstiltak	Reduserte energiutgifter	-10	-10	-10	-10
12 - Kultur	Avvikle sommerleir for skoleelever	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
12 - Kultur	Balansere internordrer	-24	-24	-24	-24
12 - Kultur	Balansere internordrer	24	24	24	24
12 - Kultur	Bergen kulturskole - Scenedrøm	290	290	290	290
12 - Kultur	Bibliotekfilial Arna	200	3 000	3 000	3 000
12 - Kultur	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-11 189	-11 189	-11 189	-11 189
12 - Kultur	Budsjettreduksjon Bergen kulturskole	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
12 - Kultur	Budsjettreduksjon Kulturetaten	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
12 - Kultur	Deflator	-1 069	-1 069	-1 069	-1 069
12 - Kultur	EBE - Energiutgifter i kommunale bygg	-800	-800	-800	-800
12 - Kultur	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	2 776	2 776	2 776	2 776
12 - Kultur	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	670	670	670	670
12 - Kultur	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	600	600	600	600
12 - Kultur	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-59	-107	-158	-211
12 - Kultur	Eldrepanel	461	461	461	461
12 - Kultur	Etablering av Kulturkvartalet - engangstilskudd til husleie	-8 540	-8 540	-8 540	-8 540
12 - Kultur	Etablering av Kulturkvartalet - Estimert tilskudd til husleie	9 400	9 400	11 700	15 400
12 - Kultur	Ferietilbud til voksne utviklingshemmede - overføring til kultur	4 867	4 867	4 867	4 867

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
12 - Kultur	Fjerning av inntektskrav Skur 14	1 100	1 100	1 100	1 100
12 - Kultur	Flytting av tilskudd mellom avdelinger - organisatorisk endring	-647	-647	-647	-647
12 - Kultur	Grieghallen IKS - Fornylsesprosjekt Grieghallen - kommunens andel	-500	-700	-900	-1 000
12 - Kultur	Innarbeiding av leiekontrakter og fremleiekontrakter for nytt Kulturkvartal på Verftet	-89	-89	-89	-89
12 - Kultur	Justering av energiutgifter	-145	-145	-145	-145
12 - Kultur	Lønn	13 557	13 557	13 557	13 557
12 - Kultur	Manglende priskompensasjon på tilskudd til frivilligsentraler	213	213	213	213
12 - Kultur	Oppgradering Fyllingsdalen bibliotek (husleieøkning)	650	650	650	650
12 - Kultur	Opprinnelig budsjett	625 599	625 599	625 599	625 599
12 - Kultur	Pris	10 417	10 417	10 417	10 417
12 - Kultur	Prisjustering av energi til byggdrift (Etat for bygg og eiendom)	792	284	234	234
12 - Kultur	Prosjektleder Sentralbadet	250	0	0	0
12 - Kultur	Prosjektleder Sentralbadet scenekunsthuss	-250	-500	-500	-500
12 - Kultur	Ressurssenter for flyktninger	-1 283	-1 283	-1 283	-1 283
12 - Kultur	Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874) - Engangstilskudd	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
12 - Kultur	Styrket kulturtilbud Fyllingsdalen	5 000	5 000	5 000	5 000
12 - Kultur	Tilskudd til aktivitet på Dikkedokken i interimperioden frem til oppgradering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
12 - Kultur	Tilskudd til konkrete mottakere i budsjettavtalen mellom H, FrP, SP, BL, INP og PP	-9 410	-9 410	-9 410	-9 410
13 - Idrett	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-3 910	-3 910	-3 910	-3 910
13 - Idrett	Budsjettreduksjon Etat for idrett	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
13 - Idrett	Deflator	-1 592	-1 592	-1 592	-1 592
13 - Idrett	Driftsstøtte klubbeide anlegg	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
13 - Idrett	Driftsstøtte klubbeide anlegg	7 000	7 000	7 000	7 000
13 - Idrett	EBE - Energiutgifter i kommunale bygg	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
13 - Idrett	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	2 737	2 737	2 737	2 737
13 - Idrett	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	4 670	4 670	4 670	4 670
13 - Idrett	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 000	3 000	3 000	3 000
13 - Idrett	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-296	-533	-790	-1 053
13 - Idrett	Engangstilskudd Sædalen IL	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
13 - Idrett	Flytting av skoleprosjekter	-6 611	-6 611	-6 611	-6 611
13 - Idrett	Fysak Åsane - videreføring	2 500	2 500	2 500	2 500
13 - Idrett	Justering av driftskonsekvenser for Eidsvåg idrettshall mellom BBS og BNKI	800	800	800	800
13 - Idrett	Justering av energiutgifter	-379	-379	-379	-379
13 - Idrett	LIM (leksehjelp, idrett og mat)	500	500	500	500
13 - Idrett	Lønn	5 951	5 951	5 951	5 951
13 - Idrett	Nye driftskonsekvenser av investeringer idrett	0	0	-1 311	-1 311
13 - Idrett	Nye driftskonsekvenser av investeringer idrett	2 436	4 322	5 633	5 633
13 - Idrett	Opprinnelig budsjett	424 966	424 966	424 966	424 966
13 - Idrett	Overtagelse av driftsansvar på idrettsanlegg	-90	-90	-90	-90

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
13 - Idrett	Pris	4 872	4 872	4 872	4 872
13 - Idrett	Prisjustering av energi til byggdrift (Etat for bygg og eiendom)	3 731	625	314	314
13 - Idrett	Storaneset leieavtale	-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
13 - Idrett	Søknad U23-EM 2025	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
13 - Idrett	Tilskudd til Bjarg IL i forbindelse med bygging av Bjarg Arena	0	-700	-1 400	-1 400
13 - Idrett	Tilskudd til Bjarg IL i forbindelse med bygging av Bjarg Arena - rentekostnader kortsiktige lån	0	700	700	0
13 - Idrett	Tilskudd til realisering av Bjarg Arena (engangstilskudd)	3 800	0	0	0
13 - Idrett	U-23 EM i friidrett	1 000	1 000	1 000	1 000
13 - Idrett	Økt leiekostnad Eikås ved forlenging av avtale	500	500	500	500
14 - Næring	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-8 086	-7 086	-7 086	-7 086
14 - Næring	Deflator	-928	-928	-928	-928
14 - Næring	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-3 336	-3 336	-3 336	-3 336
14 - Næring	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	1 080	1 080	1 080	1 080
14 - Næring	Invest In Bergen	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
14 - Næring	Justering av energiutgifter	699	699	699	699
14 - Næring	Kontor for skjenkesaker - budsjettreduksjon	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
14 - Næring	Lønn	1 112	1 112	1 112	1 112
14 - Næring	Omdisponering fra tilskuddspost for næringsutvikling	2 000	2 000	2 000	2 000
14 - Næring	One Ocean Week 2024	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
14 - Næring	Opprinnelig budsjett	-26 867	-26 867	-26 867	-26 867
14 - Næring	Pris	845	845	845	845
14 - Næring	Prisjustering av energi til byggdrift (Etat for bygg og eiendom)	-20	-69	-74	-74
14 - Næring	Søkbare pott – Bilfri brukmarked Øvregaten	-300	-300	-300	-300
14 - Næring	Søkbare pott – Bilfri folkefest bryggen	-500	-500	-500	-500
14 - Næring	Tilskudd til grønn og bærekraftig omstilling	960	960	960	960
14 - Næring	Tilskudd til konkrete mottakere i budsjettavtalen mellom H, FrP, SP, BL, INP og PP	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
15 - Bystyrets organer og administrasjon		0	17	17	17
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Fordeling økte kostnader MS-lisenser	197	197	197	197
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Justering av energiutgifter	1	1	1	1
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Lønn	3 450	3 450	3 450	3 450
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Nye lokaler forhåndstemming og valgdagen, jf. forutv vedtak 212/22	580	0	580	0
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Opprinnelig budsjett	101 884	101 884	101 884	101 884
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Politisk møteportal	500	500	500	500
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Pris	1 242	1 242	1 242	1 242
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Valg	5 000	0	5 000	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Valg annethvert år	13 910	0	13 910	0
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Økt bemanning valg, jf. forutv vedtak 212/22	2 000	0	2 000	0
15 - Bystyrets organer og administrasjon	Økte kostnader valg ved bruk av arbeidskontrakter valget	250	0	250	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner		0	-17	-17	-17
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling	0	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Anskaffelse av ny IKT-løsning for kontaktsenter	1 200	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Avslutte medlemskap i Nasjonalt program for leverandørutvikling	-250	-250	-250	-250
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Bortfall av inntekt fra oppfølging av investeringsprosjekter	2 000	2 000	2 000	2 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Budsjettreduksjon Bergen byarkiv	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Deflator	-8 227	-8 227	-8 227	-8 227
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Driftskonsekvenser digitaliseringsprosjekter	225	1 225	4 225	4 225
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBE - Energiutgifter i kommunale bygg	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-31	-31	-31	-31
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	700	700	700	700
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 800	1 800	1 800	1 800
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-178	-320	-474	-632
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBF - prisjustering av inntekter	-80	-80	-80	-80
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBF- lønnsjustering	2 060	2 060	2 060	2 060
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	EBF- ordinær prisjustering	860	860	860	860
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Etablering av informasjonssikkerhetssenter (SOC) i Bergen kommune	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Flyttet fra sperret ansvar	13	13	13	13
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Fordeling økte kostnader MS-lisenser	-197	-197	-197	-197
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Garantiprovisjon fra BIRAS	21	42	63	84
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Gebyr banktjenester mv.	-992	-992	-992	-992
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ikke erstatte medarbeidere som har sluttet i Seksjon for digital transformasjon	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ikke erstatte vakante stillinger i Etat for bygg og eiendom	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Justering av energiutgifter	-734	-734	-734	-734
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Korreksjon Ansattservice - feil i nedtrekk omfordelingssak	2 321	2 321	2 321	2 321
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Korreksjon feil - Ansattservice - kompensasjon for lønnsoppgjøret 2022 i budsjett 2023	2 252	2 252	2 252	2 252
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Korreksjon feil - Ansattservice - kompensasjon for økt pensjonsbelastning i budsjett 2023	3 525	3 525	3 525	3 525
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Korreksjon feil i prisjustering internssalg	4 263	4 263	4 263	4 263
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutt i administrasjon i Byrådsavdeling for barnehage og skole	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutte budsjett til konsulenttjenester i Seksjon for administrasjon	-500	-500	-500	-500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Kutte stillinger på Byrådsavdeling for byutvikling	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Lønn	46 493	46 493	46 493	46 493
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Microsoft lisenser	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ny avtale for datatjenester og internett for Bergen kommune	5 700	3 200	-1 300	-1 300
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ny avtale mobilabonnement for Bergen kommune	3 000	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling (BR1145/23)	-2 339	-2 339	-2 339	-2 339
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Ny finansieringsmodell for Ansattservice - fordeling (BR1145/23)	2 339	2 339	2 339	2 339
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nytt byarkiv 2025	0	-9 000	-9 000	-9 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nytt HR- og økonomisystem - driftskonsekvenser	10 500	18 750	47 250	21 750
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Nærværsprosjekt	0	-4 000	-4 000	-4 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Oppgavegjennomgang i kommunen	95 000	95 000	95 000	95 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Oppgradering til fiberforbindelse	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Opprinnelig budsjett	1 080 237	1 080 237	1 080 237	1 080 237
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Overføre besøksterminaler/digital resepsjon til ny avtale	500	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Pris	9 422	9 422	9 422	9 422
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Prisjustering av energi til byggdrift (Etat for bygg og eiendom)	2 323	667	502	502
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere avsetning til mangfoldsmidler i HR konsern	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere bemanning i Etat for boligforvaltning med 0,5 årsverk	-500	-500	-500	-500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere bilutgifter i Etat for bygg og eiendom	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere FDV-utgifter gjennom økt salg av eiendom	-500	-500	-500	-500

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere lisensutgifter i Etat for bygg og eiendom	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere staben i Innkjøp konsern med ett årsverk	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere staben i Økonomi konsern med ett årsverk	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Redusere utgifter til kurs og kompetanse i Etat for bygg og eiendom	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-13 400	-13 400	-13 400	-13 400
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Reduserte administrative utgifter i BBSM	-500	-1 000	-1 000	-1 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Restriktiv ansettelesespolitikk i BBSM	-5 000	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Sentral usikkerhetsavsetning nye tiltak (SAM)	40 000	40 000	40 000	40 000
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Si opp Bergen kommunes avtale med NHH om støtte til DIG-senteret	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Teknisk avstemming ramme	0	0	0	0
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Tilskudd til FN-sambandet - Internasjonal uke utgår	-167	-167	-167	-167
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Utskifting av nettverkskomponenter på Bergen kommunes kontorlokasjoner	14 800	14 800	3 200	3 200
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-200	-200	-200	-200
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Øke inntekter fra toaletter og parkering i Etat for bygg og eiendom	-500	-500	-500	-500
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Økte lisensutgifter til drift av kommunens IT-infrastruktur	8 443	8 443	8 443	8 443
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Økte utgifter til drift av fagsystemer	1 600	1 600	1 600	1 600
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Økte utgifter til kontingenter på arbeidsgiverområdet	1 589	1 589	1 589	1 589
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	Økte utgifter til service- og driftsavtaler for IT-infrastruktur	4 071	4 071	4 071	4 071
17 - Beredskap og sivilforsvar	Deflator	-113	-113	-113	-113
17 - Beredskap og sivilforsvar	EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-112	-112	-112	-112
17 - Beredskap og sivilforsvar	EBE - Prisjustering av FDV-ramme iht Holte	230	230	230	230
17 - Beredskap og sivilforsvar	Justering av energiutgifter	356	356	356	356
17 - Beredskap og sivilforsvar	Lønn	1 684	1 684	1 684	1 684
17 - Beredskap og sivilforsvar	Opprinnelig budsjett	42 160	42 160	42 160	42 160
17 - Beredskap og sivilforsvar	Pris	398	398	398	398
17 - Beredskap og sivilforsvar	Videre organisering av etaten Samfunnssikkerhetens hus	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
17 - Beredskap og sivilforsvar	Videre organisering av etaten Samfunnssikkerhetens hus - justering av arealbruk	-2 800	-5 600	-5 600	-5 600

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
18A - Vann og avløp	Aktivtetsvekst pga. nye VA-anlegg og ledningsnett	4 000	8 000	8 000	8 000
18A - Vann og avløp	Deflator	-552	-552	-552	-552
18A - Vann og avløp	Endring i avsetning til selvkostfond	-7 887	26 714	75 833	106 462
18A - Vann og avløp	Endring i beregnet renteinntekt på selvkostfondene	-470	360	560	970
18A - Vann og avløp	Endring i bruk av selvkostfond	17 640	25 336	25 336	25 336
18A - Vann og avløp	Endring i renteutgifter på VA-investeringer	-26 461	-8 748	15 093	34 504
18A - Vann og avløp	Endring i selvkostavskrivninger for VA	11 800	31 200	50 700	71 000
18A - Vann og avløp	Gebyrendring innen VA	-105 140	-199 680	-298 840	-393 690
18A - Vann og avløp	Inntekstvekst på refusjoner	1 195	1 195	1 195	1 195
18A - Vann og avløp	Inntektsendring kraftverk	200	200	200	200
18A - Vann og avløp	Inntektsøkning biogass	-780	-980	-970	-970
18A - Vann og avløp	Lønnsvekst 2025	12 138	12 138	12 138	12 138
18A - Vann og avløp	Opprinnelig budsjett	-43	-43	-43	-43
18A - Vann og avløp	Pris	23 157	23 157	23 157	23 157
18A - Vann og avløp	Produksjon og spotpris salg elkraft	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
18A - Vann og avløp	Vedlikehold av va-anlegg	76 855	87 355	93 845	117 945
18A - Vann og avløp	Økte strømkostnader VA-anlegg	-4 100	-4 100	-4 100	-4 100
18B - Renovasjon	Justering av energiutgifter	-21	-21	-21	-21
18B - Renovasjon	Lønn	102	102	102	102
18B - Renovasjon	Oppfølging av nedlagte kommunale avfallsdeponier, kommunal andel	1 500	1 500	1 500	1 500
18B - Renovasjon	Oppfølging av nedlagte kommunale avfallsdeponier, selvkost	1 500	1 500	1 500	1 500
18B - Renovasjon	Opprinnelig budsjett	5 202	5 202	5 202	5 202
18B - Renovasjon	Pris	45	45	45	45
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Deflator	-4 776	-4 776	-4 776	-4 776
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Effekt av ny renholdsnorm	-15 000	-30 000	-30 000	-30 000
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Lønn	5 681	5 681	5 681	5 681
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Opprinnelig budsjett	10 174	10 174	10 174	10 174
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Pris	602	602	602	602
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Prisjustering av energi til byggdrift (Etat for bygg og eiendom)	3	1	1	1
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	Redusere utgifter gjennom omorganisering av renhold i Etat for bygg og eiendom	-800	-800	-800	-800
21 - Pensjon og fellesposter	Avrunde beløp på salderingselementer	-5 655	-5 655	-5 655	-5 655
21 - Pensjon og fellesposter	Avstemming salderingselementer detaljeringssaken	-6 303	-17 555	-19 971	-19 971
21 - Pensjon og fellesposter	Deflator	-44	-44	-44	-44
21 - Pensjon og fellesposter	Detaljeringsssaken 2024 - manglende dekning til redusert statlig tilskudd ressurskrevende tjenester og endrede pensjonspremier	44 300	44 300	44 300	44 300
21 - Pensjon og fellesposter	Ekstern rådgivning – Eierskap konsern	500	0	0	0
21 - Pensjon og fellesposter	Endring i rentekompensasjon overført til andre	-588	-1 839	-2 429	-2 543
21 - Pensjon og fellesposter	Endringer pensjon	-284 771	-209 118	-234 232	-141 260
21 - Pensjon og fellesposter	Gebyr banktjenester	1 200	1 200	1 200	1 200
21 - Pensjon og fellesposter	Justering av lønnsavsetning	-7 500	-7 048	-7 048	-7 048
21 - Pensjon og fellesposter	Justering motkonto renter selvkostområder	819	-16 924	-48 424	-48 424

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)	Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
21 - Pensjon og fellesposter	Justering motpost avskrivinger	-200	-20 400	-20 400	-20 400
21 - Pensjon og fellesposter	Justering motpost avskrivinger	-3 700	-3 900	-3 900	-3 900
21 - Pensjon og fellesposter	Justering motpost selvkostavskrivinger	-5 400	-5 400	-5 400	-5 400
21 - Pensjon og fellesposter	Justering motpost selvkostrenter	26 217	25 417	32 876	13 055
21 - Pensjon og fellesposter	Justering pensjon	20 826	-1 331	-1 331	-1 331
21 - Pensjon og fellesposter	Justering selvkostavskrivinger	500	2 400	-16 400	-16 400
21 - Pensjon og fellesposter	Korreksjon Ansattservice - feil i nedtrekk omfordelingssak	-2 321	-2 321	-2 321	-2 321
21 - Pensjon og fellesposter	Korreksjon Ansattservice - feil i omfordeling, komp. lønnsoppgjør og pensjon i 2023	12 361	12 361	12 361	12 361
21 - Pensjon og fellesposter	Korreksjon feil - Ansattservice - kompensasjon for lønnsoppgjøret 2022 i budsjett 2023	-2 252	-2 252	-2 252	-2 252
21 - Pensjon og fellesposter	Korreksjon feil - Ansattservice - kompensasjon for økt pensjonsbelastning i budsjett 2023	-3 525	-3 525	-3 525	-3 525
21 - Pensjon og fellesposter	Korreksjon feil i prisjustering internssalg	-4 263	-4 263	-4 263	-4 263
21 - Pensjon og fellesposter	Lønn	380	380	380	380
21 - Pensjon og fellesposter	Lønnsavsetning 2024	-347 952	-348 404	-348 404	-348 404
21 - Pensjon og fellesposter	Lønnsavsetning 2025	347 524	347 524	347 524	347 524
21 - Pensjon og fellesposter	Motpost selvkostavskrivinger	-10 100	-8 100	-10 800	-10 800
21 - Pensjon og fellesposter	Motpost selvkostavskrivninger	1 400	1 300	1 300	1 300
21 - Pensjon og fellesposter	Opprinnelig budsjett	-1 532 468	-1 532 468	-1 532 468	-1 532 468
21 - Pensjon og fellesposter	Pensjon	13 589	13 589	13 589	13 589
21 - Pensjon og fellesposter	Pensjon	-31 121	-24 625	-24 625	-24 625
21 - Pensjon og fellesposter	Pris	1 522	1 522	1 522	1 522
21 - Pensjon og fellesposter	Redusere byrådets tilleggsbevilgningskonto	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
21 - Pensjon og fellesposter	Reguleringspremie private institusjoner	-100	-20 100	-20 100	-20 100
21 - Pensjon og fellesposter	Rest lønnsavsetning 2024 - dekke inn beløp som er flyttet til art for lønnsavsetning	28 915	28 915	28 915	28 915
21 - Pensjon og fellesposter	Reversering nedtrekk strøm/energi	6 303	17 555	19 971	19 971
21 - Pensjon og fellesposter	Sekkepost for konseptvalgutredning (KVU)	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
21 - Pensjon og fellesposter	Selvkostavskrivinger - motpost	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
21 - Pensjon og fellesposter	Økte utgifter til personalforsikringer	249	249	249	249
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Avdrag, utlån m.v.	970 471	1 012 318	1 049 782	1 075 827
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Eiendomsskatt	-1 140 900	-1 140 900	-1 140 900	-1 140 900
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger	-678 786	-532 713	-387 848	-293 204
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Opprinnelig budsjett	140	140	140	140
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Overføring til investeringsregnskapet	100 000	100 000	100 000	100 000
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Renter m.v.	764 368	772 186	779 403	812 228
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Skatt på formue og inntekt	-	-	-	-
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Statlig rammetilskudd	12 966 005	12 930 539	13 033 983	13 138 255
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Statlig rammetilskudd	-7 912 784	-8 086 272	-8 159 672	-8 230 204
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger	-76 636	-72 671	-68 577	-70 953
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Ubundne avsetninger	-564 171	-495 035	-462 443	-511 745
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Utbytte	-421 000	-419 000	-430 000	-441 000



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

<b>Tjenesteområde (Nr. og beskrivelse)</b>	<b>Tiltak</b>	<b>Øk.plan 2025</b>	<b>Øk.plan 2026</b>	<b>Øk.plan 2027</b>	<b>Øk.plan 2028</b>
23 - Sentrale inntekter og finansposter	Øvrige generelle statstilskudd	-65 247	-52 830	-47 680	-44 010
<b>Totalsum</b>		<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## Kommunens tjenesteområder med forslag til endringer

### 01A-Barnehage

#### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter alle kommunale og private barnehager i Bergen kommune. Barnehagesektoren reguleres av Lov om barnehager (barnehageloven) med forskrifter. Bergen kommune er barnehagemyndighet for de private og kommunale barnehagene i kommunen og eier av de kommunale barnehagene. Eierforholdet ivaretas av Etat for barnehage, og er adskilt fra barnehagemyndigheten som er organisert i en egen seksjon på nivå 1 i byrådsavdelingen.

Bergen kommune har som barnehageeier ansvar for drift, resultat og opplæring av de 92 kommunale barnehagene, og sikre at de utfører tjenesten i tråd med lover og regler som gjelder for kommunal barnehagedrift. Kommunen som barnehagemyndighet skal gi veiledning og føre tilsyn med at alle barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk. Tjenesteområdet inneholder tilskudd til drift av alle kommunale og private barnehager i Bergen kommune.

#### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>2 949 407</b>	<b>2 949 407</b>	<b>2 949 407</b>	<b>2 949 407</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	143 285	142 267	142 165	142 165
Sum Tekniske justeringer	0	0	0	0
Sum Utgående engangstiltak	-375	-375	-375	-375
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>142 910</b>	<b>141 892</b>	<b>141 790</b>	<b>141 790</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>3 092 317</b>	<b>3 091 299</b>	<b>3 091 198</b>	<b>3 091 198</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Avvikle Språkstien i Søre Skogvei	-720	-720	720	-720
Lavere utbetalinger av moderasjoner og tilskudd barnehager	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
Oppjustering barnehage	17 800	17 800	17 800	17 800
Tilpasning av budsjett for ringevikarer i barnehager - Bemanningstjenester	2 800	2 800	2 800	2 800
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>6 880</b>	<b>6 880</b>	<b>8 320</b>	<b>6 880</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Barnehagetilbud til bosatte flyktninger	-4 205	-8 410	-8 410	-8 410
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-63	-63	-63	-63
EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 200	1 200	1 200	1 200
Nedtrekk i tråd med demografisk utvikling	-52 000	-75 500	-92 500	-96 500
Tilpasning av antall introduksjonsplasser	-5 000	-10 000	-10 000	-10 000
Transport ved oppgradering av barnehager	760	1 400	-200	-200
Virksomhetsoverdragelse Senterhagen barnehage	1 200	1 000	1 000	1 000
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>-58 108</b>	<b>-90 373</b>	<b>-108 973</b>	<b>-112 973</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Endret makspris barnehager	76 950	74 950	72 950	72 950
Endringer i forskrift om pedagogisk bemanning i barnehager	0	640	640	640
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>76 950</b>	<b>75 590</b>	<b>73 590</b>	<b>73 590</b>
<b>Effektivisering</b>				
EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-119	-213	-316	-421
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-119</b>	<b>-213</b>	<b>-316</b>	<b>-421</b>

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Kutt</b>				
Avvikle avtale med Barnas kulturhus	-160	-350	-350	-350
Avvikle avtale med Vil Vite for barnehagene	-615	-615	-615	-615
Avvikle bemanningstilskudd åpne barnehager	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Avvikle busser som forvaltes av Etat for barnehage	0	-800	-800	-800
Avvikle Trengereid barnehage	-100	-230	-230	-230
Tilpasning av kommunal innsats migrasjonspedagogikk	-5 680	-12 520	-12 520	-12 520
<b>Sum Kutt</b>	<b>-8 555</b>	<b>-16 515</b>	<b>-16 515</b>	<b>-16 515</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>17 048</b>	<b>-24 631</b>	<b>-43 894</b>	<b>-49 439</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>3 109 365</b>	<b>3 066 668</b>	<b>3 047 303</b>	<b>3 041 758</b>

Driftsbudsjett

Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Barnehage	2 614 072	2 607 292	2 651 085	2 766 555	2 731 300	2 713 740	2 708 300
To-språklig assistanse	7 268	15 028	15 082	6 840	-0	-0	-0
Førskolelokaler og uteareal	313 193	327 087	326 043	335 970	335 368	333 564	333 459
<b>Sum</b>	<b>2 934 534</b>	<b>2 949 407</b>	<b>2 992 210</b>	<b>3 109 365</b>	<b>3 066 668</b>	<b>3 047 303</b>	<b>3 041 758</b>

Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (B)	14,7 %	15,4 %	15,1 %	15,7 %	15,9 %	15,4 %
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager (B) *) **)	192 016	211 060	231 663	205 066	216 826	205 906
<b>Produktivitet</b>						
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager (B)	5,8	5,9	5,8	5,8	5,5	5,7
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i private barnehager (B)	5,9	5,9	5,8	5,8	5,7	5,8
Korrigerte brutto driftsutgifter f201 per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager (kr) *)	79,2	71,0	86,9	72,6	75,0	
<b>Kvalitet</b>						
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	45,7 %	45,0 %	37,8 %	46,0 %	35,4 %	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*\*) Justert for utgiftsbehov

### **Prioritet**

I 2023 gikk 15,4 prosent av totale netto driftsutgifter i Bergen kommune til barnehagesektoren, hvilket er en oppgang på 0,7 prosentpoeng fra 2022. Andelen ligger over Oslo, under Stavanger, Trondheim og likt som snittet for ASSS-kommunene ekskl. Oslo.

Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år, dvs. totale netto utgifter for hele barnehagesektoren i kommunen per innbygger 1-5 år justert for utgiftsbehov, utgjorde 211 060 kroner i 2023. Justert for inflasjon, er dette en oppgang fra 2022. Bergen ligger med det over snittet for ASSS-kommunene og høyere enn Trondheim, men under byene Oslo og Stavanger.

### **Produktivitet**

Bergen hadde ved utgangen av 2023 en bemanningstetthet på 5,9 barn per voksen i både kommunale og private barnehager. De kommunale og private barnehagene i Bergen ligger i gjennomsnitt innenfor bemanningsnormen. Bemanningstetthet er over snittet i ASSS for kommunale barnehager og noe over for private barnehager.

Korrigerte brutto driftsutgifter for funksjon 201 per korrigert oppholdstid i kommunale barnehager, er et nøkkeltall som sier noe om kommunens kostnader til drift av egne barnehager. I dette tallet er kostnader til bygg og tilrettelegging for barn med spesielle behov holdt utenfor. Nøkkeltallet tar sikte på å synliggjøre effektivitet i tjenesteproduksjonen. I 2023 leverte Bergen høyere effektivitet enn Stavanger og Trondheim og noe høyere enn Oslo. Utgiften var i 2023 på 71 kroner, hvilket er en stor reduksjon fra 2022.

### **Kvalitet**

Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning er fremdeles høy i Bergen i 2023 med 45 prosent. Bergen ligger vesentlig høyere enn Oslo og Stavanger og noe under Trondheim som har 46 prosent.

## **Status og utvikling på tjenesteområdet**

### **Kvalitetsutvikling**

Samfunnet er i rask endring og barnehagebarn og personalet i barnehagen har behov for å være utholdende i møte med nye krav og endringer i samfunnet. Livsmestring og robusthet er viktig for å møte og håndtere fremtiden, samt å kunne ta vare på seg selv.

Språk er sentralt både i kommunikasjon, for å mestre livet og for sosialt samspill i hverdagsaktiviteter i barnehagen. Flere barn har språkbarrierer som kan medføre at de strever med å mestre leken og sosiale ferdigheter. Lek er en sentral del av barnehagehverdagen, og det er viktig at alle barn får muligheten til å være en del av et lekende fellesskap som gir en opplevelse av tilhørighet.

Leken er et grunnlag for trivsel og glede. Personalet i barnehagen skal være sensitive og støtte barnas lek, og tilrettelegge lekemiljøet med utgangspunkt i barnas interesser og behov. Barnas språkutvikling styrkes gjennom leken og fellesskapet. Personalet skal derfor observere, fange opp og tilrettelegge for barns språkutvikling i et rikt språkmiljø.

Medvirkning er en grunnleggende rettighet for alle barn, og skal bidra til at barn erfarer at deres stemme er viktig. Samtidig skal de erfare og forstå at det er mange stemmer som utgjør fellesskapet, derfor må de også lære å tilpasse seg omgivelsene.

Høy faglig og pedagogisk kompetanse hos personalet er viktig for lek, læring og medvirkning. Barnehagemyndigheten i Byrådsavdeling for barnehage og skole har ansvar for systematisk kompetanseheving gjennom den statlige regionale ordningen Rekomp, som skal bidra til at barnehagene utvikler sin pedagogiske praksis gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling i samarbeid med universitet og høyskole.

### **Psykososialt barnehagemiljø**

Barnehageloven pålegger alle barnehager å jobbe systematisk for et trygt og godt barnehagemiljø. Foreldreundersøkelsen viser at foreldre i stor grad er fornøyde med barnehagene. Barnets trivsel og relasjon mellom barn og voksen er områdene de er mest fornøyd med. Foreldre skal blant annet vurdere om barnehagen har nulltoleranse for utestenging, vold, diskriminering og trakassering. På dette området og flere andre skårer kommunale barnehager høyt. Samtidig viser stedlig tilsyn fra Barnehagemyndigheten knyttet til barnehageloven kap. 8 (barns psykososiale barnehagemiljø) at ikke alle kommunale barnehager følger kravene i barnehageloven § 42 som skal sikre barn et trygt og godt barnehagemiljø. Det ble avdekket flere regelbrudd ved tilsyn. En ser også en økning i meldinger om uønskede hendelser og avvik på området.

### **Inkluderende barnehagetilbud**

Andelen minoritetsspråklige barn i barnehagene øker, og er nå på 17 prosent. En særlig utfordring er knyttet til barn som kommer som flyktninger til Bergen, der det er behov for kompetanse knyttet til migrasjon og traumesensitiv omsorg og støtte. Systematisk arbeid med språk og språkutvikling krever høy kompetanse hos de ansatte for å bidra til å utvikle barnets språk gjennom lek og samspill med andre.

Barnehagen og det enkelte barn med behov for støtte tildeles spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging fra fagsenter i Etat for spesialpedagogiske tjenester i tråd med bestemmelsene i §§ 31 og 37 i barnehageloven. Det er en stor økning av barn i kommunale og private barnehager som trenger ulik form for ekstra støtte for å nyttiggjøre seg barnehagetilbudet og bidra til barnets utvikling. Dette krever også økt kompetanse og innsats i det ordinære barnehagetilbudet for å bidra med tidlig innsats og tilrettelegging av barnehagetilbudet for alle barn.

### **Rekruttering**

God rekruttering til stillinger i barnehagene er viktig, og det er en utfordring at en ser en nedgang i antall søkere til utlyste stillinger i barnehagene. Det har jevnt over vært utfordrende å rekruttere kvalifisert personell, spesielt barne- og ungdomsarbeidere. Søkertallene til barnehagelærerutdanningen går også ned, og det oppleves mer utfordrende enn tidligere å rekruttere til barnehagelærerstillinger, spesielt til vikariater. I kommunale barnehager i Bergen er det en andel på om lag 43 prosent barnehagelærere, mens det nasjonale målet er 50 prosent. Dette gjelder også for Bergen kommune.

Etat for barnehage har jevnlig samarbeidsmøter med Høgskulen på Vestlandet (HVL), der rekruttering er tema. Etat for barnehage har også hatt et eget møte med HVL om mulighetene for et særskilt tilrettelagt studietilbud for å utdanne ansatte som ikke er barnehagelærer, som for eksempel arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning. Nedgangen i søkertall til utdanningen vil kreve at en finner nye strategier og tiltak for rekruttering.

## Nærvær

Sykefraværet i de kommunale barnehagene har vært høyt over tid. I 2018 var det totale sykefraværet 11,9 prosent, mens det var på 14,9 prosent i 2023. Høyt sykefravær har direkte innvirkning på kvalitet i barnehagetilbudet, og høyt sykefravær fører til lavere kontinuitet og stabilitet i det pedagogiske arbeidet. Høyt fravær rammer også barnehagens økonomi, og fører til et merforbruk.

Et trygt og godt barnehagetilbud må sikre at barna har stabile og kjente voksne til stede hver dag. Mangel på tilgjengelige vikarer for å dekke opp for sykefravær er en utfordring som fortsatt er økende i hele barnehagesektoren. Etat for barnehage samarbeider tett med Bemanningstjenester, som er en kommunal vikartjeneste, for å forbedre situasjonen.

## Digitalisering

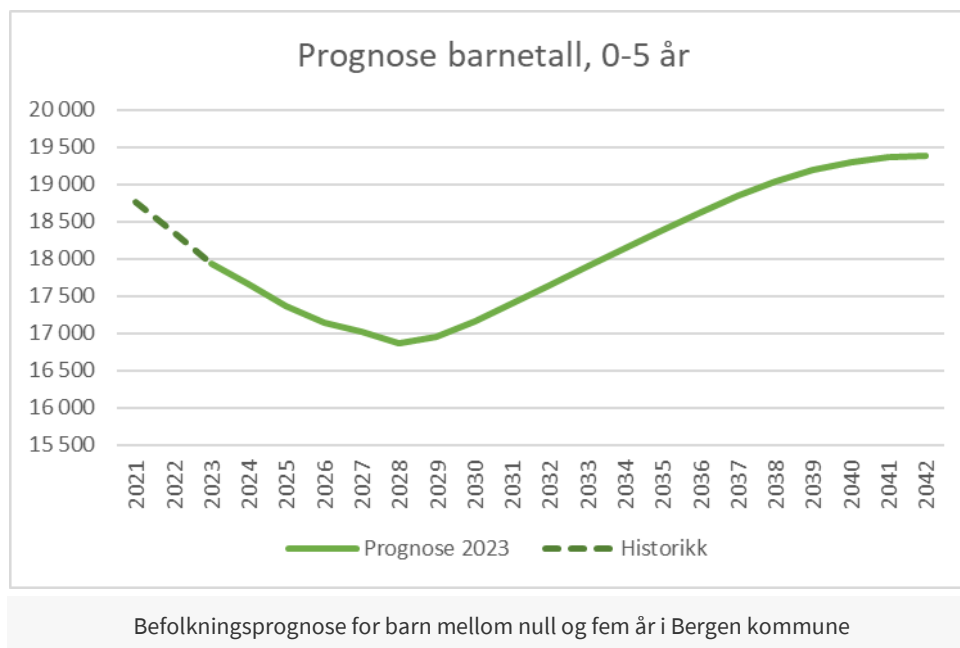
Relevante digitale læringsressurser og læringsverktøy i barnehagene er i liten grad universelt utformet med tilfredsstillende innebygd personvern og informasjonssikkerhet. Det er også et relativt smalt tilbud av gode og trygge digitale ressurser for barnehagene.

Digital infrastruktur i kommunale barnehager har de siste årene blitt oppgradert, og i dag er det kun noen få barnehager som ikke har innlagt fiber, men i stedet har en midlertidig løsning med trådløst nett.

## Kapasitet barnehage

Høsten 2024 er det til sammen 240 barnehager i Bergen kommune. Av disse er det 225 ordinære barnehager, med 92 kommunale og 133 private barnehager. I tillegg er det 15 private åpne barnehager. Per 15. desember 2023 var det totalt 14 610 barn i barnehagene i Bergen og andelen barn i barnehage var 96,6 prosent ved årsskiftet 2023/2024.

Barnetallsprognosen<sup>[1]</sup> for antall barn 1-5 år, utarbeidet av Byrådsavdeling for barnehage og skole, forventes å gå ned fra 16 800 i 2024 til 15 800 i 2028, for så å øke til 18 200 i 2042. Det vil gi en økning på 1 400 barn i perioden fra 2024 til 2042. Vi ser det samme mønsteret for syv av bydelene. Unntaket er Bergenhus, hvor barnetallet forventes å holde seg relativt stabilt frem til 2030, for så å øke frem til 2042. På lang sikt forventes det en økning i antall barn for alle bydelene (2023 sammenlignet med 2042), hvor økningen i antall barn er størst i Åsane bydel. Det forventes vekst i fødselstallene som følge av økt fruktbarhet.



Kapasiteten til barnehagene i Bergen er om lag 17 350 plasser, og det forventes å være ledig kapasitet totalt i kommunen frem til 2035. Kapasiteten av barnehageplasser samsvarer ikke alltid med behovet for plasser. Fremover vil det være en viktig oppgave å sikre tilstrekkelig kapasitet i nærheten av hvor barna bor. Eksempelvis vil det være behov for nybygging i utbyggingsområder som Mindemyren og Dokken.

Fem barnehager mangler helsevern godkjenning, og arbeidet med å få disse godkjent er i prosess. Flere kommunale barnehager har stort vedlikeholdsetterlep, og byrådet vil fortsette prioritere å bygge og rehabilitere barnehager. I 2025 er det forventet at rehabilitering av Melkeplassen barnehage bli ferdigstilt i løpet av første kvartal, og det er ventet at arbeidet med å rehabilitere Flaktveit barnehage vil starte opp. I Olsvik er det planlagt bygging av en ny barnehage. Prosjektet vil prosjekteres i 2025, og byggstart er forventet mot slutten av året.

[1] Prognosen omtaler barnehageplasser. Barnehageplasser beregnes på bakgrunn av barnehagens areal. Det er ulike arealnormer for aldersgruppene, der arealnormen for 1-2 åringer er 5,3 m<sup>2</sup> og arealnormen for 3-5 åringer er 4 m<sup>2</sup>. I omtalen av prognosen er dermed 1-2 åringer ganget med 1,33 for å omgjøre antall barn til barnehageplasser.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by	Barnehagebarn er aktive og medskapende i lek og læring	Foreldreundersøkelsen: "Jeg har inntrykk av at barnet mitt får være med på å påvirke innholdet i barnehagedagen"	4,2	4,3	4,4	4,6
	Barnehagebarn utvikler sin språklige kompetanse	Foreldreundersøkelsen: "Jeg har inntrykk av at barnehagen tilrettelegger for mitt barns språkutvikling"	4,6	4,6	4,6	4,7
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Høy kompetanse som sikrer kvalitet	Andel barnehagelærere	46,8 %	44,0 %	50,0 %	50,0 %
		Andel fagarbeidere	32,4 %	35,0 %	36,0 %	39,0 %
	Høy kompetanse som sikrer kvalitet og medvirkning	Foreldreundersøkelsen: "Jeg har inntrykk av at barnehagen legger til rette for allsidig lek og aktiviteter"	4,7	4,7	4,7	4,8
	Høyt nærvær	Sykefravær	14,9 %	14,0 %	13,0 %	11,0 %
	Sikre barnehageplass til alle barn i Bergen kommune	Andel barn i barnehage	96,6 %	97,0 %	97,0 %	97,5 %
Trygg by i alle livsfaser	Sikre helseverngodkjente barnehager	Andel helseverngodkjente kommunale barnehager	95,7 %	96,7 %	97,8 %	98,9 %
	Trygt og inkluderende barnehagemiljø	Foreldreundersøkelsen, barnets trivsel: "Jeg har inntrykk av at barnet mitt trives i barnehagen, at mitt barn har venner"	4,8	4,8	4,8	4,8
		Foreldreundersøkelsen: "Jeg opplever at barnehagen har nulltoleranse for utestenging, vold, diskriminering og trakassering"	4,7	4,8	4,9	4,9



## Virkemiddel for å nå mål

### Kvalitetsutvikling

Byrådet er opptatt av at barna får utvikle robusthet i et miljø preget av trygghet, glede og mestringsopplevelser. Personalet må møte barna med anerkjennelse og sensitivitet og legge til rette for et barnehagemiljø preget av humor, glede og kreativitet.

Byrådet er opptatt av at barna skal få medvirke aktivt i trygge fellesskap. Personalet skal legge til rette for at barna deltar i demokratiske prosesser.

Byrådet vil også satse videre på videreutdanning av assistenter gjennom Studieringen [\[1\]](#) slik at de får kompetanse som barne- og ungdomsarbeidere.

Etat for barnehage bidrar med kurs, samt utarbeidelse av veiledere til støtte for ledelse og administrasjon i barnehagene. I tillegg sikrer Etat for barnehage kompetanseheving til personalet gjennom kursrekker innenfor relevante fag- og pedagogiske områder. Etat for barnehage har ansvar for iverksetting av ny plan for kvalitetsutvikling i barnehagene, og skal legge til rette for opplæring og faglig oppdatering på prioriterte områder. Etat for barnehage vil videreutvikle system for støtte og kontroll av barnehagens pedagogiske arbeid.

Det foregår kontinuerlig, systematisk vurderingsarbeid gjennom barnehageåret som ledd i kvalitetsutvikling i den enkelte barnehage. Dette utviklingsarbeidet er delt inn i følgende fire faser: målsetting, kunnskapsinnhenting, analyse og kunnskapsdialog. På denne måten skal barnehagen vurdere praksisen sin, og la vurderingen gi retning for videre valg og prioriteringer. Dette arbeidet pågår gjennom årlige dialogmøter, og personalet, barn, foreldre og eventuelt andre samarbeidspartnere deltar i denne prosessen.

### Psykososialt barnehagemiljø

Byrådet er opptatt av at det jobbes systematisk for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø. Ut fra tilsynsresultat knyttet til barns psykososiale barnehagemiljø og en økning av uønskede hendelser tilknyttet vold og trusler, ønsker byrådet at kommunale barnehager følger opp dette. Etat for barnehage har psykososialt barnehagemiljø som et satsningsområde, og det vil bli tilbudt fagdager, kurs, veiledning og rådgiving innenfor temaet.

### Inkluderende barnehagetilbud

Kommunale og private barnehager i Bergen kommune mottar tilskuddsmidler fra Utdanningsdirektoratet for å styrke språkutviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehagen. Midlene benyttes til tiltak som skal støtte barna i å bruke sitt morsmål, samt fremme og utvikle begrepsforståelse og ordforråd i norsk. Videre gis det støtte gjennom tospråklige assistenter og migrasjonspedagogiske veiledere, samt tilskudd til økt bemanning til barnehager med høy andel barn med minoritetsspråklig bakgrunn.

## Rekruttering

Byrådet ønsker å prioritere tiltak som gir barnehageansatte mulighet til å ta barnehagelærerutdanning kombinert med jobb i barnehagen. Det er satt i gang flere målrettede tiltak for å utdanne barne- og ungdomsarbeidere i kommunale barnehager. Byrådet vil fortsatt prioritere tiltak som Studieringen, Bergensmodellen og systematisk bruk av de regionale kompetansemidlene.

## Nærvær

I Klosterhagenerklæringen har byrådet løftet fram en satsing på nærvær, og byrådet har igangsatt et eget prosjekt for å redusere sykefraværet i Bergen kommune. Målet med prosjektet er å øke kvaliteten i tjenestene, gi ansatte en bedre arbeidshverdag og arbeidsmiljø, gjøre det lettere for ledere å følge opp sine ansatte og redusere kostnadene til vikarer. Høsten 2023 startet Etat for barnehage en forsterket satsing med mål om reduksjon av sykefraværet i barnehagene. Dette gjennom innsats på forebygging, håndtering og oppfølging, med særlig vekt på emosjonelle krav og belastninger, og gjennom en helhetlig analyse og oppfølging av enhetens fraværssituasjon.

## Digitalisering

For å legge til rette for et inkluderende, trygt og effektivt digitalt miljø i de kommunale barnehagene er byrådet opptatt av at det utvikles et bærekraftig tilbud av digitale løsninger som har den nødvendige kvalitet, og som sikrer et likeverdig barnehagetilbud for barna.

Det jobbes med å utvikle et programvaresenter for digitale nettressurser for bruk i barnehagene, hvor formålet er at alle de kommunale barnehagene skal ha tilgang til et utvalg av nettressurser for bruk på iPad og PC. Prosjektet skal videre bidra til at barnehagen skal kunne utøve en digital praksis som bidrar til barns lek, kreativitet og læring i tråd med rammeplan for barnehagen.

## Kapasitet barnehage

Byrådet er opptatt av å sikre en robust og god barnehagestruktur innenfor en økonomisk bærekraftig ramme. Barnehagebruksplanen er kommunens viktigste plandokument for å planlegge og utforme barnehagebygg og fremtidig struktur. Gjeldende barnehagebruksplan ble vedtatt i 2022. I tråd med Klosterhagenerklæringen er byrådet opptatt av at barn bør sikres tilbud om barnehageplass i nærheten av der de bor.

Byrådet vektlegger at det sikres arealer av god kvalitet til sosial infrastruktur i fortettingsområder og nye utbyggingsområder, og at det legges til rette for gode flerbruksbygg som kan romme ulike aktiviteter. En viktig strategi vil være å sikre areal til barnehager i tråd med kommuneplanens arealdel (KPA) og områdeplaner. Byrådet er også opptatt av å sikre helsevern godkjenning av alle kommunale barnehager.

## Sentrale føringer for å nå mål på tjenesteområdet:

- Gjennomføre tiltakene i «[Sammen for kvalitet - Lek og læring](#). Kvalitetsutviklingsplan for kommunale barnehager i Bergen 2018-2021»
- Gjennomføre tiltak i «[Fagarbeidernes rolle i barnehager, skoler og på idrettsfeltet](#)»

- Gjennomføre tiltakene i «[Skyfritt – plan for inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsundervisning](#)»,
- Gjennomføre tiltakene i «[Plan for smart oppvekst](#)»
- Gjennomføre tiltakene i «[Spør oss! Handlingsplan for inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#)»
- Gjennomføre tiltakene i «[Barnehagebruksplan 2022-2035](#)»

[1] Assistenter med 5 års praksis fra barne- og ungdomsarbeid får undervisning og veiledning frem mot en teoretisk eksamen i forkant av fagbrev.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Andel 0-åringer i barnehage av alle 0-åringer	9,2 %	8,3 %	8,2 %	8,5 %	8,6 %	8,7 %	8,8 %	
Andel barn i barnehage 1-2 år	88,9 %	0,0 %	92,0 %	93,0 %	93,1 %	93,5 %	93,5 %	
Andel barn i barnehage 1-5 år	94,2 %	96,7 %	95,2 %	96,6 %	96,6 %	96,8 %	96,8 %	
Andel barn i barnehage 3-5 år	97,7 %	98,9 %	97,3 %	98,9 %	98,9 %	99,0 %	99,0 %	
Andel barn i kommunale barnehager	39,0 %	40,0 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	
Andel bydeler med oppfylt bydelsvis dekning i barnehageopptaket	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
Antall barnehager	250	244	240	238	239	240	239	
Antall godkjente plasser - åpne barnehager	575	575	575	575	575	575	575	
Barn 0 år med barnehageplass	269	236	234	244	251	258	265	
Barn 1-2 år	6 110	6 000	6 000	5 650	5 600	5 600	5 650	
Barn 1-2 år med barnehageplass	5 598	5 608	5 464	5 560	5 250	5 200	5 250	
Barn 3-5 år	9 549	8 844	8 800	8 850	8 650	8 500	8 200	
Barn 3-5 år med barnehageplass	9 326	8 748	8 650	8 750	8 550	8 400	8 100	
Barn 6 år med barnehageplass	21	18	23	23	23	23	23	
Sum alle barn med barnehageplass	15 043	14 610	14 120	14 278	14 040	13 923	13 673	
Sum barn 1-5 år	15 699	14 845	14 802	14 500	14 250	14 100	13 850	
Sum barn 1-5 år med barnehageplass	14 790	14 356	14 062	14 007	13 768	13 651	13 400	

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan						Sum øvrige år				Sum 2025-34	
	Ferdig år	Saksref. Gj.vedtak	Brutto prosj. utg.	Ørem. fin.	Netto prosj. utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Barnehage - Rehabilitering og nybygg	Løpende					0,0	51,3	94,7	75,7	63,0	68,1	90,0	87,9	37,3	11,6	579,7
ENØK-prosjekter	Løpende					3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	30,0
Flaktveit barnehage - rehabilitering	2026	<a href="#">BY 270/24</a>	59,4	59,4	0,0	59,4	31,5	14,2	10,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	56,7
Gullstølbott barnehage - prosjektutvikling	2027	IA	7,0	0,0	7,0	1,5	1,5	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,0
Gyldenpris barnehage - prosjektutvikling	2027	IA	11,1	0,0	11,1	3,1	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,4
Handlingsplan 1-2 - barnehage	Løpende					9,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,0
Haugatun flerbruksbygg - prosjektutvikling	2029	IA	12,5	0,0	12,5	0,8	1,9	1,9	4,0	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5
Indre Arna barnehage - prosjektutvikling	2029	IA	6,7	0,0	6,7	0,0	0,3	0,9	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3
Innvendig oppgraderinger - Barnehage	Løpende					4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	40,0
Inventar byggeprosjekter - barnehage	Løpende					2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	25,0
Iristunet barnehage - oppgradering	2024	IA	10,0	0,0	10,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0
Kristianborg barnehage utvidelse b. trinn 1	2020	<a href="#">BY 154-19</a>	137,6	63,0	0,0	63,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Melkeplassen barnehage	2025	<a href="#">BY 351/22</a>	70,4	80,3	0,0	80,3	13,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13,7
Midler til oppkjøp av barnehager/ strategisk oppkjøp tomter til offentlige barnehager	Løpende					25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende					28,9	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	277,4
Olsvik barnehage	2027	IA	204,8	0,0	204,8	25,8	77,0	57,8	16,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	177,0
Oppgradering til LED-belysning	2039	0	IA	25,0	0,0	25,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	25,0
Seljedalen barnehage - Rehabilitering	2026	0	IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan										Sum 2025-34		
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034			
Slettebakken barnehage - prosjektutvikling	2025	IA	10,4	0,0	10,4	8,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,7		
Smart oppvekst	Løpende					0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	7,3		
Solbakken barnehage - prosjektutvikling	2030	IA	5,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	1,5	1,5	1,0	1,0	0,0	0,0	5,0		
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>267,4</b>	<b>498,2</b>	<b>0,0</b>	<b>498,2</b>	<b>169,2</b>	<b>191,9</b>	<b>210,6</b>	<b>140,1</b>	<b>108,7</b>	<b>109,4</b>	<b>131,4</b>	<b>128,2</b>	<b>77,7</b>	<b>51,9</b>	<b>1 319,1</b>

### **Barnehage - Rehabilitering og nybygg**

Investeringen er en sekkepost med midler til senere gjennomføring av både nybyggs- og rehabiliteringsprosjekter. I tidlig fase vil investeringsprosjektene vises som egne linjer i investeringsprogrammet, med tilstrekkelige midler til gjennomføring av tidlig fase (utredning, regulering, forprosjekt mv.). Midler til gjennomføring (byggefase) tilføres så prosjektet når det er tilstrekkelig avklart. Prosjekter som inngår her er Slettebakken, Seljedalen, Gyldenpris, Gullstølsbotn, Indre Arna, Haugatun og Solbakken barnehage. Det er foretatt periodisering etter oppdaterte framdriftsplaner. Endring i totalbudsjett skyldes nye prosjekter, samt prisjustering.

### **ENØK-prosjekter**

I [Grønn virksomhet - Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet](#) ble det vedtatt en målsetting om at energibruk i kommunale bygg skal reduseres med 30 % innen 2030, sammenliknet med 2019. Typiske ENØK-tiltak som skal gjennomføres er:

- Skifte ut defekt luft/vann-varmepumpe, ombygging varmesentral
- Tiltak for å kontrollere radon i utsatte bygg
- Bytte eldre varmegjenvinner mot roterende gjenvinner i ventilasjonsanlegg
- Innregulering av varmeanlegg
- Nyinstallasjon og utskiftning av anlegg for sentral driftsstyring (SD-anlegg)
- Installasjon av solfangere
- Enkel automatisering av styring av panelovner
- Installere varmepumpe i bygg med vannbåren varme

Det er fortsatt ytterligere klima- og miljøgevinster å hente. Byrådet prioriterer derfor å fortsette satsingen på ENØK prosjekter i kommunale bygg og foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre styrkes rammen for 2025 ved at noe midler flyttes fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Midlene kan brukes på alle kommunens tjenesteområder.

Byrådet foreslår en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 34,85 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder), fallende til et årlig investeringsnivå på 20,6 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder) for årene 2026 -2028, og at det bevilges et årlig fast beløp til formålet gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

### **Flaktveit barnehage - rehabilitering**

Barnehagen har stort behov for rehabilitering og oppgradering for å oppfylle myndighetskrav. Det må blant annet etableres et bedre skille mellom ren og skitten sone, stellerom og toaletter må oppgraderes og et mindre tilbygg oppføres. Gjennomføringsvedtak ble fattet i september 2024. Kontrakt med entreprenør er nylig signert og prosjektet planlegger byggestart i slutten av 2024. Det foreslås en periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan. Endring påvirker ikke tidspunkt for antatt ferdigstillelse. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Gullstølbøtn barnehage - prosjektutvikling**

Gullstølbøtn barnehagen har pågående tilsynssak fra 2019, hvor det er ble avdekket avvik på helsevernforskriften. Barnehagen har også utfordringer med å tilfredsstille arbeidsplassforskriften og krav til universell utforming. For å løse avvik, er det behov for en full innvendig rehabilitering, sammenslåing av arealer og utbedring av romløsning.

Budsjettposten skal dekke kostnader for planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen ligger i sekkepost inntil videre.

### **Gyldenpris barnehage - prosjektutvikling**

Det er behov for en ombygging av Gyldenpris barnehage for å tilfredsstille myndighetskrav og opprettholde nåværende antall plasser. Området har store utfordringer knyttet til støy. For tiden gjennomføres det utredninger for å kartlegge hvilke føringer dette gir for prosjektet, dette vil påvirke fremdrift. Budsjettposten skal dekke kostnader for planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen ligger i sekkepost inntil videre. Det foreslås en forskyvning av midler til senere år grunnet forsinket oppstart av prosjektet. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert.

### **Handlingsplan 1-2 - barnehage**

Med bakgrunn i byrådssak 20/19 *Prinsipper og tiltak for å realisere full bydelsvis barnehagedekning* fra 2019 ble det startet en større kartlegging av utvalgte eksisterende kommunale barnehagers behov. En del av barnehagene hadde avvik etter tilsyn som måtte utbedres. Budsjettposten omfattet i utgangspunktet 24 barnehager.

Prosjektet har i etterkant fått justert innhold ved at antallet barnehager er redusert, samtidig som prosjektomfanget i de barnehagene som utbedres er blitt større. Prosjekter med totalramme over 10 mill. kr er skilt ut på egen budsjettpost. Byrådet foreslår at det bevilges 9 mill. kr til formålet i 2025.

### **Haugatun flerbruksbygg - prosjektutvikling**

Det jobbes med å utvikle skisseprosjekt for et flerbruksbygg på Haugatun. Prosjektet inkluderte opprinnelig kun barnehage, men ble utvidet til et flerbrukshus for barnehage og sykehjem. Totalbudsjett er justert tilsvarende, med en fordeling på hhv. tjenesteområde barnehage og tjenester til eldre. Byrådet foreslår også at det innarbeides en 5 % nedjustering av ubrukte budsjettmidler til sykehjemsdelen av prosjektet i handlings- og økonomiplan.

Det foreslås en forskyvning av midler i tråd med justert fremdrift. Budsjettposten skal dekke kostnader knyttet til planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen er innarbeidet i sekkepost inntil videre.

### **Indre Arna barnehage – prosjektutvikling**

Da Indre Arna skole ble avvirket i 2011 ble deler av lokalene omdisponert til barnehagedrift. Barnehagen har kapasitet til 69 barn, og har midlertidig godkjenning. Det planlegges å gjennomføre tiltak for å ta hele bygget i bruk som barnehage, samt oppnå permanent godkjenning for 132 barn. Ombyggingen vil medføre behov for avlastningslokaler, og er derfor tenkt gjennomført når det er tilgjengelig erstatningsbarnehage. Budsjettposten skal dekke kostnader for planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Prosjektet er forskjøvet i påvente av ledig erstatningsbarnehage. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert.

### **Innvendig oppgraderinger - Barnehage**

Budsjettposten benyttes til å kunne utføre mindre tilpasninger av barnehagelokalene, som f.eks støyisolering, tilrettelegging for flere garderober, endringer i romprogram eller lignende.

### **Inventar byggeprosjekter - barnehage**

Byrådet foreslår at det avsettes 2,5 mill. kroner årlig til anskaffelse av inventar og utstyr i barnehager. Midlene kan benyttes til nødvendig utskifting av inventar etter søknad fra barnehagene. Det prioriteres tiltak som gjelder oppgradering av leke og læringsmiljøet, garderobe og til utstyr som gir bedre personalfasiliteter.

### **Iristunet barnehage - oppgradering**

Iristunet barnehage skal benyttes som erstatningsbarnehage for flere barnehager. Det er i den forbindelse behov for oppgradering av tekniske anlegg og overflater i bygget. Prosjektet startet opp i 2023 og var opprinnelig planlagt slutført i 2024. Prosjektet pågår, men har senere fremdrift enn tidligere lagt til grunn. Forsinkelsen skyldes at det har tatt tid å få på plass nødvendig godkjenning fra Plan- og bygningsetaten. Prosjektet forventes nå fullført i første halvår 2025.

I forbindelse med 2. tertial 2024 ble årsprognosen for prosjektet justert for forsinkelsen, og overskytende midler foreslått overført til 2025 slik at fullføringen av prosjektet er sikret finansiering.

### **Melkeplassen barnehage**

Hovedhuset ved Melkeplassen (tidligere Laksevåg) barnehage har stort behov for vedlikehold. Bygningen er opprinnelig en såkalt tyskerbrakke oppført i 1940, som ble ombygget til barnehage i 1949. I byggefasen ble det blant annet oppdaget asbest i bygget og råteskader i bærende konstruksjoner. Det er også kommet endrede krav til bæring og brannsikring ift opprinnelig løsning i forprosjekt. I tillegg måtte det pigges/sprenges ut i grunn for å oppnå tilstrekkelig dybde for legging av planlagte ventilasjonskanaler. Dette har medført en forsinkelse av prosjektet, og det er enighet om fristforlengelse. Det foreslås å øke totalbudsjett som følge av prisvekst, økte byggelånsrenter og utfordringene i prosjektet.

### **Midler til oppkjøp av barnehager/ strategisk oppkjøp tomter til offentlige barnehager**

Byrådet er i pågående dialoger med ulike aktører om strategiske løsninger innenfor barnehagefeltet. Prosesser som blir avsluttet i 2025 vil bli fremmet for behandling i relevant beslutningsorgan.

### **Mindre bygginvesteringer - sekkepost**

Midlene benyttes til å gjennomføre rehabiliteringsprosjekter og andre oppgraderinger i kommunens bygningssmasse og uteområder, og kan bli brukt på alle tjenesteområder i kommunen.

Midlene benyttes også til å bytte ut, eller oppgradere, tekniske anlegg med utgått levetid. Eksempler på dette er brannvarslingsanlegg, elektriske anlegg, pasientvarslingsanlegg, ventilasjonsanlegg, SD-anlegg, heiser og investeringer knyttet opp mot digitalisering. Det utarbeides årlige vedlikeholdsplaner og prioriteringer basert på teknisk tilstandskartlegging og kommunens fremtidige arealbehov.

Byrådet foreslår at budsjettpostene for oppgradering av uteareal for skole, barnehage, sykehjem, og dagsentre, innlemmes i sekkeposten fra 2025. Totalt utgjør dette 10,5 mill. kr. Som ledd i arbeidet med å redusere investeringsvolumet ned mot et bærekraftig nivå, foreslås det et generelt nedtrekk av rammen på 8,9 mill. kr. Rammen for 2025 inneholder også midler flyttet fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på



sekkeposten i 2025 på 140 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 114,95 mill. kr for årene 2026-2028. Dette inkluderer en prisjustering på totalt 3,35 mill. kr.

### **Olsvik barnehage**

Det er planlagt etablert barnehage i Olsvik på en tomt der det tidligere var oppført en midlertidig barnehage. To kommunale barnehager (Grøntulien og Olsvikparken) vil relokaliseres til den nye barnehagen. Det fremkommer omfattende rekkefølgekrav i reguleringsplanen for å få gjennomført nybygget, disse er skilt ut i egne budsjettposter. Prosjektet har vært midlertidig stanset grunnet behov for kostnadsbesparende tiltak, og omprosjektering startet i 2024. Dette har medført behov for endret periodisering av midler. Endring i totalbudsjett skyldes prisjustering. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Oppgradering til LED-belysning**

Størsteparten av all innvendig belysning i kommunale bygg er basert på armaturer med lysstoffrør, men fra 2023 er det ikke tillatt å produsere ordinære lysstoffrør. For nyere lysarmaturer for ordinære lysrør uten dimming kan det benyttes nye LED-rør. For eldre lysarmaturer, og/eller der det er dimming av lysstyrke, anbefales det å erstatte hele lysarmatur med nye lysarmatur. Uten dette vil vi risikere at lysarmaturer slutter å fungere. Demontert fungerende utstyr vil bli supplert ved behov på steder fram til nødvendige utskiftninger er gjort. Overgang til LED-lyskilder vil gi ca. 50 % energibesparelse til belysning sett i forhold til ordinære lysstoffrør. LED-lyskilder har betydelig lengre levetid, noe som vil redusere kostnadene for brukerne.

Byrådet foreslår å bevilge midler til formålet den neste 10-årsperioden, med kr. 15 mill. per år til og med 2029, og kr. 20 mill. per år videre frem til 2034. Midlene kan benyttes på ulike tjenesteområder, og budsjettposten er derfor også fordelt.

### **Seljedalen barnehage - Rehabilitering**

Det er et betydelig etterslep på barnehagen, og det anbefales derfor å legge nytt tak, skifte kledning med etterisolering, samt nye vinduer. Det anbefales også nytt ventilasjonsanlegg og oppgradering av stellerom.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 3 mill. til prosjektutvikling i 2025. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Slettebakken barnehage - prosjektutvikling**

Det er besluttet at Slettebakken barnehage, som ikke er i drift, skal tas i bruk som erstatningslokaler for barnehager i Årstad bydel. Prosjektutvikling er satt på hold i påvente av avklaringer og utfall av konseptvalgutredning for Slettebakken skole. Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Økning i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert.

### **Smart oppvekst**

Byrådet la høsten 2018 frem en plan for SMART Oppvekst som skal sikre en helhetlig tilnærming til valg av, og investeringer i, digitale plattformer og løsninger. Hoveddelen av IKT investeringene går til fornying og utvidelse av IKT infrastruktur, da dette er avgjørende for å kunne benytte de digitale enhetene til læring i skoler og barnehager

Det har de siste årene vært satset stort på denne fornyingen og for denne økonomiplanperioden foreslår byrådet at det avsettes totalt 57,35 mill. kroner, fordelt med 50 mill. på tjenesteområde skole og 7,35 mill. på barnehage.

**Solbakken barnehage - prosjektutvikling**

Solbakken barnehage har behov for omfattende rehabilitering. Bygget er preget av slitasje både innvendig og utvendig, og det er blant annet behov for å skifte hele taket og oppgradere uteområdet. Barnehagen har i dag behov for ekstratiltak på renhold for å tilfredsstille krav fra Helsevernetaten om ren- og skitten sone i garderoben, og det er utfordringer å innfri myndighetskrav slik som arbeidsplassforskrift og krav til universell utforming. I forbindelse med rehabilitering, vil det utredes hvorvidt det er mulig med en utvidelse av barnehagen. Arealet i dagens bygg vurderes som lite til å opprettholde kapasitet og samtidig etablere tilstrekkelige arealer til garderober og ansattarbeidsplasser.

Budsjettposten skal dekke kostnader for planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen ligger i sekkepost inntil videre.

## 01B-Skole

### Om tjenesteområdet

Opplæringsloven og [Kunnskapsløftet 2020](#) (LK20) gir de nasjonale føringene på tjenesteområde skole. Organisatorisk omfatter tjenesteområdet alle ordinære kommunale grunnskoler. I Bergen er det også 11 private grunnskoler som er underlagt Utdanningsdirektoratet, og som i tillegg til overnevnte også reguleres av friskoleloven.

Ny opplæringslov ble vedtatt 5. juni 2023 og gjelder fra 1. august 2024. Etat for skole er ansvarlig for mange av prosessene som er styrt av opplæringsloven, og vil arbeide med å sikre at nye bestemmelser blir innarbeidet i Etat for skole og i etatens enheter.

Skolebruksplanen er kommunenes viktigste plandokument for planlegging av utforming av skoler og framtidig skolestruktur. Kvalitetsutviklingsplanen og rammeplan for SFO er kommunens viktigste plandokumenter for faglig og pedagogisk innhold i skolen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>4 398 232</b>	<b>4 398 232</b>	<b>4 398 232</b>	<b>4 398 232</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	211 742	208 045	207 675	207 675
Sum Tekniske justeringer	5 013	4 393	3 758	3 108
Sum Utgående engangstiltak	-300	-300	-300	-300
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>216 455</b>	<b>212 138</b>	<b>211 133</b>	<b>210 483</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>4 614 687</b>	<b>4 610 370</b>	<b>4 609 365</b>	<b>4 608 715</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Den internasjonale skolen - økt elevprognose	1 000	1 000	1 000	1 000
Driftsbudsjett digitale lisenser	8 800	8 800	8 800	8 800
Skoletilbud bosatte flyktninger	17 510	17 850	17 850	17 850
Spesialundervisning friskoler	10 000	10 000	10 000	10 000
Tilbakeføring av driftskonsekvenser for ikke ferdigstilte investeringer	-224	-224	-224	-224
Videreføring av Kollåsen og Storåsen som satelittskoler	1 260	1 260	660	0
Videreføring av oppjustering skole	90 000	90 000	90 000	90 000
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>128 345</b>	<b>128 686</b>	<b>128 086</b>	<b>127 426</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Demografiutvikling - skole	-24 000	-57 000	-80 000	-96 000
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	1 999	1 999	1 999	1 999
EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 600	3 600	3 600	3 600
Erstatningsskoleutgifter	-2 250	-2 250	-2 250	-2 250
Skoletilbud bosatte flyktninger	7 860	19 310	23 220	28 560
Tilpasning av tilskudd til private SFO for barn med spesielle behov i 5. -7. trinn	-218	-218	-218	-218
Økt gjennomsnittslønn i skolen som følge av 5-årig lærerutdanning	10 000	10 000	10 000	10 000
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>-3 009</b>	<b>-24 560</b>	<b>-43 649</b>	<b>-54 309</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Avsetning til driftsutgifter for nytt areal i skoler	570	770	1 070	1 370
Forsterket avdeling Garnes ungdomsskole	1 000	5 000	5 000	5 000
Gratis halvdagsplass SFO 3. trinn	36 000	36 000	36 000	36 000
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>37 570</b>	<b>41 770</b>	<b>42 070</b>	<b>42 370</b>
<b>Effektivisering</b>				
EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-356	-639	-948	-1 264
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-356</b>	<b>-639</b>	<b>-948</b>	<b>-1 264</b>

# HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Kutt</b>				
Avvikle gratis SFO 1. trinn for husholdninger med lav inntekt	-200	-500	-500	-500
Avvikle gratis SFO asylsøkere Ukraina	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Avvikle internordisk samarbeid skole.	-708	-708	-708	-708
Avvikle kravet om egen digital enhet på mellomtrinnet	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Avvikle kulturkarusell-midler	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Avvikle nærmiljøpakke	-761	-761	-761	-761
Avvikle tilskudd Fargespill	-275	-275	-275	-275
Avvikle tilskudd til private SFO	-2 324	-2 324	-2 324	-2 324
Avvikle tilskudd Ungt Entreprenørskap	-630	-630	-630	-630
Legge ned Krokeide skole	-2 400	-5 400	-5 400	-5 400
Redusere midler til parallellklasser i nynorsk	-600	-1 400	-1 400	-1 400
Redusert tilskudd til International School of Bergen	-5 700	-6 700	-7 700	-9 000
Tilpasning av nivå på vedtak om undervisning i morsmål og forsterket norsk	-13 500	-30 000	-30 000	-30 000
<b>Sum Kutt</b>	<b>-37 298</b>	<b>-58 898</b>	<b>-59 898</b>	<b>-61 198</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Økt pris på SFO	-9 700	-9 700	-9 700	-9 700
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-9 700</b>	<b>-9 700</b>	<b>-9 700</b>	<b>-9 700</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>115 552</b>	<b>76 659</b>	<b>55 961</b>	<b>43 324</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>4 730 240</b>	<b>4 687 029</b>	<b>4 665 326</b>	<b>4 652 040</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap Budsjett Rev.budsjett			Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Vanlig grunnskoleundervisning	3 273 098	3 159 747	3 345 143	3 422 671	3 383 550	3 362 992	3 350 567
SFO basistilbud	221 608	252 339	262 052	288 040	288 351	288 820	289 285
Skolelokaler og uteareal	903 439	924 246	908 353	955 771	951 371	949 757	948 431
Skoleskyss	50 446	61 900	61 900	63 757	63 757	63 757	63 757
<b>Sum</b>	<b>4 448 590</b>	<b>4 398 232</b>	<b>4 577 448</b>	<b>4 730 240</b>	<b>4 687 029</b>	<b>4 665 326</b>	<b>4 652 040</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	15,4 %	16,0 %	13,5 %	18,0 %	18,2 %	17,5 %
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år (B) *) **)	102 516	110 466	120 935	115 751	111 778	108 183
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger 6-15 år (B) *) **)	2 017	1 655	2 000	2 337	1 002	1 795
<b>Produktivitet</b>						
Korrigerte brutto driftsutgifter til skoleskyss (223), per elev som får skoleskyss *)	14 906,1	12 562,5	32 034,9	21 460,4	10 946,0	
Netto driftsutgifter til SFO, per innbygger 6-9 år (kr) *) **)	10 081,5	18 425,6	31 831,0	17 114,8	17 662,7	
<b>Dekningsgrad</b>						
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (B)	5,8 %	6,3 %	7,3 %	6,4 %	7,8 %	7,1 %
Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskyss (B)	13,0 %	12,9 %	6,5 %	11,0 %	8,9 %	11,8 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO (B)	73,9 %	74,3 %	90,1 %	80,5 %	74,0 %	70,9 %

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

### **Prioritet**

Prioritering av grunnskoletjenesten, uttrykt ved netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter, viser at Bergen i 2023 lå på 16,0 prosent, et godt stykke over Oslo, men lavere enn Stavanger og Trondheim, samt snittet for ASSS-kommunene.

Netto driftsutgifter til grunnskole per innbygger 6-15 år utgjorde 110 466 kroner i 2023. Justert for inflasjon er dette en økning på 8% sammenlignet med 2022 og høyere enn snittet for ASSS-kommunene. Sammenlignet med storbyene brukte Bergen mindre enn Oslo, Trondheim og Stavanger.

Netto driftsutgifter til skoleskyss per innbygger 6-15 år i Bergen utgjorde 1 655 kroner som er en reduksjon fra 2022. Bergen hadde lavere utgifter til skoleskyss enn Oslo og Trondheim, men lå høyere enn Stavanger.

### **Produktivitet**

Korrigerte brutto driftsutgifter til skoleskyss per elev som får skoleskyss utgjorde 12 562,5 kroner i 2023. Bergen har hatt reduksjon hvert år siden 2020, justert for inflasjon. Utgiftene per elev i Bergen var betydelig lavere enn Oslo og Trondheim, men høyere enn Stavanger.

Netto driftsutgifter til SFO, per innbygger 6-9 år var 18 425,6 kroner i 2023. Dette er lavere enn Oslo, men høyere enn Trondheim og Stavanger.

### **Dekningsgrad**

Bergen har lav andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning. I 2023 var andelen for kommunale og private skoler i Bergen 6,3 prosent. Dette er en økning fra 2022 hvor Bergen hadde andel på 5,8%. Andelen elever som fikk spesialundervisning var lavere i Bergen enn Oslo, Stavanger og Trondheim. Snittet for ASSS uten Oslo var 7,1% i 2023.

Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskyss i Bergen var 12,9 prosent, omtrent det samme som i 2022. Det var høyere enn de andre storbyene.

Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO var 74,3 prosent i 2023, hvilket er en oppgang fra 2022. Nøkkeltallet viser at det var flere av innbyggerne på 6-9 år i Bergen som bruker SFO enn i Stavanger, men færre enn i Trondheim og Oslo.

## **Status og utvikling på tjenesteområdet**

### **Kvalitetsutvikling og resultater**

Nasjonale prøver viser en tilbakegang for elevene i bergensskolen både på 5., 8. og 9. trinn det siste året ved at det samlet er færre elever på de øverste mestringsnivåene i lesing, regning og engelsk.<sup>[1]</sup> Samtidig viser elevundersøkelsen at flere elever oppgir lavere motivasjon for skolen sammenlignet med tidligere. Det er store forskjeller både mellom skolene og innad på skolene i Bergen på hvilke resultater elevene oppnår.

Bergensskolen skal ha profesjonelle læringsfelleskap som fremmer kompetanseutvikling og øker kollektiv kapasitet. Bergen kommune har et kvalitetsutviklingssystem som gir retning for skolenes

kvalitetsutviklingsarbeid gjennom forslag til verktøy og maler skolene kan bruke. Fra skoleåret 2024/25 er modellen for kvalitetsvurdering i skolen endret fra kvalitetsoppfølging til kvalitetsdialog. Skolenes årlige egenvurdering av læringsarbeidet, læringsmiljøet og elevresultater er en viktig del av dette der både elever, ansatte og foresatte medvirker i prosessen. Skolenes egenvurdering er basert på felles kvalitetsstandarder og tegn på god praksis, og på den enkelte skoles mål og ståsted.

Det utarbeides årlig tilstandsrapport og kvalitetsmelding for bergensskolen hvert fjerde år, som beskriver resultater og læringsprosesser for bergensskolen.

### **Skolemiljø - motivasjon og mestring**

Elevundersøkelsen viser at de fleste barn og unge i Bergen trives og har det bra på skolen. Likevel opplever Bergen, som i resten av landet, at det er flere resultater som har beveget seg i en negativ retning. Elevundersøkelsen viser videre at elevenes motivasjon synker, og det er en bekymringsfull økning i andel elever som opplever å bli mobbet både på barne- og ungdomstrinnet. Samtidig meldes det fra skolene at de opplever en økende andel elever med samspillsutfordringer, og at dette kommer tydeligere til uttrykk på små- og mellomtrinnet enn tidligere. De siste årene har det også vært en sterk økning av innrapporterte avviksmeldinger fra ansatte i skolen på fysisk vold og trusler.

### **Nærvær**

Det har vært en økning i sykefraværet på skolene fra 2019 til 2023, men økningen har vært mindre enn snittet for Bergen kommune. I 2019 var det totale sykefraværet 8,6 prosent, mens det var på 10,5 prosent i 2023. Det langvarige sykefraværet har gått ned, mens det kortvarige og mellomlange sykefraværet er stigende.

### **Digitalisering**

Innen barnehage og skole har kommunen p.t en god digital infrastruktur med et godt utbygd og oppdatert nettverk og egne digitale enheter til alle elever på 5. – 10. trinn. Byrådsavdeling for barnehage og skole er godt rustet til å gjennomføre opplæring, men står foran en større rulleringer av maskinparken om et par år. Det er tatt omfattende grep for å ta ned risikoen i tilknytning til bruk av digitale læremidler- og verktøy og *Bergenspakken er etablert*. Bergenspakken er en samling av digitale løsninger som er stor nok til å dekke behovene og et likeverdig tilbud, men liten nok til at det skal være mulig å drive god systemforvaltning.

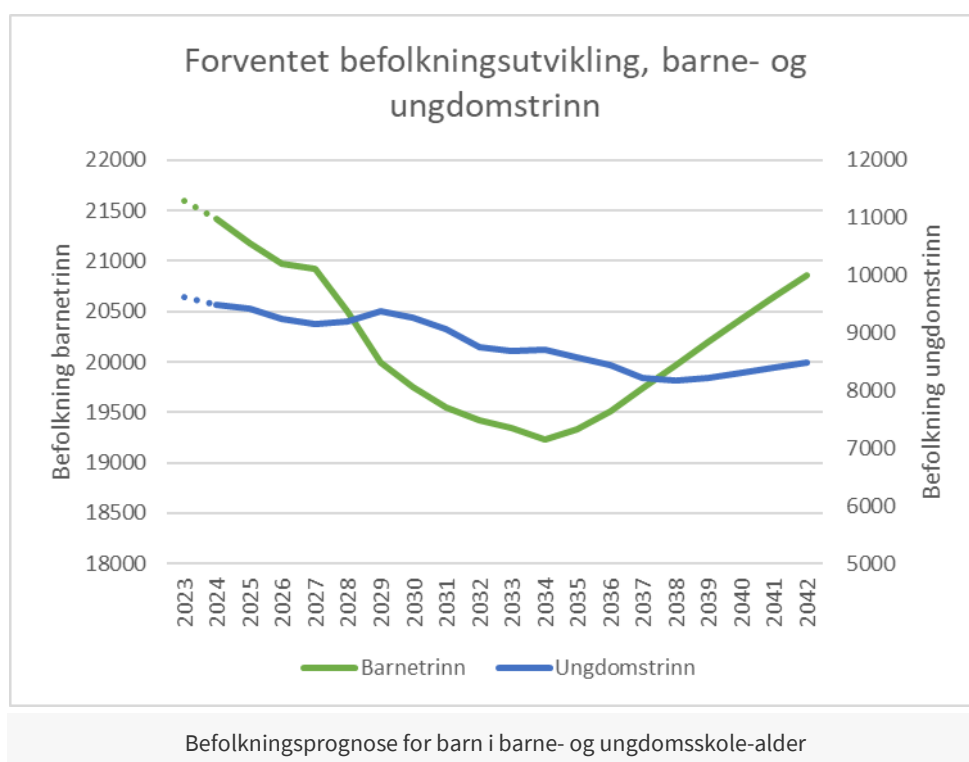
Bergens skoler deler de samme utfordringene som adresseres nasjonalt. Blant annet gjennom Kunnskapsdepartementets *Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole* og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets *Fremtidens digitale Norge*. Utfordringer er blant annet å bygge en god digital grunnmur, et likeverdig og bredt tilbud av digitale læremidler og læringsressurser av god kvalitet. Videre er det store etterslep på personvern vurderinger på porteføljen av digitale læremidler og verktøy, samtidig som det er store utfordringer med manglende innebygd personvern og universell utforming i det meste som tilbys innen utdanningsteknologi på markedet. Mange av utfordringene innen digitalisering må løses nasjonalt. Byrådsavdelingen deltar aktivt i lokale og nasjonale nettverk for å bidra og påvirke og bygge kompetanse. Byrådsavdelingen tok blant annet initiativet til en nasjonal personvernkonsklusjonsvurdering (DPIA) av Google Workspace for Education som vil ha stor betydning for landets skoler og elever.

## Kapasitet skole

I Bergen er det totalt 80 ordinære kommunale skoler med 20 236 elever på barnetrinnet og 8 525 elever på ungdomstrinnet skoleåret 2024/2025, til sammen 28 761 elever. [2]

Elevtallet på barnetrinnet forventes å gå ned fra om lag 20 300 elever i 2024, til om lag 18 200 i 2034. Deretter er det forventet at antall barn i barneskolealder vil øke frem mot 2042, og det forventes om lag 19 800 elever i 2042. Det vil si at det forventes en nedgang på om lag 500 elever fra 2024 til 2042. I samme periode forventes det en økning i antall elever på barnetrinnet for Bergenhus og Åsane byområder. Økningen er størst i Åsane byområde. Fyllingsdalen har tilsvarende likt antall elever i starten og slutten av perioden. For de resterende bydelene framskriver prognosen en nedgang, hvor nedgangen er størst for Ytrebygda og Fana.

Det forventes også en nedgang i elevtallet på ungdomstrinnet. Elevtallet forventes å gå nedover fra om lag 8 700 i 2023 til 7 300 i 2038. Deretter forventes en økning i elevtallet frem til 2042, til om lag 7 600 elever. Elevtallet i 2042 er lavere sammenlignet med elevtallet i 2023, med en samlet forventet nedgang på 1 100 elever. 2023-prognosen beskriver en nedgang i antall elever på ungdomstrinnet for alle byområder, utenom Bergenhus som har en liten økning. Det er størst nedgang for Fana.



Normalkapasiteten til skolene sammenlagt i Bergen kommune er om lag 33 300 elever, godt over elevtallet som prognosen framskriver. En nedgang i elevtallet vil ikke nødvendigvis kunne frigjøre kapasitet i skolebygg, da nedgangen er fordelt på ulike trinn på de ulike skolene, og ikke frigjør klasserom eller hele skolebygg. Det er imidlertid nødvendig å identifisere mulige strukturtiltak for å bedre avstemme kapasitet mot elevtall og dermed sikre skolene en mer robust driftsøkonomi og fleksibilitet i undervisningsopplegget. Dette arbeidet vil utføres i forbindelse med revidering av [Skolebruksplanen](#) i 2025.

Samtidig vil det fremover være behov for nybygging i utbyggingsområder som Mindemyren og Dokken for å ivareta nærskoleretten.

[1] Basert på indikator fra ASSS som viser snitt andel elever på mestringsnivåene 2-3 på 5. trinn og 3-5 på 8. og 9. trinn på nasjonale prøver i lesing, regning og engelsk.

[2] Elevtallet blir oppdatert oktober hvert år gjennom rapporteringsportalen GSI.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028	
Inkluderende by							
Levende bydeler							
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Sikre et trygt og godt arbeidsmiljø	Antall avvik for vold, trusler og trakassering	6 074	4 200	4 000	3 400	
		Sykefravær	10,5 %	10,8 %	10,0 %	8,5 %	
Trygg by i alle livsfaser	Oppnå gode elevresultater	Elevundersøkelsen, elevdemokrati og medvirkning	3,35	3,45	3,50	3,55	
		Elevundersøkelsen, vurdering for læring	3,35	3,55	3,55	3,70	
		Gjennomsnitt grunnskolepoeng etter fullført grunnskole	42,7	42,9	43,1	43,7	
		Resultat eksamen 10. trinn, norsk, matematikk og engelsk	3,65	3,68	3,69	3,72	
		Sikre et godt og inkluderende skolemiljø	Elevundersøkelsen, andel elever som opplever mobbing	12,8 %	9,0 %	8,5 %	7,0 %
			Elevundersøkelsen, trivsel på skolen	4,10	4,15	4,20	4,30
		Sikre helsevern godkjente skoler	Andel helsevern godkjente skoler	79,8 %	79,5 %	81,9 %	92,8 %

## Virkemiddel for å nå mål

### Kvalitetsutvikling og resultater

Byrådet vil at skoleløpet i større grad tilpasses den enkelte elev og er opptatt av å bedre resultatene for bergenskolen. Alle elever skal oppleve mestring og motivasjon, som igjen skal føre til bedre læring og økt læringsutbytte for den enkelte elev. Byrådet vil styrke arbeidet med å tilrettelegge og støtte elevens utvikling av grunnleggende ferdigheter og elevenes læringskompetanse. Det skal arbeides systematisk for å sikre god begynneropplæring, tidlig innsats og tilpasset opplæring.

Alle elever har rett til å medvirke, og skolen skal bidra til at barn erfarer at deres stemme er viktig. Samtidig skal elevene erfare og forstå at det er mange stemmer som utgjør fellesskapet, derfor må de også lære å tilpasse seg omgivelsene.



Lærere med høy faglig og pedagogisk kompetanse er en forutsetning for elevenes læring, og er avgjørende for at byrådet skal lykkes med sine ambisjoner for bergensskolen. Etat for skole har ansvar for den systematiske etter- og videreutdanningen av lærere gjennom Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen (DeKomp) og den nasjonale satsingen «Kompetanse for kvalitet».

Analyser fra skolenes kvalitetsdialog bidrar til prioriteringer og tiltak i arbeidet med kvalitetsutvikling, og kvalitetsdialogmøter i regi av Etat for skole. Skolene får også støtte og veiledning til kvalitetsutviklingsarbeidet gjennom samlinger og dialogkonferanser. Skolene som trenger det, får ekstra støtte i utviklingsarbeidet.

### **Skolemiljø – motivasjon og mestring**

Byrådet vil at bergensskolen skal bidra til å styrke elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse, slik at vi fremmer resiliens og får robuste barn og unge som lærer og trives. Det skal arbeides systematisk og målrettet for et raust og støttende læringsmiljø der faglig og sosial læring sees i sammenheng. I bergensskolen skal det arbeides kontinuerlig med å fremme et inkluderende fellesskap og med å forebygge og håndtere mobbing. Det er opprettet et eget team som arbeider med forebygging, veiledning og kompetanseutvikling, som skal støtte barnehagene og skolene i å utvikle gode leke- og læringsmiljø, og som skal hjelpe barnehagene og skolene i særlig vanskelige saker. Olweusundersøkelsen, som alle ungdomsskoler bruker, har blitt testet ut på mellomtrinnet gjennom en pilot. Det skal gjøres en vurdering på om undersøkelsen skal videreføres. Skoler med høye mobbetall følges tett opp.

Alle elever og ansatte skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø. Byrådet vil styrke arbeidet med forebygging, håndtering og oppfølging av vold og trusler gjennom opplæring av ansatte. Det er utarbeidet veiledere for forebygging av vold og trusler, håndtering av volds- og trusselsituasjoner og oppfølging av ansatte som har blitt utsatt for vold eller trusler. Rektor har også fått mulighet til å anmelde grove tilfeller av vold og trusler. Bergen kompetansesenter for læringsmiljø (BKL) ved Team Samspill bistår skoler i sammenheng med elever som utfordrer, særlig knyttet til vold og trusler. Team Læringsmiljø bistår skolene i forhold til klasse- og trinnmiljø og elevgrupper.

### **Nærvær**

I Klosterhagenerklæringen har byrådet løftet fram en satsing på nærvær, og byrådet har igangsatt et eget prosjekt for å redusere sykefraværet i Bergen kommune. Målet med prosjektet er å øke kvaliteten i tjenestene, gi ansatte en bedre arbeidshverdag og arbeidsmiljø, gjøre det lettere for ledere å følge opp sine ansatte og redusere kostnadene til vikarer.

Byrådsavdeling for barnehage og skole ved Etat for skole jobber systematisk med nærvær. Det er lagt til rette for samarbeid med NAV Arbeidslivssenter og deres program “En bra dag på jobben” for de enhetene som ønsker dette. Etat for skole driver videre kontinuerlig, forebyggende arbeid rettet mot arbeidsmiljø. Det blir lagt vekt på sosioemosjonelle ferdigheter, relasjonsarbeid og gode rutiner for oppfølging av ansatte.

## Digitalisering

Teknologi som KI (kunstig intelligens) integreres i stadig flere digitale læremidler og læringsressurser, og løsninger som ChatGPT utfordrer hvordan elevene lærer og løser oppgaver. Bergenskolen har per nå ikke en egen chatbot som kan brukes i skolen for at lærere og elever skal lære om, forstå og utnytte teknologien, men en egen Chatbot for Bergen kommune er under utvikling.

Den digitale infrastrukturen i skolen har de siste årene blitt oppgradert slik at kapasiteten er tilstrekkelig til å møte dagens og morgendagens behov. Det vil være behov for å fornye den digitale infrastrukturen i skolen. Dette gjelder fornying og oppgradering på enheter hvor det er endringer i bygningsmasse eller hvor endret elevtall gir behov for ytterligere fornying. Det arbeides også for å opprettholde 1:1 dekning for elevmaskiner på ungdomstrinnet.

## Kapasitet skole

Gode og funksjonelle skolebygg med et fysisk miljø som fremmer helse og trivsel er viktig for å skape gode læringsmiljø. Byrådet har en intensjon om å få alle skoler som ikke krever omfattende rehabiliteringstiltak helseverngodkjent i løpet av 2025. Av større bygge- og rehabiliteringsprosjekter er blant annet Garnes ungdomsskule, Rolland skole, Storetveit ungdomsskole og Slåtthaug ungdomsskole. Per august 2024 er det 17 skoler som ikke er helseverngodkjente. For mer informasjon om prosjektene vises det til investeringsprogrammet.

På lengre sikt vil det for byrådet også være en viktig strategi å sikre arealer av god kvalitet til sosial infrastruktur i fortettingsområder og nye utbyggingsområder, og vurdere gode flerbruksbygg som kan romme ulike aktiviteter og formål i utbyggingsområder. En viktig strategi vil være å sikre areal til skoler i tråd med kommuneplanens arealdel (KPA) og områdeplaner.

Byrådet vil legge fram ny skolebruksplan for bergenskolen, med sikte på behandling i bystyret i løpet av 2025. Hensikten med rulleringen er å sikre en robust skolestruktur innenfor økonomisk bærekraftige rammer, som legger til rette for gode oppvekstforhold for barn og unge, med tilstrekkelig kapasitet på barne- og ungdomstrinnet på kort og lengre sikt.

## Sentrale føringer for å nå mål på tjenesteområdet:

- Gjennomføre tiltak i «[Sammen for kvalitet – læring og medvirkning](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Fagarbeidernes rolle i barnehager, skoler og på idrettsfeltet](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Rammeplan for SFO – sammen i vennskap, lek og læring](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Plan for Smart oppvekst i Bergen](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Skyfritt – plan for inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsundervisning](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Skolebruksplan for Bergen 2021-2030](#)»
- Følge opp tiltakene i «[Spør oss! Handlingsplan for inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#)»

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
1.-4. trinn Gruppestørrelse 2 (antall)	13,7	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	
5.-7. trinn Gruppestørrelse 2 (antall)	17,8	17,9	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	
8.-10. trinn Gruppestørrelse 2 (antall)	18,4	19,2	19,1	19,1	19,1	19,1	19,1	
Antall elever i kommunale og private grunnskoler	30 724	30 927	30 950	30 500	30 250	30 000	29 800	
Antall kommunale grunnskoler	83	82	82	82	82	82	82	
Antall private skoler	11	11	11	11	11	11	11	
Elever barnetrinnet (kommunale skoler)	20 601	20 315	20 200	20 000	19 900	19 800	19 600	
Elever ungdomstrinnet (kommunale skoler)	8 359	8 694	8 600	8 500	8 400	8 300	8 200	
Sum elever (kommunale skoler)	28 960	29 009	28 800	28 500	28 300	28 100	27 800	

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Alvøen skole - Oppgradering	2029	0	IA	3,5	0,0	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5
Christi Krybbe skoler - prosjektutvikling	2030		IA	41,8	0,0	41,8	2,5	1,0	0,0	8,0	8,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,5
Eidsvåg skole - rehabilitering, nybygg og idrettshall	2024	<a href="#">BY 31/19</a>		516,4	510,0	-10,0	500,0	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6
ENØK-prosjekter	Løpende						13,7	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	61,4
Garnes U, svømmehall - oppgradering	2025	<a href="#">BY 144/22</a>		80,4	80,4	-11,5	68,9	17,9	9,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	27,2
Garnes ungdomsskole - riving og nybygg	2025	<a href="#">BY 145/22</a>		725,6	725,6	-3,4	722,2	133,6	132,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	265,8
Gimle ungdomsskole - konseptvalgutredning	2026		IA	6,7	0,0	6,7	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5
Haukedalen skole - prosjektutvikling	2029		IA	30,8	0,0	30,8	0,0	0,0	14,8	11,6	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,1
Haukeland skole - kapasitetsutvidelse	2025	<a href="#">BY 171/21</a>		125,5	157,2	0,0	157,2	13,0	14,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	27,3
Holen skole - riving, nybygg og rehabilitering	2021	<a href="#">BY 214/18</a>		490,0	689,6	-3,2	686,3	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0
Inneklimatiltak - skoler	Løpende						46,0	50,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	106,0
Innvendig oppgradering - skoler	Løpende						6,1	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	33,1
Inventar, byggeprosjekter - skole	Løpende						6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	60,0
Kaland skole - Oppgradering	2026	0	IA	3,5	0,0	3,5	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5
Kirkevoll skole - oppgradering	2027	0	IA	5,0	0,0	5,0	2,5	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0
Kjøkkelvik skole avd. Nybø - Rehabilitering	2026	0	IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Loddefjord skole - prosjektutvikling	2028		IA	57,2	0,0	57,2	7,0	9,8	5,0	24,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	46,3
Lynghaug skole - oppgradering - prosjektutvikling	2025		IA	2,5	0,0	2,5	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Minde skole og idrettshall - prosjektutvikling	2025		IA	10,4	0,0	10,4	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9
Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling	2027		IA	124,4	0,0	124,4	19,8	43,3	28,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	91,3

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende					49,6	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	392,9	
Mjølkeråen (Marikollen) skole - Rehabilitering	2030	0	IA	4,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	
Olsvik skole - Rehabilitering	2030	0	IA	5,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	
Oppgradering til LED-belysning	2039	0	IA	75,0	0,0	75,0	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	75,0	
Ortun skole	2025	<a href="#">BY 250/23</a>	217,6	198,0	0,0	198,0	90,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	90,2	
Rolland skole, riving og nybygg	2028		IA	555,1	0,0	555,1	52,1	176,0	197,0	114,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	539,8	
Rå skole, idrettshall	2026	<a href="#">BY 177/23</a>	129,8	129,8	0,0	129,8	48,0	41,9	5,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	95,7	
Skole - Rehabilitering og nybygg	Løpende					0,0	82,0	238,9	401,5	658,1	965,8	1 099,0	922,4	426,4	95,7	4 889,8	
Slettebakken skole - konseptvalgutredning	2025		IA	7,5	0,0	7,5	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	
Slåtthaug skole - rehabilitering og nybygg	2029		IA	634,0	0,0	634,0	9,2	81,0	164,3	168,0	100,0	57,9	0,0	0,0	0,0	580,5	
Smart oppvekst	Løpende					5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	50,0	
Solenergianlegg kommunale bygg	2025		IA	5,0	0,0	5,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5	
Storetveit skole, rehabilitering og ny idrettshall - prosjektutvikling	2026		IA	85,7	0,0	85,7	15,8	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	30,8	
Sykkelparkering under tak	2025		IA	6,0	0,0	6,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	
Tertnes skole - gymbygget - Oppgradering	2029	0	IA	4,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	
Tiltak for personer med funksjonsnedsettelse	Løpende					5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	50,0	
Trapp ved Christie Krybbe skoler	2024		IA	6,0	0,0	6,0	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,5	
Tveiterås skole - riving og nybygg	2023	<a href="#">BY 217-20</a>	262,6	255,3	0,0	255,3	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	
Ulriken avlastningsskole	2026	<a href="#">BY 267/24</a>	152,0	152,0	0,0	152,0	58,3	59,3	25,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	142,8	
Ytre Arna skole - prosjektutvikling	2026		IA	30,1	0,0	30,1	10,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	
Ytrebygda skole - svømmehall - Oppgradering	2028	0	IA	4,0	0,0	4,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	
Åstveit skole - rehabilitering og nybygg	2028	<a href="#">BY 35/24</a>	530,0	265,0	0,0	265,0	25,0	72,8	74,7	42,3	32,0	0,0	0,0	0,0	0,0	246,8	
<b>Sum ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>3 229,9</b>	<b>4 873,1</b>	<b>-28,1</b>	<b>4 845,0</b>	<b>685,6</b>	<b>874,3</b>	<b>833,9</b>	<b>844,5</b>	<b>883,4</b>	<b>1 103,6</b>	<b>1 169,0</b>	<b>992,4</b>	<b>496,4</b>	<b>165,6</b>	<b>8 048,7</b>

### **Alvøen skole - Oppgradering**

Budsjettposten skal dekke prosjektutvikling for gymbygg, administrasjonsbygg, SFO-bygg og vestbygg på Alvøen skole. Det er behov for både utvendig og innvendig oppgradering på flere av byggene på skolen. Det anbefales å gjennomføre en samlet fase for prosjektutvikling med en fasedelt gjennomføring.

Byrådet foreslår at det bevilges totalt 3,5 mill. kr til prosjektutvikling. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Christi Krybbe skoler - prosjektutvikling**

Det er gjennomført en utredning av ulike konsept for å møte behovene på Christi Krybbe skoler knyttet til læringsmiljø, SFO samt nærmiljø. Bruk av Øvregaten 5 til skoleformål inngår i gjennomført utredning. Det er tunge verneinteresser i den historiske skolen samt i området forøvrig. Prosjektet har vist seg krevende ut i fra verneinteresser og økonomi, og det gjennomføres ytterligere utredninger for å oppgradere dagens bygningmasse og uteområde (0+ alternativ) for å gi et tilstrekkelig beslutningsunderlag. Mindemyren flerbruksbygg er tenkt som erstatningsskole, og forskyvning i dette prosjektet fører til utsettelse av gjennomføringsfasen for Christi Krybbe skoler. Det foreslås en periodisering av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Endring i totalbudsjett skyldes lønns- og prisjustering, samt oppdatert kalkyle.

### **Eidsvåg skole - rehabilitering, nybygg og idrettshall**

Det er utført omfattende ombygging og rehabilitering av "1952-bygget" på Eidsvåg skole, og etablert et tilbygg til dette. De andre byggene på eiendommen ble revet i 2021. Den nye skolen er dimensjonert for 300 elever med mulighet for utvidelse med ytterligere 50 elever ved behov. Det er også oppført en stor, frittstående idrettshall med opparbeidet uteområde på taket. Skolen ble tatt i bruk i september 2024 og pågående etablering av snusløyfe for skolebusser i Trolldalen forventes ferdigstilt siste kvartal 2024. Budsjettmidler i 2025 utover revidert totalbudsjett foreslås trukket inn.

### **ENØK-prosjekter**

I [Grønn virksomhet - Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet](#) ble det vedtatt en målsetting om at energibruk i kommunale bygg skal reduseres med 30 % innen 2030, sammenliknet med 2019. Typiske ENØK-tiltak som skal gjennomføres er:

- Skifte ut defekt luft/vann-varmepumpe, ombygging varmesentral
- Tiltak for å kontrollere radon i utsatte bygg
- Bytte eldre varmegjenvinner mot roterende gjenvinner i ventilasjonsanlegg
- Innregulering av varmeanlegg
- Nyinstallasjon og utskiftning av anlegg for sentral driftsstyring (SD-anlegg)
- Installasjon av solfangere
- Enkel automatisering av styring av panelovner
- Installere varmepumpe i bygg med vannbåren varme

Det er fortsatt ytterligere klima- og miljøgevinster å hente. Byrådet prioriterer derfor å fortsette satsingen på ENØK prosjekter i kommunale bygg og foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre styrkes rammen for 2025 ved at noe midler flyttes fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Midlene kan brukes på alle kommunens tjenesteområder.

Byrådet foreslår en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 34,85 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder), fallende til et årlig investeringsnivå på 20,6 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder) for årene 2026 -2028, og at det bevilges et årlig fast beløp til formålet gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

#### **Garnes U, svømmehall - oppgradering**

Svømmebassenget i idrettshallen tilknyttet Garnes ungdomsskole er under rehabilitering parallelt med bygging av nye Garnes ungdomsskole. Ventilasjonsanlegget i gymsalen vil også bli oppgradert og hele hallen vil være stengt i byggeperioden. Det foreslås en periodisering av midler i tråd med oppdatert fremdriftsplan. Endring skyldes justert tidspunkt for utførelse av tilleggsarbeid på byggeplass og medfører ikke økning i totalbudsjett eller antatt tidspunkt for ferdigstillelse. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

#### **Garnes ungdomsskole - riving og nybygg**

Garnes ungdomsskole er revet og erstattes av nybygg for 500 ungdomsskoleelever, i tillegg til 20 grunnskoleelever ved forsterket avdeling. Arbeidene startet opp høsten 2022 og forventet ferdigstillelse er i slutten av 2025. Prosjektet er pilot for utslippsfri byggeplass. Prosjektet har krevd detaljregulering, hvor det i ny plan framkom omfattende krav til opparbeidelse av infrastruktur. Disse rekkefølgekravene inngår i egen budsjettpost. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

#### **Gimle ungdomsskole – konseptvalgutredning**

Gimle oppvekststun har behov for rehabilitering. Det utføres en konseptvalgutredning som startet opp 1. halvår 2024. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Det reduserte arealet er lagt til grunn for kostnadsestimat i gjennomføringsfasen. Fremdrift og tidsperspektiv på et eventuelt byggeprosjekt vil være avhengig av tilgang på erstatningsarealer. Forslag til endring i totalbudsjett skyldes en overføring til sekkepost i tråd med justert totalbudsjett for konseptvalgutredning. Det ventes ingen endring i antatt tidspunkt for ferdigstillelse.

#### **Haukedalen skole - prosjektutvikling**

Det er vedtatt å oppgradere Haukedalen skole, inkludert utbedring av trafikksikkerheten. Det anbefales ikke å gjennomføre prosjektet med hel eller delvis drift på eiendommen, og det er derfor planlagt at elevene fra Haukedalen skal benytte erstatningslokaler på Eidsvåg etter at nye Eidsvåg og deretter Rolland skole er ferdig. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Det reduserte arealet er lagt til grunn for kostnadsestimat og i videre prosjektutvikling. Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Byrådet foreslår en utsettelse av prosjektet i to år. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert.

#### **Haukeland skole – kapasitetsutvidelse**

Haukeland skole har behov for tilleggsareal for å sikre tilstrekkelig elevtallskapasitet og for å gi skolen tjenlige spesialrom. Det er oppført et nybygg i tre etasjer som er koblet til eksisterende bygg med en gangbro. Prosjektet er i slutfase og totalbudsjett er justert ned i tråd med anslått prosjektkostnad. Det foreslås en periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Holen skole - riving, nybygg og rehabilitering**

Holen skole er en kombinert barne- og ungdomsskole med opprinnelig bygningsmasse fra 1950-tallet. Holen skole ble ferdigstilt og tatt i bruk i 2022 og de siste økonomiske forpliktelser vil avsluttes i løpet av 2025.



### **Inneklimatiltak - skoler**

Det er gjennomført mange store byggeprosjekter og det pågår arbeider med planlegging og bygging på flere skoler. Det er likevel en rekke skoler som ikke tilfredsstillers dagens krav til inneklimate. Tilsynsmyndighetene kan godta et redusert inneklimate dersom det er en kort tidshorisont fram til skolen skal rehabiliteres eller bygges ny.

Med bakgrunn i dette er det startet opp en grundig gjennomgang av alle skoler som har et inneklimate som ikke er i tråd med gjeldende forskriftskrav. Det vil bli installert nye ventilasjonsanlegg, eller romaggregater montert i tak i hvert rom, dersom det ikke er mulig å gjøre tiltak på eksisterende ventilasjonsanlegg som er tilstrekkelig for å kunne oppnå et inneklimate i tråd med gjeldende forskriftskrav.

Prosjektene ved Blokkhaugen og Christie Krybbe skole ble startet opp i 2024 og forventes gjennomført innenfor avsatt ramme, men fremdriften har vært raskere enn hva som ble lagt til grunn i gjennomføringsvedtaket. Byrådet foreslo derfor i 2. tertial å endre periodiseringen i de to prosjektene ved å flytte kr. 4 mill. fra rammen i 2025 til 2024 slik at finansieringen følger fremdriften.

Byrådet foreslår at bevilgningene videreføres med henholdsvis kr. 46 mill. i 2025, kr. 50 mill. i 2026 og kr. 10 mill. i 2027.



### **Innvendig oppgradering - skoler**

Budsjettposten benyttes hovedsakelig for å gjennomføre mindre tiltak for å tilrettelegge eksisterende lokaler til endring i elevmassen, eller til å gjennomføre nødvendige mindre oppgraderinger i lokalene. Midlene skal brukes i tråd med føringer i Bergen kommunes kvalitetsutviklingsplan for skolene og læreplanverket Kunnskapsløftet 2020 (LK20).

Ved Fridalen skole er det i dag flere utfordringer knyttet til arealknapphet. Helsesøster har små, uhensiktsmessige lokaler, samt at det er behov for å etablere HCWC i tilknytning til kontoret. I tillegg mangler skolen en renholdssentral. I dag utstyret plassert under en trapp, noe som er lite funksjonelt og ikke i henhold til gjeldende brannkrav. Skolens bibliotek kan flyttes over til lokaler tidligere benyttet som skolekjøkken. Dette vil frigjøre arealer for et utvidet kontor til helsesykepleier og etablering av et nytt HCWC og en godkjent renholdssentral. Tiltaket er kostnadsestimert til 3,1 millioner kr.

Byrådet foreslår å sette av totalt 6,1 millioner kr til mindre bygningsmessige tiltak ved skolene i Bergen i 2025. Videre i perioden settes det av 3 millioner kr årlig.

### **Inventar, byggeprosjekter - skole**

Det avsettes midler til anskaffelse av det inventaret og utstyret som ikke blir budsjettet som en del av de enkelte større byggeprosjektene. Midlene benyttes også til å investere i nytt inventar på skoler hvor behov for fornying av inventar er stort.

For økonomiplanperioden foreslås det avsatt 60 mill. kroner. Midlene skal brukes i tråd med føringer i Bergen kommunes kvalitetsutviklingsplan for skolene og læreplanverket Kunnskapsløftet 2020 (LK20). Skolene kan søke på midlene og søknaden må møte kriterier som er satt i Skolebruksplan for Bergen 2021-2030.

### **Kaland skole - Oppgradering**

Det er behov for en oppgradering av Kaland skole. For skolebygget gjelder det i hovedsak utbedring av fasaden på den eldste delen, etablering av egnede arealer for personalet, samt oppgradering av innvendige overflater og belysning. Kostnader til nye ventilasjonsanlegg i de eldste byggene, samt ombygging av ventilasjonsanlegg i det nyeste bygget finansieres fra egen budsjettpost på inneklime i skoler.

Videre har skolen store utfordringer med busser og biler som kjører inn til skolen. Det er behov for å bygge om parkeringsplass nærmest hovedvei for å gjøre den sikrere for av- og påstigning, og parkering. Det er planlagt å sette opp veibom inn mot skolen for å redusere risiko for gående. En bom vil kunne fjernstyres fra bussene. Skolen har også behov for oppgradering av uteområdet med flere lekeapparater og bedre utvendig belysning.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 3,5 mill. til prosjektutvikling i 2025. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Kirkevoll skole - oppgradering**

Kirkevoll skole mangler helseverngodkjenning. Det er behov for innvendig og utvendig oppgradering av bygget opp til nøktern standard.

Det bør gjøres utbedring på deler av skolens tekniske anlegg samt automatikk for optimal styring av disse anleggene. Låssystemet på skolen er gammelt og dyrt å drifte, og utskiftning til elektronisk adgangskontroll vil gjøre det enklere å ta i bruk skolen på ettermiddag, kveld og i helger. Det er behov for oppgradering av uteområdet til skolen, spesielt området som var tiltenkt BMX-bane, samt grusbanen ved gymbygget.

Byrådet foreslår at det bevilges totalt 5 mill. kr til prosjektutvikling fordelt med 2,5 mill. kr henholdsvis i 2025 og 2026. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

#### **Kjøkkelvik skole avd. Nybø - Rehabilitering**

Gamlebygget har høy verneverdi og det er på grunn av alder et stort behov for tiltak både innvendig og utvendig. Ventilasjonsanlegg må skiftes ut, og toalettanlegg må utbedres. Det er videre store utfordringer med tilsig av vann inn på tomten, noe som innebærer behov for utskiftning av drenerende masser, lage nye utvendige trapper og støttemurer, samt å skifte kledning på hovedbygget.

Byrådet foreslår at det bevilges 3 mill. kr til prosjektutvikling i 2025. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

#### **Loddefjord skole - prosjektutvikling**

I tilstandsrapport for Loddefjord skole vurderes de utvendige flatene som bra, mens innvendige overflater og tekniske anlegg har behov for utskiftning. Svømmebassenget har også behov for oppgradering, og det er potensiale for energiøkonomisering. Det er ønskelig å øke kapasiteten på skolen med ytterligere åtte til ti elever i forsterket avdeling. Det er foreløpig igangsatt innledende planlegging, samtidig som det parallelt er påbegynt en verifikasjon av Loddefjord skole som forsterket skole. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Det reduserte arealet er lagt til grunn for kostnadsestimat og i videre prosjektutvikling.

Budsjettposten skal dekke kostnader knyttet til planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Dette medfører en endring i antatt ferdigstilling. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert.

#### **Lynghaug skole - oppgradering - prosjektutvikling**

Lynghaug skole har behov for bygningsmessig oppgradering. Garderober og dusjsoner er i dårlig forfatning og bør totalrehabiliteres, og sportsgulv i gymsal bør skiftes ut. Prosjektering er startet opp.

Byrådet foreslår at det avsettes 2 mill. kr i 2025 til videre planlegging og utvikling av prosjektet. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

#### **Minde skole og idrettshall - prosjektutvikling**

Budsjettposten dekker arbeid med reguleringsplanen i området rundt Minde skole med hensikt å bygge et tilbygg til skolen og idrettshall sør for eksisterende skolebygg. Arbeidet er blitt forsinket i 2024 grunnet behov for å avklare størrelse på idrettshall. I Revidert budsjett/1. tertial 2024 vedtok bystyret at idrettshallen ved Minde skole skal skaleres ned fra en full idrettshall til en basketballhall, og at bydelens behov for større innendørs idrettsflater skal løses gjennom en samarbeidsavtale med VLFK om etablering av en full idrettshall ved Langhaugen videregående skole. Forsinkelsen som

oppsto i påvente av bystyrets vedtak medfører en forskyvning av antatt tidspunkt for ferdigstilling. Budsjettposten skal dekke kostnader til reguleringsprosessen, mens budsjett for gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre.

### **Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling**

Bergen kommune har anskaffet den tidligere postterminalen på Mindemyren for å imøtekomme behov for kommunale tjenester i det nye byutviklingsområdet. Bystyret vedtok i juni 2021 (sak 209/21) å gå videre med et generasjonskonsept som består av skole for 450 elever, idrettshall, allrom og kultursal, frivillighetssentral, samt Omsorg+ med dagaktivitetssenter.

Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Etter en helhetlig vurdering av drift og investeringer innenfor helse og omsorg foreslår byrådet å prioritere utbygging av sykehjems plasser i årene som kommer. De 32 Omsorg+- boligene og dagaktivitetssenteret foreslås derfor ikke realisert i første omgang. Dette betyr at prosjektet gjennomføres uten at bygningskroppen som skulle huse helse- og omsorgsfunksjonene nevnt over blir reist. Forslaget til reguleringsplan er imidlertid opprettholdt, slik at helse- og omsorgsdelen av prosjektet kan realiseres i et senere byggetrinn.

Byrådet foreslår en forskyvning av midler og en økning av totalbudsjettet for prosjektutviklingsfasen. Dette knytter seg til omarbeiding av prosjektet, da prosjektomfang er endret både med hensyn til areal og funksjon. I tillegg er prosjektet prisjustert. Avsetningen av midler til gjennomføringsfasen er justert for at prosjektdelen relatert til tjenester for eldre er tatt ut. Det er i 2024 videre foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Reduserte areal er lagt til grunn for kostnadsestimat og i videre prosjektutvikling.

### **Mindre bygginvesteringer - sekkepost**

Midlene benyttes til å gjennomføre rehabiliteringsprosjekter og andre oppgraderinger i kommunens bygningsmasse og uteområder, og kan bli brukt på alle tjenesteområder i kommunen.

Midlene benyttes også til å bytte ut, eller oppgradere, tekniske anlegg med utgått levetid. Eksempler på dette er brannvarslingsanlegg, elektriske anlegg, pasientvarslingsanlegg, ventilasjonsanlegg, SD-anlegg, heiser og investeringer knyttet opp mot digitalisering. Det utarbeides årlige vedlikeholdsplaner og prioriteringer basert på teknisk tilstandskartlegging og kommunens fremtidige arealbehov.

Byrådet foreslår at budsjettpostene for oppgradering av uteareal for skole, barnehage, sykehjem, og dagsentre, innlemmes i sekkeposten fra 2025. Totalt utgjør dette 10,5 mill. kr. Som ledd i arbeidet med å redusere investeringsvolumet ned mot et bærekraftig nivå, foreslås det et generelt nedtrekk av rammen på 8,9 mill. kr. Rammen for 2025 inneholder også midler flyttet fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 140 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 114,95 mill. kr for årene 2026-2028. Dette inkluderer en prisjustering på totalt 3,35 mill. kr.

### **Mjølkeråen (Marikollen) skole - Rehabilitering**

Mjølkeråen skole har et stort vedlikeholdsetterslep som kan håndteres ved å gjøre målrettede tiltak som nytt yttertak, utbedring av fasade, utskiftning av alle innerdører for å opprettholde krav, utskiftninger på det elektriske anlegget og sanitæranlegget i bygget. Det er i tillegg behov for oppgradering av uteområdet ved skolen. Tiltak for å bedre innklimaet på skolen kan finansieres med egne midler til formålet.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 4 mill. til prosjektutvikling i 2029. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Olsvik skole - Rehabilitering**

Det gjennomføres et eget prosjekt med ny ventilasjon på Olsvik skole med romaggregater etter pålegg fra Helsevern. Det anbefales videre utskiftning av vinduer og dører, samt oppgradering av tak og elektrisk anlegg som nærmer seg utgått på levetid. Det er i tillegg behov for oppgradering av toaletter, vaskerom og varmtvannsberedere. Det er utfordringer med drenering rundt bygget, noe som må utbedres. I tillegg må yttervegg i tre skiftes og murfasader behandles.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 5 mill. til prosjektutvikling i 2029. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Oppgradering til LED-belysning**

Størsteparten av all innvendig belysning i kommunale bygg er basert på armaturer med lysstoffrør, men fra 2023 er det ikke tillatt å produsere ordinære lysstoffrør. For nyere lysarmaturer for ordinære lysrør uten dimming kan det benyttes nye LED-rør. For eldre lysarmaturer, og/eller der det er dimming av lysstyrke, anbefales det å erstatte hele lysarmatur med nye lysarmatur. Uten dette vil vi risikere at lysarmaturer slutter å fungere. Demontert fungerende utstyr vil bli supplert ved behov på steder fram til nødvendige utskiftninger er gjort. Overgang til LED-lyskilder vil gi ca. 50 % energibesparelse til belysning sett i forhold til ordinære lysstoffrør. LED-lyskilder har betydelig lengre levetid, noe som vil redusere kostnadene for brukerne.

Byrådet foreslår å bevilge midler til formålet den neste 10-årsperioden, med kr. 15 mill. per år til og med 2029, og kr. 20 mill. per år videre frem til 2034. Midlene kan benyttes på ulike tjenesteområder, og budsjettposten er derfor også fordelt.

### **Ortun skole**

I byrådssak 250/23 ble det vedtatt å gjennomføre oppgradering av de tekniske anleggene på Ortun skole. Bakgrunnen var at Miljørettet helsevern hadde gjennomført tilsyn ved Ortun skole, og avdekket forhold på skolen som ikke var i henhold til krav og retningslinjer.

I tillegg til oppgradering av tekniske anlegg var det tatt høyde for noe asbestsanering. Entreprenør gjennomførte ytterligere prøvetaking hvor det blant annet ble tatt prøver i hulrom mellom faste himlinger og etasjeskiller i 1. og 2. etasje. Resultatet av disse prøvene viste at det var asbestforurensning over store deler av skolebyggets himlinger, samt i påforingsvegger mellom klasserom og korridor som går tvers gjennom skolebygget i to akser.

Konsekvensen av dette er at prosjektet har endret karakter fra en teknisk oppgradering til et prosjekt hvor store deler av skolens innvendige konstruksjoner og tekniske anlegg må gjenoppbygges og reetableres. Bystyret behandlet 10. april 2024 i sak 99/24 behovet for oppjustering av kostnadsrammen med kr. 89,2 mill. til totalt kr. 198 mill. fordelt med kr. 34 mill. i 2024 og kr. 55,2 mill. i 2025. Merbehovet ble innarbeidet ifm. revidert budsjett 2024.

I forbindelse med tertialrapport nr. 2 høsten 2024 ble det utarbeidet oppdaterte kalkyler for fremdrift. Totalrammen forventes å holde, men en større del av kostnadene vil komme i 2025. Byrådet anbefaler at det bevilges kr. 90,2 mill. i 2025 for sikre fullfinansiering av prosjektet.

### **Rolland skole, riving og nybygg**

Det skal bygges ny barneskole på Rolland for 350 elever, inkludert ti elever i forsterket avdeling. Planlagt fremdrift forutsetter at elevene benytter erstatningsskole på Eidsvåg, med antatt innflytting høsten 2025. Prosjektet har krevd detaljregulering, hvor det i ny plan framkom omfattende krav til opparbeidelse av infrastruktur. Disse rekkefølgekravene inngår i egen budsjettpost. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Det reduserte arealet er lagt til grunn for kostnadsestimat og i videre prosjektutvikling. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Økning i totalbudsjett skyldes overføring fra sekkepost for gjennomføringsfasen, i tillegg til at prosjektet er prisjustert.

### **Rå skole, idrettshall**

I gjeldende skolebruksplan er det vedtatt oppført en idrettshall i tilknytning til Rå skole. Denne erstatter eksisterende idrettsfasiliteter som er i dårlig stand og skal rives. Det er også vedtatt å bygge en basketballhall istedenfor en volleyballhall, som opprinnelig planlagt. Baskethallen skal gi to ordinære klasserom som plasseres over garderobedelen av bygget. Bassengrommet i undervisningsbygget skal bygges om til annen bruk ettersom bassenget er avviklet og arealene står ubrukte. Prosjektet er tildelt entreprenør. Prosessen rundt rammesøknad har tatt lengre tid enn planlagt, og det foreslås derfor en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Forskyvning endrer foreløpig ikke antatt tidspunkt for ferdigstillelse. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Skole - Rehabilitering og nybygg**

Investeringen er en sekkepost med midler til senere gjennomføring av både nybyggs- og rehabiliteringsprosjekter. I tidlig fase vil investeringsprosjektene vises som egne linjer i investeringsprogrammet, med tilstrekkelige midler til gjennomføring av tidlig fase (utredning, regulering, forprosjekt mv.). Midler til gjennomføring (byggefase) tilføres så prosjektet når det er tilstrekkelig avklart. Prosjekter som inngår her er blant andre Kirkevoll, Lynghaug, Ytre Arna, Kaland, Kjøkkelvik, Storetveit, skoledel Mindemyren flerbruksbygg, Ytrebygda (svømmehall), Ytre Arna, Loddefjord, Haukedalen, Slettebakken, Gimle, Tertnes, Minde, Christi Krybbe skole SFO og Alvøen skole. Det er foretatt periodisering etter oppdaterte framdriftsplaner. Endring i totalbudsjett skyldes nye prosjekter, prisjustering samt at Søreide, Salhus og Varden skole foreslås tatt ut.

### **Slettebakken skole - konseptvalgutredning**

Slettebakken skole har stort innvendig vedlikeholdsetterslep. Det er behov for omfattende ombygging og oppgradering for å tilpasse bygningsmassen til moderne skoledrift og tilfredsstillende krav til arbeidsmiljø. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Det reduserte arealet er lagt til grunn for kostnadsestimat for gjennomføringsfasen. Den pågående konseptvalgutredningen er holdt igjen i påvente av å omarbeide konsepter i tråd med arealreduksjon per elev. Forsinkelsen medfører en forskyvning i forventet ferdigstidspunkt. Forslag til endring i totalbudsjett skyldes en overføring til sekkepost i tråd med justert totalbudsjett for konseptvalgutredning.

### **Slåtthaug skole - rehabilitering og nybygg**

Slåtthaug skole skal totalrehabiliteres og bygges ut. Normalkapasiteten på 500 elever skal videreføres. Byantikvar har fastslått at bygget har høy verneverdi. Det pågår en detaljregulering, som har betydning for prosjektets fremdrift. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Det reduserte arealet er lagt til grunn for kostnadsestimat og i videre prosjektutvikling. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Økning i totalbudsjett skyldes overføring fra sekkepost for gjennomføringsfasen, samt at prosjektet er prisjustert. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Smart oppvekst**

Byrådet la høsten 2018 frem en plan for SMART Oppvekst som skal sikre en helhetlig tilnærming til valg av, og investeringer i, digitale plattformer og løsninger. Hoveddelen av IKT investeringene går til fornying og utvidelse av IKT infrastruktur, da dette er avgjørende for å kunne benytte de digitale enhetene til læring i skoler og barnehager

Det har de siste årene vært satset stort på denne fornyingen og for denne økonomiplanperioden foreslår byrådet at det avsettes totalt 57,35 mill. kroner, fordelt med 50 mill. på tjenesteområde skole og 7,35 mill. på barnehage.

### **Solenergianlegg kommunale bygg**

Det er foreslått avsatt 5 mill. kr til etablering av solenergianlegg på kommunale bygg. Prosjektet ved Hellen skole - omtalt i Revidert budsjett 2024 - har vist seg å ikke være gjennomførbart.

Det er imidlertid igangsatt utredning og planlegging av flere anlegg, og evaluering og prosjektering pågår. Som følge av at videre prosjektering og anbudsinnhenting tar noe tid, sammen med en relativ lang leveringstid på solcelleanlegg, ble det ifm. Revidert budsjett 2024 og 2. tertial 2024 foreslått å flytte tilsammen 4,5 mill. kr av bevilgningen til 2025. Midlene vil bli benyttet til å gjennomføre påbegynte tiltak, samt utrede nye innenfor rammen.

### **Storetveit skole, rehabilitering og ny idrettshall - prosjektutvikling**

Storetveit ungdomsskole skal rehabiliteres og et nybygg oppføres for å øke kapasiteten til 600 elever. I tilknytning til skolen skal det også bygges en ny idrettshall. Skolebygningen har høy verneverdi og det nåværende arkitektoniske uttrykket skal ivaretas i størst mulig grad. Rehabilitering av skolebygget gjennomføres parallelt med riving av gymbygg og oppføring av ny idrettshall. Det pågår en detaljregulering, noe som har betydning for prosjektets fremdrift. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Det reduserte arealet er lagt til grunn for kostnadsestimat og i videre prosjektutvikling. Budsjettposten skal dekke kostnader knyttet til planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan for erstatningskole på Ulriken samt kvalitetssikring av elevtallsprognoser. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert.

### **Sykkelparkering under tak**

Budsjettposten gjelder etablering av sykkelskur ved kommunale arbeidsplasser. Skolebygg er blitt prioritert og det er i gjennomføringsvedtaket besluttet å bygge samme type skur ved følgende skoler:

- Kirkevoll
- Kaland

- Paradis
- Hjellevad
- Liland
- Rådalslien
- Kjøkkelvik
- Mathopen

Fremdriften er blitt noe lavere enn budsjettet og man foreslo i 2. tertialrapport 2024 å flytte kr. 3 mill. av bevilgningen på totalt kr. 6 mill. til 2025. Byrådet foreslår at bevilgningen opprettholdes slik at prosjektet kan fullføres i 2025.

### **Tertnes skole - gymbygget - Oppgradering**

Gymbygget til Tertnes skole har et stort behov for oppgradering. Det anbefales utvendig og innvendig oppgradering inkl. oppgradering av dusjer og garderober, samt nytt ventilasjonsanlegg. Nytt ventilasjonsanlegg vil gi betydelig energibesparelse siden dagens anlegg er uten gjenvinning.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 4 mill. til prosjektutvikling i 2028. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Tiltak for personer med funksjonsnedsettelse**

Avsetningen retter seg inn mot bygningsmessige tiltak for å tilrettelegge for elever med fysisk funksjonsnedsettelse i skolene.

Bergen kommune har i følge opplæringsloven §12-7, en plikt til å tilrettelegge for at alle elever kan gå på sin nærskole. Behovene varierer fra år til år, men har kort gjennomføringsfrist når de først oppstår. For å sikre en mest mulig rettidig gjennomføring av slike tiltak foreslår byrådet en årlig avsetning som bestillinger kan føres mot.

### **Trapp ved Christie Krybbe skoler**

Det er planlagt etableres en trapp ved Christi krybbe skoler. Trappen skal skape sammenheng mellom uteområdene til Krybbesmauet 7 og skolebyggene i Vetrilidsallmenningen 10.

Samtidig med etableringen av trappen planlegges det også å gjøre noen tiltak i hagen til Øvregaten 5 (fjerning av parkslirekne), slik at arealet kan benyttes som oppholdsareal for skolen. I forbindelse med dette arbeidet ble det identifisert forurensede masser i hagen til Øvregaten 5. Dette forsinket arbeidet med etablering av trapp og opparbeidelse av uteområde. Det ble tatt nye prøver i hagen i høstferien 2024, som danner grunnlaget for en tiltaksplan for håndtering av massene.

Som følge av forsinkelsene i arbeidet, ble det i 2. tertial 2024 foreslått å forskyve 5,5 mill. kr til 2025, for å finansiere gjennomføringen av prosjektet.

### **Tveiterås skole - riving og nybygg**

Tveiterås skole er en spesialskole for elever med spesielle behov, lokalisert på Paradis. Bygningsmassen på eiendommen var i dårlig stand og uhensiktsmessig i forhold til bruken. Det eksisterende skolebygget er revet og det er oppført et nytt bygg på samme tomt. Bygget ble tatt i bruk august 2023. Totalbudsjett til prosjektet er nedjustert, men det gjenstår fortsatt økonomiske forpliktelser knyttet til oppfølging. Disse forventes ferdigstilt i løpet av 2025.



Tveiterås skole. Fotograf: Hugo Lûtcherath

### **Ulriken avlastningsskole**

Ulriken avlastningsskole er planlagt oppjustert til en elevkapasitet på 400, gjennom omdisponering av arealer. Det skal også tilrettelegges for garderober til elever og arbeidsplasser for ansatte. Gjennomføringsvedtak ble fattet i september 2024. Konkurransen er lyst ut og planlagt byggestart er 1. kvartal 2025. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Dette medfører ikke endring i antatt tidspunkt for ferdigstillelse. Totalbudsjett er justert i tråd med gjennomføringsvedtak. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Ytre Arna skole - prosjektutvikling**

Ytre Arna skole har behov for både ombygging og rehabilitering. Skolen har i dag kapasitet til 400 elever. Nye elevtallsprognoser viser et framtidig kapasitetsbehov på 250 elever. Fremdrift er avhengig av ledig erstatningsskole og det er lagt til grunn bruk av Garnesstølen fra høsten 2027. Det er også foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Det reduserte arealet er lagt til grunn i videre prosjektutvikling. Budsjettposten skal dekke kostnader for planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre.

Byrådet har vurdert alternativer og foreslår en rehabilitering av skolen, hvor totalarealet reduseres til en kapasitet på 250 elever og svømmebassenget fases ut. Ambisjon om FutureBuilt legges bort da dette innebærer vesentlige høyere livssyklus-kostnader enn alternativet som nå foreslås. Dette innebærer at den inngåtte avtalen med entreprenør avsluttes og at prosjektet omarbeides og lyses ut på nytt, noe som innebærer at prosjektutviklingsfasen forlenges med omlag 1,5 år. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Endring i totalbudsjett skyldes at totalkostnaden for prosjektet er justert i tråd med foreslått alternativ.

### **Ytrebygda skole - svømmehall - Oppgradering**

Det er behov for oppgradering av overflater inne i svømmehall og garderober. Dagens løsning gir store utfordringer for effektivt og godt renhold. Deler av teknisk anlegg til bassenget er utgått på levetid og bør skiftes ut. Eventuell akutt driftsstans vil medføre at bassenget må stenges i en lengre periode.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 4 mill. til prosjektutvikling i 2026. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.



**Åstveit skole - rehabilitering og nybygg**

I tilstandsvurderingen for Åstveit skole er det angitt at det er behov for vesentlige oppgraderinger både bygningsmessig og av tekniske anlegg i administrasjonsfløyen. Etter at ungdomstrinnet ved Eidsvåg ble lagt ned, har det i tillegg vært en elevtallsvekst som medfører behov for økt areal. Konkurransen for totalentreprise er gjennomført våren 2024. Anskaffelsesprosessen ble imidlertid utsatt da oppdaterte estimater basert på innkomne tilbud viste en total kostnad som var vesentlig over prosjektets budsjett. Utlysning av ny konkurranse planlegges i 4. kvartal 2024. Det legges da til grunn at prosjektet skal gjennomføres uten skolen i drift, hvilket innebærer at elevene vil ha tilhold i erstatningsarealer mens byggeprosjektet pågår. Budsjettmidler i året etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

## 01C-Spesialpedagogiske tjenester

### Om tjenesteområdet

Spesialpedagogiske tjenester skal støtte opp om de tjenestene som kommunen yter innenfor barnehage- og grunnskolesektoren, og bidra til at den enkelte får et best mulig utbytte av det helhetlige læringsløpet som barnehage og skole utgjør. Barnehageloven og Opplæringsloven er styrende for de spesialpedagogiske tjenestene som ytes.

Spesialpedagogiske tjenester består av Etat for spesialpedagogiske tjenester, med de underliggende enhetene Bergen Kompetansesenter for Læringsmiljø (BKL), Bergen voksenopplæring, Syns- og audiopedagogisk tjeneste, Tveiterås skole og ett pedagogisk-psykologisk senter i hver av de fire byområdene. De pedagogisk-psykologisk sentrene (PPS) skal jobbe sammen med barnehager og skoler for å skape et inkluderende læringsmiljø som ivaretar alle barn og unge.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>365 134</b>	<b>365 134</b>	<b>365 134</b>	<b>365 134</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>18 857</b>	<b>18 857</b>	<b>18 857</b>	<b>18 857</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>18 857</b>	<b>18 857</b>	<b>18 857</b>	<b>18 857</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>383 992</b>	<b>383 992</b>	<b>383 992</b>	<b>383 992</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Vekst i vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i barnehage	32 000	26 000	26 000	26 000
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>32 000</b>	<b>26 000</b>	<b>26 000</b>	<b>26 000</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Bosetting, spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for barnehagebarn	4 370	2 920	1 540	610
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>4 370</b>	<b>2 920</b>	<b>1 540</b>	<b>610</b>
<b>Effektivisering</b>				
Omorganisering av Etat for spesialpedagogiske tjenester	-1 500	-3 000	-3 000	-3 000
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-1 500</b>	<b>-3 000</b>	<b>-3 000</b>	<b>-3 000</b>
<b>Kutt</b>				
Omlægging av tilbudet til barn med hørselsutfordringer	-720	-1 590	-1 590	-1 590
<b>Sum Kutt</b>	<b>-720</b>	<b>-1 590</b>	<b>-1 590</b>	<b>-1 590</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>34 150</b>	<b>24 330</b>	<b>22 950</b>	<b>22 020</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>418 142</b>	<b>408 322</b>	<b>406 942</b>	<b>406 012</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap		Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027	2028
PPT grunnskole	60 467	65 072	61 214	61 214	68 451	68 451	68 451	68 451
Syns-og audioped. tj. gr.skole	2 618	1 918	1 909	1 909	2 131	2 131	2 131	2 131
PPT førskole	27 878	21 826	21 844	21 844	23 144	23 144	23 144	23 144
Spesialtiltak for førskolebarn	272 735	246 363	280 210	280 210	293 326	283 506	282 126	281 196
Syns- og audioped tj. førskole	601	985	985	985	1 015	1 015	1 015	1 015
PPT for voksne og ungdom	4 043	3 055	3 055	3 055	3 244	3 244	3 244	3 244
Særskilt voksenopplæring	23 099	22 034	22 242	22 242	22 756	22 756	22 756	22 756
Syns-og audioped. tj.voksne	3 485	3 881	3 900	3 900	4 074	4 074	4 074	4 074
<b>Sum</b>	<b>394 927</b>	<b>365 134</b>	<b>395 360</b>	<b>395 360</b>	<b>418 142</b>	<b>408 322</b>	<b>406 942</b>	<b>406 012</b>

### Status og utvikling på tjenesteområdet

#### Kvalitetsutvikling

Mange barnehager og skoler har et godt inkluderende fellesskap og følger opp barn og elever på en god måte. Likevel får ikke alle barn og elever den hjelpen de trenger. Mange får hjelp for sent og møtes med for lave forventninger. Det betyr at det i bergenskolen er barn og elever som har en hverdag der de ikke blir sett og forstått, og der de utvikler seg og lærer mindre enn de kunne gjort med et bedre tilrettelagt pedagogisk tilbud.

Det har vært en økning i andelen elever som får spesialundervisning i Bergen, fra 5,5 prosent av elevene skoleåret 2022/2023 til 6,1 prosent skoleåret 2023/2024. Andelen barn som mottar spesialpedagogisk hjelp i kommunale og private barnehager har hatt en svak nedgang, fra 4,2 prosent i 2022 til 3,5 prosent barn i 2023.

Økningen i spesialundervisning i skolen viser seg særlig blant elever med svært omfattende behov for hjelp. Bare på området alvorlig autisme er det de siste årene påvist en firedobling i omfang<sup>[1]</sup>. Dette utfordrer ordinære barnehager og skoler, samtidig som det utfordrer kapasiteten på forsterkede skoler. Utfordringene handler både om kompetanse, bygningsmessige forhold og økonomi. Både barnehagefeltet og skolefeltet har hatt økende overforbruk de siste årene blant annet knyttet til disse forholdene.

#### Bekymringsfullt skolefravær og samspillsutfordringer

Omfanget av skolefravær har økt betydelig de siste årene. Samtidig meldes det fra skolene at de opplever en økende andel elever med samspillsutfordringer, og at dette kommer tydeligere til uttrykk på små- og mellomtrinnet enn tidligere. De siste årene har det vært en sterk økning av innrapporterte avviksmeldinger fra ansatte i skolen på fysisk vold og trusler.

#### PPS – organisering og kapasitet

Flere rapporter, tilsyn og tilbakemeldinger viser at det er for store ulikheter mellom PPT-avdelingene i Bergen kommune. På barnehagefeltet viser Forvaltningsrevisjonen *Kvalitet i barnehager*, som ble gjennomført i 2022, at det er forskjeller mellom PPT-avdelingene på timetall i tilrådingene i

sakkyndige vurderinger. Revisjonen fra 2022 viser også at det ikke er tilstrekkelige nedskrevne felles rutiner og prosedyrer for arbeidet med sakkyndige vurderinger. Resultatene i revisjonen bekreftes av etatens egne kartlegginger, og tilbakemeldinger fra barnehager, foreldre og interesseorganisasjoner.

For skolefeltet har det over tid vært lang ventetid på sakkyndig vurdering fra enkelte avdelinger i PPT. I forbindelse med innføring av ny opplæringslov har PPT fått et bredere mandat med tydeligere fokus på forebygging og veiledning ut til feltet, som videre gir utfordringer med balansering av tid mellom det sakkyndige arbeidet for enkeltpersoner og det systemiske arbeidet inn mot skolene.

### **Kapasitet i forsterket opplæringstilbud**

Bergen kommune har i dag organisert avdelinger med forsterket tilbud på elleve skoler, med egne grupper for elever med behov for omfattende spesialpedagogisk opplæring. I tillegg er Tveiterås skole en ren spesialskole. Til sammen har rundt 270 elever hele sitt opplæringstilbud i slike grupper.

Det er en stor oversøkning til tilbudet. For skoleåret 2024/2025 var det 70 søkere som ikke fikk plass. Dette medfører at nærskolene må være rustet til å ivareta opplæringen av elever med omfattende behov for tilrettelegging av undervisningen, noe som kan være utfordrende blant annet med tanke på kompetanse og bygningsmessige forhold.

### **Finansiering av individuell tilrettelegging i private skoler**

Det er i dag elleve private skoler i Bergen kommune. Flere av disse har en markant høyere andel barn med behov for spesialundervisning enn de kommunale skolene. Bergen kommune har etter privatskoleloven ansvar for finansiering av spesialundervisning for elever som hører hjemme i Bergen. I forbindelse med ny opplæringslov og tydeliggjøring av §§ 11-4 til 11-6 om individuell tilrettelegging vil kommunen få et utvidet økonomisk ansvar. Der kommunen tidligere kun har hatt økonomisk ansvar for elever med sakkyndig vurdering, vil nå også elever med rettigheter etter § 11-4 (personlig assistanse) og § 11-5 (fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler) komme inn under kommunens økonomiske ansvar. Dette kan medføre økte utgifter.

I dag har de syv største privatskolene i Bergen kommune delegert vedtaksmyndighet for vedtak etter tidligere opplæringslov § 5-1 om spesialundervisning. Den nye tredelingen av rettigheter gir også et behov for at denne avtalen blir revidert.

### **Nærvær**

Etat for Spesialpedagogiske tjenester har samlet hatt et høyt sykefravær gjennom mange år. I 2019-2020 lå det på 12 prosent, deretter har fraværet økt. I 2023 var det på 13,4 prosent. Dette har store konsekvenser for tjenestetilbudet.

### **Digitalisering**

Det er utfordringer knyttet til effektivitet og kvalitet i deler av tjenestene, blant annet på grunn av manglende integrasjoner mellom fagsystem og saks- og arkivsystem.

---

[\[1\] Psykiske plager og lidelser hos barn og unge - FHI](#)

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by	Redusere andelen spesialpedagogiske vedtak	Andel barn som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven §31	3,6 %	3,5 %	3,5 %	3,3 %
		Andel elever som får enkeltvedtak etter §11 i opplæringsloven (skole)	6,1 %	6,1 %	6,0 %	5,5 %
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Høyt nærvær	Sykefraværsprosent	13,4 %	13,9 %	13,0 %	11,5 %
		Andel spesialpedagogiske vedtak fattet innenfor rammen på tre måneder	39,0 %	40,0 %	55,0 %	80,0 %
Trygg by i alle livsfaser						

## Virkemiddel for å nå mål

### Kvalitetsutvikling

Byrådet er opptatt av at alle elever skal oppleve mestring og motivasjon, og det er derfor avgjørende at skoleløpet tilpasses den enkelte elev. Byrådet vil prioritere tidlig innsats for å sikre elevene riktige ressurser, rask oppfølging og god tilpasset opplæring, uansett forutsetninger og behov.

For at alle barn og unge skal oppleve et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole startet Etat for spesialpedagogiske tjenester et kvalitetsutviklingsarbeid høsten 2023 der alle enhetene i etaten er med. Arbeidet skal vare frem til våren 2026. Målet for kvalitetsutviklingsarbeidet er at alle ansatte i etaten skal ha en felles forståelse av hva inkluderende praksis er, og hvordan det skal oppnås i etatens arbeid med barn, unge og voksne. Kvalitetsutviklingsarbeidet tar utgangspunkt i Udir sin kompetansepakke *Inkluderende praksis*.

Det pågår et nasjonalt kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet for ansatte i kommunale og private barnehager, skoler og PP-tjenesten. Arbeidet med kompetanseløftet startet opp i Bergen i 2021. Det er etablert et overordnet partnerskap med NLA Høgskolen i Bergen og Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning (NSLA) ved Universitetet i Stavanger. Skoleåret 2023/2024 ble det gjennomført tre prosjekter som del av kompetanseløftet. Alle disse prosjektene videreføres i 2025 med målsettinger om en mer inkluderende praksis i barnehager og skoler, og at den spesialpedagogiske hjelpen skal være tett på de barna som har behov for det.

Kompetanseløftet er et viktig tiltak for å oppfylle målene i [handlingsplanen Spør oss!](#) som ble vedtatt i bystyret i juni 2023, om å sikre kompetanseutvikling for ansatte i barnehager og skoler innenfor temaene medvirkning og inkludering. Etat for spesialpedagogiske tjenester vil samarbeide med Etat for skole, Etat for barnehage, eiere av ikke-kommunale barnehager og skoler, samt barnehagemyndigheten, om tiltak for å heve kompetansen på disse områdene i alle barnehager, skoler og støttetjenestene i Bergen.

I handlingsplanen er det både fokus på å styrke nærskolene og det forsterkede tilbudet. Det er også foreslått å etablere et veiledningsteam på habiliteringsområdet, som sammen med det etablerte Fagteam autisme skal bistå barnehager og skoler. Det er naturlig å se disse satsingene i sammenheng med bystyrets vedtak om å gjøre Tveiterås skole til et kompetansesenter. I vedtaket ber bystyret byrådet legge frem en egen sak som viser hvordan Tveiterås skole kan utvikles som et kompetansesenter for spesialundervisning.

Både i denne handlingsplanen og i de nyere planene for oppvekstfeltet fokuseres det på samhandlingen mellom kommunale og ikke-kommunale tjenester til barn og unge. Det er etablert tettere samarbeid på overordnet nivå i kommunen, både på etatsnivå og på ledernivå i byområdene, og det arbeides på tvers av etatene for å forbedre det tverrfaglige arbeidet. I 2023/2024 har det blant annet vært en gjennomgang av de tverrfaglige utviklingsteamene i kommunale og private barnehager for å utvikle dette tiltaket.

### **Bekymringsfullt skolefravær og samspillsutfordringer**

Det er etablert et byomfattende skolefraværsteam som skal bistå skolene. Byrådet vil styrke innsatsen mot de stadig økende tilfellene av vold, trusler og trakassering. Bergen kompetansesenter for læringsmiljø (BKL) ved Team Samspill bistår skoler i sammenheng med elever som utfordrer, særlig knyttet til vold og trusler.

### **PPS – organisering og kapasitet**

Det ble høsten 2023 iverksatt et forbedringsprosjekt for å finne løsninger på utfordringene med den lange ventetiden på sakkyndige vurderinger for skolefeltet, og per juni 2024 er det startet opp et pilotarbeid ved PPT Sør og PPT Nord for å få ned saksbehandlingstiden. Dette arbeidet vil fortsette høsten 2024. Målet er å korte ned saksbehandlingstiden for sakkyndige vurderinger og å avvikle de lange ventelistene.

Det pågår også et arbeid med å samkjøre de fire PPT-avdelingene når det gjelder sakkyndige vurderinger på barnehageområdet. Dette skal videreføres for skole i 2025.

### **Kapasitet i forsterket opplæringstilbud**

Det planlegges følgende byggprosjekter for forsterkede avdelinger i perioden 2025-2028: Loddefjord, Garnes u, Åstveit og Rolland.

### **Finansiering av individuell tilrettelegging i private skoler**

Etat for spesialpedagogiske tjenester har over år hatt tett samarbeid med privatskolene. I forbindelse med utvidelsen av rettigheter vil etaten samarbeide med de private skolene for å utforme gode retningslinjer og kriterier for vedtak etter §§ 11-4 og 11-5 i ny opplæringslov.

## Nærvær

I Klosterhagenerklæringen har byrådet løftet fram en satsing på nærvær, og byrådet har igangsatt et eget prosjekt for å redusere sykefraværet i Bergen kommune. Målet med prosjektet er å øke kvaliteten i tjenestene, gi ansatte en bedre arbeidshverdag og arbeidsmiljø, gjøre det lettere for ledere å følge opp sine ansatte og redusere kostnadene til vikarer.

Det har vært jobbet med generell kompetanseheving på feltet og å være tett på de aktuelle lederne der fraværet er høyest, men etaten skal jobbe mer systematisk med dette. Ved de fleste enhetene er det avdelingslederne som har ansvaret for personaloppfølgingen. Verktøyene som ligger under "Sykefraværstrappen" må i større grad tas i bruk, og samarbeid på enhetene der man involverer Arbeidsmiljøgruppen (AMG) må systematiseres bedre, blant annet gjennom å utarbeide handlingsplaner for redusert sykefravær.

## Digitalisering

Grunnet utfordringene knyttet til effektivitet og kvalitet i digitale tjenester er det påbegynt et prosjekt for å utvikle en integrasjon med en mer sømløs saksbehandlingsprosess. Det er ellers planlagt en gjennomgang av digitale ressurser som er i bruk, med mål om å optimalisere porteføljen og sørge for en god systemforvaltning av de valgte ressurser og verktøy.

### Sentrale føringer for å nå mål på tjenesteområdet:

- Følge opp tiltakene i «[Spør oss! Handlingsplan for inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#)»
- Gjennomføre tiltakene i «[Skyfritt – plan for inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Sammen for kvalitet – læring og medvirkning](#)»
- Gjennomføre tiltakene i «[Sammen for kvalitet - lek og læring. Kvalitetsutviklingsplan for kommunale barnehager i Bergen 2018-2021](#)»
- Gjennomføre tiltakene i «[Barnehagebruksplan 2022-2035](#)»
- Gjennomføre tiltak i «[Skolebruksplan for Bergen 2021-2030](#)»
  - Barn og unge skal få tilpasset opplæring på nærskolen eller i tilrettelagte avdelinger
  - Universell utforming av skolebygg
  - Forsterkede avdelinger i bydelen

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Andel barn som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven §31	3,7 %	3,6 %	3,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	
Andel elever som får spesialundervisning etter enkeltvedtak	5,5 %	6,1 %	5,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall individsaker Team Skyfritt har vært involvert i – barnehage	6	7	20	20	20	20	20	
Antall individsaker Team Skyfritt har vært involvert i – skole	17	30	40	40	40	40	40	
Antall saker der Team Skyfritt har bistått barnehager på systemnivå	25	28	50	50	50	50	50	
Antall saker der Team Skyfritt har bistått skoler på systemnivå	66	25	70	70	70	70	70	



## 02-Barnevern

### Om tjenesteområdet

Barnevernet i Bergen er organisert i fire lokale barnevernstjenester, barneverntjeneste for enslige mindreårige flyktninger, én byomfattende enhet for barnevernvakt, utekontakt og fosterhjemsveiledning- og tilsyn.

Den kommunale barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Tjenesten skal vurdere bekymringsmeldinger, foreta undersøkelser av barnets omsorgssituasjon, fatte vedtak etter lov om barneverntjenester, forberede saker for behandling i Barneverns- og helsnemnda, og iverksette og følge opp tiltak.

De fleste av kommunens helse- og omsorgstjenester for barn og unge og barneverntjenester driftes fra Etat for barn og familie. Ulike tjenester for barn og unge under flere budsjettområder påvirker hverandre, og utgiftene må ses i sammenheng.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>949 471</b>	<b>949 471</b>	<b>949 471</b>	<b>949 471</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>44 266</b>	<b>44 266</b>	<b>44 266</b>	<b>44 266</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>-2 189</b>	<b>-2 189</b>	<b>-2 189</b>	<b>-2 189</b>
<b>Sum Utgående engangstiltak</b>	<b>-8 200</b>	<b>-9 400</b>	<b>-10 400</b>	<b>-10 400</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>33 877</b>	<b>32 677</b>	<b>31 677</b>	<b>31 677</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>983 348</b>	<b>982 148</b>	<b>981 148</b>	<b>981 148</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Bosetting av flyktninger 2025 - Enslige mindreårige	4 211	4 211	4 211	4 211
Fosterhjem, miljøterapeutiske tiltak og institusjonsplasser	19 300	19 300	19 300	19 300
Kutt i kontorlaglig avdeling	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Vektertjenester ved barnevernstjenestene	2 500	2 500	2 500	2 500
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>24 711</b>	<b>24 711</b>	<b>24 711</b>	<b>24 711</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Bosetting av flyktninger 2025 - Enslige mindreårige	2 500	2 500	2 500	2 500
Fosterhjem, miljøterapeutiske tiltak og institusjonsplasser	21 000	15 000	10 000	5 000
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>23 500</b>	<b>17 500</b>	<b>12 500</b>	<b>7 500</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Krav om masterutdanning i barnevernet	2 625	5 250	5 250	5 250
Tjenestepensjon til fosterforeldre	3 200	6 400	6 400	6 400
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>5 825</b>	<b>11 650</b>	<b>11 650</b>	<b>11 650</b>
<b>Effektivisering</b>				
Bedre styring og prioritering av hjelpetiltak	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-5 000</b>	<b>-5 000</b>	<b>-5 000</b>	<b>-5 000</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>49 036</b>	<b>48 861</b>	<b>43 861</b>	<b>38 861</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>1 032 384</b>	<b>1 031 009</b>	<b>1 025 009</b>	<b>1 020 009</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Barneverntjeneste	307 950	319 333	323 880	329 630	328 430	328 430	328 430
Barnevernvakt	14 816	14 366	14 842	15 179	15 179	15 179	15 179
Tiltak i familien	82 844	77 070	81 055	81 041	81 041	81 041	81 041
Tiltak utenfor familien	492 826	538 703	561 896	606 535	606 360	600 360	595 360
<b>Sum</b>	<b>899 921</b>	<b>949 471</b>	<b>981 674</b>	<b>1 032 384</b>	<b>1 031 009</b>	<b>1 025 009</b>	<b>1 020 009</b>

### Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (f.252)	54,1 %	54,2 %	43,6 %	55,7 %	55,1 %	
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten (B) *) **)	15 323	16 779	12 732	17 153	13 544	14 156
<b>Produktivitet</b>						
Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	92,0 %	94,0 %	97,0 %	96,0 %	96,0 %	
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (B) *)	70 990	72 486	84 117	107 263	69 655	78 647
<b>Dekningsgrad</b>						
Andel barn med barnevernstiltak pr 31.12 ift. innbyggere 0-17 år	1,9 %	1,9 %	1,8 %	1,9 %	1,9 %	
<b>Økonomi</b>						
Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøking eller tiltak (kr) *)	88 053	98 393	105 418	96 071	96 543	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*\*) Justert for utgiftsbehov

### Prioritering, behov og produktivitet

Bergen har som langsiktig mål å utvikle forebyggende hjelp til barn, ungdom og familier utenfor barnevernet. En ønsket effekt av satsingen er å redusere antall barn og ungdom med behov for tiltak fra barnevernet. Bergen kommune ligger omtrent på snitt for kommuner både når det gjelder andel netto driftsutgifter for barn som har plasseringstiltak (f.252) og andel barn med tiltak 0-17 år. Kapasitetsutfordringer i statlige barnevernsinstitusjoner har gått ned i andre halvdel av 2024, noe som har gitt økt utgifter for kommunen. I tillegg har kostnadene pr barn økt på grunn av kompleksiteten i sakene. Kommunen forsøker å bruke mer forebyggende tiltak, og dermed over tid oppnår en reduksjon i mer inngripende tiltak som plassering i institusjon. Dette er ønskelig vridning som er i tråd med barnevernsreformen.

Driftsutgifter (f. 244) for barneverntjenesten har økt som følge av en omorganisering for blant annet å imøtekomme barnevernsreformen og på grunn av innføring av konkrete forbedringstiltak for å løse utfordringene for barnevernet i Bergen.

Det legges opp til en strammere styring av frivillige hjelpetiltak for å sikre nødvendig prioritering og god ressursutnyttelse. De siste årene har det vært store økninger i kostnadene knyttet til slike tjenester og derfor er det viktig sikre at hjelpen som gis er målrettet og i tråd med behov.

### **Dekningsgrader**

Andel barn med tiltak fra barnevernet er lik snittet blant ASSS-kommunene utenom Oslo. De fleste barna som får tiltak fra barnevernet i Bergen får hjelp i hjemmet, men kommunen har også en høy andel barn som er plassert utenfor hjemmet.

### **Status og utvikling på tjenesteområdet**

*Ny barnevernlov er vedtatt.*

Barnevernet i Bergen møter barn og familier med alvorlige og sammensatte hjelpebehov. Barn og familier med behov for oppfølging fra barnevernet trenger i stor grad tilpasset hjelp og oppfølging både individuelt, i og utenfor hjemmet og i nært samarbeid med oppvekstsektor, helsetjenester, politi og statlig barnevern. Belastningene familiene står i kan gi store utfordringer for kommunens tiltaksapparat.

Det har vært en stor utgiftsvekst på budsjettområdet for barnevernet de siste årene. Selv om Bergen også er en del av en nasjonal trend der det ikke er vekst i tallet på barn med tiltak, opplever vi at barna har behov for mer omfattende hjelp. Det har det vært en økning i oppholdstid i både institusjon og beredskapshjem. Dette kommer i hovedsak som følge av de komplekse behovene barna har, og en begrenset tilgang på tilpassede tiltak både i kommunale tjenester og statlig barnevern. I tillegg er individuelt tilpassede tiltak som tar høyde for barnas spesifikke behov ofte mer ressurskrevende. Disse utfordringene gjenspeiles i økte kostnader til kommunens barnevern. Kommunen må fortsatt ha fokus på forebygging i tråd med barnevernsreformen for å dempe veksten i kostnader.

Utviklingen i kriminalitet blant unge i Bergen viser seg også i barnevernet. Det har vært en økning i antall meldinger til barnevernet som omhandler rus, kriminalitet og atferdsproblematikk på 65% i perioden mellom 2020 og 2023. Barna det gjelder har ofte behov for tiltak og oppfølging fra både kommunale tjenester og statlig barnevern, psykisk helsevern og politi/kriminalomsorg. Byrådet la i 2024 frem en egen sak om tiltak for å møte den økte kriminaliteten, og kommunen satser på god koordinering av hjelp og samtidige tiltak, målrettet samarbeid på tvers av tjenester og fleksible løsninger. Ut over kommunens egne tjenester, pågår det et samspill mellom kommune og stat for å kunne hjelpe de barna som strever mest.

Som følge av barnevernsreformen skal kapasiteten i barnevernet bedres ved at barn og unge skal få tidligere hjelp av andre oppvekst- og helsetjenester. Samtidig tar det tid å bygge opp tjenester utenfor barnevernet med tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å avdekke hjelpebehov tidlig og iverksette tiltak og oppfølging. Om lag 30% av alle undersøkelsene i barnevernet fører til tiltak hjemlet i barnevernloven. Dette betyr at familier som kommer i kontakt med barnevernet gjennom barnevernet sine undersøkelser kunne fått hjelp av en annen – og mindre inngripende – tjeneste. Undersøkelser i barnevernet er krevende både for barn og foreldre, men også krevende kapasitetsmessig for de ansatte.

Nasjonale føringer i form av ny barnevernlov, høyesterettsavgjørelser, barnevernsreformen samt EMD-avgjørelser, presiserer barnevernets formål og mandat. Mange av endringene setter tydelige krav til hvordan barnevernet og kommunen skal håndtere barnevernfaglige oppgaver på en forventet og forsvarlig måte. Strengere krav til dokumentasjon og omfattende vurderinger er krevende administrativt. Kommunens ansatte må ha kapasitet til å omstille, endre og følge opp føringene på en god måte.

Antallet enslige mindreårige flyktninger har økt i tjenesten de siste årene, spesielt fra Ukraina. Det forventes et jevnt høyt nivå også fremover i økonomiplanperioden.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Barneverntjenesten sikrer god ressursutnyttelse av eksisterende kommunale tiltak	Andel barn med vedtak om hjelpetiltak der hjelpen fås fra Barne- og familiehjelpen pr. dato	42,0 %	42,0 %	50,0 %	50,0 %
		Andel barn med vedtak om hjelpetiltak der hjelpen fås fra Utekontaktens tiltaksavdeling pr. dato	0,0 %	30,0 %	35,0 %	35,0 %
Trygg by i alle livsfaser	Barn mottar hjelp som nytter og beskytter - når de trenger det	Andel barn flyttet til slekts- og nettverksfosterhjem siste tertial	54,0 %	54,0 %	70,0 %	70,0 %
		Andel barn med vedtak om plassering som bor i institusjon pr. dato	0,0 %	11,0 %	10,0 %	10,0 %
		Andel hasteflyttinger drøftet i Tverretatlig hasteteam siste tertial	7,0 %	50,0 %	50,0 %	70,0 %
		Antall barn som har fått gjennomført familieråd siste tertial	40	40	140	170

## Virkemiddel for å nå mål

Bergen kommune svarer på lovkravet om å ha en plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker gjennom [Handlingsplan for tjenester til barn, unge og deres familier](#) og en [Handlingsplan for barnevernet](#). Disse planene med tilhørende tiltak er forankret i [Strategi for oppvekst](#). Strategien inneholder kommunens mål og strategier for å bedre legge til rette for tidlig hjelp og helhetlig oppfølging av barn og unge med sammensatte hjelpebehov.

Byrådet forventer at tjenestene yter nødvendige, gode og samarbeidende helse- og velferdstjenester til barn og unge og deres familier. Det er viktig at hjelpen som gis skal vurderes på gode vurderinger av hva som er til det beste for barnet. Byrådet anerkjenner at det med barnevernsreformen og Strategi for

oppvekst er behov for å både ha kapasitet til tidlig innsats og samtidig sikre god og forsvarlig hjelp når utfordringene er store. For å få dette til må tjenestene klare å omstille, effektivisere og prioritere, og det må sikres gode og forpliktende samarbeidsarenaer mellom relevante samarbeidsaktører og tjenester, og tiltakene som tilbys må være tilpasset hvert enkelt barn.

De siste årene har det vært satset stort på utviklingsarbeid i barnevernet i Bergen, både når det gjelder organisering, kompetanse, styring av tjenesten, HMS og rekruttere og beholde ansatte. Det jobbes kontinuerlig med å utvikle tjenesten og sikre forsvarlig drift. Mange av grepene som er gjort er av relativ ny dato, og det må forventes at det tar noe tid før tiltakene har full effekt. Byrådet følger arbeidet tett og vil sikre at videreutvikling av tjenesten får høy prioritet.

Barn, unge og foresattes medvirkning på både individ- og systemnivå skal sikres. Målet er at dette skal bidra til å ivareta deres rettigheter, og gjøre kommunens tjenester bedre, mer treffsikre og mer bærekraftige. Familieråd er vurdert å være en god modell for medvirkning og samarbeid med familie og nettverk når barn og unges behov for tiltak skal vurderes og besluttes.

Det er et viktig mål at alle barn og unge med tiltak fra barnevernet skal få tiltak som nytter når de trenger det. Samtidig skal barnevernet forebygge at barn og unge kommer i situasjoner der det blir nødvendig med plasseringstiltak. Det er en ønsket utvikling å satse mer på målrettede tiltak som skal forebygge plasseringer til de som trenger det mest, blant annet ved bruk av Utekontaktens tiltaksavdeling og ved bruk av Tverretattlig hasteteam for å redusere hasteflyttinger. Barn som ikke får nødvendig omsorg og trygghet i foreldrehjemmet skal tilbys en god alternativ omsorgsbasis, fortrinnsvis i et fosterhjem rekruttert i barnets slekt og nettverk.

Byrådet vil sørge for at det gjennomføres en evaluering av innhold og nytte av tiltakene i alle helse- og barneverntjenestene for barn og unge, inkludert utviklingsbehov og spørsmål knyttet til prioriteringer, effektivitet og internt samarbeid mellom barnevern- og psykiske helsetjenester. Byrådet ønsker dessuten et formalisert samarbeid mellom byrådsavdelingene og oppveksttjenestene og å se på ulike innsatsteam og tiltaksavdelinger i etater som følger opp barn og unge, for å optimalisere tverrfaglig kompetanse, ressurser og tilgang for barn og familier.

Barn og unge som har utfordringer med rus og kriminalitet er økende både i kommunalt og statlig barnevern. Byrådet tar denne utfordringen på alvor og satser på flere tiltak som skal tilby disse barna bedre oppfølging. Mer beskrivelse av tematikken finnes på tjenesteområde 04A, og i saksdokumentene som finnes [her](#).

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat Anslag Anslag Anslag Anslag Anslag Anslag							Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Barn (0-17 år) med undersøkelse i løpet av året	1 987	2 146	2 000	1 950	1 950	1 900	1 900	
Barn og unge (0-24 år) med barneverntiltak i løpet av året	2 050	1 963	2 000	1 900	1 900	1 900	1 900	
Barn og unge (0-24 år) med barneverntiltak per 31.12	1 375	1 387	1 300	1 250	1 250	1 250	1 250	
Barn og unge (0-24 år) med hjelpetiltak i løpet av året	1 685	1 603	1 650	1 570	1 570	1 570	1 570	
Barn og unge (0-24 år) med omsorgstiltak i løpet av året	365	360	350	330	330	330	330	

## 03A-Tjenester til eldre

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter kommunale helse- og omsorgstjenester til innbyggere over 65 år. Også noen yngre personer får tjenester finansiert over dette tjenesteområdet. Tjenestene er: Helsetjenester i hjemmet, personlig assistanse, praktisk bistand og opplæring, støttekontakt, plass i sykehjem og behandlingssentre samt dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens.

Eldre skal gis mulighet til å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne og selvstendighet. For å oppnå dette satser kommunen på rehabilitering, velferdsteknologi og tilbyr plass på aktivitetssenter for de som er isolerte. Bergen kommune har både privat-ideelle og kommunale omsorgsboliger, Omsorg plussboliger (med stedlig bemanning), behandlingssentre og sykehjem. Behandlingssentre er helseinstitusjoner som tilbyr rehabiliterings-, behandlings-, og avlastningsopphold. Behandlingssentre bidrar til at eldre kan bo lenger hjemme, og behandler personer som sykehuset vurderer som utskrivningsklare, men som fortsatt trenger behandling som er for omfattende til å kunne gis i brukers eget hjem. Helse – og omsorgstjenester som gis er lovpålagte, jamfør Helse- og omsorgsloven § 3-2 nummer 6 og 7.

### Tjenester i hjemmet

Innbyggere som søker kommunen om helse- og omsorgstjenester følges opp av et tverrfaglig vurderingsteam som kartlegger og vurderer behovet til den som har søkt om tjenester, samtidig som de gir nødvendige tjenester. Rundt 2 800 innbyggere følges opp av vurderingsteamene årlig.

Grundige tverrfaglige vurderinger og tiltak bidrar til at mange eldre gjenvinner funksjoner etter å ha fått rett behandling av sykdom, gode tekniske hjelpemidler og/eller individuelt tilpasset trening. Helsetjenester i hjemmet (tidligere “hjemmesykepleie”) er den største tjenesten. Nær 25 prosent av innbyggerne i Bergen over 80 år hadde en form for hjemmetjeneste i 2023 (KOSTRA, tabell 12209). Ved utgangen av 2023 fikk 4 180 brukere hjelp av et helsetjeneste- eller omsorgsteam. 3 348 innbyggere mottok praktisk bistand hushold i 2023.

I 2024 har byrådet gjennomført ny konkurranse på tjenesten *praktisk bistand husholdning*, og inngått avtale med tre private leverandører. Byrådet vil også gjeninnføre fritt brukervalg for helsetjenester i hjemmet. Det vil bli utarbeidet en egen sak om dette til bystyret.

### Institusjonstjenester

Vel 13 prosent av innbyggerne i Bergen over 80 år bodde på institusjon i 2023 (KOSTRA, tabell 12209). Byrådet fortsetter satsningen på forbedring av eksisterende sykehjem og bygging av nye sykehjemsplasser og boliger med heldøgns bemanning. Ved utgangen av 2023 disponerte Bergen kommune totalt 2 381 sykehjemsplasser, samt 35 heldøgns plasser ved Omsorgssenteret Bergen Indremisjon. Om lag 20 prosent av sykehjemsplassene er korttids- og rehabiliteringsplasser på behandlingssentre. De privat-ideelle institusjonene er viktige aktører i eldreomsorgen. 745 sykehjemsplasser og 41 omsorg pluss-boliger drives av privat-ideelle organisasjoner.

For å løse morgendagens helse- og omsorgsoppgaver mener byrådet at vi må ta alle gode krefter i bruk. Bruk av private aktører i eldreomsorgen kan bidra til mer mangfold, kvalitet og innovasjon i tjenestene. En god miks av både kommunale, ideelle og privat-kommersielle aktører er viktig for å

drive frem nye løsninger i helsesektoren til det beste for pasientene. Byrådet vil konkurranseutsette to eksisterende sykehjem. Sak om dette er under utarbeidelse og vil legges frem for bystyret.

## Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>4 135 069</b>	<b>4 135 069</b>	<b>4 135 069</b>	<b>4 135 069</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>199 593</b>	<b>193 002</b>	<b>190 932</b>	<b>190 932</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>5 794</b>	<b>5 834</b>	<b>5 834</b>	<b>5 834</b>
<b>Sum Utgående engangstiltak</b>	<b>-6 780</b>	<b>-6 780</b>	<b>-8 280</b>	<b>-9 780</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>198 607</b>	<b>192 056</b>	<b>188 485</b>	<b>186 985</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>4 333 676</b>	<b>4 327 124</b>	<b>4 323 554</b>	<b>4 322 054</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Multidose - effekt av økt utbredelse	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Oppbudsjettering av hjemmebaserte tjenester	30 000	30 000	30 000	30 000
Reduserte energiutgifter	-14 100	-14 100	-14 100	-14 100
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>5 900</b>	<b>5 900</b>	<b>5 900</b>	<b>5 900</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	842	842	842	842
EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 600	3 600	3 600	3 600
Landås Menighets eldrecenter - Konseptvalgutredning	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>2 742</b>	<b>2 742</b>	<b>2 742</b>	<b>2 742</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Anskaffelse - Nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)	6 600	21 900	27 600	25 100
Forprosjekt - nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)	2 900	-2 500	-2 500	-2 500
Kjøp av institusjonstjenester	5 515	5 515	5 515	5 515
Midtbygda behandlingssenter	0	500	80 800	96 800
Nødvendig vedlikehold / oppgraderinger - privat ideelle virksomheter	2 500	500	500	500
Prosjekt med økt grunnbemanning i sykehjem	13 000	13 000	0	0
Slettemarken sykehjem - utvidet drift	4 000	4 000	4 000	4 000
Tilpasninger til nasjonale e-helseløsninger	0	500	500	500
Økte tjenester til hjemmeboende	100 000	215 000	252 100	413 800
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>134 515</b>	<b>258 415</b>	<b>368 515</b>	<b>543 715</b>
<b>Effektivisering</b>				
Bo lenger hjemme - Effekt av forebyggende tiltak og nye arbeidsmetoder	-17 000	-38 000	-55 000	-85 000
EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-356	-639	-948	-1 264
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-17 356</b>	<b>-38 639</b>	<b>-55 948</b>	<b>-86 264</b>
<b>Kutt</b>				
Avvikle vikarordning for helsetjenester i Bemanningstjenester	-1 915	-1 915	-1 915	-1 915
Kutt i tilskudd	-20	-20	-20	-20
Omstrukturering av aktivitetssentre for eldre	-13 800	-13 800	-13 800	-13 800
Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-5 300	-5 300	-5 300	-5 300
<b>Sum Kutt</b>	<b>-21 035</b>	<b>-21 035</b>	<b>-21 035</b>	<b>-21 035</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	4 531	4 531	4 531	4 531
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>4 531</b>	<b>4 531</b>	<b>4 531</b>	<b>4 531</b>

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>109 297</b>	<b>211 914</b>	<b>304 705</b>	<b>449 589</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>4 442 973</b>	<b>4 539 038</b>	<b>4 628 259</b>	<b>4 771 643</b>

## Driftsbudsjett

## Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Åpne aktivitetstilbud eldre	10 212	24 615	24 482	24 841	24 841	24 841	24 841
Dagsenter eldre	75 705	84 603	78 536	79 775	79 775	79 775	79 775
Miljøtiltak i bolig	40 328	41 748	42 633	43 919	43 919	43 919	43 919
Andre velferdstiltak eldre	43 450	51 355	59 340	51 849	51 849	51 849	51 849
Hverdagsrehabilitering	17 182	19 569	20 035	20 636	20 636	20 636	20 636
Sykehjem døgnopphold eldre	2 387 484	2 147 891	2 169 714	2 290 847	2 301 786	2 373 286	2 385 286
Utskrivningsklare pasienter i somatiske sykehus	6 174	5 719	5 719	5 964	5 964	5 964	5 964
Heldøgnsbemannede omsorgsboliger eldre (omsorg+)	0	160 432	163 156	168 764	168 764	168 764	168 764
Praktisk hjelp og bistand eldre	0	77 703	79 927	82 310	82 310	82 310	82 310
Personlig assistent (BPA) - eldre	0	33 189	33 189	35 485	35 485	35 485	35 485
Hjemmesykepleie eldre	0	1 131 117	1 173 790	1 293 145	1 387 145	1 407 245	1 538 945
Byggdrift sykehjem	330 210	379 917	359 408	371 129	362 256	359 876	359 560
Byggdrift aldershjem	203	198	198	198	198	198	198
Byggdrift omsorgsboliger	-15 755	15 270	9 421	15 108	15 108	15 108	15 108
Byggdrift	-4 301	-25 830	-25 423	-26 465	-26 465	-26 465	-26 465
Heldøgnsbemannede omsorgsboliger (omsorg+)							
Byggdrift trygdeboliger	-4 056	-12 428	-7 768	-12 748	-12 748	-12 748	-12 748
<b>Sum</b>	<b>4 345 347</b>	<b>4 135 069</b>	<b>4 186 357</b>	<b>4 444 759</b>	<b>4 540 825</b>	<b>4 630 045</b>	<b>4 773 429</b>



## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten (B) *) **)	25 213	26 585	27 363	25 162	25 142	25 704
<b>Produktivitet</b>						
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass (B) *)	1 464 439	1 503 262	1 787 648	1 574 419	1 628 284	1 598 180
<b>Dekningsgrad</b>						
67-79 år Heimeteneste Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	57,0	58,3	63,7	59,4	60,9	
Gjennomsnittlig tall timer i uka til heimesykepleie og praktisk bistand, alle aldre, alle bistandsbehov	11,4	11,6	10,2	6,9	7,9	
over 80 år Heimeteneste Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	252,4	248,5	237,5	236,6	236,3	
over 80 år Institusjonstjenester Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	135,9	130,6	121,3	134,8	126,8	
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)	20,6 %	19,8 %	17,4 %	19,3 %	20,4 %	17,6 %
<b>Kvalitet</b>						
Andel brukerretnede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	75,7 %	75,0 %	73,1 %	79,1 %	79,9 %	
Legetimer per uke per beboer i sykehjem (timer)	0,81	0,86	0,55	0,69	0,70	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

Nøkkeltallene innenfor KOSTRA-området «pleie og omsorg» omfatter alle tjenester som inngår i tjenesteområdene Tjenester til eldre, Tjenester til funksjonshemmede, Tjenester til utviklingshemmede og Psykisk helse. Nøkkeltallene blir derfor generelle, og gir ikke spesifikk informasjon om de nevnte tjenesteområdene.

Nivået på indikatoren *Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie og omsorgstjenesten* viser at ressursbruken på dette området i Bergen i 2023 har vært noe høyere enn i Trondheim, Stavanger og ASSS samlet uten Oslo. Oslo kommune har størst utgifter per innbygger. Dette er samme bildet som i fjor. Nest etter Trondheim har Bergen hatt størst utgiftsvekst siden 2022.

*Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass* viser enhetskostnaden (produktiviteten) for institusjonsplassene som kommunen selv produserer. Korrigert for prisvekst var utgiftene i Bergen snaut 40 000 mer per plass i 2023 sammenliknet med 2022. Bergen hadde i 2023 (som i 2022) lavere utgifter per plass enn Oslo og Stavanger, men også lavere enn Trondheim, i motsetning til i fjor.

Det har blitt gradvis noe flere *brukere av omsorgstjenester* i alderen 67-79 år per 1000 innbyggere de siste årene i Bergen. Samtidig har det blitt noe færre brukere per 1000 innbyggere blant de som er 80 år og eldre. Bergen har likevel størst rate blant sammenlikningskommunene. For *institusjonstjenester* ser vi en liten nedgang i brukerraten for de over 80 fra 2022 til 2023.

Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten med helsefagutdanning har i 2023 sunket med 0,7 prosentpoeng sammenliknet med 2022. Hovedbildet har her vært forholdsvis stabilt de siste årene sammenlikningskommunene imellom.

Som i 2022 hadde Bergen i 2023 flest legetimer per uke per beboer i sykehjem.

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Bergen kommune står i en økonomisk situasjon som krever tøffe prioriteringer, også i kommunens helse- og omsorgstjenestetilbud. I perioden 2025-2028 forventes antallet innbyggere 80-89 år å øke med 27 prosent, og innbyggere 90 år og eldre ventes å øke med 11 prosent sammenlignet med 1. januar 2024 (kilde: ssb.no, tabellene 07459 og 12882). Flere eldre gir økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester.

Byrådet foreslår å gjøre en rekke grep for å sikre en økonomisk bærekraftig utvikling.

- Det foreslås å iverksette et arbeid for å vurdere kriterier for tildeling av tjenester og utmåling. Se nærmere beskrivelse i kapitlet *Effektivisering, innsparinger og omstilling*.
- Omstrukturere aktivitetssentre for eldre med sikte på å gi det samme tilbudet som i dag, men til lavere kostnad.
- Redusere administrative funksjoner på alle områder.

På den andre siden foreslår byrådet å styrke budsjettet betydelig for å kunne imøtekomme den økte etterspørselen av tjenester som følge av at eldrebefolkningen øker. Dette gjelder både drift av flere sykehjemsplasser, økt grunnbemanning og økte hjemmetjenester.

Bergen kommune må opprettholde, men også styrke arbeidet med å tilrettelegge for at eldre kan leve selvstendige liv lengst mulig. Siden 2018 har Bergen kommune utviklet tjenester som har fokus på forebygging og tverrfaglig rehabilitering. Kommunen har også jobbet strategisk med å kommunisere hva eldre selv kan gjøre for å forbli selvhjulpne lengst mulig. Vi ser nå effekten av disse strategiene. I 2018 hadde 43,2 prosent av innbyggerne over 80 år kommunale helse- og omsorgstjenester. Ved utgangen av 2023 hadde andelen sunket til 38 prosent. Dette viser at det er nødvendig å prioritere forebygging og rehabilitering for å demme opp for konsekvensene av den demografiske utviklingen.

Eldre som har behov for helse- og omsorgstjenester skal få kunnskapsbasert og målrettet hjelp, og de som trenger opphold i sykehjem eller bolig med heldøgntjenester skal være trygge på at de får plass i sykehjem eller i en bolig med heldøgns bemanning. Per september 2024 ventet 134 personer på langtidsplass i sykehjem. De fleste oppholder seg på behandlingssentre (korttidssykehjem) i påvente av langtidsplass. Godt over 80 prosent av dagens sykehjemsbeboere har demens. I følge [demenskartet.no](https://demenskartet.no) vil om lag 6 700 personer i Bergen kommune ha demens i 2030.

Bergen kommune bygger og forbedrer sykehjem for å ha nok sykehjemsplasser:

- Hordnestunet rehabiliteres og er klar for innflytning i begynnelsen av 2025 (20 plasser). Det innebærer at Avdeling for rusrelaterte skader ved Fyllingsdalen behandlingssenter flytter fra dårlige lokaler på Melkeplassen til et bygg som er rehabilitert til en vesentlig forbedret standard.
- Midtbygda behandlingssenter er i byggefase og planlagt innflytning er første halvår 2027 (100 plasser).

- Arbeidet med nytt sykehjem som skal erstatte Frieda Fasners minne er estimert ferdigstilt i desember 2028 (90 plasser).
- Slettemarken sykehjem som har 30 plasser skal rives og erstattes av Fageråshjemmet på den samme tomten med 100 plasser. Estimert ferdigstilling er i 2028.
- Haugatun sykehjem med minimum 100 plasser er i oppstartsfasen og kan ferdigstilles tidligst i 2029 / 2030. Dette skal være et flerbruksbygg som også inneholder barnehage.
- Det har pågått en konseptutredning for utvikling av nye sykehjemsplasser ved Betanien sykehjem og rehabilitering. Byrådet foreslår å forhandle om en avtale om realisering av et nytt sykehjemsbygg med ca. 100 plasser i tilknytning til eksisterende bygg.
- For å øke tempoet i utbyggingen av nye sykehjemsplasser foreslår byrådet, i tillegg til de prosjektene som allerede er innarbeidet i investeringsprogrammet, å invitere inn private aktører til å samarbeide om et større sykehjemsprosjekt. Det legges derfor opp til å gjennomføre en ekstern utlysning etter et sykehjem med rundt 200 plasser.
- Det pågår tomtesøk for et nytt sykehjem, der alternativanalysen med fagnotat skal ferdigstilles innen februar 2025 for valg av tomt. Det budsjetteres med midler til å kunne starte opp prosjektutvikling.
- Det er igangsatt en konseptvalgutredning for Odinsvei behandlingssenter, der en tilstøtende tomt til eksisterende sykehjem skal utredes med tanke på minimum 40 nye sykehjemsplasser.

Kommunen har store bemanningsutfordringer. Det er vanskelig å rekruttere helsefagarbeidere og sykepleiere, og det er til enhver tid flere hundre ledige stillinger i hjemmetjenestene og på sykehjemmene i Bergen kommune. I tillegg vil flere hundre medarbeidere i kommunens helse- og omsorgstjenester gå av med pensjon i fireårsperioden 2025-2028. Sykefraværet i tjenestene er også høyt. I andre kvartal 2024 hadde Etat for hjemmebaserte tjenester et sykefravær på 14,3 prosent og Etat for behandlingssentre og sykehjem hadde et sykefravær på 13,7 prosent.

Det jobbes strategisk og systematisk med å rekruttere medarbeidere. Målet er å etablere en heltidskultur i helse- og omsorgstjenestene, og Bergen kommune har som målsetning at gjennomsnittlig stillingsprosent er 80 prosent innen 2027 (gjeldende handlings- og økonomiplan). For brukerne vil det medføre det at de kan forholde seg til færre ansatte. For medarbeiderne er det viktig av hensyn til lønns- og pensjonsrettigheter, og for arbeidsgiver er heltidspolitikken viktig for å benytte personellressursene bedre. I 2024 nådde Etat for hjemmebaserte tjenester målet om 80 prosent. Den gjennomsnittlige stillingsandelen per andre tertial 2024 var 80,3 prosent i Etat for hjemmebaserte tjenester og 77,5 prosent i Etat for behandlingssentre og sykehjem.

I 2024 ble grunnbemanningen i sykehjem styrket ved at det ble ansatt servicemedarbeidere på dagtid for å utføre praktiske oppgaver i avdelingene. Byrådet ønsker å gjennomføre et prosjekt for å se om en ytterligere satsning på servicemedarbeidere på dagtid, kveld og helg kan gi lavere sykefravær og redusert vikarbruk. Prosjektet, som skal gå over to år og vil omfatte to sykehjem, vil bli evaluert etter gjennomført prosjektperiode.

Det jobbes også systematisk for å beholde medarbeidere gjennom å ha fokus på arbeidsmiljøet. Arbeidsmiljøtiltaket [En bra dag på jobb](#) er et nasjonalt arbeidsmiljøverktøy som er utviklet for å skape et bedre arbeidsmiljø. Tjenestene har også tatt i bruk [KS sitt mentorprogram](#), og har gjennom det tett oppfølging av nyansatte sykepleiere, vernepleiere og helsefagarbeidere i ett år.

Høsten 2024 ble det igangsatt et [nærværprosjekt](#) for å redusere sykefraværet. I 2025 vil prosjektet ha fokus på sykehjemstjenesten, og det vil gjennomføres flere pilotprosjekter for å identifisere og iverksette tiltak som gir et større nærvær.

Bemanningsutfordringene fordrer at tilgjengelig helsefaglig kompetanse brukes målrettet. [KS-prosjektet Tørn](#) ser på hvordan fordeling av oppgaver, organisering av arbeidstid og kompetanseheving kan bidra til en mer bærekraftig helsesektor med tanke på helsepersonell. Prosjektet startet i februar 2024 og skal gå til mars 2025. Både Etat for hjemmebaserte tjenester og Etat for behandlingssentre og sykehjem deltar i dette arbeidet.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Heltidskultur- øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse	Gjennomsnittlig stillingsprosent i Etat for hjemmebaserte tjenester (faste stillinger, eks. studentstillinger, avlastere og oppdragstakere)	78,6 %	80,3 %	80,0 %	80,0 %
		Gjennomsnittlig stillingsprosent i Etat for sykehjem (faste stillinger, eks. studentstillinger, avlastere og oppdragstakere)	76,4 %	78,0 %	79,0 %	80,0 %
Trygg by i alle livsfaser	Eldre skal få bo hjemme så lenge de mestrer det	Andel innbyggere 80-89 år som ikke bor i institusjon	92,3 %	92,5 %	92,9 %	93,6 %
		Andel innbyggere 90 år og eldre som ikke bor på institusjon	74,0 %	74,0 %	73,9 %	73,5 %
	Øke mestring og selvstendighet	Antall brukere av lokaliseringsteknologi	307	350	400	450
		Antall brukere av medisineringsstøtte	329	350	400	600
		Antall brukere av trygghetspakker (unntatt røyksensor)	154	170	200	350

## Virkemiddel for å nå mål

### Velferdsteknologi

Å øke bruken av velferdsteknologi er en viktig strategi for å legge til rette for at flere kan bo trygt i eget hjem. Også på nye sykehjem og omsorg pluss-boliger installeres velferdsteknologi. Økt bruk av teknologiske løsninger forutsetter at kommunen har ressurser og kompetanse til å håndtere teknologien. Bergen kommune jobber derfor med å øke kompetansen og forståelsen for bruk av ulike velferdsteknologitjenester hos ansatte i helse- og omsorgstjenestene.

### Heltidskultur

Etat for hjemmebaserte tjenester og Etat for behandlingssentre og sykehjem jobber aktivt med å innføre en heltidskultur. Prosessen er tidkrevende, og løsningene må tilpasses den enkelte arbeidsplass.

Tjenestene har et høyt antall helgestillinger som bemannes med mange helsefagstudenter, og en del ansatte ønsker å jobbe deltid. Dette gjør det vanskelig å nå målet om å kun ha heltidsstillinger. Vi ser

likevel en dreining mot bruk av mer alternative arbeidstidsordninger som legger til rette for økt gjennomsnittlig stillingsstørrelse.

## Vurderingsteam

Innbyggere som søker kommunen om helse- og omsorgstjenester følges opp av et tverrfaglig vurderingsteam. Disse teamene har spesialisert seg på kartlegging av nye brukeres behov og ressurser og rehabiliterende tiltak før det gjøres vedtak om tildeling av mer varige tjenester. Resultatet er at mange klarer å gjenvinne tapte funksjoner og dermed blir mer selvstendig.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall brukere som har fått oppfølging av vurderingsteam i løpet av året	2 949	2 777	2 850	2 900	3 000	3 050	3 100	
Antall brukere som har fått tjenesten hverdagsrehabilitering i løpet av året	413	413	500	500	500	500	500	
Antall institusjonsplasser og boliger med heldøgnsomsorg i forhold til antall innbyggere 80 år og over (dekningsgrad).	21,4 %	20,9 %	20,3 %	19,5 %	18,3 %	18,1 %	17,5 %	
Antall omsorg pluss-boliger 31.12	267	267	267	267	267	267	267	
Antall omsorgsenterplasser 31.12	35	35	35	35	35	35	35	
Antall sykehjemsplasser 31.12	2 386	2 381	2 394	2 394	2 394	2 494	2 494	
Dagaktivitetstilbud - andel innbyggere 80-89 år utenfor institusjon som har dagaktivitetstilbud	4,4 %	4,8 %	4,8 %	4,8 %	4,8 %	4,8 %	4,8 %	
Dagaktivitetstilbud - andel innbyggere 90 år og eldre utenfor institusjon som har dagaktivitetstilbud	11,5 %	14,6 %	14,6 %	14,6 %	14,6 %	14,6 %	14,6 %	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 90 år og over som mottar helsetjenester	743	670	681	676	677	693	716	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 67 - 79 år som mottar helsetjenester	1 184	1 123	1 142	1 160	1 170	1 180	1 201	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 67 - 79 år som mottar praktisk hjelp - daglige gjøremål	1 126	1 405	1 428	1 452	1 464	1 477	1 503	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 80 - 89 år som mottar helsetjenester	1 415	1 217	1 270	1 336	1 437	1 517	1 571	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 80 - 89 år som mottar praktisk hjelp - daglige gjøremål	1 552	1 869	1 950	2 052	2 208	2 330	2 413	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 90 år og over som mottar praktisk hjelp - daglige gjøremål	894	999	1 015	1 008	1 010	1 033	1 068	
Trygghetsalarm - andel innbyggere 80-89 år utenfor institusjon som har trygghetsalarm	22,4 %	22,6 %	22,6 %	22,6 %	22,6 %	22,6 %	22,6 %	
Trygghetsalarm - andel innbyggere 90 år og eldre utenfor institusjon som har trygghetsalarm	65,8 %	67,6 %	67,6 %	67,6 %	67,6 %	67,6 %	67,6 %	

**Investeringsbudsjett**

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum 2025-34	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Anskaffelse av sykehjem - ekstern utlysning	2025		IA	9,5	0,0	9,5	9,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,0
Biler til transport av eldre	Løpende						3,0	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5
Engensenteret - Rehabilitering	2026 0		IA	4,0	0,0	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0
Engensenteret nytt sykehjem - konseptvalgutredning	2025		IA	6,2	0,0	6,2	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,9
ENØK-prosjekter	Løpende						5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	53,0
Fageråshjemmet - prosjektutvikling	2025		IA	83,5	-0,0	83,5	9,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,5
Frieda Fasmer, nytt sykehjem	2030		IA	1 036,8	-196,3	840,5	8,1	218,5	247,0	247,0	133,5	123,5	0,0	0,0	0,0	0,0	977,6
Haugatun flerbruksbygg - prosjektutvikling	2029		IA	110,6	0,0	110,6	6,6	16,5	18,6	34,4	33,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	109,8
Hordnestunet - oppgradering og ombygging	2024	<a href="#">BY 311/23</a>		70,0	0,0	70,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Lyngebøtunet bo- og servicesenter - Rehabilitering	2026 0		IA	4,0	0,0	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0
Midtbygda sjukeheim, riving og nybygg	2027	<a href="#">BY 93/23</a>		993,0	-233,2	759,8	316,9	162,0	25,0	57,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	560,9
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1	151,0
Nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)	2028 0		IA	27,1	0,0	27,1	2,2	7,3	9,2	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	27,1
Oppgradering til LED-belysning	2039 0		IA	62,5	0,0	62,5	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	62,5
Sykehjem - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	228,8	333,4	266,9	389,4	369,4	569,7	555,0	456,1	368,2	3 537,0
Tiltak for økt matglede i eldreomsorgen»	2026		IA	40,0	0,0	40,0	10,0	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	40,0
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>				<b>1 063,0</b>	<b>-429,5</b>	<b>2 017,6</b>	<b>406,6</b>	<b>689,2</b>	<b>659,4</b>	<b>639,2</b>	<b>582,0</b>	<b>520,8</b>	<b>597,6</b>	<b>582,9</b>	<b>484,0</b>	<b>396,1</b>	<b>5 557,7</b>

### **Anskaffelse av sykehjem - ekstern utlysning**

For å øke tempoet i utbyggingen av nye sykehjemsplasser, foreslår byrådet, i tillegg til de prosjektene som allerede er innarbeidet i investeringsprogrammet, å invitere inn private aktører til å samarbeide om et større sykehjemsprosjekt.

Det legges derfor opp til å gjennomføre en ekstern utlysning etter et sykehjem med inntil 200 plasser. Byrådet foreslår at det avsettes midler til å utarbeidelse av et utlysningsgrunnlag, med siktemål om at en slik utlysning kan skje i løpet av 2. halvår 2025. Midler til selve gjennomføringen av utlysningen er avsatt i sekkepost inntil videre.

### **Biler til transport av eldre**

Budsjettposten gjelder kjøp av minibusser til transport av hjemmeboende eldre til og fra aktivitetssentre.

### **Engensenteret - Rehabilitering**

Det skal gjennomføres en konseptvalgutredning for en total rehabilitering av Engensenteret der en skal se på hvordan denne bygningsmassen og tomten best kan utnyttes til sykehjemsformål. Alternativet er overføring av pasienter til annet sykehjem og salg av eiendommen.

Når utredningen er ferdig vil det ta noen år før full rehabilitering eller utflytting kan finne sted. I mellomtiden vil det være behov for å gjøre tiltak på tak, fasade, vinduer, samt noe innvendig for å kunne ha forsvarlig drift på sykehjemmet de neste 6-8 år.

Byrådet foreslår at det bevilges 3 mill. kr til prosjektutvikling i 2025. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Engensenteret nytt sykehjem - konseptvalgutredning**

Engensenteret er et eksisterende sykehjem med 54 korttidsplasser, som er i dårlig bygningsmessig forfatning. Både de tekniske og funksjonelle løsningene er til dels utdaterte, og det er behov for å gjennomføre en konseptvalgutredning som viser hvordan denne bygningsmassen og tomten best kan utnyttes til sykehjemsformål.

Prosjektet ble startet opp i 2024, og i 2. tertial 2024 ble det foreslått å forskyve deler av midlene til 2025 med utgangspunkt i oppdatert årsprognose. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2025.

### **ENØK-prosjekter**

I [Grønn virksomhet - Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet](#) ble det vedtatt en målsetting om at energibruk i kommunale bygg skal reduseres med 30 % innen 2030, sammenliknet med 2019. Typiske ENØK-tiltak som skal gjennomføres er:

- Skifte ut defekt luft/vann-varmepumpe, ombygging varmesentral
- Tiltak for å kontrollere radon i utsatte bygg
- Bytte eldre varmegjenvinner mot roterende gjenvinner i ventilasjonsanlegg
- Innregulering av varmeanlegg
- Nyinstallasjon og utskiftning av anlegg for sentral driftsstyring (SD-anlegg)
- Installasjon av solfangere
- Enkel automatisering av styring av panelovner
- Installere varmepumpe i bygg med vannbåren varme



Det er fortsatt ytterligere klima- og miljøgevinster å hente. Byrådet prioriterer derfor å fortsette satsingen på ENØK prosjekter i kommunale bygg og foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre styrkes rammen for 2025 ved at noe midler flyttes fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Midlene kan brukes på alle kommunens tjenesteområder.

Byrådet foreslår en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 34,85 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder), fallende til et årlig investeringsnivå på 20,6 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder) for årene 2026 -2028, og at det bevilges et årlig fast beløp til formålet gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

### **Fageråshjemmet - prosjektutvikling**

Det er besluttet å rive eksisterende Slettemarken sykehjem, omsorgsblokken og Telenor-bygget for å bygge Fageråshjemmet, et nytt sykehjem med 100 plasser. Reguleringsarbeid pågår og planforslaget er sendt til 2. gangs behandling. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte sykehjem i Bergen kommune med sikte på å redusere arealet, men på grunn av lovpålagte krav og føringer fra Husbanken og Arbeidstilsynet er det et begrenset handlingsrom. I gjennomsnitt er arealet hittil redusert med 2 %. Arbeidet med arealreduksjon og optimalisering av kostnader fortsetter i den videre prosjektutviklingen. Budsjettposten skal dekke kostnader for planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen ligger i sekkepost inntil videre. Økning i totalbudsjett skyldes en omdisponering av midler i sekkepost. Byrådet foreslår en 5 % nedjustering av ubrukte budsjettmidler i handlings- og økonomiplan.

### **Frieda Fasmer, nytt sykehjem**

Det er planlagt oppføring av et nytt sykehjem med 90 plasser på nabotomten til Frieda Fasmers Minne da det eksisterende sykehjemmet er uegnet for moderne sykehjemsdrift. Prosjektet har krevd detaljregulering, og i ny plan vedtatt juni 2024 fremkommer omfattende krav til omlegging og opparbeidelse av infrastruktur. Disse rekkefølgekravene inngår i egen budsjettpost. Det er foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte sykehjem i Bergen kommune med sikte på å redusere arealet, men på grunn av lovpålagte krav og føringer fra Husbanken og Arbeidstilsynet er det et begrenset handlingsrom. I gjennomsnitt er arealet hittil redusert med 2 %. Arbeidet med arealreduksjon og optimalisering av kostnader fortsetter i den videre prosjektutviklingen. Det foreslås periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan. Byrådet foreslår en nedjustering på 5 % for ubrukte budsjettmidler i handlings- og økonomiplan.

*Rettelse 7.11.2024: Midler til gjennomføring av Frieda Fasmer sykehjem (totalt 694,5 mill.) er blitt flyttet fra "Sykehjem - rehabilitering og nybygg" til "Frieda Fasmer, nytt sykehjem", og er nå slått sammen med det som tidligere var avsatt til prosjektutvikling. Man har nå kommet så langt i detaljbudsjetteringen at det ønskelig å samle hele beløpet, og ved en feil så ble ikke det gjort innen fremleggelse av innstilling 1. Dette er bare en teknisk flytting, og har ingen budsjettmessige konsekvenser. Ferdigår er endret fra 2026 til 2030.*

### **Haugatun flerbruksbygg - prosjektutvikling**

Det jobbes med å utvikle skisseprosjekt for et flerbruksbygg på Haugatun. Prosjektet inkluderte opprinnelig kun barnehage, men ble utvidet til et flerbrukshus for barnehage og sykehjem. Totalbudsjett er justert tilsvarende, med en fordeling på hhv. tjenesteområde barnehage og tjenester til eldre. Byrådet foreslår også at det innarbeides en 5 % nedjustering av ubrukte budsjettmidler til sykehjemsdelen av prosjektet i handlings- og økonomiplan.

Det foreslås en forskyvning av midler i tråd med justert fremdrift. Budsjettposten skal dekke kostnader knyttet til planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen er innarbeidet i sekkepost inntil videre.

### **Hordnestunet - oppgradering og ombygging**

Hordnestunet har utfordringer med hensyn til å oppfylle diverse brannkrav, herunder seksjoneringsvegger med mer. Det pågår en større utbedring av bygget slik at det kan tas i bruk til permanent sykehjem for pleietrengende pasienter med rushistorikk.

Kontrakt ble signert høsten 2023, og fremdriften er iht. til planen som da ble lagt. Prosjektet forventes ferdigstilt i løpet av 4. kvartal 2024, men erfaringsmessig vil sluttoppgjør og noen mindre arbeider skje i ettertid. Byrådet foreslår derfor at sluttfinansieringen av prosjektet blir bevilget i 2025.

### **Lyngbøtunet bo- og servicesenter - Rehabilitering**

Lyngbøtunet har behov for utskiftning av ventilasjonsaggregater, samt at taket må tekkes på nytt for å redusere risiko for lekkasjer. Takvinduer er tidligere tatt bort grunnet lekkasjer og bør reetableres i forbindelse med utbedringer på taket. Det er stort behov for utbedringer av fasade inkl. utskiftning av vinduer, terrassedører og ny solavskjerming.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 4 mill. til prosjektutvikling i 2025. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Midtbygda sjukeheim, riving og nybygg**

Grunnet et stort vedlikeholdsetterslep ved Midtbygda sjukeheim ble det i mars 2020, sak 115/20, besluttet at den beste løsningen var å rive den gamle sjukeheimen og etablere et nybygg. Midtbygda behandlingssenter vil ha 100 korttidsplasser, kafé, dagsenter og rehabiliteringssenter. Gjennomføringsvedtak ble fattet i mars 2023, og valgt entreprenør startet opp i 4. kvartal 2023. Det er høy aktivitet på byggeplass. Det foreslås en periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan fra entreprenør. Det ventes ingen endring i totalbudsjett eller estimert ferdigstidspunkt. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstilling vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Mindre bygginvesteringer - sekkepost**

Midlene benyttes til å gjennomføre rehabiliteringsprosjekter og andre oppgraderinger i kommunens bygningsmasse og uteområder, og kan bli brukt på alle tjenestekområder i kommunen.

Midlene benyttes også til å bytte ut, eller oppgradere, tekniske anlegg med utgått levetid. Eksempler på dette er brannvarslingsanlegg, elektriske anlegg, pasientvarslingsanlegg, ventilasjonsanlegg, SD-anlegg, heiser og investeringer knyttet opp mot digitalisering. Det utarbeides årlige vedlikeholdsplaner og prioriteringer basert på teknisk tilstandskartlegging og kommunens fremtidige arealbehov.

Byrådet foreslår at budsjettpostene for oppgradering av uteareal for skole, barnehage, sykehjem, og dagsentre, innlemmes i sekkeposten fra 2025. Totalt utgjør dette 10,5 mill. kr. Som ledd i arbeidet med å redusere investeringsvolumet ned mot et bærekraftig nivå, foreslås det et generelt nedtrekk av rammen på 8,9 mill. kr. Rammen for 2025 inneholder også midler flyttet fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 140 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 114,95 mill. kr for årene 2026-2028. Dette inkluderer en prisjustering på totalt 3,35 mill. kr.

### **Nytt pleie og omsorgssystem (erstatning for Visma Profil)**

Det elektroniske pasientjournalssystemet (EPJ) som i dag brukes innenfor store deler av omsorgstjenesten (Visma Profil), skal fases ut. Det innebærer at det må anskaffes og implementeres et nytt system. Det er etablert et forprosjekt som skal utrede alternativer og kostnader knyttet til denne utskiftingen. Etter at forprosjektet er ferdig vil arbeidet gå over i en anskaffelses fase. Denne fasen er forventet å pågå fra medio 2025 til 2027. Deler av utgiften er budsjettetert som investering, mens hoveddelen av kostnaden budsjetteres i driftsregnskapet.

### **Oppgradering til LED-belysning**

Størsteparten av all innvendig belysning i kommunale bygg er basert på armaturer med lysstoffrør, men fra 2023 er det ikke tillatt å produsere ordinære lysstoffrør. For nyere lysarmaturer for ordinære lysrør uten dimming kan det benyttes nye LED-rør. For eldre lysarmaturer, og/eller der det er dimming av lysstyrke, anbefales det å erstatte hele lysarmatur med nye lysarmatur. Uten dette vil vi risikere at lysarmaturer slutter å fungere. Demontert fungerende utstyr vil bli supplert ved behov på steder fram til nødvendige utskiftninger er gjort. Overgang til LED-lyskilder vil gi ca. 50 % energibesparelse til belysning sett i forhold til ordinære lysstoffrør. LED-lyskilder har betydelig lengre levetid, noe som vil redusere kostnadene for brukerne.

Byrådet foreslår å bevilge midler til formålet den neste 10-årsperioden, med kr. 15 mill. per år til og med 2029, og kr. 20 mill. per år videre frem til 2034. Midlene kan benyttes på ulike tjenesteområder, og budsjettposten er derfor også fordelt.

### **Sykehjem - Rehabilitering og nybygg**

Investeringen er en sekkepost med midler til senere gjennomføring av både nybyggs- og rehabiliteringsprosjekter. I tidlig fase vil investeringsprosjektene vises som egne linjer i investeringsprogrammet, med tilstrekkelige midler til gjennomføring av tidlig fase (utredning, regulering, forprosjekt mv.). Midler til gjennomføring (byggefase) tilføres så prosjektet når det er tilstrekkelig avklart. Prosjekter som inngår her er Fageråshjemmet og Haugatun, samt to nye sykehjem der lokalisering ikke er avklart. Det er foretatt periodisering etter oppdaterte framdriftsplaner. Siden forrige vedtatte HØP så er det gjort noen endringer knyttet til prisjustering og et generelt nedtrekk på alle syehjem. I tillegg foreslår byrådet at midlene avsatt til Mindemyren Omsorg+ og dagaktivitetssenter tas ut.

*Rettelse 7.11.2024: Midler til gjennomføring av Frieda Fasmer sykehjem (totalt 694,5 mill.) er blitt flyttet fra "Sykehjem - rehabilitering og nybygg" til "Frieda Fasmer, nytt sykehjem", og er nå slått sammen med det som tidligere var avsatt til prosjektutvikling. Man har nå kommet så langt i detaljbudsjetteringen at det ønskelig å samle hele beløpet, og ved en feil så ble ikke det gjort innen fremleggelse av innstilling 1. Dette er bare en teknisk flytting, og har ingen budsjettmessige konsekvenser.*

### **Tiltak for økt matglede i eldreomsorgen»**

For byrådet er det viktig at eldre skal få oppleve god og næringsrik mat i hyggelige måltidsfellesskap og ønsker en satsing på flere lokale produksjonskjøkken. Flere sykehjem ligger også i lokalmiljø der en har muligheter for å åpne opp kantinen/sykehjemsrestauranten for andre innbyggere. Slik kan også hjemmeboende eldre få i seg god mat i selskap med andre

Byrådet tar sikre på å fremme en sak for bystyret om mat og måltidsglede i eldreomsorgen første halvår 2025, som bl.a. vil konkretisere mulige prosjekter i eksisterende og/eller nye sykehjem. Byrådet foreslår at det budsjetteres med en sekkepost for å kunne iverksettes ulike investeringstiltak som vil være nødvendige for å realisere målenen i planen.

## 03B-Tjenester til funksjonshemmede

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområde 03B omfatter noen av kommunens helse- og omsorgstjenester til personer med funksjonsnedsettelse. Det vises også til tjenesteområdene 03A Tjenester til eldre, 05A Forebyggende helsearbeid og 05B Behandling og rehabilitering.

De mest sentrale tjenestene innen tjenesteområde 03B Tjenester for funksjonshemmede er:

- Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er en alternativ måte å organisere praktisk bistand og opplæring på for personer med langvarig og stort behov for personlig assistanse. Målet med BPA- ordningen er å bidra til at personer med bistandsbehov får et aktivt og mest mulig uavhengig liv til tross for funksjonsnedsettelsen. Bergen kommune har brukervalg på BPA, og brukerne kan velge kommunal eller privat leverandør.
- Bokollektiv/-fellesskap for voksne personer med funksjonsnedsettelse som ikke kan bo i eget hjem med tjenester. Kommunen har tre bokollektiv med heldøgnsbemanning med til sammen 29 boenheter.
- Bergen kommune har avtale med Stiftelsen Dagsenter for fysisk funksjonshemmede i Bergen som gir tilbud til inntil 65 brukere/uke. Her legges det til rette for ulike aktiviteter tilpasset den enkelte bruker.
- Rådgivningskontor for hørselshemmede og døvblinde er et lavtersktilbud til personer med hørselshemming og døvblindhet som trenger informasjon, veiledning og bistand.
- Personer som på grunn av funksjonsnedsettelse trenger følge kan få ledsagerbevis. Dette gir ledsageren kostnadsfri adgang til offentlige kultur - og fritidsarrangement og offentlige transportmiddel. Ordningen er et virkemiddel for å bidra til økt deltakelse og livskvalitet for personer med funksjonsnedsettelse.

## Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>229 279</b>	<b>229 279</b>	<b>229 279</b>	<b>229 279</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>12 590</b>	<b>12 590</b>	<b>12 590</b>	<b>12 590</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>-3 038</b>	<b>-3 038</b>	<b>-3 038</b>	<b>-3 038</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>9 552</b>	<b>9 552</b>	<b>9 552</b>	<b>9 552</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>238 831</b>	<b>238 831</b>	<b>238 831</b>	<b>238 831</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
BPA - vekst i nye brukere og timer	11 703	11 703	11 703	11 703
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>11 703</b>	<b>11 703</b>	<b>11 703</b>	<b>11 703</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Kutt</b>				
<b>Sum Kutt</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	3 949	3 949	3 949	3 949
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>3 949</b>	<b>3 949</b>	<b>3 949</b>	<b>3 949</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>15 652</b>	<b>15 652</b>	<b>15 652</b>	<b>15 652</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>254 483</b>	<b>254 483</b>	<b>254 483</b>	<b>254 483</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Dagsenter funksjonshemmede	3 611	3 329	3 329	3 465	3 465	3 465	3 465
Andre velferdstiltak funksjonshemmede	3 553	5 080	5 080	5 294	5 294	5 294	5 294
Sykehjem døgnopphold funksjonshemmede	36 791	35 212	35 809	37 145	37 145	37 145	37 145
Heldøgnsbemannede omsorgsboliger - funksjonshemmede	0	29 395	22 788	32 018	32 018	32 018	32 018
Personlig assistent (BPA)	0	156 636	161 945	176 940	176 940	176 940	176 940
Hjemmesykepleie funksjonshemmede	0	1 700	-0	1 754	1 754	1 754	1 754
Byggdrift bofellesskap for funksjonshemmede	-1 959	-2 074	-1 940	-2 134	-2 134	-2 134	-2 134
<b>Sum</b>	<b>218 312</b>	<b>229 279</b>	<b>227 011</b>	<b>254 483</b>	<b>254 483</b>	<b>254 483</b>	<b>254 483</b>

## Status og utvikling på tjenesteområdet

Bergen kommune står i en krevende økonomisk situasjon. Dette medfører at det må foretas tydelige prioriteringer. Byrådet foreslår en rekke tiltak for å sikre en bærekraftig økonomisk utvikling. Blant annet vil byrådet iverksette et arbeid for å vurdere kriterier for tildeling av tjenester og utmåling. Se nærmere beskrivelse i kapitlet *Effektivisering, innsparinger og omstilling*.

Personer med funksjonsnedsettelse har ulike behov både med tanke på helsemessige utfordringer, funksjonsnivå og livsfase. Brukermedvirkning og tverrfaglighet har betydning for at brukerne får individuelt tilpassede tjenester og støtte til å mobilisere egne ressurser.

Undersøkelser viser at personer med ulikheter i helse, utdanning, sosiale nettverk og deltakelse i sivilsamfunn mv. kan føre til levekårsforskjeller for personer med nedsatt funksjonsevne ([Levekårsstatus for personer med nedsatt funksjonsevne](#)). I den nasjonale handlingsplanen [Et samfunn for alle – Likestilling, demokrati og menneskerettigheter](#) er det prioritert fire innsatsområder: Utdanning, arbeid, helse og omsorg, samt kultur og fritid som skal bidra til likestilling. Bergen kommune jobber for å i størst mulig grad gi helse- og omsorgstjenester som er i tråd med [FN-konvensjonen om personer med funksjonsnedsettelser sine rettigheter \(CRPD\)](#).

Kommunen vil legge til rette for at innbyggerne, uavhengig av alder og funksjonsevne, kan bo hjemme så lenge de ønsker og kunne delta sosialt og i samfunnet. Stadig flere overlever alvorlig sykdom og skade, og mange må leve med kroniske helseutfordringer og funksjonsnedsettelse. Ved å sette inn tidlig og samordnet innsats og rehabilitering, før kompenserende tjenester, vil flere kunne oppnå best mulig funksjonsevne, selvstendighet og livskvalitet etter sykdom eller skade. Det vises til tjenesteområde 05B Behandling og rehabilitering.

### **Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)**

Kommunen har siden 2019 hatt en markant økning i antall brukere med BPA. Kommunen har, i likhet med mange andre kommuner, en sterk kostnadsvekst knyttet til BPA-ordningen. Kostnadsøkningen, og et regelverk som oppleves uklart og som gir ulik tildelingspraksis og klagesaksbehandling, oppleves av mange kommuner som problematisk ([Suksess eller katastrofe. Utviklingstrekk etter rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse, BPA](#). NORCE Samfunnsforskning 2020).

Bergen kommune mener i tråd med flertallet i NOU-en «Selvstyrt er velstyrt» at BPA ikke bør være en kommunal tjeneste, men inntas som en rettighet i Folketrygdloven.

### **Boliger for personer med funksjonsnedsettelse**

I forbindelse med avvikling av Midtbygda sjukeheim er de 16 plassene ved bokollektivet midlertidig flyttet til Åsaheimen. Det skal bygges et nytt selvstendig bokollektiv til erstatning for dette som vil bli etablert som et selvstendig bokollektiv utenfor sykehjemmet i et ordinært bomiljø. Det har vært en utfordring å finne egnede tomter hvor dette prosjektet kan realiseres. Det nye bokollektivet vil gjøre at beboerne får et kvalitetsmessig bedre botilbud.

### **Tiltak for å ivareta pårørende og sikre medvirkning**

Pårørende er en viktig ressurs og gir mye privat omsorg. Bergen kommune ønsker å videreutvikle og styrke samarbeidet med pårørende på individ-, tjeneste og systemnivå. Møtet mellom bruker, pårørende og helse- og omsorgstjenesten skal være preget av god informasjon, medvirkning og forutsigbar dialog. Bergen kommune anerkjenner og skal bruke pårørende sin kunnskap og innsikt i planlegging, utvikling og drift av dagens og fremtidens tjenester. Avlastning, veiledning, pårørendestøtte og målrettet bruk av omsorgsstønad skal sikre at pårørende ivaretas.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall boliger/plasser for funksjonshemmede med heldøgns omsorg	29	29	29	29	29	29	29	
Gjennomsnittlig antall timer brukerstyrt personlig assistanse (BPA) pr. mottaker pr. uke	63	64	63	63	63	63	63	Inkluderer mottakere innenfor tjenesteområde 03A.
Mottakere av brukerstyrt personlig assistanse (BPA)	115	137	200	210	210	210	210	Inkluderer mottakere innenfor tjenesteområde 03A.
Antall timer brukerstyrt personlig assistanse (BPA) totalt pr. uke	7 270	8 840	12 600	13 230	13 230	13 230	13 230	Inkluderer mottakere innenfor tjenesteområde 03A.

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum 2025- 34	
	Ferdig år	Saksref. Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Bofellesskap for personer med funksjonsnedsettelse	2026	115,0	19,9	-0,0	19,9	2,8	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,4
Tjenester til funksjonshemmede - rehabilitering og nybygg	Løpende					0,0	0,0	4,6	34,4	67,0	27,4	17,3	0,0	0,0	0,0	150,7
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>		<b>115,0</b>	<b>19,9</b>	<b>0,0</b>	<b>19,9</b>	<b>2,8</b>	<b>1,6</b>	<b>4,6</b>	<b>34,4</b>	<b>67,0</b>	<b>27,4</b>	<b>17,3</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>155,1</b>

**Bofellesskap for personer med funksjonsnedsettelse**

Det skal etableres et bofellesskap i Rollandslia med 16 boenheter samt tilhørende personalbase tiltenkt unge funksjonshemmede. Prosjektet er i planleggingsfasen og det jobbes med avklaringer i forhold til vei- og grunnforhold. Byggestart er forventet i 2028. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert. Det foreslås en periodisering av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Det ventes ingen endring i totalbudsjett eller estimert tidspunkt for ferdigstilling. Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre.

**Tjenester til funksjonshemmede - rehabilitering og nybygg**

Investeringen er en sekkepost med midler til senere gjennomføring av både nybyggs- og rehabiliteringsprosjekter. I tidlig fase vil investeringsprosjektene vises som egne linjer i investeringsprogrammet, med tilstrekkelige midler til gjennomføring av tidlig fase (utredning, regulering, forprosjekt mv.). Midler til gjennomføring (byggefase) tilføres så prosjektet når det er tilstrekkelig avklart. Det er foretatt periodisering etter oppdaterte framdriftsplaner. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektene er prisjustert.



## 03C-Tjenester til utviklingshemmede

### Om tjenesteområdet

Kommunens samfunnsoppdrag på dette området inkluderer ulike helse- og omsorgstjenester, kommunale serviceytelser og tjenestekoordinerer for personer med utviklingshemming. Tjenester gis ofte gjennom hele livet. Kommunen gir tjenester i avlastningsbolig, i foreldrehjem, privat eiet eller leiet bolig, kommunale og privat-ideelle bofelleskap, og private bogrupper med kommunal tjenestebase. Kommunen tilbyr også besøkshjem, dagsenter, og fritidsaktiviteter.

Helse- og omsorgstjenester inkluderer praktisk- og personlig bistand, nødvendig helsehjelp, støttekontakt og avlastningstjenester for foreldre/foresatte hvis personen bor i foreldrehjem. Kommunale serviceytelser inkluderer velferdsteknologi, aktivitetstilbud på dagtid, kommunal omsorgsbolig, ledsagerbevis og arbeidskjøring til varig tilrettelagt arbeid (VTA). Tjenestekoordinerer gjennomføres blant annet gjennom deltakelse i ansvarsgruppe og utarbeidelse og bruk av individuell plan. Målgruppens behov for tjenester er sammensatt og må tilpasses gjennom livsløpet.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>1 952 395</b>	<b>1 952 395</b>	<b>1 952 395</b>	<b>1 952 395</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	101 243	101 243	101 243	101 243
Sum Tekniske justeringer	948	948	948	948
Sum Utgående engangstiltak	-800	-800	-800	-800
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>101 391</b>	<b>101 391</b>	<b>101 391</b>	<b>101 391</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>2 053 786</b>	<b>2 053 786</b>	<b>2 053 786</b>	<b>2 053 786</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
BPA - vekst i nye brukere og timer	7 117	7 117	7 117	7 117
Støttekontakter - Midler til fast ansettelse - omdisponeres	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>2 117</b>	<b>2 117</b>	<b>2 117</b>	<b>2 117</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Boligløftet Bergen - Haugland skole 1	0	6 610	21 446	21 446
Boligløftet Bergen - Haugland skole 2	0	6 610	21 446	21 446
Boligløftet Bergen - Midtunvegen	0	0	19 518	23 297
Boligløftet Bergen - Nedre Totland/Riple Skole	0	9 622	21 446	21 446
Boligløftet Bergen - Teigane	0	0	0	17 909
EBF - FDV-kostnader - nye boliger	0	1 416	1 416	1 416
EBF - Husleieinntekter - nye boliger	0	-2 043	-2 043	-2 043
Etablere trådløst nett på alle tjenestesteder i Etat for tjenester til utviklingshemmede	1 300	1 800	1 800	1 800
Nye boliger i eksisterende omsorgsboliganlegg	0	0	6 097	16 530
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>1 299</b>	<b>24 015</b>	<b>91 126</b>	<b>123 247</b>
<b>Effektivisering</b>				
Effektivisering i tjenestene (forenkle, fornye og forbedre)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-2 000</b>	<b>-2 000</b>	<b>-2 000</b>	<b>-2 000</b>
<b>Kutt</b>				

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Endret utforming av støttekontaktilbud for personer med utviklingshemming	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-2 700	-2 700	-2 700	-2 700
<b>Sum Kutt</b>	<b>-5 700</b>	<b>-5 700</b>	<b>-5 700</b>	<b>-5 700</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	-19 533	-19 533	-19 533	-19 533
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-19 533</b>	<b>-19 533</b>	<b>-19 533</b>	<b>-19 533</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjet</b>	<b>-23 817</b>	<b>-1 101</b>	<b>66 010</b>	<b>98 131</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>2 029 969</b>	<b>2 052 685</b>	<b>2 119 796</b>	<b>2 151 917</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Dagsenter utviklingshemmede	253 533	247 877	249 841	258 761	258 761	258 761	258 761
Andre velferdstiltak utviklingshemmede	23 150	33 564	29 390	23 413	23 413	23 413	23 413
Tiltak i avlastningsbolig	210 893	206 374	209 443	240 949	240 949	240 949	240 949
Tiltak i barnebolig	27 032	24 455	24 693	25 807	25 807	25 807	25 807
Praktisk bistand utviklingshemmede	0	1 369 174	1 394 550	1 395 412	1 418 755	1 485 866	1 517 987
Personlig assistent utviklingshemmede	0	56 159	63 451	66 464	66 464	66 464	66 464
Hjemmetjenester - ambulante- utviklingshemmede	0	40 064	41 223	42 373	42 373	42 373	42 373
Avlastning utenfor institusjon - utviklingshemmede	0	12 371	12 618	12 995	12 995	12 995	12 995
Byggdrift avlastningsboliger	1 334	583	583	584	584	584	584
Byggdrift barnebolig	39	39	39	39	39	39	39
Byggdrift bofellesskap for utviklingshemmede	-10 771	-38 266	-28 781	-36 828	-37 455	-37 455	-37 455
<b>Sum</b>	<b>1 989 430</b>	<b>1 952 395</b>	<b>1 997 050</b>	<b>2 029 969</b>	<b>2 052 685</b>	<b>2 119 796</b>	<b>2 151 917</b>

### Status og utvikling på tjenesteområdet

#### Økt behov for tjenester

Behovet for tjenester til personer med utviklingshemming øker. Individbasert pleie- og omsorgsstatistikk (IPLOS) viser at vurderinger av brukernes funksjonsnivå tilsier økning i behov for bistand. Samtidig øker antall personer med utviklingshemming hvor kommunen mottar tilskudd fra staten til ressurskrevende tjenester. Det er flere personer enn tidligere som har vedtak om bruk av tvang etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Vedtak om Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) for personer med utviklingshemming øker også.

Gjennom satsingen Boligløftet er nå 76 av 130 planlagte nye tilrettelagte leiligheter tatt i bruk. Ventelister og ventetid på både bolig og avlastningstjenester reduseres fortløpende som følge av satsingen. Dette bidrar til at flere personer med utviklingshemming får riktig tjeneste, i rett omfang og til riktig tid.

### Behov for mer sammensatte tjenester

Etat for tjenester til utviklingshemmede melder om utfordringer med personer som har flere diagnoser. Dette gjelder spesielt personer som har psykiske lidelser, rusutfordringer i tillegg til lett utviklingshemming - og som har atferdsproblemer. Det er krevende for kommunen å gi forsvarlige tjenester til personer med slike omfattende og sammensatte behov. Nedbygging av sengeplasser i spesialisthelsetjenesten medfører også økt press på kommunale tjenester til denne brukergruppen. Som del av det å kvalitetssikre tjenestene til denne målgruppen, satser tjenesten på kompetanseheving og gir ansatte kurs i Møte med aggresjonsproblematikk (MAP). Ansatte får også tilbud om andre relevante kurs og utdanninger. På lenger sikt er det et mål å etablere botilbud som er bedre tilrettelagt for brukere med denne typen utfordringer.

### Mangel på kvalifisert arbeidskraft

Det er stor mangel på kvalifisert arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene. I tjenestene til personer med utviklingshemming er det per september 2024 hele 275 ledige stillinger fordelt på 159 årsverk. Det er størst mangel på helgeassistenter (117 stillinger), vernepleiere (45 stillinger) og helsefagarbeidere (34 stillinger). Ledige stillinger fører til økt bruk av interne vikarer, kjøp av eksterne vikartjenester, og overtid. Sykefravær øker også behov for vikarer og bruk av overtid. Sykefraværet var på 12,5 prosent i andre kvartal i 2024. Dette er 0,8 prosent høyere enn samme periode året før. Tjenestene jobber aktivt med bemanningsutfordringene og har en positiv utvikling i både andel ansatte i heltidsstilling, gjennomsnittlig stillingsprosent og bruk av langvakter.

### Tilpasning til en krevende økonomisk situasjon

Bergen kommune står i en økonomisk situasjon som krever tøffe prioriteringer i kommunens helse- og omsorgstjenestetilbud. Byrådet foreslår flere grep for å sikre tilpasning til en økonomisk bærekraftig utvikling. Det foreslås å redusere administrative funksjoner på alle områder. Byrådet foreslår også å iverksette et arbeide for å vurdere kriterier for tildeling av tjenester og utmåling. Dette er nærmere beskrevet i kapitlet *Effektivisering, innsparinger og omstilling*.

### Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Heltidskultur - øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse (Etat for tjenester til utviklingshemmede)	Gjennomsnittlig stillingsprosent i Etat for tjenester til utviklingshemmede (faste stillinger, eks.	69,3 %	69,4 %	69,4 %	69,6 %

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
		studentstillinger, avlastere og oppdragstakere)				
Trygg by i alle livsfaser	Boligløftet Bergen	Antall personer ved vedtak om boligbehov som står på venteliste, som ikke har eksisterende botilbud	73	90	70	42
		Antall personer ved vedtak om boligbehov som står på venteliste, som ønsker å bytte botilbud	17	20	20	20
	Brukere skal ha færre ansatte å forholde seg til	Antall ansatte som jobber langvakter dagtid på 10 timer eller mer	1 351	1 385	1 415	1 505

## Boligløftet Bergen

Boligløftet Bergen er en historisk satsing på boliger til personer med utviklingshemming. Med prosjektet Boligløftet søker Bergen kommune å avvikle boligkøen slik at de personer med utviklingshemming, som har behov for det, får en egen bolig. Boligløftet realiseres gjennom større variasjon i boligtilbudet, og flere boliger etableres i ordinære bomiljø.

## Virkemiddel for å nå mål

### Boligløftet

Boligløftets mål om totalt 130 tilrettelagte leiligheter for målgruppen må fullføres. Det er viktig å sikre et utvalg av ulike boligtilbud som er tilpasset målgruppens behov. Nye botilbud realiseres både gjennom bygging av nye boliger og bruk av eksisterende kommunal boligmasse der dette er mulig. Det må avsettes tilstrekkelig med drifts- og investeringsmidler for å få dette til.

### Brukere skal ha færre ansatte å forholde seg til

Tjenestene bruker alternative arbeidstidsordninger der det hensiktsmessig. Bruk av langvakter på 10 timer eller mer er en viktig del av arbeidet. Dette brukes aktivt på både nye og eksisterende tjenestesteder. Langvakter bidrar til kontinuitet, god kvalitet i tjenestene og at brukerne får færre ansatte å forholde seg til.

### Heltidskultur

Tjenestene jobber aktivt med å rekruttere og beholde helsepersonell. Det viktigste tiltaket er å lyse ut faste heltidsstillinger.

## Boligløftet Bergen

Boligløftet Bergen er en historisk satsing på boliger til personer med utviklingshemming. Med prosjektet Boligløftet søker Bergen kommune å avvikle boligkøen slik at de personer med utviklingshemming, som har behov for det, får en egen bolig. Boligløftet realiseres gjennom større variasjon i boligtilbudet, og flere boliger etableres i ordinære bomiljø.

## Aktivitetsnøkkeltall

### Institusjoner og boliger med heldøgns omsorg

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall avlastningsdøgn tildelt totalt i avlastningsbolig	20 753	19 600	22 500	22 500	22 500	22 500	22 500	
Antall avlastningsplasser (antall enerom) (kommunale, privat-ideelle og privat-kommersielle)	63	58	58	58	58	58	58	
Antall beboere i bofellesskap (kommunale og privat-ideelle)	540	553	573	573	600	608	608	
Antall beboere i private bogrupper med kommunal tjenestebase	116	116	116	116	116	116	116	
Antall bofellesskap med kommunal tildelingsrett (kommunale og privat-ideelle bofellesskap)	86	88	90	90	91	91	91	
Antall kommunale tjenestebaser tilknyttet private bogrupper	14	14	14	14	14	14	14	
Antall personer med dagsenterplass (kommunale og privat-ideelle)	421	429	432	435	435	435	435	
Antall personer med utviklingshemming som har støttekontakt	548	538	545	545	545	545	545	
Antall personer som venter på oppstart eller økning av avlastning i avlastningsbolig	58	60	60	55	50	45	40	
Gjennomsnittlig ventetid for personer som er godkjent for oppstart eller økning i avlastning og som venter på avlastning (dager)	396	277	250	200	150	100	100	
Gjennomsnittlig ventetid på bolig (dager)	1 091	763	400	400	200	200	200	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall personer som mottar én eller flere tjenester fra ETTU	1 396	1 405	1 435	1 466	1 498	1 530	1 563	
Gjennomsnittlig funksjonsvurdering (IPLOS-skår) for tjenestemottakere tilknyttet ETTU	3,82	3,86	3,87	3,88	3,89	3,89	3,90	

**Investeringsbudsjett**

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan										Sum 2025-2034	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj. utg.	Ørem. fin.	Netto prosj. utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming	2024		IA	2,2	-0,0	2,2	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4
Biler til transport av utviklingshemmede	Løpende						2,8	0,0	5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,4
Boligplan - Tjenester til utviklingshemmede - Oppgradering tjenestebaser	Løpende						11,6	10,0	10,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	36,6
Breisteinvegen 190 - tjenestebase bofellesskap	2025	<a href="#">BR 1226/23</a>	19,8	20,4	0,0	20,4	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1
Etablere trådløst nett på alle tjenestesteder i Etat for tjenester til utviklingshemmede	2026	0	IA	4,0	0,0	4,0	1,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5
Etablering av personalbase i et eksisterende omsorgsbolig anlegg (TTU-boliger)	2026	0	IA	30,0	0,0	30,0	5,0	20,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	30,0
Haugland bofellesskap	2026	<a href="#">BY 36/24</a>	219,1	219,1	-23,0	196,1	89,0	59,7	18,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	167,4
Leirviksåsen 11,13 og 15	2026		IA	30,0	0,0	30,0	29,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,5
Midtunvegen bofellesskap	2027	<a href="#">BY 56/24</a>	133,5	133,7	-13,8	91,7	38,9	45,0	15,7	8,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	108,2
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5
Nedre Totland bofellesskap	2026	<a href="#">BY 133/24</a>	208,9	104,5	-11,5	92,9	59,7	18,0	6,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	84,5
Teigane bofellesskap	2028	<a href="#">BY 317/23</a>	83,1	83,1	-12,3	70,8	20,0	22,8	17,5	5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	66,0
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>664,4</b>	<b>627,0</b>	<b>-60,6</b>	<b>538,1</b>	<b>267,0</b>	<b>176,6</b>	<b>79,4</b>	<b>19,3</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>542,2</b>

### **"Boligløftet Bergen" - nye boliger**

Målet for prosjektet *Boligløftet* var å fremskaffe 130 boliger til utviklingshemmede. Midlene i budsjettposten skulle anvendes til å planlegge, regulere, prosjektere og bygge/kjøre nye bofellesskap til utviklingshemmede. Budsjettmidlene ble overført til konkrete investeringer når prosjektet var ferdig bearbeidet og godkjent for gjennomføring. Alle planlagte prosjekter er under gjennomføring, og dermed skilt ut fra sekkeposten.

### **Barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming**

Dette gjelder ombygging av eksisterende lokaler til barne og avlastningsboliger i Leirvikåsen.

### **Biler til transport av utviklingshemmede**

Budsjettposten gjelder kjøp av minibusser til transport mellom hjem og dagsenter for personer i målgruppen.

### **Boligplan - Tjenester til utviklingshemmede - Oppgradering tjenestebaser**

Midlene er planlagt brukt til oppgraderinger av tjenestebaser i eksisterende kommunale bofellesskap, som ikke holder tilfredsstillende standard.

### **Breisteinvegen 190 - tjenestebase bofellesskap**

Ved Breistein bofellesskap bygges det en ny tjenestebase som et tilbygg i tilknytning til eksisterende bofellesskap. Tilbygget skal sikre bedre arbeidsforhold for de ansatte, samt tilføre en ekstra boenhet da en av leilighetene har vært benyttet som tjenestebase. Byggearbeidene startet opp i januar 2024 og forventes ferdigstilt i første kvartal 2025. Det er behov for å øke rammen som følge av økte kostnader tilknyttet prisvekst og økte byggelånsrenter. Det foreslås derfor at prosjektet tilføres midler for å dekke resterende antatt behov. I tillegg er det foreslått en forskyvning av midler tilpasset framdriftsplan fra entreprenør.

### **Etablere trådløst nett på alle tjenestesteder i Etat for tjenester til utviklingshemmede**

Bergen skal ha fremtidsrettede løsninger i kommunal tjenesteyting. I dag er det mange tjenestesteder innen tjenester til utviklingshemmede som ikke har grunnleggende digital infrastruktur som trådløst nett. Dette er til hinder for effektiv og fremtidsrettet drift. Manglende tilgang til trådløst nett hindrer videre vedtatt budsjettmål om å ta i bruk velferdsteknologi. Etablering av trådløst nett i samlokaliserte boliger, dagsentre og avlastningstjenester er vedtatt i planen "Et helt liv med mening vekst og utvikling" (tiltak 80). Trådløs nettilgang vil bidra til mer effektiv tidsbruk og bedre kvalitet på dokumentasjon, da ansette ikke lenger vil være avhengig av stasjonær PC for å oppdatere journalsystemet, delta i digitale kurs/møter og lignende. Arbeidet startet i 2024 og vil etter planen avsluttes i 2026.

### **Etablering av personalbase i et eksisterende omsorgsbolig anlegg (TTU-boliger)**

Det etableres personalbase i eksisterende omsorgsboliganlegg. Personalbasen og de tilhørende boligene skal benyttes til boliger for utviklingshemmede og inngår i "Boligløftet Bergen".

### **Haugland bofellesskap**

Det er planlagt et nytt bofellesskap i Ytre Arna for personer med utviklingshemming. Gamle Haugland skole skal rehabiliteres kombinert med nybygg på tomten, og det skal bygges 12 leiligheter fordelt på to bofellesskap med personalbaser. På eiendommen ligger det også en gymsal som var del av skolebebyggelsen, denne skal bevares både for beboere i bofellesskapet og for nærmiljøet. Ombygging av gymsalen er skilt ut i en egen budsjettpost. Forventet byggestart er i løpet av høsten 2024, som er tidligere enn opprinnelig antatt. Det foreslås derfor periodisering av midler med



bakgrunn i oppdatert framdriftsplan fra entreprenør. Dette medfører foreløpig ikke endring i tidspunkt for ferdigstilling. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstilling vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Leirviksåsen 11,13 og 15**

Leirviksåsen 11,13 og 15 har vært benyttet til utleieboliger frem til vinteren 2024. Byggene skal nå bygges om og tas i bruk som personalbaser og avlastningsboliger for brukere med psykisk utviklingshemming. Prosjektet er i prosjekteringsfase og det forventes tidligst byggestart 2. kvartal 2025, avhengig av behandlingstid for byggesaken. Ferdigstilling er satt til 2. kvartal 2026. Byggene inngår i etableringen av Leirviksåsen 7-17 avlastning.

I 2. tertial 2024 ble det foreslått å forskyve 9,5 mill. kr til 2025 med utgangspunkt i oppdatert årsprognosen.

### **Midtunvegen bofellesskap**

Det skal etableres et nytt bofellesskap på en tomt ved Fana Herredshus i Midtunvegen. Anlegget skal omfatte åtte boenheter for utviklingshemmede med tilhørende fellesarealer og personalbase. Prosjektet inngår som en del av Boligløftet Bergen, et boligpolitisk tiltak som har som formål å utvikle kø for bolig til personer med utviklingshemninger. Prosjektet planlegger byggestart i løpet av 2025. Det foreslås en periodisering av midler på bakgrunn av oppdatert framdriftsplan. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstilling vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Mindre bygginvesteringer - sekkepost**

Midlene benyttes til å gjennomføre rehabiliteringsprosjekter og andre oppgraderinger i kommunens bygningsmasse og uteområder, og kan bli brukt på alle tjenesteområder i kommunen.

Midlene benyttes også til å bytte ut, eller oppgradere, tekniske anlegg med utgått levetid. Eksempler på dette er brannvarslingsanlegg, elektriske anlegg, pasientvarslingsanlegg, ventilasjonsanlegg, SD-anlegg, heiser og investeringer knyttet opp mot digitalisering. Det utarbeides årlige vedlikeholdsplaner og prioriteringer basert på teknisk tilstandskartlegging og kommunens fremtidige arealbehov.

Byrådet foreslår at budsjettpostene for oppgradering av uteareal for skole, barnehage, sykehjem, og dagsentre, innlemmes i sekkeposten fra 2025. Totalt utgjør dette 10,5 mill. kr. Som ledd i arbeidet med å redusere investeringsvolumet ned mot et bærekraftig nivå, foreslås det et generelt nedtrekk av rammen på 8,9 mill. kr. Rammen for 2025 inneholder også midler flyttet fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 140 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 114,95 mill. kr for årene 2026-2028. Dette inkluderer en prisjustering på totalt 3,35 mill. kr.

### **Nedre Totland bofellesskap**

Det skal bygges et nytt bofellesskap for utviklingshemmede på Nedre Totland. Det gamle skolebygget på Riple skal være personalbase for ansatte, mens seks leiligheter i bofellesskapet etableres i et nybygg. Prosjektet inngår som en del av Boligløftet Bergen, et boligpolitisk tiltak som har som formål å utvikle kø for bolig til personer med utviklingshemninger. Prosjektet planlegger byggestart i løpet av høsten 2024. Det foreslås en periodisering av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstilling vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Teigane bofellesskap**

Det er planlagt et nytt bofellesskap for utviklingshemmede på en tomt i Indre Arna. Det skal etableres seks boenheter og en personalbase. Prosjektet inngår som en del av Boligløftet Bergen, et boligpolitisk tiltak som har som formål å avvikle kø for bolig til personer med utviklingshemminger. Konkurransen for totalentreprise ble gjennomført våren 2024. Anskaffelsesprosessen ble imidlertid utsatt da mottatte tilbud viste en totalkostnad over prosjektets budsjett. Det foreslås derfor en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan, noe som medfører at antatt tidspunkt for ferdigstilling forskyves.

## 03D-Psykisk helse

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet for psykisk helse omfatter både barn, unge og voksne.

**Psykisk helsetjenester for barn og unge** omfatter tilbud om lavterskel psykisk helsehjelp, utredning og behandling, henvisning, oppfølging, koordinering og samarbeid med interne og eksterne tjenester, samt helse- og omsorgstjenester for barn med psykiske lidelser. Tjenestene har vært organisert fra Barne- og familiehjelpen i fire byområder, samt fra byomfattende Ung Arena og Utekontakten. Fra høsten 2024 blir alle psykiske helsetjenester for barn og unge samorganisert i en enhet. Denne omorganiseringen blir gjort for å sikre bedre samordning av tjenestene og styrke faglig og økonomisk styring.

Helse- og omsorgstjenester som krever vedtak inkluderer hjelpetiltak som støttekontakt, miljøterapi, avlastning, omsorgslønn og BPA-ordning (Brukerstyrt Personlig Assistent). Målet er at barn og unge og deres familier skal oppleve å få hjelp som nytter når de trenger det, og at hjelp og bistand skal være godt samordnet og koordinert av et styrket og tverrfaglig «lag rundt barnet».

**Psykisk helsetjenester for voksne** er organisert i fire geografiske byområder, samt en egen enhet for institusjonsbaserte botilbud. De fire byområdene omfatter oppfølgingstjeneste, aktivitetssenter og ulike tilrettelagte botilbud.

Psykisk helsetjenester for voksne omfatter lovpålagte tjenester som individuell oppfølging, tilrettelagte botilbud, institusjonsplasser, støttekontakter, brukerstyrt personlig assistent (BPA), avlastning og gruppetilbud, samt ikke-lovpålagte tjenester som Rask Psykisk Helsehjelp (RPH), aktivitetssenter, Bergen Recoverykole (BRC) og individuell jobbstøtte (IPS).

Bydelene har kriseteam som trer i funksjon ved alvorlige ulykker, selvmord, overdosedødsfall og annen brå død.

Hovedmålet for de psykiske helsetjenester til voksne er å legge til rette for at hver enkelt som benytter seg av tjenester skal finne mestring og mening i hverdagen. Dette fordrer stor grad av fleksibilitet og individuelt tilpassede tjenester. De kommunale psykiske helsetjenester skal fortsatt vektlegge god brukermedvirkning, og ha ansatte med brukererfaring i tjenestene.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>724 580</b>	<b>724 580</b>	<b>724 580</b>	<b>724 580</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	36 791	36 791	36 791	36 791
Sum Tekniske justeringer	4 760	4 760	5 540	5 540
Sum Utgående engangstiltak	-2 950	-2 950	-2 950	-2 950
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>38 601</b>	<b>38 601</b>	<b>39 381</b>	<b>39 381</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>763 181</b>	<b>763 181</b>	<b>763 961</b>	<b>763 961</b>
Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett				

# HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) - Psykisk helse barn og unge	1 628	1 628	1 628	1 628
Helse og omsorgstiltak til flere barn og unge med psykiske lidelser og store hjelpebehov	48 839	48 839	48 839	48 836
Husleie bosenter	211	211	211	211
Kjøp av tjenester fra private leverandører	2 474	2 474	2 474	2 474
Styrket bemanning i bofellesskap	1 750	1 750	1 750	1 750
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>54 902</b>	<b>54 902</b>	<b>54 902</b>	<b>54 899</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Avvikle kjøp av bo- og tjenestetilbud fra privat leverandør	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Ressurskrevende tjenester til brukere over 67 år	6 700	6 700	8 100	8 500
Sikkerhetstiltak ved bofellesskap og bosentre	1 800	1 800	1 800	1 800
Utskrivningsklare pasienter	10 000	0	0	0
Økning av hjemmetjenester til psykisk syke pasienter	3 600	3 600	3 600	3 600
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>20 000</b>	<b>10 000</b>	<b>11 400</b>	<b>11 800</b>
<b>Nye tiltak</b>				
FACT Ung	800	1 200	1 200	1 200
Omdisponering tilskuddslisten BBSM	459	459	459	459
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>1 259</b>	<b>1 659</b>	<b>1 659</b>	<b>1 659</b>
<b>Kutt</b>				
Avvikle aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen sentrum	-5 180	-5 180	-5 180	-5 180
Begrense utvidelse av Rask psykisk helsehjelp til personer mellom 16 og 23 år	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Reduksjon i årsverk aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen vest	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
<b>Sum Kutt</b>	<b>-9 930</b>	<b>-9 930</b>	<b>-9 930</b>	<b>-9 930</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	9 173	9 173	9 173	9 173
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>9 173</b>	<b>9 173</b>	<b>9 173</b>	<b>9 173</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>75 404</b>	<b>65 804</b>	<b>67 204</b>	<b>67 601</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>838 585</b>	<b>828 985</b>	<b>831 165</b>	<b>831 562</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap Budsjett Rev.budsjett			Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Åpne aktivitetstilbud psykisk helse	18 052	17 177	17 421	11 620	11 620	11 620	11 620
Andre velferdstiltak psykisk helse	61 923	63 717	64 848	63 661	63 661	63 661	63 661
Tiltak i avlastningsbolig for barn og unge	69 022	68 529	73 295	123 580	123 580	123 580	123 577
Boform heldøgns omsorg (institusjon KHL)	162 820	175 889	176 737	197 770	197 770	199 170	199 570
Utskrivningsklare pasienter innen psykisk helse og rus	20 213	10 409	10 409	20 857	10 857	10 857	10 857
Praktisk hjelp og bistand psykisk helse	0	194 669	235 652	210 378	210 378	210 378	210 378
Personlig assistent psykisk helse (BPA)	0	10 754	12 382	12 984	12 984	12 984	12 984
Hjemmesykepleie psykisk helse	0	176 444	183 851	185 363	185 363	185 363	185 363
Psykiske helsetjenester for barn og unge	0	26 357	46 375	28 485	28 885	28 886	28 886
Byggdrift boform heldøgns omsorg (inst KHL)	38	38	38	38	38	38	38
Byggdrift bofellesskap for mennesker med psykiske lidelser	-3 970	-19 403	-13 447	-20 152	-20 152	-19 372	-19 372
<b>Sum</b>	<b>712 339</b>	<b>724 580</b>	<b>807 562</b>	<b>834 585</b>	<b>824 985</b>	<b>827 165</b>	<b>827 562</b>

## Kostranalyse

KOSTRA er svært mangelfull når det gjelder data om psykisk helsearbeid og hjelp til milde og moderate psykiske og psykososiale plager og mer alvorlige psykiske lidelser, både for barn, unge og

voksne. Bergen har tatt initiativ gjennom ASSS-samarbeidet til at det utvikles bedre data og mer kunnskap om innsats for psykisk helse i tilknytning til barnevern-/oppvekstreformen.

I mangel av KOSTRA tall kartlegger Helsedirektoratet kommunal innsats for psykisk helsearbeid i en egen kartlegging (IS 24-8) hvert år. I henhold til Helsedirektoratets årlige kartlegging IS24/8 ligger Bergen på gjennomsnittet ressursbruk blant de største byene i Norge.

### Status og utvikling på tjenesteområdet

*Ny barnevernlov er vedtatt.*

### Psykisk helse barn og unge

#### Vedtakspliktige helse- og omsorgstjenester til barn og unge med psykiske lidelser.

Det har vært en kraftig økning av barn og unge med behov for oppfølging og tjenester fra kommunen knyttet til psykiske lidelser de siste årene. Som en konsekvens av dette var det en økning i utgifter til disse tjenestene på over 40 prosent fra 2022 til 2023. Økningen har fortsatt i 2024. Det forventes en fortsatt økning av antall barn i målgruppen og foreldre som har behov for og rett på vedtakspliktige helse- og omsorgstjenester kommende år. Det er også flere brukere med vedtak som venter på iverksetting av tjenester. For å møte det økende behovet har kommunen gjort kjøp av helse- og omsorgstiltak fra private leverandører. Alle kjøp er forankret med vedtak i helse- og omsorgstjenesteloven. Det er fortsatt et etterslep knyttet til barn med psykiske lidelser som ikke har fått vedtakspliktig hjelp.

#### Samordnete tjenester og koordineringsbistand.

Når både omfang av tjenestemottakere og kompleksitet i tjenestebehov øker, stiller det enda større krav til våre tjenester sin kapasitet, kompetanse og samarbeid. For at samtidige hjelpetilbud skal fungere godt, har kommunen besluttet å etablere en enhet for psykisk helse barn og unge og flytte alle ressurser som jobber med dette feltet på tvers av enhetene i etat for barn og familie. Det forventes at dette vil bidra til bedre ressursutnyttelse gjennom helhetlig styring og økt fleksibilitet.

Barn og unge med psykiske lidelser strever ofte på flere livsområder, og trenger tilpasset hjelp og oppfølging. Hjelpen/oppfølgingen kan også inkludere bistand hjemme, i barnehage og skole og i fritiden. Samarbeid er også pålagt gjennom mange lover og er en rettighet for brukere. Selv om mange får hjelp til koordinering, er det også mange familier der foreldre og pårørende selv må ta ansvar for å koordinere hjelp. Kommunen har styrket samarbeid i oppvekstfeltet gjennom tverretatlige samhandlingsstrukturer.

#### Lavterskel psykiske helsetjenester til barn og unge

De ulike lavterskeltjenestene i Barne- og familiehjelpen, Ung Arena, Utekontakten (som FACT-Ung team) opplever økt tilstrømming som utfordrer kapasiteten. Byrådet har besluttet å utvide Rask Psykisk helsehjelp (RPH) for unge mellom 16-23 år slik at det gjelder for alle bydelene i Bergen kommune.

Lavterskel individuell og gruppebasert behandling kan både hjelpe til bedre helse og trivsel og bidra til mer oversikt og forståelse for egne behov og muligheter. I tillegg kan målgruppen få informasjon og hjelp til å oppsøke andre hjelpetilbud, avlastning og andre helse- og omsorgstiltak. Målet er å gi hjelp som nytter når du trenger det. Lavterskeltilbudene kan dermed være til god hjelp også for barn og familier med større hjelpebehov, og bidra til å forebygge en forverret livssituasjon gjennom hjelp som nytter når du trenger det, og godt samarbeid og koordinering.

### **Psykisk helse voksne**

Det er et økende press på psykiske helsetjenester da flere har behov for sammensatte og helhetlige tjenester. Det er utfordrende å sikre god samhandling, koordinering og mer sammenhengende tjenester på tvers av relevante tjenesteområder.

Det er en økende andel innbyggere som er diagnostisert med alvorlig psykisk lidelse og samtidige tillegg utfordringer som for eksempel lettere utviklingshemming, autismspekterforstyrrelser, rusutfordringer og/eller forhøyet risiko for voldsutøvelse. Dette er personer som har behov for et høyere omsorgsnivå og andre rammer for tjenestene. Bergen kommune får refusjon for særlig ressurskrevende personer, og prognosen viser en økning i refusjon fra 62 millioner i 2021 til 94 millioner i 2024 (ca. 52 %).

Den økende andel innbyggere med alvorlig psykisk lidelse og samtidig tilleggsdiagnoser, gjenspeiles i ventelisten for tilrettelagte botilbud og institusjoner (bosenter) innen psykisk helse. I 2024 har det til enhver tid stått ca. 50 personer på venteliste for disse tilbudene. De siste to årene har det vært utfordrende å gjennomføre utflyttinger fra tilrettelagte botilbud og bosenter grunnet mangel på ordinære kommunale boliger og lav kapasitet på ambulante tjenester.

Det er en betydelig økning i antall innbyggere med vold- og aggresjonsproblematikk som har behov for høyt omsorgsnivå i døgnbemannet tilrettelagt botilbud og bosenter. Det er iverksatt et modulbasert opplæringsprogram – Mestring av aggresjonsproblematikk (MAP) – for forebygging og håndtering av aggresjons- og voldsproblematikk i alle de psykiske helsetjenestene.

Det er likevel utfordrende for kommunen å både levere et forsvarlig tjenestetilbud, sikre et trygt og forsvarlig arbeidsmiljø for ansatte, og ivareta samfunnsvernet. Kartlegginger av bofellesskap og bosentre har avdekket at de fleste tilbud har avvik på lovkrav i henhold til Arbeidsmiljøloven og Arbeidsplassforskriften, og at byggene har mangler for å være egnet til å bosette personer med forhøyet risiko for voldsutøvelse. Det er behov for å utbedre en god del av byggene slik at tjenestemottakerne får forsvarlige helse- og omsorgstjenester, og ansatte en arbeidsplass i tråd med gjeldende lover og forskrifter. Byrådet har derfor startet arbeidet med å lage en plan for gjennomføring av tiltak for å sikre at bygg som brukes til boliger og arbeidsplasser er godkjent etter gjeldende lover og forskrifter.

Mangel på tilrettelagte boliger for personer med forhøyet risiko for voldsutøvelse fører til at Bergen kommune ikke klarer å ta imot alle utskrivningsklare pasienter fra spesialisthelsetjenesten. Fra 2019 til og med 2023 har det vært en økning i kostnader knyttet til utskrivningsklare pasienter med 155 %. I samme periode har budsjettet økt med 27 %. Prognosene for 2024 og fremover tilsier at kostnadene fortsetter å øke. Byrådet vil jobbe for et godt samarbeidet med Helse Bergen om utskrivningsklare pasienter, og vil samtidig jobbe opp mot staten for å øke finansieringen av plasser for å møte det økende behovet.

For å sikre kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med alvorlige psykiske lidelser og samtidige rusutfordringer, og som har forhøyet risiko for voldsutøvelse, trenger kommunen bistand fra andre aktører gjennom institusjonsplasser med rammeavtale.

Ansatte i tjenestene har over lengre tid meldt om utfordringer knyttet til å sikre nødvendige tjenester til den økende andel innbyggere med samtidig rus- og psykiske helseutfordringer (ROP). Det er gjennomført et analysearbeid hvor man har kartlagt utfordringer og problemområder ved dagens tjenestetilbud. Høsten 2024 starter del 2 av brukerreisen ROP-prosjektet for å se på organisering av tjenester til personer med rus- og psykiske helseutfordringer (ROP) på tvers av flere etater.

En økende andel av kommunens innbyggere med alvorlige psykiske lidelser blir eldre, og mange har et økt behov for helse- og omsorgstjenester som følge av dette. Dette medfører økt behov for hjemmesykepleie og psykiatriske plasser på sykehjem. Forebyggende, lavterskel tilbud innen psykisk helsehjelp ved aktivitetssenter psykisk helse, ulike gruppetilbud, Bergen Recovery-skole, og Rask Psykisk Helsehjelp er tiltak for å sikre psykisk helsehjelp til innbyggere.

Med bakgrunn i den økonomiske situasjonen i kommunen, anbefaler Byrådet å reversere den planlagte utvidelsen av Rask psykisk helsehjelp. Byrådet anbefaler i stedet at Bystyret ber Byrådet om å om å utvide tilbudet til Rask psykisk helsehjelp til å omfatte personer mellom 16-23 år i alle byområder i Bergen kommune, innenfor gjeldende budsjett.

Byrådet foreslår å avvikle aktivitetssenter i Psykisk helse Bergen (PHB) Sentrum. Byrådet anbefaler at brukere som benytter dette tilbudet i dag henvises til andre aktivitetssenter i Bergen kommune og til tilbud fra frivillige- og ideelle organisasjoner. Som kompensierende tiltak anbefaler Byrådet å styrke frivillige organisasjoner gjennom tilskuddslisten, og vil særlig trekke frem at tilskuddet til Amalie Skrams hus økes med ca. kr. 0,75 mill. Dette er et tilbud som ligger i sentrum og som har et bredt tilbud til målgruppen. Byrådet har som et grunnlag for sine anbefalinger vurdert bemanningsnivået ved alle aktivitetssentrene, og anbefaler også å redusere den totale bemanning ved aktivitetssentrene og at reduksjonen gjennomføres ved å sikre en mer lik bemanning på tvers av de tre gjenværende sentrene.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Inkluderende by	Flere personer med psykisk lidelse skal ut i ordinært arbeid	Andel personer som går ut i ordinært arbeid med bistand fra IPS-jobbspesialist	0,0 %	60,0 %	60,0 %	60,0 %
	Tilrettelegge for at personer i bosenter skal kunne klare seg på lavere omsorgsnivå.	Antall beboere som flytter ut fra bosenter grunnet tilfriskning	1	3	3	3
	Tilrettelegge for at personer i tilrettelagt bolig skal kunne klare seg på lavere omsorgsnivå.	Antall beboere som flytter ut fra tilrettelagt botilbud grunnet tilfriskning	7	8	8	10
Levende bydeler						

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Flere personer med psykiske lidelser skal få tilgang på velferdsteknologi	Antall personer med aktivt vedtak på velferdsteknologi	0	130	130	130
	Kommunen sikrer full ressursutnyttelse av eksisterende kommunale tiltak	Andel vedtak etter helse- og somstjernetjenesteloven for barn med psykiske lidelser som utføres av kommunale tjenester	0,0 %	6,0 %	8,0 %	10,0 %
Trygg by i alle livsfaser	Barn mottar hjelp som nytter - når de trenger det	Andel vedtak etter helse- og omsorgsloven som er effektivt innen 3 mnd.	85,0 %	75,0 %	86,0 %	89,0 %
		Antall barn og unge 0-23 år som får psykisk helse lavterskeltilbud fra kommunens egne tjenester	2 683	3 000	3 100	3 300
	Barn og unge med sammensatte behov og deres familier får samordnete tjenester	Antall ansvarsgrupper og Individuell Plan (IP) som koordineres av ansatt i Barne- og familiehjelpen	195	200	210	240

### Virkemiddel for å nå mål

#### Barn og unge

[Strategi for oppvekst](#) inneholder kommunens mål og strategier for at oppveksttjenestene skal kunne legge bedre til rette for god og tidlig hjelp og helhetlig oppfølging av barn og unge med sammensatte hjelpebehov. “[Se meg, hør oss - Handlingsplan for tjenester til barn, unge og deres familier](#)” og “[Handlingsplan for barnevernet](#)” beskriver tiltak for å nå målene.

Byrådet har styrket budsjettet kraftig for å gi barn og unge med psykiske lidelser og deres familier god hjelp og støtte. Det er fortsatt en betydelig vekst i behovet for ulike tjenester til barn og unge med psykiske lidelser, noe som medfører budsjettøkning for dette tjenesteområdet. Byrådet vil følge opp arbeidet med å sikre en riktig dimensjonering av helse- og omsorgstjenester for barn og unge med psykiske lidelser for å forebygge mer inngripende tiltak og forverring av helsetilstanden. Høsten 2024 ble det besluttet at tjenestene som vurderer søknader, gjør vedtak og følger opp ulike hjelpetiltak for barn og unge med psykiske lidelser skal være samlokalisert i en byomfattende tjeneste. Dette skal bidra til en mindre fragmentert organisering og en mer helhetlig virksomhetsstyring av tjenestene til målgruppen. Dette er avgjørende både for å yte kvalitative gode og likeverdige tjenester og for å sikre en kostnadseffektiv drift fremover.

Byrådet forventer at tjenestene yter nødvendige, gode og samarbeidende helse- og velferdstjenester til barn og unge og deres familier, i tråd med mål i Strategi for oppvekst og nasjonale føringer. Det er mange ulike tjenester som bistår med Individuell Plan for ulike lidelser og sammensatte hjelpebehov. Sammen med flere barnekoordinatorer, vil tjenestenes innsats bidra til at flere barn og familiene får koordineringshjelp, som avlastar familier og pårørende i hverdagen. Det er viktig å ha gode digitale verktøy i dette koordineringsarbeidet som sikrer informasjonsflyt mellom tjenestene og med familiene. Det er gjennomført et grundig konseptarbeid for digitalisering av koordineringsarbeidet, og behovet er spilt inn til kommunens Digitaliseringsplan 2025-2028.



For å nå målene i både nasjonale føringer og Strategi for oppvekst, må kommunen også dreie innsatsen mot tidligere innsats. Psykisk helse lavterskeltilbudet i Barne- og familiehjelpen er en viktig ressurs for barn og familier, som bidrar med god hjelp som nytter når de trenger det og forebygger forverring av helsetilstand og at større belastninger i familiene utvikler seg.

I påvente av en ny prioriteringsveileder fra Helse- og omsorgsdepartementet er det gjennomført en oppgavegjennomgang som omfatter organisering, tilgang og ressursbruk for lavterskel psykisk helsetilbud til barn og familier. For å få god oversikt og sikre fortsatt høy kvalitet, trengs en systematisk gjennomgang av alle hjelpetilbudene i oppveksttjenestene. I tillegg må interne og eksterne samarbeidsparter inngå i et forpliktende samarbeid for å utvikle samordnete tjenester og hjelpetilbud i fellesskap.

Byrådet legger opp til at det utvikles et formalisert samarbeid mellom byrådsavdelingene og alle oppveksttjenestene. I dag ligger ulike innsatsteam og tiltaksavdelinger for felles målgrupper spredt på flere byrådsavdelinger. For å optimalisere barn og unges tilgang til ulike tjenester, bruk av kommunale ressurser og behovet for tverrfaglig kompetanse, bør disse ressursene vurderes med mål om å få bedre samordning og helhet.

### **Psykisk helse voksne**

For personer med omfattende tjenestebehov og behov for bistand fra flere instanser er det krevende å koordinere tjenestene.

#### **Antall beboere som flytter ut fra bostre og tilrettelagte botilbud grunnet tilfriskning**

Det er etablert et eget inntaksteam og nye rutiner for tildeling og evaluering av tjenestene for å sikre at tjenester gis på rett omsorgsnivå. Mestringsteamet, en psykisk helsetjeneste for voksne, bistår og gir oppfølging til personer som ønsker å flytte i egen bolig, gjennom kartlegging av funksjon og innsats mot personer som mulig kan motta tjenester på et lavere omsorgsnivå.

Proseduren for hvilke kriterier som legges til grunn for tildeling av bolig er oppdatert og gjort kjent for aktuelle medarbeidere. Det er økt kunnskap og enighet om tjenesteinnholdet. Medarbeidere får kompetanseheving i hvordan vold kan forhindres gjennom opplæringsprogrammet «Møte med voldsaggressjonsproblematikk» (MAP), og til å oppdage signaler på selvmordstanker og gi førstehjelp ved selvmordsfare gjennom kurset «Førstehjelp ved selvmordsfare» (VIVAT).

#### **Antall personer som går ut i ordinært arbeid med bistand fra IPS-jobbspesialist**

Primærkontakt i oppfølgingstjenestene skal, sammen med den som mottar tjenester, vurdere om det er aktuelt å gå ut i ordinært arbeid med bistand av IPS-jobbspesialist. Jobbspesialist fra IPS deltar på ukentlige møter med oppfølgingstjenestene.

#### **Antall personer med aktivt vedtak på velferdsteknologi**

Når Forvaltningsenhet psykisk helse (FVPH) mottar søknad om helse- og omsorgstjenester, skal det vurderes om tjenesten kan gis helt eller delvis med velferdsteknologi. Saksbehandlere skal få opplæring, veiledning og informasjon om velferdsteknologiske løsninger fra ansatte i Responssenteret - et kompetansesenter for bruk av velferdsteknologi.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall barn og unge i målgruppen med vedtak etter helse- og omsorgsloven	550	820	1 000	1 150	1 350	1 550	1 800	
Antall barn og unge med vedtak om støttekontakt (individuell og i gruppe)	245	342	260	290	340	390	450	
Antall innbyggere fra 24 år som har mottatt behandling hos Rask psykisk helsehjelp	0	0	450	550	550	550	550	Innbyggere som var fylt 25 år før behandlingen startet
Antall innbyggere i aldersgruppen 16-23 år som har mottatt behandling hos Rask psykisk helsehjelp	0	0	55	150	150	150	150	Antall innbyggere i aldersgruppen 16-24 år som har mottatt behandling hos Rask psykisk helsehjelp
Antall innbyggere over 16 år som har mottatt behandling hos Rask psykisk helsehjelp	0	0	600	700	700	700	700	Tallet er satt med utgangspunkt i rapportering fra 2022. Det vurderes som utfordrende å gi tjenester til flere med dagens antall årsverk.
Antall saker etter død ved selvmord som utløser oppfølging fra lokalt kriseteam	25	26	9	0	0	0	0	0 Målsettingen er å nå alle familier som opplever selvmord. Samtidig er mange tiltak satt i verk for å redusere antallet selvmord i Bergen. Virkningen av tiltakene vil trolig ta noe tid.
Antall saker etter dødelig overdose som utløser oppfølging fra lokalt kriseteam	15	7	2	0	0	0	0	0 Bergen kommune har en nullvisjon på overdose og selvmord.
Antall saker som utløser oppfølging fra lokalt kriseteam uavhengig av årsak	70	74	50	50	50	50	50	
Antall vedtak til barn om avlastning (timeavlastning i hjemmet/utenfor hjemmet, helgeavlastning, døgnavlastning)	210	250	400	460	540	620	720	
Antall voksne innbyggere som har vedtak med tjenestekode psykiatrisk sykepleie (PSS)	0	0	1 500	950	1 000	1 000	1 000	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall voksne innbyggere som har vedtak om bosenter med tjenestekode SHBLO	0	0	90	75	80	85	90	Vedtak om plass i institusjon, jfr HOL §3-2, 6c
Antall voksne innbyggere som har vedtak om brukerstyrt personlig assistanse med tjenestekode BPA	0	0	6	6	8	10	10	Vedtak om brukerstyrt personlig assistanse for innbyggere med psykisk helseutfordring, jfr HOL §3-2, 6b
Antall voksne innbyggere som har vedtak om rehabilitering i institusjon med tjenestekode BRPH	0	0	10	10	10	10	10	Vedtak om rehabilitering i institusjon, jfr HOL §3-2, 6c
Antall voksne innbyggere som har vedtak om støttekontakt psykisk helse med tjenestekode STKPSS	0	0	340	360	380	380	380	Vedtak om støttekontakt for innbyggere med psykisk helseutfordring, jfr HOL §3-2, 6b
Antall voksne innbyggere som mottar dagsentertjenester med tjenestekode med DAP	0	0	400	400	400	400	400	Antall innbyggere som aktivt oppsøker og benytter etat for psykisk helse og rustjenester sine aktivitetssenter for personer med psykiske helseutfordringer

Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Øvrige</b>																	
<b>Sum Øvrige</b>			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Nytt time- og døgnavlastningstilbud til barn og unge - prosjektutvikling	2027	IA		20,0	0,0	20,0	7,1	6,7	6,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0
Psykisk helse - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	60,0	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	120,0
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			0,0	20,0	0,0	20,0	7,1	66,7	66,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	140,0

### Nytt time- og døgnavlastningstilbud til barn og unge - prosjektutvikling

Det er planlagt et aktivitets- og overnattingstilbud for barn og unge i Fredlundsveien. Tilbudet skal romme flere tjenester og aktiviteter, der fleksibel bruk er sentralt. Foreløpige planer for tilbudet inkluderer time- og døgnavlastning, akutfunksjon, gruppeaktivitet for barn og unge, kurs for søsken og foreldre, samt personalbase for ambulerende tjenester. Det tas forbehold om at tjenestetilbudet kan endre seg underveis i prosjektutviklingsfasen. Prosjektet er nylig startet opp. Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens midler til gjennomføring ligger i sekkepost inntil videre.

### Psykisk helse - Rehabilitering og nybygg

Investeringen er en sekkepost med midler til senere gjennomføring av både nybyggs- og rehabiliteringsprosjekter. I tidlig fase vil investeringsprosjektene vises som egne linjer i investeringsprogrammet, med tilstrekkelige midler til gjennomføring av tidlig fase (utredning, regulering, forprosjekt mv.). Midler til gjennomføring (byggefase) tilføres så prosjektet når det er tilstrekkelig avklart.

## 04A-Tjenester til rusavhengige og bostedsløse

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter individuelle og gruppebaserte tjenester til personer med rusutfordringer, herunder bo-oppfølging, ambulante tjenester, tilrettelagte botilbud med bemanning, rehabiliterende bo- og oppfølgingstiltak, bo- og/eller omsorgs/rehabiliteringstilbud, heldøgns helse- og omsorgstjenester, rehabiliterende arbeids- og aktivitetstiltak, individuell jobbstøtte (IPS), mottak- og oppfølgingssentre (MO-sentre), brukerrum for trygg inntak av rusmidler, og oppsøkende og kriminalitetsforebyggende arbeid mot ungdom.

Hovedmålene for rustjenestene er å legge til rette for at de som benytter seg av tjenestene skal oppleve mestring og mening i hverdagen, motta helsehjelp samt motivasjons og endringsarbeid knyttet til arbeid, bolig og rusproblematikk med sikte på å kunne leve selvstendige liv. Å nå målene fordrer stor grad av fleksibilitet og individuelt tilpassede tjenester. De kommunale rustjenestene skal vektlegge brukermedvirkning, og ha ansatte med brukererfaring.

Hovedformålet for de rus- og kriminalitetsforebyggende tjenestene er å bidra til at risikoutsatte barn og unge får kontakt med trygge voksne, at hjelpebehov blir identifisert og motivasjon for endring styrkes. Barn og unge som trenger det skal få tilbud om hjelp og behandling på individ- og gruppenivå.

Etat for sosiale tjenester og Etat for psykisk helse og rustjenester har felles ansvar for å yte og koordinere tjenester til personer over 18 år med rusutfordringer. I tillegg har Etat for barn og familie ansvaret for rus og kriminalitetsforebyggende arbeid for unge under 25 år, sammen med de fleste av kommunens helse- og omsorgstjenester for barn og unge og barneverntjenester. Utgifter til ulike tjenester under flere budsjettområder påvirker hverandre, og må ses i sammenheng.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>444 400</b>	<b>444 400</b>	<b>444 400</b>	<b>444 400</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	19 916	19 916	19 916	19 916
Sum Tekniske justeringer	1 369	1 369	1 369	1 369
Sum Utgående engangstiltak	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>19 785</b>	<b>19 785</b>	<b>19 785</b>	<b>19 785</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>464 185</b>	<b>464 185</b>	<b>464 185</b>	<b>464 185</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Botilbud etter helse og omsorgstjenesteloven	16 000	16 000	16 000	16 000
Kostnadsendring eksisterende enetiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
Nytt enetiltak	5 230	5 230	5 230	5 230
Utgifter ved oppgradering/ombygging av Bjørnsonsgate	200	0	0	0
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>22 430</b>	<b>22 230</b>	<b>22 230</b>	<b>22 230</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Enetiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>1 000</b>	<b>1 000</b>	<b>1 000</b>	<b>1 000</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Boligprogrammet 250 - Lonemarka	0	0	6 000	6 000

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Boligprogrammet 250 - Petedalsmyra	0	14 200	14 200	14 200
Boligprogrammet 250 - Steinsvikkroken	7 200	8 300	8 300	8 300
Boligprogrammet 250 - Storbotn utleieboliger	0	0	510	510
Boligprogrammet 250 - Tildelingsavtale	0	5 525	11 550	11 550
Omdisponering tilskuddslisten BBSM	4 320	4 320	4 320	4 320
Styrket bemanning i Bjørnsons gate	2 500	2 500	2 500	2 500
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>14 020</b>	<b>34 845</b>	<b>47 380</b>	<b>47 380</b>
<b>Nye engangstiltak</b>				
Natthuset	10 800	0	0	0
<b>Sum Nye engangstiltak</b>	<b>10 800</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Effektivisering</b>				
Besparelse ved bruk av rammeavtale for vektertjenester	-1 388	-1 388	-1 388	-1 388
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-1 388</b>	<b>-1 388</b>	<b>-1 388</b>	<b>-1 388</b>
<b>Kutt</b>				
Avvikle MO-senter i Eidsvåg og styrke innsatsen på åpne rusområder	-4 617	-4 617	-4 617	-4 617
Endring i aktivitetstilbud og MO Wergeland	-4 725	-7 880	-7 880	-7 880
Kutte to psykologstillinger ved Utekontakten	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
Omdisponering tilskuddslisten BBSM	-5 238	-5 238	-5 238	-5 238
Redusert bemanning på natt ved botilbud	-850	-850	-850	-850
<b>Sum Kutt</b>	<b>-17 230</b>	<b>-20 385</b>	<b>-20 385</b>	<b>-20 385</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Ressurskrevende tjenester - toppfinansieringsordningen - endret modell	1 612	1 612	1 612	1 612
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>1 612</b>	<b>1 612</b>	<b>1 612</b>	<b>1 612</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>31 243</b>	<b>37 913</b>	<b>50 448</b>	<b>50 448</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>495 428</b>	<b>502 098</b>	<b>514 633</b>	<b>514 633</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Andre velferdstiltak rus	1 692	2 694	2 694	6 446	6 446	6 446	6 446
Rusbehandling, råd og veiledning	233 787	267 236	289 513	313 997	320 667	333 202	333 202
Lavterskeltiltak for rusavhengige	95 966	101 893	99 598	99 193	99 193	99 193	99 193
Utekontakt	89 352	35 976	37 802	37 298	37 298	37 298	37 298
Overnattingstilbud til bostedsløse	5 184	5 308	5 808	5 552	5 552	5 552	5 552
Midl opph. m/tils-ikke ind.rettet	14 791	13 185	13 417	13 888	13 888	13 888	13 888
Botreningsjeneste ikke individrettet	17 251	18 109	18 367	19 055	19 055	19 055	19 055
<b>Sum</b>	<b>458 023</b>	<b>444 400</b>	<b>467 200</b>	<b>495 428</b>	<b>502 098</b>	<b>514 633</b>	<b>514 633</b>

#### Status og utvikling på tjenesteområdet

I rustjenestene for voksne, hovedsakelig personer over 25 år, er det en økning i personer med rusutfordringer, og flere som har behov for sammensatte og helhetlige tjenester flere kommunale helse- og sosialtjenester. Flere har en kompleks helsetilstand med tilleggsutfordringer som psykiske helseutfordringer, lettere utviklingshemming, somatiske sykdommer og forhøyet risiko for voldsutøvelse.

Aktivitet og sosiale møteplasser er viktige for å gi livskvalitet, mestring og skape en meningsfull hverdag. Kommunen vil gjennomgå de ulike aktivitetstilbudene for å samordne tjenestene i et byomfattende tilbud med mål om likeverdige tjenester uavhengig av bosted. Den byomfattende

enheten vil erstatte Aktiv vest, Bergenhus aktiv, og fritid med bistand og lokaliseres med MO-Wergeland.

MO-Eidsvåg har de siste årene hatt lave besøkstall, og disse forventes å synke ytterligere når LAR-poliklinikk i regi av Helse Bergen flytter til Nyborg medio 2025. Byrådet foreslår derfor å avvikle MO-Eidsvåg, og at deler av besparelsen omdisponeres. Ved avvikling av MO-Eidsvåg ønsker byrådet å øke innsatsen med arbeidet på de åpne rusområdene og styrke fokuset på utsatte områder, med en særlig oppmerksomhet på utviklingen i Bergen nord.

Det største åpne rusområdet i Bergen er i Vågsbunnen, og området har store utfordringer. Årsakene for dette er sammensatt, og det er behov for å sette inn ulike tiltak. Det er blant annet etablert transporttjeneste fra Vågsbunnen til MO-Gyldenpris og det er gjennomført en utredning av MO-senter i sentrum i 2024. Handlingsplan mot åpne rusområder har nylig vært på høring og vil legges frem for bystyret til endelig behandling i desember 2024.

En betydelig andel av innbyggere med rusutfordringer er bostedsløse. I siste bostedsløskartlegging (november 2023) ble det registrert 299 bostedsløse med rus- eller samtidig rus- og psykiske helseutfordringer (ROP), og en økning på 100 personer fra kartleggingen i 2022. Det er behov for flere egnede varige boliger og flere plasser i midlertidige botilbud for målgruppen. Tilgang til flere tilpassede boliger med samtidige tilpassede tjenester til personer med sammensatte utfordringer kan redusere bruk av midlertidige botilbud. For å dekke behovet for bo- og tjenestetilbud må kommunen anskaffe bo- og tjenestetilbud i markedet i tillegg til å bygge og drifte boliger selv. Byrådet vil jobbe for å bygge opp kapasiteten innenfor midlertidige botilbud de neste årene gjennom kjøp av flere plasser, og foreslår derfor at det gjøres anskaffelser i 2025 for å gradvis bygge opp denne kapasiteten. Byrådet jobber med å redusere gjennomsnittlig botid i midlertidige botilbud gjennom individuell oppfølging av beboerne. I tillegg jobber byrådet for å sikre at midlertidig botilbud er i tråd med krav i lov og forskrift. Byrådets anbefalte budsjettammer til midlertidig botilbud fremkommer under tjenesteområde 04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester (er økonomisk sosialhjelp).

Bergen kommune har i tillegg anskaffet flere akuttovernattingsplasser på Natthuset og Hannas hus i 2024. Byrådet anbefaler at det også kjøpes plasser ved Natthuset i 2025. Avtalen som gjelder inngått gjelder i første omgang for ett år, og videre drift avhenger av bruken av bygget i Kong Oscars gate. Byrådet anbefaler derfor at finansieringen av Natthuset utgår fra og med 2026 i påvente av ny vurdering ved tilgang på egnet bygg.

I første halvåret 2025 vil byrådet fremlegge en temaplan om det boligsosiale arbeidet med en helhetlig strategi og konkrete tiltak for området.

Økningen i antall innbyggere med vold- og aggresjonsproblematikk som har behov for høyt omsorgsnivå, slik som døgnbemannet tilrettelagt botilbud og bosenter, er betydelig. Det er utfordrende å levere et forsvarlig bo- og tjenestetilbud og samtidig ha et trygt og forsvarlig arbeidsmiljø for ansatte, og samfunnsvern for andre. Kartlegginger av bemannede boliger og institusjonstilbud viser at det er vesentlige brudd på arbeidsmiljøloven og arbeidsplassforskriften, og at kommunen anvender flere bygg som ikke er egnet til å bosette personer med forhøyet risiko for voldsutøvelse. Det er behov for å utbedre byggene slik at denne gruppen innbyggere får forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Byrådet har derfor startet et prosjekt som skal føre frem til en plan med tiltak for kort og lang sikt som skal sikre at bygg for boliger og arbeidsplasser er i tråd med regulerende lover og forskrifter.

Behovet for ordinære somatiske helsetjenester, som hjemmesykepleie og sykehjem er økende blant innbyggere med rusutfordringer. Bergen kommune mangler egnet tilbud for innbyggere (under 65 år) med store somatiske helseutfordringer og som har behov for omfattende helse- og omsorgstjenester, herunder omsorgsboliger og sykehjem. Bergen kommune har igangsatt arbeidet med å finne både kort- og mer langsiktige løsninger for denne målgruppen.

Det har vært en økning i anmeldte straffbare forhold blant barn og unge, spesielt i alderen under 15 år. I tillegg er mange lovbrudd av alvorlig og gjentakende karakter, som vold, ran og trusler. I de fleste tilfellene er rus en del av utfordringsbildet. Utfordringene gjenspeiles også i økende tjenestebehov i kommunens tjenester, som i barnevernet og oppvekstsektoren.

Samlet sett er det en utvikling som krever felles innsats fra flere aktører, både internt i kommunen og med eksterne samarbeidsparter. Rus og kriminalitet er et omfangsrikt tema som ikke kan forstås isolert. Gjennom vedtatt Strategi for oppvekst, "Se meg, hør oss - Handlingsplan for tjenester til barn, unge og deres familier" og "Handlingsplan for barnevernet" har kommunen allerede identifisert store deler av utfordringsbildet for rus og kriminalitet. Planene legger opp til en dreining av innsatsen mot mer forebygging og styrket tverrfaglig og tverretattlig samarbeid. I forlengelsen av det forebyggende feltet har byrådet i mai 2024 lagt fram en [sak](#) om felles styrket innsats mot ungdomskriminalitet.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
<b>Inkluderende by</b>						
Inkluderende by	Bedre helsetjenester til rusavhengige personer	Antall konsultasjoner i helserom	0	1 900	2 000	2 300
Inkluderende by	Flere personer med rusutfordringer skal motta individuell oppfølging i bolig	Antall unike rusavhengige personer som får vedtak om booppfølging med hjemmel i Helse og omsorgstjenesteloven	0	589	600	600
	Styrke arbeidet med rehabilitering for rusavhengige	Antall personer som innvilges opphold i rehabiliteringsinstitusjon årlig	46	50	50	50
<b>Levende bydeler</b>						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune						
Trygg by i alle livsfaser	Kommunen forebygger, reduserer og stopper problemutvikling hos barn og unge	Andel barn og unge som får utvidet oppfølging etter kontakt med Utekontaktens oppsøkende tjenester	0,0 %	14,0 %	17,0 %	20,0 %

## Virkemiddel for å nå mål

### Kriminalitetsforebygging blant unge

Byrådet har på bakgrunn av kriminalitetsutviklingen blant ungdom foreslått flere tiltak – ut over forebyggende og tidlig innsats beskrevet i oppvekstplanene, og som omtales under andre budsjettområder. Byrådet er opptatt av at vi skal ha tiltak for unge som ennå ikke har utført



kriminalitet, men som er i faresonen. Kommunen skal også iverksette tiltak for de som har tyngre problematikk og for de som strever mest med kriminalitet og rus.

Byrådet allerede påbegynt arbeidet med det kriminalitetsforebyggende arbeidet, gjennom spisset innsats i SLT-samarbeidet og utvikling av målrettede oppfølgingstiltak både for de som strever med kriminalitet og unge som er offer for det. Dette arbeidet prioriteres høyt, og flere innsatser skal rulles ut.

### **Bruker- og pårørende perspektiv**

Byrådet vil legge til rette for at personer med brukerkompetanse og pårørendekompetanse skal medvirke i utviklingen av tilbud og tiltak på rusfeltet. Gode medvirkningsprosesser bidrar til myndiggjøring og anerkjennelse av erfaringsbasert kompetanse, medvirker til å bekjempe diskriminering og stigma, og øker tilliten mellom brukerne og de kommunale tjenester.

For å møte de store utfordringene på rusfeltet trenger vi å ta alle gode krefter i bruk. Ideelle organisasjoner tar i dag et viktig medansvar blant annet ved å tilby omsorgsinstitusjonsplasser, midlertidige botilbud og ulike lavterskeltilbud. Det er etablert samarbeid med Huset Bergen AS rundt drift av akuttovernattingstilbudet "Natthuset" og det jobbes med å etablere tettere dialog mellom ansatte i de kommunale tjenestene og personer med erfaringskompetanse der målet er å gi bostedsløse rusavhengige bedre hjelp.

Byrådet gir årlige tilskudd til frivillig sektor for å løse oppgaver innen området rus, psykisk helse og sosiale tiltak. Frivillig sektor bidrar økt mangfold i tjenestetilbudene til innbyggere med ulike behov.

### **Økt sikkerhet og kvalitet**

Byrådet satser på tett individuell oppfølging av personer som bor i midlertidige botilbud. Bostedsløse kartlegges ift. livssituasjon og fungering med mål om å fremskaffe best mulig tilpasset botilbud. I de nye permanente botilbudene som er under planlegging er det tatt høyde for å ivareta sikkerhet for beboere, ansatte og nærmiljø gjennom bygningsmessige tilpasninger og økt tilstedeværelse av personell. Lett tilgjengelig helsehjelp på helserommene på MO-sentrene er viktig for å kunne ivareta enkle helsetjenester blant annet knyttet til skadelig injeksjonspraksis, sårpleie med mer.

### **Samhandling på tvers av etater og instanser**

Styrket arbeid med rehabilitering for rusavhengige er et felles mål for alle kommunale rustjenester. Dette innebærer å motivere til tverrfaglig spesialisert rusbehandling, opphold i rehabiliteringsinstitusjoner og deltakelse i tilrettelagte arbeids- og aktivitetstiltak. Et nært samarbeid med spesialisthelsetjenesten er en forutsetning for at kommunen skal lykkes. Koordinert samarbeid og samhandling med spesialisthelsetjeneste og politiet er i tillegg avgjørende både for å håndtere utfordringer med åpne rusområder og oppfølging av personer med voldsproblematikk som oppholder seg i de åpne rusområdene.

*Rettelse 5.11.2024: Aktivitetsnøkkeltallet "Antall personer som innvilges opphold i rehabiliteringsinstitusjon årlig" er tatt ut av tabellen under, siden det inngår som en indikator i måltabellen over. Det var en feil som gjorde at det også kom med i nøkkeltallstabellen.*

## Aktivitetstall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall unike bostedsløse med rus/ROP som får oppfølging etter boligsosial lov.	0	0	300	300	300	300	300	
Antall unike personer som har vedtak inkl. støttekontakt og treningskontakt	0	0	50	50	50	50	50	
Antall unike rusavhengige personer som får booppfølging etter HOL	0	0	600	600	600	600	600	
Årlig besøk i MO-sentrene	68 550	39 295	45 000	42 000	42 000	42 000	42 000	

## 04B-Sosialhjelp og andre sosiale tjenester

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter tjenester fra sosialtjenesten ved NAV-kontorene, og inkluderer sosial rådgivning og veiledning, økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsprogrammet, aktivitetsplikt, særlige tiltak for rusmiddelbrukere, økonomi- og gjeldsrådgivning, midlertidig botilbud til bostedsløse og oppfølgingstjenester for at flere skal kunne bo i egen bolig.

Tjenesteområdet omfatter drift av Krisesenter for Bergen og omegn. Krisesenteret skal gi tilbud med god kvalitet til personer utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner, og som har behov for rådgivning eller et trygt midlertidig botilbud. Kommunen er vertskommune for 17 kommuner som i fellesskap finansierer driften av Krisesenter for Bergen og omegn. Krisesenteret har separat bolig for kvinner og menn. I tillegg driftes tilbud for personer i aktiv rus.

Tjenesteområdet omfatter også behandlingstilbud for familier som lever med vold. Familiene får tilbud om individuell behandling, partnersamtaler, familiesamtaler og ulike gruppetilbud. Behandlingstilbudet er et tilbud både til de som utsettes for vold i nære relasjoner og til voldsutøver.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>969 503</b>	<b>969 503</b>	<b>969 503</b>	<b>969 503</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	30 304	30 304	30 304	30 304
Sum Tekniske justeringer	1 067	1 067	1 067	1 067
Sum Utgående engangstiltak	-4 250	-4 250	-4 250	-4 250
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>27 122</b>	<b>27 122</b>	<b>27 122</b>	<b>27 122</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>996 625</b>	<b>996 625</b>	<b>996 625</b>	<b>996 625</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Tilpasning til aktivitetsnivå i Kvalifiseringsordningen	10 000	10 000	10 000	10 000
Tilpasning til aktivitetsnivå økonomisk sosialhjelp	48 000	48 000	48 000	48 000
Økt ressursbehov ved Krisesenter for Bergen og omegn	3 799	3 799	3 799	3 799
Økte ressurser for å følge opp økning i antall sosialhjelpsmottakere	5 000	5 000	5 000	5 000
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>66 799</b>	<b>66 799</b>	<b>66 799</b>	<b>66 799</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Endring av sats for introduksjonsstønad til deltakere under 25 år	4 640	2 980	2 980	2 980
Midlertidig botilbud etter sosialtjenesteloven ved Hannas hus	8 700	8 700	8 700	8 700
Tilpasning til aktivitetsnivå i Kvalifiseringsordningen	2 657	2 657	2 657	2 657
Tilpasning til aktivitetsnivå økonomisk sosialhjelp	47 300	47 300	47 300	47 300
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>63 297</b>	<b>61 637</b>	<b>61 637</b>	<b>61 637</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Omdisponering tilskuddslisten BBSM	4 636	4 636	4 636	4 636
Øke midlertidig botilbud	38 000	38 000	38 000	38 000
Økning av kvalifiseringsstønad	850	850	850	850
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>43 486</b>	<b>43 486</b>	<b>43 486</b>	<b>43 486</b>
<b>Effektivisering</b>				
Redusert bemanning ved samlokalisering av NAV kontor og etablering av NAV Bergen sentrum	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
Reduserte eiendomskostnader ved samlokalisering av NAV kontor og etablering av NAV Bergen sentrum	-4 100	-10 500	-10 500	-10 500
Samlokalisere og effektivisere gjeldsrådgivning	-622	-1 245	-1 245	-1 245
Sentralisere og effektivisere fellesfunksjoner	-700	-1 400	-1 400	-1 400

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-6 422</b>	<b>-15 145</b>	<b>-15 145</b>	<b>-15 145</b>
<b>Kutt</b>				
Avslutning av pilot ved Mulighetssenteret	-250	-500	-500	-500
Endrede sosialhjelpssatser fra 2025	-12 000	-14 400	-14 400	-14 400
Omdisponering tilskuddslisten BBSM	-4 177	-4 177	-4 177	-4 177
Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-500	-500	-500	-500
<b>Sum Kutt</b>	<b>-16 927</b>	<b>-19 577</b>	<b>-19 577</b>	<b>-19 577</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>150 233</b>	<b>137 201</b>	<b>137 201</b>	<b>137 201</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>1 146 858</b>	<b>1 133 825</b>	<b>1 133 825</b>	<b>1 133 825</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Sosial rådgivning og veiledning	297 903	278 477	282 502	286 819	277 847	277 847	277 847
Støtte til krisetiltak	24 260	21 183	23 617	26 014	26 014	26 014	26 014
Kvalifiseringsordningen	176 220	187 518	198 974	209 996	209 996	209 996	209 996
Økonomisk sosialhjelp - individrettet	457 457	482 325	530 282	624 029	619 969	619 969	619 969
<b>Sum</b>	<b>955 840</b>	<b>969 503</b>	<b>1 035 375</b>	<b>1 146 858</b>	<b>1 133 825</b>	<b>1 133 825</b>	<b>1 133 825</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år (B) *) **)	7 950	9 429	8 038	7 932	9 033	8 150
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger 20-66 år (B) *) **)	2 139	2 688	2 678	2 757	3 327	2 800
<b>Produktivitet</b>						
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker (B) *)	65 480	69 959	85 485	67 332	72 512	70 242
<b>Dekningsgrad</b>						
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	31,3 %	34,1 %	39,5 %	36,0 %	44,0 %	37,1 %
Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne (19)-24 år (B)	4,2 %	4,8 %	4,7 %	4,5 %	5,9 %	4,8 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 18-66 år (B) **)	3,5 %	3,9 %	3,2 %	4,1 %	4,6 %	4,0 %
Gjennomsnittlig stønadslengde for mottakere med sosialhjelp som hovedinntekt (måneder)	7,5	7,6	7,0	5,5	6,5	
Mottakere av kvalifiseringsstønad per 1000 innbyggere 20-66 år (B) **)	3,7	4,2	3,3	4,0	4,7	3,9
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>						
Gjennomsnittlig utbetaling per stønadsmåned (kr) *)	11 317	11 276	14 045	12 971	12 871	
Samlet stønadssum (bidrag + lån) *)	423 826 821	489 795 859	1 916 989 659	311 927 555	330 595 232	2 456 016 993
Sosialhjelpsmottakere	6 784	7 599	22 838	5 579	4 510	37 973

*\*) Inflasjonsjustert med deflator*

*\*\*\*) Justert for utgiftsbehov*

### **Prioritet**

*Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år:* Bergen har det siste året hatt en økning i netto driftsutgifter til sosialtjenesten. En årsak til dette er en økning i antall flyktninger blant annet fra Ukraina, med behov for tjenester fra NAV sosialtjenesten. Av de største byene er det Bergen som har høyeste netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger.

*Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. innbygger 20-66 år:* Bergen ligger på nivå med Oslo og rett under snittet for ASSS kommunene og har hatt en økning siden 2022.

### **Produktivitet**

*Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker:* Bergen ligger under Oslo, men over Stavanger og Trondheim samt rett under snittet for ASSS. Dette har sammenheng med at Bergen har høyere sosialhjelpssats enn de andre storbyene.

### **Dekningsgrad**

Bergen kommune har som mål at den enkelte skal få den hjelpen de trenger og bistå den enkelte til å bli uavhengig av sosialhjelp.

*Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde:* Bergen sin andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntekt er på 34,1 % og ligger under landsgjennomsnittet. De fleste som får supplerende sosialhjelp, har trygd som hovedinntekt. Dette trekker også opp stønadslengden generelt på økonomisk sosialhjelp i Bergen.

*Andel sosialhjelpsmottakere pr. innb. 18-24 år:* Bergen ligger på snittet for ASSS kommunene på denne indikatoren og har hatt en oppgang på 0,6% siden 2022.

*Andel sosialhjelpsmottakere pr. innb. 20-66 år:* Bergen har hatt en økning i antall sosialhjelpsmottakere pr innbygger og ligger 0,1% under snittet for ASSS kommunene. Dette kan sees i sammenheng med økning i antall flyktninger som har behov for sosialhjelp.

*Gjennomsnittlig stønadslengde for mottakere med hovedinntekt sosialhjelp:* Her ligger Bergen høyest av ASSS kommunene. Stønadslengden må ses i sammenheng med at Bergen har hatt en lavere andel med sosialhjelp som hovedinntekt enn de fleste andre storbyer.

*Mottakere av kvalifiseringsstønad pr. 1000 innbyggere 20-66 år.* Bergen har hatt en økning av antallet mottakere i 2023 og ligger 0,3% over snittet i ASSS-nettverket.

### **Grunnlagsdata**

*Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned:* Bergen ligger under snittet for ASSS kommunene. Dette henger sammen med den lave andelen med sosialhjelp som hovedinntekt.

*Samlet stønadssum:* I Oslo har samlet stønadssum gått opp fra 1 484,1 mill. i 2022 til 1 916,9 i 2023. I Stavanger har stønadssummen gått opp fra 253 mill. i 2022 til 330,6 mill. i 2023. I Trondheim har

stønadssummen gått opp fra 251,2 mill. i 2022 til 311,9 mill. i 2023. Bergen har gått opp fra 423,8 mill. i 2022 til 489,8 mill. i 2023.

*Sosialhjelpsmottakere:* Antall mottakere i Bergen har økt fra 6784 personer i 2022 til 7599 personer i 2023. I Oslo har antallet mottakere gått opp med 2251 mottakere, Stavanger har gått opp med 506 mottakere, mens Trondheim økte med 782 mottakere.

Økningen i samlet stønadssum og antall sosialhjelpsmottakere henger sammen at flere personer oppsøker sosialtjenesten for hjelp på grunn av forhold som dyrtid, økte renter og økte kostnader til livsopphold. Kortere introduksjonsprogram for ukrainske flyktninger gjør at denne målgruppen har behov for mer norskopplæring før de er klare for det norske arbeidsmarkedet. Dette innebærer at mange i denne målgruppen ikke er økonomisk selvhjulpne.

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Sosialtjenesten i Bergen har som mål at den enkelte skal få den hjelpen de trenger og få bistand til å bli uavhengig av sosialhjelp. Personer som av helsemessige eller psykiske årsaker ikke kan jobbe skal hjelpes over på varige ordninger. I perioden 2016-2023 ble det registrert 18 630 nye unike mottakere av økonomisk sosialhjelp ved sosialtjenesten i Bergen. Netto økning i antallet sosialhjelpsmottakere i denne perioden i Bergen var 815 personer (11,7 %). Til sammenligning var økningen i samme periode 2257 (11,5 %) personer i Oslo, 782 personer (16,8 %) i Trondheim og 505 personer (13,2 %) i Stavanger. Økningen har fortsatt i 2024 og trenden er lik over hele landet. Høy prisvekst og høye utgifter til livsopphold, i tillegg til flyktningstrømmer fra Ukraina, påvirker økningen av antallet sosialhjelpsmottakere.

Sosialhjelpsutgiftene avhenger av antall mottakere og stønadslengder samt av nivået på sosialhjelpen. Sosialhjelps nivået fastsettes av den enkelte kommune. De fleste kommunene følger de veiledende statlige satsene for livsopphold.

Sammenlignet med andre kommuner har Bergen kommune høye sosialhjelpssatser for livsopphold. Byrådet anbefaler at Bergen kommune justerer satsene for enslige uten barn, ektepar/samboere og for personer som deler husholdning, slik at disse satsene for voksne er lik forslagene til satser i Oslo kommune. Satsen for hjemmeboende ungdom fra 18-25 år justeres slik at den tilsvarer sats for barn 11-17 år, i likhet med Oslo sin innretning av sats for hjemmeboende ungdom. Det er kun sosialhjelpssatsene for voksne som foreslås redusert. Satsene for barn foreslås uendret på samme høye nivå som i 2024.

Sosialhjelpssatsene endres med virkning fra 01.03.25. Månedssatsen for enslige reduseres med kr. 345,- pr. måned og månedssatsen for gifte/samboere reduseres med kr. 1 507,-. For person som deler husholdning vil månedssatsen bli redusert med kr. 990,-.

I 2023 ble det utbetalt kr. 489,8 mill. brutto i økonomisk sosialhjelp i Bergen. I Oslo ble det utbetalt ca. 1 917 mill., Trondheim 311,7 mill. og i Stavanger 330,6 mill. Netto utgifter til sosialhjelp pr. innbygger var i 2023 i Bergen kommune kr. 2 688 mens den for Oslo var kr. 2 678, Stavanger kr. 3 327 og i Trondheim kr. 2 757.

I 2022 var det 1 175 husholdninger med 2 142 barn som mottok økonomisk sosialhjelp i Bergen. Tilsvarende tall for 2023 var 999 husholdninger med 1 737 barn. Så langt i 2024 ser vi en økning i antallet barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp. Dette gjør arbeidet mot fattigdom særlig viktig fremover. Byrådet utarbeider en plan for økt inkludering og arbeid med konkrete tiltak i dette området.

Kommunen ivaretar plikten til å sette vilkår om arbeidsrettet aktivitet for personer under 30 år som mottar sosialhjelp og gir tett oppfølging til gruppen. Som hovedregel settes det også vilkår om aktivitetsplikt til sosialhjelpsmottakere over 30 år. Hensikten er å gi den enkelte mulighet til å utføre meningsfulle aktiviteter. Sosialtjenesten samhandler med statlig linje i NAV om å finne hensiktsmessige tiltak for den enkelte.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
<b>Inkluderende by</b>						
Inkluderende by	Andel flyktninger som kommer i arbeid	Andel flyktninger som kommer i arbeid eller skole 3 år etter fullført introduksjonsprogram	0,0 %	0,0 %	70,0 %	70,0 %
	Flere søknader om økonomisk sosialhjelp skal fremsettes i den digitale løsningen	Andel digitale søknader om økonomisk sosialhjelp	72,3 %	73,0 %	75,0 %	75,0 %
<b>Levende bydeler</b>						
<b>Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune</b>						
<b>Trygg by i alle livsfaser</b>						
Trygg by i alle livsfaser	Flere som er utsatt for vold skal få oppfølging av koordinator dersom de ønsker det	Antall personer som får oppfølging av koordinator	0	400	500	650
	Gjennomsnittlig botid i midlertidig botilbud skal reduseres	Gjennomsnittlig oppholdstid i midlertidig botilbud	0	3,5	2,8	2,8

## Virkemiddel for å nå mål

Bergen kommune har som mål at ingen barn skal vokse opp i fattigdom i Bergen, og den beste veien ut av fattigdom er utdanning og arbeid. Den tidligere Handlingsplan mot fattigdom, med særlig vekt på barnefamilier, blir erstattet av Handlingsplan for økt inkludering og arbeid. Den vil rette fokus mot hvordan arbeid bidrar til økt fellesskap, deltakelse og mestring for den enkelte.

Sosialhjelpsstønad er en viktig hjelp til familier og personer som sliter økonomisk. Informasjon om rettigheter skal være tilgjengelig for potensielle sosialhjelpsmottakere, slik at flere som har rett på sosialhjelp får vite om ordningene. Sosialhjelp er ment å være en midlertidig stønad, og personer som ikke kan jobbe av psykiske eller helsemessige årsaker skal hjelpes over på varige ordninger.

Gjennom tett oppfølging av den enkelte vil sosialtjenesten legge til rette for at de som kan kommer ut i aktivitet og arbeid. Et steg på veien er kommunale grupperettede tiltak, som FIA. Kvalifiseringsprogrammet (KVP) vurderes individuelt i samsvar med vilkår i sosialtjenesteloven. Deltagelse i KVP kan søkes om flere ganger. Sosialtjenesten har også tett samarbeid med NAV stat om individuelle tiltak, som praksisplasser, ulike arbeidsrettede kurs ol.

For personer med omfattende tjenestebehov og behov for bistand fra flere instanser er det krevende å koordinere tjenestene. Økt digitalisering kan levere viktige forutsetninger for bedre samhandling og mer sammenhengende tjenester på tvers av relevante tjenesteområder.

### Aktivitetsnøkkel tall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Andel sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (%)	39,0 %	34,1 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	
Antall nyregistrert klienter med utbetaling	0	0	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300	
Antall sosialhjelpsmottakere	6 900	7 599	8 300	8 800	8 800	8 800	8 800	
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker	53 700	60 357	63 000	65 000	65 000	65 000	65 000	
Gjennomsnittlig stønadslengde (mnd)	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	

### Investeringsbudsjett



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto Ørem. prosj.utg. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Nytt familiesenter for Bergen og omegn - prosjektutvikling	2028		IA	58,3	0,0	58,3	12,6	10,9	15,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53,5
Sosiale tjenester - nybygg og rehabilitering	Løpende					0,0	0,0	0,0	0,0	75,0	75,0	75,0	0,0	0,0	225,0	
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>0,0</b>	<b>58,3</b>	<b>0,0</b>	<b>58,3</b>	<b>12,6</b>	<b>10,9</b>	<b>15,0</b>	<b>15,0</b>	<b>75,0</b>	<b>75,0</b>	<b>75,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>278,5</b>

### Nytt familiesenter for Bergen og omegn - prosjektutvikling

Bergen kommune er vertskommune for krisesentertilbud for flere nabokommuner. Byrådet har startet et prosjekt hvor det er foretatt tomtesak, og mulighetsstudie pågår for å etablere et fremtidig Familiesenter (Krisesenter). Flere målgrupper skal samles på det nye senteret. Budsjettet som ligger inne fra HØP24-27 anvendes til prosjektutvikling. Nytt bygg skal sikre og imøtekomme krav i krisesenterloven og arbeidsplassforskrift. Det arbeides fortsatt med å bestemme lokasjon, og avklaring om det er behov for reguleringsplan. Prosjektet er dermed forsinket mot opprinnelig framdriftsplan og det foreslås en forskyvning av midler. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert og at byrådet foreslår tilførsel av midler i henhold til antatt behov. Budsjettposten skal dekke kostnader knyttet til planlegging og utvikling av prosjektet. Budsjett for gjennomføringsfasen inngår i egen sekkepost.

### Sosiale tjenester - nybygg og rehabilitering

Investeringen er en sekkepost med midler til senere gjennomføring av både nybyggs- og rehabiliteringsprosjekter. I tidlig fase vil investeringsprosjektene vises som egne linjer i investeringsprogrammet, med tilstrekkelige midler til gjennomføring av tidlig fase (utredning, regulering, forprosjekt mv.). Midler til gjennomføring (byggefase) tilføres så prosjektet når det er tilstrekkelig avklart.

## 04C-Introduksjons- og tolketjenester

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet Introduksjons- og tolketjenester yter en stor del av de kommunale tjenestene til nyankomne innvandrere og flyktninger. Tjenestene omfatter bosetting av nyankomne flyktninger, introduksjonsprogram for flyktninger, opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, forberedende opplæring for voksne (tidligere kalt grunnskoleopplæring for voksne) og tolketjenester.

Flyktninger, tidligere asylsøkere og personer med midlertidig kollektiv beskyttelse som er bosatt med offentlig hjelp, har rett og plikt til introduksjonsprogram jf. integreringsloven. Dette gjelder også familiegjennforente med personer som har rett og plikt til program. For fordrevne fra Ukraina med kollektiv beskyttelse er det et eget midlertidig kapittel i integreringsloven.

Voksne innvandrere mellom 18 og 67 år som har en oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent opphold i Norge, har rett og/eller plikt til norskopplæring jf. integreringsloven.

Bergen læringscenter for norsk og samfunnskunnskap og Introduksjonssenteret for flyktninger forvalter ordningene i integreringsloven. Læringscenteret gir også norskopplæring til betalingslever som faller utenfor ordningen med rett til gratis norskopplæring.

Grunnskolen for voksne tilbyr forberedende opplæring i fag eller grunnleggende ferdigheter til voksne som trenger dette, jf. opplæringsloven.

Tolketjenesten leverer tolk til alle kommunale tjenesteytere når disse mangler språkfelleskap med sine tjenestemottakere. Ved kapasitet selges også tjenester til oppdragsgivere utenfor kommunen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>361 917</b>	<b>361 917</b>	<b>361 917</b>	<b>361 917</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	14 301	14 301	14 301	14 301
Sum Tekniske justeringer	-3 668	-1 623	-1 623	-1 200
Sum Utgående engangstiltak	-57 336	-90 408	-90 408	-90 408
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>-46 704</b>	<b>-77 731</b>	<b>-77 731</b>	<b>-77 307</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>315 213</b>	<b>284 186</b>	<b>284 186</b>	<b>284 609</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Samordning av bosetting av flyktninger med behov for helse- og omsorgstjenester	935	935	935	935
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>935</b>	<b>935</b>	<b>935</b>	<b>935</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Bemannning ved Tolketjenesten	8 100	3 930	3 930	3 930
Bergen inkluderingssenter	-22 484	-22 484	-22 484	-22 484
Bergen læringscenter - husleie	3 500	0	0	0
Høyere kostnader for introduksjonsstønad	65 637	68 895	50 821	60 247
Høyere kostnader til startstønad	14 712	21 365	12 365	12 365
Reduksjon av norsktilskudd til Bergen Læringscenter	10 647	26 595	21 224	10 412
Styrket budsjett til opplæring i norsk og samfunnsfag	31 711	31 711	21 711	21 711
Styrking av administrativ kapasitet for å bosette flere flyktninger	3 215	3 215	3 215	3 215

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Tilpasning bosetting og integrering av flyktninger	0	-60 000	-150 000	-240 000
Økt bemanning og programtiltak ved Introduksjonscenteret	23 508	25 508	25 508	15 508
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>138 546</b>	<b>98 735</b>	<b>-33 710</b>	<b>-135 095</b>
<b>Nye tiltak</b>				
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Effektivisering</b>				
Mindre bruk av vikar ved i norskopplæring av flyktninger og innvandrere	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon i ledergruppen ved Bergen Læringssenter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon i årsverk til lærerstillinger ved Bergen læringssenter	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
Redusere administrasjonen med to årsverk	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-7 100</b>	<b>-7 100</b>	<b>-7 100</b>	<b>-7 100</b>
<b>Kutt</b>				
Besparelse ved redusert åpningstid	-250	-250	-250	-250
Endring av sats for introduksjonsstønad til deltakere under 25 år	-5 280	-3 300	-3 300	-3 300
Redusere antall årsverk ved Tolketjenesten / Redusere bruk av innleid tolk	-200	-200	-200	-200
Redusere reiseutgifter til innleide tolker	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Redusere årsverk til tospråklige assistenter	-4 875	-4 875	-4 875	-4 875
Redusere årsverk til undervisningsstillinger ved Grunnskolen for voksne	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Redusert periode med startstønad	-3 200	-2 000	-2 000	-2 000
Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-200	-200	-200	-200
<b>Sum Kutt</b>	<b>-18 005</b>	<b>-14 825</b>	<b>-14 825</b>	<b>-14 825</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>114 376</b>	<b>77 745</b>	<b>-54 700</b>	<b>-156 085</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>429 589</b>	<b>361 931</b>	<b>229 486</b>	<b>128 524</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Grunnskoleopplæring for voksne	67 750	54 712	62 077	40 964	40 964	40 964	20 964
Norskopplæring for voksne innvandrere	56 764	76 887	79 541	81 706	70 195	33 195	6 195
Tolketjeneste	55 542	53 922	55 010	56 777	56 777	56 777	56 777
Introduksjonsordningen	210 063	162 244	250 265	204 235	156 367	60 922	26 960
Andre ytelser til livsopphold for flyktninger	44 121	13 040	47 445	44 491	36 213	36 213	16 213
Utgifter til asylmottak m.m.	20	1 111	1 111	1 416	1 416	1 416	1 416
<b>Sum</b>	<b>434 259</b>	<b>361 917</b>	<b>495 450</b>	<b>429 589</b>	<b>361 931</b>	<b>229 486</b>	<b>128 524</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023 kommune	Oslo Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Andre nøkkeltall</b>					
Flyktninger - Anmodning om bosetting - antall personer	1 000	1 200	2 170	790	865
Flyktninger - Vedtak om bosetting - antall personer	1 000	1 200	2 170	790	865

## Status og utvikling på tjenesteområdet

Den sentrale oppgaven for tjenesteområdet introduksjons- og tolketjenester er å gi nyankomne flyktninger og innvandrere en god start på det nye livet i Bergen. Deltakerne i introduksjonsprogrammet er en sammensatt gruppe av personer med ulike arbeids- og utdanningsbakgrunn, og dette gir ulike rettigheter til varighet av program og norskopplæring. Gjennom å tilby deltakerne et godt individuelt tilrettelagt introduksjonsprogram og norskopplæring gir Bergen kommune de bosatte flyktningene en mulighet til å få en varig tilknytning til det norske samfunns- og arbeidslivet. Det er av samfunnsøkonomisk betydning at kommunen klarer å hjelpe flest mulig i denne gruppen til å bli økonomisk selvstendige.

Siden Russlands fullskala invasjon av Ukraina i februar 2022 har det kommet svært mange ukrainere til Bergen. Fordrevne fra Ukraina utgjør nå majoriteten av deltakere i introduksjonsprogram, og om lag en tredjedel av deltakerne i norskopplæring. Det er tydelige forventninger fra regjeringen at ukrainere skal raskt over i arbeid og bli selvforsørget. Flertallet av ukrainere har utdanning på videregående nivå eller høyere fra hjemlandet, og har dermed rett til kun seks måneder i introduksjonsprogram. Selv om de ukrainske flyktningene generelt har god utdanning er erfaringene så langt at seks måneder er kort tid for å komme opp på et nivå i norsk som gjør det mulig å delta i det ordinære arbeidsmarkedet. Særlig siden denne gruppen heller ikke har gode engelskkunnskaper.

Økt tilstrømning av flyktninger fra Ukraina og innvandring fra andre land har også ført til at kommunale tjenester har et økt behov for tolk. Tolketjenesten har opplevd rekordhøy oppdragsmengde og har innført effektiviseringstiltak som økt bruk av telefontolk, som har gitt positive resultater. I perioder har det vært vanskelig å levere tolker i språk som russisk, ukrainsk og arabisk. Tolketjenesten jobber systematisk for å sikre tilgang til kvalifiserte tolker til de som har behov for det.

Tolketjenesten i Bergen kommune er landets største i sitt slag og de fleste andre større offentlige tolkebrukerne organiserer denne tjenesten på en annen måte med færre ansatte tolker i tjenesten. Byrådet vurderer at det er nødvendig å gjennomføre en utredning om hva som vil være den mest hensiktsmessige organiseringen av tolketjenesten for å sikre en best mulig ressursutnyttelse fremover.

Tjenester som gis etter integreringsloven er i stor grad finansiert med persontilskudd (integrerings- og norsktilskudd). Det er krevende å lage prognoser for inntekter og utgifter når det er så stor usikkerhet i antall nyankomne flyktninger fremover. På den ene side er det behov for en stabil og robust organisasjon, mens det på den andre side er ønskelig med en fleksibel organisasjon som kan ned- og oppskaleres snarlig ved endret behov. Perioden 2022-2024 har det vært svært stor aktivitet knyttet til tjenestene som jobber med bosetting og integrering og selv om det er usikkerhet rundt bosettingsbehovet planlegges det tiltak for å sikre en mer målrettet prioritering. Dette innebærer blant annet å tilpasse satser for introduksjonsstønad til Lov om integrering. Konkret innebærer dette at unge voksne (18-25 år) som bor alene vil motta 2/3G og unge voksne (18-25 år) som bor sammen med familien vil motta 1/3G. Det legges også opp til en individuell vurdering ved utmåling av perioden for startstønad for flyktninger slik at denne generelt blir 2 måneder. I tillegg til disse tilpasningene vil det blant annet være mindre reduksjoner i bemanningen i Grunnskole for voksne og en reduksjon av vikarbruk ved Bergen læringscenter. Byrådet vil jobbe videre med rett dimensjonering av tjenestene i 2025.

I april 2024 åpnet Bergen inkluderingscenter på Landås. Det nye senteret huser de fleste tjenestene knyttet til inkludering av flyktninger og innvandrere, og skal være et senter for hele Bergen. Den

tidligere lærerskolen på Landås åpner for utstrakt samarbeid mellom tjenestene som jobber med å ta imot nyankomne flyktninger og innvandrere, og andre kommunale tjenester innen idrett, kultur og helse. Senteret skal være et bygg som fremmer inkludering og mangfold sammen med nærmiljø, frivillige lag og organisasjoner.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by	Likeverdige offentlige tjenester til innvandrerbefolkningen i Bergen	Andel gjennomførte tolkeoppdrag av totalt bestilte oppdrag	0,0 %	0,0 %	95,0 %	95,0 %
		Andel tolkeoppdrag gjennomført av kvalifiserte tolker	0,0 %	0,0 %	90,0 %	90,0 %
	Rask tilknytning til arbeidslivet og samfunnet for flyktninger og innvandrere i Bergen.	Andel i ordinært arbeid eller utdanning etter fullført introduksjonsprogram	41,0 %	53,0 %	53,0 %	53,0 %
		Andel i ordinært arbeid, utdanning, grunnskole eller kvalifiseringstiltak i regi av NAV etter fullført introduksjonsprogram	0,0 %	0,0 %	75,0 %	75,0 %
		Andel som består språkprøve på nivå B1 muntlig	0,0 %	0,0 %	75,0 %	75,0 %
Levende bydeler						
Trygg by i alle livsfaser	Bergen skal være en trygg havn for mennesker på flukt	Andel bosatte flyktninger av årlig bosettingsvedtak i bystyret	86,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

## Virkemiddel for å nå mål

### En raus og inkluderende by for mennesker som har behov for beskyttelse

Introduksjonssenteret for flyktninger har to bosettingsavdelinger som er bemannet for å håndtere bosetting av flyktninger i tråd med bystyrets vedtak. I 2023 startet et nytt prosjekt for å fremskaffe flere boliger å bosette flyktninger, hvor boliger ble kjøpt av Etat for boligforvaltning (EBF) eller leid av Etat for bygg og eiendom (EBE). Kjøpte boliger går inn i porteføljen av kommunale boliger, men er øremerket til bosetting av flyktninger. Våren 2024 ble oppgaven med å fremskaffe leieboliger overført til Etat for boligforvaltning.

Koordinerende enhet (KE) samordner bosetting av flyktninger med store oppfølgingsbehov knyttet til helse. Målet med å samle koordineringen av bosetting av denne målgruppen i KE er å sørge for at kommunen foretar gode helsefaglige og ressurs- og kapasitetsrelaterte vurderinger ved forespørsler om å bosette flyktninger med helseutfordringer. Det skal også sikres at det iverksettes helse- og omsorgstjenester og/eller velferdstjenester i det ordinære hjelpeapparatet raskt etter vedtak om tildelt bosettingskommune, og bidra til å avklare prinsipielle spørsmål knyttet til bosetting av målgruppen.

### Rask overgang til arbeidslivet og samfunnet for flyktninger og innvandrere i Bergen

Majoriteten av deltakere i introduksjonsprogram er ukrainere med kollektiv beskyttelse, og det er et mål at disse skal raskt inn i jobb. I 2025 legger byrådet opp til å satse på målrettede tiltak for å få flere i denne målgruppen over i jobb. Blant nye aktiviteter som er JobbLØFT – et innsatsteam med

representanter fra NAV stat og kommune, Introduksjonssenteret for flyktninger, Bergen Læringscenter og HR bemanning. JobbLØFT koordinerer arbeid ut mot arbeidsgivere og fremskaffer praksisplasser og jobber, samt at de skal sikre sømløse overganger til NAV for de som har behov for videre arbeidsrettet oppfølging. Samarbeidet med NAV er også sentralt i et nytt oppstartskurs, der flyktninger får informasjon om arbeidsmarkedet allerede før de starter i introduksjonsprogram. Her får deltakerne også tilbud om å registrere seg som arbeidssøkere hos NAV.

Etat for inkludering har også startet et samarbeid med Etat for sykehjem om opplæringsløp for å kvalifisere introduksjonsdeltakere til jobb som assistent på sykehjem. Målet er at tiltaket skal bidra til å møte det store rekrutteringsbehovet til sykehjemmene, og samtidig styrke måloppnåelsen for de mange introduksjonsdeltakerne som skal over til jobb.

Prosjektet Norskekspressen startet i 2024 og videreføres i 2025. Her får introduksjonsdeltakerne intensiv og arbeidsrettet norskopplæring, kombinert med tidlig arbeidspraksis. Prosjektet har fått tilskuddsmidler fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Fra høsten 2024 er det også gjort endringer i timeplaner for norskopplæring ved Bergen læringscenter, og det er etablert en egen avdeling for introduksjonsdeltakere. Dette gir enda bedre mulighet for å sikre en arbeidsrettet norskopplæring, samt fleksibilitet til å kombinere opplæring med arbeidsrettede tiltak eller arbeid.

## Aktivitetsnøkkel tall

### Bergen Læringscenter for norsk og samfunnskunnskap

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall deltakere i opplæring i norsk/samfunnskunnskap	960	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	

### Grunnskole for voksne

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall deltakere i forberedende opplæring	364	235	235	235	235	235	235	

### Introduksjonssenteret for flyktninger

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Andel av totalt bosatte fordelt på boligtype - bolig fremskaffet av flyktninger (avtalt selvbosetting)	49,0 %	35,0 %	35,0 %	30,0 %	30,0 %	30,0 %	30,0 %	
Andel av totalt bosatte fordelt på boligtype - bolig fremskaffet av kommunen	0,0 %	65,0 %	65,0 %	70,0 %	70,0 %	70,0 %	70,0 %	
Andel overgang til arbeid/utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram	53,0 %	53,0 %	53,0 %	53,0 %	53,0 %	53,0 %	53,0 %	
Antall aktive deltakere i introduksjonsprogram (ved årsslutt)	344	600	600	500	400	350	300	

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall deltakere som har avsluttet introduksjonsprogram	144	350	350	500	300	200	200	
Antall familiegjenforente med flyktninger	35	80	25	30	30	30	30	
Totalt bosatte flyktninger jf. bystyrevedtak (ikke medregnet familiegjenforente)	735	1 037	1 000	400	250	250	250	

### Tolketjenesten

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Andel tolkeoppdrag gjennomført som telefontolking	65,0 %	77,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	
Andel tolkeoppdrag utført av kvalifisert tolk	76,0 %	77,0 %	85,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	
Totalt gjennomførte tolkeoppdrag	19 376	24 000	24 000	25 000	24 000	23 000	23 000	

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall deltakere som har deltatt i introduksjonsprogram i løpet av året	0	0	0	975	700	550	500	

### Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum 2025- 34	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Bergen Inkluderingscenter	2024	<a href="#">BY 111-19</a>	889,0	927,6	0,0	927,6	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,5
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>889,0</b>	<b>927,6</b>	<b>0,0</b>	<b>927,6</b>	<b>8,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>8,5</b>

**Bergen Inkluderingscenter**

Det er foretatt ombygging og rehabilitering av den tidligere lærerhøyskolen på Landås. Bygget ble overtatt fra entreprenør i oktober 2023, og er tatt i bruk våren 2024. Det pågår utførelse av tilleggsarbeider, og de siste økonomiske forpliktelser ventes å bli avsluttet i løpet av 2025. Det foreslås en periodisering av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan.



## 05A-Forebyggende helsearbeid

### Om tjenesteområdet

Forebyggende helsearbeid handler om å fremme folks psykiske og fysiske helse, redusere risiko for sykdom og bidra til god helse og livskvalitet i befolkningen. Tjenesteområdet omfatter kommunens folkehelsearbeid og samfunnsmedisinske oppgaver - inkludert smittevern, miljørettet helsevern, Senter for migrasjonshelse og Frisklivsentralen.

Forebyggende helsearbeid for barn og familier, tilbys fra Barne- og familietjenesten (BFT) i fire byområder og omfatter svangerskaps- og barselomsorg, helsestasjon 0-5 år, skolehelsetjeneste i grunnskole og videregående skole og helsestasjon for ungdom. Tjenestene tilbyr et basisprogram fra svangerskapet og ut videregående skole med vaksinasjoner og fastlagte konsultasjoner, med vurdering av utvikling, helse og trivsel. Barn, unge og deres familier får også utvidet hjelp og oppfølging og bistand til koordinering ved behov.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>350 454</b>	<b>350 454</b>	<b>350 454</b>	<b>350 454</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>18 629</b>	<b>18 629</b>	<b>18 629</b>	<b>18 629</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>-9 295</b>	<b>-7 726</b>	<b>-6 157</b>	<b>-6 157</b>
<b>Sum Utgående engangstiltak</b>	<b>-21 514</b>	<b>-21 781</b>	<b>-22 105</b>	<b>-22 105</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>-12 180</b>	<b>-10 878</b>	<b>-9 633</b>	<b>-9 633</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>338 274</b>	<b>339 576</b>	<b>340 821</b>	<b>340 821</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Helse og omsorgstjenester til bosatte flyktninger	10 400	8 600	8 600	8 600
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>10 400</b>	<b>8 600</b>	<b>8 600</b>	<b>8 600</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Vaksinasjonsprogram for voksne og risikogrupper	9 600	9 600	9 600	9 600
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>9 600</b>	<b>9 600</b>	<b>9 600</b>	<b>9 600</b>
<b>Kutt</b>				
Avvikle helsestasjon i Laksevåg og Kringelbotn	-1 300	-3 100	-3 100	-3 100
Avvikle kurset «Godt samliv»	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Kutt i tilskudd	-380	-380	-380	-380
Reduksjon med to årsverk for helsesykepleiere i Tverrfaglig utviklingsteam (TUT-team)	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Redusert aktivitet i Frisklivsentralen	-5 200	-5 200	-5 200	-5 200
Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-500	-500	-500	-500
Ukraina-mottak i helsestasjon og skolehelsetjenesten legges ned	-4 100	-4 100	-4 100	-4 100
Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-1 000	-500	-500	-500
<b>Sum Kutt</b>	<b>-15 280</b>	<b>-16 580</b>	<b>-16 580</b>	<b>-16 580</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>4 720</b>	<b>1 620</b>	<b>1 620</b>	<b>1 620</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>342 993</b>	<b>341 195</b>	<b>342 440</b>	<b>342 440</b>

### Driftsbudsjett

## Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap Budsjett Rev.budsjett			Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Helsestasjon	147 101	146 597	149 128	147 130	145 563	145 239	145 239
Skolehelsetjeneste	108 461	99 704	107 881	101 158	101 158	101 158	101 158
Helsestasjon for ungdom	6 541	5 897	6 616	6 933	6 933	6 933	6 933
Smittevern	28 988	7 445	13 439	26 312	26 312	26 312	26 312
Miljørettet helsevern	6 590	5 335	5 335	5 701	5 701	5 701	5 701
Forebyggende arbeid helse og sosial	70 404	85 475	84 734	55 759	55 528	57 097	57 097
<b>Sum</b>	<b>368 085</b>	<b>350 454</b>	<b>367 133</b>	<b>342 993</b>	<b>341 195</b>	<b>342 440</b>	<b>342 440</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år (B) *) **)	4 022	4 226	5 938	3 828	5 140	4 175
Netto driftsutgifter til forebyggende arbeid, helse pr. innbygger (B) *) **)	587	481	727	723	783	675
<b>Dekningsgrad</b>						
Jordmor avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-5 år (årsverk) (B)	20,9	21,3	19,5	17,9	17,5	17,7
Undersøkt grunnskole 1. trinn Andel barn (prosent)	93,4 %	101,2 %	90,4 %	94,3 %	106,7 %	
Undersøkt ved 2-års alder Andel barn (prosent)	96,8 %	102,3 %	108,7 %	106,1 %	99,5 %	
Undersøkt ved 4-års alder Andel barn (prosent)	98,1 %	102,1 %	95,5 %	108,9 %	100,1 %	
Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232 (B)	92,6	98,3	89,4	100,4	77,5	89,5
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232 (B)	6,6	8,7	5,5	8,2	5,0	6,8
<b>Kvalitet</b>						
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	67,8	71,3	55,6	41,3	47,4	
Hjemmebesøk av jordmor innen tre døgn etter hjemkomst Andel barn (prosent)	64,4	64,3	70,5	57,2	61,7	
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>						
Fastlønnnet kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	3,9	3,9	4,1	6,4	5,2	
Leger Avtalte årsverk (årsverk)	11,9	15,4	25,4	10,4	4,7	60,8
Leger avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	1,8	2,4	1,6	2,2	1,3	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

Bergen kommune ligger stort sett rundt gjennomsnittene for ASSS-kommunene når det gjelder indikatorene for aktiviteter og årsverk innen basistilbudene i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Antall årsverk av helsesykepleiere har vært stabilt siste år. For 2023 er det rapportert inn for høyt antall. På denne indikatoren ligger Bergen ifølge andre oversikter litt over gjennomsnittet, med unntak av Trondheim som ligger godt over. Rettes opp fra 2025.

Bergen kommune prioriterer raskt hjemmebesøk til nyfødte fra helsesykepleier. Kommunen har også det høyeste antall årsverk av jordmødre blant sammenligningskommunene. At tidlig hjemmebesøk av jordmor likevel ligger rundt gjennomsnittet i ASSS-kommunene, forklares med økte ekstrakonsultasjoner begrunnet med økt behov for veiledning og støtte. Samlet viser indikatorene at Bergen har prioritert de minste i helsestasjonen, gjennom omstillinger og tilpasninger.

Det jobbes i ASSS nettverket med å få på plass nye indikatorer blant annet innen forebyggende psykisk helsearbeid som følge av den nye barnevern- oppvekstreformen.

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Kommunens økonomiske handlingsrom reduseres i tiden fremover. Som følge av demografiske endringer blir det færre yrkesaktive og flere eldre som har behov for kommunale helse- og omsorgstjenester.

Menneskene som bor i Bergen er kommunens viktigste ressurs. God folkehelse og livskvalitet i befolkningen er viktig for den enkelte, for bærekraften i helse- og omsorgstjenestene, og for verdiskaping og utviklingskraft i kommunen. Forsterket innsats på forebygging slik at flere har helse, overskudd og mulighet til å stå i arbeid er viktig.

### Hovedutfordringer for folkehelsen i Bergen

Folkehelsens hovedutfordringer i Bergen inkluderer sosiale helseforskjeller, demografiske endringer, psykisk uhelse, og dårlig livskvalitet, særlig blant barn og unge som opplever ensomhet og psykiske plager ([Folkehelseoversikten i Bergen 2024](#)). Bergen skal være en god by å bo i for alle. Regjeringen har varslet at det kommer en [Nasjonal strategi for livskvalitet 2024-2030](#). Denne vil legge føringer for kommunal planlegging og utvikling og blir et like viktig mål på samfunnsutviklingen som bruttonasjonalproduktet.

Byrådet prioriterer tidlig innsats og forebygging for å redusere sosiale helseforskjeller, forebygging av utenforskap, og økt deltakelse i arbeidslivet. Dette omfatter satsinger på oppvekstvilkår, utdanning, arbeidsliv, bo- og nærmiljø, levevaner og helsekompetanse.

### Aldersvennlig Bergen

Bergen skal være en god by å bli gammel i. Grepene vi gjør for at eldre skal ha det bra, vil også være bra for resten av befolkningen. Selv om dagens og morgendagens eldre totalt sett er friskere og har bedre funksjon enn tidligere, øker risikoen for en rekke sykdommer og helseutfordringer med alderen. Fordi vi blir langt flere eldre, vil også antallet som har behov for helse- og omsorgstjenester øke. Dette gjelder spesielt blant de aller eldste fra 80 år og oppover.

Byrådet vil at flere eldre skal kunne bo hjemme og leve selvstendige liv så lenge som mulig og så lenge det er forsvarlig. En aldersvennlig samfunnsutvikling forutsetter innsats på følgende områder:

- planlegge for aldersvennlig bo- og nærmiljø
- forløse eldrepotensialet i arbeidslivet
- opprette møteplasser og arenaer hvor man kan treffe folk på tvers av generasjoner
- stimulere og tilrettelegge for eldre som ressurs

Fysisk aktivitet er viktig for å opprettholde helse og funksjon, også hos eldre. Økt aktivitetsnivå blant eldre gir bedre helse og livskvalitet for den enkelte og reduserer behovet for helse- og omsorgstjenester. Gjennom [Seniorguiden](#) tilbyr Bergen kommune målrettet informasjon om kommunale tjenester, oversikt over aktiviteter og informasjon om hva innbyggerne selv kan gjøre for å møte alderdommen best mulig.



Aldersvennlig samfunn, illustrasjon hentet fra: [Senteret for et aldersvennlig Norge](#)

### **Kunnskapsbasert og systematisk folkehelsearbeid**

Kommunen jobber systematisk og kunnskapsbasert med folkehelsearbeid. Ny "Folkehelsestrategi for Bergen 2024-2030" setter mål for å redusere sosiale helseforskjeller og fremme livskvalitet.

[Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest](#) avdekker kunnskapsbehov og setter i gang forskningsaktiviteter på prioriterte innsatsområder i folkehelsestrategien. Bergen kommune er også en sentral partner i klyngesamarbeid; [Alrek helseklynge](#) og [Idrettsklynge Vest](#). Gjennom samarbeid med kunnskapsmiljøene styrkes kunnskapsgrunnlaget for forebyggende og helsefremmende arbeid.



Videreutvikling av Helseledningskontorets illustrasjon av det systematiske folkehelsearbeidet med utgangspunkt i en 4-årig kommunestyreperiode. Kommunen skal ha oversikt over befolkningens helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helsetilstanden. Kunnskap og lokale folkehelseutfordringer skal legges til grunn for kommunens planstrategi og som grunnlag for fastsetting av mål og strategier gjennom kommuneplanarbeidet.

## Helse og omsorgstjenester til bosatte flyktninger

Senter for migrasjonshelse (SEMI) gir helsetjenester til flyktninger som nylig er bosatt i Bergen. De gir også helsetjenester til asylsøkere som oppholder seg i mottaket på Breistein (170 plasser). I tillegg gir de pleie og omsorgstjenester fra flere andre etater til flyktninger som er bosatt i Bergen.

## Vaksinasjonsprogram for voksne og risikogrupper

I 2025 etableres et nytt "Vaksinasjonsprogram for Voksne og risikogrupper". Programmet vil i første omgang inneholde vaksinasjon mot Covid-19, sesonginfluensa og pneumokokksykdom. Målet med programmet er å oppnå bedre oppslutning om vaksinasjonsanbefalinger. Bedre oppslutning vil gi bedre sykdomsforebygging og redusert risiko for sykdom og død, redusert bruk av antibiotika, redusere behov for helsehjelp og belastningen i helsetjenestene, og redusere sykefravær.

## Press på kapasiteten i helsestasjon og skolehelsetjeneste

Ut over basisprogrammet i helsestasjon og skolehelsetjeneste, har tjenestene også oppgaver knyttet til vold og rus hos gravide, barn som pårørende, bistand for flyktninger, smittevern, veiledning om seksualitet og kjønnsidentitet, og selvmordsforebyggende arbeid i skolen.

Selv om fødselstallene er relativt stabile, etterspør stadig flere kontakt både gjennom digitale og fysiske ekstrakonsultasjoner på helsestasjon. Den økte etterspørselen medfører et ekstra press på de kommunale tjenestene, som har som hovedoppgave å tilby helsefremmende og forebyggende arbeid. Det er nasjonalt målt en økt forekomst av depresjons- og angstplager hos den unge befolkningen, spesielt blant jenter og unge kvinner, som kan være med å forklare økning i etterspørsel. Kommunen

opplever press på legeressurser i barn og familietjenester og jobber for å oppnå mest mulig fleksibilitet og kapasitetsutnyttelse innenfor eksisterende rammer.

For å sikre bedre utnyttelse av ressursene i helsestasjonstjenestene og av hensyn til Bergen kommunes økonomiske situasjon, foreslår byrådet å avvikle helsestasjonene i Laksevåg og Kringlebotn. Disse helsestasjonene følger opp færre fødsler enn de øvrige helsestasjonene. Byrådet vil legge frem en egen sak for bystyret om helsestasjonstilbudet i Bergen kommune.

### Behovet for samordnete tjenester og koordineringsbistand

Samarbeid er pålagt gjennom mange lover, og er en rettighet for brukere. Helsestasjonen og skolehelsetjenesten gir også koordineringsbistand til barn og unge med sammensatte lidelser og hjelpebehov. Ved økt etterspørsel og kompleksitet stiller det enda større krav til alle våre tjenester sin kapasitet og kompetanse, og til samarbeid. For at samtidige hjelpetilbud skal fungere godt, er det viktig at tjenestene har gode samarbeidsstrukturer, avklart ansvar og tilgjengelige samhandlingsarenaer. Når familiens hverdag er krevende, koordineringsbehovet er omfattende og sosial støtte er begrenset, kan det i sum bli stor belastning for både bruker og pårørende. I neste omgang kan det medføre behov for mer inngripende tiltak og forverret helsesituasjon, både for barn og foreldre. Det er viktig med tilpassede digitale verktøy for kunne dokumentere koordineringsarbeidet.

### Tilpasning til en krevende økonomisk situasjon

Bergen kommune står i en økonomisk situasjon som krever tøffe prioriteringer i kommunens helse- og omsorgstjenestetilbud. Byrådet foreslår flere grep for å sikre tilpasning til en økonomisk bærekraftig utvikling. Det foreslås å redusere administrative funksjoner på alle områder. Byrådet foreslår også å iverksette et arbeide for å vurdere kriterier for tildeling av tjenester og utmåling. Dette er nærmere beskrevet i kapitlet *Effektivisering, innsparinger og omstilling*.

Byrådet mener at aktiviteten i Frisklivssentralen kan reduseres uten at det får avgjørende konsekvenser for den helsefremmende og forebyggende kommunale helsetjenesten.

Ny barnevernlov er vedtatt. [Måltabell](#)

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler						
Trygg by i alle livsfaser	Barn og unge med sammensatte behov og deres familier får samordnete tjenester	Antall ansvarsgrupper og Individuell Plan (IP) som koordineres av ansatt i helsestasjon- og skolehelsetjenesten	0	200	215	230
	Kommunen avdekker og forebygger vold og overgrep	Andel av gravide som følges opp i helsestasjonens svangerskapsomsorg som kartlegges for voldserfaringer	71,0 %	97,0 %	100,0 %	100,0 %

## Virkemiddel for å nå mål

Byrådet følger opp satsingene i strategi for folkehelsearbeid for Bergen kommune. Folkehelsestrategien legger føringer for kommunens folkehelsearbeid på tvers av sektorer, og skal konkretiseres og realiseres gjennom tiltak i kommunens planarbeid i alle byrådsavdelinger. På den måten styrker vi forankring av folkehelsearbeidet i hele kommuneorganisasjonen og ivaretar hensynet til folkehelse og utjevning av sosiale helseforskjeller i kommunens planarbeid på tvers av sektorer.

[Strategi for oppvekst](#) og [Se meg, hør oss! Handlingsplan for tjenester til barn og unge og deres familier](#) inneholder kommunens mål og strategier for oppvekst-tjenestenes tilrettelegging for tidlig hjelp og helhetlig oppfølging av barn og unge med sammensatte hjelpebehov. Dreining av innsatsen mot helsefremmende og forebyggende arbeid er viktig for å oppfylle lovkravet i forebyggende plan som er fremsatt i oppvekstreformen.

Helsestasjonene i Bergen gir et godt tilbud til foreldre og barn i byen og er svært viktige i det helsefremmende og forebyggende helsearbeidet. Disse tjenestene er også aktive i utviklingsarbeid for å forbedre tilbudet til bergenserne. Tjenestene er ofte delfinansiert av statlige tilskuddsmidler. Byrådet mener det er viktig at statlige myndigheter må tildele både pålitelig finansiering og gode tilskuddsordninger, ikke bare oppgaver. Samtidig må kommunen være forberedt på tilskuddsordninger som har vært viktige for tjenesteutvikling, også kan endres eller avsluttes.

De forebyggende helsetjenestene opplever økt pågang av foreldre og deres barn. Fremover er det viktig å være tydelig på hva tjenestene yter til hvilke grupper, slik at forventninger og tilbud stemmer overens. Hjelpen som gis skal vurderes på gode vurderinger av hva som er til det beste for barnet. Byrådet understreker at det med barnevernreformen og Strategi for oppvekst er behov for å ha kapasitet til tidlig innsats, og samtidig sikre god og forsvarlig hjelp ved sammensatte utfordringer. For å få dette til må tjenestene omstille, effektivisere og prioritere. Det må sikres gode og forpliktende samarbeidsarenaer mellom relevante samarbeidsaktører og tjenester, i tillegg til at tiltakene som tilbys må være tilpasset hvert enkelt barn.

Tjenestene bruker individuell plan (IP) for å sikre at barn får koordinerte samordnete tjenester som avlastet foreldre og pårørende. På sikt vil en innføre elektronisk individuell plan (eIP), og det forventes gevinster i forhold til kvalitet, samhandling og effektivitet. Det er gjennomført et grundig konseptarbeid knyttet til eIP.

Avdekking og forebygging av vold og overgrep gjøres gjennom alle avdelingene tjenesteområdet har ansvar for. Byrådet er opptatt av tidlig oppdagelse og innsats, og den første kartleggingen er av gravide på første konsultasjon hos jordmor. Fra juni 2024 har helsestasjonen startet opp med systematisk bruk av Foreldrepakken fra Stine Sofies stiftelse, et verktøy som også skal bidra til økt fokus og samtale om vold og overgrep.

Et eksempel på samordning og tidlig innsats som byrådet har videreført, er arbeidet med Folkehelseprosjektet Sammen for de minste (2022-2025), med tilskudd fra Helsedirektoratet. Prosjektet skal utvikle en felles læringsressurs for ansatte som jobber med barn 0-5 år i Bergen kommune. Målet er å styrke samarbeid og kompetanseutveksling mellom de som arbeider med barn i denne aldersgruppen. Prosjektet er et samarbeid med Folkehelseinstituttet og BARNkunne - Senter for barnehageforskning ved Høgskulen på Vestlandet.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Andel barnehager som er risikovurdert i forhold til totalt antall barnehager	96,5 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
Andel skoler som er risikovurdert i forhold til totalt antall skoler	86,5 %	89,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
Antall barnehager som har hatt tilsyn de siste 12 måneder	23	23	11	35	35	35	35	
Antall skoler som har hatt tilsyn siste 12 måneder	8	25	18	15	15	15	15	
Antall årsverk av psykologer i Etat for barn og familie (stab og tjenester)	32	34	33	33	33	33	33	
Antall årsverk i skolehelsestjenesten (uten ledelse)	82	85	84	85	86	86	86	
Antall årsverk i skolehelsetjenesten på videregående skole (uten ledelse)	22	22	22	22	22	22	22	
Antall årsverk ved helsestasjon 0-5 år (uten ledelse)	108	105	108	108	108	108	108	

## Investeringsbudsj



## 05B-Behandling og rehabilitering

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet består av allmennlegetjeneste, legevaktjeneste, øyeblikkelig hjelp døgntilbud, fengselshelsetjeneste, ergo- og fysioterapitjeneste og kommunal hjelpemiddelservice.

Tjenesteområdet inkluderer også Koordinerende Enhet (KE).

Tjenestene skal gi innbyggerne tilbud om diagnostikk og behandling, og medisinsk, sosial og psykososial habilitering og rehabilitering. Virksomheten er bred og sammensatt, og innebærer samarbeid på tvers av etater, tjenester og tjenestenivå.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>780 064</b>	<b>780 064</b>	<b>780 064</b>	<b>780 064</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	29 361	29 361	29 361	29 361
Sum Tekniske justeringer	0	-39	-39	-39
Sum Utgående engangstiltak	-500	-500	-500	-500
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>28 861</b>	<b>28 822</b>	<b>28 822</b>	<b>28 822</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>808 926</b>	<b>808 886</b>	<b>808 886</b>	<b>808 886</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Fastlegeordningen - vikarutgifter leger for å opprettholde drift på fastlegekontor	7 000	7 000	7 000	7 000
Hjelpemiddelhuset - Økt volum på fordeling av hjelpemidler	3 679	3 679	3 679	3 679
Oppbudsjettering av allmennlegetjenesten	5 000	0	0	0
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>15 679</b>	<b>10 679</b>	<b>10 679</b>	<b>10 679</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Allmennlegetjenesten - økning som følge av befolkningsvekst	2 271	4 059	5 333	6 596
Nasjonale e-helseløsninger - kostnadsvekst	2 980	5 480	7 980	10 580
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>5 251</b>	<b>9 539</b>	<b>13 313</b>	<b>17 176</b>
<b>Kutt</b>				
Avvikle bydelslegevaktene i Fana og Loddefjord	-8 400	-8 400	-8 400	-8 400
Reduksjon i tiltakspakke til fastlegetjenesten	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
<b>Sum Kutt</b>	<b>-16 900</b>	<b>-16 900</b>	<b>-16 900</b>	<b>-16 900</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>4 030</b>	<b>3 318</b>	<b>7 092</b>	<b>10 955</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>812 956</b>	<b>812 204</b>	<b>815 978</b>	<b>819 841</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Legetjeneste	499 170	504 882	524 570	524 157	523 406	527 180	531 043
Fengselshelsetjeneste	3 792	0	9	0	0	0	0
Fysioterapitjeneste	159 917	166 672	168 291	171 120	171 120	171 120	171 120
Ergoterapitjeneste	42 023	36 678	39 435	38 763	38 763	38 763	38 763
Formidling av tekniske hjelpemidler	20 603	16 813	20 740	21 192	21 192	21 192	21 192
Øyeblikkelig helsehjelp døgntilbud	63 992	55 018	55 649	57 724	57 724	57 724	57 724

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
<b>Sum</b>	<b>789 508</b>	<b>780 064</b>	<b>808 695</b>	<b>812 956</b>	<b>812 204</b>	<b>815 978</b>	<b>819 841</b>

### Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutg til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger (B) *) **)	2 625	2 829	2 614	3 262	2 794	2 914
<b>Dekningsgrad</b>						
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241 (B)	9,4	9,7	8,5	7,4	8,7	9,2
<b>Kvalitet</b>						
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)	86,6 %	93,0 %	81,8 %	81,9 %	85,3 %	
Antall åpne fastlegelister	0	1	165	0	0	55
Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	8,8	8,7	8,8	10,3	9,2	
Reservekapasitet fastlege	100,0	99,0	103,0	100,0	100,0	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

Tabellen over viser utviklingen i utvalgte indikatorer for tjenesteområdet sammenlignet med andre storbykommuner og ASSS samlet uten Oslo. Tjenesteområdet omfatter her KOSTRA-funksjonen 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering.

*Netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger* fortsetter å stige i Bergen, og har i 2023 passert både Stavanger og Oslo. Sistnevnte har hatt en markant nedgang de to siste årene. For Bergen har det vært utslagsgivende at samarbeidsmodellen med Helse Bergen om Bergen Legevakt ble sagt opp med virkning fra våren 2018.

Bergen har fortsatt flest leger pr. 10 000 innbyggere blant sammenlikningskommunene, men legene har kortere listelengde. I motsetning til Oslo hadde hverken Bergen, Trondheim eller Stavanger åpne fastlegelister ved årsskiftet.

Det jobbes i ASSS nettverket med å få på plass nye indikatorer blant annet innen lavterskel psykisk helsearbeid som følge av den nye barnevern- oppvekstreformen.

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Kommunens økonomiske handlingsrom reduseres i tiden fremover. En sentral årsak til dette er et økende behov for helse- og omsorgstjenester som følge av flere eldre i befolkningen.

### Fastlegeordningen

Byens befolkning skal ha god tilgang til legetjenester. Over tid har det vært utfordringer knyttet til rekruttering av nye fastleger i Bergen. For å sikre god kapasitet og dekning i fastlegeordningen, er det helt avgjørende å rekruttere og beholde flere fastleger. Situasjonen i fastlegeordningen har stabilisert seg og tiltak på lokalt og nasjonalt nivå ser ut til å gi noe effekt. Bergen kommune er ikke i mål med

rekruttering av fastleger, men i løpet av 2024 har det blitt flere fastlegehjemler. Det gir utsikter for mer tilgjengelige fastlegetjenester for innbyggerne i tiden fremover. Den økonomiske situasjonen i Bergen kommune er utfordrende og byrådet mener at tiltakspakken kan reduseres noe uten at det får avgjørende konsekvenser for fastlegeordningen.

### Bosatte flyktninger med omfattende behov for helsetjenester

Det er en stor økning i antallet alvorlig syke eldre flyktninger. Det er også en økning i barn og voksne med fysiske og/eller psykiske funksjonsnedsettelse som har behov for koordinerte tjenester. Flyktninger som bosettes i Bergen skal ivaretas på lik linje med byens innbyggere ellers.

### Bergen Legevakt

Bergen har i dag en døgnåpen legevakt i Solheimsviken, og tre mindre avdelinger i Fana, Loddefjord og Åsane. Disse er åpne i tidsrommet 16:00 til 22:00 mandag til fredag og 12:00 til 18:00 på lørdager, søndager og høytidsdager.

Den økonomiske situasjonen i Bergen kommune er utfordrende og byrådet mener bydelslegevaktene i Fana og Loddefjord kan avvikles uten at det får avgjørende konsekvenser for legevakttilbudet til innbyggerne i Bergen. Avvikling av bydelslegevaktene i Fana og Loddefjord vil medføre en viss økning i pasienter på legevakten i Solheimsviken, men det er grunn til å tro at flere vil velge å kontakte fastlegen neste dag. Innbyggerne i Bergen vil fortsatt ha tilgang på et godt og døgnkontinuerlig legevakttilbud.

Bydelslegevakten i Åsane representerer en helseberedskap ved at legevaktens drift raskt kan flyttes hvis legevakten i Solheimsviken ikke er tilgjengelig, f.eks. ved trafikale utfordringer, samt at de kan oppskalere sin drift ved større kriser. Bydelslegevakten i Åsane foreslås opprettholdt.

Kommunen må jobbe systematisk med å få flere bergensere til å bruke fastlegen sin i stedet for legevakt. Fastlegen er den som kjenner pasientene best og er derfor den som har de beste forutsetningene for å gi en helhetlig og god behandling.

Bergen kommune har dessuten flest antall konsultasjoner per innbygger ved legevakten av de store byene (Oslo, Trondheim og Stavanger), samtidig som vi har lavest antall konsultasjoner per innbygger hos fastlegen.

### Fengselshelsetjenesten

Fengselshelsetjenesten drives av Bergen kommune med særskilt tilskudd fra staten. Behovene for innsatte i Bergen fengsel har endret seg over tid. Mange har et større behov for helse- og omsorgstjenester enn tidligere. Det særskilte statlige tilskuddet som skal finansiere denne tjenesten, er nå for lite. Kommunen har vært nødt til å ta midler fra andre områder for å sikre gode nok helse- og omsorgstjenester til innsatte. Kommunens subsidiering av den statlige finansieringen øker fra år til år.

### Rehabilitering

Stadig flere innbyggere har behov for helse- og omsorgstjenester, både som følge av at vi blir flere eldre og fordi oppgaver over tid har blitt overført fra spesialisthelsetjeneste til kommune. Grundig og tverrfaglig kartlegging av behov, rett behandling og rehabilitering er svært viktig.

## Flere barn og unge med alvorlig sykdom eller nedsatt funksjonsevne følges opp i kommunale tjenester

Tjenestene registrerer en økning av barn og unge som blir overført fra spesialisthelsetjeneste til kommunale tjenester. Barna har i større grad flere samtidige diagnoser og dermed mer sammensatte hjelpebehov som inkluderer bistand hjemme, i barnehage og skole og i fritiden for å oppnå best mulig funksjon, mestringsevne og familieliv. Barn som kommer som flyktninger – særlig fra Ukraina – er også med å forklare økning. Økningen stiller enda større krav til våre tjenester både knyttet til kapasitet, kompetanse og samarbeid. Godt samarbeid er pålagt gjennom lov, og er en rettighet for barn og familier med sammensatte behov. Særlig ergoterapitilbudet opplever økt etterspørsel som utfordrer kapasiteten.

## Økt behov for samordnete tjenester og koordineringsbistand rundt barn og unge

For at samtidige hjelpetilbud skal fungere godt, er det viktig at tjenestene er godt samordnet og koordinert. Samarbeid er pålagt gjennom mange lover og en rettighet for brukere. Barnekoordinator er en rettighet for familier med barn og unge som har særlige koordineringsbehov. Tjenesten opplever økt tilstrømming. Selv om mange får bistand med koordinering, er det også mange familier der foreldre og pårørende selv må ta ansvar for å koordinere hjelp. For å styrke koordineringsarbeid rundt barn og unge har kommunen økt antall barnekoordinatorer og organisert Koordinerende Enhet under etat for barn og familie. Det nye enheten har også tatt ansvar for å koordinere arbeidet med barn som pårørende.

## Tilpasning til en krevende økonomisk situasjon

Bergen kommune står i en økonomisk situasjon. Byrådet foreslår flere grep for å sikre tilpasning til en økonomisk bærekraftig utvikling. Det foreslås å redusere administrative funksjoner på alle områder. Byrådet foreslår også å iverksette et arbeide for å vurdere kriterier for tildeling av tjenester og utmåling. Dette er nærmere beskrevet i kapitlet *Effektivisering, innsparinger og omstilling*.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by	God fastlegeordning som sikrer innbyggerne reell valgmulighet til å velge fastlege i rimelig avstand	Andel ledige plasser hos fastlege	0,2 %	0,1 %	0,2 %	0,8 %
	Gode øyeblikkelig hjelp helsetjenester	Besvare telefoner på legevaktsentralen innen to minutter	48,7 %	50,0 %	55,0 %	70,0 %
Levende bydeler						
Trygg by i alle livsfaser	Barn og unge med sammensatte behov og deres familier får samordnete tjenester	Antall ansvarsgrupper og Individuell Plan (IP) som koordineres av ansatt i ergo-fysioterapitjenesten for barn og unge, inkludert barnekoordinatorer i Koordinerende Enhet	122	212	340	370

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
	Brukere med sammensatte behov og deres familier får samordnede tjenester	Antall gjennomførte opplæringstreffpunkt (grunnkurs koordinator og møteplass for koordinatore pr. år)	8	8	9	9

### Virkemiddel for å nå mål

Det er et mål i kommuneplanens samfunnsdel at bergensere skal tilbys gode tjenester i alle livets faser.

Situasjonen i fastlegeordningen har stabilisert seg og tiltak på lokalt og nasjonalt nivå ser ut til å gi noe effekt. Bergen kommune er ikke i mål med rekruttering av fastleger, men i løpet av 2024 har det blitt flere fastlegehjemler. Det gir utsikter for mer tilgjengelige fastlegetjenester for innbyggerne i tiden fremover.

Innbyggere oppfordres til å ringe Bergen Legevakt før oppmøte. Dette reduserer ventetid på legevakten og bidrar til raskere helsehjelp for dem som trenger det mest. Legevakten kan hjelpe flere hjemme med å gi nødvendig veiledning på telefon. De som skal møte opp får en oppmøtetid.

Personer som har behov for langvarige og koordinerte helse-, omsorg- og velferdstjenester har rett på koordinator. Kommunen vil bedre koordinering av tjenester til denne målgruppen. Dette gjøres også ved at helsepersonell som skal ha rollen som koordinator får opplæring.

Forebyggende og helsefremmende tiltak som bygger opp under egenmestring og selvstendighet hos innbyggerne er en viktig prioritering i kommunen. Ved å sette inn tidlig og samordnet innsats, før kompensierende tjenester, vil flere kunne oppnå best mulig funksjonsevne, selvstendighet og livskvalitet etter sykdom eller skade. Rehabilitering og habilitering er et viktig satsingsområde for at flere eldre skal kunne leve gode liv i egen bolig så lenge det er ønskelig og forsvarlig. For yngre med funksjonssvikt eller sykdom er det viktig å kunne delta sosialt, få utdanning og kunne fungere i arbeidslivet. God behandling og rehabilitering gir ikke bare gevinster for den enkelte, men er også god samfunnsinvestering.

[Strategi for oppvekst](#) inneholder kommunens mål og strategier for at oppveksttjenestene skal kunne legge bedre til rette for god og tidlig hjelp og helhetlig oppfølging av barn og unge med sammensatte hjelpebehov. [Se meg, hør oss! Handlingsplan for tjenester til barn og unge og deres familier](#) og [Handlingsplan for barnevernet](#) beskriver tiltak for å nå målene.

Byrådet jobber i tråd med Strategi for oppvekst og nasjonale føringer for at barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne har tjenester som er godt koordinert. Derfor sørget byrådet for å forsterke barnekoordinatorordningen i 2024, fra tre til åtte barnekoordinatorer. Koordinerende enhet (KE) og barnekoordinatorene ble samlet under en felles ledelse i Etat for barn og familie fra september 2024. Det er mange tjenester som bistår med Individuell Plan for ulike lidelser og sammensatte hjelpebehov. Sammen med flere barnekoordinatorer, vil tjenestenes innsats bidra til at flere barn og familiene får koordineringshjelp, som kan avlaste familier og pårørende i hverdagen.

Byrådet forventer at tjenestene yter nødvendige, gode og samarbeidende helse- og velferdstjenester til barn og unge og deres familier, i tråd med mål i Strategi for oppvekst. Det er viktig å ha gode

digitale verktøy i dette koordineringsarbeidet som sikrer informasjonsflyt mellom tjenestene og med familien.

I påvente av en ny prioriteringsveileder fra Helse- og omsorgsdepartementet arbeider ergo- og fysioterapitjenestene for barn og unge og KE godt og grundig med prioritering og fordeling av hjelpetilbud og koordineringsbistand til målgruppen. For å få god oversikt og sikre fortsatt høy kvalitet, trengs en systematisk gjennomgang av alle hjelpetilbudene i oppveksttjenestene. I tillegg må interne og eksterne samarbeidspartnere inngå i et forpliktende samarbeid for å utvikle samordnete tjenester.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall barn med fysioterapitjenester - Barne- og familietjenesten	2 060	2 307	2 080	2 090	2 100	2 100	2 100	
Antall barn og unge med ergoterapitjenester - Barne- og familietjenesten	590	804	600	600	600	600	600	
Antall brukere med tjenester fra innsatsteamet	242	233	250	250	250	250	250	
Antall fastleger	256	259	266	273	280	287	300	
Antall hjelpemidler som lånes ut på korttidsutlån pr. år	7 039	4 611	7 200	7 300	7 400	7 500	7 600	
Antall oppdrag utført av servicemannstjenesten	22 450	21 601	22 200	22 300	22 400	22 500	22 500	
Antall pasientkontakter ved Bergen legevakt	100 129	100 408	85 500	84 000	82 500	81 000	79 000	
Antall samtaler på Legevaktens nummer 116117	171 811	164 409	170 000	171 000	171 000	171 000	171 000	
Antall som har eller hatt barnekoordinator i løpet av året	0	57	82	210	240	240	240	
Antall voksne med ergoterapitjenester- Habilerings- og rehabiliteringstjenesten	4 181	3 381	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	
Antall voksne med fysioterapitjenester- Habilerings- og rehabiliteringstjenesten	4 973	4 037	5 200	5 200	5 200	5 200	5 200	

## 06-Overføringer til trossamfunn

### Om tjenesteområdet

Over 470 tros- og livssynssamfunn har medlemmer i Bergen. Den norske kirke/Bergen kirkelige fellesråd er det største trossamfunnet med 25 menigheter.

Det store mangfoldet av tros- og livssynssamfunn i byen reflekterer at Bergen er en interkulturell by, hvor tros- og livssynssamfunnene er viktige lokale fellesskap for store og små befolkningsgrupper. Bergen kommune yter lovfestet tilskudd til Den norske kirke. Bergen kommune gir videre tilskudd til Bergen kirkelige fellesråd til gravferd for alle, til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Kirkelig dialogsenter og tilskudd til restaurering av middelalderkirkene.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>197 310</b>	<b>197 310</b>	<b>197 310</b>	<b>197 310</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	7 648	7 648	7 648	7 648
Sum Tekniske justeringer	68	68	68	68
Sum Utgående engangstiltak	-800	-800	-800	-800
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>6 916</b>	<b>6 916</b>	<b>6 916</b>	<b>6 916</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>204 226</b>	<b>204 226</b>	<b>204 226</b>	<b>204 226</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
<b>Kutt</b>				
Bergen kirkelige fellesråd - redusert tilskudd	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	0	-250	-250	-250
<b>Sum Kutt</b>	<b>-2 000</b>	<b>-2 250</b>	<b>-2 250</b>	<b>-2 250</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-2 000</b>	<b>-2 250</b>	<b>-2 250</b>	<b>-2 250</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>202 226</b>	<b>201 975</b>	<b>201 975</b>	<b>201 975</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Kirkelig administrasjon	19 546	20 202	20 202	18 995	18 995	18 995	18 995
Kirker og menigheter	112 439	112 649	112 649	116 265	116 265	116 265	116 265
Presteboliger	435	1 496	220	1 565	1 565	1 565	1 565
Overføring til andre trossamfunn	1 933	733	733	733	483	483	483
Gravplasser og krematorier	58 935	62 229	62 229	64 668	64 668	64 668	64 668
<b>Sum</b>	<b>193 287</b>	<b>197 310</b>	<b>196 034</b>	<b>202 226</b>	<b>201 975</b>	<b>201 975</b>	<b>201 975</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutgifter per innbygger (393) gravplasser og krematori er (B) *) **)	201	202	119	173	219	162
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kirke (B) *) **)	671	661	357	610	723	629
<b>Dekningsgrad</b>						
Konfirmerte i prosent av 15-åringer (B)	49,0 %	47,3 %	23,5 %	46,7 %	49,1 %	43,2 %
Medlem og tilhørige i Dnk i prosent av antall innbyggere (B)	62,2 %	61,2 %	41,8 %	62,0 %	57,2 %	58,4 %
Medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke i prosent av antall innbyggere	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>						
Antall kor for barn og unge	58	51	51	12	37	219
Antall kor for voksne/familiekor	37	35	53	14	26	148
Deltakere på konserter og kulturarrangementer i regi av andre enn menigheten	35 097	44 603	104 237	36 865	22 625	219 301
Deltakere på konserter og kulturarrangementer i regi av menigheten	40 435	37 309	61 503	49 653	28 305	205 100
Deltakere, gudstjenester totalt	181 434	186 463	320 034	160 083	133 861	1 031 603
Konserter og kulturarrangement i regi av andre enn menigheten	251	267	505	140	183	1 332
<b>Andre nøkkeltall</b>						
Kirkelige gravferder i prosent av antall døde	77,9 %	74,6 %	62,6 %	63,5 %	71,9 %	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Status og utvikling på tjenesteområdet

Tros- og livssynsmiljø har stor betydning for enkeltpersoner. I tillegg til at de er viktige som trosfelleskap, er de viktige som sosiale møtesteder, og som nærmiljøtjenester.

### Levende bydeler

De 25 menighetene i Den norske kirke utgjør byens største trossamfunn. I alle bydeler skapes det totalt flere tusen kulturelle og sosiale tilbud som er åpne for alle. Byrådet vektlegger å videreføre tilbudet, og vil bidra til at menighetene rekrutterer frivillige og har gode lokaler.

I 2024 ble Sædalen kirke åpnet. Det jobbes med å ta vare på eldre kirkebygg som er viktige identitetsmarkører for byen. Fyllingsdalen kirke og Korskirken er eksempler på kirker som har fått nødvendig rehabilitering de siste årene.

### Verdig gravferd for alle

Gravplass er en lovbestemt ordning som kommuner har ansvar for, og som i Bergen forvaltes av Bergen kirkelige felleståd. Det arbeides med å gjøre gravplassene mer bærekraftige, og det legges til rette for at flere bergensere kan få gravminne i en navnet minnelund, noe som er både areal effektivt og ønsket av mange. Det legges også til rette for gravplasser for ulike livssyns- og trosretninger.

### Økonomisk bærekraftig drift



Bergen kirkelige fellesråd (BKF) har et stort etterslep på vedlikehold av bygg. Det søkes årlig om midler fra en ny statlig finansieringsordning til delfinansiering av større restaureringsprosjekter. Av større prosjekter er rehabilitering av middelalderkirkene og Johanneskirken. BKF ønsker også nye bygg i vekstområder og å utvide det sosiale arbeidet i flere bydeler. En stor utfordring innen gravferd er rehabiliteringen av Solheim kapell og mur langs Fjøsangerveien. Bergen kirkelig fellesråd formidler at Bergen trenger nytt krematorium i løpet av de neste 6 til 8 år.

Budsjettsøknad fra Bergen kirkelige fellesråd ligger her:

<https://www.bergen.kommune.no/api/rest/filer/V46708241>

Årsmelding til Bergen kirkelig fellesråd ligger her: [Årsmeldinger fra Kirkelig fellesråd - Bergen kirkelige fellesråd](#)

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Attraktiv by med vekst og utvikling						
Inkluderende by	Enklere hverdag for frivillige organisasjoner	Antall frivillige i Den norske kirken i Bergen	3 260	3 350	3 400	4 000
Levende bydeler						
	Aktive eldre i alle bydeler	Antall eldre treff per år	65	70	75	90
	Den norske kirke som nærmiljøsentre	Antall besøkende i Den norske kirke per år (basert på telleuke)	750 000	775 000	800 000	900 000
		Antall diakonale sosiale tiltak (nabokafe, barneklubb, eldre treff, osv.)	2 552	2 560	2 570	2 600
	Gode tilbud til alle barn og unge	Antall deltakere i barnekor og babysang	2 745	2 800	2 850	2 900
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune						
Trygg by i alle livsfaser						

## Aktivitetsnøkkel tall

### Tros- og livssynssamfunn

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall besøk på kulturtilbud og arrangementer	40 000	81 912	83 000	85 000	87 000	88 000	90 000	

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall deltakere ved gudstjenester i Den norske kirke.	181 434	186 463	190 000	190 000	190 000	190 000	190 000	
Antall konfirmanter i Den norske kirke	1 525	1 549	1 550	1 550	1 550	1 550	1 550	
Antall medlemmer i kor	0	1 826	1 830	1 850	1 850	1 860	1 870	
Antall vielser i den norske kirke	304	231	230	230	230	230	230	
Andel gravlagt i navnet minnelund	10,0 %	15,0 %	17,0 %	19,0 %	21,0 %	2,0 %	21,0 %	
Antall gravferdsremonier i Den norske kirke	1 719	1 604	1 650	1 675	1 675	1 675	1 700	
Antall gravlegginger	2 046	2 027	2 050	2 100	2 150	2 200	2 200	
Kremasjonsandel	76,0 %	79,0 %	80,0 %	81,0 %	82,0 %	82,0 %	82,0 %	

### Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum 2025- 34
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Gravplassinvestering	Løpende					43,1	43,8	44,4	45,1	45,8	46,4	47,1	47,8	48,4	49,1	461,0
Johanneskirken rehabilitering	2028	IA	85,9	0,0	85,9	12,7	12,7	12,7	12,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,9
Kirkeinvesteringer	Løpende					19,2	18,8	18,5	18,1	17,8	17,5	17,1	16,8	16,5	16,1	176,3
Middelalderkirker	Løpende					17,8	17,4	17,1	16,8	16,4	16,1	15,8	15,4	15,1	14,8	162,7
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>0,0</b>	<b>85,9</b>	<b>0,0</b>	<b>85,9</b>	<b>92,7</b>	<b>92,7</b>	<b>92,7</b>	<b>92,7</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>	<b>80,0</b>	<b>850,9</b>

### **Gravplassinvestering**

Bystyret vedtok i 2018 Bergens første gravferdsplan, med mål om å sikre nok gravplasser for befolkningen og bøte på følger av klimaendringer. Budsjettmidlene overføres til Bergen kirkelige fellesråd (BKF). Bergen oppfyller lovens krav om 3% gravreserver.

### **Johanneskirken rehabilitering**

Johanneskirken er det desidert største enkeltprosjektet i planperioden, foreløpig estimert til 120 millioner kroner. For å unngå fare for liv og helse på grunn av steinnedfall fra fasaden er kirken allerede sikret med stillas og presenning. En historisk gjennomgang viser at det gjentatte ganger er tatt feil valg ved valg av metoder for rehabilitering, og mange tilsvarende teglsteinskirker fra samme periode har de samme utfordringene. Det pågår derfor et omfattende utrednings- og prosjekteringsarbeid for å sikre best mulig valg denne gangen.

Kirkebevaringsprogrammet forutsetter kommunal medfinansiering. Videreføring av kommunal bevilgning er forutsetning for statlig finansiering.

### **Kirkeinvesteringer**

Videreføring av årlig bevilgning Kirkeinvesteringer går til vedlikehold, universell tilkomst og grønn strategi for kirkene i Bergen. Se i denne sammenheng Bergen kirkelige fellesråds sin budsjettsøknad. Budsjettmidlene overføres til Bergen kirkelige fellesråd (BKF).

### **Middelalderkirker**

Byrådet foreslår å videreføre investeringsrammen knyttet til rehabilitering av middelalderkirker, hvor det er pågående arbeid på Korskirken og Domkirken. Se for øvrig BKF's budsjettforslag under kapitlet Sentrale tabeller og oversikter.

## 07-Brannvesen

### Om tjenesteområdet

Bergen brannvesen er kommunens brann- og redningskorps og yter tjenester knyttet til forebygging av og beredskap mot branner og ulykker. Brannkorpset driver også 110 Vest-sentralen for 38 kommuner.

Bergen brannvesen er vertsbrannvesen for Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing (IUA) for 20 medlemskommuner, i tillegg til at de leder brannsamarbeidet mellom 18 kommuner i regionen i samarbeidet Vest brann- og redningsregion (VBR). VBR ivaretar brannsjefsfunksjonen og ledelsen av brann- og redningstjenestene i Samnanger, Osterøy og Vaksdal kommune. I tillegg har Bergen brannvesen ansvaret for brann- og ulykkesberedskapen på Bjorøy, Lille-Sotra, Tyssøy og Bildøy, samt drift av Bergen legevakts utrykningsbil.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>257 129</b>	<b>257 129</b>	<b>257 129</b>	<b>257 129</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>12 443</b>	<b>11 339</b>	<b>11 228</b>	<b>11 228</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>12 443</b>	<b>11 339</b>	<b>11 228</b>	<b>11 228</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>269 571</b>	<b>268 467</b>	<b>268 357</b>	<b>268 357</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	696	696	696	696
EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 200	1 200	1 200	1 200
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>1 896</b>	<b>1 896</b>	<b>1 896</b>	<b>1 896</b>
<b>Nye tiltak</b>				
110 Vest økte kostnader	1 430	1 830	1 620	1 180
Brannforebyggende avdeling, avvik fra brannordningen	2 937	2 937	2 937	2 937
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>4 367</b>	<b>4 767</b>	<b>4 557</b>	<b>4 117</b>
<b>Effektivisering</b>				
Brannvesenet reduserte kostnader til dronetjeneste	-400	-400	-400	-400
EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-119	-213	-316	-421
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-519</b>	<b>-613</b>	<b>-716</b>	<b>-821</b>
<b>Kutt</b>				
Brannvesenet reduserte kostnader kurs og velferd	-600	-600	-600	-600
<b>Sum Kutt</b>	<b>-600</b>	<b>-600</b>	<b>-600</b>	<b>-600</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>5 144</b>	<b>5 450</b>	<b>5 137</b>	<b>4 592</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>274 716</b>	<b>273 918</b>	<b>273 494</b>	<b>272 949</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Forebygging branner og ulykker	22 342	40 044	39 742	44 233	44 233	44 233	44 233
Feiing og tilsyn	-6 972	-5 713	-5 713	-5 602	-5 602	-5 602	-5 602
Beredskap mot branner og ulykker	261 461	221 041	231 220	232 942	231 744	231 531	231 426
Alarntjenester	-3 876	1 701	1 723	3 087	3 487	3 277	2 837
Selvkostrenter - boligbrannsikkerhet	0	56	56	56	56	56	56
<b>Sum</b>	<b>272 955</b>	<b>257 129</b>	<b>267 027</b>	<b>274 716</b>	<b>273 918</b>	<b>273 494</b>	<b>272 949</b>

### Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger *)	50	72	120	179	123	
Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger *)	839	878	744	819	536	
<b>Dekningsgrad</b>						
Årsverk til funksjon 338 pr. 1000 innbyggere	0,20	0,20	0,12	0,21	0,15	
Årsverk til funksjon 339 pr. 1000 innbyggere	0,73	0,70	0,46	0,43	0,46	
<b>Kvalitet</b>						
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (kr) *)	398	1 359	1 102	329	350	468

\*) Inflasjonsjustert med deflator

#### Netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger

Funksjon 338 består av særskilt brannrisiko og boligbrannsikkerhet. I tillegg til brannforebygging har Bergen kommune feie- og tilsynstjeneste også i samarbeidskommuner og kostnader til saksbehandling av oppføring av skorsteiner. Det er vanskelig å skille mellom de ulike byer siden det er ulik praksis på hvor kostnader registreres og omfanget av tjenesten. Bergen brannvesen ligger lavere på kostnader, men høyere på årsverk. Det kan skyldes at årsverk til samarbeidskommuner gir inntekter og dermed ikke store utslaget i netto driftsutgift. Økningen i netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger fra 2022 til 2023 skyldes i hovedsak økte pensjonskostnader.

#### Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger

Økningen fra 2022 til 2023 skyldes i hovedsak økte pensjonskostnader og endring i tillegg. Bergen har en noe høyere driftskostnad enn andre sammenlignbare kommuner. Noen av årsakene til dette er den tette trehusbebyggelsen i sentrumskerne, særskilte risikoobjekter, samarbeid og tjenester til nærliggende kommuner og regionale funksjoner. I tillegg er det ulik praksis mellom byene for hvor kostnader registreres iht. tjeneste, som kan gi ulikheter i sammenligningsgrunnlaget.

#### Årsverk til funksjon 338 pr. 1000 innbyggere

Funksjon 338 består av særskilt brannrisiko og boligbrannsikkerhet. I tillegg til brannforebygging har Bergen kommune feie- og tilsynstjeneste også i samarbeidskommuner og kostnader til saksbehandling av oppføring av skorsteiner. Det er ulik praksis mellom byenes brannvesen for hvordan årsverkene registreres og fordeles etter tjenester, som kan påvirke sammenligningsgrunnlaget mellom de ulike byene. At Bergen ligger noe høyere enn Oslo og Stavanger skyldes årsverk til tjenester som leveres til samarbeidskommuner. Bergen ligger likevel noe lavere enn landsgjennomsnittet på 0,23 årsverk. Dette skyldes vakanser.

### *Årsverk til funksjon 339 pr. 1000 innbyggere*

Bergen har flere årsverk til funksjon 339 pr. 1000 innbyggere enn sammenlignbare kommuner. Bergen brannvesen har ansvaret for tett trehusbebyggelse og særskilte risikoobjekter. Bergen brannvesen har også ansvaret for samarbeidskommunene Vaksdal, Samnanger og Osterøy, i tillegg til døgndrift på legebil og regionale funksjoner via Vest brann og redning. I tillegg gir geografien i Bergen utfordringer for bruk av ressurser. Det bør også presiseres at det er ulik form for telling og organisering av funksjoner i beredskap mellom de ulike brannvesen og hvilke årsverk som inngår i funksjon 339.

### *Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (kr)*

Gebyrfastsettelsen for feie- og tilsynstjenesten er basert på prinsippet om selvkost. Gjeldende forskrift om feie- og tilsynstjenester for Bergen kommune ble vedtatt av bystyret 22.11.2022 og trådte i kraft 01.01.2023. Den nye forskriften innebærer en endring i fastsettelsen av gebyr for feiing og tilsyn som innebærer at Bergen kommune går over til et årlig gebyr for tilsyn og at feiing skal betales etter forbruk når dette skjer.

Det legges til grunn et årlig gebyr for tilsyn med fyringsanlegget og kontroll med feiebehovet. Feiing vil etter den nye forskriften kun bli gjennomført etter kartlagt behov, slik at en ikke feier «rene» skorsteiner. Feiekostnaden belastes dermed den som skaper feiebehovet. Tilsynsaktiviteten vil øke, men feiefrekvensen vil gå betraktelig ned.

Årsgebyret som fremkommer i 2023 inkluderer både tilsyn, som faktureres årlig, og feiing, som faktureres etter utført arbeid.

Ulik praksis på gebyrfastsettelse og hvilke tjenester de ulike kommuner gjennomfører innenfor tjenesten medfører ulikheter i sammenligningsgrunnlaget.

## **Status og utvikling på tjenesteområdet**

Bergen skal være en trygg og god by for alle. Bergens store trehusbebyggelse gjør det ekstra viktig å ha et brannvesen som ivaretar trygghet i sårbare byområder, og vår felles kulturarv. Brannvesenet skal inngi tillit og trygghet, og skal bidra til å sikre og redde liv, miljø og eiendom.

Å sikre samfunnseffektive regionale samarbeid er et stort fokusområde. Samarbeid er prioritet på flere områder, både i kommunen, etater imellom, nabokommuner, region og private foretak. Det styrker beredskapen, muliggjør kompetansedeling og gir større rom for øving.

### **Det brannforebyggende arbeidet**

Brannforebyggende avdeling skal forebygge branner og andre ulykker, og bidra til at alle som oppholder seg i Bergen kommune er trygge for brann. De skal utføre lovpålagte oppgaver, som tilsyn basert på lokal risiko, feiing og tilsyn med fyringsanlegg, samt brannforebyggende aktiviteter overfor

risikogrupper og risikoområder. Dette følger av forskrift om brannforebygging kapittel 4 som omhandler kommunens forebyggende plikter.

Satsingsområdene er:

- Unngå branner med risiko for tap av liv og helse
- Unngå branner hos utsatte persongrupper
- Unngå branner med risiko for tap av kulturhistoriske verdier
- Unngå branner med tap av materielle verdier

#### Seksjon særskilt brannrisiko

I henhold til §8 i brann- og redningsvesensforskriften skal brann- og redningsvesenet ha personell til brannforebyggende arbeid. Dette skal utføres med minst 0,1 årsverk per 1000 innbyggere i ansvarsområdet for særskilt brannrisiko. Forebyggendeanalysen har avdekket et avvik fra forskriftens §8 om dimensjonerende krav til personell. Byrådet har derfor lagt inn en styrking av budsjettet slik at innsatsen på området tilfredsstiller lovens krav. Brannordningen som ble vedtatt 10. april i år anbefaler en rekke tiltak i kommende fireårsperiode.

Det er signert en intensjonsavtale for samarbeid mellom Bergen brannvesen og byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold og byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg, for å styrke samarbeidet rettet mot risikoutsatte grupper.

#### Seksjon boligbrannsikkerhet

Seksjonen skal gjennomføre feie- og tilsynstjenesten på en faglig tilfredsstillende måte. Gebyrfastsettelsen for feie- og tilsynstjenesten er basert på prinsippet om selvkost. Gjeldende forskrift om feie- og tilsynstjenester for Bergen kommune ble vedtatt av bystyret 22.11.2022 og tredde i kraft 01.01.2023. Bystyret vedtok endringer i forskriften 04.09.2024 med umiddelbar virkning. Forskriftens formål er å «oppfylle og utdype brann- og eksplosjonsvernlovens bestemmelser om feiing og tilsyn og styrke gjennomføringen av det brannforebyggende arbeidet i boliger og andre bygninger».

Det gjennomføres risikobasert tilsyn og frekvensen fastsettes ut fra bruksenhetens brannrisiko. Det legges til grunn et årlig gebyr for tilsyn med fyringsanlegget og kontroll med feiebehovet. Tilsyn omfatter kontroll av at fyringsanlegget er intakt og virker som forutsatt. Feiing vil etter den nye forskriften kun bli gjennomført etter kartlagt behov, slik at en ikke feier «rene» skorsteiner. Feiekostnaden oppstår ved behov for feiing.

Skattedirektoratet har endret sin vurdering for håndtering av merverdiavgift knyttet til feie- og tilsynstjenester. Disse tjenestene vurderes nå å falle innenfor avgiftsunntaket for «offentlig myndighetsutøvelse» (merverdiavgiftsloven §3-9). Dette gjelder med virkningstidspunkt fra dette ble avklart i februar 2024. Alt annet likt, så medfører bortfallet av merverdiavgift en lavere kostnad for innbyggerne.

Gjennom 2023 og 2024 har det blitt jobbet med å teste ut pipesensorer som er montert i skorsteiner. Sensoren registrerer bruksmønsteret. Dataen om bruksmønsteret, kombinert med informasjon om ildsted og skorstein, prosesseres ved hjelp av kunstig intelligens og gir brannforebyggeren informasjon om behov for feiing og tilsyn. Det er nå plassert sensorer i 150 enheter og det er planer om ytterligere 200 i de kommende årene. Dette vil være et tilleggsverktøy til det ordinære tilsynet med brannsikkerheten og kontroll av feiebehovet. Det antas å ligge betydelige gevinster på sikt når det kommer til HMS, effektivitet og målrettet arbeid.

Avtalene med Osterøy, Samnanger og Vaksdal kommune om utførelse av det brannforebyggende arbeidet vil fortsette.



### **Beredskap mot branner og ulykker**

Beredskapsavdelingen skal ivareta beredskapen for branner og andre ulykker som faller inn under Bergen brannvesens ansvarsområde, og i henhold til avtaler med samarbeidskommunene Osterøy, Samnanger og Vaksdal, samt slokkeavtale med Øygarden kommune. Avtaler knyttet til spesialtjenester blir også dekket her.

Bergen er en by i stadig utvikling og endring av risikobilde med tanke på nye energibærere, teknologi, infrastruktur, utbygging og klimatiske endringer. Bergen brannvesen søker stadig utvikling og kompetanse for å møte nye utfordringer. Bergen brannvesen jobber kontinuerlig med å videreutvikle kompetansen innenfor spesialområder som RITS (redningsinnsats til sjøs), USAR (urban search and rescue), oljevern, redningsdykking, tungbergging, CBRNE/kjemikalievern og drone.

Øvelsesfeltet på Flesland har vært en stor suksess for bygging av kompetanse for brannfolk i regionen. Det jobbes kontinuerlig med utvikling og bedre utnyttelse av anlegget. Brannfolkene innenfor VBR benytter seg også av anlegget i forbindelse med kurs, og tilbakemeldingene på kursene og anlegget er utelukkende positive.

Omfattende forskning viser at brannfolk og brannforebyggere er betydelig mer utsatt for å utvikle en rekke kreftsykdommer enn befolkningen generelt. Kreftfremkallende kjemikalier i brannrøyk og sot er ikke til å unngå. Arbeidstilsynet stiller krav til det fysiske arbeidsmiljøet i brannstasjoner, og til å skille mellom ren og urene sone. Pr. i dag oppfyller ikke Bergen brannvesen kravene, men arbeidet med å få dette på plass er i gang. I nye Fana brannstasjon blir bygget med rene og urene soner, mens det skal etableres rene og urene soner i Åsane brannstasjon, Bergen hovedbrannstasjon, Arna brannstasjon og Laksevåg brannstasjon.

Riktig plassering av brannstasjoner er avgjørende for at brannvesenet skal kunne overholde sine pålagte innsatstider og yte tidlig innsats. Størst mulig del av befolkningen skal dekkes med kortest mulig innsatstid. Endringer i dekningsområdet til nye Fana brannstasjon muliggjør justering av Laksevåg brannstasjon sitt dekningsområde og gir en bedre strategisk løsning. Bergen brannvesen vil starte utredning av ny brannstasjon i Bergen Vest ved Storavatnet. En slik plassering vil gi rask tilkomst til det nye Sotra-sambandet, og kan bistå raskere ved de hendelser som ligger innenfor ansvarsområdet. Samfunnsutviklingen tilsier at det i fremtiden vil være enda viktigere med en styrking av brann- og redningstjenesten.

Brann- og redningsbåten Sjøbrand, som er stasjonert i Sandviken, har ikke tilfredsstillende plass. Båten er midlertidig fortøyd ved flytebryggen på Kristianholm, men mister plassen der i forbindelse med utbyggingen av området. Det arbeides med å sikre tilfredsstillende plassering for båten, med mål om en permanent overbygget kaiplass eller naust som vil sikre skjerming for vær og vind. Det er bevilget midler til videre utredning og bygging av nøst og arbeidet vil pågå de kommende år. Dette vil sikre beredskapen og bedre sikkerheten for våre mannskaper.

Når det gjelder Tett trehusbebyggelse, jobber beredskapsavdelingen sammen med brannforebyggende avdeling for å sikre at tiltakene i «helhetlig brannsikringsplan», herunder godt egnet utstyr, befaringer, øvelser, sjekk av brannposter, samt merking av utrykningsveier, blir gjennomført.

I forbindelse med etableringen av BIR og ny helikopterterminal i området rundt hovedbrannstasjonen, jobbes det aktivt med å sikre en trygg og god utrykningsvei og arealbruk for Bergen brannvesen. Rammetillatelse til en mer skjermet vei er på plass og det arbeides med etablering. Ny helikopterterminal skal etableres i sørenden av stasjonen og det er opprettet gode samarbeid på tvers for å løse driftsutfordringer og iverksette tiltak.

Døgndrift av legevaktens utrykningsbil vil fortsette og dette gir bred kompetanse til våre mannskaper. Bergen brannvesen vil opprettholde slokkeavtalen med Øygarden og avtalene med kommunene Samnanger, Osterøy og Vaksdal.

Kravene til bemanning og organisering av beredskapen, tidskrav og krav til øvelser og evaluering ligger i brann- og redningsvesensforskriften kap. 3-5. Alle de seks brannstasjonene i Bergen kommune er døgnkasernerte. Beredskapsanalysen viser at det på sikt er behov for å styrke beredskapsbemanningen, blant annet for å styrke beredskapen ved Arna brannstasjon. Vaktlaget i Arna består i dag av en utrykningsleder og tre røykdykkere. Arna har også ansvaret for den regionale RVR-tjenesten, som har et stort antall oppdrag. Når RVR-tjenesten er på oppdrag, er det ikke et fullt røykdykkerlag igjen i Arna brannstasjon. Det kan svekke Bergen brannvesens slagkraft.

### **Alarmsentralen for brann og ulykker (110 Vest)**

Vest 110 region består av 38 deltakerkommuner med rundt 600 000 innbyggere. I regionen er det 94 brannstasjoner fordelt på 33 brannvesen som er tilknyttet 110-sentralen. 110-sentralen er en del av den offentlige operative beredskapen som skal bistå nødstilte ved branner eller andre ulykker. Avdelingens overordnet mål som nødmelde- og fagsentral innen brann- og redning, skal sikres gjennom høy faglig kvalitet på tjenesten, kompetanseheving og innovasjon. 110-sentralene er en viktig kritisk funksjon i samfunnet og mange av brann- og redningsvesenets oppgaver og tjenester skal være tilgjengelig når mye annet i samfunnet ikke fungerer. Disse sentralene er bemannet døgnet rundt og har et betydelig potensial til å bidra til skadebegrensning gjennom faglig veiledning av nødstilte og effektiv ressursstyring.

110 Vest må følge trender og samfunnsutvikling og sikre kontinuerlig kompetanseheving og trening for sitt personell, for å møte de utfordringer og muligheter dette gir. Dette inkluderer både teoretisk kunnskap og praktiske øvelser, som kan forbedre både individuelle ferdigheter og 110-sentralens samlede kunnskap. Bergen brannvesen skal være praksisbrannvesen for tre studenter ved den nye fagskoleutdanningen ved NBSK og dette vil kreve økt utstyr og areal.

Da Nødnett ble bygd ut i Norge, besluttet Stortinget, jf. Prop. 100 S (2010–2011) og Innst. 371 S (2010-2011), at staten skulle finansiere engangsinvesteringen av brukerstyr til kjernebrukerne (brann, helse og politi) som var nødvendig for å kommunisere i Nødnett. Frem mot 2030 vil kostnader knyttet til nytt oppdragshåndteringsverktøy for 110-sentralene (OHV), ny kommunikasjonsløsning (KOM) og innføring av neste generasjons nødnett (NGN) medføre økte utgifter for landets tolv 110-sentraler og kommunene tilknyttet disse. Kostnadene til drift av Nødnett og drift av brukerstyr, samt reinvesteringer i eget brukerstyr vil derfor måtte dekkes av brukerne selv.

Som fagsentral for brann- og redningstjenesten vil 110 Vest arbeide målrettet med å forbedre kvaliteten på nødmeldetjenesten i samarbeid med kommunene. Dette innebærer blant annet tettere samhandling med brannvesen og andre samvirkeaktører på oppdrag og øvelser. Det jobbes også med å videreutvikle den indre lederstøtteordning i samarbeid med VBR og annen bistand til kommunenes beredskap- og krisehåndtering. Dette er nærmere beskrevet i Meld. St. 16 (2023-2024) Melding til Stortinget Brann- og redningsvesenet Nærhet, lokalkunnskap og rask respons i hele landet

### **Vest brann- og redningsregion KO (VBR)**

Bergen brannvesen vil fortsatt være vertsbrannvesen for et samarbeid mellom 18 selvstendige brannvesen i Vestland innen brann- og redningsberedskap og brannforebygging. Det er også startet en prosess for å ta opp ytterligere tre kommuner i samarbeidet fra 2025.

Gjennom VBR etableres det faglige nettverk, regional innsats- og lederstøtte, overordnede plandokumenter og felles kvalitetsstandarder. Hovedhensikten med samarbeidet er å skape en tryggere hverdag for innbyggerne gjennom et formelt og strukturert nettverk for deling av kunnskap og erfaring. Samarbeidsmodellen har ført medlemsbrannvesenene tettere sammen og allerede nå har samarbeidet gitt effekter, spesielt innen standardisering og kompetanseheving. En evaluering av VBR, gjennomført av Oslo Economics, konkluderer med at målene for de fem første driftsårene er nådd. Den peker også på hva VBR kan jobbe videre med. Det vil være fokus på å etablere flere kompetansehevende tiltak og etablering av felles ressurser for alle medlemmene. Arbeidet med å gjennomføre og videreutvikle kurs for deltidspersonell og fagsamlinger vil fortsette og det vil bli

anskaffet regionale skogbranntilhengere med skogbrannutstyr. Det er fokus på å få på plass en felles drone-tjeneste, med ressurser plassert i Bergen og på Stord.

### Interkommunalt samarbeid mot akutt forurensing, Bergen region KO (IUA)

Bergen brannvesen ivaretar på vegne av kontorkommunen Bergen daglig ledelse og drift av IUA som består av 20 kommuner i Vestland. IUA ivaretar deltakerkommunenes forskriftsfestede plikt til å samarbeide om beredskap mot akutt forurensing i regionen. Det satses blant annet på CBRNE beredskapen og innsatsteam oljevern. IUA vil arbeide med å få en felles mal for miljørisiko- og beredskapsanalyser, få på plass en ny regional beredskapsplan og etablere regionale depoter med system for lagring, tilsyn og vedlikehold. IUA bidrar også i Kystverkets arbeid med å utvikle en operativ veileder for aksjoner mot akutt forurensing. Sammen med Bergen Havn og Bergen og Omland Friluftsråd arbeider IUA med problemstillingen knyttet til båtvrak og henlagte fartøy i regionen.

### Mangfold og inkludering

Mangfold og inkludering er blant Bergen brannvesens satsingsområder. Det å satse sterkere på arbeidet med mangfold og inkludering er viktig, fordi Bergen brannvesen ikke speiler mangfoldet i befolkningen slik det er i dag - i likhet med resten av brann-Norge. Vi må bli flinkere til å vise toleranse og aksept på arbeidsplassen, og å jobbe enda mer aktivt med inkludering i rekrutteringen av nye ansatte. Menneskers forskjellighet kan nemlig være en styrke og et potensial når vi skal løse alle våre ulike oppgaver. Et mer inkluderende arbeidsmiljø kan bidra til at vi tør å vise vår forskjellighet. Det satses nå mye på å få større mangfold i søkermassen til et aspirantopptak tidlig 2025.

### Feie- og tilsynsgebyr

Kommunenes merkostnader knyttet til produksjon og levering av vann og innsamling og behandling av avløp, dekkes i sin helhet av gebyrer til abonnentene.

For å opprettholde tjenestenivå og kvalitet er det nødvendig å øke gebyrene i 2025. Både feie- og tilsynsgebyret foreslås økt med 6,5 % i 2025.

Økningen skyldes lønns- og prisvekst samt at selvkostfondet tilnærmet er tømt ved utgangen av 2024.

Mer utfyllende informasjon om feie- og tilsynsgebyrene finnes i [Premisser og gebyrregulativ for 2025 for Feiing og tilsyn](#).

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	I Bergen skal ingen uerstattelige nasjonale kulturminner gå tapt i brann	Antall tap av uerstattelige nasjonale kulturverdier i brann (den offisielle statistikken fra Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap)	3	3	0	0
Trygg by i alle livsfaser	I Bergen skal ingen omkomme som følge av brann	Antall omkomne som følge av brann (den offisielle statistikken fra Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap)	2	0	0	0

## Virkemiddel for å nå mål

Byrådets tiltak for å nå målene på dette tjenesteområdet inkluderer blant annet:

- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i ny [Brannordning](#), vedtatt av Bystyret 10. april 2024
- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [Helhetlig brannsikringsplan for tett trehusbebyggelse](#)
- Følge opp [Forskrift om organisering, bemanning og utrustning av brann- og redningsvesen og nødmeldesentralene \(brann- og redningsvesenforskriften\)](#)
- Følge opp [Forskrift om feiing, kontroll av feiebehov, tilsyn med fyringsanlegg og brannforebyggende arbeid, samt om gebyr for feiing og tilsyn, Bergen kommune, Vestland](#)

## Aktivitetsnøkkeltall

### 110-sentralen

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Anrop 110 - sentralen	13 040	17 637	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	
Totalt antall utalarmeringer til brann- og redningsoppdrag	7 982	7 796	8 100	8 100	8 100	8 100	8 100	

### Brannforebyggende arbeid

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Brannforebyggende arbeid, boligtilsyn	7 402	8 195	12 500	12 500	12 500	12 500	12 500	
Brannforebyggende arbeid, feiing	1 432	725	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum 2025- 34		
	Ferdig år	Saksref. Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034	
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Bergen Vest ny brannstasjon - prosjektutvikling	2030	IA	17,1	0,0	17,1	0,0	0,0	0,0	0,0	7,2	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17,1	
Bilpark brann	Løpende					15,4	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	118,9	
Brannstasjoner - Rehabilitering og nybygg	Løpende					0,0	24,1	26,7	21,6	9,7	0,0	140,6	93,0	0,0	0,0	315,7	
Bygging av nytt nøst til Sjøbrand	2027	IA	36,9	0,0	36,9	0,0	18,5	18,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	36,9	
ENØK-prosjekter	Løpende					4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende					7,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	34,0	
Ombygging av brannstasjoner - prosjektutvikling	2027	IA	11,4	0,0	11,4	4,7	3,4	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,4	
Åsane Brannstasjon - ombygging	2026	IA	74,6	0,0	74,6	43,5	28,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	72,3	
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>0,0</b>	<b>140,1</b>	<b>0,0</b>	<b>140,1</b>	<b>74,9</b>	<b>89,3</b>	<b>63,0</b>	<b>36,1</b>	<b>31,3</b>	<b>24,5</b>	<b>155,1</b>	<b>107,5</b>	<b>14,5</b>	<b>14,5</b>	<b>610,7</b>
<b>Avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Biler boligbrannsikkerhet	2024	IA	4,1	-0,3	3,8	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3
<b>Sum Avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>0,0</b>	<b>4,1</b>	<b>-0,3</b>	<b>3,8</b>	<b>2,3</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>613,0</b>

### **Bergen Vest ny brannstasjon - prosjektutvikling**

Riktig plassering av brannstasjoner er avgjørende for at brannvesenet skal kunne overholde sine pålagte innsatstider og yte tidlig innsats. Dagens brannstasjon er ikke tidsriktig, og dekker ikke dagens krav. Stasjonen ligger dårlig plassert i forhold til nytt Sotrasamband i 2027 og i forhold til objekter som ligger innenfor kravet om 10 minutters innsatstid. Det er satt av en tomt til brannstasjon med direkte adkomst til Godviksvingene og effektiv kjørerute både mot Askøy, Sotra, Olsvik, Godvik og Loddefjordområdet. Ved å relokalisere Laksevåg brannstasjon lenger nord-vest, vil Grimstadområdet og Blomsterdalen ha en tilfredstillende brann- og redningsberedskap innenfor 10-minutterskravet, dekket av nye Fana Brannstasjon som tas i bruk i 2024.

Det ble derfor i forrige økonomiplan bevilget midler til en konseptvalgutredning til ny brannstasjon i Bergen Vest. I påvente av avklaringer skyves disse midlene til etter denne økonomiplanperioden.

### **Biler boligbrannsikkerhet**

Biler boligbrannsikkerhet er en investering for innkjøp av biler knyttet til arbeid med boligbrannsikkerhet. Et eksempel på dette er feiebiler med spesiell HMS-innredning for å verne ansatte mot helsefarer forårsaket av sot etter feieoppdrag.

### **Bilpark brann**

Bilpark brann er en løpende sekkepost for investeringer som gjelder innkjøp av kjøretøy og materiell til brannvesenet, herunder høyderedskaper. Beløp ombudsjetteres til det enkelte underliggende prosjekt når det er klart for anskaffelse.

I denne økonomiplanperioden er det, avhengig av pris og tilgjengelighet, planlagt innkjøp av opp til:

- 6 mannskapsbiler
- 2 vanntank-/krokløftbiler
- 1 røykdykkerbil
- 1 redningsdykkerbil
- 1 mobilt strømaggregat.

De 3 neste årene må det investeres i nye mannskapsbiler som er en høy investering. De ligger mellom 6,2-7 mill. i pris per bil. Levetiden ligger på 10 år. Sammenlignet med andre store brannvesen har Bergen brannvesen en nøktern tilnærming til levetid, der Oslo feks. bytter etter 6 år. Brannvesenet har totalt 10 mannskapsbiler, hvorav 3 er i reserve. Reservebilene har en høyere levetid, da de kun benyttes ved driftsstans. Utstyret som benyttes i tjeneste er kritisk og må til enhver tid fungere.

### **Brannstasjoner - Rehabilitering og nybygg**

Brannstasjoner - rehabilitering og nybygg er en samlepost for prosjekter knyttet til rehabilitering og nybygg av brannstasjoner. Etter hvert som prosjekter defineres, flyttes midler fra denne posten til det underliggende prosjektet.

Selve utførelsen av arbeidet gjøres av Etat for utbygging og midler flyttes til dem når prosjektet er klart for gjennomføring.

I denne økonomiplanperioden overføres midler til prosjektet Ombygging av brannstasjoner - Ren og skitten sone til Etat for utbygging. Midler til bygging av ny brannstasjon i Bergen Vest skyves til etter økonomiplanperioden.

### **Bygging av nytt nøst til Sjøbrand**

Prosjektet "Bygging av nytt nøst til Sjøbrand" er realiseringen av konseptutviklingen for nytt nøst, "Naust til brannbåten (Sjøbrand) - Konseptutvikling". I dette innspillet er det lagt inn lagt inn estimert byggekostnad for å få på plass nøstet.

Brannbåten "Sjøbrand" er stasjonert ved Sandviken brannstasjon, men har ikke per i dag en tilfredsstillende plass. Båten er midlertidig fortøyd ved flytebrygge på Kristiansholm, og mister plassen der i forbindelse med utbygging av området.

Bergen brannvesen trenger derfor en permanent og overbygd kai plass/nøst for å ivareta tjenestens behov. Et nytt nøst vil gi bedre skjerming mot vær og vind for å unngå at man unødige må flytte båten ved ugunstig vindretning og stor bølgehøyde. I denne fasen er det behov for midler til bygging av nøstet og molo.

Kommunen har en tomt på Ludebryggen per i dag, men tomten kan bli noe liten. I ny reguleringsplan vil det bli lagt til rette tomt for nytt nøst til Sjøbrand i samme område. Det blir mest sannsynlig en utvidelse på den eksisterende tomten, men endelig konklusjon kommer i ny reguleringsplan.

Oppstart er planlagt i 2026 med ferdigstilling i 2027.

### **ENØK-prosjekter**

I [Grønn virksomhet - Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet](#) ble det vedtatt en målsetting om at energibruk i kommunale bygg skal reduseres med 30 % innen 2030, sammenliknet med 2019. Typiske ENØK-tiltak som skal gjennomføres er:

- Skifte ut defekt luft/vann-varmepumpe, ombygging varmesentral
- Tiltak for å kontrollere radon i utsatte bygg
- Bytte eldre varmegjenvinner mot roterende gjenvinner i ventilasjonsanlegg
- Innregulering av varmeanlegg
- Nyinstallasjon og utskiftning av anlegg for sentral driftsstyring (SD-anlegg)
- Installasjon av solfangere
- Enkel automatisering av styring av panelovner
- Installere varmepumpe i bygg med vannbåren varme

Det er fortsatt ytterligere klima- og miljøgevinster å hente. Byrådet prioriterer derfor å fortsette satsingen på ENØK prosjekter i kommunale bygg og foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre styrkes rammen for 2025 ved at noe midler flyttes fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Midlene kan brukes på alle kommunens tjenesteområder.

Byrådet foreslår en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 34,85 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder), fallende til et årlig investeringsnivå på 20,6 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder) for årene 2026 -2028, og at det bevilges et årlig fast beløp til formålet gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

### **Mindre bygginvesteringer - sekkepost**

Midlene benyttes til å gjennomføre rehabiliteringsprosjekter og andre oppgraderinger i kommunens bygningsmasse og uteområder, og kan bli brukt på alle tjenesteområder i kommunen.

Midlene benyttes også til å bytte ut, eller oppgradere, tekniske anlegg med utgått levetid. Eksempler på dette er brannvarslingsanlegg, elektriske anlegg, pasientvarslingsanlegg, ventilasjonsanlegg, SD-anlegg, heiser og investeringer knyttet opp mot digitalisering. Det utarbeides årlige vedlikeholdsplaner og prioriteringer basert på teknisk tilstandskartlegging og kommunens fremtidige arealbehov.

Byrådet foreslår at budsjettpostene for oppgradering av uteareal for skole, barnehage, sykehjem, og dagsentre, innlemmes i sekkeposten fra 2025. Totalt utgjør dette 10,5 mill. kr. Som ledd i arbeidet med å redusere investeringsvolumet ned mot et bærekraftig nivå, foreslås det et generelt nedtrekk av rammen på 8,9 mill. kr. Rammen for 2025 inneholder også midler flyttet fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 140 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 114,95 mill. kr for årene 2026-2028. Dette inkluderer en prisjustering på totalt 3,35 mill. kr.

### **Ombygging av brannstasjoner - prosjektutvikling**

Omfattende forskning viser at brannfolk er betydelig mer utsatt for å utvikle en rekke kreftsykdommer enn befolkningen generelt. Arbeidstilsynet stiller krav om ren og skitten sone i brannstasjoner som er et viktig tiltak for å redusere risikoen. Dette medfører behov for ombygging av brannstasjoner av eldre dato, og tilrettelegging for å tilpasse lokalene til kravet. Det er forventet byggestart i Åsane januar 2025, dette prosjektet er derfor skilt ut i egen budsjettpost. Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektene, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre.

### **Åsane Brannstasjon - ombygging**

Omfattende forskning viser at brannfolk og er betydelig mer utsatt for å utvikle en rekke kreftsykdommer enn befolkningen generelt. Arbeidstilsynet stiller krav om ren og skitten sone i brannstasjoner som er et viktig tiltak for å redusere risikoen. Dette medfører behov for ombygging av brannstasjoner av eldre dato, og tilrettelegging for å tilpasse lokalene til kravet. Denne budsjettposten gjelder ombygging av Åsane brannstasjon, som er skilt ut fra sekkepost i innspill til handlings- og økonomiplan 2025-28. Forprosjektet har tegnet løsninger som man nå er i gang med å kvalitetssikre. Prosjektet har god fremdrift, og det er forventet byggestart i januar 2025. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan.



## 08-Samferdsel

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter bygging, forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale veier, gater og broer, inkludert trapper, veimurer, gjerder, fartsdumper, sluker og stikkrenner. Kommunale veier skal være trafiksikre og til enhver tid ha god veibelysning. Det skal tilrettelegges for gange og sykkel, og universell utforming skal ivaretas i størst mulig grad.

Videre omfatter tjenesteområdet håndheving av parkeringsbestemmelsene og deler av politivedtektene. Saksbehandling av søknader om parkeringstillatelse for forflytningshemmede, forvaltning av boligsonerordningen, piggdekkgebyr, utleie og bruk av offentlig areal hører også til tjenesteområdet.

Arbeidet utføres i hovedsak av Bymiljøetaten, men tjenesteområdet krever også bidrag fra og samarbeid med en rekke andre etater og avdelinger i kommunen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>92 833</b>	<b>92 833</b>	<b>92 833</b>	<b>92 833</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	10 985	10 985	10 985	10 985
Sum Tekniske justeringer	786	786	786	786
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>11 770</b>	<b>11 770</b>	<b>11 770</b>	<b>11 770</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>104 603</b>	<b>104 603</b>	<b>104 603</b>	<b>104 603</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	0	0	0	0
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Drift av nye veianlegg overtatt fra eksterne	460	460	460	460
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>460</b>	<b>460</b>	<b>460</b>	<b>460</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Digitalisering samferdsel - driftskonsekvens av investering	2 316	2 816	2 816	2 816
Driftskonsekvens av investering sykkeltiltak Dokkeveien.	167	167	167	167
IT system for bruk av offentlig areal - driftskonsekvens	1 498	848	848	848
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>3 981</b>	<b>3 831</b>	<b>3 831</b>	<b>3 831</b>
<b>Kutt</b>				
Avvikling av lysstyringsprogrammet "City Touch"	-500	-500	-500	-500
Kutt av tilskuddsordning til lag og organisasjoner for rydding langs kommunale veier i bydelene	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Kutt i renhold der arrangør har det fulle ansvar for renhold	-150	-150	-150	-150
Reduksjon av feiing på Nesttun	-135	-135	-135	-135
Reduksjon i bruk av konsulenttenester	-889	-889	-889	-889
Redusert bekjempelse av fremmede plantearter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Redusert renhold av busstur	-150	-150	-150	-150
Redusert renhold av gang- og sykkelvei	-300	-300	-300	-300
Redusert renhold av private fortau	-110	-110	-110	-110

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Redusert renhold av sidegater tilknyttet store offentlige plasser	-250	-250	-250	-250
Redusert tung sikring av arrangementer	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
<b>Sum Kutt</b>	<b>-5 484</b>	<b>-5 484</b>	<b>-5 484</b>	<b>-5 484</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Fjerne elbilrabatt i boligsoner	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Parkering Åsane Arena	1 000	1 000	1 000	1 000
Økte inntekter parkeringsanlegg	-25 195	-25 195	-25 195	-25 195
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-27 695</b>	<b>-27 695</b>	<b>-27 695</b>	<b>-27 695</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-28 738</b>	<b>-28 888</b>	<b>-28 888</b>	<b>-28 888</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>75 865</b>	<b>75 715</b>	<b>75 715</b>	<b>75 715</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Renhold på ikke-kommunal vei	-960	61	61	82	82	82	82
Veilys på ikke-kommunal vei	8 095	7 942	7 942	8 181	8 181	8 181	8 181
Parkering- og myndighetsutøvelse	-251 861	-170 028	-169 149	-197 484	-198 134	-198 134	-198 134
Øvrig veghold	5 728	6 914	7 541	6 935	7 435	7 435	7 435
Bruer, tuneller, vegkonstruksjoner	17 721	15 379	15 380	15 771	15 771	15 771	15 771
Drenering/overvann	15 118	17 382	15 890	18 172	18 172	18 172	18 172
Trafikksikkerhet inkl. skilting og vegmerking	101 772	92 037	96 464	92 197	92 197	92 197	92 197
Vegdekker	39 383	32 908	36 408	36 132	36 132	36 132	36 132
Renhold veg	20 775	28 713	21 936	27 909	27 909	27 909	27 909
Gatelys	33 071	28 907	28 946	33 407	33 407	33 407	33 407
Vinterdrift	29 395	32 617	32 618	34 564	34 564	34 564	34 564
<b>Sum</b>	<b>18 238</b>	<b>92 833</b>	<b>94 037</b>	<b>75 865</b>	<b>75 715</b>	<b>75 715</b>	<b>75 715</b>

### Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Antall km tilrettelagt for syklende siste år (km)	6,0	4,0	17,1	1,0	3,2	22,6
Brutto investeringsutgifter i kr pr. innbyggere, komm. veier og gater *)	543	520	920	1 731	1 377	
<b>Produktivitet</b>						
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate (B) *)	519 342	532 234	1 096 392	656 652	295 145	418 800
Brutto driftsutgifter i kr til gatebelysn. pr. km komm. vei (B) *)	60 979	44 364	55 275	37 600	26 042	32 079
<b>Dekningsgrad</b>						
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	8	9	22	16	14	11
Antall utstedte parkeringstillatelser for	101	102	64	107	56	95

forflytningshemmede pr. 10  
000 innb (B)

---

*\*) Inflasjonsjustert med deflator*

## **Prioritet**

### *Antall km tilrettelagt for syklende siste år (km)*

I Bergen kommune fordeles eierskapet av strekninger i sykkelstrategien mellom tre vegeiere: Bergen kommune, Vestland fylkeskommune og Statens vegvesen. Miljøløftet finansierer tiltak i sykkelstrategien i tillegg til Bergen kommunes egenfinansierte tiltak. Totalt for vegeierne i Bergen kommune ble det i 2023 tilrettelagt 4 km for sykkel. Dette innebærer tiltak som sykkelveg, sykkelfelt, rødt dekke, dekkefornyning og dekkeoppgraderinger

### *Brutto investeringsutgift i kr pr. innbygger, kommunale veier og gater*

Indikatoren viser de samlede investeringsutgiftene korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/ internkjøp mv. Indikatoren viser dermed prioritering av nybygging, større utviklingstiltak mv. for det aktuelle tjenesteområdet.

Bergen kommune har de siste årene hatt betydelig lavere investeringsutgifter enn Oslo, Trondheim, Stavanger og gjennomsnittet for ASSS-kommunene (Aggregerte styringsdata for samarbeidende storkommuner). Investeringene år for år er svært varierende, også i andre kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Årsaken til svingningene knytter seg til ujevn oppstart av prosjekter og hvilket år kostnader pådras. Dette gjelder særlig trafiksikkerhetsprosjekter.

Satsingen på trafiksikkerhetstiltak i Bergen kommune vil fortsette i årene fremover. Det er et resultat av politisk satsing på å endre mobilitetsmønsteret fra bilisme til sykling og gange ved å sikre trafikantene og skille biler fra myke trafikanter. Satsingen er gruppert i hovedområdene Sykkeltiltak, Gangetiltak og Trafiksikring, men tiltakene handler ofte om alt dette samtidig i mange av prosjektene som gjennomføres.

Noen av prosjektene handler om store veiprojekter som f.eks Lyngbøveien, der det samtidig skal legges nye vann- og avløpsledninger, etableres fortau, sikres for ras og andre oppgaver. Sykkeltiltakene har kommet lengst og videre er det noe mer oppmerksomhet på gangetiltak. Tiltakene gjelder alt fra mindre tilpasninger til etablering av lange strekk med egne sykkelfelt, tilrettelegging for sykling i blandet trafikk, sykkelparkering og andre tiltak. Gangetiltakene handler om å etablere snarveier til kollektivholdeplasser og skjerming av gående fra annen trafikk mm. I sum er utviklingen i retning av å gjøre det enklere å velge gå eller sykle.

I foregående 2-4 år har Bergen kommet jobbet for å utvikle planleggings- og gjennomføringskapasitet for å kunne gjennomføre tiltakene som nå kommer på plass. Mange av tiltakene krever lang planleggingstid for å få til løsninger der mange interessenter skal høres. Det forventes fortsatt stor satsing på disse samferdselsprosjektene i årene fremover.

## **Produktivitet**

### *Brutto driftsutgift i kr til gatebelysning pr. km kommunal vei*

Brutto driftsutgifter til gatebelysning på kommunale veier i Bergen har i de siste årene vært nedadgående og Bergen lå i 2020 for første gang under snittet i forhold til de andre ASSS-

kommunene. Årsaken til nedgangen har vært reduserte strømutgifter ved at det meste av gatebelysningen er skiftet til LED-teknologi, noe som har resultert i lavere driftskostnader. I 2021 økte strømprisene kraftig i andre halvdel av året og utgiftene til gatebelysning økte tilsvarende. Høye strømpriser vedvarte inn i 2022 som medførte at Bergen Kommune dimmet ned 13 000 LED-lys, for å redusere forbruk og kostnader knyttet til gatelys. I 2023 så man en reduksjon i strømprisene, men opplevde fortsatt høyere nivåer enn tidligere år før 2021. Dette forklarer mye av reduksjonen i driftsutgifter fra 2022 til 2023.

*Brutto driftsutgift i kr pr. km kommunal vei og gate*

Nivået for driftsutgifter for kommunal vei og gate opprettholdes i 2023 som følge av fortsatt høye strøm- og nettleie kostnader og mer omfattende vedlikehold av veianlegg, da særlig til overvann, drenering og sikring av murer.

### **Dekningsgrad**

*Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innbyggere*

Bergen kommune ligger litt under snittet for de kommunene Bergen sammenligner seg med. Store deler av de sentrale strøk i Bergen er regulert med boligsoneparkering. Dette medfører at forflytningshemmede har et stort parkeringstilbud utover de reserverte plassene for forflytningshemmede. Når personer med HC-kort i tillegg kan benytte offentlig regulerte avgiftsplasser, er parkeringstilbudet relativt sett tilfredsstillende.

*Antall utstedte parkeringstillatelser for forflytningshemmede pr. 10 000 innbyggere*

Bergen kommune ligger over snittet i forhold til de fleste sammenlignbare kommunene utenom Trondheim. Forskrift om parkeringstillatelse for forflytningshemmede er styrende for tildeling av parkeringstillatelser for forflytningshemmede. Forskriften gir rom for noe skjønnsutøvelse i saksbehandlingen, og statistikken kan tyde på at Bergen kommune stiller noe lavere krav for å få tildelt parkeringstillatelser for forflytningshemmede enn de fleste andre byer man sammenligner seg med.

### **Status og utvikling på tjenesteområdet**

Strategier og planer stiller nye krav, som utfordrer dagens praksis. Kommuneplanens arealdel (2018 - 2030) påvirker flere tematiske planer og normaler som igjen krever revisjon.

Bergen skal være en aktiv og attraktiv by. "Den kompakte byen" krever nye tilnærminger innen infrastruktur og areal. Dette innebærer finansiering av reguleringsplaner, eiendomsavklaringer og -kjøp, prosjektering, bygging og forvaltning. Prosesser knyttet til dette er tidkrevende og komplekse, da et mangfold av hensyn skal ivaretas. Eksempler på større områder som er under utvikling er: Paradis, Wergeland og Mindemyren.

Arbeidet med å aktivt tilrettelegge for byutvikling rundt kollektivknutepunkt er styrket gjennom Miljøloftet. Etablering av offentlig infrastruktur er nødvendig for realisering av en samordnet areal- og transportpolitikk, og fortetting i tråd med nasjonale føringer og lokale vedtak (jf. kommuneplanens arealdel). Aktiv fortetting rundt knutepunkt skal bidra til å tilrettelegge for attraktive alternativer til personbiltransport, sikre god gang- og sykkeladkomst til både skole, nærområder og dagligvarehandel, styrke grunnlaget for kollektivtrafikken og underbygger nullvisjonen for trafiksikkerhet, samt tilpassede grønne løsninger for næringstransporten.

Det er utarbeidet flere strategier med stor betydning for samferdselsfeltet i Bergen kommune, herunder gåstrategi og sykkelstrategi. Strategier for sykkel og gange følger opp og understreker ytterligere satsingen på mobilitetspyramiden fra Kommuneplanens samfunnsdel som prioriterer gående og syklende høyest. Gjennom god tilrettelegging og helhetlig utforming av tilbudet til myke trafikanter, skal langt flere gå og sykle enn det som er tilfellet i dag. Dette innebærer blant annet å fortsette å etablere «Hjertesoner» rundt skolene, snarveier til kollektivtilbud og viktige offentlige tjenestetilbud, etc.

Kommunens veinorm (tekniske krav til kommunale veier) som ble vedtatt i 2005, legger grunnlaget for utforming av hele kommunens gang- sykkel- og veinett. Dagens veinorm er utdatert og mangelfull, og trenger en oppdatering for å ta hensyn til overordnede strategier, reguleringsplaner, prosjektering av nye veier, fortetting og godkjenning av tekniske planer. Arbeidet med en ny gatenorm er i arbeid og er forventet å bli ferdigstilt i 2025.

Handlingsplan for trafiksikkerhet 2024-2025, ble vedtatt av bystyret i mai 2024, sak 144/24. Planen bygger på visjonen om null drepte eller hardt skadde i trafikken.

Alle infrastruktur innen tjenesteområdet krever jevnlig vedlikehold for å opprettholde sin funksjon. Vedlikeholdsmeldingen for kommunale veier, bystyresak 193/17, beskriver et stort vedlikeholdsetterslep. Som en konsekvens av dette, ble det høsten 2018 utarbeidet en «Strategi for drift og vedlikehold av det kommunale veinettet i Bergen kommune 2019-2028», bystyresak 19/19. Strategidokumentet skal bidra til å stoppe vedlikeholdsetterslepet og å nå Bergen kommunes mål om å være en bærekraftig, attraktiv og trygg by.

Byrådet vil starte arbeidet med å få utarbeidet en standard for vedlikehold av vei tilsvarende standarden som er utviklet for vedlikehold av bygninger.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Attraktiv by med vekst og utvikling	Bergen skal ha et sammenhengende og sikkert sykkelnett med god tilgjengelighet og sykkelvennlig utforming	Antall meter tilrettelagt for sykkel pr. år	0	3 000	3 000	3 000
	I Bergen skal sykkelandelen øke til 10 % innen 2030	Sykkelandel på reiser innenfor Bergen kommune	3,0 %	4,0 %	5,0 %	8,0 %
Inkluderende by	Bergen skal tilby tilrettelagt parkering for bobilturister	Antall parkeringsplasser tilrettelagt for bil	28	28	78	78
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Bergen skal ha nullvisjon om antall hardt skadde eller drepte i trafikken	Antall hardt skadde eller drepte på kommunale veier i Bergen	0	0	0	0
Trygg by i alle livsfaser	Bergen skal ivareta veikapital og god standard på kommunens infrastruktur	Forholdet mellom antall feilmeldinger og faktisk utbedrede forhold	0,0 %	40,0 %	40,0 %	40,0 %

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
	I Bergen skal gangnettet oppgraderes og utvides for å få flere til å gå	Antall meter oppgraderte og nye gangforbindelser pr. år	0	2 000	2 000	2 000

### Virkemiddel for å nå mål

Byrådets tiltak for å nå målene på dette tjenesteområdet inkluderer blant annet:

- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [“Strategi for drift og vedlikehold av det kommunale vegnettet i Bergen kommune 2019-2028”](#)
- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [“Gåstrategi for Bergen kommune”](#)
- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [“Sykkelstrategi for Bergen 2020-2030”](#)
- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [“Handlingsplan for trafiksikkerhet 2024-2025, kommunale veier”](#)
- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [“Trafikksikringsplan for Bergen 2022-2025”](#)

### Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall ileggelser fra parkeringsovervåking	42 262	41 588	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	
Antall klager på ileggelser fra parkeringsovervåking	3 411	3 198	3 400	3 400	3 400	3 400	3 400	
Antall meter tilrettelagt for sykkel, årlig. (eksl dekkefornying)	3 200	2 700	2 200	4 000	4 000	4 000	4 000	
Antall piggoblat (sesong og mnd.)	8 284	9 175	9 000	8 000	8 000	8 000	8 000	
Antall søknader på HC-kort	1 000	1 232	1 100	1 000	1 000	1 000	1 000	
Kommunal vei og gate, antall km	643	644	645	646	647	647	648	
Kommunale veier med belysn., km	643	644	645	646	647	647	648	
Renhold av veger, sum forbruk	23,0	20,5	5,9	25,0	25,5	25,5	25,5	
Trafiksikkerhetstiltak, sum inv.	115,0	129,0	4,5	50,0	50,0	50,0	50,0	
Vedlikehold, sum forbruk i mill.	50,0	54,0	47,0	50,0	50,0	50,0	50,0	
Vinterveghold, sum forbruk	40,0	60,0	42,0	43,0	44,0	44,0	44,0	

### Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum 2025- 34
	Ferdig Saksref. år	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Digitalisering samferdsel	Løpende					7,2	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,9
Frieda Fasmer, nytt sykehjem - rekkefølgekrav	2026	IA	114,8	0,0	114,8	41,8	57,8	12,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	111,6
Gang- og sykkelveier	Løpende					2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3
Garnes ungdomsskole, rekkefølgekrav infrastruktur	2025	<a href="#">BY 98/24</a>	88,0	0,0	88,0	58,8	15,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	74,0
Gneist Arena, rekkefølgekrav	2026	<a href="#">BY 269/24</a>	87,5	0,0	87,5	40,0	26,5	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	76,5
Handlingsplan for sykkel på kommunalt vegnett	Løpende					49,8	61,1	108,9	38,0	30,2	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	313,0
Infrastrukturtiltak i utbyggingsområder	Løpende					15,7	12,2	7,7	16,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	171,6
Johan Berentsensvei - fortau	2026	IA	62,5	-40,7	21,8	1,8	21,7	20,9	10,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	54,9
Klimatilpasning, tiltak	Løpende					2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Klostergarasjen - rehabilitering og nybygg	2028	0	IA	30,0	0,0	30,0	0,0	0,0	3,0	27,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	30,0
Klostergarasjen - utskifting av heiser	2025	<a href="#">BR 1205/24</a>	IA	16,0	0,0	16,0	10,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,5
Ladeinfrastruktur for bil	Løpende					4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3
Ladepunkter i boligsoneanlegg	Løpende					8,9	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	55,2
Lyngbøveien - trafikkisikring	2026	<a href="#">BY 59/22</a>	144,8	0,0	156,8	21,0	32,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53,0
Midtunvegen bofelleskap, rekkefølgekrav og infrastruktur	2027	<a href="#">BR 1009/24</a>	17,1	0,0	17,1	7,8	7,3	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,8
Mobilitetstiltak Gåbyen	Løpende					16,6	27,7	30,1	29,5	48,9	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4	234,9
Møllendalsbakken	2031	IA	57,4	-33,8	19,4	0,0	0,0	3,3	6,2	15,0	15,0	11,0	0,0	0,0	0,0	50,5
Olsvik barnehage - rekkefølgekrav	2027	IA	6,4	0,0	6,4	2,1	2,1	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,4
Olsvik Gangbro	2027	IA	25,0	-16,0	9,0	3,5	15,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,5
Opprusting av nærmiljø – Bøhmergaten/Løvstakksiden	2027	<a href="#">BY 316/23</a>	85,3	88,0	-2,4	85,4	12,2	15,5	54,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	82,4
Opprusting av nærmiljø – Nedre Nygård/Nygårdshøyden	2030	IA	93,7	0,0	93,7	10,3	10,3	15,2	15,5	20,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	82,6
Permanent bobilparkering - utredning	2025	IA	1,2	0,0	1,2	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Rekkefølgekrav - sekkepost	Løpende					0,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	314,6
Rekkefølgekrav Mulen - gjennomføring	2024	<a href="#">BR 43/24</a>	34,5	27,4	0,0	27,4	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2
Rolland skole - rekkefølgekrav	2024	2023/249555	IA	8,0	0,0	8,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan										Sum 2025- 34	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
Supplering av lyspunkter på eksisterende anlegg	Løpende					2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6
Sykkeltiltak Lyngfaret og Vestre Vadmyra	2025	<a href="#">BR 1195/22</a>	19,0	32,0	-21,6	10,1	9,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,7
Sykkeltiltak Nonnekloppen til Florida	2025	<a href="#">UFKN 114/24</a>	36,7	37,1	-19,0	15,1	29,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,1
Tiltak for gående	Løpende					13,8	19,5	19,5	7,8	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	64,5
Trafikksikring	Løpende					37,5	18,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	159,5
Utbyggingsavtaler Espehaugen	2027	IA	1,0	1,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
Utbyggingsavtaler Janaflaten	2027	IA	11,0	11,0	-12,9	-1,8	0,0	0,0	10,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,5
Utbyggingsavtaler Kokstad	2028	IA	1,2	1,2	-0,0	1,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
Wergeland – Grunnerverv og forberedende arbeider	2026		52,0	50,2	0,0	50,2	0,0	48,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	48,7
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>578,1</b>	<b>1 012,4</b>	<b>-146,4</b>	<b>858,4</b>	<b>414,1</b>	<b>432,9</b>	<b>357,1</b>	<b>204,0</b>	<b>191,1</b>	<b>140,6</b>	<b>100,5</b>	<b>89,5</b>	<b>89,5</b>	<b>89,5</b>	<b>2 108,9</b>



### **Digitalisering samferdsel**

Digitalisering samferdsel består av flere digitaliseringsprosjekter som ligger under samferdselsområdet.

**Asset management-løsning:** Prosjektet skal levere integrasjoner mellom eksisterende fagsystemer som brukes til drift og vedlikehold av park og elektro i Bymiljøetaten. Formålet med integrasjonen er tilhørende oppbygging av et objektregister som kan brukes til bedre ressursplanlegging av vedlikehold og drift av ansvarsområdene. Registeret skal være felles for etaten, og skal kunne kobles til andre fagsystemer. En videreføring er veianalyse. Dette prosjektet legger opp til å bruke eksisterende fagsystem og lisenser, og vektlegger innhenting av data med god kvalitet. Det foreslås 5,5 mill. til dette i 2025.

**Bydata:** Prosjektet skal gi analyse og beslutningsstøtte rundt drift av vei, noe som inkluderer brøyting, salting, prioritering av arbeid og varsling over viktige hendelser. Datasettene skal også deles med andre i kommunen som har behov. Det foreslås 1,7 mill pr år i 2025 og 2026.

### **Frieda Fasmer, nytt sykehjem - rekkefølgekrav**

I vedtatt reguleringsplan for Frieda Fasmer Minne, sak 191/24, er det fremkommet svært omfattende krav til omlegging og oppgradering av infrastruktur. Eksisterende høyspentkabel over dagens tomt må legges om og veianlegg skal utvides. Rekkefølgekravet og de forberedende arbeidene må utføres før igangsettelse av byggearbeid med nytt sykehjem. Planlagt byggestart er 2025. Det foreslås en periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan. Totalbudsjett er foreslått justert i tråd med antatt prosjektkostnad. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Gang- og sykkelveier**

Det ble i 2. tertialrapport skjøvet midler angående hjertesoner langs kommunal vei fra 2024 til 2025. Videre arbeidet som gjenstår er utføre justering på noen av de skolene som tidlig fikk tiltak, men der man ser at det er behov for å supplere med ytterligere tiltak, ev. oppfølging av henvendelser. På grunn av at etablering av fortau i Lyngbøvegen ikke er ferdigstilt, er heller ikke Hjertesonen rundt Nygårdslie skole fullstendig. Det kan den ikke bli før prosjektet i Lyngbøvegen er utført.

### **Garnes ungdomsskole, rekkefølgekrav infrastruktur**

I arbeidet med ny reguleringsplan for Garnes ungdomsskole er det fremkommet svært omfattende krav til etablering og oppgradering av infrastruktur i form av rekkefølgekrav. Gjennomføringsvedtak ble fattet i april 2024. Konkurransen er lyst ut og planlagt byggestart er i slutten av 2024. Det foreslås en forskyvning av midler grunnet forsinkelser i prosessen for godkjent rammesøknad. Forsinkelsen medfører ikke endring i antatt tidspunkt for ferdigstillelse. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Gneist Arena, rekkefølgekrav**

Prosjektet gjelder gjennomføring av rekkefølgekrav som fremkom av reguleringsplanen tilknyttet oppføring av Gneist Arena. Det er omfattende arbeid knyttet til oppgradering av vei som krever omlegging av infrastruktur. Prosjektet planlegger byggestart i løpet av høsten 2024. Endring i totalbudsjett skyldes justering i tråd med gjennomføringsvedtak. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan, noe som medfører at forventet tidspunkt for ferdigstillelse forskyves. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Handlingsplan for sykkel på kommunalt vegnett**

Bystyret vedtok Sykkelstrategi for Bergen 2020-2030 den 17. november 2020 (sak 346/20). Den ble utarbeidet i samarbeid med partene i Miljøløftet, og gir føringer for hvilke fylkeskommunale og kommunale gater som skal tilrettelegges for sykkel. Første fase er frem mot 2030. Bergen kommune skal etablere ca. 30 km sykkelvennlig anlegg i kommunale gater, tilsvarende omtrent 80 strekninger. Budsjettposten har en stor andel ekstern finansiering med statlige belønningsmidler gjennom Miljøløftet.

I perioden 2025-2028 får blant annet prosjektet « Wiers-Jenssens vei» eksterne midler fra Miljøløftet for etablering av tiltaket. Dette skaper rom for å prioritere flere av sykkelstrategiens strekninger i perioden.

### **Infrastrukturtiltak i utbyggingsområder**

Kommunens arealpolitikk er i stor grad innrettet mot å unngå utbygging utenfor den etablerte byggesonen., og å bygge opp byen rundt kollektivaksene. Gjennom både fortetting og transformasjon kreves det mye av både utbyggere, kommunen og andre offentlige aktører. I større transformasjons- og utbyggingsområder er det behov for omfattende koordinering og planlegging før tiltak lar seg realisere i tråd med vedtatte planer. Budsjettposten bidrar blant annet til nødvendig planlegging og gjennomføring, spesielt relatert til nødvendig offentlig teknisk og blågrønn infrastruktur som veier, allmenninger og parker.

### **Johan Berentsensvei - fortau**

I Johan Berentsens vei på Laksevåg skal det etableres ca 400 meter fortau fra Nygårdsvikveien til Knut Johnsens vei. Prosjektet ligger i Handlingsplan for trafikksikkerhet for Bergen kommune. Det arbeides med å gjøre tiltaket byggeklart til starten av 2026. Prosjektet har 40 mill i ekstern finansiering fra Miljøløftet og tilhørende merverdiavgiftskompensasjon fordelt på årene 2026-2028.

### **Klimatilpasning, tiltak**

Dette er en budsjettpost for å ivareta forventede tiltak knyttet til klimaendringer. I 2. tertialrapport 2024 ble omtrent 2 mill skjøvet fra 2024 til 2025 i påvente av konkrete planer.

### **Klostergarasjen - rehabilitering og nybygg**

Det er gjennomført et forprosjekt som skisserte høye kostnader for permanent utbedring av søyler i tillegg til ny membran og nytt dekkebelegg. Det er anbefalt å foreta ny prosjektutviklingsfase med fokus på gjenbruk av dekkestøtter som ble satt opp i 2020 med innkledning for å redusere kostnadene i prosjektet.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 3 mill. til prosjektutvikling i 2027. Planlagt gjennomføring vil være i 2028 med en foreløpig beregnet kostnadsramme på kr. 27 mill.

### **Klostergarasjen - utskifting av heiser**

De fire heisene i Klostergarasjen er i dårlig stand, og med en tilstand av en slik art at det kan oppstå langvarig driftsstans da det ikke lenger finnes reservedeler som hyllevare. En lengre driftsstans på en eller flere heiser vil være svært uheldig overfor brukerne av parkeringsanlegget, og vil føre til dårlig omdømme. Arbeidet med utskifting av heisene ble startet i 2024 og fullføres i 2025. Byrådet foreslår at bevilgningen på kr. 10,5 mill. opprettholdes i 2025 for å sikre at prosjektet fullfinansieres.

### **Ladeinfrastruktur for bil**

Ladeinfrastruktur for bil følger opp kommunens innsats for gjennomføring av Ladestrategien vedtatt av bystyret i juni 2023. Tiltaket retter seg mot områder som henger etter i omstillingen til nullutslipp, hvor innbyggerne ikke har mulighet for lading i privat regi. Det ble i 2. tertialrapport skjøvet 1,5 mill. fra 2024 til 2025 grunnet manglende kapasitet.

Konkrete prosjekter:

**Mobilpunkt Gimleveien:** er en del av en større satsing på et bedre mobilitetstilbud, både for privat lading til private biler og for bildeling. Det skal etableres

6 oppstillingsplasser, 2 oppstillingsplasser til offentlig lading, 4 oppstillingsplasser til bildeling og etableres to bytrær i flyttbare plantekasser. Det er avsatt 4,3 mill til dette prosjektet på tjenesteområde 08 Samferdsel.

### **Ladepunkter i boligsoneanlegg**

Etablering av ladepunkt inngår som et av mange punkt for å nå kommunen sitt mål om å redusere utslipp på transport- og mobilitetsområdet.

For videre tilrettelegging for lading i kommunale boligsoneanlegg må kapasiteten på strømmettet økes. I tillegg til etablering av nye punkt vil midlene derfor også bli brukt til oppgradering av strømmett (infrastruktur).

Byrådet foreslår at ubenyttede midler på 3,75 mill. kr fra 2024 benyttes til formålet i 2025, samt at budsjettposten prisjusteres fra samme år. Det foreslås dermed en bevilgning på 8,9 mill. kr i 2025, og videre en årlig bevilgning på 5,2 mill. kr fra 2026 og ut resten av det 10-årige investeringsprogrammet.

### **Lyngbøveien - trafiksikring**

Trafiksikringstiltakene inkluderer blant annet etablering av fortau, fjerning av kantparkering, og legge til rette for universelt utformede bussholdeplasser. En ny bussluse bygges for å redusere gjennomgangstrafikken i Lyngbøveien. Prosjektet har som mål å forbedre trafiksikkerheten og etablere en trygg skolevei.

Entreprenør meldte oppbud i slutten av 2023, og prosjektet stoppet opp. Etter en grundig gjennomgang av prosjektet ble det i juni 2024 besluttet å gjennomføre et forprosjekt hvor en ser på en betydelig nedskalering av omfanget av byggeprosjektet. Prosjektet fokuserer på å etablere fortau i hele prosjektets utstrekning. En ser på mulighet for å redusere veibredde noe som kan medføre betydelig mindre behov for terreng inngrep på overside vei og støttemurer på nedside vei. Resultatet av forprosjektet vil danne grunnlag for om en vil gå videre og detaljere dette frem mot en anskaffelse av entreprenør. Prognosen i 2024 økte da kostnadene ved å avslutte arbeidet etter konkursen og tilrettelegge for mulig ny gjennomføring av prosjektet ble høyere enn antatt. Det ble dermed skjøvet 3,9 mill. fra 2025 til 2024 i 2. tertialrapport 2024.

### **Midtunvegen bofelleskap, rekkefølgekrav og infrastruktur**

Det skal etableres et nytt bofelleskap på en tomt ved Fana Herredshus i Midtunvegen. Det fremkommer rekkefølgekrav i reguleringsplanen som må gjennomføres for at byggeprosjektet skal kunne realiseres. Fremdriften til rekkefølgekravet er avhengig av hovedprosjektet. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan.

### **Mobilitetstiltak Gåbyen**

Bystyret vedtok Gåstrategi for Bergen 2020-2030 i november 2020. Den ble utarbeidet i samarbeid med partene i Miljøloftet, og er et hjelpemiddel for politikere, offentlig administrasjon, planleggere og utbyggere for å prioritere de gående. Hovedmålet med strategien er at flere skal gå mer i Bergen. Budsjettposten skal finansiere tiltak i Handlingsplan for gange og gateopprustning som gjøres i samarbeid med Bergen vann og andre aktører i Bergensgatene. Midlene brukes til tiltak som bidrar til at flere vil velge gange som transportform.

### **Møllendalsbakken**

Prosjektet gjelder oppgradering av Møllendalsbakken, i form av justering av veglinje samt opparbeidelse av tosidig fortau i Møllendalsbakken fra Haukelandsveien til Møllendalsveien. Tiltaket er forutsatt finansiert av anleggsbidrag fra utbyggere på Møllendal. I tillegg er det behov for midler til å jobbe videre med å skaffe nødvendig grunn til oppgraderingen av vegen, og deretter gjennomføre tiltak etterhvert som Bybanen Utbygging er ferdig i området - primært av trafikksikkerhetshensyn og for å kunne tilby myke trafikanter et bedre tilbud.

### **Olsvik barnehage - rekkefølgekrav**

Det fremkommer rekkefølgekrav i reguleringsplanen for Olsvik barnehage, det må blant annet gjøres utbedringer på infrastruktur og opparbeides fortau. Fremdriften til rekkefølgekravet er avhengig av hovedprosjektet.

### **Olsvik Gangbro**

Byrådet setter av midler til å gjenoppbygge Olsvik gangbro. Gangbroen ble påkjørt og ødelagt 31.juli 2023. Bymiljøetaten og fylkeskommunen har vurdert trafikksikkerhetssituasjonen, og den klare anbefalingen er å etablere ny bro samme sted som den gamle stod. Kommunen kan kreve faktiske utgifter knyttet til gjenoppbyggingen erstattet fra forsikringselskapet innen en foreldelsesfrist på 3 år etter skadetidspunktet. Det er derfor nødvendig å iverksette prosjektering og bygging så hurtig som mulig. Det er en klar forventning om at store deler av investeringen vil bli refundert/dekket av eksterne midler.

### **Opprusting av nærmiljø – Bøhmergaten/Løvstakksiden**

I Bøhmergaten og tilgrensende gater på Løvstakksiden står Bergen Vann foran omfattende rehabilitering av infrastruktur i grunnen. I sammenheng med dette skal det etableres gatedekke på nytt. Dette prosjektet omfatter tiltak som kan øke areal tilgjengelig til gange, sykkel, opphold og lek. Hensynet til myke trafikanter skal prioriteres, og ambisjonen med prosjektet er å skape et aktivt og attraktivt sentrumsområde. I tillegg vil det etableres mobilpunkter for lading av el-biler og tverrgående forbindelser vil oppgraderes.

### **Opprusting av nærmiljø – Nedre Nygård/Nygårdshøyden**

Det skal gjennomføres gatefornyelse på deler av Nygårdshøyden i Bergen sentrum. Gatefornyelsen gjennomføres som del av etableringen av bossnett v/ BIR og fornying av vann- og avløpsnett v/ Bergen Vann. Prosjektet omfatter Strømgaten, Hans Holmboes gate, Herman Foss` gate, Allegaten, Fredrik Meltzers gate og Harald Hårfagres gate.

Gatefornyelsen omfatter oppgradering av overflater i gater, fortau og gatetun, opparbeidelse av blågrønn overvannshåndtering over bakken, flere trær, ny belysning, oppstillingsplasser for bildeling, nye ladepunkter og nytt parkmøblement.

Gatebruksplan for Nygårdshøyden sør, ble behandlet av byrådet i møte 17.08.2023, sak 1225/23. Planen legger premisser for hvordan gatene i området skal opparbeides ved Graveklubbens planlagte oppgradering av eksisterende infrastruktur og etablering av bossnett. Planen setter også krav til valg av dekkemateriale i gater, fortau og gatetun. Gatebruksplanen bygger på Kommuneplanens samfunnsdel 2015 og Kommuneplanens arealdel 2018, og gjeldende samfunnsplaner på temanivå.

Detaljprosjektering av prosjektet er ferdig og forberedelser til bygging pågår.

### **Permanent bobilparkering - utredning**

Bymiljøetaten har tidligere utredet behovet for bobilparkering i Bergen. Tilgang på egnede arealer er svært begrenset, men det har nå åpnet seg en mulighet for å leie areal på Mindemyren for perioden 2024 – 2028 med opsjon på ytterligere 5 år. Arealet har en sentral beliggenhet med kort avstand til nødvendig infrastruktur som butikker og kollektivtransport. Det forventes at inntekter fra parkering vil dekke årlige utgifter til leie av arealet.

For at arealet skal kunne fungere som bobilparkering, er det behov for mindre tilretteleggingstiltak som f.eks, tømme-stasjon for spillvann, tilrettelegging for påfylling av ferskvann, betalingsautomat for parkering, merking og skilting med mer.

### **Rekkefølgekrav - sekkepost**

Investeringen er en sekkepost med midler til gjennomføring av store forventede rekkefølgekrav i fremtidige nybyggs- og rehabiliteringsprosjekter. Endring i totalbudsjett skyldes prisjustering, samt at de prosjektene som er detaljbudsjettet har fått påfyll av midler med bakgrunn i prosjektomfang.

### **Rekkefølgekrav Mulen - gjennomføring**

Varegg idrettslag bygger ny idrettshall på Mulen i Sandviken. Prosjektet er et viktig anlegg, som vil sikre idrettsflater i et område med stort behov. I reguleringsplanen er det regulert inn en del rekkefølgekrav som må realiseres i forbindelse med bygging av idrettshall.

Prosjektering av rekkefølgekravene er ferdigstilt i 2024. Det er avsatt 27,45 millioner kroner til gjennomføring av rekkefølgekravene på Mulen. Prosjektet er planlagt ferdigstilt ved årsskiftet 2024/2025.

### **Rolland skole - rekkefølgekrav**

Det pågår opparbeiding av rundkjøring og bussoppstillingsplass, samt tilpasninger til omkringliggende gangveier, for å kunne transportere elever til og fra erstatningsskole når Rolland skole skal bygges. Prosjektet nærmer seg ferdigstillelse. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdrifts- og faktureringsplan.

### **Supplering av lyspunkter på eksisterende anlegg**

Det er stadig behov for supplering av lyspunkter på eksisterende belyningsanlegg. Basert på innspill fra publikum er det behov for midler til å supplere eksisterende belyningsanlegg f.eks ved overgangsfelter, skoleveier, stier og parker mm. Rammen for denne investeringen er redusert med 2 mill. pr år, slik at det kun er midler i 2025.

### **Sykkeltiltak Lyngfaret og Vestre Vadmyra**

Prosjektet består av to delprosjekter:

- oppgradering av turvei i Vestre Vadmyra.
- utbedring av forhold for syklende og gående i Lyngfaret

I Vestre Vadmyra (Hundestien) er eksisterende gang- og sykkelveg oppgradert med mer rullevennlig dekke og utbedret overvannshåndtering. Utbedring av forhold for syklende og gående i Lyngfaret omfatter utbedringer langs kommunal veg fra krysset ved Vadmyrveien (Fv5202) til krysset mot Brakestien, en strekning på ca. 730 meter i Loddefjord bydel.

Prosjektet har vedtatt oppjustering av kostnadsramme på 32 mill, jf. sak [1178/24](#).

Prosjektet er i anleggsfasen, men konkurransen hos forrige entreprenør har medført forsinkelser. Det ble dermed skjøvet 5,7 mill fra 2024 til 2025 i tertialrapport 2-2024. Det forventes at anleggsarbeidene starter opp igjen i slutten av 2024. Prosjektet forventes ferdigstilt før sommeren 2025.

### **Sykkeltiltak Nonnekloppen til Florida**

Prosjektet innebærer etablering av sykkelvei med fortau fra Nonnekloppen til undergangen på Florida. I tillegg skal rekkverk skiftes, nye trær plantes og Thomasstien skal utbedres. I prosjektet etableres også en fylling i sjø som er konstruert som et lite amfi i sjøkanten for opphold, bading og tilgang til vann. Amfiet etableres som et kostnadsreducerende tiltak da det ikke vil være behov for å etablere estetisk tilfredsstillende natursteinsmur tilsvarende eksisterende situasjon.

Prosjektet hadde forsinket oppstart fordi det tok lengre tid enn antatt å få nødvendige vedtak for prosjektet. Det ble dermed skjøvet 5,5 mill fra 2024 til 2025 i 2. tertialrapport 2024.

### **Tiltak for gående**

Prosjekter i budsjettposten finansierer tiltak i Handlingsplan for gange. Handlingsplanen har 74 tiltak fordelt på 5 bydeler. Budsjettposten er justert etter beløp i Handlingsprogram for Miljøløftet 2025-2028. Budsjettposten er finansiert av eksterne midler fra Miljøløftet og tilhørende merverdiavgiftskompensasjon.

Denne budsjettposten sees i sammenheng med prosjektet "Gangveier finansieres av Miljøløftet" under investeringen "Mobilitetstiltak gåbyen".

### **Trafikksikring**

Vinteren 2023 ble Trafikksikringsplan for Bergen 2022-2025 vedtatt i Bergen bystyre. Trafikksikringsplanen er et Miljøløftedokument, utarbeidet gjennom et samarbeid mellom Bergen kommune, Vestland fylkeskommune, Statens vegvesen, Trygg Trafikk og Politiet. Visjonen er at vi ikke skal ha ulykker med drepte og hardt skadde i veitrafikken (nullvisjonen). Målet er at Bergen skal være en trafikksikker by, som legger til rette for at flere velger å gå og sykle.

Tiltak i Handlingsplan for trafikksikkerhet (TS) 2024-2025 finansieres av denne budsjettposten. I 2025 benyttes midler til fortau langs kommunal vei i Søndre Øyjorden og Miljø- og fremkommelighetstiltak i Olsvikåsen.

I tillegg omfatter denne budsjettposten følgende prosjekter:

**Bærekraftig bruforvaltning - konseptutvikling:** Bymiljøetaten forvalter i dag rundt 250 bruer på det kommunale vegnettet, og brumassen blir stadig eldre. Bruer dimensjoneres for 100 års levetid forutsatt riktig og tidsnok vedlikehold. Flere bruer begynner å bli eldre og en ønsker å se på

vedlikeholdsbehovet både ift levetid og risiko. På grunn av broporteføljens størrelse og alder, er det påregnelig at det må utføres tiltak på mange broer fremover.

**Oppgradering av kommunale tunneller - forprosjekt:** En tunell langs Risnesvegen er i så dårlig stand at den krever større rehabilitering. Totalstabiliteten i tunnelen er svekket, og aktuelle tiltak for å bedre totalstabiliteten kan være systematisk bolting og sprøytebetong, eller å fjerne tunnelen helt. Det anbefales at sikringstiltakene må gjennomføres innen 1-2 år.

**Rehabilitering småpudden:** det behov for å gjøre en grundig utredning av hvilke tiltak det er nødvendig å gjøre for å opprettholde broens sikkerhetsrutiner og funksjonalitet. Denne utredningen vil danne grunnlag for et senere innspill om behov for midler, i tillegg til å utbedre inspeksjonslukene og styresystemet.

**Gatenormal for Bergen:** En gatenormal er et regelverk bestående av tekniske standarder og retningslinjer for utforming og bygging av offentlige veier og gater (f.eks. bredder på fortau). Dagens kommunale gatenormal (2005) er svært mangelfull og bidrar ikke til løsninger som er i tråd med mål og visjoner formulert i Bergen 2030 (KPS). En ny gatenormal vil inneholde oppdaterte designstandarder som legger til rette for utvikling av en kompakt, grønn, og fremtidsrettet by, hvor tilgjengelighet for myke trafikanter er prioritert. Den vil gi mer forutsigbarhet og høyere effektivitet i saksbehandlingen og generelt legge bedre til rette for utvikling av gater i tråd med hierarkiet i transportpyramiden.

### **Utbyggingsavtaler Espehaugen**

Utbyggingsavtaler er en avtale mellom kommunen og utbygger om utbygging av et område som har sitt grunnlag i kommunens planmyndighet, og som gjelder gjennomføring av kommunal arealplan.

Prosjektet dekker kostnader knyttet til utarbeidelse av utbyggingsavtale for Espehaugen.

### **Utbyggingsavtaler Janaflaten**

Utbyggingsavtaler er en avtale mellom kommunen og utbygger om utbygging av et område som har sitt grunnlag i kommunens planmyndighet, og som gjelder gjennomføring av kommunal arealplan. Prosjektet dekker blant annet kostnader knyttet til utarbeidelse og inngåelse av utbyggingsavtaler og andre kostnader som er direkte knyttet til planområdet. Ny informasjon tilsier at det ikke vil bli fremdrift i prosjektet mens Sotrasambandet bygges. Prosjektet settes dermed på vent frem til det blir aktivitet igjen i 2027.

### **Utbyggingsavtaler Kokstad**

Utbyggingsavtaler er en avtale mellom kommunen og utbygger om utbygging av et område som har sitt grunnlag i kommunens planmyndighet, og som gjelder gjennomføring av kommunal arealplan.

Prosjektet dekker kostnader knyttet til utarbeidelse av utbyggingsavtale for Kokstad.

### **Utbyggingsavtaler Wergeland**

Utbyggingsavtaler er en avtale mellom kommunen og utbygger om utbygging av et område som har sitt grunnlag i kommunens planmyndighet, og som gjelder gjennomføring av kommunal arealplan. Denne budsjettposten dekker kostnader knyttet til utarbeidelse av utbyggingsavtaler for Wergeland og er delvis finansiert av eksterne midler. Under omtales konkrete prosjekter i økonomiplanperioden.

### **Grønnallmenningen**

Det skal etableres ny allmenning og byrom på Wergeland. Grønnallmenningen er en ny allmenning som knytter Wergeland mot sørlige deler av Meieritomten/ Mindebyen. Prosjektet vil også realisere østlige del av Meieriallmenningen mot kryssing til Wergeland.

Grønnallmenningen er en viktig del av utviklingen av området på Wergeland og følger opp forpliktelser i utbyggingsavtale, og pågående ekspropriering. Forprosjektet ferdigstilles i 2024.

Prosjektet er en del av overordnet infrastruktur. Allmenningene er viktige grep for å skape gode boforhold i den nye Mindebyen (områdene Wergweland og Mindemyren). Bygget S2 er allerede etablert og beboere flyttet inn. Det er derfor viktig at arbeidet med allmenningene starter opp og det foreslås derfor at kommunen påtar seg en del innledende kostnader, mens øvrig finansiering fremforhandles gjennom utbyggingsavtaler.

Prosjektet er foreslått å deles i to byggetrinn

- Grønnallmenningen: bearbeiding eksproprierte tomter etableres først
- Meieriallmenningen: Eikeveien etableres primært etter at sykkelveien over Wergeland er bygget, pga diverse avhengigheter og høydeforskjeller.

### **Wergeland torg**

Det skal etableres et nytt byrom på Wergeland. Wergeland Torg samler alle gang- og sykkelveiforbindelsene i området, samtidig som kollektivholdeplassene for bybane og buss ligger her. Det er også lagt opp til en stor plassdannelse på vestsiden av Storetveitvegen, der de to allmenningen møtes.

Torget er et viktig byrom i områdeplanen og sentralt for at gang- og sykkelforbindelsene skal fungere som kommunen ønsker. Prosjektet vil være til fordel både for beboere og næringsdrivende i området, og påvirker også sammenhengen til Mindemyren.

Kommunen har forpliktet seg til utbygging av byrommet gjennom utbyggingsavtaler. Realiseringen har avventet Fylkeskommunen sin plan for flytting av fylkesvei, noe som må gjøres for å frigjøre areal til Wergeland torg. Innspillet er knyttet til prosjektutvikling og det må påregnes ytterligere innspill til realisering dersom anleggsbidrag fra nye utbyggingsavtaler ikke er tilstrekkelige til dekning av kostnaden.

### **Wergeland – Grunnerverv og forberedende arbeider**

Prosjektet gjelder erverv av eiendom for gjennomføring av offentlig infrastruktur innenfor områdeplan på Wergeland. Utbetalingstidspunkt for ekspropriasjon er usikkert, men antas å være i 2026. Hoveddelen av budsjettet ligger derfor i 2026.



## 09-Boligtiltak

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområde Boligtiltak omhandler kommunens byomfattende individrettede boligpolitiske virkemidler, der formålet er å gi byens innbyggere et godt og tilpasset sted å bo. Det er Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold ved Boligetaten, og Byrådsavdeling for finans ved Etat for Boligforvaltning (EBF), Etat for utbygging (EFU) og Etat for bygg og eiendom (EBE) som forvalter tjenesteområdet. Fra 1. november er oppgaver fra Boligetaten flyttet til Etat for sosiale tjenester i en ny resultatenhet, det nye Boligkontoret.

De sentrale politisk vedtatte planene for området er *Boligmelding 2020-2026*, sak [37/21](#), *Handlingsplan for fortykning av den kommunale boligmassen i Bergen kommune*, sak [183/17](#), og *Handlingsplan for 250 flere kommunale utleieboliger 2017-2021*, sak [34/17](#). Byrådet behandlet i møtet 22. Juni 2024 sak [1171/24](#) *Melding om oppstart: Temaplan for det boligsosiale feltet*. Temaplanen vil komme til behandling i bystyret i 2025 og vil gi retning for arbeidet innen tjenesteområdet fremover.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>156 106</b>	<b>156 106</b>	<b>156 106</b>	<b>156 106</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	8 060	8 060	8 060	8 060
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler	-536	-2 563	-1 778	-2 189
Sum Tekniske justeringer	-322	-2 367	-2 367	-2 790
Sum Utgående engangstiltak	-900	-900	-900	-900
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>6 302</b>	<b>2 230</b>	<b>3 015</b>	<b>2 180</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>162 407</b>	<b>158 336</b>	<b>159 120</b>	<b>158 286</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Økt kommunal bostøtte som følge av redusert statlig refusjon for bostøtte	11 562	11 562	11 562	11 562
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>11 562</b>	<b>11 562</b>	<b>11 562</b>	<b>11 562</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
EBF - FDV-kostnader - innleie av boliger til flyktninger	60 499	39 129	31 149	28 729
EBF - Husleieinntekter - innleie av boliger til flyktninger	-29 398	-13 498	-7 848	-5 998
EBF - Lønnskostnader - oppfølging innleie av boliger til flyktninger	2 202	2 202	282	282
Økt bostøtte	11 305	12 493	14 663	15 091
Økt bostøtte som følge av økt husleie per bruker	14 000	14 000	14 000	14 000
Økt kommunal bostøtte som følge av redusert statlig refusjon for bostøtte	3 908	3 908	3 908	3 908
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>62 515</b>	<b>58 233</b>	<b>56 153</b>	<b>56 011</b>
<b>Nye tiltak</b>				
EBF - FDV-kostnader - nye boliger	12 166	13 955	14 724	15 493
EBF - Husleieinntekter - nye boliger	-26 409	-30 969	-32 529	-34 089
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>-14 243</b>	<b>-17 014</b>	<b>-17 805</b>	<b>-18 596</b>
<b>Effektivisering</b>				
Reduksjon årsverk	-1 000	-3 000	-3 000	-3 000
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-1 000</b>	<b>-3 000</b>	<b>-3 000</b>	<b>-3 000</b>
<b>Kutt</b>				
Endrede sosialhjelpssatser fra 2025	-3 200	-6 400	-6 400	-6 400
Redusere utgifter til planlagt vedlikehold av kommunale boliger	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
Redusert bostøtte ved endring i regelverk for bostøtte	-13 600	-27 100	-27 100	-27 100
Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-60	-60	-60	-60
<b>Sum Kutt</b>	<b>-20 560</b>	<b>-37 260</b>	<b>-37 260</b>	<b>-37 260</b>

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Nye tiltak og realendringer budsjet</b>	<b>38 274</b>	<b>12 521</b>	<b>9 650</b>	<b>8 717</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>200 682</b>	<b>170 857</b>	<b>168 771</b>	<b>167 003</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>200 682</b>	<b>170 857</b>	<b>168 771</b>	<b>167 003</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Kommunale utleieboliger	-68 890	-40 444	-91 690	-58 203	-63 000	-63 007	-64 209
Flyktningeboliger	4 190	-24 462	33 281	8 840	3 370	-880	-1 450
Byggdrift bostedsløse	801	-1 030	-2 404	-1 060	-1 060	-1 060	-1 060
Byggdrift særskilte botiltak	-5 058	-5 576	-6 476	-6 144	-8 190	-8 190	-8 613
Bostøtte	179 910	200 367	211 598	230 005	214 493	216 663	217 091
Boligfinansiering	18 839	19 298	19 164	18 893	16 893	16 893	16 893
Boligtildeling	7 321	7 954	7 496	8 351	8 351	8 351	8 351
<b>Sum</b>	<b>137 113</b>	<b>156 106</b>	<b>170 970</b>	<b>200 682</b>	<b>170 857</b>	<b>168 771</b>	<b>167 003</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Produktivitet</b>						
Beløp per innbygger i startlån videretildelt av kommunen (B) *)	3 103	2 762	2 305	3 239	3 149	2 837
<b>Dekningsgrad</b>						
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (B)	19	20	19	18	24	18
<b>Andre nøkkeltall</b>						
Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere (B)	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2

\*) Inflasjonsjustert med deflator

### Produktivitet

Beløp per innbygger i startlån videre tildelt av kommunen: fra 2022 til 2023 ble beløp pr innbygger noe redusert for Bergens del. Bergen ligger godt over Oslo, men under nivået til Stavanger og Trondheim. Nivået sammenlignet med ASSS uten Oslo er omtrent likt, men noe lavere for Bergens del. Omfanget påvirkes av søkertilgang og prisnivå i boligmarkedet.

### Dekningsgrad

Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere: Fra 2022 til 2023 stiger nivået fra 19 til 20 for Bergens del. Dette stammer fra anskaffelse av boliger for flyktninger. Det vil si at Bergen ligger en bolig over Oslo og to over Trondheim per 1000 innbygger. Sammenlignet med Stavanger ligger Bergen fire boliger bak. Antall for ASSS uten Oslo er 18 og derfor to boliger under Bergen. Forskjellene er med andre ord små mellom kommunene statistisk, men totalt vil dette si at Bergen har langt færre boliger enn Stavanger. Tallet forventes å holde seg stabilt fremover, med en mulig økning for Bergens del etter kjøp av boliger og når effekten av nytt boligprogram inntreffer.

### Andre nøkkeltall

Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere: Fra 2022 til 2023 holdes nivået stabilt for Bergens del og Bergen ligger likt med Trondheim og Stavanger, under ASSS uten Oslo og over Oslo. Forskjellene er likevel på 0,1 og må sies å være ubetydelig. Det er fortsatt et potensiale for at flere husstander bosatt i eid bolig eller boliger leid på det private markedet kan søke om statlig bostøtte. En stor endring vil likevel først skje hvis staten endrer ordningen til det bedre for mottakerne.

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Gjennom Boligprogrammet vedtatt i bystyresak [44/17](#) har kommunen hatt som mål å etablere 250 flere kommunale utleieboliger. Boligene skal benyttes til å bosette vanskeligstilte på boligmarkedet. Halvparten av boligene skulle etableres i egen regi, mens den andre halvparten anskaffes via tilvisningsavtaler med private utleiery. Det er inngått tilvisningsavtaler for fem ulike anlegg som i sum utgjør 107 boliger, alle boligene er tatt i bruk. Eventuell etablering av flere boliger med tilvisningsavtale vil omtales i Temaplan for det boligsosiale feltet som byrådet vil legge frem i første halvåret 2025. Kommunen har i tillegg anskaffet et stort antall kommunale boliger de siste årene til flyktninger, i tillegg til at styret vedtok å sette av 100 millioner kroner i 2024 til å kjøpe familieboliger.

Boligene som kommunen selv skal etablere gjennom Boligprogrammet skal i hovedsak ha personalbase med døgnbemanning og en hardfør utforming tilpasset beboerne. Det første anlegget som er under bygging i Boligprogrammet er Steinsvikkroken botiltak som vil være ferdigstilt første kvartal 2025. Småhusene på Bjørge er neste prosjekt som kan tas i bruk sent i 2025 og botiltaket i Petedalsmyra forventes ferdig i 2026. Resterende botiltak under planlegging har en noe lengre tidshorison før de forventes ferdigstilt, og grunnet kommunens økonomiske situasjon må det gjøres en prioritering av hvilke boligprosjekter kommunen skal bygge selv og hva som kan kjøpes i markedet.

Bostedsløse kartlegging i uke 48 i 2023 viste at det var 428 bostedsløse i Bergen kommune. Ved slutten av året var det 319 personer på venteliste for kommunal utleiebolig, av disse var 274 enehusstander og ca. 70 prosent var registrert med psykiske helseutfordringer og/eller rus som hovedårsak til at de trengte bistand til å skaffe bolig. Antall søknader om kommunal utleiebolig de siste fire årene har i snitt vært betydelig høyere enn tidligere år. Til sammen viser disse tallene at det er mange som trenger bistand til å skaffe seg bolig.

Statsforvalterens tilsyn etter sosialtjenesteloven § 27 viste at kommunen ikke har tilstrekkelig kapasitet til å gi tak over hodet til personer som trenger en seng å sove i neste natt. Deler av utfordringsbildet henger sammen med mangel på permanente boliger og enkeltpersoner blir boende for lenge i midlertidighet. Flere permanente hjem kommer fra Boligprogrammet, kan kjøpes i markedet og frigjøres ved bedre oversikt over - og bedre bruk av dagens boligportefølje. Det arbeides for å ta i bruk bedre systemer og kunnskap som grunnlag for å løse boligbehovene bedre fremover. Ved inngangen til 2024 stod 45 barnefamilier i kø for kommunal utleiebolig, og i 2024 ble det satt av 100 millioner kroner til kjøp av familieboliger. I oktober 2024 var antallet barnefamilier som ventet på tildeling av bolig redusert til 39 husstander. I tillegg til behov for familieboliger har det vært et økende behov for å anskaffe boliger til bosetting av flyktninger først og fremst til flyktninger fra Ukraina. I 2022 ble 168 kommunale utleieboliger gjort tilgjengelig for bosetting av flyktninger og i 2023 ble totalt 265 boliger gjort tilgjengelig. Selv om det i 2023 ble tilført 167 boliger til formålet har det ikke vært tilstrekkelig for å betjene antallet nyankomne flyktninger og resterende boliger kommer enten fra kommunens egen boligportefølje eller gjennom innleide boliger for formålet. I 2024 vil Etat for boligforvaltning fremskaffe 225 boliger fordelt på kjøpte og innleide boliger. Til og med september 2024 ble det kjøpt 71 boliger i markedet.

Husstander som bor i kommunal bolig eller bolig tildelt av Bergen kommune kan søke kommunal bostøtte. Hensikten er å unngå at husstandene må søke bistand fra sosialtjenesten for å dekke sine bostøttekostnader. Antall mottakere av kommunal bostøtte forventes å stige i årene fremover. Kommunal bostøtte har eksistert siden 1990-tallet og har blitt justert en rekke ganger. Ordningen ble sist behandlet og justert i Bergen bystyre i 2017. Ordningen er moden for endring, og sak om nye retningslinjer vil bli fremmet til bystyret våren 2025. Formålet med denne endringen er å sikre at bostøtteordningen treffer de som trenger den mest, og samtidig sikre at beboerne har tilstrekkelig inntekt igjen til et forsvarlig livsoppholdsnivå.

I dag beregnes kommunal bostøtte etter to modeller, enten brutto-beregning eller netto-beregning. Ved beregning av kommunal bostøtte, beregnes hvilken egenandel husstanden kan betale ut fra inntektsnivå. Differansen mellom egenandel og husleie = bostøtte. Ved bruttoberegning er egenandelen en prosent av bruttoinntekten. Ved nettoberegning beregnes egenandel ved at sosialhjelpssats fratrekkes bruttoinntekt og evt. barnebidrag. I dag velges den modellen for hver enkelt husstand som gir høyest kommunal bostøtte.

I forslag til nye retningslinjer vil ordningen forenkles slik at kommunen fremover kun benytter nettoberegning, med et standardtillegg på kr 1000 per måned for husstander på sosialhjelpsnivå. Særregelen om at utviklingshemmede får bostøtte beregnet uten tillegg for formue tas bort, og formuesberegning gjøres likt for alle mottakere av kommunal bostøtte. Det vil også legges frem forslag om hvordan sats for livsopphold kan differensieres, slik at husstander som har en varig lav inntekt, som uføretrygd og alderspensjon, får høyere satser til livsopphold enn andre mottakere av kommunal bostøtte.

Besparelsen vil være totalt kr. 27,1 millioner per år anslått ut fra bostøttevedtak i april til juni 2024.

Etter endringer i den statlige bostøtteordningen i 2017 har antall mottakere av statlig bostøtte ligget stabilt. De siste årene har Bergen kommune mottatt mer refusjon fra staten for den kommunale bostøtten enn normalt pga. ekstrabevilgninger til statlig bostøtte. Dersom ordningen med statlig bostøtte ikke endres vil den gradvis miste sin effekt pga. stigende bostøttekostnader i storbyene, og vanskeligstilte på boligmarkedet vil kunne få enda større utfordringer med å klare etablere seg uten kommunens hjelp.

Byrådet vedtok i sak [1182/20](#) nye retningslinjer for startlån og tilskudd til etablering. I etterkant av saken har antall søknader om startlån, antall utbetalte lån og totalt utlån ligget stabilt høyt. For 2024 ble det lånt inn 950 millioner i startlånsmidler. Utlånet i 2024 var lavere enn forventet. På landsbasis er det en utfordring at inntektsnivået til startlånmottakere er høyere enn før. Det vil si at de som har størst behov for hjelp til å klare kjøpe bolig faller ut av ordningen og at ordningen ikke lenger er så målrettet mot husstander med lav inntekt som tidligere. Dette kan være pga. økte priser, dyrtid osv. Det er også slik at det er færre av de som får tilsagn om lån, som faktisk ender opp som boligeiere.

Regjeringen har varslet at de vil sette i gang en forsøksordning med startlån til personer som skal kjøpe bolig for første gang. Bergen kommune mener dette er svært positivt og venter på føringer for innretning av ordningen fra departementet, og vil være en av kommunen som benytter mulighet til å være del av forsøksordningen.

Totalt innlån fra Husbanken vil i 2025 være på 950 millioner, fordelt på den ordinære startlånordningen og forsøksordning til førstegangsetablerere.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler						
Trygg by i alle livsfaser	"Fra leie til eie" - Flere ut av kommunale utleieboliger	Antall startlån til kommunale leietakere	36	60	60	60
	Alle skal tildeles kommunal bolig innen ett år fra søknadstidspunkt	Andel som har fått tildelt bolig innen ett år fra søknadstidspunkt	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	Minst 50 prosent av antall startlån skal tildeles barnefamilier	Andel barnefamilier med utbetaling	53,4 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %
	Redusere boligkøen for kommunale utleieboliger	Antall godkjente husstander med vedtak om boligtildeling (boligkø)	200	175	150	100

## Virkemiddel for å nå mål

Ulike prosjekter som "leie til eie" og "barna først" har vist at det er et stort potensial i at kommunen aktivt søker etter potensielle husstander i kommunal utleiebolig for å gi informasjon og søknadsveiledning. Husstander som ønsker å fornye kontrakt for kommunal utleiebolig, eller som ved søknad om kommunal bostøtte viser seg å ha hatt en inntektsoppgang, blir informert om mulighet for å søke om finansiering for kjøp av bolig med startlån. Ønsker de å søke prioriteres søknaden og det vurderes om husstanden fyller kriteriene for å motta startlån og/ eller tilskudd til kjøp.

Mange barn i familier med lav inntekt har dårligere boforhold enn andre. Tildeling av startlån til denne gruppen er derfor viktig. Dette er også del av en nasjonal satsing og andel startlån som tildeles til barnefamilier bør derfor ligge på over 50 prosent av antall startlån kommunen utbetaler hvert år.

Antall personer som har ventet mer enn to år på tildeling av bolig er høyt. I 2023 økte antall husstander som har ventet mer enn 12 måneder fra 96 til 104, mens antall husstander som har ventet mer enn 24 måneder økte fra 39 til 50. I 2024 er tallene økende, og ved 2. tertial er det 59 husstander som har ventet mer enn 24 måneder og 150 som har ventet mer enn 12 måneder. Noen av disse husstandene er det utfordrende å tildele bolig til, fordi personene ofte lever med sammensatte utfordringer og har behov for et annet tilbud enn det Bergen kommune kan tilby i dag. Det er et mål at bruken av midlertidige boliger skal reduseres og at kommunen effektivt skal hjelpe vanskeligstilte til å skaffe seg bolig. Noen vil ha behov for å bli tildelt en kommunal utleiebolig.

Byrådet vil fremme en temaplan for det boligsosiale feltet som vil inneholde kommunenes fremtidige strategi og handlingsplan for å håndtere nåværende utfordringer og imøtekomme behovene fra de ulike målgruppene.

## Aktivitetsnøkkel tall

## Bostøtte

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Kommunal bostøtte mill. kr.(brutto)	238,0	259,0	333,5	333,5	335,7	338,5	339,3	
Kommunal bostøtte, antall	3 437	3 616	3 650	3 723	3 800	3 875	3 950	
Statlig andel i %	37,9 %	41,3 %	31,7 %	27,0 %	26,8 %	26,6 %	26,5 %	
Statlig andel mill. kr.	88,0	107,0	93,5	90,0	90,0	90,0	90,0	
Statlig bostøtte (totalt innvilget) mill. kr.	243,0	250,0	225,0	230,0	235,0	240,0	245,0	
Statlig bostøtte, antall mottakere	6 656	6 981	7 000	7 100	7 200	7 300	7 400	

## Finansiering

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall søknader mottatt	1 800	1 742	2 100	2 150	2 200	2 250	2 300	
Bokførte tap på lån og garantier (mill. kr.)	1,0	3,0	3,0	3,5	4,0	4,5	5,0	
Fra leie til eie, antall	42	35	60	60	60	60	60	
Startlån mill. kr.	589	807	950	950	950	950	950	
Startlån, antall utbetalt	376	375	400	425	450	475	500	
Tilskudd til etablering sum	19	25	25	25	25	25	25	
Tilskudd til etablering, antall	66	51	80	80	80	80	80	

## Kommunale boliger

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Boliger ledig for tildeling, antall	547	574	550	575	600	625	650	
Boliger ledig for tildeling, hvorav tildelinger til Introduksjonssenteret	168	265	150	125	100	75	60	
Boliger tatt i bruk, nytt boligprogram 250+	3	4	3	14	31	23	3	
Fortynning, antall boliger	23	4	30	5	5	5	5	
Kommunalt disponerte boliger totalt, antall	3 638	3 828	3 801	3 815	3 826	3 871	3 933	

**Kvalifiserte boligsøkere**

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	

Antall søknader innvilget (tatt inn i køen)	339	281	345	330	315	300	285
Antall søknader mottatt	1 179	1 210	1 150	1 100	1 050	1 000	950
Barnefamilier på venteliste	62	45	10	5	5	5	5
Enslige på venteliste	234	274	290	245	195	145	95
Kvalifiserte boligsøkere - alle	296	319	300	250	200	150	100
Ungdom under 25 år på venteliste	4	20	10	5	5	5	5

**Investeringsbudsjett**

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan						Sum øvrige år				Sum 2025- 34	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Bjørge, utleieboliger	2026	<a href="#">BY 34/24</a>	104,8	52,4	-0,0	52,4	28,9	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	38,8
Bjørnsøns gate 4	2025	2020/48054-48	IA	21,7	0,0	21,7	6,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3
Boligprogram - 125 nye boliger	Løpende						2,1	0,0	0,0	0,0	52,0	170,0	170,0	80,0	0,0	0,0	474,1
Hylkje utleieboliger	2027		IA	121,3	-14,2	107,1	16,8	57,8	22,0	11,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	108,5
Kjøp av boliger til vanskeligstilte	2034	0	IA	50,0	0,0	50,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	50,0
Knappentunet kommunale utleieboliger - prosjektutvikling	2029		IA	47,3	0,0	47,3	3,0	4,0	14,0	10,0	12,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	43,0
Lonemarka, utleieboliger	2027		IA	96,4	-10,6	85,8	11,1	65,0	3,4	9,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	89,1
Møllendalsveien, midlertidig botilbud	2027		IA	86,5	0,0	86,5	27,0	32,0	9,5	6,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	75,2
Oppgradering/Rehabilitering av tjenestebygg	2034	0	IA	100,0	0,0	100,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	100,0
Petedalsmyra, utleieboliger	2026	<a href="#">BY 249/23</a>	111,4	111,4	-15,4	96,0	36,4	20,0	8,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	64,4
Sandbrekkevegen bosenter og utleiebolig	2028		IA	211,4	-0,0	189,4	7,0	69,0	77,0	24,8	14,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	192,4
Sanddalsringen utleieboliger	2027		IA	150,9	-23,0	127,9	18,2	79,2	28,4	10,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	136,6
Steinsvikkroken, utleieboliger	2025	<a href="#">BY 92/23</a>	106,4	106,4	-11,5	94,9	25,0	23,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	48,7
Storbotn utleieboliger	2026	<a href="#">BY 238/22</a>	99,2	50,2	0,0	50,2	33,0	9,3	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	47,3
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>421,8</b>	<b>1 205,9</b>	<b>-74,7</b>	<b>1 109,1</b>	<b>229,7</b>	<b>384,8</b>	<b>182,4</b>	<b>88,9</b>	<b>93,6</b>	<b>185,0</b>	<b>185,0</b>	<b>95,0</b>	<b>15,0</b>	<b>15,0</b>	<b>1 474,4</b>



### **Bjørge, utleieboliger**

På Bjørge bygges det fem småhus uten personalbase. Målgruppen er personer med rusproblematikk. Det har vært gjennomført reguleringsprosess på tomten og reguleringsplanen ble vedtatt i juni 2023. Gjennomføringsvedtaket til prosjektet ble fattet i januar 2024, og kontrakt med entreprenør ble inngått våren 2024. Fremdriften er presset på grunn av utfordringer i forbindelse med å få godkjent rammesøknaden. Totalbudsjett er nedjustert i tråd med gjennomføringsvedtak. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Forskyvningen påvirker foreløpig ikke ferdigstillelsesdato eller totalbudsjett.

### **Bjørnsons gate 4**

Det opprinnelig prosjektet i Bjørnsons gate 4 skulle tilrettelegge personalbasen til å bli en arbeidsplass som oppfyller gjeldende HMS-krav i Arbeidsplassforskriften. Nye utredninger viste at behovet for oppgraderinger er større enn man opprinnelig hadde tenkt. Prosjektet er derfor utvidet til også å inkludere hyblene og fellesareal i tiltaket, og det ble fattet et nytt og utvidet gjennomføringsvedtak i Utvalg for finans, kultur og næring i juni 2024. Beboerne er flyttet ut mens prosjektet gjennomføres.

Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert årsprognose.

### **Boligprogram - 125 nye boliger**

Målet for prosjektet *Boligprogrammet* er å fremskaffe 125 kommunale boliger. Boligene skal være differensierte; noen skal bygges i egne anlegg med varierende antall enheter, mens andre anskaffes som enkeltleiligheter.

Byrådet foreslår at prosjekt Rød utleieboliger, Dolviken utleieboliger og resterende del av budsjettposten *Tomt med prosjekt* (nå videreført som *Storbotn utleieboliger*) utgår fra investeringsplanen, og at tilhørende midler trekkes inn. Prosjektet Ytre Morvik utleieboliger ble vedtatt trukket inn i 1. tertial/revidert budsjett 2024.

Gjenværende prosjekt i denne budsjettposten er Knappentunet, som er prisjustert, samt avsluttende arbeid med reguleringsplan for Dolviken.

### **Hylkje utleieboliger**

På Hylkje skal det bygges et botiltak med åtte leiligheter og personalbase. Målgruppen for botiltaket er personer med rusproblematikk. Reguleringsplanen er inne til 2. gangs behandling og byggestart er planlagt i 2025. Det foreslås en periodisering av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Det ventes ingen endring i estimert tidspunkt for ferdigstillelse. Økning i totalbudsjett skyldes overføring fra sekkepost for gjennomføringsfasen. Budsjettmidler i år etter ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Kjøp av boliger til vanskeligstilte**

Antall bostedsløse og antall på venteliste for kommunal bolig øker urovekkende mye. Av de 324 på ventelisten er 286 enslige som venter på 1-2 roms bolig. Det er mangel på boliger generelt og spesielt boliger som er tilrettelagt for personer med psykiske eller somatiske helseutfordringer. Vi ser også at det er flere barnefamilier som pga. helseutfordringer søker om bolig med universell utforming eller annen form for tilrettelegging. Mangel på store familieboliger med god tilpasning gjør at noen av disse familiene må vente uforholdsmessig lenge på å få tildelt bolig. For å imøtekomme behovene for flere boliger er det satt av 5 millioner årlig i budsjett til kjøp av boliger.

### **Knappentunet kommunale utleieboliger - prosjektutvikling**

Det er behov for en utvidelse av anlegg på Knappentunet til 45 beboere med utfordringer innen psykisk helse. Det ble ferdigstilt en konseptvalgutredning våren 2024. Totalbudsjett er nedjustert i tråd med forbruk i konseptvalgutredningen. Denne budsjettposten skal dekke kostnader knyttet til videre planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre.

### **Lonemarka, utleieboliger**

Etter brannen på Lonemarka i august 2021 planlegger kommunen et nytt botiltak med åtte leiligheter og personalbase på samme adresse. Målgruppen for botiltaket er vanskeligstilte over 20 år med rusproblematikk. Prosessen rundt rammesøknad har tatt lengre tid enn planlagt, dette har påvirket antatt tidspunkt for ferdigstillelse. Det foreslås periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan. Økning i totalbudsjett skyldes overføring fra sekkepost for gjennomføringsfasen, samt at prosjektet er prisjustert. Budsjettmidler i år etter ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Møllendalsveien, midlertidig botilbud**

Møllendalsveien 19 ble overtatt av kommunen i desember 2022, og skal etter en omfattende ombygging bli den varige plasseringen av et midlertidig botilbud med elleve enheter. Målgruppen for botilbudet er bostedsløse personer med rusproblematikk. Prosjektet planlegger byggestart i løpet av 2025. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Økning i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert, samt at byrådet foreslår å oppdatere anslag for investeringskostnad for gjennomføringsfasen. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Oppgradering/Rehabilitering av tjenestebygg**

Byrådet har startet et prosjekt som skal føre til at bygg som brukes til boliger og arbeidsplasser skal være i tråd med gjeldende lover og forskrifter. Sikkerheten i byggene skal være forsvarlig for beboere, deres besøkende og ansatte. Prosjektet skal i første omgang levere en plan for gjennomføring som også tar hensyn til kapasitet og finansiering. Byrådet forslår å sette av midler til formålet for å komme i gang med tiltak som har høyeste prioritet.

### **Petedalsmyra, utleieboliger**

På Petedalsmyra oppføres et bygg bestående av åtte utleieboliger og en personalbase. Målgruppen for tiltaket er personer med ROP-lidelser. Det har vært gjennomført reguleringsprosess på tomten og reguleringsplanen ble vedtatt januar 2023. Gjennomføringsvedtaket til prosjektet ble fattet i juni 2023. Entreprenør har startet arbeidene med opparbeiding av grunnen. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Sandbrekkevegen bosenter og utleiebolig**

I Sandbrekkevegen er det planlagt å bygge to blokker med totalt 17 boenheter og personalbase. Av disse leilighetene er ni tiltenkt alvorlig psykisk syke og de øvrige åtte skal være ordinære kommunale leiligheter. Det pågår nå arbeid med reguleringsplan. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert, samt at det foreslås at oppdatert anslag for investeringskostnad tilknyttet gjennomføring blir innarbeidet. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Sanddalsringen utleieboliger**

I Sanddalsringen er det planlagt å bygge et botiltak med 12 leiligheter og personalbase. Målgruppen er menn med rusproblematikk. Prosjektet var tidligere del av en større områdeplan, men er nå trukket ut og behandles som en egen detaljregulering. Reguleringsplan er til 2. gangs behandling. Reduksjon i antall enheter fra 15 til 12, samt en enklere veiløsning, har medført en reduksjon av totalbudsjett. Det

foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Ny fremdriftsplan påvirker ikke planlagt ferdigstillestidspunkt. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Steinsvikkroken, utleieboliger**

I Steinsvikkroken bygges det et botiltak med seks leiligheter og personalbase. Målgruppen for boligene er personer med rusproblematikk. Byggestart var i september 2023 og byggearbeider pågår fortsatt. Det foreslås en endring i periodisering av midler i tråd med justert fremdriftsplan, dette medfører ikke endring i totalbudsjett eller tidspunkt for ferdigstillelse. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Storbotn utleieboliger**

Dette er en videreføring av den tidligere budsjettposten *Tomt med prosjekt*. Som en del av Boligprogrammet ble det valgt en strategi der deler av boligbehovet skulle løses i samarbeid med private aktører, gjennom å lyse ut en konkurranse for anskaffelse av totalentreprenør, der en søkte etter en eller flere utbyggere med aktuell tomt regulert til boligformål. Gjennomføringsvedtaket som ble fattet i bystyret i september 2022 var for to bygg på til sammen 12 boenheter for vanskeligstilte.

Markedsresponsen på utlysningen ble en noe annen enn forventet. Etter gjennomført konkurranse er det derfor nylig kun tildelt kontrakt til én valgt entreprenør for ett bygg med fem enheter. Forventet byggestart for utleieboligene er i 2025.

Byrådet vurderer at man gjennom den foretatte utlysningen har utnyttet det potensialet som finnes i markedet for denne type kontraktsinnretninger. Byrådet foreslår derfor å trekke inn resterende midler. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

## 10A-Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern

### Om tjenesteområdet

#### Offentlige planer og byplanlegging

Offentlige planer/byplanlegging omfatter kommuneplanens arealdel (KPA), kommunedelplaner, transportplanlegging og infrastruktur, samt offentlige reguleringsplaner og planer av overordnet eller strategisk karakter. Mange av oppgavene innenfor tjenesteområdet ivaretas av Plan- og bygningsetaten, men tjenesteområdet favner bredt og krever bidrag fra en rekke andre etater og avdelinger i kommunen.

Omgivelsene og arkitekturen påvirker byens innbyggernes liv og handlinger og har betydning for alle i dagens og den fremtidige byen. Byarkitekten arbeider med utgangspunkt i en bred forståelse av arkitektur og har fokus på hvordan byform, byrom og bygninger, kan bidra til byliv, livskvalitet, og en bærekraftig byutvikling. Med utgangspunkt i kommunens arkitektur- og byformingsstrategi skal byarkitekten fremme muligheten for at det vi bygger bidrar til å styrke kommunens tjenester og nå de overordnede samfunnsmålene. Byarkitekten skal jobbe for å få til tverrfaglig oppmerksomhet i kommunen og sikre gode integrerte løsninger på tvers av kommunens ulike etater.

#### Kulturminnevern

Gjennom Plan- og bygningsloven er kommunen den største forvalter av kulturminner og kulturmiljø i Bergen. Fagfeltet ivaretas primært av Byantikvaren som er kommunens fagetat for kulturminnevern. Sentrale oppgaver er kunnskapsgrunnlag, kulturminnefaglig rådgiving til eiere og tiltakshavere, faglige anbefalinger i plan- og byggesaker samt kulturminnefaglig oppfølging av kommuneplanen. Etaten gir kulturminnefaglig rådgiving og medvirkning i forbindelse med kommunens eiendomsforvaltning og i relevante prosjekter.

#### Gjennomføring av planer og utbyggingsavtaler

Bergen kommune bidrar aktivt til at vedtatt fortettingsstrategi rundt bybanestopp og prioriterte senterområder gjennomføres. Dette skjer i samarbeid med private utbyggere og andre offentlige instanser som Statens vegvesen og Vestland fylkeskommune.

Utviklingen av fortettings- og senterområder skjer blant annet ved bruk av utbyggingsavtaler. En utbyggingsavtale gjelder vanligvis realiseringen av felles teknisk infrastruktur (veier, plasser, mm.) i utbyggingsområder, og inngås mellom utbyggere og Bergen kommune. Normalt deler utbyggerne på kostnadene til infrastruktur, mens kommunen koordinerer partene og påtar seg ansvaret for bygging. Bruken av utbyggingsavtaler reguleres av plan- og bygningsloven, og avtalene er offentlig tilgjengelig. Fagfeltet ivaretas primært av Bymiljøetaten.

## Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>94 272</b>	<b>94 272</b>	<b>94 272</b>	<b>94 272</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	4 884	4 884	4 884	4 884
Sum Utgående engangstiltak	-3 050	-3 050	-4 475	-4 475
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>1 834</b>	<b>1 834</b>	<b>409</b>	<b>409</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>96 106</b>	<b>96 106</b>	<b>94 681</b>	<b>94 681</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Helårsvirkning omorganisering av Byarkitektens kjerneoppgaver	-3 995	-3 995	-3 995	-3 995
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>-3 995</b>	<b>-3 995</b>	<b>-3 995</b>	<b>-3 995</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Effekt av oppdaterte gebyrer på Eierseksjonering	278	278	278	278
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>278</b>	<b>278</b>	<b>278</b>	<b>278</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Områdeplanlegging Dokken	5 000	5 000	5 000	5 000
Plankonsulent Dokken	1 200	800	0	0
Plankonsulent Indre Laksevåg	1 000	0	0	0
Plankonsulent Laksevågneset	1 000	0	0	0
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>8 200</b>	<b>5 800</b>	<b>5 000</b>	<b>5 000</b>
<b>Kutt</b>				
Kutte kjøp av tjenester på Byrådsavdeling for byutvikling	-1 002	-1 002	-1 002	-1 002
Kutte stillinger på Plan- og bygningsetaten	-2 167	-2 167	-2 167	-2 167
Reduserte tilskudd Byutvikling	-226	-226	-226	-226
<b>Sum Kutt</b>	<b>-3 395</b>	<b>-3 395</b>	<b>-3 395</b>	<b>-3 395</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Effekt av oppdaterte gebyrer på Eierseksjonering	-278	-278	-278	-278
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-278</b>	<b>-278</b>	<b>-278</b>	<b>-278</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>809</b>	<b>-1 591</b>	<b>-2 391</b>	<b>-2 391</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>96 915</b>	<b>94 515</b>	<b>92 290</b>	<b>92 290</b>

## Driftsbudsjett

## Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Offentlige planer	88 219	79 809	90 024	82 046	79 646	78 846	78 846
Eierseksjonering	-1 238	-221	-221	-221	-221	-221	-221
Kulturminnevern	15 605	14 684	14 177	15 090	15 090	13 665	13 665
<b>Sum</b>	<b>102 586</b>	<b>94 272</b>	<b>103 981</b>	<b>96 915</b>	<b>94 515</b>	<b>92 290</b>	<b>92 290</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Korrigerte brutto driftsutgifter per innbygger (365) Kulturminnevern (B) *) **)	57	55	59	39	28	31
<b>Kvalitet</b>						
Søknader med 12 ukers frist i alt Byggesøknader i alt Gjennomsnittlig saksbehandlingstid (dager)		58	56	58	34	
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>						
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for private forslag til detaljreguleringer (dager)	1 874	1 939	2 039	1 307	1 150	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

### Prioritet

*Korrigerte brutto driftsutgifter Kulturminnevern, pr. innbygger*

Data er hentet fra kommuneregnskapet i 1000 kroner. Korrigerte brutto driftsutgifter viser kommunens produksjonskostnader. Bergen kommune ligger stort sett over de sammenlignbare kommunene. Bergen er en eldre by med flere kulturminner og vernede områder, noe som fører med seg et høyere utgiftsnivå enn andre byer og tettsteder.

### Grunnlagsdata (Nivå 3)

#### Merknad\*

*Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist.*

Plan- og bygningsetaten har som mål at andelen bygge- og delesaker med overholdt saksbehandlingstid i henhold til forskriften, er 94 % eller høyere. I 2023 var den oppnådde andelen 94 %. I tillegg til å overholde saksbehandlingstiden, så legges det vekt på å få ned saksbehandlingstiden. Pr. 2. tertial 2024 overholdes fristen i 99 % av sakene og saksbehandlingstiden ligger an til å bli lavere enn i 2023 og lå pr. 1. tertial 2024 på 53,9 dager

*Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for private forslag til detaljregulering.*

Kommunens administrative behandlingstid ligger i all hovedsak innenfor de lovpålagte 12-ukersfristene for behandling 1. og 2. gang. I kommuner med parlamentarisk styresett, som i Oslo og Bergen, går det med vesentlig mer tid til den politiske delen av planbehandlingen enn i kommuner med formannskapsmodell. I Bergen er imidlertid forslagsstillers egen tidsforbruk betydelig lengre enn i de øvrige ASSS-kommunene, noe som i vesentlig grad forklarer den samlet sett lange prosessiden

for plansakene fra oppstart til bystyrets vedtak. Erfaringsmessig viser det seg at tidsforbruket øker når planforslag avviker fra overordnet plan, noe som også i relativt hyppig grad medfører innsigelser. For 2021 og bakover var det kun kommunal saksbehandling som ble rapportert, ikke forslagsstillers tid. Dermed fremsto saksbehandlingstiden som betydelig lavere, men ikke direkte sammenlignbar med Oslo

### Status og utvikling på tjenesteområdet

#### Offentlige planer og byplanlegging

Byrådet legger til grunn en klima- og miljøvennlig byutvikling. Arealpolitikken er et viktig virkemiddel for å lykkes med dette. KPA 2018 legger til rette for en kompakt byutvikling med kvalitet og særpreg. Dette krever mye av både kommunen, utbyggere og innbyggere. Det skal legges til rette for at en størst mulig del av veksten skal komme i sentrale områder, samtidig som det stilles store krav til at utbygging ivaretar viktige bokvaliteter og skaper gode bomiljø. Byrådet er opptatt av å benytte og tydeliggjøre handlingsrommet i gjeldende KPA. Likevel ser byrådet behov for å regulere flere boliger i årene som kommer, for å møte utfordringene Bergen står overfor. Derfor tar byrådet sikte på å rullere KPA innenfor denne valgperioden.

Arkitektur bidrar til Bergens særegne identitet og attraktivitet både lokalt og internasjonalt, og utforming av bygg og byrom påvirker mennesker, klima og samfunnet. I den kompakte byutviklingen skal Bergen ivareta og videreutvikle attraktive fysiske omgivelser. Det skal settes krav til vakker, særpregt, inkluderende arkitektur av høy kvalitet.

Bergen og Bergensområdet forventer fortsatt en vekst i folketallet. For å legge til rette for veksten i Bergen kreves det ferdigstilt 800-1000 nye boliger og tilsvarende antall flere arbeidsplasser årlig. Kapasitet til samordnet planlegging for en velfungerende by med tilstrekkelig tilbud på boliger, næringsareal og infrastruktur blir derfor viktig.

Bergen har flere sentrale byutviklings- og transformasjonsområder. Byrådet har i sitt budsjettforslag prioritert midler til plankonsulenter for Dokken, Indre Laksevåg og Laksevågneset for å holde trykket oppe.

Bergen kommune arbeider sammen med nabokommunene Alver, Askøy, Bjørnafjorden og Øygarden kommuner i byveksttalen med Staten og Vestland fylkeskommune. Byveksttalen gir, sammen med gjeldende bompengepakke for Bergen, føringer for utviklingen av transportsystemet i Bergen og Bergensområdet. Nullvekst i personbiltrafikken er et sentralt krav, og samordning mellom arealutvikling og transporttiltak vektlegges. Dette medfører en forsterket satsing på miljøvennlige transportformer og en kompakt byutvikling. I tråd med Grønn strategi - Klimastrategi for Bergen vedtatt av bystyret i januar 2023 og vedtak i bystyresak 297-14 skal biltrafikken i Bergen reduseres med 10 % innen 2020 og med 20 % innen 2030, sammenlignet med nivået fra Vestland fylkeskommunes reisevaneundersøkelse i 2013.

Bergen bystyre besluttet den 02.10.2024 en ny løsning for Bybanen til Åsane gjennom sentrum. Tunneltraséen som ble utredet i 2021 (alternativ 2C1) legges til grunn for det videre arbeidet. Parallelt med reguleringen av den nye tunneltraséen igangsettes arbeidet med en ny reguleringsplan som regulerer gange, sykkel mv. gjennom sentrum på strekningen fra Kaigaten til Sjøgaten. Begge planene kobler seg på den vedtatte reguleringsplanen for Bybanen til Åsane i Ytre Sandviken. Det arbeides for at reguleringsplanene skal fremmes for sluttbehandling i januar 2027.

## Kulturminnevern

Vedtatt kulturmiljøplan med kulturminnestrategi - *Identitet med særpreg*- legges til grunn for Byantikvarens virksomhet.

Det eksisterende kulturmiljøet, med urbant og ruralt kulturlandskap, nabolag eller enkeltbygg er viktige forutsetninger for vår identitet og tilknytning til by og bygd. Hensyn til klima og natur gir også noen utfordringer for byvekst og utvikling og krever at det fortettes i allerede bebygde områder, ofte med historisk karakter. Byantikvarens hovedoppgave er å bidra med fagkunnskap for å sikre de kulturhistoriske verdiene og den historiske stedsidentitet i byutviklingen. Dette gjøres gjennom hele spennet fra deltakelse i kommuneplanprosesser til konkrete individuelle faglige råd til innbyggere og huseiere. Byantikvaren er også rådgiver for kommunens egne bygg- og eiendomsforvaltere, både i bevarings- og utviklingsspørsmål.

Klimakrisen har satt et fokus på transformasjon, gjenbruk og ombruk. Dette er viktige tema i kulturmiljøvernet, og er heller ikke nye tanker i et faglig perspektiv. Kulturmiljøvern har alltid hatt fokus på reparasjon, godt håndverk og lokale materialer. Likeså tilpasning til ny bruk i eksisterende bygninger, fremfor rivning. Gjenbruk av både bygg og bygningsdeler er det lang tradisjon for innenfor kulturmiljøvern. Energisparing i eldre hus og klimagassreduksjon er også viktige tema, der Byantikvaren er med i flere nasjonale og internasjonale nettverk med fokus på utvikling av gode løsninger som ivaretar både klima og kulturmiljø. Byantikvaren samarbeider også tett med andre fagetater i disse spørsmålene.

Sentrale myndigheter har igangsatt arbeid med ny kulturmiljølov. Det skal leveres en utredning i form av en Norsk offentlig utredning (NOU) innen 1. februar 2025. Endringer i loven kan få konsekvenser for Bergen kommunes kulturmiljøforvaltning på sikt.

Bergen er verdensarvby. Gjennom Bybaneprosjektet har byens innbyggere fått et stort engasjement for verdensarv og vi som bysamfunn har fått mye kunnskap om verdensarvverdier vi er omgitt av. Status som verdensarvby, med verdensarvstedet Bryggen, gir også noen utfordringer. Norge har gjennom verdensarvkonvensjonen forpliktet seg til å verne om verdensarven. Bergen skal være en dynamisk og levende by under utvikling. I forbindelse med Bybanen til Åsane ble det derfor hentet inn internasjonale rådgivere for å bistå i dette skjæringspunktet mellom utvikling og vern der klimahensyn også veier svært tungt. Videre oppfølging av dette skjer gjennom arbeid med buffersone for verdensarvstedet.

## Gjennomføring av planer og utbyggingsavtaler

Bergensområdet preges av utviklingen av mange store transformasjonsområder, der tidligere industri og næringer erstattes av boliger, kontorer og nye næringer. I tillegg skjer det fortetting langs bybanestoppene. De nye fortettings- og transformasjonsområdene skal gis kvaliteter som gode uteområder, åpne plasser og torg, gang- og sykkelveier og veier med mer. Planbestemmelser, herunder rekkefølgekrav, gir føringene for hvilken infrastruktur som må være opparbeidet eller sikret finansiering før nye byggeprosjekter som boliger og næringsbygg kan settes i gang eller tas i bruk.

Utbyggere må derfor forholde seg til krav om mange og omfattende infrastrukturtiltak, som er kostbare og vanskelig å gjennomføre på egenhånd. Gjennom utbyggingsavtaler sørger kommunen for at utbyggere kan komme i gang med sin utbygging, mens Bergen kommune tar ansvar for å samordne finansiering og opparbeide infrastrukturen. Det utvikles byggeplaner for felles teknisk infrastruktur i de enkelte planområdene, eksempelvis for Mindemyren. En sentral utfordring er at flere områder er store og utvikles over lang tid.



For å etablere infrastruktur er det noen ganger nødvendig å erverve tomtegrunnen fra private. Ervervsprosesser tar erfaringsvis lang tid. Både på grunn av kravet om å ferdigstille infrastrukturen i tide, og at fristen for å ekspropriere tomtegrunn i områderegeringsplaner er ti år, er det påkrevd å starte ervervsprosessene i noe tid før infrastrukturtiltakene er finansiert ved utbyggingsavtaler. Ved å forskuttere erverv, bidrar kommunen til at utbyggingsområdene blir tidligere realisert og ferdigstilt.

Bystyret vedtok i sak 104-15 retningslinjer for innløsning av boliger i områder avsatt til kommunal teknisk infrastruktur. Retningslinjene gir på visse vilkår boligeiere rett til å få innløst sin bolig til markedsverdi, og dermed ikke lide økonomisk skade som følge av reguleringsplan.

### Områdesatsing

Områdesatsing er et samarbeid mellom stat, kommune og nærmiljø. Målet er å forbedre levekårene i områder med levekårsutfordringer. Med levekårsutfordringer mener vi blant annet dårlig bomiljø, trangboddhet, arbeidsledighet, barnefattigdom, frafall fra utdanning og dårlig helse.

I en områdesatsing arbeider kommunen med følgende oppgaver:

- Fysisk og teknisk opprustning og utvikling (fra parker, lekeplasser til nye bygg som skoler, barnehager osv.)
- Styrking av sosiale og kulturelle tiltak (kommunale tilbud og styrking av frivilligheten)
- Etablering av arenaer for dialog og samarbeid med beboere og aktører i området
- Utvikling av kommunale tjenester (for eksempel egen skolesatsing for å redusere frafall)

Områdesatsingene i Loddefjord og Olsvik startet i 2019 og varer til 2026. Den er et samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet. I tillegg til nærmiljøetsatsingen arbeides det med tema som skole/utdanning og byutvikling.

Områdesatsingene i Solheim og Slettebakken er et samarbeid med Husbanken. Områdesatsingen i Solheim nord startet opp i 2012, mens områdesatsingen på Slettebakken startet opp i 2023. Solheim sør ble innlemmet i områdesatsingen i 2023.

### Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Attraktiv by med vekst og utvikling	Bærekraftig byutvikling med fokus på korte avstander, redusert transport og grønt skifte (gitt i KPS og KPA), stille krav til god kvalitet og riktig lokalisering av nye tiltak, fokus på god by og godt byliv	Antall regulerte boenheter årlig	0	0	500	500
	Forvaltning av kulturminner baseres på kunnskap og forståelse i tråd med kulturminnestrategi for Bergen	Antall dokumentasjoner, veiledere og formidlingstiltak pr. år	0	0	50	50
Inkluderende by						
Levende bydeler	Områdesatsingen skal bidra til bærekraftig utvikling og gode bo- og nærmiljø i utvalgte levekårsutsatte områder	Antall fysiske, sosiale og tjenesteutviklingstiltak som har fått tildelt midler	30	30	30	0
		Antall medvirkningstiltak	75	70	70	0

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
		Trygg by i alle livsfaser				

### Virkemiddel for å nå mål

Byrådets tiltak for å målene på dette tjenesteområdet inkluderer blant annet:

- Følge opp og revidere [Kommuneplanens arealdel 2018-2030](#)
- Følge opp og revidere [Bergen 2030 - Kommuneplanens samfunnsdel](#)
- Følge opp Bergen kommunes kulturminnestrategi [Identitet med særpreg](#)
- Følge opp Bergen kommunes arkitektur- og byformingsstrategi [Arkitektur+](#)

### Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat Anslag Anslag Anslag Anslag Anslag Beskrivelse							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall planvedtak avgjort i byråd/utvalg (off.plan /utredn.)	14	7	5	9	9	9	9	
Bystyrevedtak offentlig plan og utredninger	7	8	9	8	8	8	8	
Oppstart (fullmakt) (Off.plan eller utredning)	5	1	3	4	4	4	4	

## 10B-Private planer og byggesak

### Om tjenesteområdet

Kommunen har ansvar for behandling av byggesaker og tilsyn med at byggearbeid med mer blir utført i samsvar med lover og forskrifter. I tillegg kommer saksbehandling av private reguleringsplaner, reguleringsendringer, delesaker og saker om kommunal forkjøpsrett, samt ansvar for oppmålingsforretninger, seksjonering, refusjonsberegning, oppmålingstjenester og grunnlagsnettet. Geodata/geografiske informasjonssystemer (GIS) omfatter drift og vedlikehold av kommunens kart- og geodatabaser. Føring av digitalt planregister er en viktig del av arbeidet med gjennomføring av kommunens digitaliseringsstrategi. Arbeidet utføres i hovedsak av Plan- og bygningsetaten, men tjenesteområdet krever også bidrag fra og samarbeid med en rekke andre etater og avdelinger i kommunen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>25 279</b>	<b>25 279</b>	<b>25 279</b>	<b>25 279</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>11 956</b>	<b>11 956</b>	<b>11 956</b>	<b>11 956</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>11 956</b>	<b>11 956</b>	<b>11 956</b>	<b>11 956</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>37 235</b>	<b>37 235</b>	<b>37 235</b>	<b>37 235</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Økte lisenskostnader for Esri/Arcgis	500	500	500	500
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>500</b>	<b>500</b>	<b>500</b>	<b>500</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Bergenskart, økt partnerbidrag	1 300	1 300	1 300	1 300
Retting av oppført boligbygg	-13 600	-16 600	-16 600	-16 600
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>-12 300</b>	<b>-15 300</b>	<b>-15 300</b>	<b>-15 300</b>
<b>Kutt</b>				
Kutte stillinger på Plan- og bygningsetaten	-1 083	-1 083	-1 083	-1 083
<b>Sum Kutt</b>	<b>-1 083</b>	<b>-1 083</b>	<b>-1 083</b>	<b>-1 083</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Gebyrendringer Plan- og bygningsetatens selvkostområder	-9 965	-9 965	-9 965	-9 965
Retting av oppført boligbygg	13 600	16 600	16 600	16 600
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>3 635</b>	<b>6 635</b>	<b>6 635</b>	<b>6 635</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-9 248</b>	<b>-9 248</b>	<b>-9 248</b>	<b>-9 248</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>27 987</b>	<b>27 987</b>	<b>27 987</b>	<b>27 987</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Private planer	17 983	11 748	11 799	12 444	12 444	12 444	12 444
Bygge- og delesaksbehandling	20 788	-8 712	-9 489	-8 530	-8 530	-8 530	-8 530
Oppmålingsforretninger	1 083	-1 308	-1 308	-1 308	-1 308	-1 308	-1 308
Kart og oppmåling	19 963	23 496	23 558	25 326	25 326	25 326	25 326
Selvkostrenter - byggesak	375	26	26	26	26	26	26
Selvkostrenter - oppmåling	104	28	28	28	28	28	28
<b>Sum</b>	<b>60 367</b>	<b>25 279</b>	<b>24 614</b>	<b>27 987</b>	<b>27 987</b>	<b>27 987</b>	<b>27 987</b>

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Plan- og byggesaksprosesser skal være effektive. Krav til tidsfrister i lovverket skal overholdes for å imøtekomme kundenes forventninger, og for å unngå gebyrtap. På byggesaksområdet vil elektroniske løsninger i økende grad prege arbeidet. Plan- og bygningsetaten utvikler systemløsninger for saksbehandlingen som forventes å gi publikum tilgang til bedre tjenester på sikt.

Det legges til grunn at kommunens merkostnader ved behandling av bygge- og delesaker, private planforslag, eierseksjonering og oppmålingsforretninger skal være fullfinansiert ved gebyrinntekter så langt dette er mulig innenfor regelverket om selvkost. Gebyrregulativet bygger på erfaringer fra de seneste årene, gebyrgrunnlaget og lovverket. Svingende etterspørsel i markedet kan gi utfordringer med å ha riktig bemanningsnivå til enhver tid. Svingninger i etterspørsel fører til endringer i den planlagte inntekts- og kostnadssammensetningen og avvik behandles som avsetning til eller bruk av selvkostfond. Fra 1.1.2020 trådte ny selvkostforskrift i kraft der det slås fast at dersom gebyrinntektene ikke er store nok og det ikke finnes tilstrekkelige midler på selvkostfond, er det ikke anledning til å fremføre underskuddet til fremtidige år. Det betyr at kommunen må dekke et slikt underskudd.

Plan- og bygningsetaten håndterer årlig om lag 12 000 kartbestillinger, herunder saker og meglerpakker, 18 000 henvendelser på telefon og en rekke skriftlige forespørsler. Bestillingene varierer fra saker som strekker seg over lengre tid til saker med tre dagers leveringsfrist. Å sørge for at vedtak og faglige bidrag leveres med rett kvalitet til riktig tid er den mest sentrale utfordringen. Å bidra til å gjennomføre mer effektive plan- og saksbehandlingsprosesser er derfor svært viktig.

Tilsyn med byggevirksomhet og ulovlige tiltak er viktige oppgaver for å påse at regelverket etterleves. Publikum, offentlige etater og bransjen selv gjør en stor innsats for å avdekke ulovligheter. I samarbeid med Arbeidstilsynet, Skatteetaten og politiet bidrar Plan- og bygningsetaten til arbeid mot svart økonomi og sosial dumping.

Innmeldte saker om potensielle ulovlige tiltak prioriteres ut fra risiko for liv og helse, samt saker med potensiell stor presedensvirkning. Oppfølging av ulovligheter kan være krevende og pågå over lang tid. I enkelte tilfeller kan det bety oppfølging over mange år, med rettslig prøving for domstolen.

#### Gebyr for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering

Kommunenes merkostnader knyttet til behandling av disse sakene, dekkes i sin helhet av gebyrer.

For å opprettholde tjenestenivå og kvalitet er det nødvendig å øke gebyrene i 2025. Økningen skyldes lønns- og prisvekst samt at tidsstudier har vist at enkelte gebyr har vært for lavt priset i forhold til ressursene som medgår ved behandling av sakene.

Mer utfyllende informasjon om gebyrene finnes i [Premisser og gebyrforskrift 2025 for byggesak, private planer, oppmålingsforretninger og eierseksjonering](#).

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Attraktiv by med vekst og utvikling	Bærekraftig byutvikling med fokus på korte avtander, redusert transport og grønt skifte (gitt i KPS og KPA), stille krav til god kvalitet og riktig lokalisering av nye tiltak, fokus på god by og godt byliv	Antall godkjente boenheter årlig	0	0	1 200	1 200
Inkluderende by						
Levende bydeler	Bærekraftig byutvikling med fokus på korte avstander, redusert transport og grønt skifte (gitt i KPS og KPA), stille krav til god kvalitet og riktig lokalisering av nye tiltak, fokus på god by og godt byliv	Andel regulerte boenheter i sentrumskerne, byfortettingssone og ytre fortettingssone	0,0 %	0,0 %	80,0 %	80,0 %
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	I Bergen skal alle plan- og byggesaker behandles innen fastsatte frister	Andel bygge- og delesaker med overholdt saksbehandlingstid i henhold til forskrift (gjelder sum saker med 3 og 12 ukers frist, samt dispensasjonssaker)	94,0 %	94,0 %	100,0 %	100,0 %
		Andel reguleringsplaner behandlet 1. gang med overholdt frist	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Trygg by i alle livsfaser						

## Virkemiddel for å nå mål

Byrådets tiltak for å målene på dette tjenesteområdet inkluderer blant annet:

- Følge opp og revidere [Kommuneplanens arealdel 2018-2030](#)
- Følge opp og revidere [Kommuneplanens samfunnsdel](#)
- Følge opp Bergen kommunes arkitektur- og byformingsstrategi [Arkitektur+](#)

## Aktivitetsnøkkel tall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall nye byggesaker	2 070	2 316	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300	
Antall vedtak i byggesaker	1 655	1 984	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	
Gjennomsnitt behandlingstid (dager) på byggesaker	0	61	60	60	60	60	60	
Antall mottatte private planforslag	17	20	22	22	22	22	22	
Antall vedtak om offentlig ettersyn (private planer)	20	30	22	22	22	22	22	
Antall behandlede klagesaker	483	492	500	500	500	500	500	
Antall foretakstilsyn	157	194	300	300	300	300	300	
Antall pålegg om retting og antall ilagte tvangssmulkter	673	507	200	200	200	200	500	
Antall stoppordre og sikring	23	25	30	30	30	30	30	
Antall ubehandlede klager ved årets utløp	444	200	200	200	200	200	200	
Antall behandlede oppmålingsforretninger	298	299	370	370	370	370	370	
Antall behandlede seksjoneringssaker	162	137	170	170	170	170	170	
Saksbehandlingstid seksjonering (dager)	0	0	55	55	55	55	55	

## Investeringsbudsjett

## 10C-Naturforvaltning og parkdrift

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter ivaretagelse av naturen og dens mangfold, samt utvikling og tilrettelegging av friområder og urbane landskap for rekreasjon gjennom opplevelser, aktivitet og friluftsliv. Tjenesteområdet omfatter også bygging, forvaltning og drift av parker og byrom – areal med stor rekreasjonsverdi for byens innbyggere. Universell utforming skal tilstrebes ved nybygging og rehabiliteringer.

For å sikre gode offentlige, tilgjengelige areal, er det en viktig oppgave for kommunen å styre transformasjon av større områder. Gode løsninger skal utvikles og sørge for tilstrekkelig areal til allmennheten gjennom byrom som for eksempel smau, gater, parker, allmenninger og områder for lek. Det er sentralt å påse at innbyggerne har nærhet til tur- og friområder.

Tjenesteområdet omfatter også oppgradering og nybygging av lekeplasser, samt årlig hovedettersyn av uterom på skoler, barnehager og lekeplasser. Forvaltningsansvar for byfjell, vassdrag, vilt, friluftsliv, skog og biologisk mangfold omfattes også av tjenesteområdet.

Arbeidet utføres hovedsakelig av Bymiljøetaten, men tjenesteområdet krever også bidrag fra og samarbeid med en rekke andre etater og avdelinger i kommunen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>187 087</b>	<b>187 087</b>	<b>187 087</b>	<b>187 087</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>5 471</b>	<b>5 471</b>	<b>5 471</b>	<b>5 471</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Sum Utgående engangstiltak</b>	<b>-2 800</b>	<b>-2 800</b>	<b>-2 800</b>	<b>-2 800</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>2 671</b>	<b>2 671</b>	<b>2 671</b>	<b>2 671</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>189 758</b>	<b>189 758</b>	<b>189 758</b>	<b>189 758</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Den grønne akse - driftskonsekvens	-70	-70	-70	-70
Drift av nye parkanlegg overtatt fra eksterne	1 840	1 840	1 840	1 840
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>1 770</b>	<b>1 770</b>	<b>1 770</b>	<b>1 770</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Barnas byrom - driftskonsekvens	445	505	505	505
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	200	200	200	200
Deltakelse graveklubbprosjekter - driftskonsekvenser	100	100	100	100
Fanatorget - driftskonsekvens	130	130	130	130
Fløysletten	500	300	0	0
IT system for bruk av offentlig areal - driftskonsekvens	-250	-250	-250	-250
Løvstien etappe 4 - delstrekning 2 - driftskonsekvens	400	400	400	400

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Sentrumslekeplass - første utbyggingstrinn - driftskonsekvenser	0	185	185	185
Stordyrveterinærer	600	600	600	600
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>2 125</b>	<b>2 170</b>	<b>1 870</b>	<b>1 870</b>
<b>Kutt</b>				
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-601	-601	-601	-601
Kutt av støtte til utlån av kanoer v/Skomakerdiket	-80	-80	-80	-80
Kutt i vakant stilling Anleggsgartner	-700	-700	-700	-700
Kutt i vakant stilling Plan og utviklingsavdelingen	-900	-900	-900	-900
Kutt i vakant stilling Skog- og arealforvalter	-900	-900	-900	-900
Reduksjon av sommerblomster i Bergen sentrum og Nesttun	-200	-200	-200	-200
Reduksjon i bruk av konsulenttjenester	-200	-200	-200	-200
Redusert tilbud av offentlige toalett	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduserte tilskudd Byutvikling	-238	-238	-238	-238
<b>Sum Kutt</b>	<b>-4 819</b>	<b>-4 819</b>	<b>-4 819</b>	<b>-4 819</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-924</b>	<b>-879</b>	<b>-1 179</b>	<b>-1 179</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>188 834</b>	<b>188 879</b>	<b>188 579</b>	<b>188 579</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Grøntfaglig planlegging	13 026	16 995	17 386	14 119	14 119	14 119	14 119
Kommunale skoger	1 094	585	-277	-259	-259	-259	-259
Landbruk	8 947	9 923	9 920	10 127	10 127	10 127	10 127
Offentlige toaletter	5 392	4 327	4 327	3 444	3 444	3 444	3 444
Grønn prosjektering	42 368	41 610	39 950	41 960	41 960	41 960	41 960
Parkdrift	90 945	84 953	88 221	89 153	89 398	89 398	89 398
Fiske, fangst og viltstell	134	150	150	167	167	167	167
Naturforvaltning	23 487	28 544	26 385	30 122	29 922	29 622	29 622
<b>Sum</b>	<b>185 417</b>	<b>187 087</b>	<b>186 061</b>	<b>188 834</b>	<b>188 879</b>	<b>188 579</b>	<b>188 579</b>



## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Naturforvaltning og friluftsliv brutto investeringsutgifter beløp pr innb (kr) *)	129	377	57	146	183	
Rekreasjon i tettsted brutto driftsutgifter beløp pr innb (kr) *)	446	482	784	469	965	
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>						
Dyrka og dyrkbar jord i alt Omdisponert til andre formål enn landbruk Omdisponert i alt etter Jordloven og Plan- og bygningsloven Areal (dekar)	129,2	108,9	0,0	196,9	31,3	442,0

\*) Inflasjonsjustert med deflator

### Prioritet

#### *Brutto investeringsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv pr. innbygger*

Dette er en indikator som kan ha til dels store svingninger fra år til år. Dette skyldes at investeringene år for år er varierende, også i andre kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Årsaken til svingningene knytter seg til ujevn oppstart av prosjekter og når kostnadene oppstår.

#### *Rekreasjon i tettsted brutto driftsutgifter, beløp pr. innbygger*

Brutto driftsutgifter i Bergen kommune til Rekreasjon i tettsted - viser en økning fra kr 446 pr. innbygger i 2022 til kr 482 pr. innbygger i 2023. Økningen skyldes blant annet at flere investeringsprosjekter i park og anlegg er ferdigstilt og kommet i drift.

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Med bakgrunn i kommunens stramme økonomi, har byrådet sett seg nødt til å nedskalere og til dels utsette nye investeringer i parker, allmenninger og friluftstiltak. Byrådet vil først ta vare på, drifte og vedlikeholde, anlegg som allerede er etablert før det bygges nye anlegg som krever ytterligere midler til drift og vedlikehold.

Byrådet vil fortsatt prioritere reetablering av Lungegårdsparken og bystrand, men i et helt annet omfang enn tidligere prosjektert.

Fortettingen av byen er utfordrende fordi det setter press på arealbruk i utbyggingsområdene. Kommunen spiller en viktig rolle ved å ivareta helheten i arealbruk og for å unngå bit-for-bit nedbygging. Dette krever at kommunen sikrer strategiske blågrønne arealer som både kan tjene ivaretagelse av økologiske korridorer, gode rekreasjonsarealer for allmennheten (byrom, parker, sjø, fjell, skog og vassdrag) og bidra til å minske konsekvensene av klimaendringene gjennom naturbaserte løsninger. I kommuneplanens samfunnsdel er det forankret at Bergen skal være en aktiv

og attraktiv by med kompakt byutvikling som sikrer grønne arealer. Kommuneplanens arealdel setter føringene for byutviklingen, hvor det kan bygges og hvor vi skal ha grøntområder. Arealer sikres gjennom nye reguleringsplaner, ekspropriasjon og oppkjøp. Dette er prosesser som er komplekse og tidkrevende fordi det kan involvere mange parter og ulike hensyn.

Naturstrategi for Bergen ble vedtatt våren 2023, med følgende visjon: *Bergen er Norges grønneste storby – I Bergen sikrer vi naturen plass og styrker naturen i byen.* Naturstrategien forteller hvordan kommunen skal jobbe med og ta vare på naturen, i og utenfor den tettbygde byen, i hele Bergen kommune. Strategiens fokusområder er gitt av to mål som handler om naturmangfold og rekreasjon. Den overordnede strategien vil sammen med oppfølgende planer og verktøy danne grunnlaget for forvaltning av areal og natur i årene som kommer.

Grønn strategi – Klimastrategi for Bergen ble vedtatt av bystyret 25. januar 2023. Strategien er Bergens overordnede plan for klima. Den setter utslippsmål, men har også som hovedmål å bevare naturen og forberede Bergen for endring.

Andre planer som styrer arbeidet innenfor tjenesteområdet, og stiller krav både til arealplanlegging og utforming, er blant andre [Arkitektur+](#) (Arkitektur og byformingsstrategi for Bergen), [Kommunedelplan for overvann](#) og plan for universell utforming.

Temaplan for skogbruket ble lagt ut til offentlig høring sommeren 2023, og har mål, strategier og tiltak for fire hovedområder; areal og natur, klima, næring og samfunn.

Handlingsplan for Urbant landbruk ble lagt ut til høring høsten 2023. Planen er oppfølging av Dyrk byen – strategi for urbant landbruk i Bergen, der et av målene var bedre samarbeid innad i kommunen for å samordne satsingen på en grønnere by.

Disse planene vil sees i sammenheng med Byrådets mål om å rullere kommunens landbruksplan med mål om et levende og aktivt jordbruk, med forutsigbare rammevilkår.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Attraktiv by med vekst og utvikling	I Bergen skal nye anlegg har høy kvalitet for varig verdi og appellere til flere generasjoner	Antall ferdigstilte bylivsprosjekt pr. år	3	4	2	4
Inkluderende by						
Levende bydeler	Alle bydeler skal ha tilbud om områder der hunder kan bevege seg uten å være i bånd	Antall hundeluftegårder i Bergen (totalt)	4	4	4	7
	Mye brukte turområder skal være tilrettelagt på en bruker- og naturvennlig måte	Antall meter nyetablering eller vedlikehold av klopper	635	100	250	250
	Større parker, friområder og mye brukte deler av byfjellene skal ha infotavler der det er hensiktsmessig	Antall nye eller oppdaterte infotavler pr. år	2	2	2	2
Trygg by i alle livsfaser						

## Virkemiddel for å nå mål

Byrådets tiltak for å målene på dette tjenesteområdet inkluderer blant annet:

- Følge opp og gjennomføre aktuelle tiltak for tjenesteområdet slik de er beskrevet i [Naturstrategi for Bergen](#).
- Følge opp [Beplantningsplan for gatetrær Bergenhus bydel](#), i henhold til [bystyrevedtaket 4. mai 2023](#)
- Følge opp og gjennomføre tiltak i [Kommunedelplan for overvann](#)
- Følge opp og gjennomføre aktuelle tiltak for tjenesteområdet slik de er beskrevet i [Grønn strategi](#).
- Følge opp mål og satsinger i [Bergen 2030 - Kommuneplanens samfunnsdel](#)

I tillegg er følgende planarbeid og verktøy prioritert for å målene på dette tjenesteområdet:

- Handlingsplan for natur og rekreasjon – fysiske tiltak
- Plan for naturmangfold
- Arealregnskap
- Grøntregnskap
- Blågrønt temakart
- Prinsipper for forvaltning og drift av kommunale parker og grøntområder
- Prinsipper for forvaltning av friluftsområder og byfjellene
- Kartlegging av friluftslivsområder.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall nye Barnas byrom	4	4	0	2	2	2	2	
Parkareal dekar	1 775	1 805	1 805	1 805	1 805	1 805	1 805	
Samlet lengde av sommerturveier, -turstier og - løyper med kommunalt driftsansv (km)	51	54	54	54	54	54	54	

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan										Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Badebyen Bergen	2027		IA	4,0	0,0	4,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Barnas byrom	Løpende						17,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	125,0
Bystrand Lungegårdsparken	2027	<a href="#">BY 0159/18</a>	120,0	279,0	-0,1	278,8	50,0	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	150,0
Den grønne akse	Løpende						3,2	3,2	5,2	7,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,3
Fontener i sentrum	Løpende						5,0	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,6
Friluftstiltak	Løpende						2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	20,7
Gateopprustning Torgallmenningen og gater rundt	2030		IA	5,5	0,0	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Gjeddevann friluftsområde	2025		IA	4,1	0,0	4,1	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5
Grønnevikken - byboliger og delekultur - Prosjektutvikling	2025		IA	12,8	0,0	12,8	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,7
Innløsning og erverv friarealer	Løpende						0,3	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Mindemyren kommunal andel	Løpende						6,3	6,5	8,6	0,0	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,8
Mindetorget	2031		IA	253,1	-178,7	74,4	4,6	3,0	60,7	65,9	27,0	25,0	65,0	0,0	0,0	0,0	251,2
Møllendalselven elve- og strandpark	2033		IA	185,2	-55,3	129,9	10,2	19,8	27,0	28,6	22,0	3,0	10,0	15,0	20,0	0,0	155,6
Nesttun elvepark	2028		IA	39,5	0,0	39,5	0,0	4,1	35,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	39,3
Nygårdsparken nedre del	2024	<a href="#">BY 362/20</a>	67,0	90,8	0,0	90,8	17,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17,1
Rehabilitering gatetrær og vegetasjon	Løpende						1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9
Rollandsparken - naturlekepark	2030		IA	62,5	0,0	62,5	0,0	1,0	4,0	5,0	10,0	20,0	20,0	0,0	0,0	0,0	60,0
Steinsvikneset	2026		IA	6,9	0,0	6,9	0,4	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,9
Storavatnet park- og friluftsområde	2031		IA	94,0	-36,8	57,2	2,0	5,0	8,0	20,0	25,0	17,0	16,0	0,0	0,0	0,0	93,0
Tappearrangementet på Grimevatnet	2029		IA	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	-10,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Turveinett/ friluftstiltak inkl. Byfjellene	Løpende						9,3	10,4	3,5	20,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	62,6
Utbyggingsavtaler Paradis	Løpende						0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
Utbyggingsavtaler Søreide	Løpende						3,9	4,5	9,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,4
Utbyggingsavtaler Wergeland	Løpende						2,0	4,0	6,0	11,0	20,0	10,0	10,0	0,0	0,0	0,0	63,0
<b>Sum ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>194,1</b>	<b>1 037,5</b>	<b>-270,9</b>	<b>766,6</b>	<b>143,6</b>	<b>144,7</b>	<b>222,0</b>	<b>175,8</b>	<b>131,2</b>	<b>93,8</b>	<b>138,3</b>	<b>32,3</b>	<b>37,3</b>	<b>17,3</b>	<b>1 136,2</b>

### **Badebyen Bergen**

Med sjøfrontstrategien er det vedtatt at byens kontakt med sjøen skal styrkes. Dette skal blant annet oppnås ved å tilrettelegge for variert aktivitet for alle brukergrupper, både i, på og ved sjøen. Langs Bergens sentrale sjøfront finnes det 18 badeplasser i dag. Flere av disse har behov for fysiske opprustinger for at de skal være trygge og brukervennlige. Badebyen Bergen vil også igangsette pilotprosjekter for å teste plasseringer og utforming av mer omfattende tiltak. I tillegg er det behov for å kartlegge kvaliteten på de eksisterende badeplassene i bydelene utenfor sentrum.

### **Barnas byrom**

Investeringen Barnas Byrom er en budsjettpost som omfatter oppgradering og bygging av nye uterom for barn og unge. Oppgraderingene gjennomføres som enkeltprosjekter i ulike geografiske områder. Byrådet foreslår et nivå på 12 mill. pr år. Beløpet for 2025 er høyere på grunn av at det ble skjøvet 5 mill fra 2024 til 2025 i 1. tertialrapport 2024.

I 2025 benyttes midler hovedsaklig til oppgradering av det kommunale friområdet ved Brønndalen i Olsvik. Dette prosjektet har en statlig delfinansiering på 2,0 mill gjennom områdesatsingen og tilhørende merverdiavgiftskompensasjon på 0,5 mill. Det skal også etableres nytt gangfelt og fortau over kommunal veg, samt ny vegbelysning langs kommunal gang- og sykkelveg ved Brønndalen friområde. Se mer informasjon i [BR 1251/24](#).

### **Bystrand Lungegårdsparken**

Den nye parken erstatter den gamle Lungegårdsparken ved Store Lungegårdsvannet, som måtte vike for å gi plass til bybanetraséen til Fyllingsdalen. Reetableringen er et plankrav i reguleringsplanen. Den nye parken etableres på en ny fylling etablert med overskuddsmasser fra byggingen av bybanelinjen til Fyllingsdalen.

I 2024 avsluttes fase 1 av Bystrand og ny Lungegårdspark som omfattet utfylling i sjø og prosjektering av parken. Det var avsatt og fattet gjennomføringsvedtak (jf. [Bystyresak 159/18](#)) for 120 mill. til denne delen av arbeidet, men på grunn behov for omprosjektering i flere omganger er kostnaden estimert til 128,1 mill.

På grunn av kommunens stramme økonomi, er det nødvendig å nedskalere opparbeidelsen av parken kraftig i forhold til det som tidligere var planlagt og prosjektert. I 2024 er det estimert kostnader til omprosjektering og klargjøring av revidert prosjekt. Selve opparbeidelsen av parken med bystrand vil skje i perioden 2025-2027 og det er satt av 150 mill. til prosjektet.

Det vil bli en enklere opparbeidelse som strekker seg over hele fyllingsflaten. Kostnadsdrivende elementer er tatt ut til fordel for realisering av et solid og nøkternt anlegg i en samlet entreprise.

Park- og strandanlegget kan eventuelt tilføres enkeltkomponenter (f.eks. lekeplass, flowpark, volleyballbane) i fremtidige budsjettperioder.

Hele parken opparbeides til et nivå som gjør at sikkerhetsaspektet blir ivaretatt slik at hele arealet kan tas i bruk av befolkningen.

Fase 2 består nå av :

- Opparbeidelse av hele strandkanten, er et nødvendig sikkerhetstiltak
- Helhetlig terrengarrondering og massehåndtering
- Etablering av vegetasjon

- Opparbeidelse av sandstrand, evt. med noen forenklinger i utførelse
- Turvei (Kyststien)
- Helhetlig belysning
- Møblering (benker og bosspann) på et minimumsnivå i omfang

### **Den grønne akse**

I økonomiplanperioden foreslås midler til tiltak for universell utforming. Prosjektet innebærer helhetlige tiltak for universell utforming av den grønne akse. Dette er i form av en forvaltningsplan og konkrete tiltak som ny belysning, etablering av et overordnet ledesystem, og andre fysiske tiltak som gjør prosjektområdet mer tilgjengelig for fotgjengere.

Målet er å tilgjengeliggjøre viktige møteplasser i Bergens sentrumskerne for fotgjengere med funksjonsvariasjoner, og på den måten bidra til at hverdagsreiser i og gjennom området i størst mulig grad kan gjøres ved å gå. Med en stadig eldre befolkning vil slike tiltak bidra til at flere kan leve aktive og selvstendige liv.

### **Fontener i sentrum**

#### **Rehabilitering av Ole Bull fonteneanlegg:**

Ole Bull fontenen er det mest sentrale fonteneanlegget i Bergen. Det er stengt på grunn av store feil og mangler på anlegget. Fontenen har behov for total rehabilitering, som vil inkludere basseng, vanneffekter, rør og teknisk rom. Dette vil kreve gravearbeid og avstenging av området rundt anlegget. Tiltaket er søknadspliktig. Prosjektering av arbeidene ble ferdigstilt i 2023. Foruten byggearbeidene omfatter prosjektet forberedende arbeider som byggesøknad, utlysning av konkurranse og noe planlegging.

### **Friluftstiltak**

Denne budsjettposten omfatter mindre tiltak til relativt lave kostnader, men som likevel kan ha stor betydning for utøvelse av friluftsliv og rekreasjon. Eksempler på slike tiltak er klopper, tilrettelegging for universell utforming, benker og gapahuker. Handlingsplanen for natur og rekreasjon-fysiske tiltak skal følge opp naturstrategien og vil konkretisere og prioritere tiltak som grunnlag for HØP-prosessen for 2025-2028. Budsjettmidler på sekkeposten spilles inn i 10-års perioden med 2,1 mill pr år.

### **Gateopprustning Torgallmenningen og gater rundt**

Torgallmenningen er i dag preget av ødelagte skiferheller, hull og asfaltering. Gjennom flere år har det vist seg at skiferdekket ikke tåler belastningen fra varetransport, vedlikehold (fasader, drift av byrommet m.m.) og arrangementsavvikling.

Det er ønskelig å få bort tungtransport fra Torgallmenningen, det er derfor behov for å se på alternative løsninger for forflytning av varer og utstyr på Torgallmenningen, og hvilke typer kjøretøy som brukes til dette.

### **Varetransport Torgallmenningen utredning**

Det må utredes en langsiktig plan for opprusting av bygulvet på Torgallmenningen. Utredningen vil legge grunnlaget for det videre planarbeidet om en helhetlig opprustning av bygulvet. Budsjettmidler til dette formålet skyves til 2029 og 2030.

### **Gjeddevann friluftsområde**

Det er ekspropriert areal knyttet til friområdet ved Gjeddevann. Området skal tilrettelegges for opphold og aktivitet. Det skal etableres badeplasser ved Gjeddevann ved Varden idrettsanlegg i Fyllingsdalen.

På grunn av kommunens stramme økonomi er prosjektet nedskalert i forhold til tidligere planer.

### **Grønneviken - byboliger og delekultur - Prosjektutvikling**

Grønneviken skal bli et kompakt og bærekraftig byutviklingsområde særlig tilpasset barnefamilier. Området vil ha variert arkitektur og beboersammensetning og blir et testområde for innovative delingsløsninger. Grønneviken er et byutviklingsprosjekt med målsetting om salg og påfølgende innflytting i 2025.

Dette investeringsprosjektet gjelder kun konseptutvikling og forberedende arbeider for Grønneviken.

- juridisk bistand til å utarbeide salgsstrategi og selve salget
- Undersøkelser av forurenset grunn
- Bistand til å utarbeide kvalitetsprogram, utomhusplan for byrom
- Rive og saneringsplan Blåbygget
- Oppfølging etter salg
- Kommunikasjon og referansebesøk
- Mulighetsstudie for hvordan drifte fellesareal Belsen + barnehage

### **Innløsning og erverv friarealer**

Formålet med budsjettmidlene tilknyttet denne posten er å ha beredskap for å blant annet kunne sikre rettigheter til arealer i situasjoner det ikke er planlagt for. Kostnader i forbindelse med grunnerverv vil normalt inkluderes i prosjektutgiftene til de konkrete prosjekter det bevilges midler til. Erfaringsmessig kan det likevel være nødvendig å ha tilgjengelig mindre beløp som kan benyttes til uforutsette grunnerverv og/eller utredninger i denne sammenheng. Det foreslås å videreføre prosjektet.

### **Mindemyren kommunal andel**

Dette er en budsjettpost som skal dekke Bergen kommunes andel av bygging av kommunal infrastruktur. Disse konkretiseres og gjennomføres som enkeltprosjekter. Enkeltprosjektene har ulik fremdrift og budsjett.

For å få gjennomført transformasjonen av Mindemyren er det viktig at kommunen gjennomfører tiltak som er nødvendige for at utbyggere skal kunne realisere sine prosjekter. Prioritering av prosjekter må derfor skje i dialog med aktuelle utbyggere.

Kommunen har gjennom utbyggingsavtaler forpliktet seg til å realisere den offentlige infrastrukturen på Mindemyren. Det er en rekke pågående prosjekter på Mindemyren hvor det er behov for kommunal finansiering og koordinering. Dette gjelder blant annet realisering av gjenstående del av kanal, realisering av en rekke torg, herunder Lea allmenning samt utarbeidelse av byromsplan.

Det ble i 2. tertialrapport 2024 skjøvet 3,4 mill fra 2024 til 2027.

### **Mindetorget**

På Mindemyren planlegges et offentlig torg med tilhørende infrastruktur. Mindetorget er regulert sammen med Meieribyen, og skal tilrettelegges for opphold, økt biomangfold og urban

rekreasjon. Prosjektet omfatter en videreføring av kanalen, samt etablering av et større vannspeil som fiskehabitat. På grunn av byggetekniske avhengigheter er det også nødvendig å etablere venstresvingefelt i Kanalveien samtidig.

Prosjektet er i planleggingsfase, det er gjennomført analyse av avhengigheter og rekkefølge for bygging, det er gjennomført forprosjekt og grunnundersøkelser. Videre prosjekt innbefatter usikkerhetsanalyse før detaljprosjektering.

Utbyggingen av deler av Meieribyen er avhengig av at torget med tilhørende kanal og infrastruktur er realisert. Dersom realiseringen utsettes vil også utviklingen av Meieribyen utsettes på grunn av de byggetekniske avhengighetene.

Midlene i HØP-perioden omfatter både videre planlegging for utføring av tiltak, og utføring av tiltakene. Prosjektet har en høy andel ekstern finansiering gjennom utbyggingsavtaler.

### **Møllendalselven elve- og strandpark**

Prosjektet er delt i to deler- en elevpark og en strandpark da de to områdene kan realiseres uavhengig av hverandre.

#### **Møllendal elvepark**

I prosjektet skal elveløpet restaureres, og det etableres en park, et torg og universelt utformete gangveier langs elven. Det skal bygges en ny bro som binder sammen Møllendal øst og vest.

Friområdet er en viktig del av og forutsetning for realiseringen av det nye boligområdet i Grønneviken. Prosjektområdet ligger på et nedlagt kommunalt deponi og innebærer sanering av forurenset grunn. vann- og avløpsinfrastruktur skal oppgraderes, og spillvann og overvann skal separeres i tråd med vedtatt rammeplan for Vann-og avløp.

Detaljprosjektering og forberedelser til bygging pågår. Budsjettmidler er foreslått i årene 2025-2028.

#### **Møllendal strandpark**

Prosjektering av strandparken kan først starte når det foreligger en fremdriftsplan for flytting av helikopterlandingsplassen.

Det skal opparbeides en strandpark på Tonningsneset. Det skal prosjekteres med gangveier langs sjølinjen. Friområdet er en del av og forutsetning for realiseringen av det nye boligområdet i Grønneviken. Prosjektområdet ligger på et nedlagt, kontrollert kommunalt deponi og innebærer sanering av forurenset grunn.

Budsjett for strandparken er periodisert etter økonomiplanperioden i årene 2029-2033.

#### **Nesttun elvepark**

Det er regulert en elvepark på Nesttun. Elveparken kan bidra til flomsikring og skal være del av et større blågrønt nettverk knyttet til Store og Lille Nesttunvann, og en del av den blågrønne strukturen rundt Nesttunvassdraget.



### **Nygårdsparken nedre del**

I Nygårdsparken i Bergen sentrum er det gjennomført et større rehabiliteringsprosjekt i flere faser og gjennom flere enkeltprosjekter. Dette prosjektet omfatter rehabiliteringsarbeidene i nedre del av Nygårdsparken. Parkarbeidene er i all hovedsak ferdigstilt. Bronsefontene er etablert. Etablering av bergenslykter er forsinket grunnet manglende kapasitet hos leverandøren. Grunnet forsinkelse av bergenslyktene ble 17 mill skjøvet fra 2024 til 2025 i 2. tertialrapport 2024.

### **Rehabilitering gatetrær og vegetasjon**

Prosjektet omfatter nyplanting og rehabilitering av bytrær i planlagte og pågående prosjekter. Budsjettmidlene overføres deretter til pågående enkeltprosjekter som omfatter nyplanting/rehabilitering av bytrær. I 2. tertialrapport 2024 ble det skjøvet 1,9 mill. fra 2024 til 2025 grunnet forsinket fremdrift i aktuelle prosjekter.

I årene fremover vil kostnader til bytrær innarbeides direkte i aktuelle prosjekter og ikke lengre stå som en sekkepost for gatetrær og vegetasjon.

### **Rollandsparken - naturlekepark**

Rollandsparken ligger på Rolland, sentralt i Åsane bydel. Rollandsparken fremgår som et prioritert tiltak i KDP Blågrønne infrastruktur, og er et lenge ønsket rehabiliteringstiltak. Parken er en tidligere myr, og utgjør et naturlig fordrøyingsanlegg sentralt i tett bebyggelse. Parken er en av Åsane bydel sine få sentrale, grønne lunger, og ligger i kort avstand fra vedtatt bybanestopp (Åsane Terminal) og fremtidig fortettingsområde. Den nye satsingen bygger videre på en omfattende utredningsfase ferdigstilt i 2024: *Rollandsparken –konseptutvikling ny lekeplass.*

Rollandsparken rehabiliteres med formål om å:

- øke leke- og rekreasjonsverdiene i området
- styrke naturen, karbonlagringsevnen og det biologiske mangfoldet
- sikre fordrøyning og forberede området for fremtidens klima

### **Steinsvikneset**

Det er ekspropriert areal knyttet til friområde på Steinsvikneset. Området skal oppgraderes og tilrettelegges for opphold, opplevelse og aktivitet knyttet til friluftsliv. Terrenget må tilpasses nivåforskjeller. Eksisterende vegetasjon tilpasses ny bruk av friområdet, og stier opparbeides med grus.

Med bakgrunn i kommunens stramme økonomi er prosjektet nedskalert i forhold til tidligere planer.

### **Storavatnet park- og friluftsområde**

Langs Storavatnet skal det etableres et grønt friareal med tilrettelagte aktivitetsområder, friarealet anlegges på overskuddsmasser fra Sotrasambandet.

Det er inngått en avtale mellom Statens vegvesen og Bergen kommune om reguleringsplan for Sotrasambandet. Avtalen regulerer andelen anleggsbidrag, og forplikter Bergen kommune til å opparbeide et park- og friluftsområde i tråd med gjeldende reguleringsplan. Reguleringsplanen setter krav til innhold og kvalitet, så vel som fremdrift. Anlegget skal i henhold til avtalen være ferdig opparbeidet «senest et år etter at veganlegget øst for Harafjellet tas i bruk». Prosjektet har høy andel ekstern finansiering gjennom avtale med Statens vegvesen.

I Handlings- og økonomiplan 2024-2027 var investeringen avgrenset til konseptutviklingsfase. Investeringen foreslås nå endret til å omfatte hele prosjektet, både konseptutvikling og bygging.

### **Tappearrangementet på Grimevatnet**

Bergen kommune har ansvar for regulering av Grimevatnet og Myrdalsvatnet. I dette prosjektet gjennomføres det flomberegninger av Nesttunvassdraget for å vurdere eventuelle utbedringer for å sikre vassdragets tilstrekkelige flomkapasitet. Bakgrunnen for prosjektet var at Nesttunvassdraget tidvis har hatt mer vannføring enn det vassdraget kan frakte uten at det går over sine bredder. Dette har tidligere gitt dramatiske konsekvenser. Særlig under de to store flommene i 2005, da vannføringen gjennom Nesttun var større enn kapasiteten på elveløpet under Nesttun senter.

Det er utarbeidet et grunnlag for å kunne vurdere om tiltaket er teknisk og økonomisk gjennomførbart, også i forhold til å ivareta «allmenne interesser» etter [vannressurslovens § 5](#). Det nye prosjektet omfatter etablering av et nytt tappearrangement for Grimevatnet, med en kapasitet på ca. 15 kubikkmeter i sekundet. Hovedhensikten med det nye arrangementet er å kunne tappe ned Grimevatnet raskere enn det som er mulig i dag og kunne dempe en eventuell flomvannstigning i Grimevatnet. I tillegg gjør det nye arrangementet det mulig å magasinere et større volum.

Det er vurdert ulike alternativer for nytt tappearrangement. Hvilket alternativ som brukes, er ikke bestemt pr. 2. tertial 2024. På grunn av dette gjøres det endringer i periodiseringen av prosjektet, blant annet som følge av utsatt byggestart.

### **Turveinett/ friluftstiltak inkl. Byfjellene**

Midlene på budsjettposten er planlagt brukt til oppgradering av turveier samt ulike friluftstiltak.

**Gangforbindelser til Løvtien:** Det skal etableres 3 til 4 tverrforbindelser opp fra bebyggelsen til turvegen Løvtien. Det foreslås en økning på 5 mill. i perioden 2025-2026 for å realisere planlagte gangforbindelser opp til Løvtien.

**Turveg Ytre Arna - Breistein:** Tiltaket går ut på å etablere en turveiforbindelse mellom Breistein og Ytre Arna. Den sørlige delen av traseen vil etableres av Steinknuseverket i Ytre Arna (NCC). Det er et rekkefølgekrav i deres reguleringsplan. Mot nord er det en eksisterende atkomstveg til endel hus og hytter. Denne er tenkt oppgradert til å kunne fungere som en kombinert atkomstveg og turveg. Prosjektet er fullfinansiert gjennom midler fra Miljøløftet og tilhørende mva kompensasjon. Etableringen av prosjektet forutsetter vedtak av finansiering gjennom Miljøløftet i Statsbudsjettet.

**Benker og Gapahuker:** Det settes av 1 mill. pr år fra 2025 til 2027 til dette formålet.

**Turveinett/friluftstiltak inkl. Byfjellene:** Dette er en budsjettpost hvor midler benyttes på konkrete prosjekter etter hvert som konkrete planer foreligger. I 2. tertialrapport 2024 ble det skjøvet 3,9 mill fra 2024 til 2025 og 2026 grunnet manglende prosjektlederkapasitet. I tillegg foreslås en ramme på 1,6 mill pr år.

### **Utbyggingsavtaler Paradis**

Utbyggingsavtaler er en avtale mellom kommunen og utbygger om utbygging av et område som har sitt grunnlag i kommunens planmyndighet, og som gjelder gjennomføring av kommunal arealplan. Prosjektet dekker kostnader knyttet til utarbeidelse av utbyggingsavtaler for Paradis.

### **Utbyggingsavtaler Søreide Søreide, Dampskipkaaien**

Det skal etableres et nytt friområde på Dampskipkaaien (FR2) på Søreide. Prosjektet følger opp forpliktelser fra rekkefølgekrav og utbyggingsavtaler og er en ønsket utvikling i området. Demografiske data viser en høy konsentrasjon av barn og unge, samtidig som at området har et begrenset tilbud for egenorganisert fysisk aktivitet for aldersgruppen. Friområdet planlegges med utbedret kai, oppholdsareal, utbedret tilkomst og grøntarealer. Innspill til HØP 25-28 omfatter prosjektutvikling og utføring av tiltak.

Et av hovedformålene med områdeplanen er å åpne opp sjølinjen til bruk for beboere på Søreide. Selv om utbyggingen har gått saktere enn forventet, ansees det som viktig å realisere dette tiltaket. Dette vil forbedre situasjonen for beboere og gjøre Søreide mer attraktivt for næringslivet.

Deler av arealet er i kommunal eie, deler er i pågående skjønnssak. Arealet til FR2 inngår også i omregulering for ny skole på Søreide. Det samarbeides for å sikre friområdets hensyn videre i omreguleringen, parallelt med prosjektutvikling.

### **Utbyggingsavtaler Wergeland**

Utbyggingsavtaler er en avtale mellom kommunen og utbygger om utbygging av et område som har sitt grunnlag i kommunens planmyndighet, og som gjelder gjennomføring av kommunal arealplan. Denne budsjettposten dekker kostnader knyttet til utarbeidelse av utbyggingsavtaler for Wergeland og er delvis finansiert av eksterne midler. Under omtales konkrete prosjekter i økonomiplanperioden.

### **Grønnallmenningen**

Det skal etableres ny allmenning og byrom på Wergeland. Grønnallmenningen er en ny allmenning som knytter Wergeland mot sørlige deler av Meieritomten/ Mindebyen. Prosjektet vil også realisere østlige del av Meieriallmenningen mot kryssing til Wergeland.

Grønnallmenningen er en viktig del av utviklingen av området på Wergeland og følger opp forpliktelser i utbyggingsavtale, og pågående ekspropriering. Forprosjektet ferdigstilles i 2024.

Prosjektet er en del av overordnet infrastruktur. Allmenningene er viktige grep for å skape gode boforhold i den nye Mindebyen (områdene Wergeland og Mindemyren). Bygget S2 er allerede etablert og beboere flyttet inn. Det er derfor viktig at arbeidet med allmenningene starter opp og det foreslås derfor at kommunen påtar seg en del innledende kostnader, mens øvrig finansiering fremforhandles gjennom utbyggingsavtaler.

Prosjektet er foreslått å deles i to byggetrinn

- Grønnallmenningen: bearbeiding eksproprierede tomter etableres først
- Meieriallmenningen: Eikeveien etableres primært etter at sykkelveien over Wergeland er bygget, pga diverse avhengigheter og høydeforskjeller.

### **Wergeland torg**

Det skal etableres et nytt byrom på Wergeland. Wergeland Torg samler alle gang- og sykkelveiforbindelsene i området, samtidig som kollektivholdeplassene for bybane og buss ligger her. Det er også lagt opp til en stor plassdannelse på vestsiden av Storetveitvegen, der de to allmenningen møtes.

Torget er et viktig byrom i områdeplanen og sentralt for at gang- og sykkelforbindelsene skal fungere som kommunen ønsker. Prosjektet vil være til fordel både for beboere og næringsdrivende i området, og påvirker også sammenhengen til Mindemyren.

Kommunen har forpliktet seg til utbygging av byrommet gjennom utbyggingsavtaler. Realiseringen har avventet Fylkeskommunen sin plan for flytting av fylkesvei, noe som må gjøres for å frigjøre areal til Wergeland torg. Innspillet er knyttet til prosjektutvikling og det må påregnes ytterligere innspill til realisering dersom anleggsbidrag fra nye utbyggingsavtaler ikke er tilstrekkelige til dekning av kostnaden.

## 10D-Klima og miljø

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter iverksetting av tiltak som reduserer utslipp på transport- og mobilitetsområdet, som tilrettelegging for delemobilitet, etablering av ladepunkter, mobilpunkter og nullutslippssoner/bilfrie områder. Arbeid med Renere Havn Bergen og håndtering av plast er også en del av tjenesteområdet.

Fagfeltet ivaretas primært av Bymiljøetaten. Klimaavdelingen hos Bymiljøetaten ivaretar det overordnede ansvaret for klimaarbeid i Bergen kommune, gjennom å organisere og koordinere aktiviteter innenfor klima, kartlegge tilstand og utarbeide kunnskapsgrunnlag. Bymiljøetaten står også ansvarlig for praktisk gjennomføring av mange klima- og miljøtiltak. Tjenesteområdet krever også bidrag fra og samarbeid med en rekke andre etater og avdelinger i kommunen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>49 348</b>	<b>49 348</b>	<b>49 348</b>	<b>49 348</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>2 029</b>	<b>2 029</b>	<b>2 029</b>	<b>2 029</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>2 029</b>	<b>2 029</b>	<b>2 029</b>	<b>2 029</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>51 377</b>	<b>51 377</b>	<b>51 377</b>	<b>51 377</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Helårsvirkning omorganisering av Klimaetatens kjerneoppgaver	-5 145	-5 145	-5 145	-5 145
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>-5 145</b>	<b>-5 145</b>	<b>-5 145</b>	<b>-5 145</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Store Lungegårdsvann - prosjektering og gjennomføring - driftskonsekvens	768	838	838	1 162
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>768</b>	<b>838</b>	<b>838</b>	<b>1 162</b>
<b>Kutt</b>				
Kutt i oppfølging av Grønn strategi	-4 904	-4 904	-4 904	-4 904
Reduksjon i utvidelse av trygg sykkelparkering	-300	-300	-300	-300
Redusert opprydding av forsøpling/forurensing langs veg, vassdrag og sjø	-400	-400	-400	-400
Reduserte tilskudd Byutvikling	-2 451	-2 451	-2 451	-2 451
<b>Sum Kutt</b>	<b>-8 055</b>	<b>-8 055</b>	<b>-8 055</b>	<b>-8 055</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-12 432</b>	<b>-12 362</b>	<b>-12 362</b>	<b>-12 037</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>38 945</b>	<b>39 015</b>	<b>39 015</b>	<b>39 340</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Klima og miljøtiltak	68 026	49 348	39 292	38 945	39 015	39 015	39 340
<b>Sum</b>	<b>68 026</b>	<b>49 348</b>	<b>39 292</b>	<b>38 945</b>	<b>39 015</b>	<b>39 015</b>	<b>39 340</b>

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Bergen kommune skal være en foregangskommune innenfor miljø, klimatiltak og tilpasning til klimaendringer, og være en medspiller for å virkeliggjøre bærekraftig utvikling og FNs bærekraftsmål.

Miljøhensyn skal være et overordnet prinsipp i all virksomhet og planlegging. Det skal være lett å leve miljøvennlig i Bergen. Grønn strategi - Klimastrategi for Bergen 2022 - 2030, vedtatt av bystyret i januar 2023, er Bergen kommunes hovedgrep for å bli fossilfri i 2030 og målet om å bli 1,5-graders by i 2050.

Byrådet har mål om at Bergen skal ha stor befolkningsvekst de neste årene. Veksten må håndteres på en måte som i sum gir redusert klimapåvirkning og vern av biologisk mangfold. Bergen skal også jobbe for å redusere klimagassutslipp fra bygninger og arbeide frem nullutslippsområder selvforsynt med lokal, fornybar energi.

Transport er den største kilden til klimagassutslipp i Bergen. Transportbehovet påvirkes av samspillet mellom flere kommuner da arbeidsplasser, tjenestetilbud og fritid foregår i en større region. Løsninger krever samarbeid med nabokommuner, regionalt nivå og statlige aktører som Statens vegvesen, Avinor, Jernbaneverket og Kystverket.

Fremtidens Bergen skal ikke bruke fossil energi, men være et sted der det er attraktivt å gå, sykle eller reise kollektivt, og der det er lagt til rette for bildeling og bilpooler. Energien vår skal være fornybar, fjordene våre skal være rene, byluften skal være trygg og vi skal ta vare på byens naturmangfold. Grønn strategi stiller krav til fossilfri transport og reduksjon av privatbiltrafikk, økt gange og sykkel, samt økt satsing på delemobilitet. Kravene utfordrer hvordan tradisjonelle områder som parkering, vei, sykkel- og gangenett, samt byrom håndteres og etableres.

Nye mobilitetsløsninger, som automatisert veitransport, vil stille store krav til intelligent regulering for å støtte opp om målene om færre kjøretøy, redusert trafikk og økt gange og sykkel.

Overgang til mer sirkulære verdikjeder vil påvirke måten vi forbruker varer og tjenester og lever livene våre på i årene fremover. Økt vektlegging av avfall som ressurs og styrket tilrettelegging for ressursøkonomiske løsninger som deling og sambruk er viktig for å nå overordnede målsettinger om redusert avfall.

Kommunens største punktutslipp av klimagasser er energigjenvinningsanlegget i Rådalen. For å nå mål om å bli fossilfri innen 2030, vil kommunen søke løsninger som reduserer klimagassutslipp fra anlegget. Karbonfangst og -lagring (CCS) slik som beskrevet i Klimakur-rapporten, kan være en løsning, men dette er kostnadskrevende og kan ikke løses uten statlige eller andre eksterne overføringer.

«Kommunedelplan for overvann» skal ivareta overvannshåndtering i arealplanleggingen. Arealer må planlegges slik at de sikres mot skader som følge av ras, oversvømmelse/flom og klimaendringer.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Alle delebiler i Bergen skal være utslippsfrie innen 2030.	Elbilandel av delebilparken	0,0 %	26,0 %	30,0 %	75,0 %
	Overgang til nullutslipp i personbilparken skal være mulig også i områder uten mulighet for å tilrettelegge for lading i privat regi.	Elbilandel av boligsonetillatelsene	0,0 %	30,7 %	35,0 %	70,0 %
Trygg by i alle livsfaser						

## Virkemiddel for å nå mål

Byrådets tiltak for nå målene på dette tjenesteområdet inkluderer blant annet:

- Fortsette arbeidet med Renere Havn Bergen (RHB), jobbe for å få statlige midler til opprydding av miljøgifter i Vågen
- Følge opp og gjennomføre aktuelle tiltak for tjenesteområdet slik de er beskrevet i [Grønn strategi](#)
- Følge opp og gjennomføre aktuelle tiltak slik de er beskrevet i [Klima- og miljøplan for kommunens virksomhet](#)
- Stille krav om klima og miljø i alle anskaffelsesprosesser og jobbe aktivt for å nå målsettingen om utslippsfrie anleggsplasser
- Følge opp og gjennomføre aktuelle tiltak for tjenesteområdet slik de er beskrevet i [Naturstrategi for Bergen](#)
- Følge opp [Kommuneplanens arealdel 2018-2030](#)
- Følge opp Bergen 2030 - Kommuneplanens samfunnsdel

## Aktivitetesnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall bildelingsbiler tilgjengelig	0	491	500	550	550	550	550	
Gjennomsnittlig antall biler per husholdning	0,79	0,78	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	
Utslipp Bergen kommune (geografisk), i tusen tonn CO2- ekvivalenter	661	742	650	600	550	500	450	

## Investeringsbudsjett



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Ladeinfrastruktur for bil	Løpende						1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Mobilpunkter og ladepunkter	Løpende						3,0	3,0	7,5	3,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	22,5
Renere Havn - Prosjektkoordinator	2034		IA	30,1	-11,7	17,9	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	15,0
Renere Havn - Vågen	2034		IA	468,8	-271,3	196,5	8,9	5,8	50,0	70,0	91,0	121,0	82,0	21,0	1,0	1,0	451,6
Tappearrangementet på Grimevatnet	2029		IA	60,0	0,0	60,0	0,1	0,0	5,2	23,0	28,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	56,2
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>				<b>0,0</b>	<b>558,9</b>	<b>-283,0</b>	<b>274,4</b>	<b>15,0</b>	<b>10,2</b>	<b>64,2</b>	<b>97,5</b>	<b>123,5</b>	<b>125,5</b>	<b>83,5</b>	<b>22,5</b>	<b>2,5</b>	<b>546,9</b>

### **Ladeinfrastruktur for bil**

Ladeinfrastruktur for bil følger opp kommunens innsats for gjennomføring av Ladestrategien vedtatt av bystyret i juni 2023. Tiltaket retter seg mot områder som henger etter i omstillingen til nullutslipp, hvor innbyggerne ikke har mulighet for lading i privat regi. Det ble i 2. tertialrapport skjøvet 1,5 mill. fra 2024 til 2025 grunnet manglende kapasitet.

Konkrete prosjekter:

**Mobilpunkt Gimleveien:** er en del av en større satsing på et bedre mobilitetstilbud, både for privat lading til private biler og for bildeling. Det skal etableres

6 oppstillingsplasser, 2 oppstillingsplasser til offentlig lading, 4 oppstillingsplasser til bildeling og etableres to bytrær i flyttbare plantekasser. Det er avsatt 4,3 mill til dette prosjektet på tjenesteområde 08 Samferdsel.

### **Mobilpunkter og ladepunkter**

Mobilpunkter er prosjekter som følger opp flere av kommunens planer og strategier på ett sted. Utgangspunktet er å etablere ladeplasser for delebiler (jf ladestrategi), og for hvert sted vurderes hvilke andre elementer innenfor bærekraftig transport og grønn byutvikling det er behov for.

Målet er å gjøre det enklere for innbyggerne å velge gode alternativer til å eie egen bil, samtidig som delebil er tilgjengelig når det trengs. Konkrete steder det jobbes videre med fra 2025 er Rogagaten og Hordagaten i Solheim, Repslagergaten, Bakkegaten og Absalon Beyers gate i Sandviken, samt Inkluderingscenteret på Landås.

Det foreslås en årlig ramme på 3 mill. I 2. tertialrapport ble det skjøvet 4,5 mill. fra 2024 til 2027 på grunn av lav aktivitet knyttet til lade- og mobilpunktprosjekter kommer som en konsekvens av manglende prosjektlederkapasitet til å utføre tiltakene.

### **Renere Havn - Prosjektkoordinator**

Budsjettpost Renere Havn Bergen prosjektkoordinator omfatter overordnet koordinering, administrasjon og informasjonsarbeid knyttet til Renere Havn Bergen. Investeringen er 50% finansiert av statlige midler. Disse midlene søkes årlig for ekstern miljøfaglig rådgivning og kommunikasjon, og annethvert år for prosjektleder lønn.

### **Renere Havn - Vågen**

Budsjettpost Renere Havn Vågen omfatter flere investeringer. Disse dekker ulike faser av det samlede tiltaket for sjøbunntiltak i Vågen. Dette er et svært utfordrende tiltaksområde av byfjorden. Tiltaket krever omfattende avklaringer og koordinering mot andre aktører, i et område med mange interesser.

Tiltakene har vært vedtatt i Bystyret (Bystyresak 53/13). Kommunen har forpliktet seg til å finansiere tiltakene forutsatt statlig støtte (Bystyresak 131/15, 105/22 og Byrådssak 1220/15). Investeringen er inntil 75% finansiert av statlige midler

### **Tappearrangementet på Grimevatnet**

Bergen kommune har ansvar for regulering av Grimevatnet og Myrdalsvatnet. I dette prosjektet gjennomføres det flomberegninger av Nesttunvassdraget for å vurdere eventuelle utbedringer for å sikre vassdragets tilstrekkelige flomkapasitet. Bakgrunnen for prosjektet var at Nesttunvassdraget

tidvis har hatt mer vannføring enn det vassdraget kan frakte uten at det går over sine bredder. Dette har tidligere gitt dramatiske konsekvenser. Særlig under de to store flommene i 2005, da vannføringen gjennom Nesttun var større enn kapasiteten på elveløpet under Nesttun senter.

Det er utarbeidet et grunnlag for å kunne vurdere om tiltaket er teknisk og økonomisk gjennomførbart, også i forhold til å ivareta «allmenne interesser» etter [vannressurslovens § 5](#). Det nye prosjektet omfatter etablering av et nytt tappearrangement for Grimevatnet, med en kapasitet på ca. 15 kubikkmeter i sekundet. Hovedhensikten med det nye arrangementet er å kunne tappe ned Grimevatnet raskere enn det som er mulig i dag og kunne dempe en eventuell flomvannstigning i Grimevatnet. I tillegg gjør det nye arrangementet det mulig å magasinere et større volum.

Det er vurdert ulike alternativer for nytt tappearrangement. Hvilket alternativ som brukes, er ikke bestemt pr. 2. tertial 2024. På grunn av dette gjøres det endringer i periodiseringen av prosjektet, blant annet som følge av utsatt byggestart.

## 11A-Lærlinger

### Om tjenesteområdet

Bergen kommune er godkjent lærebedrift i 18 ulike fag. Lærlingordningen skal bidra til økt rekruttering av fagarbeidere til kommunens virksomhetsområder. I kommunen er det Yrkesopplæringsavdelingen i HR Bemanning som jobber med inntak og oppfølging av lærlinger. Avdelingen har også ansvaret for ulike utdanningsløp for voksne som ønsker å bli fagarbeidere.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>62 363</b>	<b>62 363</b>	<b>62 363</b>	<b>62 363</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>4 063</b>	<b>4 063</b>	<b>4 063</b>	<b>4 063</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>4 063</b>	<b>4 063</b>	<b>4 063</b>	<b>4 063</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Lærlinger - administrasjon	7 478	7 353	7 353	7 791	7 791	7 791	7 791
Lærlinger	-1 294	55 010	55 010	58 635	58 635	58 635	58 635
<b>Sum</b>	<b>6 184</b>	<b>62 363</b>	<b>62 363</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>	<b>66 426</b>

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Gjennom lærlingeordningen ønsker byrådet å utdanne egne fagarbeidere for å møte behovet for arbeidskraft i fremtiden. Ved å tilby lære plass skal kommunen være med og bidra til å redusere ungdomsledighet og utenforskap.

Bergen kommune jobber kontinuerlig med å utvikle opplæringen for å sikre at det blir attraktivt å ta en fagutdanning. Det legges ned et stort arbeid med å informere om lærlingeordningen både i grunnskole og videregående skole. For å imøtekomme behovet for faglært arbeidskraft, vil det også være viktig å prioritere ulike opplæringsmodeller for voksne, slik at de også kan utdanne seg til å bli fagarbeider.

## 11B-Arbeidsmarkedstiltak

### Om tjenesteområdet

Bergen kommune har lange tradisjoner for å sysselsette personer i ulike arbeidsmarkedstiltak. De største arbeidsmarkedstiltakene er språkpraksis og arbeidspraksis. Bergen kommune har valgt å sentralisere håndteringen av disse tiltakene. Ansvar for arbeidet er lagt til avdelingen Arbeidsinkludering i HR Bemanning. Arbeidsinkludering forvalter kommunes praksisplasser og har oversikt over samtlige som er i språk- eller arbeidspraksis i kommunen til enhver tid. Bergen kommune har også en rekke ansatte i tilrettelagte stillinger ved ulike arbeidssteder.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>28 881</b>	<b>28 881</b>	<b>28 881</b>	<b>28 881</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	1 170	1 170	1 170	1 170
Sum Tekniske justeringer	0	0	0	0
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>1 170</b>	<b>1 170</b>	<b>1 170</b>	<b>1 170</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>30 051</b>	<b>30 051</b>	<b>30 051</b>	<b>30 051</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	0	0	0	0
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Arbeidsmarkedsbedrifter - nye plasser	100	100	100	100
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>30 152</b>	<b>30 152</b>	<b>30 152</b>	<b>30 152</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Sysselsettingstiltak / adm.	9 465	7 662	7 736	8 074	8 074	8 074	8 074
Tilskudd til lønn for yrkes- / utviklingshemmede	1 394	4 470	4 478	4 523	4 523	4 523	4 523
Arbeidsmarkedsbedrifter	15 685	16 750	16 900	17 554	17 554	17 554	17 554
<b>Sum</b>	<b>26 544</b>	<b>28 881</b>	<b>29 113</b>	<b>30 152</b>	<b>30 152</b>	<b>30 152</b>	<b>30 152</b>

## Status og utvikling på tjenesteområdet

Statistikk fra NAV viser at det står mange mennesker utenfor arbeidslivet. Gjennom bruk av Bergen kommune som praksisarena og en sentralisert forvaltning av kommunens praksisplasser, ønsker byrådet å bidra til økt inkludering i arbeidslivet. Avdelingen Arbeidsinkludering i HR Bemanning har ansvar for å forvalte kommunens praksisplasser og håndtere samtlige henvendelser om språk- og arbeidspraksis som rettes til kommunen. Arbeidsinkludering har også ansvar for 25 ansatte i tilrettelagte stillinger i kommunens enheter.

Arbeidsinkludering vil arbeide for god forankring og i stor bredde i praksistilbudet. utfordringene fremover blir å fremskaffe nok praksisplasser for å dekke behovene for språk- og arbeidspraksis, samt å sikre en god kobling mot innmeldte praksisplasser.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
En rettferdig og inkluderende by						
Inkluderende by	Bruke kommunen som praksisarena for å bidra til inkludering i arbeidslivet	Antall praksisløp (språkpraksis og arbeidspraksis) per år	472	485	500	500
Levende bydeler						
Trygg by i alle livsfaser						

## 12-Kultur

### Om tjenesteområdet

Kultur er grunnleggende for å skape gode liv. Kunst, kultur og frivillighet gjør det mulig for enkeltmennesker å bidra til å utvikle samfunnet. Kulturopplevelser gir mulighet for refleksjon og læring, og skaper felles historier og samlingspunkter. Et aktivt kulturliv fremmer demokrati, helse, deltakelse, mestring og sterkere fellesskap, selve grunnlaget for en god by for alle.

Tjenesteområdet omfatter tilskudd til profesjonelt kunstfelt, kulturnæring, amatørkultur, frivillighet, museer, kulturhus, frivilligsentraler, flerkulturelle kulturtilbud, kulturtilbud til utviklingshemmede, bibliotek, kulturskole og øvrig kommunal tjenesteproduksjon innen kultur.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>625 599</b>	<b>625 599</b>	<b>625 599</b>	<b>625 599</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	23 422	22 914	22 863	22 863
Sum Tekniske justeringer	4 180	4 230	4 030	3 930
Sum Utgående engangstiltak	-20 450	-20 450	-20 450	-20 450
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>7 152</b>	<b>6 694</b>	<b>6 444</b>	<b>6 344</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>632 751</b>	<b>632 293</b>	<b>632 042</b>	<b>631 942</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Fjerning av inntektskrav Skur 14	1 100	1 100	1 100	1 100
Prosjektleder Sentralbadet scenekunsthuss	-250	-500	-500	-500
Ressurssenter for flyktninger	-1 283	-1 283	-1 283	-1 283
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>-433</b>	<b>-683</b>	<b>-683</b>	<b>-683</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	2 776	2 776	2 776	2 776
EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	600	600	600	600
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>3 376</b>	<b>3 376</b>	<b>3 376</b>	<b>3 376</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Bergen kulturskole - Scenedrøm	200	200	200	200
Bibliotekfilial Arna	200	3 000	3 000	3 000
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	3 060	4 060	4 060	4 060
Eldrepanel	461	461	461	461
Etablering av Kulturkvartalet - Estimat tilskudd til husleie	9 400	9 400	11 700	15 400
Innarbeiding av leiekontrakter og fremleiekontrakter for nytt Kulturkvartal på Verftet	-89	-89	-89	-89
Oppgradering Fyllingsdalen bibliotek (husleieøkning)	650	650	650	650
Styrket kulturtilbud Fyllingsdalen	5 000	5 000	5 000	5 000
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>18 882</b>	<b>22 682</b>	<b>24 982</b>	<b>28 682</b>
<b>Nye engangstiltak</b>				
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	1 500	0	0	0
<b>Sum Nye engangstiltak</b>	<b>1 500</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Effektivisering</b>				

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjettreduksjon Bergen kulturskole	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Budsjettreduksjon Kulturetaten	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-59	-107	-158	-211
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-6 059</b>	<b>-6 107</b>	<b>-6 158</b>	<b>-6 211</b>
<b>Kutt</b>				
Avvikle sommerleir for skoleelever	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-15 658	-15 658	-15 658	-15 658
Budsjettreduksjon Kulturetaten	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
<b>Sum Kutt</b>	<b>-23 758</b>	<b>-23 758</b>	<b>-23 758</b>	<b>-23 758</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Budsjettreduksjon Bergen kulturskole	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-1 000</b>	<b>-1 000</b>	<b>-1 000</b>	<b>-1 000</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-7 491</b>	<b>-5 489</b>	<b>-3 240</b>	<b>407</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>625 260</b>	<b>626 804</b>	<b>628 802</b>	<b>632 349</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Barnas hus	7 372	5 363	5 365	5 589	5 589	5 589	5 589
Ungdomshus og fritidsklubber.	32 603	32 042	32 250	33 482	33 482	33 482	33 482
Barne- og ungdomskulturtilskudd	25 145	26 074	26 074	31 196	31 196	31 196	31 196
Sommerleirene	3 369	2 860	2 860	-144	-144	-144	-144
Vitensenter	5 955	8 300	8 300	6 539	6 539	6 539	6 539
Bergen offentlige bibliotek	91 651	87 040	87 461	91 876	94 676	94 676	94 676
Kulturhistoriske museer	37 332	49 893	49 893	46 296	46 296	46 296	46 296
Kulturvern	11 314	11 444	11 444	10 652	10 652	10 652	10 652
Kunstmusèer	40 423	71 706	71 706	74 051	74 051	74 051	74 051
Scenekunst	18 042	16 564	16 564	16 848	16 848	16 848	16 848
Musikk	38 069	38 429	38 339	36 478	36 478	36 478	36 478
Visuell kunst	19 620	18 257	18 257	19 373	19 373	19 373	19 373
Film	9 097	9 096	9 096	9 349	9 349	9 349	9 349
Litteratur	4 380	6 791	6 558	6 144	6 144	6 144	6 144
Tverrestetisk	17 520	16 138	16 338	9 382	9 382	9 382	9 382
Ymse kunstformidling	4 922	5 475	5 275	3 716	3 716	3 716	3 716
Kulturbasert næring	930	949	949	1 004	1 004	1 004	1 004
Musikk og kulturskole	72 575	63 736	65 857	65 888	65 888	65 888	65 888
Tilskudd til andres kulturbygg	6 327	4 617	4 617	5 352	4 352	4 352	4 352
Flerkulturelt kulturtilbud / BIKS	3 554	3 554	3 554	3 783	3 783	3 783	3 783
Seniorkultur	7 922	7 351	7 346	8 104	8 104	8 104	8 104
Kulturtilbud utv. hemmede	4 115	4 180	4 131	9 180	9 180	9 180	9 180
Øvrig kulturaktivitet	73 356	68 091	68 455	57 105	58 105	60 405	64 105
Kommunale kulturbygg	76 917	75 749	76 363	81 474	80 218	79 916	79 763
Bygg bibliotek	16 178	16 378	16 203	16 862	16 862	16 862	16 862
Museumsbygg	23 186	-24 476	-24 480	-24 320	-24 320	-24 320	-24 320
<b>Sum</b>	<b>651 986</b>	<b>625 599</b>	<b>628 775</b>	<b>625 260</b>	<b>626 804</b>	<b>628 802</b>	<b>632 349</b>



## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Brutto investeringsutgifter til kultursektoren per innbygger *)	1 183	1 236	2 844	2 238	1 269	
Kultursektoren, kommune brutto driftsutgifter andel av totale utgifter (prosent)	4,1 %	4,2 %	4,5 %	4,0 %	6,2 %	
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	4,8 %	4,9 %	5,3 %	4,6 %	6,8 %	
Netto driftsutgifter per innbygger (370 bibliotek (B) *) **)	308	321	483	249	389	322
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år (B) *)	1 574	1 672	6 552	2 344	2 358	1 994
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter per innbygger (B) *)	275	324	317	114	707	354
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger (B) *) **)	393	390	705	194	289	333
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år (B) *)	2 207	2 331	1 744	3 818	3 465	2 853
Netto driftsutgifter til kunstformidling per innbygger (B) *) **)	502	506	454	513	594	384
Netto driftsutgifter til muséer per innbygger (B) *) **)	160	165	267	7	357	107
<b>Produktivitet</b>						
Kommunale kulturbygg Areal per bruker (m2)	0,2	0,2	0,3	0,2	0,4	
<b>Dekningsgrad</b>						
Andel barn i gr.skolealder på venteliste til komm musikk- og kulturskole, av barn i alderen 6-15 år	4,3 %	4,4 %	2,5 %	5,1 %	3,4 %	
Antall årsverk ved kommunalt drevet fritidssenter	16,3	22,3	251,6	49,0	26,9	261,5
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	7,8 %	7,7 %	10,8 %	16,7 %	13,8 %	
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (B)	2,4	2,5	2,4	2,7	2,6	2,5
<b>Kvalitet</b>						
Besøk i folkebibliotek per innbygger	3,5	3,8	7,5	5,0	8,9	
Frivillige lag og foreninger, andre kulturaktiviteter Frivillige lag og	323	248	646	192	61	1 278

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

foreninger som mottar kommunalt tilskudd (antall)						
Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsforeninger per lag som mottar tilskudd *)	112 181	96 643	124 535	62 944	256 571	
Årlig totale åpningstimer i kommunale fritidssenter per 1000 innbyggere 6-20 år	176	238	808	502	395	
Årlig totalt besøk i kommunalt drevne fritidssenter per 1000 innbyggere 6-20 år	98	133	2 162	282	2 282	
<b>Økonomi</b>						
Energiutgifter Kommunale kulturbygg Utgifter per kvadratmeter bygg (kr) *)	172	108	140	58	183	
Utgifter til vedlikeholdsaktiviteter Kommunale kulturbygg Utgifter per kvadratmeter bygg (kr) *)	219	254	662	185	224	
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>						
Antall elevplasser i musikk- og kulturskole	3 487	3 508	9 836	5 274	3 859	28 558
Barnebøker Utlån (antall)	364 880	393 354	833 299	327 784	214 719	1 963 594
Besøk i folkebibliotek, totalt antall besøk	1 015 421	1 107 979	5 390 583	1 077 949	1 330 664	6 715 083
Bokutlån, totalt bokutlån fra folkebibliotek	614 842	667 703	1 564 593	529 691	359 812	3 297 199
Brutto investeringsutgifter Kommunale idrettsbygg *)	132 994	158 458	1 739 896	461 511	123 036	1 399 256
Deltakere på alle arrangementer (antall)	58 512	71 926	285 773	43 279	69 649	358 415
Netto driftsutgifter til allmenn kultur (f370+f373+f375+f377+f385+f386) (1000 kr) *)	1 638	1 706	2 226	1 077	2 343	
Utlån alle fysiske medier fra folkebibliotek	681 117	733 265	1 710 452	587 316	391 629	3 586 392
<b>Andre nøkkeltall</b>						
Netto driftsutgifter (385) Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kultur- og idrettsbygg *)	79 545	94 513	227 595	24 384	105 326	513 281
Ressursbruk Kultur	105,67	106,44	139,06	93,08	153,17	
<b>Kommunekasse</b>						
Netto driftsutgifter (385) Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kultur- og idrettsbygg (Kommunekasse) *)	79 545	94 513	227 595	24 384	105 326	512 801

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Gjennom kultur skapes møtesteder og samarbeid. Kultur er et redskap for å skape en by for alle - med gode oppvekstmuligheter, et eldrevennlig samfunn og en kulturby som engasjerer.

*En by for alle, med levende bydeler*

Tilbud skal være tilgjengelig og oppleves som relevante for alle grupper uavhengig av bakgrunn og bosted. Byrådet ønsker at alle skal ha mulighet til å skape, utvikle, og delta i et fritt, uavhengig og inkluderende kulturliv. I årene fremover ønsker byrådet å sikre at byens innbyggere har tilgang på kulturtilbud i sine nærmiljø uansett hvilken bydel de bor i – i tillegg til gode bydekkende tilbud i sentrum. Særlig viktig er kortreiste kulturaktiviteter for barn og unge, for de eldste innbyggerne og for innbyggere med funksjonsnedsettelse.

Alle bydeler har i dag et godt kulturtilbud, men noen bydeler har mindre valgfrihet enn andre (LINK). En kommunal undersøkelse i 2019 og 2021 viste også store variasjoner i folks kjennskap til tilbud. LINK BFP. Bergen kommune legger ut tilgang til kommunale lokaler på nett LINK, men ikke alle skoler og skolekretser er dekket. Her skal det gjøres et arbeid i tiden fremover.

Dragefjellet minifestival, Scenedrøm, Bergen musikkteater, Slettebakken frivilligsentral, kulturprosjekt Arna prestebolig og seniorsentrene styrkes i budsjettet. Det avsettes midler til oppstart av arbeid med nytt bibliotek i Indre Arna med målsetning om åpning i 2026. Det er foreslått kr. 5 mill. i økning til å styrke lokalt kulturliv i Fyllingsdalen fordelt til Fyllingsdalen teater og Kunstkollektivet a/s.

### *Frivillighet bygger felleskap*

Bergen bli i 2023 kåret til årets frivillighetskommune av KS og Frivillighet Norge. Frivilligheten opererer innenfor alle samfunnsområder og bidrar til inkludering og integrering, er ensomhetsbekjempende og sosialt utjevne. Det var totalt 3639 frivillige organisasjoner i Bergen i desember 2023. Over halvparten opererer innenfor kultur og rekreasjon (1826), etterfulgt av politiske- og interesseorganisasjoner (353) og barne- og ungdomsorganisasjoner (346).

Amatørkulturrådet i Bergen styrkes med kr. 1 mill. for å kunne utføre flere oppgaver for denne viktige delen av kultursektoren.

### *En god oppvekst og et eldrevennlig samfunn*

Kampen mot utenforskap er en viktig pilar i byrådets arbeid. Deltagelse gir kompetanse og nettverk og har effekter på folkehelsen. Det er viktig at alle bydeler har likeverdige lokale tilbud.

Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter styrker barn og unge sin trivsel, selvfølelse og kognitive evner, og forebygger utenforskap. Det at barn fra familier med lavere sosioøkonomisk status er med, gjør at deltakelse også har en utjevne effekt. 85 % av 31 369 bergensere mellom 6 og 15 år har i snitt to tilbud hver og fyller totalt over 50 000 plasser, ca. 1/3 innen kultur og 2/3 innen idrett. Her gjøres en stor jobb av engasjerte organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner.

Også for eldre vil kulturell deltagelse ha god effekt på sosial interaksjon, å høre til, nye vennskap, livsglede og selvtillit. Gruppeaktiviteter har sterkest positiv effekt. Det er lite forskning på den daglige, individuelle kulturelle praksisen til eldre, på menn, de eldste, funksjonshemmede eldre og minoriteter, og lite om eldre som ressurs. LINK. i en analyse av 2148 respondenter over 10 år i The English Longitudinal Study of Aging ble det vist at i Kulturdeltagelse med noen måneders mellomrom reduserte risikoen for depresjon med 32 %, månedlig eller oftere med 48 % Kulturell aktivitet er en nøkkel til et godt liv for eldre, med mulighet til å glede seg over livet og bo hjemme. Dette har også effekt på kommunens kostnader til pleie. Vi vet i dag lite om bergenske eldre sin aktivitet på bydelsnivå, og lite om hva de savner for å komme i gang. Byrådet vil iverksette en spørreundersøkelse som vil gi grunnlag for målrettede tiltak.

For beboere ved sykehjem, omsorgsboliger og aktivitetssentre tilbyr Bergens kulturelle spaserstokk kulturopplevelser med profesjonelle kunst- og kulturutøvere.

### *En kulturby som engasjerer lokalt, regionalt og internasjonalt*

Bergen som internasjonal kulturby er noe vi alle er stolt over. De neste årene vil restaureringen av middelalderkirkene ferdigstilles, Det Hanseatisk Museum og Danckert Krohn kultursenter gjenåpner, og vi får nye scener i Sentralbadet scenekunsthus.

Bergen har svært varierende kunst- og kulturliv med tanke på typer kultur, institusjoner, kunstnere og funksjoner, som betjener både Bergen og Vestland med tilbud og kompetanse. Vestland har omtrent 15 % av Norges kulturarbeidsplasser, noe som tilsvarer rundt 14 000 sysselsatte. Ifølge Brønnøysundregisteret har Bergen 4436 foretak som driver med kultur. De best besøkte i kulturarenaene i Bergen i 2022 var kunstinstitusjoner og museer med 1 450 000 besøk, Bergen Offentlige Bibliotek med 975 000 besøk og kommunale kulturhus med 202 693 besøk. Bergen plasserte seg i 2022 på 7. plass av norske kommuner i Norsk kulturindeks.

Bergen har flere nasjonale kulturinstitusjoner. Institusjonene, enkeltkunstnere og kulturarbeidere må sikres fortløpende kompetanseutvikling. Bergen kommunes viktigste virkemidler for å nå målene er sterke fagmiljøer, gode lokale og bydekkende kultur- og frivillighetsarenaer, og tilskudd som muliggjør produksjon hos frivillige, amatører og profesjonelle. Det er fortsatt utfordringer i bydeler og sentrum med mangel på gunstige lokaler for produksjon og deltakelse, for frivillighet og kunst- og kulturliv.

Bergen kommune fortsetter å satse på de etablerte kulturaktørene. Tilskudd til institusjonene er indeksregulert. Flere tilskudd til samme eller beslektede formål eller aktør samles i færre poster i budsjettet. Dette gir økt fleksibilitet, reduserte rapporteringskrav og større forutsigbarhet.

Gjennom den kulturelle skolesekken får skoleelever i grunnskolen i snitt nesten to kunstmøter i året, totalt 57 000 kunstmøter. Sammen med Bergens kulturelle spaserstokk bidrar ordningen også til å styrke det lokale profesjonelle kulturlivet gjennom å programmere produksjoner fra både nye og gamle utøvere og institusjoner.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Attraktiv by med vekst og utvikling						
Inkluderende by	Enklere hverdag for frivillige organisasjoner	Antall skolekretser med kommunale lokaler tilgjengelig for det frivillige kulturlivet gjennom Aktiv Kommune	25	25	30	35
Levende bydeler	Aktive eldre i alle bydeler	Antall arrangementer og aktiviteter på bibliotekene annonsert særskilt for eldre	32	32	32	35
		Antall kulturtilbud for eldre i kommunale kulturbygg	70	70	80	90

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
		Gjennomføre ny eldrepanel for å skape kunnskapsgrunnlag for videre arbeid.	0	0	Etablere panel	0
		Jevne ut deltagelsen i kulturskolen mellom bydeler	0	0	Tiltak for å jevne deltagelsen	0
	Gode lokale tilbud til alle barn og unge	Antall utdelte aktivitetskort	8 471	9 000	9 100	9 200
		Gjennomføre ny spørreunde i barnefamiliepanelet for å skape kunnskapsgrunnlag for videre arbeid.	0	0	nytt felt	0
		Antall arrangementer og aktiviteter for barn på bibliotekene	0	800	800	850
		Antall besøk på sommerferieaktiviteter i kommunal kultur-regi	4 927	5 000	5 100	5 200
		Antall ukentlige åpningsdager i kommunale ungdomsklubber	18	19	20	21
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune						
Trygg by i alle livsfaser						

### Aktivitetsnøkkeltall

#### Bibliotek

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall arrangementer i biblioteket	2 514	3 215	2 900	2 900	3 000	3 100	3 200	
Antall bibliotek med mer-åpent - tilgang utenom vanlig åpningstid	2	3	4	5	6	6	6	
Antall deltagere på arrangementer bibliotek	35 811	69 380	65 000	65 000	67 000	68 000	70 000	
Antall deltagere på opplæring, kurs og verksteder bibliotek	15 021	17 279	15 000	16 000	16 000	16 000	17 000	
Antall faste tilbud i bibliotek om veiledning i bruk av digitalt utstyr og tjenester (ny indikator i 2022)	0	8	8	8	8	9	10	
Antall klassebesøk på bibliotekene	348	669	600	700	700	800	900	
Antall lesestimulerende tilbud og tidlig språkinnsett i biblioteket (ny indikator 2023)	16	16	16	16	16	16	16	
Total besøk Bergen Offentlige Bibliotek	1 015 421	1 107 979	1 100 000	1 100 000	1 150 000	1 200 000	1 250 000	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Totalt utlån fysiske medier bibliotek (ny tellemåte)	720 288	762 653	770 000	770 000	800 000	800 000	800 000	
Utlån barn og unge bibliotek (ny tellemåte)	406 127	423 626	430 000	430 000	440 000	440 000	450 000	

### Kulturetaten

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall arrangement i kommunale kulturbygg	640	979	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
Antall barn som mottar tilbud i regi av Den kulturelle bæremeisen	13 147	5 543	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	
Antall besøk kommunale kulturhus	530 228	595 537	600 000	610 000	620 000	630 000	640 000	
Antall besøk på tilrettelagte aktiviteter for mennesker med utviklingshemming	6 800	3 434	3 450	3 460	3 470	3 480	3 490	
Antall besøk åpne møteplasser barn	3 000	8 524	8 530	8 540	8 550	8 560	8 570	
Antall besøk åpne møteplasser ungdom	10 475	10 571	10 590	10 600	10 700	10 800	10 900	
Antall deltagere (arrangør/ publikum/ utøver) i strøksmarkering/ festival/ kulturdager og mønstringer i samarbeid med Kulturetaten	52 216	49 247	50 000	55 000	60 000	65 000	70 000	
Antall lag/org. som benytter kommunale kulturbygg	350	253	260	270	280	290	300	
Antall unike sidevisninger på kulturetatens nettsider og saker	400 000	415 545	420 000	450 000	480 000	500 000	540 000	
Deltagere på kommunalt produserte tilbud fra Kulturetaten	3 500	25 819	4 500	5 000	5 000	5 000	5 000	
Deltagere/besøk Kunst kultur psykisk helse	1 000	2 406	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	

### Kulturskolen

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall barn med tilbud fra kulturskolen gjennom dirigentordning	1 556	1 648	1 576	1 600	1 600	1 600	1 600	
Antall med tilbud fra kulturskolen gjennom grunnskole-samarbeid (inkl. Kulturkarusell)	900	900	720	720	720	720	720	
Antall ordinære elevplasser kulturskole	3 426	3 498	3 426	3 500	3 500	3 500	3 500	

### kunst og kulturutvikling

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag Beskrivels 2028 e
Antall besøk på bydekkende kunst og kunnskapsinstitusjoner på egen linje med kommunalt tilskudd.	1 743 695	1 994 545	2 000 000	2 100 000	2 200 000	2 400 000	2 400 000
Antall besøk statlig finansierte institusjoner (BFO, DNS og Universitetsmuseet)	226 594	288 934	280 000	300 000	320 000	350 000	350 000
Antall elever som mottar tilbud i regi av Den kulturelle skolesekken	57 184	56 848	45 000	62 000	64 000	66 000	68 000
Antall frivillige organisasjoner i Bergen i frivillighetsregisteret	2 837	2 906	3 000	3 100	3 250	3 250	3 250
Antall personer som mottar tilbud i regi av Den kulturelle spaserstokken	4 960	4 500	4 500	5 000	5 000	5 500	5 500
Antall publikum på arrangementer med tilskudd fra tilskuddsordning til profesjonelle arrangementer	13 102	28 078	40 000	45 000	45 000	50 000	50 000
Antall søknader til kommunale tilskuddsordninger	2 016	2 514	2 370	2 000	2 000	2 000	2 000
Antall tilskudd gitt fra Bergen kommunes vedtatte tilskuddsordninger	1 178	1 325	1 200	900	900	900	900
Dekningsgrad for søknader til åpne tilskuddsposter fra profesjonelle aktører.	22,0 %	19,0 %	19,0 %	15,0 %	15,0 %	17,0 %	19,0 %
Dekningsgrad for tilskuddsøknader fra alle aktører til egen linje.	84,0 %	79,0 %	79,0 %	79,0 %	79,0 %	79,0 %	80,0 %
Driftstilskudd fra departement til bergenske museer på egen linje i bybudsjettet	94 300 000	107 525 000	110 000 000	114 000 000	117 000 000	121 000 000	125 000 000
		0	0	0	0	0	0
Driftstilskudd fra departement og kulturråd til kunst- og kulturorganisasjoner (u. museer) på egen linje i bybudsjettet	313 649 534	267 831 516	276 000 000	284 000 000	290 000 000	295 000 000	300 000 000
		0	0	0	0	0	0
Driftstilskudd fra fylkeskommune til bergenske museer på	35 325 000	37 089 854	38 000 000	39 000 000	40 000 000	41 000 000	43 000 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028 e	Beskrivels
egen linje i bybudsjettet								
Medlemmer B&U organisasjoner med tilskudd inkl. kor, korps og orkester	23 996	22 741	20 332	21 500	21 500	22 000	22 000	
Tilskudd fra fylkeskommune til kunst- og kulturorganisasjoner (u. museer) på egen linje i bybudsjettet	76 043 063	-1	81 000 000	83 000 000	86 000 000	88 000 000	90 000 000	

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall besøk Det hanseatiske museum	0	0	0	0	0	75 000	80 000	
Antall besøk i Kulturhuset Dankert Krohn	0	26 620	45 000	50 000	55 000	60 000	65 000	
Antall besøkende på det nye Sentralbadet teater	0	0	0	0	15 000	50 000	50 000	
Antall deltakere på ferieaktiviteter i regi av Kulturetaten gjennom året	7 500	5 000	5 100	5 200	5 300	5 400	5 500	
Antall elever som mottar tilbud innen kritikk i Den Kulturelle Skolesekken	170	250	250	200	220	250	250	
Antall lønnede årsverk hos kunst- og kulturaktører med tilskudd på egen linje	775	858	9 460	900	900	950	1 000	
Antall utdelte aktivitetskort	6 000	9 000	9 075	9 100	9 150	9 200	9 250	
Antall visninger på kulturetatens digitale arr. (podcast, konsert osv.)	2 050	121 325	122 000	122 000	122 000	122 000	122 000	
Besøk på kulturformidlingstilbud til barn og unge i regi av Kulturetaten	3 500	3 600	3 700	3 800	3 900	4 000	4 100	
Dekningsgrad for søknader til åpne prosjektmidler på amatørkulturfeltet	37,0 %	33,0 %	30,0 %	28,0 %	30,0 %	30,0 %	30,0 %	
Midler fra staten og fylkeskommunen som forvaltes av Bergen kommune til kulturformål	19 705 381	22 190 351	16 177 078	19 000 000	19 000 000	19 000 000	20 000 000	

Investeringsbudsjett



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan										Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Det Hanseatiske museum - restaurering Finnegården 1A	2027	<a href="#">BY 264/18</a>	337,9	657,0	0,0	657,0	86,4	48,0	46,0	56,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	236,4
Det Hanseatiske museum - utstilling	2027		IA	80,3	0,0	80,3	16,6	36,0	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	69,3
Ekserserhuset - reguleringsplan	2027		IA	2,0	0,0	2,0	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Elvetun Ungdomshus - prosjektutvikling	2029		IA	12,8	0,0	12,8	0,0	0,0	2,0	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0
ENØK-prosjekter	Løpende						2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	20,0
Hovedbiblioteket, oppgradering tekniske anlegg	2026	<a href="#">BY 312/23</a>	93,5	93,5	0,0	93,5	38,0	17,0	13,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	68,6
KODE 3 Rasmus Meyers samling - Rehabilitering	2028	0	IA	3,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Kommunale kulturbygg - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	0,0	0,4	5,1	6,2	47,6	27,9	24,2	0,0	0,0	111,4
Kulturhuset Danckert Krohn - restaurering og ombygging	2025	<a href="#">BY 45/21</a>	95,8	198,1	0,0	198,1	23,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,9
Kunstinnkjøp	Løpende						0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,4
Kunstnerisk utsmykning	Løpende						0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	8,3
Lysverkbygget – ombygging og asbestsanering	2026		IA	141,6	0,0	141,6	45,0	58,0	25,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	128,6
Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling	2027		IA	6,3	0,0	6,3	1,3	2,0	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,5
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						11,8	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	101,8
Oppgradering KODE 1	2025	<a href="#">UFKN 15/22</a>	IA	31,0	0,0	31,0	11,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,3
Rehabilitering av kaier ved kystkultursenteret i Sandviken – Steinmolo	2025		IA	5,0	0,0	5,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0
Sentralbadet scenekunsthus	2026	<a href="#">BY 20/21</a>	730,6	830,0	-237,4	592,5	200,0	90,0	259,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	549,0
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>1 257,8</b>	<b>2 060,6</b>	<b>-237,4</b>	<b>1 823,2</b>	<b>441,3</b>	<b>264,1</b>	<b>379,9</b>	<b>79,2</b>	<b>27,3</b>	<b>61,7</b>	<b>42,0</b>	<b>38,3</b>	<b>14,1</b>	<b>14,1</b>	<b>1 361,8</b>

### **Det Hanseatiske museum - restaurering Finnegården 1A**

Det er påvist store setninger i grunnen under det fredede bygget i Finnegården som huser Det Hanseatiske Museum. Setninger i grunnen har blant annet ført til at bygningen ligger lavere i forhold til havvannet enn da Finnegården ble bygget, og ved høy flo kommer det vann inn på gulv i 1. etasje. Konstruksjonen er svekket på grunn av setningene i grunnen og endringer som er utført på bygget tidligere. Det er gjennomført refundamentering med nytt bolverk, samt heving av bygningen ved å jekke opp gulvet i 1. etasje tilpasset dagens gatenivå. Bygget ble satt ned på nye fundamenter våren 2023, og prosjektet har startet på sin gjenoppbyggingsfase. Siden bygget er på Unescos verdensarvliste stilles det ekstra strenge krav til utførelse og sikring. Bygget skal bestå så originalt som mulig. Samtlige antikvariske instanser er derfor inne og gir føringer til prosjektet ved behov. Prosjektet har som følge av dette endret karakter underveis, både med hensyn til metode og kostnad. Alt arbeid må utføres så autentisk som mulig, med de samme redskaper og materialer som originalt. Eksempelvis blir ingen elektrisk sag eller boremaskin anvendt for de antikvariske arbeidene. Prosjektet kan ikke gjøres stykkevis og delt, det må fullføres under ett. Bergen kommune har en særskilt forpliktelse til å ivareta fredede historiske bygg, og Hanseatisk museum er i en særstilling blant disse. Det er jevnlig befaringer med Fylkeskonservator for å sikre at alle utførelser godkjennes. Det foreslås en periodisering av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Dette medfører ikke endring i totalbudsjett eller estimert tidspunkt for ferdigstilling. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstilling vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Det Hanseatiske museum - utstilling**

Det Hanseatiske Museum står på UNESCOs verdensarvliste sammen med resten av Bryggen, og den hanseatiske historien er en viktig del av grunnen til at Bryggen fikk verdensarvstatus i 1979. Ved å oppgradere innholdet i museet og formidlingen av den historien bygningen representerer, hegner vi om en sentral del av Bergens historie. Museet ønsker å være en internasjonal formidler av Bergens handelshistorie og hanseatisk handelskultur. Økning i totalbudsjett skyldes overføring fra sekkepost for gjennomføringsfasen, i tillegg til at prosjektet er prisjustert.

### **Ekserserhuset - reguleringsplan**

Budsjettposten vedrører regulering av tomter avsatt til gjenreising av Ekserserhuset. Det er foreslått en økning i totalbudsjett i tråd med oppdatert estimat.

### **Elvetun Ungdomshus - prosjektutvikling**

Dette er en videreføring av budsjettposten *Skisseprosjekt Fysak/nytt Elvetun*. Det er tidligere gjennomført en konseptvalgutredning for Fysak-hall og nytt Elvetun ungdomshus i Loddefjord. Byrådet foreslår nå at et slikt prosjekt ikke skal gjennomføres likevel, og vil i stedet gå videre med rehabilitering av dagens Elvetun som konsept. Byrådet vil samtidig jobbe for å finne andre alternativer for å kunne møte bydelens ønske om egen Fysak-hall.

Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Utviklingen av et nytt konsept for Elvetun innebærer at ferdigstillingstidspunkt for prosjektutviklingsfasen blir forskjøvet. Totalbudsjett for videre prosjektutvikling er derfor forskjøvet tilsvarende.

## **ENØK-prosjekter**

I [Grønn virksomhet - Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet](#) ble det vedtatt en målsetting om at energibruk i kommunale bygg skal reduseres med 30 % innen 2030, sammenliknet med 2019. Typiske ENØK-tiltak som skal gjennomføres er:

- Skifte ut defekt luft/vann-varmepumpe, ombygging varmesentral
- Tiltak for å kontrollere radon i utsatte bygg
- Bytte eldre varmegjenvinner mot roterende gjenvinner i ventilasjonsanlegg
- Innregulering av varmeanlegg
- Nyinstallasjon og utskiftning av anlegg for sentral driftsstyring (SD-anlegg)
- Installasjon av solfangere
- Enkel automatisering av styring av panelovner
- Installere varmepumpe i bygg med vannbåren varme

Det er fortsatt ytterligere klima- og miljøgevinster å hente. Byrådet prioriterer derfor å fortsette satsingen på ENØK prosjekter i kommunale bygg og foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre styrkes rammen for 2025 ved at noe midler flyttes fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Midlene kan brukes på alle kommunens tjenesteområder.

Byrådet foreslår en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 34,85 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder), fallende til et årlig investeringsnivå på 20,6 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder) for årene 2026 -2028, og at det bevilges et årlig fast beløp til formålet gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

### **Hovedbiblioteket, oppgradering tekniske anlegg**

Dette prosjektet er siste trinn i oppgraderingen av Hovedbiblioteket for å øke samtidig publikumskapasitet fra 750 til 1000 personer. Prosjektet skal gjennomføre oppgradering av overordnet teknisk infrastruktur for hovedbygg og magasin, hvor hoveddelen av bygningsmassen er fredet. Nye tekniske rom etableres på loft med innbygging av føringer til alle etasjer. Det foreslås en periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstilling vedrører usikkerhetsavsetning.

### **KODE 3 Rasmus Meyers samling - Rehabilitering**

Det bør installeres et slukkeanlegg i bygget for bedre sikkerhet for bygget og kunstverdiene. Dagens ventilasjonsanlegg bidrar også til å holde påkrevd inneklimate som er viktig for god bevaring av kunst en i bygget. Disse anleggene er utgått på levetid og bør skiftes for å redusere risiko for driftsstans. Kuldemediet er under utfasing, og det har vært flere lekkasjer på kjøleanlegget de siste årene. Et museum har behov for en god klimastyring for at de skal kunne ivareta de strenge klimakravene som er for å sikre kunsten. Dagens løsning gir en stor risiko for driftsstans og utfordringer med reparasjoner grunnet klimagassene.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 3 mill. til prosjektutvikling i 2029. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Kommunale kulturbygg - Rehabilitering og nybygg**

Investeringen er en sekkepost med midler til senere gjennomføring av både nybygg- og rehabiliteringsprosjekter. I tidlig fase vil investeringsprosjektene vises som egne linjer i

investeringsprogrammet, med tilstrekkelige midler til gjennomføring av tidlig fase (utredning, regulering, forprosjekt mv.). Midler til gjennomføring (byggefase) tilføres så prosjektet når det er tilstrekkelig avklart. Prosjekt som inngår her er kulturdel av Mindemyren flerbruksbygg, KODE 3 Rasmus Meyers samling og Elvetun. Det er foretatt periodisering etter oppdaterte framdriftsplaner. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektene er prisjustert og at Fyllingsdalen Kulturhus foreslås tatt ut.

### **Kulturhuset Danckert Krohn - restaurering og ombygging**

Tidligere Danckert Krohn seniorsenter er under rehabilitering og hovedbygget fra 1789 er tenkt benyttet av kulturkontorene i Bergenhus og Årstad bydeler. Det er stort vedlikeholdsetterslep, og grunnet byggets alder og vernestatus må det tas antikvariske hensyn. Det har vært noe mer aktivitet i prosjektet enn tidligere planlagt. Det foreslås en periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan. Forskyvning påvirker ikke estimert tidspunkt for ferdigstilling.

### **Kunstinnkjøp**

Byrådet foreslår en bevilgning på kr. 0,5 mill. til kunstinnkjøp i 2025.

### **Kunstnerisk utsmykning**

Budsjettet benyttes til investering i offentlig eide kunstprosjekter i byens uterom. Kunst i offentlige rom bidrar til å forsterke både kvaliteten i ulike byrom og innbyggernes identitet til disse byrommene. Midlene forvaltes av Rådet for kunst i offentlige rom. Beløpet består av årlig bevilgning på kr. 1,0 mill. pluss oppjustering av midler fra tidligere år. Byrådet foreslår at det ikke tildeles ytterligere investeringsmidler for årene 2025 og 2026.

### **Lysverkbygget - ombygging og asbestsanering**

Lysverkbygget, med adresse Lars Hilles gate 10 / Rasmus Meyers Allé 9, skal rehabiliteres både innvendig og utvendig. Prosjektet har endret retning og omfang flere ganger siden oppstart i 2019, og har nå fått avklart omfang basert på en nøye kartlegging av vedlikeholdsbehov for bygget. Budsjettposten skal løse umiddelbare og kritiske vedlikeholdsbehov både innvendig og utvendig, slik at bygget kan holde forsvarlig drift uten behov for større rehabilitering de neste ti årene. Det foreslås en periodisering av midler i tråd med oppdatert framdriftsplan. Økning i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstilling vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling**

Bergen kommune har anskaffet den tidligere postterminalen på Mindemyren for å imøtekomme behov for kommunale tjenester i det nye byutviklingsområdet. Bystyret vedtok i juni 2021 (sak 209/21) å gå videre med et generasjonskonsept som består av skole for 450 elever, idrettshall, allrom og kultursal, frivillighetssentral, samt Omsorg+ med dagaktivitetssenter.

Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Etter en helhetlig vurdering av drift og investeringer innenfor helse og omsorg foreslår byrådet å prioritere utbygging av sykehjemsplasser i årene som kommer. De 32 Omsorg+- boligene og dagaktivitetssenteret foreslås derfor ikke realisert i første omgang. Dette betyr at prosjektet gjennomføres uten at bygningskroppen som skulle huse helse- og omsorgsfunksjonene nevnt over blir reist. Forslaget til reguleringsplan er imidlertid opprettholdt, slik at helse- og omsorgsdelen av prosjektet kan realiseres i et senere byggetrinn.

Byrådet foreslår en forskyvning av midler og en økning av totalbudsjettet for prosjektutviklingsfasen. Dette knytter seg til omarbeiding av prosjektet, da prosjektomfang er endret både med hensyn til areal og funksjon. I tillegg er prosjektet prisjustert. Avsetningen av midler til gjennomføringsfasen er justert for at prosjektdelen relatert til tjenester for eldre er tatt ut. Det er i 2024 videre foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Reduserte areal er lagt til grunn for kostnadsestimat og i videre prosjektutvikling.

### **Mindre bygginvesteringer - sekkepost**

Midlene benyttes til å gjennomføre rehabiliteringsprosjekter og andre oppgraderinger i kommunens bygningssmasse og uteområder, og kan bli brukt på alle tjenesteområder i kommunen.

Midlene benyttes også til å bytte ut, eller oppgradere, tekniske anlegg med utgått levetid. Eksempler på dette er brannvarslingsanlegg, elektriske anlegg, pasientvarslingsanlegg, ventilasjonsanlegg, SD-anlegg, heiser og investeringer knyttet opp mot digitalisering. Det utarbeides årlige vedlikeholdsplaner og prioriteringer basert på teknisk tilstandskartlegging og kommunens fremtidige arealbehov.

Byrådet foreslår at budsjettpostene for oppgradering av uteareal for skole, barnehage, sykehjem, og dagsentre, innlemmes i sekkeposten fra 2025. Totalt utgjør dette 10,5 mill. kr. Som ledd i arbeidet med å redusere investeringsvolumet ned mot et bærekraftig nivå, foreslås det et generelt nedtrekk av rammen på 8,9 mill. kr. Rammen for 2025 inneholder også midler flyttet fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 140 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 114,95 mill. kr for årene 2026-2028. Dette inkluderer en prisjustering på totalt 3,35 mill. kr.

### **Oppgradering KODE 1**

Det pågår et arbeid med utbedring av KODE 1 - Permanenten. Utstillingssaler i både 2. og 3. etasje har manglende styring av klima (fukt og temperatur). Det er videre klare mangler knyttet til brannvern og sikringstiltak. Underveis i prosjektet er det blitt avdekket store lekkasjer i taket. Utredninger utføres både i forhold til omfang og gjennomføring. Det planlegges likevel for at anskaffelse av system for sentralt driftskontroll-anlegg (SD-anlegg) kan gjennomføres uavhengig av andre tiltak.

Det ble i 2. tertial 2024 foreslått avsatt 6,5 mill. kr til videre utredninger for takprosjektet innenfor den eksisterende rammen, hvor 5 mill. kr av disse ble foreslått flyttet til 2025. Utredningen vil også inkludere ombygging av utstillingssaler, nytt teknisk rom og klimamaskin. I tillegg ble det i 2. tertial også foreslått å flytte ytterligere 6,3 mill. kr til 2025, for å sikre gjennomføringen av SD-anlegget og utbedring av rømningsdører mtp brannsikkerhet. Totalt foreslår byrådet at det bevilges 11,3 mill. kr til formålet.

### **Rehabilitering av kaier ved kystkultursenteret i Sandviken – Steinmolo**

Det pågår i dag et eget prosjekt knyttet til Rehabilitering av kaier ved Kystkultursenteret.

Dette prosjektet gjelder etablering av steinmolo vest for havnene ved Kystkultursenteret og Fiskerimuseet. Det ble i 2024 bevilget totalt kr. 5 mill. til forprosjekt/prosjektering. Arbeidet med forprosjektet ble startet i 2024, og vil bli påvirket av det pågående arbeidet med områderegulering. For å sikre realistisk fremdrift i prosjektet foreslo byrådet i innspillet til 2. tertial å flytte kr. 4 mill. til 2025. Byrådet foreslår at denne opprettholdes.

**Sentralbadet scenekunsthus**

Sentralbadet er vedtatt bygget om til scenekunsthus, primært for institusjonene Carte Blanche og BIT Teatergarasjen. Det skal også tilrettelegges for at andre kunst- og kulturaktører kan benytte lokalene. Konstruktive rivearbeider er avsluttet og gjenoppbygging er startet. Det har vært gjennomført møter med Byarkitekt og Byantikvar med hensyn til utforming av fasader samt øvrige arkitektoniske uttrykk. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Forskyvning endrer foreløpig ikke antatt ferdigstidspunkt. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

## 13-Idrett

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter aktivitetsutvikling på idrettsfeltet, anleggsutbygging, samt drift og bruk av idrettsanlegg. Gjennom gratis bruk av kommunale idrettsanlegg, arrangementsutvikling, relevante tilskuddsordninger og omfattende samarbeidstiltak legges det til rette for egenorganisert fysisk aktivitet, og bredde- og toppidrett i Bergen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>424 966</b>	<b>424 966</b>	<b>424 966</b>	<b>424 966</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>13 753</b>	<b>10 646</b>	<b>10 336</b>	<b>10 336</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>-5 811</b>	<b>-5 811</b>	<b>-5 811</b>	<b>-5 811</b>
<b>Sum Utgående engangstiltak</b>	<b>-16 590</b>	<b>-17 290</b>	<b>-17 990</b>	<b>-17 990</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>-8 648</b>	<b>-12 455</b>	<b>-13 465</b>	<b>-13 465</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>416 317</b>	<b>412 511</b>	<b>411 500</b>	<b>411 500</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Tilskudd til Bjarg IL i forbindelse med bygging av Bjarg Arena - rentekostnader kortsiktige lån	0	700	700	0
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>0</b>	<b>700</b>	<b>700</b>	<b>0</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Driftsstøtte klubbeide anlegg	7 000	7 000	7 000	7 000
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	2 737	2 737	2 737	2 737
EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	3 000	3 000	3 000	3 000
Storaneset leieavtale	-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>11 287</b>	<b>11 287</b>	<b>11 287</b>	<b>11 287</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	590	590	590	590
Fysak Åsane - videreføring	2 500	2 500	2 500	2 500
LIM (leksehjelp, idrett og mat)	500	500	500	500
Nye driftskonsekvenser av investeringer idrett	2 436	4 322	5 633	5 633
Nye driftskonsekvenser av investeringer idrett	0	0	-1 311	-1 311
Tilskudd til realisering av Bjarg Arena (engangstilskudd)	3 800	0	0	0
U-23 EM i friidrett	1 000	1 000	1 000	1 000
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>10 826</b>	<b>8 912</b>	<b>8 912</b>	<b>8 912</b>
<b>Effektivisering</b>				
Budsjettreduksjon Etat for idrett	-2 250	-2 250	-2 250	-2 250
EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-296	-533	-790	-1 053
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-2 546</b>	<b>-2 783</b>	<b>-3 040</b>	<b>-3 303</b>
<b>Kutt</b>				
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Budsjettreduksjon Etat for idrett	-2 250	-2 250	-2 250	-2 250
<b>Sum Kutt</b>	<b>-3 950</b>	<b>-3 950</b>	<b>-3 950</b>	<b>-3 950</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-2 800	-2 800	-2 800	-2 800
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-2 800</b>	<b>-2 800</b>	<b>-2 800</b>	<b>-2 800</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>12 817</b>	<b>11 366</b>	<b>11 109</b>	<b>10 146</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>429 134</b>	<b>423 877</b>	<b>422 609</b>	<b>421 646</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap		Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028	
Idrettsanlegg	54 319	51 047	53 775	42 332	42 332	42 332	42 332	
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	31 350	48 754	49 154	45 733	41 933	41 233	40 533	
Tilskudd til fysisk akt. og idrett for barn og ung	13 247	14 255	14 255	14 682	14 682	14 682	14 682	
Idrettsarrangement og konf.	0	58	58	60	60	60	60	
Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	0	1 720	1 720	1 772	1 772	1 772	1 772	
Kommunale idrettsbygg- og anlegg	287 900	309 132	306 244	324 555	323 098	322 530	322 267	
<b>Sum</b>	<b>386 816</b>	<b>424 966</b>	<b>425 206</b>	<b>429 134</b>	<b>423 877</b>	<b>422 609</b>	<b>421 646</b>	

### Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Produktivitet</b>						
Kommunale driftstilskudd til idrettslag per lag som får tilskudd	130 346,7	166 958,0	236 200,0	309 420,2	259 557,1	
Kommunale idrettsbygg Areal per bruker (m2)	0,3	0,3	0,4	0,3	0,7	
<b>Økonomi</b>						
Energiutgifter Kommunale idrettsbygg Utgifter per kvadratmeter bygg (kr *)	566	305	297	147	210	
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>						
Driftstilskudd til idrettslag *)	37 322	47 750	111 014	58 171	36 338	242 530
Eid areal Kommunale idrettsbygg Areal (m2)	100 075,0	102 950,0	251 558,0	70 479,0	101 838,0	753 154,0
<b>Andre nøkkeltall</b>						
Netto driftsutgifter (381) Kommunale idrettsbygg *)	299 171	289 576	815 485	129 879	171 426	1 352 689
<b>Kommunekasse</b>						
Netto driftsutgifter (380) Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg (Kommunekasse) *)	79 109	99 268	153 984	140 622	105 039	505 868
Netto driftsutgifter (381) Kommunale idrettsbygg (Kommunekasse) *)	299 171	289 576	890 035	129 879	170 364	1 366 891

\*) Inflasjonsjustert med deflator

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Idretten er den viktigste fritidsarenaen for mange bergensere. Byrådet er derfor opptatt av å legge til rette for en bredde i tilbudet som inkluderer både barn, ungdom, voksne og seniorer som alle har sine unike målsetninger og drømmer. Det skal være et stort mangfold av idretter å velge mellom. Det er de frivillige som er bærebjelken i idretten. For byrådet er det en viktig oppgave at kommunen bidrar positivt til at de tusenvis av frivillige skal ha best mulig rammevilkår.



Idretten er en viktig arena for å bygge tillit og etablere relasjoner på tvers av sosial bakgrunn. Deltakelse kan utvikle sosiale nettverk som igjen bidrar til tillit i det nærmiljøet på en måte som i neste instans kan gi et grunnlag for tillit på samfunnsnivå. Idrettsdeltakelse har også betydning for helse og livskvalitet.

Idrettsklubbene i Bergen hadde 102 000 medlemmer i 2024. Det er en ambisjon at kommunen kan bidra til videre vekst.

### *En god oppvekst*

For byrådet er det særskilt viktig at alle barn får anledning får drive med idrett på like vilkår som sine klassekamerater. Gratisprinsippet for kommunale idrettsanlegg er med på å holde utgifter til barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter på et nivå som gir flere barn og unge muligheter til å delta. Byrådet vil derfor fortsette å tilby gratis bruk av kommunale idrettsanlegg for klubbene.

Idrett kan være kostbart. For familier med lav betalingsevne kan økte kostnader hindre barn og unge i å delta i organisert aktivitet. Bergen kommune vil gjennom tilskuddsordninger og god dialog med idretten jobbe for å stimulere til deltakelse, og holde kostnadene nede.

Budsjettet har økninger til Idrettslaget Bjarg, LIM - Lekser idrett og mat, og FYSAK i Åsane. Det er også avsatt midler til å arrangere U23-EM i friidrett i 2025.

### *Eldre*

Fysisk aktivitet er en nøkkel til et godt liv for eldre, med mulighet til å glede seg over livet og bo hjemme. Dette har også effekt på kommunens kostnader til pleie. Vi vet i dag lite om bergenske eldre sin aktivitet på bydelsnivå, og lite om hva de savner for å komme i gang. Byrådet vil iverksette et eldrepanel - en gjentakende spørreundersøkelse som vil gi grunnlag for målrettede tiltak. På grunnlag av den nye kunnskapen skal byråden systematisere de kommunale tilbudene for eldre, og slik gjøre dem mer tilgjengelige.

### *Anleggsutvikling og arealutfordringer*

Byrådet ønsker flere aktive gjennom et variert aktivitetstilbud. Det er krevende å skaffe egnede arealer til idrettsanlegg i Bergen. Byrådet arbeider for å sikre nok areal og fremtidige muligheter for utvikling av større og mindre idrettsanlegg.

### *Kunstgressbaner*

EU kom den 26.april 2023 med en innstilling om et forbud mot salg av gummigranulat med en overgangsperiode på åtte år. Bergen kommune arbeider med å fase ut bruk av gummigranulat av oppmalte bildekk i kunstgressbaner.

### *Utlånsordningen BUA*

Etat for idrett har en gratis utlånsordning av idrettsutstyr til barnehager, skoler, idrettslag, frivillige organisasjoner og privatpersoner. Bruken av BUA skal øke i økonomiplanperioden.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler	Aktive eldre i alle bydeler	Antall idrettstilbud særskilt for eldre i kommunal regi eller med kommunal støtte	0	24	24	25
		Gode lokale tilbud til alle barn og unge	Besøktimer Åpen hall	0	70 000	75 000
		Antall barn og unge som har deltatt på aktivitetstilbud i regi av Bergen kommune, eller i samarbeidsprosjekt mellom Bergen kommune og idrettslagene/frivilligheten	0	2 500	2 500	2 500
		BUA-utlånssentraler - antall aktive unike brukere	0	5 000	5 300	5 600
		Besøk Fysak målt i besøktimer	0	390 000	400 000	420 000
		Antall barn og unge medlemmer i den organiserte idretten (0-19)	0	53 533	54 000	55 000
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune						
Trygg by i alle livsfaser	Enklere hverdag for frivillige organisasjoner	Antall voksne medlemmer i den organiserte idretten	0	48 652	49 000	50 000

## Virkemiddel for å nå mål

Bergen kommunes idrettspolitik skal være verdibasert og fremtidsrettet for en by i vekst, der deltakelse i idrett skal være en arena for inkludering, vekst og utvikling, hvor barn og unge skal ha de beste muligheter til å drive variert aktivitetstilbud, fysisk aktivitet, lek, rekreasjon og friluftsliv i sitt nærmiljø. Alle barn og unge skal kunne inkluderes i fritidsaktiviteter uavhengig av egen eller foreldrenes økonomi.

Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett har syv ulike tilskuddsordninger på idrettsfeltet. Tilskuddsordningene og kriteriene bygger på Bergen kommunes politikk og skal bidra til at kommunen når sine mål. Ordningene søkes elektronisk via Bergen kommunes tilskuddsportal.

Byrådets tiltak for å nå målene for dette tjenesteområdet er:

- Gjennomføre tiltakene i "[Idrettsplan 2023 -2027– rullering av anleggsdel](#)“
- Gjennomføre tiltakene i "[Prinsipielle avklaringer rundt utbygging av klubbeide idrettsanlegg](#)»
- Gjennomføre tiltakene i "[Fremtidig bassengstruktur. Rehabilitering av basseng. Nye basseng og endringer i bruks- og driftskonseptet](#)"
- Gjennomføre tiltakene i "[Bruk av ADO arena som avlastningsbasseng ved rehabilitering av kommunale basseng](#)"
- Gjennomføre tiltakene i "[Rapport på tiltak i handlingsplan for bruk og drift av kunstgressbaner](#)"

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

- Gjennomføre tiltakene i "[Fagarbeidernes rolle i barnehager, skoler og på idrettsfeltet](#)"
- Gjennomføre tiltakene i "[Skolebruksplan for Bergen 2021-2030](#)"

### Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
ADO arena - deltakere totalt	355 426	346 450	367 000	375 000	383 000	383 000	390 000	
Andel av brukstid i kommunale idretts- og svømmehallene disponert av skole	0,0 %	0,0 %	38,0 %	38,0 %	38,0 %	38,0 %	38,0 %	
Andel av brukstid i kommunale idretts- og svømmehaller disponert av idrettslag	0,0 %	0,0 %	54,0 %	54,0 %	54,0 %	54,0 %	54,0 %	
Andel av brukstid i kommunale idretts- og svømmehaller disponert av åpen hall og publikumssvømming	0,0 %	0,0 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %	
Antall deltakere på skiopplæring/vinteraktivitetsdager på Kvamskogen	0	0	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	
Antall idrettsanlegg som Etat for idrett drifter (fotballbaner, innendørshaller, svømmehaller, skøytebaner, nærmiljøanlegg etc.)	0	0	198	200	203	205	207	
Antall kilometer med skiløyper som prepareres (i regi av kommunen)	0	0	25	25	25	25	25	
Antall medlemmer i organisert idrett	96 512	0	102 000	103 000	104 000	105 000	106 000	
Antall skoletimer som Etat for idrett tilrettelegger i de kommunale idretts- og svømmehallene	0	0	39 480	41 500	43 000	43 000	43 000	
Antall tildelte timer til bruk for den organiserte idretten	0	0	173 600	175 000	177 000	178 000	180 000	
Ortun, Slåtthaug, Stemmemyren, Åstveit svømmehaller - - betalende gjester	0	0	41 200	42 600	43 000	43 000	43 000	
ADO arena - deltakere skoleelever	35 968	36 978	36 000	37 000	38 000	38 000	38 000	
ADO arena - betalende gjester	232 882	227 217	245 000	250 000	255 000	255 000	255 000	
ADO arena - deltakere idrett	86 576	82 246	86 000	88 000	90 000	90 000	90 000	
Nordnes sjøbad betalende gjester	0	0	40 000	42 000	42 000	42 000	42 000	
Ortun, Slåtthaug, Stemmemyren, Åstveit svømmehaller - - deltakere idrett	0	0	86 000	880 000	90 000	90 000	90 000	
Ortun, Slåtthaug, Stemmemyren, Åstveit svømmehaller - deltakere skoleelever	0	0	36 000	37 000	38 000	38 000	38 000	
Bergenshallen - betalende (kun betaling på søndager fra og med 2018)	2 594	2 444	2 700	2 800	2 850	2 850	2 900	
Slåtthaug kunstisbane - betalende	8 149	6 810	8 300	8 400	8 500	8 500	8 500	

### Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan										Sum 2025-34	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj. utg.	Ørem. fin.	Netto prosj. utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
AdO Arena, solenergianlegg	2025	<a href="#">BY 56/23</a>	20,1	20,1	0,0	20,1	9,2	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,7
Alvøen idrettshall	2025	<a href="#">BY 247/23</a>	254,7	254,7	-16,6	238,1	45,5	9,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	54,5
Arna stadion - Nytt garderobebygg	2026	IA	26,8	26,8	0,0	26,8	3,5	22,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,5
Bjørnarhallen - prosjektutvikling	2026	IA	35,3	35,3	0,0	35,3	10,6	8,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,0
ENØK-prosjekter	Løpende						3,5	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	21,5
Fyllingsdalen idrettshall, tilbygg - prosjektutvikling	2025	IA	6,1	6,1	0,0	6,1	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5
Gullbotn skiløyper - utbedring løyper og broer	2025	IA	10,5	10,5	0,0	10,5	8,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,8
Haugland bofelleskap, ombygging gymsal	2026	<a href="#">BFKN 11/24</a>	37,8	37,8	0,0	37,8	23,0	10,6	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	37,6
Haukelandshallen - Rehabilitering	2027 0	IA	3,0	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Idrett - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	63,0	114,4	284,7	272,5	139,4	70,6	113,0	0,0	0,0	1 057,6
Idrettsplan	Løpende						5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	51,8
Investeringer driftsmateriell	Løpende						5,0	5,0	5,0	5,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	32,0
Kunstgressprogram	Løpende						15,5	15,5	30,5	30,5	0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	92,2
Laksevåghallen, nybygg - prosjektutvikling	2028	IA	20,3	20,3	0,0	20,3	5,0	10,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0
Landåshallen - Oppgradering	2027 0	IA	6,0	6,0	0,0	6,0	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0
Mathopen aktivitetssal	2026	<a href="#">BY 136/24</a>	156,0	78,0	-2,4	75,6	40,0	13,3	13,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	66,4
Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling	2027	IA	46,8	46,8	0,0	46,8	10,1	16,6	15,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	42,2
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	100,0
Nærmiljøanlegg nyinvest.	Løpende						5,8	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	77,8
Oppgradering av lysanlegg	2030	2024/148736-1	IA	56,8	0,0	56,8	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	51,8
Oppgradering av utendørsanlegg	Løpende						0,0	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	40,0
Rollandshallen - Rehabilitering	2025 0	IA	3,0	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Ski- og joggeløyper	Løpende						14,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	32,1
Slettebakken - fotballbane 11'er	2026 0	IA	16,0	16,0	0,0	16,0	0,0	16,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,0
Slettebakken idrett - rekkefølgekrav	2029 0	IA	120,0	120,0	0,0	120,0	0,0	0,0	40,0	40,0	40,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	120,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan								Sum øvrige år		Sum
	Ferdig Saksref. år	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025- 34
Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer		468,6	741,3	-19,0	722,3	230,5	228,2	264,9	397,6	351,9	178,8	109,9	152,3	39,4	39,4	1 992,8

### **AdO Arena, solenergianlegg**

Det skal etableres solenergianlegg på AdO-bygget. Solenergianlegget skal bestå av solfangere til oppvarming av vann, samt solceller til produksjon av strøm. Arbeidene er forventet å starte i løpet av høsten 2024. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Alvøen idrettshall**

Det bygges en ny, stor idrettshall i tilknytning til Alvøen idrettspark. Prosjektet innebærer etablering av idrettshall og egen bordtennishall. I tillegg kommer garderober, styrketreningsrom, sosialt rom og fasiliteter tilknyttet bruk av fotballbanene utendørs i idrettsparken. Den valgte løsningen gir en plassering av hallen som medfører minst mulig uttak av masser, og baserer seg på at overskuddsmasser benyttes lokalt slik at man reduserer klimautslipp betydelig. Gjennomføringsvedtak ble fattet i juni 2023 og valgt entreprenør startet opp i september 2023. Det foreslås en flytting av midler til inneværende år på grunn av endring i anslått tidspunkt for utførelse av tilleggsarbeid på byggplass. Det ventes ingen endring i totalprognose eller estimert tidspunkt for ferdigstillelse. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Arna stadion - Nytt garderobebygg**

Det har vært planlagt å rive det nedre garderobebygget ved Arna Stadion og erstatte det med et nybygg på om lag 400 m<sup>2</sup> med garderober, personalfasiliteter samt garasje/lager. Prosjektering av prosjektet er fullført og byrådet foreslår at prosjektet blir gjennomført i 2025 og 2026.

### **Bjørnarhallen - prosjektutvikling**

Bjørnarhallen i Arna bydel er i svært dårlig stand, og det vurderes som mest aktuelt å rive denne og erstatte med nybygg på samme tomt. Prosjektet er utvidet med en underjordisk parkeringskjeller grunnet krav i kommunens gjeldende arealplan. Det pågår arbeid med reguleringsplan, som nylig ble sendt til 2. gangs behandling. Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Det foreslås en periodisering av midler til i tråd med oppdatert framdriftsplan. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert.

### **ENØK-prosjekter**

I [Grønn virksomhet - Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet](#) ble det vedtatt en målsetting om at energibruk i kommunale bygg skal reduseres med 30 % innen 2030, sammenliknet med 2019. Typiske ENØK-tiltak som skal gjennomføres er:

- Skifte ut defekt luft/vann-varmepumpe, ombygging varmesentral
- Tiltak for å kontrollere radon i utsatte bygg
- Bytte eldre varmegjenvinner mot roterende gjenvinner i ventilasjonsanlegg
- Innregulering av varmeanlegg
- Nyinstallasjon og utskiftning av anlegg for sentral driftsstyring (SD-anlegg)
- Installasjon av solfangere
- Enkel automatisering av styring av panelovner
- Installere varmepumpe i bygg med vannbåren varme

Det er fortsatt ytterligere klima- og miljøgevinster å hente. Byrådet prioriterer derfor å fortsette satsingen på ENØK prosjekter i kommunale bygg og foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre styrkes rammen for 2025 ved at noe midler flyttes fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Midlene kan brukes på alle kommunens tjenesteområder.

Byrådet foreslår en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 34,85 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder), fallende til et årlig investeringsnivå på 20,6 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder) for årene 2026 -2028, og at det bevilges et årlig fast beløp til formålet gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

### **Fyllingsdalen idrettshall, tilbygg – prosjektutvikling**

Fyllingsdalen idrettshall er planlagt utvidet med et tilbygg som blant annet skal gi arealer for styrketrening og bordtennis. Nytt areal skal utvikles slik at det er universelt utformet, og skal sikre universell tilkomst også til tribuner i den eksisterende idrettshallen. Arbeidet ble påbegynt i 2023. Budsjettposten skal dekke kostnader for planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen ligger i sekkepost inntil videre. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert fremdriftsplan. Endring i totalbudsjett skyldes at prosjektet er prisjustert.

### **Gullbotn skiløyper - utbedring løyper og broer**

Bergen kommune overtok på slutten av 2023 ansvar for drift- og vedlikehold av skiløypene på Gullbotn. Det ble da avdekket store svakheter i brokonstruksjonene ved anlegget. Midlertidige tiltak ble utført i 2023 for å kunne holde anlegget åpent skisesongen 2023/2024. Som følge av vilkår i rammetillatelse har det vært gjennomført omprosjektering. Utbedringene av løypen vil ikke kunne ferdigstilles før skisesongen 2024, og utsettes derfor til våren 2025. I 2. tertial 2024 ble det derfor foreslått en forskyvning av midler i tråd med oppdatert årsprognose.

### **Haugland bofelleskap, ombygging gymsal**

Gamle Haugland skole skal bygges om til bofelleskap for utviklingshemmede. Tilhørende gymsal med uteområde skal rehabiliteres og bli tilgjengelig som grendahus og lekeplass for nærmiljøet. Denne budsjettposten vedrører kostnader i gjennomføringsfasen for gymsalen. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan fra entreprenør. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstilling vedrører usikkerhetsavsetning.

### **Haukelandshallen - Rehabilitering**

Haukelandshallen er et eldre idrettsanlegg hvor det er gjennomført flere tiltak de siste årene. Det anbefales nå å gjennomføre prosjektutvikling med fokus på yttertak, dører, vinduer, utvendig belysning og belysning i korridor, samt tribune mot vest. Gradvis oppgradering er et kostnadseffektivt alternativ til full rehabilitering av hallen.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 3 mill. til prosjektutvikling i 2025. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Idrett - Rehabilitering og nybygg**

Investeringen er en sekkepost med midler til senere gjennomføring av både nybyggs- og rehabiliteringsprosjekter. I tidlig fase vil investeringsprosjektene vises som egne linjer i investeringsprogrammet, med tilstrekkelige midler til gjennomføring av tidlig fase (utredning, regulering, forprosjekt mv.). Midler til gjennomføring (byggefase) tilføres så prosjektet når det er tilstrekkelig avklart. Prosjekter som inngår her er blant andre Haukelandshallen, Bjørnarhallen, Fyllingsdalen idrettshall, idrettsdel av Mindemyren flerbruksbygg, Rollandshallen, Varden stadion

garderobebygg og Laksevåg turnhall. Det er foretatt periodisering etter oppdaterte framdriftsplaner. Endring i totalbudsjett skyldes nye prosjekter, prisjustering samt at prosjektet Laksevåg turnhall er foreslått endret og nedjustert.

### **Idrettsplan**

Videreføring av sekkepost "idrettsplan" for realisering av mindre idrettsprosjekter.

### **Investeringer driftsmateriell**

Videreføring av sekkepost knyttet til større driftsmateriell som det er behov for i Etat for idrett. Eksempler på materiell kan være ATV'er, traktorer, ismaskiner, robotvaskere o.l.

### **Kunstgressprogram**

Videreføring av sekkeposten for kunstgressprogrammet som skal benyttes til utskifting av kunstgress etter innstilling fra den partssammensatte gruppen for kunstgressfondet . Behov for utskifting er sterkt økende. Kostnad ved utskifting vil også øke som følge av at EU har lagt ned forbud mot salg og markedsføring av gummigranulat.

### **Laksevåghallen, nybygg – prosjektvikling**

Det har vært arbeidet med ulike konsepter og ulike løsninger for Laksevåghallen. Byrådet foreslår at det bygges en turnhall i tilknytning til dagens Laksevåghall. Prosjektet krever detaljregulering, som være styrende for fremdriften i prosjektet.

Budsjettposten skal dekke kostnader for planlegging og utvikling av prosjektet, mens budsjett for gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Endringer i prosjektomfang har medført forsinkelser og det foreslås en forskyvning av midler i tråd med justert framdriftsplan. Endring i totalbudsjett skyldes justering av prosjektomfang, samt at prosjektet er prisjustert.

### **Landåshallen - Oppgradering**

Landåshallen er et eldre idrettsanlegg hvor det er gjennomført flere tiltak de siste årene. Det anbefales nå å gjennomføre prosjektutvikling med fokus på oppgradering av garderober og toalettanlegg, fasader, dører og vinduer. Utstyr for brannalarm og ledelys nærmer seg utgått på levetid og bør skiftes ut. Heis er utgått på levetid og bør skiftes, i tillegg bør det gjøres oppgraderinger for å bedre universell utforming i bygget. Deler av området rundt bygget må utbedres for å utbedre sig i terrenget da dette nå gir utfordringer med avløp og drenering. Gradvis oppgradering er et kostnadseffektivt alternativ til full rehabilitering.

Bassenget i Landåshallen er vedtatt avvirket når bassenget på Inkluderingscenteret er tatt i bruk. Det anbefales derfor at dette prosjektet inkluderer prosjektutvikling for alternativ bruk av arealet. Byrådet foreslår at det bevilges 6 mill. kr til prosjektutvikling i 2026. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Mathopen aktivitetsal**

Eksisterende garderobebygg og klubbhus ved Mathopen idrettshall er i dårlig stand og skal rives. Det er planlagt oppført et nybygg over to etasjer med aktivitetsal, håndball- og fotballgarderober, kjøkken og foajé. Gjennomføringsvedtak ble fattet mai 2024, og prosjektet planlegger byggestart høsten 2024. Kontrakt er nylig tildelt valgt entreprenør. Det foreslås en forskyvning av midler med bakgrunn i oppdatert framdriftsplan. Forskyvning medfører ikke endret tidspunkt for ferdigstillelse. Budsjettmidler i år etter planlagt ferdigstillelse vedrører usikkerhetsavsetning.



### **Mindemyren flerbruksbygg - prosjektutvikling**

Bergen kommune har anskaffet den tidligere postterminalen på Mindemyren for å imøtekomme behov for kommunale tjenester i det nye byutviklingsområdet. Bystyret vedtok i juni 2021 (sak 209/21) å gå videre med et generasjonskonsept som består av skole for 450 elever, idrettshall, allrom og kultursal, frivillighetssentral, samt Omsorg+ med dagaktivitetssenter.

Budsjettposten skal dekke kostnader til planlegging og utvikling av prosjektet, mens gjennomføringsfasen inngår i sekkepost inntil videre. Etter en helhetlig vurdering av drift og investeringer innenfor helse og omsorg foreslår byrådet å prioritere utbygging av sykehjemsplasser i årene som kommer. De 32 Omsorg+- boligene og dagaktivitetssenteret foreslås derfor ikke realisert i første omgang. Dette betyr at prosjektet gjennomføres uten at bygningskroppen som skulle huse helse- og omsorgsfunksjonene nevnt over blir reist. Forslaget til reguleringsplan er imidlertid opprettholdt, slik at helse- og omsorgsdelen av prosjektet kan realiseres i et senere byggetrinn.

Byrådet foreslår en forskyvning av midler og en økning av totalbudsjettet for prosjektutviklingsfasen. Dette knytter seg til omarbeiding av prosjektet, da prosjektomfang er endret både med hensyn til areal og funksjon. I tillegg er prosjektet prisjustert. Avsetningen av midler til gjennomføringsfasen er justert for at prosjektdelen relatert til tjenester for eldre er tatt ut. Det er i 2024 videre foretatt en gjennomgang av rom- og funksjonsprogram for planlagte skolebygg i Bergen kommune, med sikte på å redusere arealet. Gjennomsnittlig er arealet redusert med 10 %. Reduserte areal er lagt til grunn for kostnadsestimat og i videre prosjektutvikling.

### **Mindre bygginvesteringer - sekkepost**

Midlene benyttes til å gjennomføre rehabiliteringsprosjekter og andre oppgraderinger i kommunens bygningsmasse og uteområder, og kan bli brukt på alle tjenesteområder i kommunen.

Midlene benyttes også til å bytte ut, eller oppgradere, tekniske anlegg med utgått levetid. Eksempler på dette er brannvarslingsanlegg, elektriske anlegg, pasientvarslingsanlegg, ventilasjonsanlegg, SD-anlegg, heiser og investeringer knyttet opp mot digitalisering. Det utarbeides årlige vedlikeholdsplaner og prioriteringer basert på teknisk tilstandskartlegging og kommunens fremtidige arealbehov.

Byrådet foreslår at budsjettpostene for oppgradering av uteareal for skole, barnehage, sykehjem, og dagsentre, innlemmes i sekkeposten fra 2025. Totalt utgjør dette 10,5 mill. kr. Som ledd i arbeidet med å redusere investeringsvolumet ned mot et bærekraftig nivå, foreslås det et generelt nedtrekk av rammen på 8,9 mill. kr. Rammen for 2025 inneholder også midler flyttet fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 140 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 114,95 mill. kr for årene 2026 -2028. Dette inkluderer en prisjustering på totalt 3,35 mill. kr.

### **Nærmiljøanlegg nyinvest.**

Videreføring av sekkepost for nye nærmiljøanlegg, og oppgradering av eksisterende i tråd med prioriteringer i idrettsplanens anleggsdel.

Nærmiljøanlegg er et utendørs anlegg eller område for egenorganisert idrett eller annen fysisk aktivitet som ligger i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Nærmiljøanlegg kan unntaksvis

brukes til organisert fysisk aktivitet og skal ikke ivareta den organiserte aktivitetens behov på fast basis. Det er en forutsetning at nærmiljøanlegget er allment tilgjengelig.

Kartleggingen viser at det er mange nærmiljøanlegg som har behov for oppgradering, og det pågår en prosess for å vurdere og kostnadsberegne hva som skal på hvert enkelt av disse.

### **Oppgradering av lysanlegg**

Bergen kommune har i dag 105 anlegg som driftes av etat for Idrett, hvorav over 90 anlegg fremdeles bruker halogen-teknologi. En overgang til LED-teknologi vil anleggene bli mer effektive og økt levetid til lysarmaturene er forventet å gi lavere kostnader til utskifting.

Det foreslås avsatt 5 millioner kroner årlig for å starte skiftet fra halogen til LED.

### **Oppgradering av utendørsanlegg**

Byrådet foreslår å avsette 5 mill. kr. fra 2027 til oppgradering og rehabilitering av kommunens utendørsanlegg.

Utendørsanlegg er i prinsippet alle anlegg som ikke har tak og vegger. Utendørsanlegg og nærmiljøanlegg/nærmiljøparker er i Handlings- og økonomiplan skilt på egne budsjettposter for at det skal være lettere å se forskjell på ordinære anlegg og nærmiljøanlegg. Prioriteringer utendørsanlegg følger idrettsplanens anleggsdel:

<https://www.bergen.kommune.no/politikk/politiskeutvalg/900101/mote/5363935/sak/246081>

### **Rollandshallen - Rehabilitering**

Det er behov for utskiftning av avfuktingsanlegg til svømmehall og ventilasjonsanlegg ellers i bygget. I tillegg er det behov for rehabilitering av dusjer og garderober. Det er optimalt å gjennomføre prosjektet mens byggeprosjektet på Rolland skole pågår, slik at dette prosjektet får minst mulig konsekvens for brukerne.

Byrådet foreslår at det bevilges kr. 3 mill. til prosjektutvikling i 2025. Et foreløpig anslag på midler til gjennomføring av prosjektet foreslås lagt inn i en felles sekkepost for denne typen prosjekter.

### **Ski- og joggeløyper**

Midlene skal brukes til utbedring og oppgradering av løypetraseer i ski og joggeløyper. Et prioritert anlegg er rulleskianlegg på Stend og behov for å til rette legge for trase opp til skyteanlegget (skiskyting).

### **Slettebakken - fotballbane 11'er**

Prosjektet innebærer etablering av 11'er kunstgressbane i henhold til pågående områderegulering på Slettebakken. Prosjektet forutsetter at reguleringen vedtas.

### **Slettebakken idrett - rekkefølgekrav**

Detaljregulering og prosjektering av rekkefølgekrav for privat finansiert klubbeid fleridrettsbygg i regi av Slettebakkenalliansen. Bygget ligger inne i forslaget til pågående områderegulering. Det vil være behov for ytterligere utredning av kostnad på et senere tidpunkt.

## 14-Næring

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter utgifter for å legge til å bistå utvikling av næringslivet i Bergen i regi av seksjon for næring og landbruk, bl.a. tilskudd til klynger, innovasjonsaktører, og nettverksorganisasjoner, samt tilskudd til International School of Bergen og næringsansvar for Mathallen og Torget.

Seksjon for næring og landbruk forvalter også kommunens jordbrukspolitikk, med tilskudd og forvaltning etter jord og skogloven.

Kontor for skjenkesaker har ansvar etter serverings- og alkoholloven. Arbeidet omfatter saksbehandling av søknader, gjennomføring av kunnskapsprøven og etablererprøven, og kontroll av serverings-, salgs- og skjenkesteder og saksforberedelse av inndragningssaker.

*Bergen - en god by for næringslivet.*

Tjenesteområdet omfatter utgifter for å legge til rette for, og bistå, næringslivet i regi av Næringsseksjonen. Dette inkluderer tilskudd over egen linje til klynger, innovasjonsaktører, nettverksorganisasjoner m.m. som sitter i den spisse enden av næringsutviklingen, samt tilskudd til International School of Bergen. Området omfatter også utgifter til kommunens arbeid i prosjektet One Ocean - Havbyen Bergen over en treårsperiode. På tjenesteområdet er det også ulike tilskuddsordninger rettet mot næringslivet. Næringsseksjonen forvalter tilskudd til næringsutviklingstiltak, innovasjonsprosjekter, grønn næringsutvikling og tilskudd til Fairtradebyen Bergen.

Kontor for skjenkesaker har ansvar for den administrative forvaltningen av kommunens arbeid etter serverings- og alkoholloven. Arbeidet omfatter saksbehandling av søknader om serverings- og/eller skjenkebevillinger. Kontoret har også ansvaret for gjennomføringen av kunnskapsprøven og etablererprøven. I tillegg har kontoret ansvar for kontroll av serverings-, salgs- og skjenkesteder og saksforberedelse av inndragningssaker.

Kontoret behandler søknader om ambulerende bevillinger, bevillinger til en enkelt bestemt anledning, samt søknader om utvidelse av skjenkearealet for en enkelt anledning, søknader om endring av styrer og stedfortreder, søknader om utvidelse av skjenketiden for en enkelt anledning og for behandling av søknader om dispensasjoner fra åpningstidsbestemmelsene ved nattklubber. Kontoret utfakturerer bevillingsgebyr, holder og fakturerer kurs i ansvarlig alkoholhåndtering, og forbereder klagesaker til Statsforvalteren.

I Etat for bygg og eiendom føres utgifter til drift, vedlikehold og oppgradering av utleiebygg, og tilhørende leieinntekter, på tjenesteområde 14 Næring.

Tjenesteområdet inneholder blant annet kommunens virksomhet med drift av Mathallen og Torget. Her inngår leieinntekter fra utleie av arealer i Mathallen, samt utleie av utendørs arealer på Torget. Videre inngår utgifter knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold av Mathallen og Torgflaten. Bystyrevedtak 245/09 gir prinsipper for drift av Torget. Dette arbeidet ivaretas av Bymiljøetaten.

## Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>-26 867</b>	<b>-26 867</b>	<b>-26 867</b>	<b>-26 867</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>2 787</b>	<b>2 738</b>	<b>2 733</b>	<b>2 733</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Sum Utgående engangstiltak</b>	<b>-1 840</b>	<b>-1 840</b>	<b>-1 840</b>	<b>-1 840</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>947</b>	<b>898</b>	<b>893</b>	<b>893</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>-25 920</b>	<b>-25 969</b>	<b>-25 974</b>	<b>-25 974</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-3 336	-3 336	-3 336	-3 336
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>-3 336</b>	<b>-3 336</b>	<b>-3 336</b>	<b>-3 336</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	2 712	3 712	3 712	3 712
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>2 712</b>	<b>3 712</b>	<b>3 712</b>	<b>3 712</b>
<b>Effektivisering</b>				
Kontor for skjenkesaker - budsjettreduksjon	-500	-500	-500	-500
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>
<b>Kutt</b>				
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-10 798	-10 798	-10 798	-10 798
Invest In Bergen	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
<b>Sum Kutt</b>	<b>-11 998</b>	<b>-11 998</b>	<b>-11 998</b>	<b>-11 998</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Kontor for skjenkesaker - budsjettreduksjon	-500	-500	-500	-500
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-13 622</b>	<b>-12 622</b>	<b>-12 622</b>	<b>-12 622</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>-39 542</b>	<b>-38 591</b>	<b>-38 596</b>	<b>-38 596</b>

## Driftsbudsjett

## Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap Budsjett Rev.budsjett			Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Bevillingsfunksjon/skjenkekontroll	-2 039	-25	-43	-993	-993	-993	-993
Næringsvirksomhet kommunal utleie lokaler	-24 133	-36 708	-33 952	-38 857	-38 906	-38 911	-38 911
Næringsvirksomh. komm. utleie festetomter og grunn	-14 699	-21 318	-21 313	-20 574	-20 574	-20 574	-20 574
Andre næringsformål	33 319	31 185	31 187	20 882	21 882	21 882	21 882
<b>Sum</b>	<b>-6 861</b>	<b>-26 867</b>	<b>-24 120</b>	<b>-39 542</b>	<b>-38 591</b>	<b>-38 596</b>	<b>-38 596</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Netto driftsutgifter per innbygger (325) tilrettelegging og bistand for næringslivet (B) *) **)	207	120	47	-24	24	103
<b>Andre nøkkeltall</b>						
Netto driftsutgifter (325) Tilrettelegging og bistand for næringslivet *)	59 820	34 965	33 771	-5 088	3 607	149 692

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Status og utvikling på tjenesteområdet

Byrådet ønsker at Bergen skal være en attraktiv by å være i, både for arbeidstakere og næringsliv. Byrådet ønsker å legge til rette for at det skapes nye arbeidsplasser i Bergensregionen.

Regjeringens perspektivmelding forventer færre barn og flere eldre i Norge i tiden fram til 2060. Det ventes økt kamp om arbeidskraft, og svakere produktivitetsvekst de neste 50 årene enn vi har hatt siste 50 år. Norges utgifter forventes å vokse mer enn inntektene.

Bergen har lav økonomisk veksttakt. Denne presses av både overgang til mer klimavennlig drift og produksjon, og en overgang fra olje og gass til andre næringer.

Bergen utgjør 55% av sysselsettingen og 64% av verdiskapingen i Vestland fylke. At byen lykkes er viktig for landsdelen. Blant konkurransefortrinnene til Bergen er verdensledende utdannings- og kompetansemiljøer knyttet til havnæringer, sterk olje- og gassindustri og finanssektor, tilgang på kvalifisert arbeidskraft og komplette klynger innenfor eksportnæringene.

Bergen er i dag den nest største eksportkommunen i Norge målt i eksport utenom olje og gass, og er avhengig av tilgang på riktig kompetanse for å videreutvikle industri og næringsliv. For å videreutvikle havnæringene må Bergen benytte seg av sine konkurransefortrinn for å sikre tilgang til relevant arbeidskraft, fra eksisterende utdanningsinstitusjoner, andre landsdeler og utland. Å sikre at flere bosetter seg i Bergen etter endt studietid er viktig her.

Bergen er Norges havhovedstad og har viktige nasjonale og internasjonale marine og maritime nærings-, kunnskaps-, og forvaltningsmiljøer. For å styrke næringslivet i regionen, og bygge på de næringene der regionen har spesielle forutsetninger for å lykkes og skape vekst, tar byrådet en ledende rolle i arbeidet med å utvikle, koordinere og profilere Havbyen Bergen.

Flere store næringer i Bergen er berørt av klimarisiko. Dette handler f.eks. om at næringsaktivitet utsettes for ekstremvær, risiko for utfasing av olje- og gassrelaterte aktiviteter og reduksjon av utslipp fra transport. Til sammen utgjør næringer som er utsatt for klimarisiko 13 % (om lag 21 000) av de sysselsatte i Bergen i 2022. Dette innebærer en betydelig overgangsrisiko for sysselsetting og næringsmønster.

Norge og Bergen har også et voksende utenforskap der svak tilknytning til arbeidslivet er en sentral utfordring. Det er nødvendig å få flere unge til å fullføre skolegang, gjennomføre videre utdanning og komme ut i arbeid.

Bergen har utfordringer knyttet til samferdsel med region og utland. Utfordringene her knytter seg både til vei og bane, og til kollektivtransport, men også til ny havn, bane 2 på Flesland og til å binde sammen Vestlandet til et felles arbeidsmarked.

### *Havbyen*

Prosjektet One Ocean - Havbyen Bergen skal videreutvikle kompetanse, skape flere arbeidsplasser, øke verdiskapning og bærekraft, og løse miljøutfordringer i havnæringene. Målet er økt rekruttering til havnæringene av talenter, entreprenører, bedrifter og kapital. Prosjektet er et samarbeid mellom Bergen kommune, Vestland fylkeskommune, Universitetet i Bergen og over 60 nærings-, kunnskaps- og forvaltningsmiljø knyttet til hav i bergensregionen.

### *Innovasjon og entreprenørskap*

Bergen kommune tilrettelegger for entreprenørskap gjennom ulike inkubatorer og andre startordninger. Arbeidet styrkes med midler til et nytt tidligfasefond. Dette er et presåkorn-finansieringsfond som skal investere i 25-30 oppstartselskaper. Byrådet foreslår å investere kr. 10 mill. i fondet, fordelt med 4 mill. i 2026, 3 mill. i 2027 og 3 mill. i 2028, for å være med på å dekke byen og fylket sitt manglende tilbud om presåkorn-finansiering.

### *Reiseliv*

Bergen deler de nasjonale utfordringer for reiseliv. Som det fremgår av nasjonal reiselivsstrategi 2023 så er lønnsomheten fortsatt lav, næringen har rekrutteringsutfordringer og innovasjonstakten er lav. Internasjonalt er det fortsatt naturen som selger Norge. Vi har et stort potensiale som en kultur- og matby. Dette er viktig for å kunne skape opplevelser som er mindre vær- og sesongavhengige, og som kan bidra til en mer helårig trafikk.

### *Matkultur*

Landbruks- og skogbrukspolitikken har til hensikt å opprettholde produksjonen og øke verdiskapningen gjennom å skape matkultur for lokalprodusert mat.

Seksjon for næring og landbruk overtar næringsansvaret av fisketorget og Mathallen, og vil legge frem ny strategi for arbeidet videre.

### *Kontor for skjenkesaker*

Bergen skal være en trygg by å ferdes i. Byrådet ønsker å intensivere arbeidet med å få ned den alkoholrelaterte volden i Bergen. Alle skal føle seg trygge og byrådet vil aldri slå seg til ro med at deler av byen kan oppleves som utrygg. Byrådet mener dessuten at det er svært viktig å ivareta intensjonen bak alkoholloven, som er å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall ansatte i nyetablerte foretak i kommunen	950	1 150	950	950	950	950	950	06104: Nye foretak og ansatte, unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter region, nyetablering/eierskifte, statistikkvariabel og år
Antall dager med oppfylt krav om maks 8000 dagsbesøkende cruise	0,0 %	631621,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	
Antall gjestedøgn - hoteller, campingplasser, vandrehjem, ikke inkludert AirBnB	2 590 869	2 596 602	2 600 000	2 700 000	2 800 000	2 900 000	3 000 000	
Antall kontroller av salgs- og skjenkebevillinger	2 204	2 307	2 161	2 161	2 161	2 161	2 161	
Antall nyetablerte foretak i kommunen	5 073	3 584	4 400	4 600	4 800	5 000	5 200	06104: Nye foretak og ansatte, unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter region, nyetablering/eierskifte, statistikkvariabel og år
Antall salgsbevillinger	200	197	197	197	197	197	197	
Antall skjenkebevillinger	448	452	458	458	458	458	458	
Årlige kontroller utover lovens minstekrav (i %)	13,4 %	14,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan							Sum øvrige år			Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto Ørem. prosj.utg. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Avsetning til strategisk eiendomskjøp	Løpende					28,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	28,7
Festningskaien - oppgradering	2030	0	IA	35,0	0,0	35,0	0,0	20,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35,0
Gassverkbygget - konseptvalgutredning	2025		IA	7,0	0,0	7,0	6,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,6
Havneeiendommer sekkepost Skur 7 - Statsraad Lehmkühl	Løpende					22,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	115,0
	2026		IA	9,6	0,0	9,6	3,0	5,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,1
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>0,0</b>	<b>51,6</b>	<b>0,0</b>	<b>51,6</b>	<b>60,6</b>	<b>35,4</b>	<b>25,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>10,3</b>	<b>193,4</b>
<b>Øvrige</b>																
Salg av eiendom / kapitalfrigjøring EBE	Løpende					0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
<b>Sum Øvrige</b>			<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,5</b>	<b>0,5</b>	<b>0,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>194,9</b>



### **Avsetning til strategisk eiendomskjøp**

Budsjettposten er avsatt til kjøp av eiendommer som er strategisk viktige for Bergen kommune. Disponeringen av midlene kan skje på ulike tjenesteområder. Den foreslåtte avsetningen gir inndekning for kommunens forpliktelser i den tidligere inngåtte betingede kjøpekontrakten med Conrad Mohrs vei 15 AS, om kjøp av tilleggsareal ved Kristianborg barnehage. Kjøpet av tilleggsarealet vil muliggjøre en utvidelse av barnehagen gjennom et byggetrinn 2. Gjennomføringen av kjøpekontrakten med Conrad Mohrs vei AS er betinget av at den pågående reguleringsplanen for området blir endelig vedtatt.

### **Festningskaien - oppgradering**

Pullertene og fendingen på Festningskaiene er i dårligere forfatning enn først antatt etter at Bergen kommune overtok eierskapet fra Bergen Havn. Utbedringene er nødvendig for å sikre drift av de store kaianleggene uten vesentlig risiko for skader. Erfaring fra andre kaier viser at det må være fokus på dette for å få ned risikoen for større skader og nedstengning.

Byrådet foreslår at det bevilges totalt kr. 35 mill. til formålet fordelt med kr. 20 mill. i 2026 og kr. 15 mill. i 2027.

### **Gassverkbygget - konseptvalgutredning**

Gassverkbygget ønskes restaurert og innlemmet i utviklingsområdet på nye Dokken. Det skal utføres en konseptvalgutredning, og denne startet opp i oktober 2024. I 2. tertial 2024 ble det foreslått det en forskyvning av midler til 2025, i tråd med oppdatert årsprognose.

Byrådet foreslår at prosjektutviklingen utgår fra Handlings- og økonomiplanen, og at det kun er konseptvalgutredningen som skal gjennomføres. Totalprognosen er derfor nedjustert tilsvarende. Byrådet foreslår at overskytende midler trekkes inn.

Når konseptvalgutredningen er ferdigstilt vil byrådet vurdere hvilken modell som skal velges for utvikling og gjennomføring av et rehabiliteringsprosjekt (som inkluderer både tomten og bygget), og hvorvidt det er mulig å realisere et slikt prosjekt i samarbeid med eksterne.

### **Havneeiendommer sekkepost**

Forvaltningen av havneeiendommene har blitt endret de siste årene. For store deler av havneeiendommene er det etablert leieavtaler mellom Bergen kommune og Bergen Havn AS. Noen eiendommer er også utleid til andre eller disponeres fullt ut av Bergen kommune.

Teknisk standard på bygg og kaier, samt behov for tilpasning ved inngåelser av nye avtaler, innebærer behov for oppgraderinger. Byrådet foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre påvirkes rammen for 2025 av at det i 2. tertial 2024 ble foreslått å flytte 12 mill. kr som følge av prosjekter som er planlagt på Skoltegrunnskaien Sør og Nord. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 22,3 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 10,3 mill. kr for årene 2026 -2028, og videre gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

### **Salg av eiendom / kapitalfrigjøring EBE**

I investeringsprogrammet er det forutsatt at investeringene skal finansieres blant annet ved å bruk av kapitalfond. Kapitalfondet tilføres midler blant annet gjennom salg av kommunale eiendommer. I handlings- og økonomiplanen er det budsjettet med kr. 110 mill. i årlige salgsinntekter, og det settes av kr. 0,5 mill. årlig for å dekke kostnader som er direkte knyttet til salget.

**Skur 7 - Statsraad Lehmkuhl**

Stiftelsen Statsraad Lehmkuhl leier i dag Skur 7 ved Bryggen. Det er et stort behov for å rehabilitere Skur 7 innvendig slik at det legges til rette for mer fleksibel bruk av lokalene samt at bygget og de tekniske anleggene opprustes til dagens standard. Byrådet foreslår at prosjektet tilføres midler for å dekke anslått investeringskostnad.

## 15-Bystyrets organer og administrasjon

### Om tjenesteområdet

Bystyrets organer omfatter Bergen bystyre, bystyreutvalgene, forretningsutvalget, kontrollutvalget, valgstyret, klagenemnden og de kommunale medvirkningsrådene. I bystyrets administrasjon inngår bystyrets kontor, Byombudet og sekretariat for kontrollutvalget. Bystyrets organer består av fire resultatenheter: Bystyret, bystyrets kontor, valget, Byombudet og kontrollutvalget, alle med egne budsjettområder.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>101 884</b>	<b>101 884</b>	<b>101 884</b>	<b>101 884</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	4 692	4 692	4 692	4 692
Sum Tekniske justeringer	197	214	214	214
Prisjustering og diverse endringer	4 889	4 906	4 906	4 906
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>106 773</b>	<b>106 790</b>	<b>106 790</b>	<b>106 790</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Politisk møteportal	500	500	500	500
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>500</b>	<b>500</b>	<b>500</b>	<b>500</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Nye lokaler forhåndstemming og valgdagen, jf. forutv vedtak 212/22	580	0	580	0
Valg	5 000	0	5 000	0
Valg annethvert år	13 910	0	13 910	0
Økt bemanning valg, jf. forutv vedtak 212/22	2 000	0	2 000	0
Økte kostnader valg ved bruk av arbeidskontrakter valget	250	0	250	0
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>21 740</b>	<b>0</b>	<b>21 740</b>	<b>0</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>22 240</b>	<b>500</b>	<b>22 240</b>	<b>500</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>129 013</b>	<b>107 290</b>	<b>129 030</b>	<b>107 290</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Bystyret	54 412	54 178	53 510	57 953	57 373	57 953	57 373
Ungdomsråd	439	746	746	784	784	784	784
Valget	21 261	3 005	2 430	24 256	3 096	24 256	3 096
Ombud	2 840	3 550	3 448	3 747	3 747	3 747	3 747
Revisjon	10 051	11 179	10 979	11 146	11 146	11 146	11 146
Kontrollutvalg	3 917	3 795	3 913	4 374	4 374	4 374	4 374
Administrasjon av Bystyrets organer	20 576	23 975	23 750	25 229	25 246	25 246	25 246

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Administrasjonslokaler for Bystyrets organer	10	11	11	11	11	11	11
Eldrerådet/ Råd for personer med funksjonsnedsettelse	949	1 444	1 444	1 514	1 514	1 514	1 514
<b>Sum</b>	<b>114 456</b>	<b>101 884</b>	<b>100 232</b>	<b>129 013</b>	<b>107 290</b>	<b>129 030</b>	<b>107 290</b>

### Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring , i kr. pr. innb (B) *) **)	289	384	423	349	518	391
Brutto driftsutgifter til funksjon 110, Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb (B) *) **)	55	52	121	105	69	91

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

Bergen kommune hadde i 2022 lavere brutto driftsutgifter til politisk styring enn i 2021, som skyldes at 2021 var et valgår. Bergen kommune ligger fremdeles under de kommuner som det er mest naturlig å sammenligne seg med. I landets ti største kommuner (utenom Oslo) var kostnadene til politisk styring høyere pr. innbygger enn det var i Bergen.

Kontrollutvalget har i løpet av de siste årene har hatt en stadig økende aktivitet, særlig innenfor området for forvaltningsrevisjon. Likevel har Bergen kommune fortsatt betydelig lavere kostnader til kontroll og revisjon enn andre kommuner som det er naturlig å sammenligne seg med.

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Bystyrets kontor har over tid fått betydelig flere oppgaver, og har en rekke samtidige tidskriske oppgaver. Flere av oppgavene er svært kompetansekrevene, for å sikre at oppgavene blir løst lovmessig.

Bystyrets kontor har ikke alle nødvendige funksjoner dekket i vår organisasjon, og er derfor avhengig av bistand fra organisasjonen for øvrig når behovet oppstår. Særlig gjelder det komplekse oppgaver som krever særskilt kompetanse. Erfaringsmessig har det vist seg imidlertid vanskelig å få dekket behovet fra byrådsiden, både i valgår og ellers.

Bystyrets kontor må ha en nødvendig minimumsbemanning for å dekke helt kritiske funksjoner. Samlet er det da behov for å øke driftsmidlene til bystyrets kontor for å ta høyde for nye krav og oppgaver, og sikre at valgarbeid pågår kontinuerlig gjennom hele økonomiplanperioden. Bystyredirektøren vil i saken beskrive behovet nærmere. Det gjelder i hovedsak

- informasjon og kommunikasjon
- digital transformasjon og systemforvaltning
- valg

Ressurssituasjonen knyttet til valggjennomføringen er krevende. Valg gjennomføres kun hvert annet år, og det er krevende for kommunen å opprettholde kompetanse. Det er et fåtall personer som har nødvendig kompetanse og ansvar for gjennomføringen, og dette kommer i tillegg til mange andre oppgaver. Under valget er det svært mange og kompliserte oppgaver som skal utføres på kort tid. Kompleksiteten har økt de siste 20 årene, og både forarbeidene til ny valglov og Stortingets fullmaktskomite viser til at rammevilkårene for kommunen og de valgansvarlige må være tilfredsstillende, tilpasset de forventningene som til enhver tid er gjeldende. Kompleksiteten viser seg også i økt behov for valgarbeid også i mellomvalgår, bla. ved planlegging, risikovurdering, øvelser og klargjøring av digitale leveranser og lokaler. Samtidig har antall velgere som forhåndsstemmer økt.

Erfaringer fra valget i 2023 viser at valgorganisasjonen er i en presset situasjon, særlig i forbindelse med krav til risikovurdering, digital infrastruktur, forhåndsstemmegivningen og valgoppgjøret, både når det gjelder bemanning og tidsfrister. Utviklingen i antall forhåndsstemmer har store konsekvenser for valggjennomføringen. Det er viktig at valgorganiseringen også innrettes mot dette og at valgorganiseringen er et kontinuerlig arbeid i hele økonomiplanperioden.

### **Informasjon og kommunikasjon**

Bystyrets kontor har i dag 10% avsatt stilling til informasjonsarbeid. Det er ikke ressurser til kommunikasjon eller medie håndtering. I valgår er dette særlig viktige funksjoner, både for å sikre tilstrekkelige informasjonstiltak med tanke på valgdeltakelse i ulike grupper, samt tilgjengelighet for spørsmål fra presse og publikum. Kommunelovens § 4-1 stiller krav om at «Kommuner og fylkeskommuner skal aktivt informere om egen virksomhet og om virksomhet som andre rettssubjekter utfører på vegne av kommuner og fylkeskommuner. De skal også legge til rette for at alle kan få tilgang til slik informasjon.

For å opprettholde et godt omdømme for Bergen kommune, og tilliten til valggjennomføringen, er det viktig at media får tilgang på den informasjonen de etterspør. Ved valget i 2023 var det et stort medietrykk og informasjonsbehov, med krav til tilgjengelighet og detaljkunnskap.

Spesielt fra selve valgdagen og de påfølgende dagene var medietrykket stort. Dette medførte at valgansvarlig var opptatt med å håndtere presse og media på kritiske tidspunkt under valggjennomføringen, og dermed ikke så tilgjengelig som ønsket for resten av valgorganisasjonen. Dette vurderes som risikabelt, og det må finnes andre løsninger før stortings- og sametingsvalget 2025. Medie henvendelser bør i størst mulig grad håndteres av en kommunikasjonsansvarlig.

Informasjonsarbeidet under valggjennomføringen er i stor grad lovpålagt, og det krever at Bystyrets kontor har ressurser til å utføre dette i tilstrekkelig grad.

For bystyresiden er informasjon og kommunikasjon viktig for å informere om bystyrets virksomhet, jf. det generelle informasjonsansvaret etter kommuneloven, og ikke minst det viktige arbeidet kommunen gjøre ved representasjon. Samtidig er det viktig å kunne svare media, ikke bare ved valgår som vist over, men også ved alle parlamentariske situasjoner som kan oppstå i et levende lokaldemokrati.

### **Digital transformasjon og systemforvaltning**

Bystyrets kontor har i liten grad kapasitet til å håndtere økte krav knyttet til digital transformasjon. I organisasjonen ellers er dette sentrale oppgaver, som fylles av flere roller, bla. forankret i kommunens digitaliseringsstrategi. Bystyrets kontor har i dag én stilling som i realiteten må fylle alle disse

oppgavene, i tillegg til å gi brukerstøtte. Bystyredirektøren ser det som helt nødvendig å styrke kapasiteten knyttet til digital transformasjon, samt systemforvaltning av ny politisk møteportal. Dette er kompetansekrevende oppgaver, som har stor betydning for kommunens omdømme, særlig ved brudd på informasjonssikkerhet. I stor grad løses dette ved å bestille tjenester fra andre deler av kommunen, siden dette er svært kompetansekrevende oppgaver med klare føringer fra konsernfunksjoner. Dette har en kostnad som erfaringsmessig øker.

### **Driftskostnader valg**

Teknologi er en del av valggjennomføringen i Norge i større grad enn i mange andre land. Den økte bruken av teknologi har bidratt til store endringer i hvordan valg gjennomføres. Det har store konsekvenser for hvilken teknisk infrastruktur kommunen må ha, og stiller nye krav til beredskapsplanlegging. Gjennom bruk av teknologi eksponeres gjennomføringen av valg for utilsiktede feil i det digitale systemet og målrettede digitale angrep på systemet. De senere årene har sikkerheten i valggjennomføringen fått økt oppmerksomhet internasjonalt og i Norge.

I Valgdirektoratets sikkerhetsveileder stilles krav til IKT-sikkerhet i hele verdikjeden i valggjennomføringen. Sikkerhetstiltakene bidrar til å redusere risiko for uønskede IKT hendelser og styrker tilliten til de demokratiske prosessene og den digitale infrastrukturen, som understøtter disse prosessene.

Valgloven regulerer også sikkerhet i noen grad gjennom å stille krav om blant annet forsegling av urner, og sikker oppbevaring og transport av valgmateriell.

Det skal tilrettelegges for fysisk sikring av lokaler og utstyr som benyttes under valggjennomføringen. Det innebærer å ha gode rutiner for hvem som har tilgang til valgutstyret samt hvordan dette oppbevares og fraktes. Alt utstyr og infrastruktur som benyttes til valg og som skal benyttes til å håndtere opptelling eller behandling av stemmesedler skal være separat og helt dedikert til formålet. Valget kan derfor ikke dele utstyr eller infrastruktur med eksisterende oppsett. Sikkerhetstiltakene, både organisatoriske, menneskelige og tekniske tar lang tid å implementere. Tiltakene er også i noen tilfeller kostbare.

For å gjennomføre valget iht. kravene til IKT-sikkerhet, transport og oppbevaring av stemmesedler, ble det i 2023 inngått avtale med Securitas om leveranse av vektertjenester. Denne avtalen omfattet blant annet vakthold i alle valgtingslokalene fra det tidspunktet IKTutstyr var rigget opp, døgnvakt i paviljongen på Torgallmenningen, transport av stemmesedler og vakthold på rådhuset. Totale kostnader knyttet til kjøp av vektertjenester fra Securitas var i 2023 på 3 600 000 kroner eks mva. Kostnader knyttet til IKT-leveranser fra Ansattservice var ca. 2 millioner. Leveransen av digitale tjenester er kompleks og omfattende, og ved valget i 2023 måtte det settes inn flere ressurser fra Ansattservice enn først beregnet, for å ferdigstille leveransene i tide.

Dersom sikkerhetskravene skjerpes ytterligere, må det beregnes større forventede kostnader knyttet til vektertjenester, sikring av lokaler og digital infrastruktur.

Det bør for valget i 2025 settes av 4 millioner til fysiske sikkerhetstiltak. Det må også tas høyde for at kostnadene knyttet til Ansattservice sine tjenester og leveranser vil øke.

## Valglokaler

Tilgjengelige valglokaler for alle er sentralt for å sikre at alle velgere skal ha mulighet til å utøve sin demokratiske rett til å stemme. Velgere med funksjonsnedsettelse skal i minst mulig grad være avhengig av særløsninger som hjemmestemming eller stemming umiddelbart utenfor valglokalet.

I ny valglov som trådte i kraft i mai 2024 er ordlyden «tilgjengelige valglokaler» byttet ut med at «alle valglokaler må være universelt utformet». Før valget i 2025 må det derfor tas stilling til om alle tidligere valglokaler kan benyttes, og hvilke utbedringer som må gjøres.

Det er usikkert hvilke budsjettmessige konsekvenser lovendringen vil få. Bystyrets kontor må få vurdering fra byggteknisk kompetanse, for å vurdere aktuelle valglokaler. I noen lokaler kan det bli aktuelt med mindre ombygginger og tilpasninger, andre lokaler som tidligere har blitt brukt som valglokaler, vil sannsynligvis være uegnet. Dette kan medføre at Bergen kommune må leie egnede lokaler til valggjennomføringen i større grad enn det som er blitt gjort ved tidligere valg. Ved de senere valgene har Grieghallen blitt benyttet som valgtingslokale for sentrum stemmekrets. Kjøpesentre har blitt benyttet som forhåndsstemmelokaler, og en midlertidig paviljong har blitt satt opp på Torgallmenningen. Utenom dette har i hovedsak Bergen kommunes egne bygg og lokaler blitt benyttet til valggjennomføring.

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall saker bystyret	390	447	390	390	390	390	390	
Antall saker forretningsutvalget	170	348	170	170	170	170	170	
Antall saker kontrollutvalget	50	117	110	110	110	110	110	
Antall saker valgstyret	25	79	25	60	25	80	25	

## Investeringsbudsjett

## 16-Administrasjon og fellesfunksjoner

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter de administrative funksjonene i byrådsavdelingene og tjenester som er felles for kommunen som konsern. Byrådsavdeling for finans og Byrådsleders avdeling har de fleste enhetene innenfor dette tjenesteområdet.

Tjenesteområdet dekker blant annet arkivtjenester, advokattjenester og juridisk bistand, digitalisering og innovasjon, eiendomsforvaltning og utbygging, HR, kommunikasjon, innkjøp, samt regnskap og økonomistyring. I tillegg er oppfølgingen av kommunens eierinteresser i selskaper, det administrative arbeidet med mangfold og likestilling, og hele virksomheten til Bergen byarkiv en del av dette tjenesteområdet. Byarkivet har også ansvar for historiske arkiv etter bedrifter, organisasjoner og enkeltpersoner i Bergen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>1 080 237</b>	<b>1 080 237</b>	<b>1 080 237</b>	<b>1 080 237</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>59 255</b>	<b>57 598</b>	<b>60 633</b>	<b>60 633</b>
<b>Sum Pensjonsendringer</b>	<b>3 525</b>	<b>3 525</b>	<b>3 525</b>	<b>3 525</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>-1 155</b>	<b>-1 151</b>	<b>-1 130</b>	<b>-1 109</b>
<b>Sum Utgående engangstiltak</b>	<b>132 700</b>	<b>130 000</b>	<b>130 000</b>	<b>130 000</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>194 325</b>	<b>189 973</b>	<b>193 028</b>	<b>193 049</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>1 274 562</b>	<b>1 270 210</b>	<b>1 273 265</b>	<b>1 273 286</b>
<b>Helårvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Microsoft lisenser	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Økte utgifter til kontingenter på arbeidsgiverområdet	1 589	1 589	1 589	1 589
<b>Sum Helårvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>-8 411</b>	<b>-8 411</b>	<b>-8 411</b>	<b>-8 411</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Bortfall av inntekt fra oppfølging av investeringsprosjekter	2 000	2 000	2 000	2 000
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-31	-31	-31	-31
EBE - Strømsparingstiltak i kommunale bygg	1 800	1 800	1 800	1 800
Nytt byarkiv 2025	0	-8 000	-8 000	-8 000
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>3 769</b>	<b>-4 231</b>	<b>-4 231</b>	<b>-4 231</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Driftskonsekvenser digitaliseringsprosjekter	225	1 225	4 225	4 225
Nærværsprosjekt	0	-4 000	-4 000	-4 000
Økte lisensutgifter til drift av kommunens IT-infrastruktur	8 443	8 443	8 443	8 443
Økte utgifter til drift av fagsystemer	1 600	1 600	1 600	1 600
Økte utgifter til service- og driftsavtaler for IT-infrastruktur	4 071	4 071	4 071	4 071
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>14 339</b>	<b>11 339</b>	<b>14 339</b>	<b>14 339</b>
<b>Nye engangstiltak</b>				
Anskaffelse av ny IKT-løsning for kontaktsenter	1 200	0	0	0
Ny avtale for datatjenester og internett for Bergen kommune	5 300	4 500	0	0



HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Ny avtale mobilabonnement for Bergen kommune	3 000	0	0	0
Nytt HR- og økonomisystem - driftskonsekvenser	10 500	18 750	47 250	21 750
Overføre besøksterminaler/digital resepsjon til ny avtale	500	0	0	0
Utskifting av nettverkskomponenter på Bergen kommunes kontorlokasjoner	14 800	14 800	0	0
<b>Sum Nye engangstiltak</b>	<b>35 300</b>	<b>38 050</b>	<b>47 250</b>	<b>21 750</b>
<b>Effektivisering</b>				
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-600	-600	-600	-600
Budsjettreduksjon Bergen byarkiv	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-178	-320	-474	-632
Redusere bemanning i Etat for boligforvaltning med 0,5 årsverk	-500	-500	-500	-500
Redusere bilutgifter i Etat for bygg og eiendom	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Redusere FDV-utgifter gjennom økt salg av eiendom	-500	-500	-500	-500
Redusere lisensutgifter i Etat for bygg og eiendom	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-7 028</b>	<b>-7 170</b>	<b>-7 324</b>	<b>-7 482</b>
<b>Kutt</b>				
Avslutte medlemskap i Nasjonalt program for leverandørutvikling	-250	-250	-250	-250
Budsjettreduksjon / omdisponeringer BNKI nivå 1	-3 600	-3 600	-3 600	-3 600
Budsjettreduksjon Bergen byarkiv	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
Ikke erstatte medarbeidere som har sluttet i Seksjon for digital transformasjon	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
Ikke erstatte vakante stillinger i Etat for bygg og eiendom	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Kutt i administrasjon i Byrådsavdeling for barnehage og skole	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Kutte budsjett til konsulenttenester i Seksjon for administrasjon	-500	-500	-500	-500
Kutte stillinger på Byrådsavdeling for byutvikling	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Redusere avsetning til mangfoldsmidler i HR konsern	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Redusere staben i Innkjøp konsern med ett årsverk	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Redusere staben i Økonomi konsern med ett årsverk	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Redusere utgifter til kurs og kompetanse i Etat for bygg og eiendom	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduserte administrative funksjoner i Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg	-13 400	-13 400	-13 400	-13 400
Reduserte administrative utgifter i BBSM	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Restriktiv ansettelesespolitikk i BBSM	-5 000	0	0	0
Si opp Bergen kommunes avtale med NHH om støtte til DIG-senteret	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Tilskudd til FN-sambandet - Internasjonal uke utgår	-167	-167	-167	-167
Videreføring av restriktiv praksis for kurs, konferanser og reiser i BBSM	-200	-200	-200	-200
<b>Sum Kutt</b>	<b>-45 767</b>	<b>-41 267</b>	<b>-41 267</b>	<b>-41 267</b>

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Inntektsendringer</b>				
Øke inntekter fra toaletter og parkering i Etat for bygg og eiendom	-500	-500	-500	-500
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>	<b>-500</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-8 298</b>	<b>-12 190</b>	<b>-144</b>	<b>-25 802</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>1 266 264</b>	<b>1 258 020</b>	<b>1 273 122</b>	<b>1 247 485</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Byrådet	24 008	21 810	22 307	23 011	23 011	23 011	23 011
Administrasjon	1 018 822	745 379	791 019	929 248	934 302	949 723	924 244
Forvaltningsutgifter eiendomsforvaltningen	159 224	161 729	168 454	157 943	157 943	157 943	157 943
Administrasjonslokaler	144 868	151 319	151 593	156 063	142 765	142 445	142 287
<b>Sum</b>	<b>1 346 916</b>	<b>1 080 237</b>	<b>1 133 372</b>	<b>1 266 264</b>	<b>1 258 020</b>	<b>1 273 122</b>	<b>1 247 485</b>

### Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Prioritet</b>						
Brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb (B) *) **)	5 033	5 607	5 324	5 090	7 645	6 069
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb (B) *) **)	3 758	4 029	4 032	3 954	5 555	4 426
Brutto driftsutgifter til funksjon 121, Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen, i kr. pr. i (B) *) **)	446	594	450	367	730	551
Brutto driftsutgifter til funksjon 130 Administrasjonslokaler, i kr. pr. innb (B) *) **)	485	550	295	315	773	609
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i prosent av totale netto driftsutg (B)	5,1 %	5,4 %	4,5 %	5,7 %	6,9 %	6,0 %

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*\*) Justert for utgiftsbehov

### Status og utvikling på tjenesteområdet

#### Innkjøpsområdet

Arbeidet med å gjennomføre tiltakene i Anskaffelsesstrategi 2022-2025 med tilhørende handlingsplan 2022-2025 ligger noe etter planen. Årsaken er stort press på andre oppgaver i kommunens konkurranse- og kontraktsarbeid. Et større prosjekt for å utvikle og gjennomføre en pilot for kategoristyring er satt på vent.

Tiltak knyttet til kompetansebehov for ulike roller, utvikling av systemer for hele innkjøpsprosessen og satsingsområder innen samfunnsansvar er i gang. Et toårig prosjekt for sirkulære anskaffelser med støtte fra Miljødirektoratet, har bidratt til raskere fremdrift på dette området enn forventet.

Utfordringen fremover blir å prioritere tilgjengelige anskaffelsesfaglige ressurser effektivt. Det betyr at kapasiteten til å bistå organisasjonen med mindre enkeltanskaffelser blir mindre.

### **Eiendomsområdet**

**Etat for boligforvaltning** har snart 5 400 kommunale boliger i porteføljen. Målet er at vedlikeholdsetterslepet i boligmassen ikke skal utvikle seg negativt. Tilstandsgraden har blitt bedre. Byrådet har som mål å videreføre praksisen med budsjettering etter Holte-standarden.

Av kommunens egneide boliger har i dag 58 prosent av dem sprinkleranlegg. Likevel er det for ofte brantilløp i kommunens boliger. Byrådet vil prioritere at etaten fortsetter arbeidet med å styrke brannsikkerheten i etablerte boliganlegg.

Gjennom å utnytte eksisterende bygningsmasse til å etablere nye bofellesskap, kommer bofellesskapene raskere på plass enn om vi hadde bygget nytt. Byrådet vil videreføre bruken av denne metodikken.

Siden 2023 har det blitt jobbet intensivt med å skaffe nok boliger til flyktninger. Målet har vært 250-300 boliger gjennomkjøp. Det har vært utfordrende å skaffe de riktige boligene til en fornuftig pris på leiemarkedet. Derfor blir nå boligbehovet i større grad dekket gjennom å kjøpe boliger.

**Etat for bygg og eiendom** har i flere år fått budsjettmidler til forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen etter satsene for middels nivå i Holte-standarden. Holte-standarden er en anerkjent kostnadsnøkkel innen eiendomsforvaltning. Bruken av denne standarden skaper nødvendig forutsigbarhet for drift og vedlikehold av kommunens eiendommer.

Etat for bygg og eiendom (EBE) har fått ny overordnet organisering. Ett av hovedgrepene er å rendyrke og profesjonalisere prosjektgjennomføringen. Etaten vil også gjennomføre analyser av tilstanden på eiendomsmassen oftere enn før. Driftsavdelingen er også under omorganisering. Ny organisasjon blir innført 1. januar 2025.

Sammen med Etat for utbygging har EBE fått på plass en prosess for å gjennomgå systematisk de tekniske anleggene i nye bygg. Målet er å redusere omfanget av feil og mangler. EBE følger nå byggeprosjektene allerede fra planleggingsfasen. En egen gruppe tar over ansvaret for reklamasjoner fra overtakelse og ut reklamasjonstiden. Tiltaket skal gjøre kommunen til en mer kompetent og krevende byggherre.

**Etat for utbygging** har etablert en gjennomføringsmodell for å sikre at prosjektene gjennomføres i tråd med beste praksis i bygg- og anleggsbransjen. Gode og tydelige mål er sentralt i styringen av utbyggingsprosjektene. Videre har etaten utarbeidet en helhetlig klima- og miljøstrategi som skal redusere utslipp av klimagasser ved gjennomføring av byggeprosjekter. Klima- og miljøstrategien legges til grunn i alle byggeprosjekter ved at det blir laget egne miljøoppfølgingsplaner for hvert prosjekt. Økt grad av ombruk og gjenbruk står sentralt i denne strategien.

## Digitaliseringsområdet

**Seksjon for digital transformasjon konsern** skal utvikle brukerrettede tjenester og utnytte digitaliseringsløsninger mer effektivt og samordnet internt i kommunen og på tvers av offentlig sektor. Bergen skal være en del av én digital offentlig sektor. Arbeidet sikter mot en helhetlig digital transformasjon av virksomheten. Digitaliseringsarbeidet skal skje i samarbeid med andre offentlige og private aktører. Dette er med på å sikre bærekraftig tjenesteproduksjon i fremtiden, og kan bidra i arbeidet med å sikre økt omstilling og innovasjon i kommunen.

Stadig flere av kommunens lovpålagte tjenester blir digitalisert. En viktig del av arbeidet er å forebygge og forhindre digitalt utenforskap. Universell utforming må være en grunnforutsetning i digitaliseringsarbeidet. Godt personvern og informasjonssikkerhet er helt nødvendig for å opprettholde tilliten til digitale tjenester.

Etablerte digitale økosystemer må gjøres mindre komplekse. I stedet for å introdusere nye systemer og aktører, må vi satse på å gjenbruke etablerte strukturer og systemer til flere fagområder. Samtidig viser en rekke hendelser knyttet til de nasjonale fellesløsningene at økosystemene og forvaltningen rundt disse ikke er gode nok.

**Ansattservice** er kommunens interne tjenestesenter for økonomi, HR og digitalisering. Innenfor forvaltningstjenester er avtaleforvaltning et område hvor etaten bygger ytterligere kompetanse og prosesser. Risikovurderinger og analyse av konsekvenser for personvern (DPIA) er et satsingsområde innenfor informasjonssikkerhet for å løfte kvalitet og sikre gjennomføring. Integrasjoner, dataflyt og testmetodikk er andre satsingsområder som er tett knyttet til systemarkitekturen og forvaltning.

Ansattservice jobber også med å se på helheten rundt etablering av egne sammenhengende tjenester med integrasjoner av systemer gjennom bruk av konseptvurderinger og tjenestedesign.

Økonomitjenester i Ansattservice jobber med å fase ut gammelt saksbehandlingssystem og innføre nytt, felles kundestøttesystem. Dette kundestøttesystemet skal brukes av resten av Ansattservice og på sikt i hele Bergen kommune. Det vil da være en kanal mindre inn mot Ansattservice og mindre usikkerhet knyttet til hvor man skal henvende seg om lønns- og HR-relaterte spørsmål.

Når nye systemer og løsninger blir innført i kommunen, endrer dette lønns- og regnskapsprosessene. Slik at etatens risikobilde og arbeidsoppgaver er i endring. Dette må håndteres på en god måte fremover, blant annet gjennom kompetanseutvikling, god samhandling og gode risikovurderinger for å sikre god datakvalitet og ivareta informasjonssikkerhet og personvern. En stor mengde transaksjoner og ulike typer data håndteres i de sentrale lønns- og regnskapsfunksjonene.

## Eierskapsområdet

I kommunens eierskapsmelding, og i egen sak om oppfølging av aksjeselskap hvor kommunen har vesentlige eierinteresser, er det satt ulike krav til noen av selskapene hvor kommunen er eier. Selskapene følges opp på avkastningsmål og andre oppnådde resultater. Dette blir årlig rapportert til bystyret. Bystyret vedtok i februar 2023 ny eierskapsmelding. Denne meldingen oppdaterer også eierstrategien kommunen har for de ulike selskapene.

## Arbeidsgiverfeltet

Arbeidsgiverseksjonen har fullmakt og kompetanse til å representere Bergen kommune som arbeidsgiver innenfor lov- og avtaleverk på arbeidslivsområde, lønnsforhandlinger og andre forhandlinger, partssamarbeid og interessekonflikter/streik.

Både lovverk og rettspraksis innenfor arbeidslivets område er i endring. Arbeidsgiverseksjonen arbeider med å styrke kommunens helhetlige kompetanse på området. Seksjonen vil derfor prioritere kompetanseheving i byrådsavdelingene i årene fremover. I tillegg vil det være viktig å videreutvikle den styrende dokumentasjonen som sikrer forutsigbarhet og profesjonalitet i rollen som arbeidsgiver.

Partssamarbeidet mellom Bergen kommune og fagforeningene er gjennomgående godt. Våren 2024 er det gjennomført skolering av alle ledere og tillitsvalgte i Bergen kommune i partssamarbeidet. Hensikten med skoleringen er at alle ledere og tillitsvalgte skal gis kompetanse til å bruke partssamarbeidet til det beste for gode beslutninger og god kvalitet i tjenestene.

De lokale lønnsforhandlingene er en viktig del av seksjonens ansvarsområde. Arbeidet med lønnsforhandlinger følger et årshjul, der det er aktiviteter og møtepunkter gjennom hele året. I tillegg til å gjennomføre alle forhandlinger prioriterer seksjonen å videreutvikle samhandlingen med byrådsavdelingene. Dette skal sikre at lønnsarbeidet ivaretar Bergen kommune sine behov som helhet, og det enkelte tjenesteområdet sine særlige behov.

Bergen kommune har et aktivt samarbeid med KS og storbyene på arbeidsgiverfeltet. Byrådet sender hvert år innspill til KS med prioriteringer og synspunkter på det sentrale tariffoppgjøret og andre tariffpolitiske spørsmål. I tillegg til innspill gjennom formelle prosesser er det en jevnlig dialog mellom forhandlingsavdelingen i KS og mellom storbyene.

## HR-området

HR-meldingen peker på at Bergen kommune skal sette en ny standard for lederutvikling i offentlig sammenheng. Kommunen sitt nye lederutviklingsprogram ble lansert i 2024. Arbeidet med å ferdigstille flere moduler vil fortsetter i 2025. Lederutviklingsprogrammet forventes å gi både kvalitative og kvantitative gevinster. Målet er å etablere og sikre en god og helhetlig praksis gjennom systematisk opplæring, praktisk trening, og utvikling av ferdigheter og kompetansen til våre 1500 ledere.

Bergen kommunes leverandør av kjernesystemene innen HR har varslet at levetiden går mot slutten. Kommunen må derfor beslutte hvordan dagens og fremtidens behov for systemstøtte innen HR-området skal dekkes. Det er nedsatt en prosjektgruppe på tvers av fagområdene som vil legge frem ulike forslag til konseptvalg høsten 2024. Dette vil danne grunnlaget for beslutninger om veien videre. Varselet fra leverandør om fase ut ("end of life") våre løsninger vil kreve betydelige ressurser i tiden frem mot 2028.

Bergen kommune har startet opp et prosjekt for å øke nærværet og redusere sykefraværet i kommunen. Prosjektleder for nærværprosjektet startet i mai 2024, og prosjektet har en varighet på to år. Nærværprosjektet skal både bidra til kompetanseheving på nærvær i hele organisasjonen og komme med forslag til tiltak for å styrke nærværarbeidet i hele organisasjonen. Høsten 2024 er

prosjektplanen for nærværprosjektet ferdig og det er startet arbeid innenfor de ulike temaområdene prosjektet har identifisert

Ulike deler av organisasjonen vil bidra både med ressurser og kompetanse i dette prosjektet. HR konsern vil blant annet kunne bidra med gjennomgang og revisjon av overordnede rutiner og retningslinjer for nærværarbeid, sykefraværsoppfølging og arbeid med helse, miljø og sikkerhet (HMS). For å lykkes med nærvær og sykefravær er det en forutsetning at dette er på plass.

Bemannings tjenester i etaten **HR bemanning** opplever svært høy etterspørsel etter vikarer. Samtidig er det høyere etterspørsel fra barnehagene enn det Bemanningstjenester kan levere. Årsaken er blant annet et høyt fravær i barnehagene. Fremover er utfordringen å rekruttere nok faglærte vikarer og assistenter med erfaring til barnehagene. For å imøtekomme vikaretterspørselen og øke rekruttering av vikarer i hele faste stillinger, er det iverksatt en plan for hyppigere annonsering og rekruttering.

Vikarordningen for helsetjenester startet opp i 2018. Siden oppstart har det vært utfordrende å både leie ut vikarer og rekruttere til stillinger, og det er i dag kun tre fast ansatte vikarer som arbeider innen helse, i Bemanningstjenester. Det vurderes derfor som hensiktsmessig å avslutte denne delen av ordningen nå. I samarbeid med Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg vil det vurderes alternative måter å organisere vikartjenestene på, som kan bidra til en bedre vikarsituasjon for tjenestene i helse og omsorg.

## **Sentralt kommunikasjonsarbeid**

Kommunelova krev at kommunen skal informere ope og aktivt om verksemda si. Kommunikasjonsoppdraget er òg forankra i Språklova og i forskrift om Universell utforming. Som konsernavdeling er Seksjon kommunikasjon pådrivar for at kommunen oppfyller kommunikasjonsansvaret og jobbar strategisk med kommunikasjon for å nå verksemda sine mål, og sikre kjennskap til demokratiske prosessar og beslutningar. Det er også ei sentral oppgåve å ivareta og utvikle kunnskapen og kompetansen i organisasjonen knytt til kommunikasjonsfaglege rammer, retningslinjer og verktøy.

Kommunen si nettside er hovedkanalen for å nå ut med informasjon til innbyggjarane med nyhende, informasjon og tjenester. Utvikling av nettsider, synleggjering i sosiale medier og andre kanalar der vi når målgruppene, er eit pågåande arbeid kommunikasjon gjer i samarbeid med digitaliseringsmiljøet og avdelinga for personvern og informasjonssikkerhet. Leiarar og andre som kjem i kontakt med media får jevnleg tilbod om kurs i korleis dei kan handtere media. Ei rask endring i digitale kanalar, samt aukande tempo og kompleksitet i mediekvardagen, gjer behovet for å nå fram med faktabasert informasjon stadig viktigare i tida framover. Endringane fordrar at ein sikrar kommunikasjonsfagleg utvikling og relevant kompetanse.

I ein stor kommune som Bergen spelar internkommunikasjon ei viktig rolle som informasjonskanal og kulturbærar. Allmenningen er ein viktig kanal å sikre dette. Seksjon kommunikasjon forvaltar hovudsida på Allmenningen og er pådrivar for at ein nyttar potensialet i denne internkommunikasjonskanalen.

Innbyggjerservice er førstelina til kommunen. Målsettinga er å yte effektiv service til innbyggjarane våre, både gjennom digitale kanalar, chat og telefon, men òg over skranken for dei med ulike digitale utfordringar.

## Fisketorget

Bymiljøetaten har fortsatt arbeidet på Fisketorget (Mathallen og torgflaten), i tråd med *Strategi for Torget*. Et pilotprosjekt for nye torgboder er igangsatt, med medvirkning fra dagens torghandlere. I tillegg er det lagt ned mye arbeid for bedre å legge til rette for næringsutviklingen på torgflaten, blant annet gjennom kundetilfredshetsundersøkelser og uniform skilting av de forskjellige torgbodene. Innenfor rammene av strategien forsøker også Bymiljøetaten å legge til rette for et variert produktutvalg på Fisketorget, og i vintersesongen er det også forsøkt forskjellige pilotordninger for å legge til rette for aktivitet gjennom hele året på torgflaten. Erfaringene fra dette brukes i planleggingen av de neste sesongene. Videre arbeid for å utvikle Fisketorget som en destinasjon for både bergensere og turister vil fortsette i 2024.

## Uteservering

Bergen kommune tilrettelegger for uteservering i sentrum . Bymiljøetaten har for fjerde året på rad tilrettelagt for utvidet areal til uteservering i 2023.

## Bergen byarkiv

Byarkivet er kommunens arkivmyndighet og arkivtjeneste med ansvar for å sikre dokumentasjon fra saksbehandling og kommunal virksomhet. Byarkivet sikrer og formidler historiske arkiv etter bedrifter, organisasjoner og enkeltpersoner i Bergen. Bergen byarkiv er en del av Byrådsavdeling for næring, kultur og idrett.

Samfunnsutviklingen gir økt digitalisering i forvaltningen, og publikum har høye forventning om effektiv digital tilgjengelighet til arkiv og arkivkunnskap. Byarkivet tilrettelegger for mer effektive arkivtjenester med økt digital tilgjengelighet og økt kunnskap om arkiv for kommunens ansatte og innbyggere. Byarkivet disponerer arkivhaller i fjell i Hansahallene. Publikum har tilgjengelig lesesaler og formidlingsrom.

Byarkivet skal omstilles for å ivareta sin samfunnsrolle i en digital tid. De neste årene gjennomføres en restrukturering av byarkivets arealbruk med reduksjon av kontorbygg med nesten 3000 kvm. Samtidig tilrettelegges areal og infrastruktur for økt digital tilgjengelighet og økt brukermedvirkning med arkivene.

Byarkivet har konsernoppdrag knyttet til dokumentasjonsforvaltning som støtte for kommunens saksbehandling. I tillegg har byarkivet en viktig rolle som tilrettelegger for samfunnets kunnskap om kulturarv, kulturelt mangfold og grunnleggende samfunnsforhold. Det skal gjennomføres kompetanseutvikling og forbedring av prosesser for å ivareta byarkivets samlede oppdrag. Ny teknologi skal tas i bruk som en del av endringene.

Gjennomføring av enearkiv, der alle kommunens papirarkiv og andre arkiv samles i Bergen byarkiv, skal sikre bevaring og tilgang til en lavere pris. Enearkiv er hovedmålet i gjeldende arkivplan fra 2012, og forventes gjennomført innen 2026.

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Attraktiv by med vekst og utvikling	Bergen kommune skal være en foregangskommune for samfunnsansvar i sine anskaffelser - prioritering av miljøkrav	Andel nye kontrakter som har krav til klima/miljø	56,8 %	52,0 %	55,0 %	55,0 %
Inkluderende by	Bergen skal være en foregangskommune for samfunnsansvar i sine anskaffelser - prioritering av reserverte/inkluderende kontrakter	Andel nye kontrakter som har krav til arbeidsinkludering	10,8 %	10,0 %	25,0 %	25,0 %
	Bergenserne skal forstå informasjon og brev fra Bergen kommune	Andel i innbyggerundersøkelsen som svarer at det er lett å forstå informasjon generelt fra kommunen	73,0 %	69,0 %	75,0 %	80,0 %
		Andel i innbyggerundersøkelsen som svarer at det er lett å forstå informasjon i brev fra kommunen	68,0 %	69,0 %	75,0 %	80,0 %
		Andel i innbyggerundersøkelsen som svarer at det er lett å forstå informasjon på kommunens nettside	67,0 %	55,0 %	75,0 %	80,0 %
	Effektiv kommunikasjon som når innbyggerne	Andel i innbyggerundersøkelsen som er fornøyd med informasjon fra kommunen	63,0 %	60,0 %	75,0 %	75,0 %
	Øke bruk av fagarbeidere i kommunens byggeprosjekter	Andel av arbeidstimer som er utført av fagarbeidere	0,0 %	0,0 %	50,0 %	50,0 %
	Øke bruk av lærlinger i kommunens byggeprosjekter	Andel av arbeidstimer som er utført av lærlinger	0,0 %	0,0 %	10,0 %	10,0 %
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	Ansattservice skal gi gode brukeropplevelser til ansatte og innbyggere	Andel saker i kundestøttesystemet løst ved første kontakt	80,0 %	81,0 %	82,0 %	82,0 %
	Bergen kommune har kapasitet og evne til å ta i bruk ny teknologi	Andel av ledere som har gjennomført tildelt kompetanseplan på digital endring	0,0 %	0,0 %	50,0 %	80,0 %
	EBE: reduksjon av energiforbruk i kommunale bygg	Reduksjon i temperaturkorrigert energiforbruk i forhold til 2019	0,0 %	10,0 %	13,0 %	25,0 %
	EBF: Sikre effektiv bruk av boligmassen ved at leieinntekten ved tomgang er 2% eller lavere	Andel tomgangsleie av samlet husleieinntekt	1,8%	2,20%	<2,20%	<2,20%



## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
	Høy datakvalitet som gir et korrekt bilde av lojalitet til inngått avtaler	Andel kjøp som kan knyttes mot en gyldig kontrakt i system for innkjøpsanalyse	0,0 %	34,0 %	50,0 %	60,0 %
	Kommunen skal gjennomføre digitaliseringsprosjekter som er nyttige for ansatte og innbyggere	Andel prosjekter i Digitaliseringsplanen som har gjennomført en konseptvurdering	15,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %
Trygg by i alle livsfaser	Bergen kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver	Sykefraværprosent	11,5 %	11,6 %	9,3 %	8,0 %
	Løse barnehagenes vikarbehov med kompetente vikarer	Andel vikaroppdrag i barnehager som dekkes av interne vikarer ansatt i Bemanningstjenester	56,5 %	60,0 %	65,0 %	65,0 %

### Øke bruk av fagarbeidere i kommunens byggeprosjekter

50 % av arbeidede timer på kontrakter skal være utført av fagarbeidere.

### Øke bruk av lærlinger i kommunens byggeprosjekter

10 % av arbeidede timer på kontrakter skal være utført av lærlinger. Gjelder for prosjekter med ferdigstilt sluttoppgjør og hvor kravet ikke er frafalt.

### Øke bruk av fagarbeidere i kommunens byggeprosjekter

50 % av arbeidede timer på kontrakter skal være utført av fagarbeidere.

### Øke bruk av lærlinger i kommunens byggeprosjekter

10 % av arbeidede timer på kontrakter skal være utført av lærlinger. Gjelder for prosjekter med ferdigstilt sluttoppgjør og hvor kravet ikke er frafalt.

## Aktivitetsnøkkeltall

### Bergen byarkiv

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Antall automatiserte journalføringer	400 000	549 715	450 000	500 000	550 000	550 000	550 000	
Antall brukerinnsyn og lesesalsbesøk	2 275	2 210	2 200	2 000	1 800	1 600	1 600	
Antall brukerstøtte- og rådgivningshenvendelser	4 000	4 990	3 500	3 000	2 500	2 500	2 500	
Antall sidevisninger	900 000	919 295	1 000 000	1 200 000	1 500 000	1 600 000	1 600 000	
Antall tilgjengelig hyllemeter magasinkapasitet	12 200	13 000	9 000	11 000	15 000	15 000	15 000	

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Ordningsgrad i byarkivets magasiner	65,0 %	66,0 %	70,0 %	75,0 %	80,0 %	85,0 %	90,0 %	
Prosentvis digitalisering av magasinkapasitet	5,0 %	5,0 %	7,0 %	7,0 %	10,0 %	10,0 %	12,0 %	

### Boligforvaltning

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall boligklargjøringer	835	678	725	777	777	777	777	
Husleieinntekter mill kr. (kommunale boliger)	655	694	740	780	820	860	900	
Tomgang i boliger i % (Boligforvaltning)	2,4 %	1,8 %	2,2 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	
Vedlikehold og drift av boliger (mill. kr)	281	268	348	348	348	348	348	

### Bygg og eiendom

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Drifts- og vedlikeholdskostnader pr. kvm (kommunale bygg)	318	402	351	351	351	351	351	
Eid areal (kommunale bygg) ant. kvm.	1 273 472	1 274 321	1 278 490	1 278 490	1 278 490	1 278 490	1 278 490	
Samlet drifts- og vedlikeholdskostnad (kommunale bygg)	404 800 000	512 600 000	449 200 000	449 200 000	449 200 000	449 200 000	44 920 000	

### IKT-området

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Antall arbeidsstasjoner	41 500	45 794	46 200	46 200	46 200	46 200	46 200	
Antall mobile enheter	4 050	4 200	4 300	4 300	4 300	4 300	4 300	
Henvendelser til IT Servicesenter	145 000	138 048	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	

### Lønn og regnskap

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Andel elektroniske leverandørfaktura siste 12 mnd	98,0 %	98,3 %	98,2 %	98,3 %	98,5 %	98,5 %	98,5 %	
Antall betalingspåminnelser	48 000	58 067	47 000	47 000	45 000	45 000	45 000	
Antall kundefaktura	655 000	673 283	645 000	645 000	645 000	645 000	645 000	
Antall leverandørfaktura	457 000	513 194	465 000	465 000	465 000	465 000	465 000	

### Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum 2025- 34	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Anskaffelse SAN (Storage Area Network)	2024		IA	3,0	0,0	3,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Byarkiv - ombygging	2025	<a href="#">2022/48067</a>	IA	84,5	0,0	84,5	79,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	79,0
Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet	2025		IA	4,3	0,0	4,3	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2
Digitaliseringsprosjekter	Løpende						10,2	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,7
ENØK-prosjekter	Løpende						3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	30,0
Investeringsprosjekter IKT i tjenestene – sekkepost	Løpende						2,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0
Kjernenettverk	2025 0		IA	15,0	0,0	15,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0
Kjøp av lokaler til Bergen byarkiv	2025	<a href="#">BY 176/23</a>	45,0	46,2	0,0	46,2	46,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	46,2
Løsning for lagring av data	2026 0		IA	25,0	0,0	25,0	15,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						13,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	113,0
Nytt fagsystem eiendomsskatt	2025		IA	3,0	0,0	3,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7
Nytt HR- og økonomisystem	2028 0		IA	32,8	0,0	32,8	3,5	6,2	15,8	7,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	32,8
Oppgradering og utvidelse av IKT-infrastruktur	Løpende						7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	0,0	0,0	0,0	50,4
Oppgradering til LED-belysning	2039 0		IA	12,5	0,0	12,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	12,5
Sikkerhetstiltak og oppgraderinger i bygg som brukes til boliger og arbeidsplasser	Løpende						3,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,0
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>				<b>45,0</b>	<b>226,3</b>	<b>0,0</b>	<b>226,3</b>	<b>201,6</b>	<b>47,0</b>	<b>40,0</b>	<b>28,6</b>	<b>21,3</b>	<b>23,8</b>	<b>23,8</b>	<b>16,6</b>	<b>16,6</b>	<b>436,0</b>

### **Anskaffelse SAN (Storage Area Network)**

Siste del av anskaffelsen er forsinket. Det foreslås å overføre ubenyttede midler fra 2024 til 2025. Prosjektet forventes ferdig i andre kvartal 2025.

### **Byarkiv - ombygging**

Opprinnelig gjennomføringsvedtak i sak 88/22 legger til grunn at huseier gjennomfører ombygging. I sak 176/23 vedtok bystyret å benytte kjøpsopsjon for areal i Hansaparken. Dette endret forutsetningene for ombyggingen av arealene, og konsekvensen av dette framgår av HØP 2024-2027, med blant annet behov for økt budsjetttramme til prosjektet.

Prosjektet har ferdigstilt plangrunnlag for ombygging. Ny teknisk infrastruktur og plan for møblering overtas av prosjektledelse i Etat for utbygging i nytt gjennomføringsvedtak. Plan for midlertidig drift og flytting er justert og gjennomført i 2024, slik at halvparten av byarkivets ansatte nå er flyttet til ny lokasjon i Magistraten. Flytting av arkiver ut av areal som skal fraflyttes er ferdigstilt.

Det er ikke oppnådd enighet om kjøp av areal i Hansaparken. Ombygging blir dermed også utsatt og midlene som er knyttet til dette, inkludert driftskonsekvenser, ble i 2. tertial 2024 foreslått forskjøvet til 2025.

### **Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet**

Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Bergen byarkiv skal gi økt digital tilgjengelighet til arkiv og bedre utnyttelse av egne ressurser. Alle arkivtjenester skal digitaliseres for bedre brukeropplevelser og økt gjennomføringsevne. Digitalisering skal effektivisere lagringsløsninger og sikre framtidig magasinkapasitet i Hansaparken slik at ytterligere utbyggingskostnader unngås. Aktiviteter i program for digital fornyelse samles i byggprosjektet for å skape en samkjørt ledelse for prosjektteam og alle prosjektaktiviteter. Byggeprosessen blir styrende for planer og aktiviteter. Det arbeides med arealeffektivisering, prosess- og IKT arkitekturforbedringer.

### **Digitaliseringsprosjekter**

Bergen kommune er midt i en digital transformasjon som endrer både vår tjenesteproduksjon og våre tjenesteleveranser. Transformasjonen skal blant annet bidra til at tjenestene blir mer brukerorienterte, tilgjengelige og at de er utformet slik at kommunen kan prioritere ressursene dit behovene er størst. For å sikre en god digital transformasjon og oppfølging av vedtatt [Digitaliseringsstrategi](#), foreslår byrådet å prioritere følgende prosjekter i budsjettet for 2025:

### **Teknisk oppgradering av Allmenningen**

I henhold til de målene som er satt i kommunens kanalstrategi, skal Allmenningen være hovedkanalen for informasjon rettet mot ansatte. Det er nå nødvendig å oppgradere Allmenningen sin tekniske grunnmur til tilsvarende teknisk infrastruktur som kommunens nettsted mot innbyggere, organisasjoner og næringsliv [bergen.kommune.no](#). Dette vil sikre tilfredsstillende tilgjengelighet på Allmenningen og videre support av driftsplattformen. Allmenningen har mange likheter med kommunens eksterne nettsted når det kommer til konsept, design og utviklingsspråk. Begge nettstedene forvaltes av det samme produksjonsmiljøet i Ansattservice. Lik teknisk oppbygning av disse vil derfor være en fordel og holde fremtidige forvaltningskostnader nede. Byrådet foreslår bevilge 3 MNOK i 2025 til å gjennomføre en teknisk oppgradering av Allmenningen. Midlene vil i sin helhet gå til utvikling av løsningen som vil utføres av kommunens utviklingsteam som er ledet fra Ansattservice.

### Ny leveransemodell sak- arkivløsning (Bk360)

Bergen kommunes felles sak-arkivløsning benyttes i dag til alt fra utarbeidelse av politiske saker, ulike former for saksbehandling, utsendelser av vedtak, brev og liknende til organisasjoner og innbyggere via fellesløsningen SvarUT, og til arkivering av arkivpliktig og arkivverdig informasjon. Leverandøren har nå meldt om større endringer i løsningen som vil innebære betydelige endringer for kommunen. Leverandøren ønsker å endre leveransemodellen til kontinuerlige leveranser. Det vil si at leverandøren slutter å utvikle nye versjoner av systemet, men går over til en modell med løpende oppdateringer som ikke krever noen form for nedetid av systemet. I dag har kommunen en rekke tilpasninger i systemet som må justeres i forbindelse med hver nye oppdatering som kommer fra leverandør. Disse tilpasningene er ikke forenlige med den nye modellen med kontinuerlige oppdateringer. Det er derfor nødvendig å starte et prosjekt som skal endre alle eksisterende tilpasninger i dagens sak-arkivsystem til leverandørens standardløsning. Byrådet foreslår å bevilge til sammen 2 MNOK til å gjennomføre tiltaket, hvorav 1,5 MNOK av disse i 2025.

### ENØK-prosjekter

I [Grønn virksomhet - Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet](#) ble det vedtatt en målsetting om at energibruk i kommunale bygg skal reduseres med 30 % innen 2030, sammenliknet med 2019. Typiske ENØK-tiltak som skal gjennomføres er:

- Skifte ut defekt luft/vann-varmepumpe, ombygging varmesentral
- Tiltak for å kontrollere radon i utsatte bygg
- Bytte eldre varmegjenvinner mot roterende gjenvinner i ventilasjonsanlegg
- Innregulering av varmeanlegg
- Nyinstallasjon og utskiftning av anlegg for sentral driftsstyring (SD-anlegg)
- Installasjon av solfangere
- Enkel automatisering av styring av panelovner
- Installere varmepumpe i bygg med vannbåren varme

Det er fortsatt ytterligere klima- og miljøgevinster å hente. Byrådet prioriterer derfor å fortsette satsingen på ENØK prosjekter i kommunale bygg og foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre styrkes rammen for 2025 ved at noe midler flyttes fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Midlene kan brukes på alle kommunens tjenesteområder.

Byrådet foreslår en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 34,85 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder), fallende til et årlig investeringsnivå på 20,6 mill. kr (totalt for alle tjenesteområder) for årene 2026 -2028, og at det bevilges et årlig fast beløp til formålet gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

### Investeringsprosjekter IKT i tjenestene – sekkepost

Investeringsprosjektet er en sekkepost som skal benyttes til å forenkle, fornye og forbedre digitale løsninger, og utvikling av ny funksjonalitet i fagsystemer og teknisk infrastruktur, herunder integrasjoner mellom ulike fagsystemer som understøtter bedre og mer effektiv tjenesteyting. Sekkeposten er tiltenkt alle tjenesteområdene i byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold. Byrådet foreslår å sette av midler til formålet, til og med 2026.

### **Kjernenettverk**

Bergen kommune benytter i stor grad digitale verktøy i tjenesteproduksjonen. Kjernerutere er en grunnleggende komponent i Bergen kommune sitt datanettverk. All trafikk i nettet går gjennom disse. Fordi kjernerutere er en så kritisk komponent, må de settes opp i par med redundans, slik at tjenesteproduksjonen ikke påvirkes om det oppstår teknisk feil på utstyret. Dersom den ene feiler kan den andre overta datatrafikken. Det må videre settes opp kjernerutere i begge datasentre. Bergen kommune har 4 stk Cisco Core rutere som ble anskaffet i 2019. Denne rutermodellens levetid utløper i 2025. Etter det gir ikke produsenten videre support og garanti på produktene, ei heller nye sikkerhetsoppdateringer. Ansattservice vurderer det som nødvendig at arbeidet med planlegging for å skifte ut ruterne starter i 2024, mens innkjøp og implementering kan gjennomføres i 2025. De nye ruterne vil ha en forventet levetid på minimum 7 år. Byrådet foreslår å bevilge kr 15 mill til anskaffelse av nye kjernerutere i 2025.

### **Kjøp av lokaler til Bergen byarkiv**

I sak 176/23 har bystyret vedtatt at kommunen skal kjøpe Bergen byarkiv sine leide lokaler i Hansaparken. Kjøpsopsjon er tatt ut og kjøpesum er tidligere anslått til 45 mill. kr. Prosessen og forhandlingen om endelig kjøpekontrakt har tatt lengre tid enn forutsatt og forventes nå fullført i 2025. Byrådet foreslår at bevilgning i 2025 opprettholdes og prisjusteres med 1,2 mill. kr.

### **Løsning for lagring av data**

Kommunens løsning for lagring av data i egne datasentre er fra 2019, og har en levetid fra produsenten til 2025. Etter dette gir ikke produsenten videre support og garanti på produktene, ei heller nye sikkerhetsoppdateringer. Lagringsløsningen benyttes til lagring av data fra fagsystem, og som personlig og felles lagringsområde. Løsningen er satt opp slik at data er tilgjengelig i to redundante datasentre. Dette gir høy tilgjengelighet og sikrer at alle systemer vil fungere selv om en av lagringsløsningene skulle bli utilgjengelig. Bergen kommune lagrer også data hos ulike leverandører og i skyløsninger som de leverer tjenesten fra. Størst volum har nok Microsoft gjennom ansatte og elever sin bruk av Microsoft 365 og Sharepoint/Onedrive. På tross av dette vil det i forutsigbar framtid være stort behov for lagringsløsninger i egne datasentre. En ny lagringsløsning vil bli anskaffet med en kapasitet som er nødvendig på kort sikt, og med mulighet for å skalere med større eller lavere behov for lagring. Byrådet foreslår å bevilge kr 25 mill. til anskaffelse av en ny løsning for lagring av data i egne datasentre.

### **Mindre bygginvesteringer - sekkepost**

Midlene benyttes til å gjennomføre rehabiliteringsprosjekter og andre oppgraderinger i kommunens bygningsmasse og uteområder, og kan bli brukt på alle tjenesteområder i kommunen.

Midlene benyttes også til å bytte ut, eller oppgradere, tekniske anlegg med utgått levetid. Eksempler på dette er brannvarslingsanlegg, elektriske anlegg, pasientvarslingsanlegg, ventilasjonsanlegg, SD-anlegg, heiser og investeringer knyttet opp mot digitalisering. Det utarbeides årlige vedlikeholdsplaner og prioriteringer basert på teknisk tilstandskartlegging og kommunens fremtidige arealbehov.

Byrådet foreslår at budsjettpostene for oppgradering av uteareal for skole, barnehage, sykehjem, og dagsentre, innlemmes i sekkeposten fra 2025. Totalt utgjør dette 10,5 mill. kr. Som ledd i arbeidet med å redusere investeringsvolumet ned mot et bærekraftig nivå, foreslås det et generelt nedtrekk av rammen på 8,9 mill. kr. Rammen for 2025 inneholder også midler flyttet fra 2024, som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 140 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 114,95 mill. kr for årene 2026-2028. Dette inkluderer en prisjustering på totalt 3,35 mill. kr.

### **Nytt fagsystem eiendomsskatt**

Kommunen er i prosess med å anskaffe et nytt eiendomsskattesystem. Bakgrunnen for anskaffelsen er at dagens fagsystem for beregning av eiendomsskatt fra 2010 har kapasitetsutfordringer. I Bergen er det mange eiendommer som skal forvaltes, og dagens system er ikke bygget for en stor kommune som Bergen. Prosjektet er forsinket, og kr 1,7 mill. av rammen på kr 3 mill. foreslås overført fra 2024 til 2025.

### **Nytt HR- og økonomisystem**

Bergen kommune har i dag flere ulike avtaler med samme leverandør om systemstøtte innen både regnskap, lønn, HR og innkjøp. I oktober 2023 kunngjorde leverandøren at disse systemene, som kommunen nå drifter selv, vil bli avvirket i sin nåværende form mellom 2024 og 2027. I stedet vil systemene kun tilbys som skyløsninger. For at kommunen skal kunne bruke disse skyløsningene, må det inngås nye avtaler i tråd med loven om offentlige anskaffelser. Byrådet vil derfor prioritere å lyse ut en konkurranse for å inngå nye avtaler om systemstøtte for disse sentrale fagområdene.

Systemene brukes av hele kommunen og både det å definere kravene til de nye systemene og å innføre dem vil kreve mye arbeid av hele organisasjonen. Overgangen til skyløsninger vil sannsynligvis kreve endringer i hvordan vi organiserer oppgaver og arbeidsprosesser, og det blir nødvendig å standardisere administrative prosesser. Skyløsninger gir hyppigere oppdateringer og forbedringer i systemene. Dette kan redusere risikoen for sikkerhetshull, og kommunen slipper å gjennomføre større versjonsoppgraderinger. Det er kjente utfordringer knyttet til dagens løsninger, både når det gjelder dataflyt, behov for manuelle prosesser (work arounds) og brukervennlighet. På HR- og HMS-området mangler kommunen i dag dekkende systemstøtte for flere viktige arbeidsprosesser.

Byrådet foreslår å budsjettere med utgifter til anskaffelse og implementering på til sammen 131 MNOK i økonomiplanperioden, hvorav 25% i investeringsbudsjettet og 75 % i driftsbudsjettet. 25 % av 131 MNOK gir en investeringsramme på 32,75 MNOK.

### **Oppgradering og utvidelse av IKT-infrastruktur**

Oppgradering og utvidelse av IKT-infrastruktur er en sekkepost for investeringer i den infrastrukturen som Ansattservice benytter til drift av kommunens IT-tjenester. Det er budsjettert med en årlig ramme på kr 7,2 mill. som disponeres av Ansattservice. Etaten vurderer og beslutter hvilke prosjekter som skal prioriteres innenfor rammen.

### **Oppgradering til LED-belysning**

Størsteparten av all innvendig belysning i kommunale bygg er basert på armaturer med lysstoffrør, men fra 2023 er det ikke tillatt å produsere ordinære lysstoffrør. For nyere lysarmaturer for ordinære lysrør uten dimming kan det benyttes nye LED-rør. For eldre lysarmaturer, og/eller der det er dimming av lysstyrke, anbefales det å erstatte hele lysarmatur med nye lysarmatur. Uten dette vil vi risikere at lysarmaturer slutter å fungere. Demontert fungerende utstyr vil bli supplert ved behov på steder fram til nødvendige utskiftninger er gjort. Overgang til LED-lyskilder vil gi ca. 50 % energibesparelse til belysning sett i forhold til ordinære lysstoffrør. LED-lyskilder har betydelig lengre levetid, noe som vil redusere kostnadene for brukerne.

Byrådet foreslår å bevilge midler til formålet den neste 10-årsperioden, med kr. 15 mill. per år til og med 2029, og kr. 20 mill. per år videre frem til 2034. Midlene kan benyttes på ulike tjenesteområder, og budsjettposten er derfor også fordelt.

**Sikkerhetstiltak og oppgraderinger i bygg som brukes til boliger og arbeidsplasser**

Byrådet har startet et prosjekt som skal føre til at bygg som brukes til boliger og arbeidsplasser skal være i tråd med gjeldende lover og forskrifter. Sikkerheten i byggene skal være forsvarlig for beboere, deres besøkende og ansatte. Prosjektet skal i første omgang levere en plan for gjennomføring som også tar hensyn til kapasitet og finansiering. Byrådet forslår å sette av midler til formålet for å komme i gang med tiltak som har høyeste prioritet.



## 17-Beredskap og sivilforsvar

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter alle kommunens tjenester innen samfunnssikkerhet og beredskap, herunder kommunens utgifter til beredskap, sivilforsvar og tilfluktsrom.

Kommunene er en viktig bærebjelke i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap og er også gitt en sentral rolle som samvirkeaktør og pådriver i samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet lokalt.

Sivilbeskyttelsesloven (2010) og Forskrift om kommunal beredskapsplikt (2011) pålegger alle kommuner i Norge å arbeide helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>42 160</b>	<b>42 160</b>	<b>42 160</b>	<b>42 160</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>2 554</b>	<b>2 554</b>	<b>2 554</b>	<b>2 554</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>2 554</b>	<b>2 554</b>	<b>2 554</b>	<b>2 554</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>44 715</b>	<b>44 715</b>	<b>44 715</b>	<b>44 715</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	-112	-112	-112	-112
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>-112</b>	<b>-112</b>	<b>-112</b>	<b>-112</b>
<b>Kutt</b>				
Videre organisering av etaten Samfunnssikkerhetens hus	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Videre organisering av etaten Samfunnssikkerhetens hus - justering av arealbruk	-2 800	-5 600	-5 600	-5 600
<b>Sum Kutt</b>	<b>-8 800</b>	<b>-11 600</b>	<b>-11 600</b>	<b>-11 600</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-8 912</b>	<b>-11 712</b>	<b>-11 712</b>	<b>-11 712</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>35 803</b>	<b>33 003</b>	<b>33 003</b>	<b>33 003</b>

## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Tilfluktsrom	3 902	2 877	2 877	3 000	3 000	3 000	3 000
Sivilforsvar	1 154	1 212	1 224	1 333	1 333	1 333	1 333
Beredskap	31 645	30 348	30 348	23 079	20 279	20 279	20 279
Helseberedskap	11 094	7 723	7 867	8 391	8 391	8 391	8 391
<b>Sum</b>	<b>47 795</b>	<b>42 160</b>	<b>42 316</b>	<b>35 803</b>	<b>33 003</b>	<b>33 003</b>	<b>33 003</b>

### Status og utvikling på tjenesteområdet

Kommunene har en nøkkelrolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap og har lovpålagte beredskapsoppgaver. Kommunen skal forebygge uønskede hendelser og ivareta befolkningens trygghet og sikkerhet gjennom tjenesteleveranse i daglig drift. Kommunen skal også ha planer for hvordan kriser og beredskapshendelser skal ivaretas, og håndtere disse når de oppstår.

Samfunnssikkerhets- og beredskapsutfordringene endrer seg kontinuerlig. Utfordringsbildet verdenssamfunnet står overfor er alvorlig. Omfanget av kriser både fjernt og nært viser det med all tydelighet. Kriser og krig utenfor landegrensene har påvirkning på risiko- og trusselbildet for Norge og vår region. Klimaendringer og naturfare, demografisk utvikling, sårbarheter i teknologi og infrastruktur og en forverret sikkerhetspolitisk situasjon vil også i de kommende årene utfordre samfunnssikkerheten og beredskapen i Bergen. Utviklingstrekkene har gjensidig påvirkning på hverandre, og forsterker hverandre. De vil i tillegg kunne påvirke andre samfunnsforhold, som tillit til myndigheter, sosial ulikhet og endringer i kriminalitetsbildet. Sikkerhetsutfordringene er sammensatte, grenseoverskridende og sektorovergripende, noe som innebærer at samordning og samvirke på tvers av geografiske grenser og sektorer, og mellom styringsnivåene i forvaltningen, må utvikles og styrkes.

Byrådsleders avdeling har konsernansvar for samfunnssikkerhet og beredskap. Beredskap er et linjeansvar i Bergen kommune og fagmiljøet innen samfunnssikkerhet og beredskap skal være en pådriver for at kommunens virksomheter arbeider planmessig og kunnskapsbasert for å forebygge, og er forberedt på å håndtere uønskede hendelser, kriser og katastrofer.

God beredskap handler om å være godt forberedt til å håndtere uønskede hendelser når de oppstår. Dette stiller krav til god samordning og samarbeidsstrukturer mellom tjenestene i kommunen, forvaltningsnivåene og mellom offentlige og private aktører.

Kommunens lovpålagte beredskapsplikt innebærer også å være en pådriver overfor andre aktører. Samfunnssikkerhet, det vil si samfunnets evne til å verne seg mot og håndtere uønskede hendelser, oppnås gjennom god planlegging, organisering, styring, forvaltning og håndtering – i samarbeid med mange samfunnsaktører.

Byrådsleders avdeling har ansvar for det overordnede beredskapsplanverket i kommunen, det er et lovpålagt krav at planen skal revideres årlig og øves jevnlig.

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år				Sum	
	Ferdig Saksref. år	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Tilfluktsrom - oppgradering mv	Løpende					3,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	21,5
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>		0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	21,5	

**Tilfluktsrom - oppgradering mv**

Det er et stort behov for oppgradering av tilfluktsrom slik at de blir gjort i stand i henhold til gjeldende krav. Tilfluktsrommene vil da også lettere kunne brukes til andre formål.

Byrådet foreslår at budsjettposten prisjusteres fra 2025. Videre påvirkes rammen for 2025 av at 1 mill. kr foreslås flyttet fra 2024 som følge av lavere fremdrift enn opprinnelig planlagt i pågående prosjekt. Byrådet foreslår derfor en total investeringsramme på sekkeposten i 2025 på 3 mill. kr, fallende til et årlig investeringsnivå på 2 mill. kr for årene 2026 -2028 og videre årlig gjennom det 10-årige investeringsprogrammet.

## 18A-Vann og avløp

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet vann og avløp omfatter vannforsyning og avløpshåndtering for byens innbyggere og virksomheter. Området omfatter også det kommunale overvannssystemet. Vann- og avløpstjenestene er fullt ut finansiert gjennom kommunale gebyrer og bruk av tidligere års opparbeidede fondsmidler. Midlene kan kun brukes til va-formål (innen vann- og avløpssektoren).

Bergen kommune jobber systematisk for å levere god tjenestekvalitet og god effektivitet gjennom å ta vare på og videreutvikle eksisterende va-infrastruktur og tilpasse byen til et mer krevende klima. Mye av arbeidet som gjøres skjer i tett samarbeid mellom ulike etater i kommunen og andre infrastruktureiere. Effektivitet og kvalitet måles og sammenlignes med andre kommuner (benchmarking). Publikum skal oppleve god kundehåndtering og informasjon. Brukerundersøkelsen fra april 2024 viser at 94 % av innbyggerne er fornøyd med va-tjenestene.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>-43</b>	<b>-43</b>	<b>-43</b>	<b>-43</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>30 643</b>	<b>30 643</b>	<b>30 643</b>	<b>30 643</b>
<b>Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler</b>	<b>9 752</b>	<b>52 049</b>	<b>101 168</b>	<b>131 797</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>-13 916</b>	<b>24 037</b>	<b>67 598</b>	<b>107 719</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>26 479</b>	<b>106 729</b>	<b>199 409</b>	<b>270 159</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>26 437</b>	<b>106 687</b>	<b>199 367</b>	<b>270 117</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Vedlikehold av va-anlegg	76 855	87 355	93 845	117 945
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>76 855</b>	<b>87 355</b>	<b>93 845</b>	<b>117 945</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Aktvitetsvekst pga. nye VA-anlegg og ledningsnett	4 000	8 000	8 000	8 000
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>4 000</b>	<b>8 000</b>	<b>8 000</b>	<b>8 000</b>
<b>Inntektsendringer</b>				
Gebyrendring innen VA	-105 140	-199 680	-298 840	-393 690
Inntekstvekst på refusjoner	-20	-30	-50	-50
Inntektsendring kraftverk	200	200	200	200
Inntektsøkning biogass	-780	-980	-970	-970
Produksjon og spotpris salg elkraft	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
<b>Sum Inntektsendringer</b>	<b>-107 240</b>	<b>-201 990</b>	<b>-301 160</b>	<b>-396 010</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-26 385</b>	<b>-106 635</b>	<b>-199 315</b>	<b>-270 065</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>52</b>	<b>52</b>	<b>52</b>	<b>52</b>

## Driftsbudsjett

## Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Administrasjon - vann og avløp	-0	12 110	12 110	12 710	12 710	12 710	12 710
Produksjon av vann	78 996	89 123	89 123	86 807	94 007	101 007	102 307
Vannlaboratorium	4 465	6 484	6 484	6 740	6 740	6 740	6 740
Distribusjon av vann	-146 998	-181 557	-171 957	-172 904	-193 904	-212 904	-225 604
Avløpsrensing	227 239	222 002	222 002	235 085	237 685	243 985	247 185
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	-345 244	-353 195	-342 895	-346 576	-353 976	-372 376	-384 076
Tømming av slamavskillere	-1 366	-1 457	-1 474	-1 326	-1 269	-1 210	-1 131
Selvkostrester - vann og avløp	163 524	206 447	186 564	179 516	198 059	222 100	241 921
<b>Sum</b>	<b>-19 383</b>	<b>-43</b>	<b>-43</b>	<b>52</b>	<b>52</b>	<b>52</b>	<b>52</b>

## Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Produktivitet</b>						
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (kr) *)	2 939	3 065	3 439	3 660	3 091	4 418
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (kr) *)	2 166	2 260	3 439	3 130	2 034	
<b>Dekningsgrad</b>						
Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,9 %	0,7 %	0,8 %	0,5 %	0,6 %	
Avløp - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste (B)	94,2 %	94,9 %	98,4 %	97,7 %	94,3 %	96,0 %
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	91,3 %	90,5 %	100,3 %	84,8 %	99,7 %	
<b>Kvalitet</b>						
Avløp - Andel fornyet spillvannnett, gjennomsnitt for siste tre år	0,9 %	1,0 %	1,6 %	0,8 %	1,0 %	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

## Produktivitet

### *Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten*

I 2022 ble årsgebyret for avløp satt ned med 4,5%. Årsgebyr for avløp lå dermed på ca. samme nivå som Oslo og Stavanger og lavere enn gjennomsnittet av ASSS-kommunene. Bergen har lang kystlinje og derfor relativt mange avløpsrensaneanlegg. Dette er forhold som har betydning for kostnadsnivå. I Bergen er det seks større og 14 mindre anlegg. De andre ASSS-kommunene med unntak av Tromsø, har kun to til tre større avløpsrensaneanlegg.

Bergen har lang kystlinje og derfor relativt mange avløpsrensaneanlegg. Dette er forhold som har betydning for kostnadsnivå. I Bergen er det seks større og 14 mindre anlegg. De andre ASSS-kommunene med unntak av Tromsø, har kun to til tre større avløpsrensaneanlegg. Likevel er årsgebyr for avløp mindre enn for Oslo, Trondheim og Stavanger og lavere enn gjennomsnittet av ASSS-kommunene.

### *Vann - Årsgebyr for vannforsyning*

Årsgebyr for vann er noe lavere enn både Trondheim og Oslo samt gjennomsnittet for ASSS-kommunene, men høyere enn Stavanger. Bergen har større geografiske og topografiske utfordringer sammenlignet med de andre store kommunene, med større spredning i tettstedsarealer og lengre kystlinje. Det kan nevnes at Bergen har fem vannbehandlingsanlegg i forhold til Oslo og Trondheim som har to. Stavanger er tilknyttet et interkommunalt vannbehandlingsanlegg som forsyner Stavanger, Sandnes og flere andre kommuner. Topografien gjør at Bergen har så mange som 91 trykkkningsanlegg. Det tilsvarer mellom 3 og 6 ganger flere enn de andre storkommunene pr. km ledning.

## Dekningsgrad

### *Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år*

Det har vært jobbet målrettet med å øke fornyingstakten i det kommunale ledningsnettet, i 2023 ble 8,2 km avløpsledninger fornyet og 4,4 km vannledninger fornyet. Dette utgjorde hhv. 96 % og 67 % av kommunens mål for fornying av avløps- og vannledninger.

### *Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste og kommunal vannforsyning*

Bergen har en noe lavere dekningsgrad enn Oslo og Stavanger da Bergen har en større spredning i tettstedsarealer og lengre kystlinje. Dette resulterer i flere husholdninger som har egen vannforsyning, feks. via brønn og flere husholdninger som har utslipp til sjø.

## Kvalitet

### *Avløp - Andel fornyet spillvannsnett, gjennomsnitt for siste tre år*

Det har vært jobbet målrettet med å øke fornyingstakten i det kommunale ledningsnettet. Gjennomsnittet for de tre årene 2021-2023 var 9,13 km. Dette utgjorde 107 % av årsmålet på 8,5 km.

## Status og utvikling på tjenesteområdet

Bergen Vann skal sikre byen tilstrekkelige mengder med rent og trygt drikkevann, nå og i fremtiden. Tilsvarende skal avløpsvann samles opp, transporteres og renses slik at vassdrag og sjøområder har god vannkvalitet.

Vann- og avløpssektoren møter nye og komplekse utfordringer gjennom klimaendringene som både kan gi mer regn og lengre tørkeperioder. Dette utfordrer både avløpssystemene og vannforsyningen. Ikke minst setter det nye krav til byens overvannsførende anlegg, som må kunne håndtere større og mer intense nedbørsituasjoner uten at dette skader byen. I kommunens hovedplaner for vannforsyning og avløp og vannmiljø 2019-2028 belyses dette nærmere. Det er også belyst i kommunedelplan for overvann.

En annen hovedutfordring for sektoren er å sikre en bærekraftig forvaltning av vann- og avløpsanleggene gjennom godt vedlikehold, tilstrekkelig fornyelse og utvikling av infrastrukturen i et langsiktig tidsperspektiv. FNs bærekraftsmål gir klare føringer også for utviklingen på vann- og avløpssektoren.

Strategien for å møte sektorens utfordringer handler om å sikre at kommunen har god kompetanse og kunnskap om utfordringene og en organisasjon som kan gjennomføre nødvendige tiltak. Dette er avgjørende for å sikre gode og effektive løsninger på dagens og morgendagens utfordringer. Det må videre sikres tilstrekkelig økonomisk grunnlag for finansiering og gjennomføring av nødvendige tiltak.

Hovedplaner for vannforsyning og avløp og vannmiljø 2019-2028 ble vedtatt i bystyret i 2019. Hovedplanene er revidert og utkast til nye hovedplaner for 2024-2033 kommer til politisk behandling innen utgangen av 2024. Hovedplanene trekker nærmere opp utfordringsbildet og strategier for vann- og avløpssektoren i Bergen.

### Vannforsyning

Bergen kommunes vannforsyningssystem har fem behandlingsanlegg (Svartediket, Espeland, Jordalsvatnet, Kismul, Sædalen) som produserer og leverer drikkevann til et sammenhengende distribusjonssystem. I tillegg leverer Risnes behandlingsanlegg vann til Trengereid. Denne løsningen gir Bergen kommune et av landets mest robuste vannforsyningssystemer. Alle vannbehandlingsanleggene har UV-desinfeksjon og dermed hygieniske barrierer mot parasitter i tillegg til bakterier. Terskelen for å sende ut føre-var kokevarsel er senket f.eks. i forbindelse med ledningsbrudd, reparasjoner og planlagt arbeid på ledningsnett. I samsvar med hovedplan for vannforsyning er det utarbeidet plan for oppgradering av Espeland vannbehandlingsanlegg. Anlegget skal stå ferdig i 2026.

Bergen Vann er tillagt ansvaret for byens dammer og gjennomfører tilsyn og oppgradering etter plan vedtatt i bystyret.

Kontinuerlig fornying av vannledningsnett er viktig for å holde tritt med det naturlige forfallet. Det kommunale vannledningsnett utgjør 940 km ledninger. Ledningsnett er av varierende kvalitet og alder, noe som fører til lekkasjer og bruddsituasjoner. Dette gjelder både offentlig og privat ledningsnett. Selv om vannforbruket de senere år er redusert betydelig gjennom lekkasjereparasjoner og ledningsfornyning, er det beregnet at ca. 30 % av vannet går tapt i lekkasjer. Det jobbes aktivt med å redusere lekkasjetap til under 20 % innen 2030 i samsvar med plan. Å heve standarden på ledningsnett er viktig for forsyningssikkerheten. Det er særlig fokus på fornying av ledninger med høy risiko for skade (risikobasert fornyelse). Det er gjennomført analyser av teknisk tilstand, alder, ledningsmateriale og risikovurderinger som konkluderer med et fornyingsbehov på 0,7 % av vannledningsnett og 1 % av avløpsnett årlig. Dette er lagt til grunn i hovedplanene for vann og avløp og i årlige mål for fornying. Planene gjennomgås og oppdateres årlig, blant annet for samordning med andre infrastrukturtiltak og øvrige utbyggingsplaner.



Til grunn for planene ligger at en skal sikre en trygg og bærekraftig forvaltning av vann- og avløpsnett. Det legges vekt på at fornying i stor grad utføres med gravefrie metoder (No-Dig). Dette gjøres for at disse arbeidene skal gjennomføres effektivt og til minst mulig ulempe for publikum og skade på miljø og med lavest mulig karbon fotavtrykk. Bergen Vann deltar aktivt i Graveklubben ved fornying og bygging av teknisk infrastruktur. I tillegg blir vann- og avløpsledninger skiftet som følge av større tiltak på offentlige veier.

Bergen Vann arbeider med å få opp fornyingstakten bl.a. ved hjelp av utarbeidede overordnede fornyingsplaner og større ressursinnsats.

Bergen Vann deltar i Norsk Vanns benchmarkingssystem bedreVANN.

### Avløpshåndtering

Det er en overordnet målsetting at sjøområdene skal ha god økologisk vannkvalitet i samsvar med forskrift for rammer for vannforvaltningen. Avløpsrensingen skal ligge på et nivå som ivaretar denne målsettingen, og transportsystemet skal ha en standard som sikrer vannkvaliteten i den enkelte, lokale vannforekomst. Det er seks hovedavløpsrenseanlegg og en rekke mindre renseanlegg i Bergen.

Bergen kommune fikk 14.10.2016 tillatelse for utslipp av avløpsvann i Bergen og Arna tettbebyggelser fra Statsforvalteren i Hordaland. Utslippstillatelsen omhandler bl.a. krav og frister til ROS-analyser, tilstandsregistrering og tiltaksplaner for ledningsnett, dokumentasjon av overløpsdrift, overvåking av resipienter og etablering av sekundærrensing for alt avløpsvann i Bergen og Arna tettbebyggelser.

Kravet til sekundærrensing gjelder Garnes renseanlegg og 18 mindre renseanlegg, inkludert store slamavskillere. Frist for oppfyllelse av dette kravet er 31.12.2025, jfr. bystyresak 226-16, behandlet 21.09.2016. Denne fristen kan ikke overholdes for flere av de mindre renseanleggene. Det er fremmes egen sak om dette til bystyret. Sak kommer til behandling i 2024. Det legges til grunn at en skal bygge ut anleggene iht. gjeldende rensekraft så fort som praktisk mulig. Det er dialog med Statsforvalteren om dette. Prosjektering av Garnes renseanlegg pågår, og utredning av nye avløpsløsninger, inkludert sekundærrensing for Åsane nord og Bergen vest pågår.

Fremdriften for oppgradering til sekundærrensing og overføring av utslipp til eksisterende renseanlegg har ikke vært som ønsket. Dette skyldes blant annet reguleringsmessige forhold og uavklarte grunnspørsmål. Det er imidlertid viktig å presisere at over 80 % av innbyggerne i Bergen og Arna tettbebyggelser allerede er tilknyttet renseanlegg som tilfredsstillende rensekraft. De gjenværende utslippene som i dag har enklere rensing ligger til dels svært spredt, og samling av utslippene i et nytt anlegg eller overføring til eksisterende anlegg, vil innebære høye kostnader i forhold til forurensningsbelastningen utslippene representerer i dag. Nytt forslag til framdriftsplan og vurdering av miljømessige konsekvenser mm. framgår av egen sak, nevnt over.

EUs avløpsdirektiv, som er implementert i norsk lov gjennom EØS-avtalen og formulert i forurensningsforskriften, er under revisjon. Det er ennå for tidlig å si hvilke endringer som vil bli vedtatt, men det kan bli vesentlig skjerping av rensekraft også for Bergen. Bergen Vann følger saken og har tett dialog med andre sammenlignbare kommuner og Norsk Vann.

Satsing på biogass er i tråd med nasjonal tverrsektoriell biogasstrategi, der det fremgår at "biogass bør være en del av det pågående, langsiktige arbeidet med å omstille Norge til et lavutslippssamfunn." Biogassanlegget behandler alt slam fra avløpsrenseanleggene i Bergen og leverer nå gass til drift av busser i Bergensområdet. Anlegget gir et viktig bidrag til sirkulærøkonomien

ved å utnytte fornybare ressurser til drivstoff i transportsektoren og spiller sammen med kommunale og nasjonale mål på dette området. Produksjonen av biogass i 2023 var på 7,0 GWh.

Energiproduksjon fra vannkraftanlegg på Espeland var på 6,9 GWh i 2023. Disse tall slått sammen ga en selvforsyningsgrad i 2023 for Bergen Vann på 59 % av all energien til driften av vann- og avløpsanleggene. Det pågår en teknisk og økonomisk utredning for et mulig kraftverk ved Svartediket for å utnytte fallet fra Tarlebødammen med tilhørende eldre ledningsnett. Det vurderes også mulig kraftverk ved Sædalen vannbehandlingsanlegg.

Det er 1 200 km offentlige avløpsledninger i Bergen, inkludert overvannsledninger. Ledningsnettet er av varierende kvalitet og alder. Det er viktig å sørge for en bærekraftig forvaltning av ledningsnettet. Målet er å fornye 8,5 km avløpsledninger årlig. I områder med felles avløpssystem for spillvann og overvann arbeides det for å separere avløpssystemet. Dette gjøres for å redusere skadeomfang som følge av overvann og bidra til at mindre avløpsvann går i overløp og blant annet reduserer badevannskvalitet. I tillegg bidrar det til mer stabile forhold og gir mindre vann å behandle i avløpsrensleanleggene.

Bergen Vann deltar i Norsk Vanns benchmarkingssystem bedreVANN også når det gjelder avløp.

### Klimaendring

Klimaendringer (økende nedbør og havstigning) gir utfordringer for håndtering av regnvann/overvann. Arbeidet med å finne de gode løsningene for klimatilpasning har høy prioritet. Bergen Vann deltar bl.a. i det kommunale nettverket for Fysisk klimarisiko.

Kommuneplanens arealdel og Kommunedelplan for overvann stiller krav til at all planlegging i Bergen kommune skal legge til rette for gode og velfungerende overvannsløsninger i dag og i et fremtidig klima. Dette innebærer at skader som følge av overvann skal begrenses ved etablering av trygge flomveier, at blågrønne strukturer skal etableres og at overvann skal inngå som positivt element ved utforming av alle byrom. Her spiller Kommunedelplan for overvann godt sammen med Grønn strategi og Naturstrategi for Bergen som begge ble vedtatt i 2023.

Bergen Vann er aktivt med i nasjonale fora som arbeider med klimatilpasning. Ved planlegging og bygging av va-anlegg og utbyggingsområder blir det tatt hensyn til framtidige klimaendringer, bl.a. ved at løsninger for overvannshåndtering skal planlegges og vises i arbeidet med reguleringsplan.

Bergen kommune deltar også i EU-Interreg prosjektet Biodiverse Cities som ser på hvordan en kan øke biodiversitet i urbant bymiljø blant annet gjennom bruk av blågrønne og naturbaserte overvannsløsninger med mer. Prosjektet ble startet opp i 2023 og skal gå fram til 2027.

Infrastrukturtiltak som videreføring av bybanen, veiutbygging, bygging av bossnett og fjernvarme gjør det nødvendig å legge om vann- og avløpsledninger. Tiltak gjennomføres i stor grad i større samarbeidsprosjekter med Graveklubben, Bybanen utbygging og Statens vegvesen og i tett samarbeid med øvrige etater i Byrådsavdeling for byutvikling. Det kreves store ressurser fra va-virkomheten for å delta i denne typen fellesprosjekt.

Bygging av bybanen til Fyllingsdalen var spesielt krevende i forrige periode. Prosjektering av bybanen mot Åsane er i oppstartsfasen og Bergen Vann vil være en viktig aktør i dette arbeidet. Blant annet ved planmessig omlegging og fornying av ledningsnett i Sandviken og øvrige deler av strekningen.

Bergen Vann reduserer sitt klimagassutslipp ved å beregne, vedlikeholde og aktivt bruke klimafotavtrykket sitt som igjen brukes videre til å identifisere og definere egnede tiltak. Rammer for dette arbeidet er satt av Grønn Strategi, som er videre forankret i FNs Bærekraftsmål og Parisavtalen. Bergen Vann forholder seg også til en rekke krav fra myndigheter som har påvirkning på arbeid med klimafotavtrykket (eks. utslippstillatelse). Satsingsområder omfatter kommunikasjon og medvirkning, energiledelse, klimanøytrale prosjekter og drift, samt utvikling og bruk av klimaverktøy (anskaffelser inkludert).



### Spesielle utfordringer som har oppstått og vil vedvare

I etterkant av Covid og endringer i verdenshandelen, har det vært høy pris- og kostnadsutvikling i anleggsbransjen og på viktige innsatsfaktorer for drift og vedlikehold av vann- og avløpssystemene.

Endret trusselsituasjon som følge av krigen i Ukraina og internasjonal ustabilitet har medført stort fokus på sikring av samfunnets infrastruktur mot fysiske og digitale trusler. Dette gjør at vannbransjen i større grad må se på sikre og alternative forsyningslinjer samt større lagerhold på kritiske komponenter og innsatsfaktorer.

Økt trusselsituasjon gir også økt fokus på arbeid med beredskap, sikring mot tilsiktede handlinger og personellsikkerhet. På dette området vil Bergen Vann samarbeide med Etat for samfunnssikkerhet og beredskap, andre sammenlignbare kommuner i VA-bransjen og Norsk Vann for å finne rett nivå.

Lengre leveringstid på ulike varer og tjenester har gitt, og vil kunne gi forsinkelser i fremdrift på noen prosjekter og aktiviteter.

### Vann- og avløpsgebyr

Kommunenes merkostnader knyttet til produksjon og levering av vann og innsamling og behandling av avløp, dekkes i sin helhet av gebyrer til abonnentene.

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

For å opprettholde tjenestnivå og kvalitet er det nødvendig å øke gebyrene i 2025. Vanngebyret foreslås økt med 10 % og avløpsgebyret med 8,1 %. For en gjennomsnittlig abonnent innebærer det en samlet økning på 8,9 % for vann og avløp.

Årsgebyr for en gjennomsnittlig abonnent (bolig på 120 m<sup>2</sup> med stipulert forbruk) vil i 2025 være kr 8 030,- inkl. mva. samlet for vann og avløp, som er en økning på kr 656,- inkl. mva. fra 2024. Økningen skyldes lønns- og prisvekst, en gradvis økning over flere år av fornying av ledningsnett over driftsbudsjettet og at selvkostfondene i henhold til selvkostforskriften må bygges ned til null innen fem år.

Mer utfyllende informasjon om vann- og avløpsgebyrene finnes i [Premisser for gebyrregulativ 2025 for vann, avløp, tømning av slamavskillere og maksimale egenandeler ved pålegg om tilknytning](#).

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 er det lagt inn en reduksjon av merverdiavgiften på vann- og avløpsgebyr, fra 25 % til 15 %, med virkning fra 1. mai 2025. Med et årsgebyr på kr 8 030,- betyr reduksjonen i merverdiavgiftssats at årsgebyret blir satt ned med kr 642,- fra 1. mai. Delårsvirkningen for 2025 utgjør da kr 428,-.

### Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Attraktiv by med vekst og utvikling	Bergen Vann skal være en viktig bidragsyter til at kommunen når sine klima- og miljømål ved å redusere klimaavtrykket og bidra til et fossilfritt Bergen 2030.	Mengde energi produsert fra biogass (GWh/år)	17,1	17,5	18,0	21,0
		Mengde energi produsert i kraftverkene (GWh/år)	7,2	8,5	8,5	8,5
	I Bergen skal vannforekomster ha god økologisk vannkvalitet og avløpshåndteringen skal ligge på et nivå som ivaretar dette.	Antall av de fem store renseanleggene der vannkvaliteten ved utslippspunktene tilsvarer klasse 2 (god tilstand) eller bedre	5	5	5	5
	Kunder skal være fornøyd med tjenestene som leveres og den behandling de får når de henvender seg til Bergen Vann.	Saksbehandlingstid, andel saker behandlet innen frist. Forhåndsuttalelse om tilknytning/andel komplette saker innen frist 3 uker.	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
<b>Inkluderende by</b>						
<b>Levende bydeler</b>						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	I Bergen skal avløpsnettet fornyes for å sikre tilfredsstillende funksjon og ivareta leveringssikkerheten på lang sikt.	Total lengde offentlig nett fornyet. Målemetode målt ledningslengde i km.	8,2	8,5	8,5	8,5
		I Bergen skal reguleringsplaner og tilhørende rammeplaner for vann og avløp identifisere,	Prosentandel reguleringsplaner lagt ut til offentlig ettersyn med VA-rammeplan.	100,0 %	98,0 %	98,0 %

## HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
	dimensjonere og sikre arealer for overvannshåndtering.					
	I Bergen skal vannledningsnettet fornyes for å sikre tilfredsstillende funksjon og ivareta leveringssikkerheten på lang sikt.	Andel av total lengde ledninger fornyet. Målemetode måling av ledningslengde i km.	4,4	6,6	6,9	7,9
	Totalt årlig vannforbruk i Bergen skal reduseres.	Målt årlig vannforbruk (prognose i mill. m3)	29,8	30,0	29,7	29,0
Trygg by i alle livsfaser	I Bergen skal alle offentlige badeplasser ha badevannskvalitet og 75 % av disse skal være i beste kategori.	Prosentandel av offentlige badeplasser som er i kategori god eller bedre når det gjelder badevannskvalitet. Resultat fra prøvetaking i badevannsesongen.	70,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %
	I Bergen skal publikum være fornøyd med standarden på vann- og avløpstjenestene. Minst 90 % av de spurte skal være svært fornøyd eller ganske fornøyd med standarden på tjenestene.	Spørreundersøkelse, prosentandel som svarer at de er fornøyd eller ganske fornøyd med standarden på tjenestene fra Bergen Vann.	93,0 %	94,0 %	92,0 %	92,0 %
	I Bergen skal vannforsyningssystemet levere godt og hygienisk drikkevann til abonnentene.	Prosentandel rutinemessige vannanalyser med god hygienisk vannkvalitet (på E.coli og intestinale enterokokker).	99,95	99,90	100,00	100,00

### Virkemiddel for å nå mål

Byrådets tiltak for å nå målene på dette tjenesteområdet inkluderer blant annet:

- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [Hovedplan for vannforsyning 2019-2028](#). Hovedplanen er rullert og sak om “Hovedplan for vannforsyning 2024-2033” vil bli fremmes for bystyret i slutten av 2024.
- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [Hovedplan for avløp og vannmiljø 2019-2028](#). Hovedplanen er rullert og sak om “Hovedplan for avløp og vannmiljø 2024-2033” vil bli fremmet for bystyret i slutten av 2024.
- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [Kommunedelplan for overvann](#)
- Følge opp [Kommuneplanens arealdel 2018-2030](#)
- Følge opp Bergen 2030 - Kommuneplanens samfunnsdel

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Andel abonnenter som får betryggende vannkvalitet	99,9 %	99,9 %	99,9 %	99,9 %	99,9 %	99,9 %	0,0 %	
Andel abonnenter som får vann med god bruksmessig kvalitet (god pH og farge)	100,0 %	99,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	0,0 %	
Andel innbyggere tilknyttet avløpsanlegg som tilfredsstillende gjeldende krav	90,0 %	83,7 %	83,7 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	
Antall km fornyet offentlige avløpsledninger	9,3	8,2	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	
Antall km fornyet offentlige vannledninger	7,3	4,4	6,6	6,9	7,2	7,5	7,9	
Antall mill. m <sup>3</sup> vannforbruk	30,8	29,8	30,0	29,7	29,5	29,2	29,0	

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan										Sum 2025- 34
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	
<b>Avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	Løpende					46,0	75,9	49,9	57,8	59,3	115,5	20,0	3,3	0,0	0,0	427,6
Avløpsrensing	Løpende					4,0	6,0	3,0	6,0	10,0	10,0	10,0	18,0	0,0	0,0	67,0
Breviksbakken del 2 separerer overvann	2025	IA	10,8	0,0	10,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,6	0,0	0,0	0,0	6,6
Bryggjedalen avløpspumpe-stasjon	2025	IA	4,6	0,0	4,6	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,6
Dig og NoDig rammeavtaler påkostning vannledninger	Løpende					171,9	194,4	-	64,2	210,0	222,2	230,0	230,0	0,0	0,0	1 221,4
Distribusjon av vann	Løpende							101,3								
Espeland vannbehandlingsanlegg	2030	<a href="#">BY 146/22</a>	800,0	913,9	0,0	913,9	161,0	211,4	98,9	142,7	74,4	50,0	0,0	0,0	0,0	738,4
Fanahammeren avløpsanering	2027	<a href="#">BY 97/24</a>	46,5	110,6	0,0	110,6	15,5	14,1	38,8	0,0	10,4	28,3	0,0	0,0	0,0	107,0
Fjell - Bergen reservevannforsyning	2028	<a href="#">BY29/18</a>	50,0	80,0	0,0	80,0	2,7	10,2	5,4	61,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	79,8
Fjellanlegg oppgradering	Løpende					28,6	25,0	11,9	0,0	50,5	57,5	57,5	66,2	0,0	0,0	297,2
Fornyning avløpsnett (drift)	2029	IA	0,4	0,0	0,4	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Furubotn del 2 separer overvann	2026	IA	3,3	0,0	3,3	1,9	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,9
Games renseanlegg oppgradering	2031	<a href="#">BY 317/22</a>	615,0	629,7	0,0	629,7	39,9	98,8	96,0	72,5	28,2	125,0	129,5	0,0	0,0	590,0
Gimleveien m.fl. va-anlegg	2028	<a href="#">UFKN 42/24</a>	42,8	42,1	0,0	42,1	17,0	16,0	-0,5	8,0	-0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	40,5
Gjensidigegården va-anlegg	2027	<a href="#">UFKN 38/24</a>	30,0	30,0	0,0	30,0	2,1	2,1	21,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	26,0
Holtaveien va-anlegg	2029	<a href="#">BY 132/24</a>	73,0	114,7	0,0	114,7	31,1	10,4	0,8	0,0	47,0	0,0	0,0	20,0	0,0	109,3
Indre Arna (Stuajordet) høydebasseng	2024	<a href="#">BR 1178/22</a>	19,8	21,9	0,0	21,9	0,0	0,0	-0,9	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8
Johan Berentsensvei va-anlegg	2028	IA	22,9	0,0	22,9	0,4	12,9	0,0	9,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	22,7
Kismul hovedvannledning del 1	2023	<a href="#">UFKN 127/21</a>	28,9	24,9	0,0	24,9	0,0	4,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,2
Kjøkkelvikkaldalen vannledning	2024	IA	10,0	0,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Lagunen-Skjoldskiftet (Miljøløftet) separer overvann	2027	<a href="#">BY 135/24</a>	151,5	151,5	0,0	151,5	9,0	25,6	114,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	148,6
Lyngbøvegen va-anlegg	2028	<a href="#">BY 104/22</a>	59,5	87,9	0,0	87,9	9,7	9,7	45,0	12,6	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	78,0
Løvstakklie - Bøhmergt. va-anlegg	2029	<a href="#">BY 315/23</a>	168,0	176,9	-0,1	176,8	20,0	33,3	28,1	59,8	8,7	0,0	8,7	0,0	0,0	158,5
Mjølkeråen - Kvernevik va-anlegg	2030	<a href="#">BY32/19</a>	171,0	282,9	0,0	282,9	23,6	0,3	-12,5	55,5	13,1	6,2	0,0	0,0	0,0	86,3
Mynteviken va-anlegg	2027	<a href="#">UFKN 63/23</a>	26,0	33,8	0,0	33,8	4,6	10,0	13,0	0,0	0,0	3,1	2,1	0,0	0,0	32,8

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan										Sum 2025- 34	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034
Nedre Nygård del 1 va-anlegg	2025	<a href="#">UFKN 64/20</a>	22,0	27,6	0,0	27,6	0,2	0,0	2,5	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3
Nedre Nygård del 2 va-anlegg	2027	<a href="#">UFKN 153/24</a>	47,0	47,0	0,0	47,0	16,0	12,6	16,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	45,6
Produksjon av vann Riplegården høydebasseng	Løpende 2024	<a href="#">BR 1266/23</a>	19,0	17,2	0,0	17,2	10,0 -1,7	8,1 0,0	6,9 1,7	7,0 0,0	7,0 0,0	7,0 0,0	8,0 0,0	8,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	62,0 0,0
Skjold - Fjøsanger samkjøringsledning	2028	IA	IA	74,6	0,0	74,6	13,6	24,1	0,0	36,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	74,6
Skredderdalen dam	2031	<a href="#">BR 1336/22</a>	17,7	17,7	0,0	17,7	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	5,0	7,7	0,0	0,0	0,0	17,7
Storavatnet dammer (Fyllingen)	2024	<a href="#">UFKN 14/22</a>	45,5	46,5	0,0	46,5	0,0	0,0	-2,2	0,0	11,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,4
Storediket (dammer)	2028	IA	IA	31,0	0,0	31,0	14,0	6,0	0,0	9,2	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,0
Sætrevegen ringledning	2027	IA	IA	22,2	0,0	22,2	2,1	0,0	2,0	0,0	11,1	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17,3
Åsane nord avløpsnett trinn 1	2032	IA	IA	261,2	0,0	261,2	23,0	25,0	80,0	0,0	36,6	51,2	31,2	11,0	0,0	0,0	257,9
<b>Sum Avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>2 517,5</b>	<b>3 297,6</b>	<b>-0,1</b>	<b>3 297,5</b>	<b>771,5</b>	<b>896,5</b>	<b>609,8</b>	<b>626,9</b>	<b>659,5</b>	<b>747,1</b>	<b>564,8</b>	<b>422,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>5 298,6</b>
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	Løpende						3,1	16,6	-19,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>3,1</b>	<b>16,6</b>	<b>-19,7</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>5 298,6</b>



### **Avløpsnett / innsamling av avløpsvann**

Dette er en samlepost for mindre prosjekter innen avløpsnett/innsamling av avløpsvann. Budsjettposten er nødvendig for å kunne budsjettere inn prosjekter som kommer, men ikke er ferdig definert på budsjetteringstidspunktet. Enkeltprosjekter blir skilt ut fra samleposten når konkrete prosjekter blir identifisert og er klar for gjennomføring.

I økonomiplanperioden er Fjøsangerveien overvannsanlegg og Salhus–Kistebakkene–Naustvegen avløpsledning de største prosjektene i posten, begge forventes igangsatt i 2025.

Det gjøres justeringer i periodisering basert på forventet fremdrift i prosjektene.

### **Avløpsrensing**

Dette er en samlepost for mindre prosjekter innen avløpsrensing. Budsjettposten er nødvendig for å kunne budsjettere inn prosjekter som kommer, men som ikke er ferdig definert på budsjetteringstidspunktet. Enkeltprosjekter blir skilt ut fra samleposten når konkrete prosjekter blir identifisert og er klar for gjennomføring. Det gjøres noen endringer i periodisering med bakgrunn i forventet aktivitet i senere år.

### **Bryggjedalen avløpspumpestasjon**

Bryggjedalen avløpspumpestasjon pumper avløpsvann som kommer fra områdene på oversiden av Morvikveien mellom Bryggjedalen til Hesthaugsvegen, samt avrenning fra ned- og oversiden av Morvikveien fra krysset Hesthaugveien/Morvikveien til Sletteviksveien.

### **Dig og NoDig rammeavtaler påkostning vannledninger**

Dette er en samlepost for mange mindre prosjekter som tar i bruk Dig og NoDig-metoden. Det arbeides kontinuerlig med å fornye ledningsnett. Anleggene er lokalisert ulike steder i Bergen og det pågår arbeid på 5-7 prosjekter med ulikt arbeidsomfang. Bergen Vann inngikk i 2024 to rammeavtaler med entreprenør om fornying av vann- og avløpsledninger med virkning fra 2025. Kontraktene kan være på inntil 250 MNOK pr år, men beløpet vil variere fra år til år.

Tidligere er disse arbeidene finansiert over driftsbudsjettet. Pga. lavt selvkostfond på vann blir deler av arbeidet gjort på investering i årene fremover og byrådet endringer i økonomiplanen som en følge av dette.

### **Distribusjon av vann**

Dette er en samlepost for mindre prosjekter innen distribusjon av vann. Budsjettposten er nødvendig for å kunne budsjettere for prosjekter som skal starte opp, men ikke er ferdig definert på budsjetteringstidspunktet. Enkeltprosjekter blir skilt ut fra samleposten når konkrete prosjekter blir identifisert og er klar for gjennomføring.

De største prosjektene som er under utførelse i økonomiplanperioden er: nytt UV-anlegg i Stendafjellet høydebasseng samt etablering av nye vannledninger i Store Lungegårdsvann og Lars Hilles gate

### **Espeland vannbehandlingsanlegg**

Espeland vannbehandlingsanlegg er et av fem vannbehandlingsanlegg i Bergen vannverk. Anlegget er planlagt oppgradert med ny vannbehandlingsprosess for å tilfredsstille dagens krav om to hygieniske uavhengige barrierer mot parasitter. Da vil anlegget levere samme kvalitet og hygienisk sikkerhet som de fire andre vannbehandlingsanleggene. I tillegg økes maks vannproduksjon fra dagens 67 000 m<sup>3</sup> pr. døgn til 80 000 m<sup>3</sup> pr. døgn. Det nye behandlingstrinnet skal også fjerne humus og dermed

redusere fargen på vannet, noe som også setter anlegget bedre i stand til å håndtere økning i farge på grunn av klimaendringer.

Ved inngåelse av delentreprisekontrakter, samt tilbud på fremtidige kontrakter, fremkommer det et høyere kostnadsnivå enn det som opprinnelig ble lagt til grunn for prosjektet. Siden gjennomføringsvedtaket ble fattet i 2022, har prisveksten innen bygg og anlegg har vært høyere enn veksten i konsumpriser. Økningen i totalbudsjettet hensyntar prisveksten for denne perioden til og med 2025. Beløp som ligger etter økonomiplanperioden er usikkerhetsavsetninger.

### **Fanahammeren avløpssanering**

I Hovedplan for avløp og vannmiljø 2015 – 2024 er det forutsatt at utslipp til Fanafjorden skal saneres og overføres til Flesland renseanlegg. Deler av anlegget er bygget i E39 prosjektet i forbindelse med åpning av bekken mot Mjølkevika. Tilknytning til avløpstunnelen mot Flesland i Rådalen gjennomføres i forbindelse med byggingen av ny E39. Det som gjenstår er bygging av pumpestasjoner og ledningsanlegg i sjø og overføre det til ledningen som allerede er bygget. Detaljprosjektering pågår fortsatt pga. utfordrende grunnerverv, og dermed er oppstart av byggearbeidene usikkert. Forventet oppstart av byggearbeidene ble foreløpig flyttet til 2025, og det ble gjort tilsvarende endringer i periodiseringen i forbindelse med 2. tertialrapport 2024.

I tillegg til justeringer for lønns- og prisstigning, foreslår byrådet at det med bakgrunn i utfordrende grunnerverv gjøres justeringer i usikkerhetsavsetninger som ligger etter økonomiplanperioden.

Brutto prosj.utg. har ved en feil fått en stor økning som dessverre ble oppdaget for sent i budsjettprosessen. Dette vil bli korrigert i tilleggsinnstillingen.

### **Fjell - Bergen reservevannforsyning**

Etablering av gjensidig reservevannforsyning mellom Bergen og Fjell kommune (nå Øygarden kommune) utføres i samband med Rv 555-Sotrasambandet (Offentlig-privat-samarbeid, OPS-anbud). Etablering av gjensidig reservevannforsyning mellom Bergen og Øygarden kommune vil ha stor betydning for styrking av vannforsyning og leveringssikkerhet i Bergen Vest i tilfelle utfall av hovedvannforsyning gjennom Løvstakken og Gravidalsfjellet.

Med bakgrunn i en oppdatert gjennomgang av prosjektets levetid, gjøres det endringer i prosjektets periodisering.

### **Fjellanlegg oppgradering**

Dette er en budsjettpost for mindre prosjekter knyttet til oppgradering av fjellanlegg. Samleposten er nødvendig for å kunne ta høyde for prosjekter som ikke er ferdigdefinert på budsjetteringstidspunkt.

Det gjøres justeringer i budsjettpostens periodisering basert på forventet aktivitet i økonomiplanperioden.

### **Furubotn del 2 separer overvann**

Prosjektet omfatter separering av kisteveit (muret grøft) for spillvann/overvann samt sanering av privat utslipp til sjø. Det blir i tillegg etablert nytt privat og kommunalt spillvannnett.

Prosjektering pågår fortsatt og midler flyttes i henhold til oppdatert fremdriftsplan.

### **Garnes renseanlegg oppgradering**

Prosjektet omfatter etablering av ny innløpspumpe-stasjon i fjell og nytt renseanlegg på Garnestangen. Prosjektet inkluderer også etablering av ny tilkomstveg til det nye anlegget og riving av det eksisterende renseanlegget når det nye er satt i drift.

Det har vært utfordringer med å få godkjent reguleringsplan som medfører forsinkelse i oppstart av anleggsarbeidet. Det er derfor gjort justeringer i periodisering basert på oppdatert fremdriftsplan.

#### **Gimleveien m.fl. va-anlegg**

Prosjektet som er planlagt omfatter omlegging og fornying av eksisterende vann- og avløpsanlegg, separering av eksisterende avløp som er etablert som fellessystem (fører både kloakk og overvann i samme rør) og arbeid med stikkledninger som i dag ligger i veien.

I henhold til gjennomføringsvedtak fattet av Utvalg for finans, kultur og næring i sak 42/24 er totalprognosen oppjustert tilsvarende oppdatert usikkerhetsanalyse med beregnet P85-verdi for prosjektet på 42,8 mill.

Brutto prosj.utg. har ved en feil fått en stor økning som dessverre ble oppdaget for sent i budsjettprosessen. Dette vil bli korrigert i tilleggsinnstillingen.

#### **Gjensidigegården va-anlegg**

Prosjektet ved Gjensidigegården omfatter separering av nåværende fellessystem (rør som fører både avløp og overvann) og utskifting av eksisterende vannledning. Nytt overvannssystem dimensjoneres slik at det skal klare og håndtere fremtidige nedbørsmengder. Overvannet får nytt utslipp til sjø ved Gjensidigegården.

Det er gjort tilpasninger av periodiseringen av prosjektet basert på oppdatert fremdriftsplan.

Brutto prosj.utg. har ved en feil fått en stor økning som dessverre ble oppdaget for sent i budsjettprosessen. Dette vil bli korrigert i tilleggsinnstillingen.

#### **Holtaveien va-anlegg**

Bergen Vann skal skifte ut vann- og avløpsledninger i Holtavegen med sideveier grunnet dårlig tilstand på eksisterende vann- og avløpsanlegg. Prosjektet har hatt en forsinket oppstart da prosjektering viste at arbeidene blir mer omfattende enn tidligere estimert.

Brutto prosj.utg. har ved en feil fått en stor økning som dessverre ble oppdaget for sent i budsjettprosessen. Dette vil bli korrigert i tilleggsinnstillingen.

#### **Indre Arna (Stuajordet) høydebasseng**

Det er bygget et høydebasseng i Stuajordet på Arnatveit. Bassenget gir bedre driftssikkerhet, tryggere branndekning og mer stabile driftsforhold i forsyningsnettet i Indre Arna.

Prosjektet er ferdigstilt og sluttoppgjør pågår, men usikkerhetsreservene ligger i 2029.

#### **Johan Berentsensvei va-anlegg**

Kommunen skal trafiksikre Johan Berentsens vei ved å etablere fortau. I den forbindelse skal det også separeres overvann fra Nygårdsmyren. Det er i tillegg vurdert å sette opp en liten pumpe-stasjon for å sanere avløpsutslippene fra bebyggelsen nedstrøms Nygårdsmyren.

Det gjøres justeringer for lønns- og prisstigning.

### **Kismul hovedvannledning del 1**

Hovedvannledning fra Kismul vannbehandlingsanlegg og ned til Hamretjørna, (knutepunkt til E39-prosjektet) rehabiliteres. Sluttoppgjør pågår og det ligger inne en usikkerhetsavsetning i 2026.

### **Kjøkkelvikdalen vannledning**

Prosjektet omfatter etablering av nye vannledninger for å danne ringsystem på vannforsyningen i Kjøkkelvikdalen. Ringsystemet etableres for å bedre dagens trykksituasjon og vannkvalitet. Totalprognosen nedjusteres da prosjektet er i slutfasen og forventes slutført ila. 2024. Det velges å ha noe reserver igjen i 2029 i påvente av eventuelle endringsmeldinger fra entreprenør.

### **Lagunen–Skjoldskiftet (Miljøloftet) separer overvann**

E39 Sykkelvei Lagunen – Skjoldskiftet, er et samarbeidsprosjekt med Statens Vegvesen, som har planlagt å bygge 2,3 km sykkelvei med fortau på strekningen fra Lagunen til Skjoldskiftet. Traséen følger gamle Osbanetraséen mellom Skjoldskiftet og Fana blikk/Skjold gård, derfra på bro over Fanavegen og videre på østsiden av veien langs bybanen til Lagunen. Strekningen inngår i ferdig regulert sykkelstamvei. Med hjemmel i veglovens § 32 har Bergen kommune v/Bergen Vann mottatt pålegg fra Statens Vegvesen om at VA-anlegg som ligger i veien må flyttes på eiers bekostning. Dette gjelder både kommunalt og tilhørende privat ledningsanlegg. Mye av eksisterende ledningsanlegg er plassert i vei og kommer i konflikt med tiltaket. Bergen Vann skal legge om overvannsledninger fra gjeldende trasé.

Manglende grunneieravtaler og gjenstående prosjektering gjør at prosjektet er utsatt. I tillegg har kontroll av modell avdekket enkelte uklarheter mellom fagområder som må rettes opp før utlysning. Statens Vegvesen får ikke gjennomført anslag før mengdebeskrivelsen er utført, først da kan en si mer nøyaktig hva investeringsbehovet for Bergen Vann sin andel av prosjektet vil være. Mengdebeskrivelsen blir ikke ferdigstilt før hele detaljprosjekteringen er gjennomført.

På grunn av utsettelsen gjøres det justeringer i prosjektets periodisering og midler ble derfor flyttet frem i tid i forbindelse med 2. tertialrapport 2024.

### **Lyngbøvegen va-anlegg**

Dette er et samarbeidsprosjekt med Bymiljøetaten i Lyngbøveien der Bergen Vann vil fornye eksisterende vannledning. Økning i totalbudsjett etter anbudskonkurranse og behov for usikkerhetsavsetning. Utbedring av Lyngbøveien var i utgangspunktet et trafikkikkerhetstiltak. Utbedring av Lyngbøveien var i utgangspunktet et trafikkikkerhetstiltak.

I forbindelse med utviklingen av prosjektet ble det også innledet et samarbeid med Bergen vann slik at det kunne gjennomføres utbedring av drikkevannsforsyningen til området, redusere utslipp til Lyngbøvatnet, og forbedre klimahåndteringen/overvannssituasjonen (flomveier) i området, Prosjektet er forsinket og forventes å starte opp i 2025.

Entreprenøren med ansvar for utførelsen av prosjektet gikk konkurs og prosjektet derfor må prosjekteres på nytt. I rulleringen av Handlings- og økonomiplan 2025-2028 foreslår byrådet derfor at budsjettet for Lyngbøvegen VA-anlegg økes.

### **Løvstakken - Bømergt. va-anlegg**

Investeringen omfatter separering av avløpssystemet mellom Løvstakken og Solheimsviken. Det skal legges ny overvannsledning slik at regnvann ikke blandes med avløpsvann. Separering av

avløpssystemet på Løvstakksiden er viktig for å redusere tilførselen av overvann (rent vann) til Holen renseanlegg og for å redusere forurensning fra overløpsdrift. Å separere overvann fra avløpsvann er med på å optimaliserer driften av renseanlegget. Separering av avløpssystemet er også viktig fordi sjøbunnen i Puddefjorden og Store Lungegårdsvann er tildekket med rene masser og ny tilførsel av forurensning må derfor stanses.

Grunnet omstendigheter utenfor Bergen Vanns kontroll, er prosjektet forsinket og det gjøres endringer i periodisering tilsvarende oppdatert fremdriftsplan. I tillegg gjøres det justeringer for lønns- og prisstigning.

Prosjektet forventes ferdigstilt i 2029, men prosjektet har budsjett i 2032, som er en usikkerhetsavsetning.

### **Mjølkeråen - Kvernevik va-anlegg**

Prosjektet gjelder etablering av overføringsanlegg for avløp fra Mjølkeråen avløpsrenseanlegg til Kvernevik avløpsrenseanlegg. Mjølkeråen avløpsrenseanlegg er et eldre renseanlegg som ikke tilfredstiller dagens krav. Mjølkeråen avløpsrenseanlegg tas ut av drift når nytt overføringsanlegg er etablert.

Det gjøres justeringer i periodisering som følge av oppdatert fremdriftsplan.

### **Mynteviken va-anlegg**

Prosjektet omhandler etablering av vann- og avløpssystem i Mynteviken. Det skal etableres en pumpestasjon i Myntevikvegen som skal pumpe avløpet videre til Mørkevika via sjøledning. Bergen kommune har gjennomført prosjektering for etablering av kommunalt ledningsnett til Mynteviken. Området har direkte utslipp av avløp og mange i området har utilstrekkelig kvalitet på vann fra private brønner.

Prosjektet er noe forsinket men forventes å starte opp i 2025. Fremdrift vil være avhengig av pågående forhandlinger med grunneiere. På grunn av forsinket fremdrift flyttes midler fra 2025 til senere år i handlings- og økonomiplan 2025-2028.

### **Nedre Nygård del 1 va-anlegg**

Prosjektet er et graveklubbprosjekt ( Et samarbeidsprosjekt mellom Bergen Vann, BIR Infrastruktur AS (tidl. BIR Nett AS og BossNett AS), BKK Nett AS, Eviny Termo AS (tidl. BKK Varme AS), Telenor ASA og Bergen Fiber AS.) og arbeidet skal bestå i fornying av eksisterende vann- og avløpsanlegg og separering av overvann i Lyder Sagens gate, Daniel Hansens og Jonas Reins gate. Prosjektet er under gjennomføring og forventes avsluttet ila. 2025.

Det gjøres justeringer for lønns- og prisstigning. Det er avsatt usikkerhetsreserver i senere år.

### **Nedre Nygård del 2 va-anlegg**

Bergen vann skal fornye eksisterende vann- og avløpsanlegg og separere overvann med fokus på blå-grønne løsninger på Nedre Nygård sammen med partnerene i Graveklubben BIR Infrastruktur AS (tidl. BIR Nett AS og BossNett AS), BKK Nett AS, Eviny Termo AS (tidl. BKK Varme AS), Telenor ASA og Bergen Fiber AS.)

Prosjektet er et graveklubbprosjekt (Et samarbeidsprosjekt mellom Bergen Vann, BIR Infrastruktur AS (tidl. BIR Nett AS og BossNett AS), BKK Nett AS, Eviny Termo AS (tidl. BKK Varme AS), Telenor ASA og

Bergen Fiber AS.) og arbeidet skal bestå i fornying av eksisterende vann- og avløpsanlegg og separering av overvann på Nedre Nygård. Prosjektet er en forlengelse av Nedre Nygård del 1.

### **Produksjon av vann**

Dette er en samlepost for mindre prosjekter innen avløpsnett/innsamling av avløpsvann. Budsjettposten er nødvendig for å kunne budsjettere inn prosjekter som kommer, men ikke er ferdig definert på budsjetteringstidspunktet. Enkeltprosjekter blir skilt ut fra samleposten når konkrete prosjekter blir identifisert og er klar for gjennomføring.

Det er blant annet behov for rehabilitering av dam Gamsebotstjørna. Dammen har frem til 2020 vært reservevannkilde for drikkevannsforsyningen. I dag er magasinet lagt ned som reservevann og har ingen kommersiell bruk. I tillegg skal det i økonomiplanperioden også jobbes med Stemmevatnet og Gløvrevatnene dammer.

### **Skjold - Fjøsanger samkjøringsledning**

Prosjektet gjelder styrking av samkjøringsmuligheten mellom Kismul, Espeland og Svartediket vannbehandlingsanlegg ved at det legges ny ledning fra Skjold til Fjøsanger. Prosjektet må ses opp mot annen infrastrukturplanlegging i området og periodiseringen av budsjett er justert i tråd med dette. Det er gjort justeringer for lønns- og prisvekst.

### **Skredderdalen dam**

Rehabilitering av dam Skredderdalen, lokalisert ca. 200 meter oppstrøms Mula pumpestasjon i Fjellveien. Rehabilitering omfatter tiltak for å tilfredsstille krav til stabilitet, samt tiltak på flomløp og bunntappearrangement. Prosjektet under planlegging.

Det gjøres endringer i prosjektets periodisering og midler flyttes ut av økonomiplanperioden med forventet oppstart i 2029.

### **Storavatnet dammer (Fyllingen)**

Prosjektet gjelder rehabilitering av dammer i tilknytning til et nedlagt vannmagasin i Fyllingsdalen; dam Storavatnet, dam Storavatnet nord, dam Storavatnet sør og dam Svartatjørna for å tilfredsstille krav i Damsikkerhetsforskriften. Planen var anleggsstart våren 2022, men på grunn av lang tid med å få godkjent planer, byggetillatelse, diverse avklaringer samt sen kontraktinngåelse, ble det anleggsstart våren 2024.

Prosjektet forventes avsluttet i løpet av 2024, men det ligger en usikkerhetsavsetning etter økonomiplanperioden.

### **Storediket (dammer)**

Prosjektet går ut på å rehabilitere dammen Storediket, som er lokalisert i Byfjellene, for å tilfredsstille krav i Damsikkerhetsforskriften. Rehabiliteringen omfatter i hovedsak fylling av damdel, bunntappearrangement og flomløp. I forbindelse med fremlegging av 2. tertialrapport 2024, flyttes det midler som følge av raskere bygging og tidligere byggestart enn forutsatt.

Det er gjort justeringer for lønns- og prisstigning for 2025.

Prosjektet forventes ferdigstilt i 2028, men det ligger en mindre usikkerhetsavsetning i 2029

### **Sætrevegen ringledning**

For å øke vannforsynings sikkerheten i Ytre Arna, skal Bergen Vann etablere en ny vannledning i Sætrevegen. Den nye vannledningen vil gi en ringforbindelse i boligfeltet og med det bidra til en bedre forsynings sikkerhet i området. Grunnet forsinkelse i oppstart er det skjøvet kr 2,03 mill. til 2025 i forbindelse med andre tertialrapport 2024. Det er lagt inn en usikkerhetsavsetning i 2029.

### **Åsane nord avløpsnett trinn 1**

Åsane Nord er en fellesbetegnelse for områdene nordøst for Åsane / Nyborg, fra Breistein i sør-øst til Klauvaneset i nord. I perioden 2019 – 2022 ble det gjennomført en valgutredning (KVU) for hele dette området og det er satt i gang prosjektering for utførelse.

Prosjektet omfatter avløpssystemet i området Åsane nord fra Klauvaneset til krysset Steinestøvegen/Breisteinvegen, som baserer seg på rensing i kommunale renselanlegg og private slamavskillere med utslipp til lokale resipienter. I tråd med hovedplan for avløp og vannmiljø 2019–2028 er renskravet at alt avløpsvann i området skal gjennomgå sekundærrensing, regulert i utslippstillatelsen fra 14.10.2016.

Senere oppstart av detaljprosjektering pga. geoteknisk vurdering av tunnel har medført utsettelse av oppstart og det gjøres derfor justeringer i periodiseringen.

## 18B-Renovasjon

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter kommunens lovpålagte innsamling og behandling av husholdningsavfall, etter Forurensningslovens § 30. Bergen kommune ivaretar oppgavene ved tjenestekjøp fra BIR Privat AS. Tjenesteområdet omfatter også forvaltning/etterdrift av nedlagte avfallsdeponier, herunder bl.a. kostnader ved miljøtiltak på disse deponiene. Fagfeltet ivaretas primært av Bymiljøetaten.

Bergen har en fremtidsrettet, avansert og klima- og miljøvennlig renovasjonsløsning for Bergen sentrum; bossnettet. I dette underjordiske rørsystemet fraktes restavfall, plast, papir og drikkekartonger fra egne nedkast rundt om i byen til oppsamlingsterminaler lokalisert i utkanten av sentrumskjernen. I terminalene blir bosset komprimert, og deretter transportert bort til gjenvinning. Bossnettet gjør Bergen til en renere og penere by. Moderne renovasjonsløsninger er samfunnskritisk infrastruktur, og et viktig element planleggingen og utformingen av byutviklingen.

Bossnettet bygges primært for husholdningene og deres avfall, men det er også mulig for næringskunder å knytte seg til nettet. Det er BIR, gjennom datterselskapet BIR Nett AS, som bygger ut og drifter bossnettet for Bergen kommune. Renovasjonsfaglig oppfølging av BIR og utbyggingen av bossnettet blir utført av Bymiljøetaten.

Bergen har ingen aktive deponier, men Bymiljøetaten forvalter og er ansvarlig for forvaltning/etterdrift av flere nedlagte kommunale deponier.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>5 202</b>	<b>5 202</b>	<b>5 202</b>	<b>5 202</b>
Sum Lønns- og prisvekst mv.	126	126	126	126
Sum Tekniske justeringer	0	0	0	0
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>126</b>	<b>126</b>	<b>126</b>	<b>126</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>5 328</b>	<b>5 328</b>	<b>5 328</b>	<b>5 328</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett	0	0	0	0
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Oppfølging av nedlagte kommunale avfallsdeponier, kommunal andel	1 500	1 500	1 500	1 500
Oppfølging av nedlagte kommunale avfallsdeponier, selvkost	1 500	1 500	1 500	1 500
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>8 328</b>	<b>8 328</b>	<b>8 328</b>	<b>8 328</b>



## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Administrasjon - renovasjon husholdningsavfall	-0	5 156	5 156	5 156	5 156	5 156	5 156
Etterdrift avfallsdeponier næringsavfall	7 787	5 157	5 158	6 779	6 779	6 779	6 779
Innsamling, gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall	-4 408	-4 960	-4 656	-4 960	-4 960	-4 960	-4 960
Forvaltning av avfallsdeponier husholdningsavfall.	-8 207	-4 342	-13 683	-2 838	-2 838	-2 838	-2 838
Selvkostrenter - renovasjon husholdningsavfall	7 670	4 191	13 228	4 191	4 191	4 191	4 191
<b>Sum</b>	<b>2 842</b>	<b>5 202</b>	<b>5 203</b>	<b>8 328</b>	<b>8 328</b>	<b>8 328</b>	<b>8 328</b>

### Kostra-analyse

	Bergen 2022	Bergen 2023	Oslo kommune	Trondheim	Stavanger	ASSS uten Oslo
<b>Produktivitet</b>						
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (kr) *)	2 244	2 126	5 345	2 504	3 587	
<b>Kvalitet</b>						
Andel levert til materialgjenvinning inklusiv biologisk behandling	25,4 %	26,2 %	42,0 %	37,1 %	54,4 %	
Renovasjon - Andel levert til forbrenning	68,1 %	66,1 %	55,4 %	62,6 %	40,8 %	
Renovasjon - Husholdningsavfall per innbygger (kommune)	323	320	269	284	318	

\*) Inflasjonsjustert med deflator

### Produktivitet

#### Renovasjon - Årsgebyr for avfallstjenesten

Årsgebyret er noe redusert fra 2022 til 2023. Etter innspill fra BIR AS ble renovasjonsgebyret vedtatt redusert med 1 % fra 2022 til 2023.

Prinsippet om full kostnadsdekning ligger til grunn for kommunenes beregning av avfallsgebyr for renovasjon, ref. forurensningsloven § 34. Gebyret skal imidlertid ikke overstige de kostnadene kommunen har for håndtering av avfall, ref. selvkostprinsippet og Forskrift for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Forskriften angir de prinsipper som anbefales benyttet i selvkostkalkyler innenfor alle typer av kommunale/fylkeskommunale tjenester der selvkost ligger til grunn for brukerbetalingen. Gebyrene er gjennom dette en direkte konsekvens av aktivitetsnivået (drift og vedlikehold, fornying av anlegg), samt renter og avdrag fra tidligere års investeringer.

De andre kommunene har ulike gebyrmodeller og ulike tjenester som inngår i årsgebyret og tallene er derfor ikke uten videre sammenlignbare.

## Kvalitet

### *Andel levert til materialgjenvinning inklusiv biologisk behandling*

Andelen avfall levert til materialgjenvinning gikk noe opp fra 2022 til 2023, som antagelig kan tilskrives økt innsamling av matavfall, som ble innført i 2022, og bedre tilrettelegging for innsamling av dette i 2023. Bergen ligger fortsatt lavt sammenlignet med andre kommuner, men andelen forventes å øke etter hvert som tiltaket får effekt for byens innbyggere.

### *Renovasjon - Andel levert til forbrenning*

Bergen leverer en høyere andel avfall til forbrenning sammenlignet med andre kommuner. For 2021 og foregående år kan dette skyldes at matavfall inngår i restavfallet mens de fleste andre kommuner har lagt til rette for matavfall, noe Bergen kommune startet med i 2022. Etter tilretteleggingen for bedre matavfallshåndtering er andel levert til forbrenning noe redusert i 2023 og det forventes videre reduksjon etterhvert som tiltak i større grad får effekt for innbyggerne.

### *Renovasjon - Husholdningsavfall pr. innbygger (kommune)*

Tallene viser en reduksjon fra 2022 til 2023 for Bergen. Reduksjonen kan ses i sammenheng med økningen i andel avfall levert til materialgjenvinning. Det lave tallet for Oslo skyldes blant annet at en lavere andel av grovavfallet registreres, da det håndteres av private aktører. Bergen (BIR) har gode systemer for å registrere alt innlevert avfall.

## Status og utvikling på tjenesteområdet

Gode strategier for renovasjon og deponier er av avgjørende betydning for å nå de globale forventningene til en sirkulær økonomi, samt Bergen kommune sin ambisjon om å være en foregangskommune innen miljø.

Moderne renovasjonsløsninger er adskillig mer kompliserte, avanserte og kostnadskrevende enn de tradisjonelle. Det er derfor en utfordring å avklare eierskapet og FDV-ansvaret for slike. Det vil bli utredet hvilke roller kommunen og BIR bør ta her, som del av arbeidet med *Strategi for kommunalt eierskap til infrastruktur*.

Moderne renovasjonsanlegg er samfunnskritisk infrastruktur. Dette gjenspeiles ikke i nasjonalt lovverk, og renovasjonsanlegg har derfor ikke den plass, rolle og beskyttelse i lovverket som det trenger. Kommunal- og distriktsdepartementet har imidlertid foreslått endringer i Plan- og bygningsloven som blant annet åpner for at kommunen kan gi generelle bestemmelser om avfallssystemer i kommuneplanen, på samme måte som for annen infrastruktur.

Renovasjonsteknisk Veileder er til hjelp for utbygger ved prosjektering og dimensjonering av renovasjonsløsninger og for Plan- og bygningsetaten ved godkjenning av disse. Forventningene til arealeffektive og trafikksikre renovasjonsløsninger i utbyggings- og transformasjonsområder er imidlertid store, og det kan diskuteres hvorvidt dagens veileder i stor nok grad tar hensyn til dette.

Det er økt fokus på nedlagte avfallsdeponier, både på grunn av risiko for klimagassutslipp og forurensningsfare, men også som mulige arealer for byutvikling og kilde til gjenvinning av verdifulle mineraler, metaller og sekundære råvarer. Bergen kommune, ved Bymiljøetaten, deltar som brukerpartner i senter for forskningsbasert innovasjon EarthresQue, som ledes av NMBU på Ås.

Virksomhetsplan for nedlagte kommunale avfallsdeponier er grunnlaget for kommunens arbeid med å utbedre miljøforholdene omkring deponiene. Kommunen arbeider med dette i tråd med føringene i "Temaplan for virksomhet tilknyttet nedlagte kommunale avfallsdeponier 2020-2025".

Revisjonen har i Forvaltningsrevisjon - forvaltning av nedlagte kommunale avfallsdeponier stilt spørsmål ved om kommunen har anledning til å dekke kostnader til sanering av eldre deponier over dagens renovasjonsgebyr. Bergen kommune mener at sentralt gitt regelverk gir adgang til dette. Kommunen har henvendt seg til departementet for avklaring av spørsmål knyttet til forståelsen av regelverket. Endelig svar er enda ikke mottatt.

#### Renovasjonsgebyr for husholdninger

Kommunenenes merkostnader knyttet til innsamling og behandling av husholdningsavfall, skal i sin helhet dekkes av gebyrer til abonnentene.

Bergen kommune har tildelt BIR AS enerett til å utføre oppgavene på vegne av kommunen. BIR har varslet en prisøkning på tjenesten som medfører at renovasjonsgebyret vil øke med 35 %. For gjenvinningsstasjonene foreslås det en nominell prisøkning på 100 % i 2025 for lovpålagte kunder (husholdningsabonnenter).

En gjennomsnittskunde i Bergen får tømt restavfallet sitt omtrent 26 ganger i året. Tabellen nedenfor viser prisen inkl. mva. for kunder som får tømt restavfallet hhv. 12 (minimumskunde), 26 (gjennomsnittskunde) eller 52 (maksimumskunde) ganger i året.

	Enhetspris	Tømming 12 ganger i året	Tømming 26 ganger i året	Tømming 52 ganger i året
Renovasjon grunnpris inkl. 12 tømminger av restavfall (140 l beholder)	3 581,44	3 581,44	3 581,44	3 581,44
Hver ekstra tømming av restavfall (140 l) utover de 12 som er inkl. i grunnprisen	56,05	0,00	784,70	2 242,00
Komm. påslag, renovasjonsfaglig oppfølging, fakturering og innføring, deponier	131,25	131,25	131,25	131,25
<b>Sum gebyr</b>		<b>3 712,69</b>	<b>4 497,39</b>	<b>5 954,69</b>

Mer utfyllende informasjon om renovasjonsgebyrene finnes i [Premisser og gebyrregulativ for 2025 for renovasjonsgebyrene](#).

## Måltabell

Hovedmål	Operativt mål	Indikator	Siste måling 2023	Forventet 2024	Mål 2025	Mål 2028
Inkluderende by						
Levende bydeler						
Omstillingsdyktig og økonomisk bærekraftig kommune	I Bergen skal den fleksible gebyrmodellen utvikles, slik at den dekker alle typer husholdninger og oppleves som rettferdig av brukerne	Antall husholdningskunder som har fleksibelt renovasjonsgebyr	82,0 %	83,0 %	84,0 %	84,0 %
		Andel glass- og metallemballasje utsortert ved kildesortering fra husholdningene	68,0 %	72,0 %	72,0 %	85,0 %
		Andel matavfall utsortert ved kildesortering fra husholdningene	12,0 %	20,0 %	55,0 %	58,0 %
		Andel papp- og papiravfall utsortert ved kildesortering for husholdningene	70,0 %	72,0 %	73,0 %	80,0 %
		Andel plastavfall utsortert ved kildesortering fra husholdningene	19,0 %	22,0 %	25,0 %	50,0 %
Trygg by i alle livsfaser						

## Virkemiddel for å nå mål

Byrådets tiltak for nå målene på dette tjenesteområdet inkluderer blant annet:

- Følge opp BIR for å påse at bystyrets føringer for renovasjonsfeltet blir fulgt.
- Følge opp [Lokal forskrift for innsamling av husholdningsavfall](#)
- Følge opp og gjennomføre tiltak slik de er beskrevet i [Temaplan for virksomhet tilknyttet nedlagte kommunale avfallsdeponi 2022-2026](#)
- Følge opp [Kommuneplanens arealdel 2018-2030](#)
- Følge opp Bergen 2030 - Kommuneplanens samfunnsdel
- Følge opp og gjennomføre aktuelle tiltak for tjenesteområdet slik de er beskrevet i [Grønn strategi](#)

## Investeringsbudsjett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2025-2028

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan					Sum øvrige år					Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Etterdrift deponier	Løpende					6,0	5,8	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,8
Slettebakken avfallsdeponi	2025	<a href="#">BY 116/20</a>	321,0	116,3	0,0	116,3	10,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,3
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>321,0</b>	<b>116,3</b>	<b>0,0</b>	<b>116,3</b>	<b>16,3</b>	<b>5,8</b>	<b>4,0</b>	<b>4,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>30,1</b>
<b>Avgiftsfinansierte investeringer</b>																	
Etterdrift deponier	Løpende					6,0	5,8	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,8
Slettebakken avfallsdeponi	2025	<a href="#">BY 116/20</a>	IA	428,3	0,0	428,3	41,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	41,1
<b>Sum Avgiftsfinansierte investeringer</b>			<b>0,0</b>	<b>428,3</b>	<b>0,0</b>	<b>428,3</b>	<b>47,2</b>	<b>5,8</b>	<b>4,0</b>	<b>4,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>91,1</b>

### **Etterdrift deponier**

Denne budsjettposten benyttes til oppfølging av miljøtekniske grunnundersøkelser, eventuelle supplerende utredninger og videre arbeid med forprosjekt på deponiene Drotningstvik, Tjørnen, Rådal og Paradis.

Ved Rådal avfalldeponi er følgende tiltak innarbeidet: Etablering av grøfter og utbedringer toppdekke på Magnusbakken.

### **Slettebakken avfallsdeponi**

Deponiet skal erstattes med rene masser slik at all forurensning i deponiet fjernes. Det vil gjennomføres en fullstendig masseutskifting, inkl. torvlaget som ligger under deponimassene. Deponiet inneholder en blanding av næringsavfall og husholdningsavfall. Kostnadene som relaterer seg til husholdningsavfall belastes renovasjonsgebyret til husholdningsabonnentene, men kommunen må selv betale kostnaden for den del av tiltakene som relateres til næringsavfall. For Slettebakken deponi er det gjennomført undersøkelser som støtter at fordelingen mellom husholdningsavfall og næringsavfall vurderes til 80/20.

Bystyret vedtok en fullstendig sanering av Slettebakken avfallsdeponi i bystyresak 148/13 og saneringen er i tråd med føringene gitt i bystyresak 38/18 – «Framtidig arealbruk på Sletten og Slettebakken – oppfølging av mulighetsstudie».

Sanering og miljøsikring av Slettebakken vil føre til et betydelig bedre miljø, særlig med tanke på å hindre avrenning av sigevann til nærliggende vann. Full sanering vil også innebære at området vil kunne utvikles for framtidig bruk på et stabilt underlag uten utfordringer knyttet til forurensning. Området har stort potensiale for framtidig utvikling, til idretts- og rekreasjonsformål og gjennom å muliggjøre at eventuelle erstatningsbygg for dagens idrettshaller i området kan etableres raskt.

Prosjektet hadde i 2024 høyere produksjon enn opprinnelig forutsatt og det ble dermed skjøvet 70 mill fra 2025 til 2024 i 2. tertialrapport 2024. Produksjonen har økt av flere grunner. Anlegget er stort, og med mange elementer med høye kostnader å drive. Når disse har høy utnyttelse påløper tilhørende utgifter tidligere enn antatt. Entreprenøren har gjennom året blitt mer rutinert og driver anlegget nå både mer rasjonelt, og greier å løse utfordringer i anlegget raskere. Begge deler bidrar til en forsert framdrift.

## 20-Interne tjenester / fordelte kostnader

### Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet gjelder funksjoner hvor utgiftene fordeles internt til øvrige tjenesteområder og avdelinger. I Byrådsavdeling for klima, miljø er det budsjettert med utgifter til prosjektavdelingen og renholdsavdelingen i Etat for bygg og eiendom. I løpet av året fordeles budsjettet til de tjenesteområder som vedlikeholdsprosjekter og renholdet gjelder.

### IUA Bergen region

IUA Bergen region er et samarbeidsorgan som ivaretar deltakerkommunenes plikt til å ha en interkommunal beredskap mot akutt forurensning. 20 kommuner i Vestland fylke inngår i samarbeidet, og Bergen kommune er vertskommune for IUA Bergen region. Vertskommuneansvaret utøves av Bergen brannvesen, som blant annet står for den daglige driften av samarbeidsorganet.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>10 174</b>	<b>10 174</b>	<b>10 174</b>	<b>10 174</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>1 510</b>	<b>1 508</b>	<b>1 508</b>	<b>1 508</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>1 510</b>	<b>1 508</b>	<b>1 508</b>	<b>1 508</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>11 684</b>	<b>11 683</b>	<b>11 682</b>	<b>11 682</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Effektivisering</b>				
Effekt av ny renholdsnorm	-15 000	-30 000	-30 000	-30 000
Redusere utgifter gjennom omorganisering av renhold i Etat for bygg og eiendom	-800	-800	-800	-800
<b>Sum Effektivisering</b>	<b>-15 800</b>	<b>-30 800</b>	<b>-30 800</b>	<b>-30 800</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-15 800</b>	<b>-30 800</b>	<b>-30 800</b>	<b>-30 800</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>-4 116</b>	<b>-19 117</b>	<b>-19 118</b>	<b>-19 118</b>

### Driftsbudsjett

#### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Renholdstjenester	0	-16 297	-13 292	-30 543	-45 543	-45 543	-45 543
Håndverkertjenester bygg	0	26 530	26 207	26 485	26 484	26 484	26 484
IUA Bergen region	0	-58	-58	-58	-58	-58	-58
<b>Sum</b>	<b>0</b>	<b>10 174</b>	<b>12 856</b>	<b>-4 116</b>	<b>-19 117</b>	<b>-19 118</b>	<b>-19 118</b>

## 21-Pensjon og fellesposter

### Om tjenesteområdet

På dette tjenesteområdet budsjetteres og utgiftsføres:

- Sentrale avsetninger - herunder lønnsavsetning til neste års lønnsoppgjør
- Sentralt førte pensjonsposter - premieavvik/avdrag på premieavvik vedrørende pensjonspremier.
- Regnskapstekniske poster - motkonto avskrivninger og motkonto avgiftsfinansierte renter.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
<b>Vedtatt budsjett 2024</b>	<b>-1 532 468</b>	<b>-1 532 468</b>	<b>-1 532 468</b>	<b>-1 532 468</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst mv.</b>	<b>32 673</b>	<b>43 925</b>	<b>46 341</b>	<b>46 341</b>
<b>Sum Pensjonsendringer</b>	<b>-281 476</b>	<b>-221 484</b>	<b>-246 599</b>	<b>-153 627</b>
<b>Sum Tekniske justeringer</b>	<b>37 664</b>	<b>-29 982</b>	<b>-78 529</b>	<b>-98 464</b>
<b>Prisjustering og diverse endringer</b>	<b>-211 139</b>	<b>-207 541</b>	<b>-278 786</b>	<b>-205 749</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>-1 743 607</b>	<b>-1 740 009</b>	<b>-1 811 254</b>	<b>-1 738 217</b>
<b>Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>				
<b>Sum Helårsvirkning av realendringer i årets budsjett</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Tilpasning til aktivitetsnivå</b>				
Økte utgifter til personalforsikringer	249	249	249	249
<b>Sum Tilpasning til aktivitetsnivå</b>	<b>249</b>	<b>249</b>	<b>249</b>	<b>249</b>
<b>Nye tiltak</b>				
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Nye engangstiltak</b>				
Ekstern rådgivning – Eierskap konsern	500	0	0	0
<b>Sum Nye engangstiltak</b>	<b>500</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Kutt</b>				
Redusere byrådets tilleggsbevilgningskonto	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sekkepost for konseptvalgutredning (KVU)	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
<b>Sum Kutt</b>	<b>-3 500</b>	<b>-3 500</b>	<b>-3 500</b>	<b>-3 500</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-2 751</b>	<b>-3 251</b>	<b>-3 251</b>	<b>-3 251</b>
<b>Ramme 2025-2028</b>	<b>-1 746 358</b>	<b>-1 743 260</b>	<b>-1 814 505</b>	<b>-1 741 468</b>



## Driftsbudsjett

### Fordeling på tjeneste (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap		Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Premieavvik	-1 404 975	-832 722	-832 722	-1 048 725	-973 842	-1 014 009	-1 147 891	
Amortisering av tidligere års premieavvik	462 659	588 257	590 007	691 178	780 642	918 492	1 072 399	
Pensjon	6 828	6 247	6 247	7 035	7 387	7 756	8 144	
Premiefond	-524 004	-508 886	-508 886	-508 886	-508 886	-508 885	-508 885	
Diverse fellesutgifter	-472	31 120	31 120	32 789	32 789	32 789	32 789	
Tilfeldige utgifter/inntekter - AFP m.m.	9 399	164 563	166 163	-3 419	-108 127	-231 293	-158 735	
Reservert til tilleggsbevilgninger og nye bevilgni	-5 232	404 519	189 101	461 489	440 989	440 989	440 989	
Rentekompensasjon overført andre	2 920	4 670	4 440	4 082	2 831	2 241	2 127	
Motpost avskrivninger	-1 171 673	-1 179 488	-1 180 144	-1 198 188	-1 214 788	-1 236 288	-1 236 288	
Motkonto renter selvkostområdene (firma 90)	-171 744	-210 748	-199 902	-183 712	-202 255	-226 296	-246 117	
<b>Sum</b>	<b>-2 796 294</b>	<b>-1 532 468</b>	<b>-1 734 576</b>	<b>-1 746 358</b>	<b>-1 743 260</b>	<b>-1 814 505</b>	<b>-1 741 468</b>	

### Status og utvikling på tjenesteområdet

#### Pensjonsutgifter 2025-2028

Bergen kommune har tre pensjonsleverandører: Bergen kommunale pensjonskasse (BKP), Kommunal Landspensjonskasse (KLP), og Statens Pensjonskasse (SPK). Pr 31.12.23 hadde 72 %, (18.806), av de ansatte pensjonsordning gjennom BKP, 14 % i KLP, (3.428, hvor av vel halvparten er sykepleiere), og 14% (3.499 lærere) i SPK.

#### Premier (Tilfeldig utgifter/inntekter – AFP m.m.)

Pensjonspremiene skal finansiere framtidige utbetalinger til alderspensjon. Dette er sparedelen av premiene. I tillegg består premiene av en forsikringsdel som skal finansiere uførepensjon og etterlattepensjon. Dessuten skal premiene finansiere ikke- forsikringsbare ytelser som avtalefestet pensjon og tidligpensjon til arbeidstakere som oppfyller vilkårene for å gå av inntil tre år før aldersgrensen. En del eldre arbeidstakere har dessuten hel eller delvis garanti for at pensjonsnivået skal utgjøre 66% av sluttlønn forutsatt 30 år i hel stilling, men før levealdersjustering. Premiene skal også finansiere denne forpliktelsen som kalles bruttogaranti, samt utgifter til administrasjon.

Med unntak av sykepleiernes og lærernes pensjonsordning som er lovfestet, er det gjennom innholdet i tariffavtaler at arbeidsgiver har ansvar for å finansiere pensjonsytelser til ansatte, fratrukte og pensjonister. I offentlige tjenstepensjonsordninger bidrar den ansatte selv med to prosent av pensjonsgrunnlaget i pensjonsinnskudd. Arbeidsgiver finansierer resten av premiene. Grunnlaget består av lønn og faste pensjonsgivende tillegg.

Pensjonsvirkning av årlig lønns- og pensjonsregulering samt regulering av grunnbeløpet i folketrygden kalles reguleringspremie. Premien skal betales av arbeidsgiver når faktisk kostnad for året er fastslått. Dette innebærer at alle opptjente pensjonsytelser skal være fullfinansierte ved utgangen av hvert år.

Siden lønnsvekst og regulering av grunnbeløpet i folketrygden varierer fra år til år, vil også størrelsen på reguleringspremiene variere mye fra år til år.

Pensjonsrettigheter tjenes opp med 1/30 del hvert år. I tillegg skal det betales reguleringspremie av årets lønnsvekst, vekst i grunnbeløpet i folketrygden og regulering av pensjoner under utbetaling. Sammen med avkastning av pensjonsmidlene skal forfalt pensjonspremie finansiere pensjonsutbetalingene både nå og i framtiden. En andel av forfalt pensjonspremie kan vanligvis finansieres gjennom bruk av kommunens premiefond. Resten må finansieres ved overføringer til pensjonsleverandørene.

Det er i hovedsak veksten i grunnbeløpet i folketrygden og prisveksten i perioden 1.1.-31.12. som gir grunnlag for størrelsen på reguleringspremie. I tillegg vil reguleringspremiene finansiere fjorårets avvik mellom forventet pris- og lønnsvekst i trygdeoppkjøret og faktisk lønnsvekst og prisstigning i Norge. Høyere vekst enn anslått gir tillegg i reguleringspremiene. Lavere vekst gir fradrag.

Det er forventet lavere pensjonspremie sammenlignet med vedtatt budsjett. Dette henger sammen med endring i forutsetninger, herunder lavere forventet årslønnsvekst, endring i grunnbeløpet i Folketrygden og regulering av løpende alderspensjoner:

<b>Vekst i prosent fra året før</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>	<b>2028</b>
Årslønnsvekst i prosent per år	5,2 %	4,6 %	4,3 %	3,7 %	3,25 %
Prosentvis endring i grunnbeløpet i Folketrygden	5,2 %	4,7 %	4,3 %	3,7 %	3,25 %
Prisvekst (KPI) i prosent	3,9 %	3,3 %	2,9 %	2,5 %	2,5 %
Regulering av løpende alderspensjoner i prosent	4,6 %	3,7 %	3,6 %	3,1 %	3,1 %

Konsekvensen av reduserte forutsetninger er lavere premie.

#### *Ny AFP-ordning fra 01.01.25*

Stortinget vedtok i april 2024 ny lov om avtalefestet pensjon (AFP). Endringen innebærer at AFP for offentlig ansatte blir endret fra å være en tidligpensjonsordning fra 62 til 67 år for de som er født før 1963, til nå å bli en livsvarig pensjon for de som er født fra og med 1963. Dette innebærer at de som er født i 1962 eller før, følger gammel ordning hvor en kan ta ut AFP mellom 62 og 67 år (forutsatt at en går av med pensjon eller reduserer stillingsstørrelsen), mens det som er født i 1963 kan ta ut AFP fra 62 år, men fortsette å jobbe fullt. I tillegg er den livsvarig.

De økonomiske konsekvensene for kommunene knyttet til endringene er derimot ikke avklart. I Statsbudsjettet for 2025 fremgår det at regjeringen vil komme tilbake med oppdatert anslag for merkostnadene til pensjon inkludert effekten av ny offentlig AFP i Revidert nasjonalbudsjett for 2025. Regjeringen skriver at de vil sikre at kommunesektoren kan innarbeide ny offentlig AFP i sine pensjonskostnader i 2025. Regjeringen vil i forslaget ta utgangspunkt i oppdatert anslag for

merkostnader til pensjon for å dekke økningen, men vil òg foreta samlet vurdering av kommunesektoren sin økonomi. Pensjonsutgifter for Bergen kommune vil derfor oppdateres i revidert budsjett/1. tertialrapport i tråd med informasjon fra RNB.

Enkelte årskull vil som nevnt fremdeles håndteres etter gamle regler, slik at følgende premier er forventet å belaste Bergen kommune knyttet til AFP:

<b>AFP 62-64 år for årskullene 1961-62</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>
Beløp i mill. kr	44	27	9
Målt i prosent av pensjonsgrunnlaget	0,5%	0,3%	0,1%

I tillegg til endringene på tjenesteområde 21, ligger budsjett for premier på de respektive tjenesteområdene. Endringer i premier fordeles ut i forbindelse med detaljeringssaken i mars.

### **Premieavvik og pensjonskostnader**

Størrelsene på pensjonspremiene er beregnet i samsvar med forsikringsregelverket, mens kommunens pensjonskostnader er basert på kommunale regnskapsregler gitt av Kommunal- og distriktsdepartementet. Ulikt regelsett medfører avvik mellom betalte pensjonspremier til pensjonsleverandørene og regnskapsbelastningen i kommunens driftsregnskap. Differansen mellom betalt premie og netto pensjonskostnader kalles premieavvik. Hvis pensjonspremiene overstiger netto pensjonskostnad, skal premieavviket inntektsføres i budsjettåret.

I de siste par årene har en opplevd uventet høy lønns- og prisvekst, som bidrar til høye reguleringspremier. Reglene for beregning av pensjonskostnadene er basert på langsiktige beregningsforutsetninger for forholdet mellom lønnsvekst og rente. Dette gir noenlunde stabilitet i kostnadene.

Høye premiebeløp og mer stabile pensjonskostnader innebærer betydelig premieavvik som er differansen mellom premie og pensjonskostnader. Premieavvik er en inntekt i driftsregnskapet det året det oppstår, men utgiftsføres med 1/7 årlig de neste 7 år.

### **Amortisering av tidligere års premieavvik**

I kommunens driftsbudsjett og regnskap fordeles premieavviket med like beløp de påfølgende sju år. Ordningen bidrar til å jevne ut budsjett- og regnskapsbelastningen over tid. Et tydelig tegn på denne sammenhengen er at de høye reguleringspremiene fører til økende akkumulert premieavvik fordi veksten i amortisering av tidligere års premieavvik er lavere enn veksten i betalt pensjonspremie. På den måten utsettes belastningen i kommunens driftsbudsjett. Fordi en handlings- og økonomiplan har fire års tidshorisont, men premieavvik amortiseres over sju år, innebærer økende akkumulert premieavvik til at noe av årets premieavvik belastes kommunens driftsregnskap etter at gjeldende handlings- og økonomiplan er utløpt.

Utover i økonomiplanperioden øker amortiseringsbeløpene vesentlig og henger sammen med høyt premieavvik de siste årene og i økonomiplanperioden.

**Premiefond**

Premiefond er oppsparte midler hos pensjonsleverandør og kan benyttes til å betale pensjonspremier. I økonomiplanperioden legges det opp til å bruke 509 mill. kr årlig av premiefondet (inkl. avgift). Dette er tilsvarende nivå som i 2024, og fører derfor ikke til endring. Resten av pensjonspremiene må finansieres ved overføringer til pensjonsleverandørene.

**Tabeller som viser pensjonsutgifter og premieavvik for årene 2025-2028****Pensjonsutgifter Pensjons og fellesposter - 2025-2028**

	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>	<b>2028</b>
Premieavvik	-1 048,73	-973,84	-1 014,01	-1 147,89
Amortisering av tidligere års premieavvik	691,18	780,64	918,49	1 072,40
Pensjon	7,04	7,39	7,76	8,14
Premiefond	-508,89	-508,89	-508,89	-508,89
Tilfeldige utgifter/inntekter - AFP m.m.	-3,42	-108,13	-231,29	-158,73
<b>Sum</b>	<b>-862,82</b>	<b>-802,83</b>	<b>-827,94</b>	<b>-734,97</b>

**Akkumulert premieavvik**

<b>Beløp i mill. kr.</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>	<b>2028</b>
Premieavvik i balanse pr 31.12.	3394	3679	3894	4109
Arbeidsgiveravgift	478	519	549	579
<b>Sum</b>	<b>3872</b>	<b>4197</b>	<b>4443</b>	<b>4689</b>

## Tabellen under viser endringer sammenlignet med vedtatt budsjett for 2024

	2025	2026	2027	2028
Premieavvik	-216,00	-141,12	-181,29	-315,17
Amortisering av tidligere års premieavvik	102,92	192,39	330,23	484,14
Pensjon	0,79	1,14	1,51	1,90
Premiefond	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilfeldige utgifter/inntekter - AFP m.m.	-169,18	-273,89	-397,06	-324,50
<b>Sum</b>	<b>-281,48</b>	<b>-221,48</b>	<b>-246,60</b>	<b>-153,63</b>

## Aktivitetsnøkkeltall

Indikatornavn	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026	Anslag 2027	Anslag 2028	Beskrivelse
Avsetning til tilleggsbevilgninger (mill kr)	0,8	0,0	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	
Sentral lønnsavsetning (mill kr)	210	0	491	348	348	348	348	

## Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investerings-prosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan										Sum
	Ferdig Saks år ref.	Gj.vedtak	Brutto prosj.utg.	Ørem. fin.	Netto prosj.utg.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2025-34
<b>Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>																
Sekkepost til gjennomføring av konseptvalgutredninger (KVU)	Løpende					4,3	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	71,8
<b>Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer</b>		0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	71,8	

### Sekkepost til gjennomføring av konseptvalgutredninger (KVU)

Det var i Vedtatt budsjett 2024 var det både i investerings- og driftsbudsjettet avsatt 10 mill. til slike KVUer, med en økning på 5 mill. til 15 mill. i 2025. Det foreslås videre å nedjustere den til 7,5 mill. årlig i økonomiplanperioden, både på drift og investering som følge av redusert omfang av investeringer.

I 2024 ble det bevilget totalt 6,2 mill. til en KVU av Engensentert sykehjem. Deler av beløpet ble tatt fra 2025 da gjennomføringsperioden for KVU-en går over 2 år. Det er grunnen til at det bare er 4,3 mill. i budsjett i 2025, og ikke 7,5 mill.

